

CEZAR PETRESCU

la paradis general

miss românia

CEZAR PETRESCU

LA PARADIS GENERAL

*

MISS ROMÂNIA

Coperta de Damian Petrescu

LA PARADIS GENERAL

MISS ROMÂNIA!

-

LA PARADIS GENERAL

-

CAPITOLUL I *Într-o seară ploioasă a sosit un Melchisedec...*

Deschise numai un singur ochi, și acela numai pe jumătate.

Vru să întindă mîna pe măsuța de noapte, unde se afla întotdeauna paharul cu apă și lingurița de dulceață. Arșița lăuntrică se cerea imperios răcorită. Nehotărît, în larvele de gînduri toropite de somn, imputǎ chiar naturii că a confecționat omul după un model atît de rudimentar și de inconfortabil.

Ceea ce l-ar fi încîntat acum, ar fi fost o largă ventilație în piele, de la gît pînă sub pîntec; bunăoară o secțiune longitudinală, mobilă, prinsă cu capse sau cu *fermoir éclair*.

Ar deschide capsele și ar potoli toată văpaia uscată a măruntaielor cu o împroșcare ghețoasă de hurtum. Pe urmă, ar închide frumușel butonii peste conținutul geamantanului anatomic, răcorit, spălat și aerisit, ca să se simtă proaspăt ca un prunc nou născut.

Gîndind acestea, pipăia în deșert cu degete precaute, să descopere în semiîntunericul gălbui al storurilor paharul cu apă.

Cercă să se ridice într-un cot și să se ajutoreze mai energic în explorare cu cealaltă mînă.

Atunci abia, observă că dreapta îi e capturată. Slujea drept pernă unui cap de femeie, cu părul revărsat pe pieptul lui, în val lucios de smoală.

O femeie cu desăvîrșire necunoscută.

„Încă tot mai visez!” — își spuse cu resemnare, și, fiindcă nu-și simțea putere să se smulgă somnului, închise jumătatea de ochi și-și continuă visul tropical.

Îndată fu din nou în nisipurile sticloase ale Saharei.

Razele verticale îl coceau drept în creștet. Simunul sufla arzător. Cămila galopînd îi zgîlțîia dureros viscerele, gata să-i răscolească

acel rău al deșertului, tot atît de odios ca răul de mare... O oază, în sfîrșit: trei palmieri cu trei egrete de frunze subțiri ca săbiile, în vîrful prăjinilor ccruite. Și o maură cu păr de smoală, purtînd amfora cu apă răcoritoare pe umăr ca pe capacul cutiilor de curmale.

„Ne oprim, nu mai pot de sete!” — strigă călăuzei, care trecu fulger pe lîngă el, galopînd înainte. Călăuza, cu burnuz alb, dar cu nume atît de stupid: *Antricot,* se răsuci rînjindu-i cu toți dinții și făcîndu-i un semn mut, de mirare: „Unde să se oprească? Unde vede el apă?”

Într-adevăr, mirajul oazei se șterse, și înainte nu mai era decît deșertul cu nisipul sticlos și incandescent. Cămila porni mai departe, în oribilă legănare de ruliu și tangaj.

Iar nălucirea cu oaza ireală, din jocul fierbinte al luminii, se repetă de o sută, de sute de ori.

„Acum, nu mai e miraj!” — își spuse tîrziu de tot, cu hotărîre deznădăjduită prin somn, să spargă supliciul amăgirii. „E șipot curat. Șipot de munte. Aud apa gîlgîind...”

Și deschise amîndoi ochii, largi, bine dezmeticit, să vadă apa șipotului gîlgîind.

Întunericul gălbui din odaie era același.

Dar pe mîna lui amputată de amorțeală nu mai dormea o femeie necunoscută, cu părul de smoală.

Femeiea era la cuveta lavoarului, goală cum goală e în gravurile biblice, Eva înainte de păcat, și acolo își răcorea energic obrajii, în șipotul robinetului.

„Ce drăcie o mai fi și asta?” — se miră frecîndu-și ochii, să deslușească ce e vis și ce e aievea.

Nu recunoștea nimic în toată această încăpere străină. Ba da: geamantanul lui și trusa cu capacul căscat. Pălăria, hainele lui, gulerul, aruncate într-o superbă dezordine. Pantalonii încălecați pe spătarul unui scaun. Ghetele tronînd arogant pe masă și scoțîndu-i limba ca doi copii rău-crescuți. Un ciorap încingînd, în chip de parodică etolă, gîtul unei Venere de ghips.

Mai stranie prezență decît toate — era însă tot femeia.

Ridică încetișor capul pe pernă, încordîndu-și vinele gîtului și sprijinindu-se în coate, s-o cuprindă în întregime. Făcu întîia oară constatarea că nimic nu seamănă mai mult cu o femeie în pielea goală, văzută pe la spate, ca altă femeie în pielea goală, văzută tot pe la spate.

Impudoarea de tînăr animal a necunoscutei era atît de firească și de o atît de nestingherită grație, încît uită să se mai simtă scandalizat.

Cu buretele stors, femeia își freca subsuorile, gîtul; îndoia brațul de la cot cu contorsiuni de acrobată, să ajungă cît mai departe în regiunile inaccesibile de pe spinarea curbă.

Recunoscu buretele din trusa lui.

Apoi își turnă apă de colonie în palme și se răcori, procedînd cu aceeași minuțioasă metodă, la fiecare încheietură, unde se vedea bine că nu întrebuințează nici o pastă epilatorie, își frecă energic sînii, îi înfrăgezi cu un savant masaj circular, după cum își prinse cu degetele mușchii gîtului și îi netezi cu aceeași îndemînare expertă.

Recunoscu parfumul coloniei lui.

Îl invadă tiranica nerăbdare să-i vadă mai grabnic fața. Poate așa va recunoaște-o. Deși el cunoscuse atît de puține femei de o noapte.

Dar femeia nu isprăvise și îi ignora existența cu o indiferență într-adevăr jignitoare.

Își clăti gura cu apa lui de dinți, gargarisind-o cu bărbia în sus, cum fac păsările cînd beau apă. Părul scuturat, îi ajunse cascadă de smoală lucioasă pînă mai jos de coapse.

„Superb păr — declară cu admirație omul din pat — dar cu aceasta, tot n-am aflat cine-o fi fiind și cum o fi arătînd la față!”

A doua dorința îi fu îndeplinită chiar în clipa cînd sfîrșise să-i mijească în gînd, că femeia se strămută la oglinda dintre ferestre, și astfel își arătă obrazul, reflectat în lacul vertical de argint. Și nu numai obrazul...

Se pare însă că semiobscuritatea din încăpere contraria întrucîtva intențiile necunoscutei, fiindcă dădu drumul storurilor, care zvîcniră cu un sunet sec de resort.

Acum femeia se vedea mai bine în oglindă și mai bine o văzu și omul din pat.

Oval pur, ochii verzi, gură cărnoasă și tînără. Doar cearcăne pretimpuriu ostenite și viorii, sub pleoape. Nu! Niciodată n-a cunoscut figura aceasta.

Sau îl înșală poate părerea, pentru că femeia i se înfățișa așa, în cea mai desăvîrșită și edenică goliciune. Altfel, cu părul strîns sub o pălărie, într-o toaletă după ultimul jurnal, arătînd cum arată pe stradă, în tren ori într-un restaurant, enigma ar fi fost poate mai ușor de dezlegat.

„E scandalos cum seamănă o femeie cu alta; oricum, nu mai seamănă nici cu ea însăși, orice femeie, cînd e goală, ca aceasta" — făcu din nou constatarea omul nedumerit din pat. Și trăgînd concluziile acestor sceptice reflecții, descoperi că femeile dovedesc nu frivolitate, ci un just instinct, în pasiunea lor pentru toalete, fiindcă numai prin haină se mai pot deosebi una de alta.

Altfel, toate sînt fabricate în serie.

Aceasta, din oglindă, e de bună seamă un capăt de serie. Un prim ori un ultim exemplar. Din cele mai izbutite: cu umerii atît de perfect rotunzi, cu sînii atît de ferm sidefii, cu gîtul atît de neted cilindric, cu mijlocul atît de zvelt subțiat, cu coapsele atît de curb arcuite; nici un dram de carne tînără prea mult, nici unul prea puțin.

Femeia din oglindă purcese la renovarea figurii. De altfel, o operație care nu se arăta întru nimic indispensabilă și fu executată cu o tinerească fluștiureală; o umbră de negru pe gene, un strat subțire de pudră, o fugace atingere de roșu pe umerii obrajilor, un benchi mai violent de roșu strivit pe buze. Își strînse părul și, din două răsucituri de mînă, îl adună nod greu și bogat, pe ceafă. Își zîmbi cu

încîntare propriei imagini de dincolo de oglindă, și abia atunci văzu, tot prin oglindă, că omul din pat s-a deșteptat și o privește.

Cu spelcile de baga între buze, îi rîse voioasă prin ricoșeul cristalului. Își eliberă gura, înfigînd acele, unul cîte unul în păr și se întoarse să-i ureze bună dimineața, cu un glas plăcut și cald, de contraltă, dar cu un înfricoșător accent moldovenesc:

— Pa, somnorosule! Bini că ti văd o dată dișteptat. Di-un cias fac înadins huet. Mi-ai spus că vrei să ti trezăști la nouă și acuma-i zăci trecuti...

Omul din pat îngăimă în felul lui, cu gura cleioasă, un bună dimineața foarte vag și cu totul lipsit de entuziasm.

Simțea că-i vine să înnebunească.

A spus el că vrea să se trezească la nouă?

Femeia cu picioarele goale în pantofii cu tocuri înalte — singura concesie vestimentară — veni lîngă pat și, fără nici o introducere, își înfipse degetele în părul bărbatului, zburlit și fără aceasta, ca să-l zburlească deplin. După astfel de dezmierdare, mai potrivit unui exemplar flocos al rasei canine decît unui om necăjit, care nu știa unde se află și în ce pat s-a deșteptat, femeia îl mai scutură puțin și de nas, îi pecetlui nedumerirea cu un bobîrnac în sfîrcul apendicelui olfactiv și îl admonestă cu o disprețuitoare compătimire:

— Uff! Da ci botos mai ești astăzi!... Ti-ai trezit cu popoul în sus... Parcă arătai altfel, asară, scumpe Melchisedec!...

Aseară? Melchisedec?

Omul simți că a înnebunit de-a binelea.

Cu vertiginoasa viteză cu care își fac loc gîndurile cele mai absurde, își spuse îndată că poate e victima unui caz excepțional de amnezie, așa cum sînt citate exemplele celebre din manualele de psihologie și de medicină. Nenorociții care-și uită subit numele, vîrsta, domiciliul, familia, limba; se trezesc într-o dimineață vădani de tot trecutul și trebuie să învețe abecedarul de la început.

Ca să se convingă de netemeinicia unei asemenea catastrofale ipoteze, își silabisi în gînd, victorios, numele, vîrsta și adresa: *George Galea,* dezmierdat acasă și de prieteni cu diminutivul *Georgei;* doctorand în drept și filozofie; 24 ani; domiciliat în București, strada Sălciilor 17 bis; cu adresa provizorie de student, la Paris, în Boul Saint-Miche 88, plin cartier latin.

Așadar, Georgei, Georgei Galea, nici un Melchisedec! Cel puțin acest capitol e lămurit deplin. Își recunoaște de aci cartea de vizită în cadrul de piele al trusei, pe care a cumpărat-o el, Georgei Galea, astă-primăvară, de la Galeriile La Fayette. Dar camera aceasta, cu statuia de ghips a Venerei, nu e nici cea din strada Sălciilor 17 bis, nici cea din Boul Saint-Miche 88. Ci e o cameră cu desăvîrșire străină, ca și această femeie goală-goluță și cu accentul moldovenesc mai radical decît într-o comedie șarjată.

Georgei Galea făcu un apel deznădăjduit la toată drojdia mahmură a memoriei, să afle unde se găsește și cum a ajuns aci. Îi tresar în gînd numai cuvinte fără nici un sens, pe care le respinge dezgustat: Antricot. Nu! Melchidesec. Nu! Bălănuț. Nu!

Și refrenuri stupide de cîntec:

Ei, nu mă lăsa să mor, Marghioală,
Ei, nu mă lăsa să moor!

Pe urmă, îndată, pe altă melodie:

Asta-a-a să i-o spui lui Mutu-uu-u,
Lui Mutu-u-uu!...
Și Mutu n-a mai zis nimic!

Își strînse tîmplele dureroase, precaut, cu amîndouă palmele, cum ar cuprinde un vas hîrbuit, din care cea mai imprudentă și bruscă mișcare ar umple camera cu cioburi. Apăsă bine, să împingă înlăuntru, adînc, toată navala bezmetică de cuvinte și de refrenuri

obsedante, ca să stoarcă puțină lumină. Refrenul țîșnea victorios la suprafață:

Asta-a-a să i-o spui lui Mutu-uu-u,
Lui Mutu-u-uu!...
Și Mutu n-a mai zis nimic!

Nu e numai o iluzie a auzului, ci un cor adevărat, un asalt barbar de răcnete, întrerupîndu-l de cîte ori încerca să vorbească.

A! Iată un început de lumină: „Îl întrerupeau de cîte ori încerca să vorbească!”

Să o ia cu metodă, pe această prețioasă pistă:

„Ei, și ce voia el numaidecît să cuvînteze?”

Îi răsare ca dintr-o ceață:

„Domnilor, fraților, niciodată nu mi-a fost dat să petrec într-o companie atît de veselă...”

Mai departe, nu ajungea niciodată. Corul îl întrerupea sălbatec și unanim:

Asta-a-a să i-o spui lui Mutu-uu-u,
Lui Mutu-u-uu!...
Și Mutu n-a mai zis nimic!

Întocmai ca Mutu, se așeza și el jos și nu mai spunea nimic.

Îi cîntă și acum în urechi infernalul refren, idiot și trivial. N-are să scape toată viața de el. Ca și de numele acestea, tot atît de neroade, care nu înseamnă nimic: Antricot! Melchisedec! Lui îi spuneau Melchisedec? Nu numai lui. Unul, altuia. Și lăutarilor le spuneau: Melchisedec! Un fel de nume generic și universal. Melchisedec — Melchisedec! Cuvîntul îi sună stăruitor și sonor, cum e chemarea pitpalacilor în fînețele cu rouă: Pitpalac — Pitpalac! Pitpidic — Pitpidic! Melchisedec — Melchisedec!

În orice caz, lui nu-i priește vinul. N-are să mai pună un strop în gură, niciodată. E a patra, a cincea oară în viață cînd s-a amețit. Dar n-a fost niciodată atît de pierdut ca acum. Nu-și amintește unde se află, cum a ajuns aci, ce-a făcut atîtea ore, cum se numeau și cum arătau la chip toți tovarășii. Nici pe femeia aceasta goală, care-l privește cu țigarea aprinsă în colțul buzelor, n-a văzut-o niciodată. N-ar ști să spună, în ruptul capului, cum de i-a răsărit în pat alături. Și mai întîi, într-al cui pat? E patul ei, ori e patul lui?

Femeia se plictisi așteptîndu-l să dea un semn de tandrețǎ și de recunoștință, după noaptea încheiată în acest pat comun. Dacă nu din convingere, măcar așa, din politețe... Se vede că aceasta nu i se mai întîmplase niciodată. Țuguie buzele roșii, în semn de scîrbită compătimire. Îi prinse cu o mînă coama zburlită a părului, și cu cealaltă, oferindu-și sînul mic și tare, strîns între degete, cum se dă pruncilor să sugă, îl invită:

— Hai, pupî pi *Ninel!*

Pe urmă, trecînd la celălalt sîn;

— Și dincoaci, pi *Minel!* Sî nu sî superi, că-i mititel și năcăjît.

Docil, Georgei Galea pupă pe Ninel; pupă și pe Minel, să nu se supere cît era de mititel și de necăjit. Ba chiar mai întrecu de la dînsul și-i mai pupă o dată pe amîndoi, neinvitat, cu lăudabil spirit egalitar, fiindcă amîndoi erau tineri, netezi, sidefii și duri.

De această obiectivitate, lipsită de părtinire, femeia păru deplin satisfăcută și, în sfîrșit, împăcată.

Îl mustră numai pentru trecut:

— Ți-am spus, dragă Melchisedec, asarî sî nu bei simplu și mai ales sî nu bei lichior. Dacă mă ascultai, n-aveai az mutra aiasta di cioclu.

Georgei Galea nu-și aducea aminte să-i fi spus cineva aseară să nu bea simplu și să nu bea lichior.

Nici nu-și amintea, de altfel, dacă a băut ori nu simplu, și dacă a băut ori nu lichior.

Dar regretă sincer și amar că n-a dat ascultare unor asemenea sfaturi de adîncă înțelepciune. N-ar avea astăzi mutra aceasta de cioclu, pe care încă n-a văzut-o în oglindă, dar o presimte. Și nu l-ar mistui arșița aceasta, care i-a uscat cerul gurii de iască, îi frige esofagul și i-a prefăcut stomacul într-un Vezuviu în miniatură, clocotind de lavă dospită, gata să erupă și să mai acopere încă o dată Pompeiul și Herculanum.

Căută încă o dată cu ochii paharul cu apă și cu dulceață, absent; așa cum îl aștepta în fiecare dimineață la căpătîi, acasă în București, strada Sălciilor 17 bis.

Femeia îi ghici gîndul, cu o finețe devinatorie, care dovedea o mult încercată experiență.

— Vrei apă?

— Da... apă... scînci muribund Georgei Galea.

— Nu te mișca. Așteaptă, că-ți aduc cu.

Clăti paharul bine, lăsă să curgă robinetul ca să vină apă proaspătă, nu clocită, de pe țevi: îl servi brumat.

Niciodată Georgei Galea nu visase să fie servit, de-o sclavă goală, ca un libidinos satrap oriental. Dorințele lui fuseseră întotdeauna simple, modeste, accesibile și caste. Dar nu se miră. Începuse a învăța că nu trebuie să se mai mire.

Dădu paharul de dușcă, și după ce-l goli îl privi îndelung în fund, cum s-ar fi așteptat să fie nesecătuit, ca punga fermecată: abia deșertat, să se umple la loc.

— Mai vrei unul? ghici și de asta dată femeia.

— Mai... recunoscu Georgei, cu glas ceva mai înviorat, smuls agoniei și intrat în convalescență.

Pe al doilea îl savură mai încet, în etape, înghițitură cu înghițitură, întocmai ca un convalescent ajuns la cea dinții supă de pasăre.

— Acuma stai liniștit, pînă mă îmbrac, dragă Melchisedec! porunci femeia. Am cam întîrziat. Să-ți dau o țigară?

Îi dădu o țigară, din tabacherea lui; îi aprinse bricheta, bricheta lui. Georgei se lăsă servit cu simplitate, surprins și oarecum flatat că atît de ușor s-a acomodat acestor tabieturi de harem, slujit de-o delicioasă sclavă albă, goală și atît de prevenitoare.

Fuma, ridicat între perne și luînd aminte cum progresa operația vestimentară a femeii. Ciorapii, combinezonul, fusta, bluza, pardesiul de ploaie, pălăria mică, pe ochi.

Cu fiecare capitol al îmbrăcăminții, îi apărea încă mai necunoscută. N-o știa nici pe cealaltă, mai dinainte, goală, cu Ninel și Minel în libertate; dar pe aceasta îmbrăcată n-o știa nici atît.

Era într-adevăr alta.

O subțire, înaltă și foarte frumoasă doamnă, de-o discretă și austeră înfățișare, pe care ar fi salutat-o respectuos pe stradă și în orice local public, încîntat dacă i-ar fi răspuns cu o privire mai puțin rece și distantă decît celorlalți trecători. Încă o dată își însemnă pentru sine observația că, în orice caz, dacă nu haina face pe om, sigur e că haina, din cap pînă-n picioarc, face femeia.

Iar ca un cinic corolar al acestei axiome, își hotărî să nu mai dea nici un crezămînt nazurilor ipocrite ale tuturor femeilor, sobre, mîndre și pudice de pe stradă, de vreme ce toate, acasă, arată la fel, și toată fățarnica lor demnitate au îmbrăcat-o pe rînd, o dată cu ciorapii, cămașa, pantalonii, bluza, fustele și pălăria.

De-acum, n-are să mai fie el prostul acela, să se intimideze de cîte ori îl pune la loc o privire de arhiducesă ofensată. Are să strîngă din umeri atotștiutor și zeflemist, cum se cuvine față de toate persoanele cu ifose grave, care acasă umblă în pielea goală, cu cîte un Minel și un Ninel rîzgîiat, abia așteptînd să lie pupați drept pe vîrful cel mai obraznic și încă se mai supără dacă nu-i pupi cu toate marafeturile.

Necunoscuta nu bănuia nici pe departe ce catastrofă morală a dezlănțuit în cumințenia omului mahmur de pe pat. Își strîngea în catarama de sidef cingătoarea pardesiului cafeniu de mătase; se confruntă în oglindă din față și din profil, din pălărie pînă-n călcîie;

își surîse satisfăcută de rezultatul examenului și se apropie să-și ia ziua bună.

Se plecă, depunîndu-i, ca o femeie sobră și îmbrăcată ce era acum, numai un cast sărut pe obraz (Georgei simți un fior la dezmierdarea genelor), își lasă mîna sărutată la încheietura mănușii, unde pielea e subțire și cu vinișoare albastre.

— La revedere, Melchisedcc. Ai să vii diseară, nu-i așa?

Melchisedcc nu știa unde să vină, căci nu știa unde a fost ca să mai poată veni.

Făcu un gest energic de asigurare: „Lasă pe mine! Mai încape vorbă?"

Iar cu glas tare, își aminti deodată:

— Pardon. Îmi dai voie un moment?...

Constatînd că e în pijama (alt mister, fiindcă nu-și amintea cînd și cum s-a îmbrăcat) și spunîndu-și că așa poate circula fără să pară prea grotesc, se repezi la haina aruncată pe scaun, împături discret o bancnotă cu mîna ascunsă în buzunar și vru să o strecoare femeii, care îl aștepta la ușa.

Necunoscuta se uită surprinsă în palmă, roși de mînie, mototoli hîrtia și i-o aruncă în obraz:

— Drept cine mă iei?!

Îi mai trînti, supliment, și ușa în nas. Se mai auzi alta ușă, izbindu-se; desigur ușa vreunui antret.

Melchisedecul rămase în mijlocul camerei, cu picioarele goale și fără nimic eroic în înfățișare. O ofensase oare fiindcă vroise să-i plătească noaptea, ori fiindcă o plătise prea puțin?

Fugi la fereastră. În strada necunoscută, în ploaia mocnită, femeia se depărta cu pași mărunți și încă mînioși, înfășurată în pardesiul de mătase foșnitoare. Opri o birjă mica și ridicolă, cît o cutie de chibrituri; zvîcni sub coșul de piele și dispăru.

„Nici nu știu cum o cheamă. Nici nu știu de unde am cules-o. Nici nu știu cine este, de ce s-a supărat, și acum cum am s-o împac?" — se

minună foarte Georgei Galea de accste întîmplări ciudate și care erau numai un început.

Iar îndată își dădu seama că, de asemeni, nu știe nici în ce zi a săptămînii se află și cum se numește strada împîclită de gargariseala ploii. Lipi fruntea de sticla rece, să-și răcorească cugetul dedesubt și să cerșească priveliștii de afară un punct de reper. „O burniță măruntă și rece, ca la 30 August, luarea Griviței”, își fixă imaginea cu un moment istoric, rememorat din cartea de lectură de clasa IV-a primară.

Și întrezări un început de iluminare.

Nu știa cum se numește strada, dar identificase cel puțin orașul:

Iași.

Într-adevăr, Georgei Galea, aseară, călcase întîia dată în tîrgul acesta ploios și trist. Venise pentru zece zile, cel mult două săptămîni, să lichideze, cu avocați și cu dosare, o moștenire neașteptată, de la o mătușă aproape necunoscută. Moartea mătușii îl lăsase indiferent, dar moștenirea îl impresionase ceva mai mult. Cădea de minune. Pe lîngă venitul lui, îi adăuga un venit întreit, cu care să-și sfîrșească doctoratul la Paris în voie și să-și instaleze biroul de avocatură la București, cu un lux de nabab.

Viața i se deschidea înainte calmă, fără urcușuri și coborîșuri accidentate, fără surprize; adevărată binecuvîntare cerească.

Recunoscător, Georgei Galea își luă angajamentul solemn să ridice mătușii defuncte și testatoare un frumos monument de marmură la cimitir, mai grandios decît toate monumentele funerare ale tuturor mătușiilor ce vor fi existînd în Iași.

N-o văzuse decît de două ori: o bătrînică demodată, vorbăreață și avară. De amîndouă dățile, venise la dînșii la București, după pregătiri și scrisori, care vesteau evenimentul cu o jumătate de an înainte. Iar îndată ce sosea, nu contenea să discute cu mare aprindere diferența prețurilor dintre Iași și București, să se minuneze cum pot trăi oamenii în asemenea hărmălaie ca a capitalei și cum pot scoate

bugetul la capăt, cu asemenea fabuloasă scumpete. Se întrerupea să însemne într-un carnet fiecare centimă cheltuită cu birja și cît a rupt din preț la cumpărarea unei umbrele.

Ultima dată a fost acum zece ani. El trecuse în clasa a patra de liceu. S-a purtat cuviincios și intimidat cu această cucoană bătrina, pentru care nu-și recunoștea nici un sentiment. Iar dună aceea, cum a rămas fără rude, îi trimitea, din obiceiul de copil, cîte două cărți poștale de felicitare de două ori pe an: la Crăciun și la Paște, așa cum îl învățase maică-sa să caligrafieze încă de la cele dintîi litere ale alfabetului.

Nici o clipă nu s-a gîndit că băbușca aceea zbîrcită și zgîrcită va fi agonisit vreo avere și mai ales că ar putea să-l aleagă moștenitor tocmai pe el. Nici acum nu-și explică de ce. Desigur, capriciu de avar și nimic mai mult. .

Dar mana i-a fost bine căzută. El nu era nici risipitor, nici zănatic. Banii n-ar fi putut să ajungă într-o mînă mai bună și pentru o folosință mai chibzuită. Înainte de a se întoarce pentru un an, poate pentru doi, la Paris, pînă la sfîrșitul doctoratului, Gcorgei Galea a ascultat sfatul din scrisoarea avocatului. A venit să lichideze casa și acareturile, gospodărite pînă acum prea strîmt, fără venituri, iar peste o lună, cu suma tuturor vînzărilor depusă la bancă, îi rămînea numai să vizeze pașaportul și să descindă din nou, după două zile și trei nopți de expres, în gară la Lyon.

Pentru aceste chestiuni foarte serioase, sosise Georgei Galea aseară, în Iași, pe o vreme ploioasă și urîtă, pe peronul suflat de vînt, într-o năvală de negustori bărboși și mirosind a dulăi plouați.

Nu cunoștea orașul.

Nu cunoștea decît un prieten, pierdut din vedere de pe băncile școlii, și căruia îi scrisese într-o doară. Nu se aștepta să-l găsească pe peronul gării. Prietenul l-a îmbrățișat cu o gură mirosind cam prea acru a vin și l-a întîmpinat cu o veselie cam prea zgomotoasă.

Dar altfel, serviabil și descurcăreț prieten!

I-a îmbarcat bagajele, l-a adus aci, în camera închiriată cu săptamîna (acum își lămurește unde se află), în acest al treilea domiciliu din a treia capitală, și pe care ar putea să-l numească, spre identificare, „camera cu Venera de ghips”, spre deosebire de camera lui de la Paris, care s-ar putea numi „camera lui Henri IV” după bustul așezat de proprietară deasupra șemineului și spre deosebire de ,,camera lui Justinian”, compilatorul digestelor și Institutelor, după bustul împăratului jurisconsult de pe biblioteca paternă din București, strada Sălciilor 17 bis. Aseară n-avusese cînd aprofunda aceste reflexii asupra destinului, care-i marca, fiecare nou domiciliu cu un bust de ipsos, pe rînd simbolizînd Justiția, Galanteria și Amorul. Căci abia și-a descărcat bagajele, că prietenul l-a și tîrît după el, la un chef în toi, de unde se desprinsese să-i iasă întru întîmpinare la gară cu o abnegație care se aștepta recompensată.

N-a rezistat. Iar de aci înainte, își amintește foarte puțin cum s-au desfășurat întîmplările. Era ostenit de drum. Cu o noapte înainte nu dormise fiindcă își pusese în orînduială o sumedenie de acte. Încît abia a cunoscut prietenii prietenului, abia a sorbit cîteva pahare de vin, că l-a și furat apa. „Am fost un Melchisedec! — își mărturisi amar. M-am făcut de rîs. Ce idee și-or fi făcînd ăia de mine

Nu știa ce e aia Melchisedec, dar era convins că a fost un Melchisedec. Toți îl strigau așa, de cîte ori se ridica să închine, clătinîndu-se cu inexperiența lui de debutant chefliu. Un teribil Melchisedec!

Georgei Galea, copleșit de aceste mustrări, rămase inert în fața geamului, privind ploaia mucegăită, fuliginoasă și monotonă.

În pîclă, se vedeau departe coline albăstrii cu pete albe de clădiri: biserici, sau cetăți? Cernerea țîrîia obsedant. Ulucul gîlgîia neîntrerupt ca o născocire de chinuitor supliciu, pentru un condamnat la veșnica insomnie. Din cînd în cînd, duruia cîte o birjă. Stranii vehicule, cum nu văzuse niciodată! Mici, abia să încapă un om. Cutii înguste, în care pasagerii, asfixiați, trebuie să respire cu o

țeavă de oxigen, ca din submarinele cu aerul puțin. Vîntul și ploaia purtau cele dintîi frunze smulse din teii plantați pe marginea trotuarului; corăbioarele galbene săltau tîrîte de puhoi la vale.

Trist oraș. Monoton oraș.

Auzise și el despre melancolia acestei vechi cetăți voievodale. Și-o imaginase, romantic, ca Bruges-la-Morte sau Ragusa, ori ca acele orase-ruini pe care le-au invadat treptat apele mărilor sau nisipurile deșerturilor sau oceanul vegetal, cum citise despre capitala regatului Khmer, dezgropată din lianele vegetației subtropicale. Dar aci era ceva nou, nedefinit și altfel mortuar; trist, fără grandoare și mocnit, cum îi apărea în acest început de septembrie, cu lumina murdară și vînătă, cu ploaia necontenită și cu mortul acesta evreesc trecînd în trapul unui singur cal.

„Să isprăvesc mai repede și să plec mai repede!” — hotărî Georgei Galea, cu senzația neplăcută de neliniște a oamenilor cînd trec pe lingă smîrcurile mișcătoare, unde nisipul suge piciorul, și fiecare smucitură, să scapi, te scufundă mai adînc.

O birjă, adică o miniatură de birjă, ca toate celelalte, se opri în fața intrării. Sări un domn scund, cu gulerul pardesiului ridicat și cu o pălărie atît de mare, încît părea o minune că încăpuse într-un asemenea vehicul. Se auzi ușa de la antret răbufnindu-se.

De bună seamă un locatar ori musafirul cuiva, din toată această casă, pe care Georgei Galea nu o cunoștea.

Dar bătăile sunară în ușa lui.

— Intră! pofti, făcînd un salt în dosul mesei din mijlocul camerei, să-și ascundă picioarele goale.

Ușa se trînti de perete, făcînd loc unui necunoscut scurt și îndesat ca un sac plin de ciment, posesorul celei mai vaste pălării calabreze pe care Georgei Galea a văzut-o vreodată.

Omul își scutură pălăria de apă, împroșcînd o jerbă de stropi din tavan pînă-n podele, ca o coadă curbă de cometă lichidă, apoi o azvîrli, cu precizia unui aruncător de discuri, pe divan. Fără pălărie

se putea vedea că necunoscutul poseda și un cap adaptat pălăriei: uriaș și sever, prins din eroare de la un trup cel puțin de două ori mai înalt. Trupul nu mai părea acum decît un apendice al capului.

Omul înaintă trei pași, distanța de la ușă pînă la masa după care se retranșase Georgei Galea, îi înșfăcă mîna și i-o scutură, gata să i-o smulgă din umeri.

— Așa ne-a fost vorba, Melchisedecule? detună cu o voce puternică, să trezească morții din somnul de veci și să se audă pînă într-a șasea cameră. La ora asta încă nu te-ai îmbrăcat? Aseară te temeai că eu am să intîrzii. La mine vorba e vorbă. Am spus la unsprezece, este unsprezece exact?

Spunînd, scoase ceasul din buzunarul vestei și îl înălță sub nasul lui Georgei Galea.

— Este ori nu, unsprezece fix? stărui cu neîndurare.

— Este! recunoscu Georgei Galea, fiindcă nu putea contesta realitatea și fiindcă, la urma urmei, această constatare nu-l costa nimic.

— Păi, atunci? Păi, vezi!

Georgei Galea nu putu înțelege sensul enigmatic și mustrător al acestor: „Păi, atunci?" și „Păi, vezi!"

Necunoscutul nu vorbea numai foarte tare, cum s-ar adresa unui surd. Mai era și autoritar, părînd hotărît din fire să nu admită nici o contradicție. Georgei Galea își făgădui prudent să nu-l contrazică. Măcar de-ar ști cum îl cheamă și ce vrea de la el!

— Haide repede, îi dădu zor necunoscutul, întîrziem! Am telefonat să ne rețină cabină.

Nedumerirea lui Georgei Galea deveni definitivă și totală. Unde să meargă? Despre ce cabină e vorba?

— Mă cam doare capul... Nu prea cred că am să pot... încercă să se eschiveze, menținîndu-se în vagul declarațiilor, ca nici să arate că nu știe despre ce e vorba și nici să contrazică omul care s-a ținut de cuvînt și care nu prea pare să suporte cu inima ușoară o împotrivire.

— Nu e nimic dacă te doare capul, declară cu nepăsare necunoscutul. Pe toți Melchisedecii îi doare capul la început. Ia o Testa! îl povățui binevoitor. Și acum, dă-i repede!...

— Am spus că nu știu dacă am să fiu în stare... luptă din nou Georgei Galea, să scape de cine știe ce infam angajament își va fi luat aseară, în completa perdiție a tuturor facultăților.

— Ce-are a face? Dacă nu reziști la tare, o lăsăm mai slab. Eu rezist la maximum.

Cînd auzi de rezistență, Georgei Galea se sperie de-a binelea.

„Să știi, am făcut-o boacănă! își spuse. M-am angajat într-o teribilă halima. Poate m-am oferit să concurez la vreun *match* ori la cine știe ce istorie. În halul în care mă aflam aseară, n-ar fi de mirare."

Și dădu din cap, semn că el nu crede că are să reziste și că aseară și-a cam exagerat puterile, vitejindu-sc.

Celălalt nu înțelegea însă așa. Începu să-și piardă răbdarea, măsurînd camera în lung și-n lat, cu pași giganți și disproporționați staturii.

— Ci hai odată, frate! Parc-am venit să te iau la tăietoare, de te codești atîta!...

— Cum mă simt cu acuma, chiar parcă aș merge la tăietoare, se agăță Georgei Galea de speranța că celălalt va înțelege că nu se mai simte capabil de nici o bravură și va renunța să-l execute.

— *După,* ai să te simți altul! îl asigură omul scurt, îndesat și tenace.

— Înainte, după... totuna e. Mă cunosc cu... îngăimă cu scepticism Georgei, ca unul care se știa cît îi poate pielea.

— Ce fel de vorbă c asta?... Poate la voi, la porcăriile voastre, e *totuna*... Dacă-ți închipui că și la noi e tot așa, atunci să știi că m-ai ofensat, Melchisedecule!

Georgei Galea protestă energic că nici nu i-a trecut prin gînd să ofenseze pe cineva.

— Păi, atunci? Ai să te convingi acuși că avem cea mai faină baie de aburi din toată țara. Cum n-aveți voi în Bucureștii voștri!...

Georgei Galea se însenină brusc și se înveseli ușurat, cum ar fi scăpat de o cumplită primejdie. Dacă e vorba numai de o baie, și încă de una cu aburi, într-adevăr nu se putea ceva mai nimerit. Cu sincer entuziasm, își îmbrăcă hainele, culegîndu-le din cuierele improvizate; se spălă numai pe dinți, clătindu-și îndelung gura cu apa răcoritoare de menta. Bău două pahare, pînă la fund.

— Un Vichy acum, ar face minuni! vorbi ca să nu-și lase musafirul în părăsire, după ce se codise atît.

— Ce Vichy? rosti celălalt, cu dispreț. Cui pe cui se scoate; vin pe vin se scoate! Cîteva șprițuri la gheață refac mai radical decît toate Vichyurile din lume. E unsprezece și un sfert! constată semnificativ, consultîndu-și din nou ceasul.

Georgei Galea își dădu toate silințele să sfîrșească toaleta la galop.

Înnodîndu-și cravata în fața oglinzii, recunoscu că are într-adevăr mutră de cioclu. Și încă de cioclu nebărbierit de o săptămînă. E de speriat cum poate crește o barbă, într-o singură noapte de nesomn!

Pe urmă, se gîndi că situația lui e demnă de un vodevil: în camera aceasta se plimba acum o jumătate de oră o femeie în pielea goală, pe care nu știa cum o cheamă; acum îl execută un domn pe care nu știe cum îl cheamă.

Îmbrăcîndu-și mînecile pardesiului, trăgea cu coada ochiului, să vadă dacă nu-și amintește ceva din figura acestui necunoscut, atît de autoritar. Capul enorm, de proconsul, cu trăsăturile largi și păstoase, cu bărbia lată și cu ochii mici, poruncitori și vii, parcă și-l amintea vag, apărîndu-i printre celelalte chipuri de astă-noapte. Chiar într-o pîclă, îl vede cocoțat pe o masă, gesticulînd. Dar cum îl cheamă, aceasta n-ar ști s-o spună pentru nimic in lume.

— Ai plecat aseară cu Lu... A fost aici? întrebă necunoscutul, luîndu-și pălăria cu borurile uriașe, care lăsase pe divan conturul ud al unei circumferințe imense și perfecte.

Georgei Galea făcu un gest echivoc cu mîna, care nu însemna o afirmare hotărîtă și putea fi interpretată, la urma urmei, ca o

lăudabilă dovadă de modestie și de discreție.

Reținu ca femeia se numea, așadar, Lu. Lu și mai cum?

— Bravooo! se miră necunoscutul cu cap enorm și sculptural de proconsul. Ai mare noroc, tinere Melchisedec! Eu de trei ani o pîndesc să pun o dată cabja pe ea... Am încercat în toate felurile. Îmi lunecă printre degete ca argintul viu...

Georgei Galea se bucură că, abia debarcat în acest oraș necunoscut a făcut o conchetă pentru care indigenii luptă de ani, cu toate mijloacele, fără succes și — după tonul consternat al omului cu pălărie de calabrez — fără nădejde.

În birja strîmtă cît o cutie de chibrituri, deși își spusese că nu vor încăpea amîndoi nici printr-un miracol, încăpură. Ba își găsi loc și pălăria cu boruri mai late decît inelele lui Saturn. Ceea ce însemna că miracolele mai sînt încă o fire pe acest pămînt. Georgei Gaiea aspira cu sete aerul rece și jilav, care-i spăla plămînii cocliți de tutun. De sub burduful de piele, în ploaia mucedă, vedea numai picioarele trecătorilor rari de pe trotuar, temeliile caselor, bălțile gălbui, toate într-o tristă și murdară lumină vineție.

Încă o dată își hotărî ca, imediat după baie, să dea goana la avocat, să-l preseze ca să termine formele cît mai repede și să-l elibereze de acest oraș mocnit și somnoros, unde și ploaia, și birjile, și trecătorii, și cîinii, și minutele păreau încetinite din mers ca un film *au relenti.*

La baie, casierița anunță că a reținut cabina nr. 2, la „lux”, pentru domnul deputat. Iar băieșul îi întîmpină tovarășul cu un servil și bucuros: „Să trăiți, coane Panait” care dovedea toata considerația pentru o mînă generoasă în distribuirea bacșișului.

Georgei Galea luă notă că noul prieten e un adevărat personaj, un deputat, și că se numește Panait, Panait și mai cum?

Dar întrebarea nu-l munci prea mult. Nu încetase oare și el să mai fie Georgei Galea, cu o stare civilă definită și înmatriculată în cataloagele Sorbonei?

Era un Melchisedec și nimic mai mult.

CAPITOLUL II *La Paradis General, cunosc eu un Uricani grozav!*

După baie, Georgei Galea se simți într-adevăr un om nou. Chiar dacă devenise un Melchisedec și nimic mai mult, era, în orice caz, cel mai satisfăcut Melchisedec de pe planetă.

Aburul și masajul îi muiase mădular cu mădular; dușul de gheață i le călise în bloc.

Aprinse țigara cu nesaț, cum n-ar fi fumat de un veac. Delicioasă țigară! Recunoscu, modest, că viața e plină de îndestule voluptăți la îndemîna oricui, dar ca nu merită să fie trăită decît de cei care știu s-o trăiască.

Mumie strîns înfășurată în cearșaf, întins cu fața în sus pe canapea, cu părul legat în turbanul prosopului, toropit de beatitudine, se îndeletnicea cu fabricarea colacilor de fum, pe care îi trimitea concentric în plafon. Cînd izbuti o serie completă de douăsprezece inele albastre, toate intacte, se declară mulțumit foarte. Aproape nu mai știa ce i-ar rămîne încă de dorit, în această generoasă viață.

Era, însă, un tînăr lipsit de experiență și cu orizontul dorințelor mărginit.

I-o aminti tovarășul lungit pe canapeaua vecină, închipuind și el o mumie identică, doar mai scurtă și cu calibrul capului din turban cel puțin dublu. Fumase pînă acum o țigară de foi, uriașă și rău mirositoare, scoțînd un fel de gemete de mulțumire, ca purceii gîdilați sub gușă. Aruncă țigara și se agită în scutece:

— Știi ce ne mai trebuie nouă acum?

„Un pahar de Vichy”, era să spună Georgei Galea în sublima-i candoare, dar luîndu-și seama că tovarășul s-ar face foc la asemenea erezii, declară cu o ticăloasă ipocrizie:

— Un șpriț... Poate chiar două șprițuri.

— Păi vezi! se bucură domnul deputat Panait.

Panait și mai cum?

— Să spunem atunci să ne-aducă, îi dădu zor Georgei Galea, nu fiindcă simțea cumva nevoia unui șpriț, ci fiindcă dintr-o condamnabilă lașitate voia să cîștige definitiv consimțămîntul și considerația domnului deputat Panait.

Panait si mai cum?

— Ce să spunem? îi reteză însă vecinul această precipitare, plin de dispreț. Lui Neculai trebuie să-i spun *eu?* Îmi cunoaște *el* tabieturile, fără să-i comand.

Într-adevăr, Neculai apăru cu o tavă care cuprindea pe un minimum de suprafață un maximum de bunătăți. Un bufet rece în miniatură. Două țuici în pahare respectabile, o moviliță de măsline dolofane și untdelemnoase, lacherdă cu ceapă și cu lămîie, pastramă în felii subțiri ca foaia de trandafir, icre de Manciuria, vițel rece, o sticlă de pelin brumat cu sifonul adiacent. Toate orînduite cu o deosebită artă și cu un mare meșteșug în economisirea spațiului.

Băieșul așeză tava ovală pe un scaun scund, între cele două canapele, și rămase de strajă, negru, stricat de vărsat, burduhănos, gol, numai cu cingătoarea albastră și urît ca un gealat.

— Cine are să le mănînce toate astea? se miră Georgei Galea.

— Noi! răspunse cu simplitate domnul deputat Panait.

Panait și mai cum?

S-ar putea demonstra științificește, că măslinele cu felii de pîine neagră și lacherda cu ceapă au fost create de natură înadins ca să pregătească terenul pentru țuică. La rîndul ei, țuica pregătește minunat terenul pentru pastramă și icre de Manciuria. După pastramă și icre de Manciuria, un șpriț rece de pelin se impune. Iar între două șprițuri reci, de pelin, merge într-ales, după gust, și cîte puține icre, și cîteva felii de pastramă, chiar și lacherda cu ceapă, dar mai ales merge vițelul rece, dacă e susținut de autenticul muștar francez cu tarhon, sau, încă mai potrivit, de cîțiva castraveciori acri și

tari, murați cu usturoi și frunze de țelină. Acestea toate le ignora pînă acum Georgei. Galea, tînăr lipsit de experiență, de fantezie și de arta de a trăi. Dar le verifică personal și fu îndată de perfect acord.

Tava se goli pînă la ultima fărîmitură și ultimul strop de pelin, sub privirea părintească a gealatului de strajă, care înghițea în sec la fiecare îmbucătură.

Georgei Galea găsea foarte natural acum, ca după ce-a fost slujit astăzi dimineața de o cadînă goală, să se afle străjuit și de un eunuc tot gol, fie el chiar atît de urît și de burduhos ca Neculai.

— Ei, cine le mîncară toate astea? întrebă domnul deputat Panait, cu o crudă ironie, arătînd tava deșartă și întovărășind întrebarea de un sughiț care răspîndi un suav parfum de ceapă și de lacherdă.

— Noi! recunoscu Georgei Galea cu simplitatea discipolilor convertiți după un fulgurant miracol.

— Păi vezi! Mai ai încă multe de învățat, tinere Melchisedec, de la provincia noastră.

Georgei Galea nu descoperi nici o replică, tăcînd ca o fecioară sfioasă, sub privirea protector-superioară a băieșului negru, burduhos și mai urît ca un balaur, care părea și el că îl compătimește ca pe un biet Melchisedec lipsit de experiență și avînd încă atîta nevoie de școala lumii.

Pe urmă, lipsit de demnitatea acestei superiorități, Neculai se plecă în colțul unde fumega capătul havanei, ca un fitil de explozibil neexplodat, îl culese delicat cu degetele și îl supse cu poftă, pe ascuns, la spatele boierilor, ca elevii în recreație.

Cînd pășiră în stradă, Georgei Galea era mai ușor ca o minge de tenis.

După baie, țuică și șprițuri, jumătate din coloana atmosferică apăsîndu-i pe umeri, se volatilizase. Îi venea să zburde. Totul îi părea simplu și ușor de rezolvat: își spuse că în două ore de ciorovăială cu avocatul va termina definitiv afacerile, pentru care, în naiva lui exagerare, își acordase o săptămînă de timp pierdut.

Ploaia încetase.

Cerul se dezvăluise pe jumătate din nori: albastru și adînc.

Aerul era pur, străveziu și sonor. Vibra ca o cupă de cleștar.

Georgei Galea dădu să pornească pe jos înainte, luîndu-și ziua bună de la tovarăș.

— Unde pleci, Melchisedecule? îi tăie calea domnul deputat Panait, barînd trei sferturi din stradă cu pălăria calabreză. Încotro?

— Am treburi... Am scris să mă aștepte în dimineața aceasta...

— Ce treburi? Cine are acuma vreme de treburi și de avocat? Pentru asta crezi că am ținut, eu birja aici? Urcă-te! N-avem timp...

— Dar unde? protestă Georgei Galea, capitulînd pe jumătate și retrăgîndu-se în fața pălăriei-baraj.

— Ai să vezi și ai să-mi mulțumești. După gustarea de acum, o fleică în sînge și un pahar de vin vechi fac toate paralele. La Paradis general, cunosc eu un Uricani grozav! Hai, mînă!

Georgei Galea, înghemuit în birja strîmtă și ținînd gîtul răsucit, să lase liberă expansiune pălăriei imperialiste, nu mai crîcni nici o protestare, circulînd cu destinația spre paradisul unde se afla Uricaniul cel grozav.

„Mare drăcovenie mai e și aceasta! — se minună cu sinceritate și cu obiectivitatea unui naturalist cînd descopere un fenomen anormal al naturii. Nu mă mai recunosc. Una vreau să fac, și alta fac. Una vreau să spun, și alta spun.”

Birja înainta, hîțînată în arcuri, printre indigenii ieșiți ca melcii, abia tîrîndu-se, fără țintă, mai mult prin mijlocul străzii decît pe trotuare.

— La Paradis! porunci domnul deputat, birjarului.

— Parcă iera nevoi sî mai zîciți, cîcoani Panaiti! întoarse ovreiul fața veselă și bărboasă. Di la baie, undi mergi-un boier în altî parti, dicît la Paradis?

— Păi vezi! mormăi domnul deputat Panaite, încîntat că birjarul îi cunoaște intențiile și-i respectă tabieturile.

Iar pentru a sublinia această mulțumire, aprinse o țigară groasă și fumegoasă cît un hogeag.

Georgei Galea înscrise în dosarul observațiilor sale constatarea că domnul deputat Panait (Panait și mai cum?), conformîndu-se probabil misterioasei legi a contrastelor, tocmai din pricina făpturii sale scurte și îndesate, arată o nestăvilită pasiune pentru lucrurile gigante. Pălăria, lavaliera neagră, bastonul gros, de cireș, și țigara de foi, erau toate de dimensiuni anormale și s-ar fi potrivit unui uriaș, ca și capul de două ori mărime naturală. Mai luă o dată notă, că tovarășul său cunoștea mai bine de jumătate din populația Iașilor, după saluturile respectuoase din dreapta și din stînga, la care răspundea ca un monarh distrat, schițînd cu un singur deget abia ridicat o tangentă la circumferința pălăriei.

Birja se opri la coada unui lanț de alte birje. Gloaba bălană și jupuită profită de acest popas și, proptindu-se pe picioarele reumatice, adăugă un supliment lichid la bălțile ploii încă nezvîntate.

— Păi vezi! exclamă amenințător domnul deputat Panait.

Georgei Galea crezu ca deputatul condensat si autoritar s-a supărat pe lipsa de cuviință a calului, care-și permitea asemenea manifestație nerespectuoasă în fața unui reprezentant al națiunii.

Se înșelase. Domnul deputat Panaite, spunînd, arăta cu bastonul gros șirul de birji.

— Păi vezi! S-au trezit alții mai de dimineață decît noi și ne-au luat-o înainte, bandiții! constată cu o prefăcută indignare, bucuroasă și complice, ca și cum ar fi fost tovarăș cu cîrciumarul să-și frece mîinile la acest dever matinal.

După ce coborî, Georgei Galea dovedi un oarecare progres al instinctului de prevedere, după trista experiență de astă-noapte, cînd nu știuse unde a fost și cu cine. În loc să dea buzna orbeț, la intrare, căuta să-și fixeze bine topografia locului, în acest oraș și în această stradă necunoscută.

Casa era ca oricare alta, joasă, cu pereții galbeni și coșcoviți, cu ferestrele nespălate de pe vremea lui Vodă-Cuza. Semăna leit cu casa din dreapta și cu cea din stînga, după cum era aidoma cu cea din față. Pe un pașaport, daca ar vrea să pornească spre muzeele Occidentului, ar avea la toate semnalmentele indicația: „potrivite”.

Își memoră bine, cel puțin firma, cu litere decolorate, prăfuite și șterse, încît părea o tablă cu inscripții, coclită și dezgropată din săpăturile Pompeiului:

Înțelese că cifra 9 a fost un inspirat expedient de ultima clipă al zugravului, la strîmtoare de spațiu, cînd s-a trezit că nu mai are loc să adauge că specialitatea Paraclisului General nu se limitează numai la vinuri vechi, ci stă la dispoziția clienților și cu vinuri nouă.

Această ingeniozitate îl încîntă. Îl încîntă mai mult încă familiaritatea entuziasmată a negustorului întîmpinîndu-i cu un voios:

— Să trăiți, coani Panaiti! Bine-ați venit, coani Georgei!

Așadar, era cunoscut ca un client de marcă în acest oraș, unde nu împlinise un stagiu de 24 de ore, cum nu era cunoscut nici în Bucureștii natali, nici în Cartierul Latin, la Paris, unde de un an mînca la același restaurant.

— Avem pești proaspît, anunță cîrciumarul, cu un ochi scurs și cu bărbița sură. Pești fain! Este aici și conu Max, și conu Costăchel, și conu Emil. Avem și raci.

Negustorul își anunța de-a valma clienții și marfa.

— Păi vezi! Bravo, Solomonică! Auzi, Melchisedecule? Te așteptai la asta? are și raci... Bravisimo! Două duzini! comandă conu Panait. Cu mujdei și cu mămăliguță. Poate să fie și trei duzini. Și vezi, aleși pe sprînceană.

Georgei Galea era să întrebe iar: „Cine are să-i mănînce pe toți?”, dar se opri.

Întîi fiindcă știa că domnul deputat Panait are să răspundă scurt: *„Noi!”* și pe urmă, fiindcă presimțea că, pînă la sfîrșit, farfuriile goale au să dovedească deplina dreptate a domnului deputat Panait. Acum, întîia oară, Georgei Galea avea prilej să-și măsoare capacitatea de îngurgitare și începea sa-și descopere calități ignorate.

— Servești în odaie la Max! porunci domnul deputat Panait, întunecînd cu pălăria vastă galantarul cu capac de sticlă, peste care se plecă să-i cerceteze amănunțit conținutul. Văd că ai și ficați. Bravo! Să ne oprești, așa, vreo patru...

Pe urmă, întorcîndu-se spre Georgei Galea, care era preocupat cu fixarea topografiei interioare, după slabul succes al încercării de afară, își frecă mîinile, pregătindu-se pentru anevoioasă treabă:

— Păi vezi! Ți-am spus eu: raci, pește, ficați... Avem de lucru, nu șagă. Am să te prezint unor persoane care fac onoarea Iașului. Numai să te porți bine, Melchisedecule, să nu-mi umbli cu mofturi.

— Las’ pe mine! făcu Georgei Galea, un gest de mare ticăloșit, cu mina întinsă larg și cuprinzător spre toate depravările lumii.

— Păi vezi! Așa te vreau.

În camera unde-au intrat, lucrurile păreau îndestul de înaintate. Toți vorbeau foarte aprins și nu arătară nici o surpriză la apariția noilor oaspeți.

Georgei Galea se bucură că între cei trei se afla și prietenul lui, singurul cunoscut vechi, Emil Ciugolea, fostul coleg de școală.

— Vă prezint un onorabil Melchisedec, fraților! Georgei Galea, doctorand de la Paris, în drept, filozofie et ețetera, ețetera. Maximilian Ștaic, tata nostru. Costăchel Andrieș, mare proprietar și mare consumator de Uricani. Pe Ciugolea îl cunoști, dar nu era nici o pagubă dacă nu-l cunoșteai, fiindcă are să te pună de acuma în romanul pe care are să-l scrie el, odată și odată...

Georgei Galea strînse mîinile peste masa cu pahare. Maximilian Ştaic — tata Max — ridică barba roşie şi fruntea lucioasă şi cheală deasupra farfuriei cu movila ţuguiată de coji de raci. Măsură noua cunoştinţă cu o singură, repede şi ascuţită privire a ochilor cenuşii şi reci. Pe urmă îşi văzu liniştit de raci, clasînd, deocamdată, doctorandul de la Paris, în drept, filozofie et eţetera, în categoria larvelor omeneşti, fără personalitate şi fără nici un interes. Costăchel Andrieş, dimpotrivă, se arătă foarte onorat de această cunoştinţă. Fiindcă pe vremuri nu izbutise să termine decît cîteva vagi studii liceale, pierdute în negura timpurilor, părea întotdeauna intimidat din cale-afară de toţi cărturarii docţi şi cu multe titluri. Era un om bălan şi decolorat, cu vîrsta nedefinită, între patruzeci şi cincizeci de ani; acum, căzut de la moşie, cu jambierele roşii şi cu hainele cafenii de cîmp, nedespărţit de cutia de tutun „Macedonia" şi de o preafrumoasă ţigaretă de chihlimbar, pe care o pierdea în fiecare seară şi o găsea în fiecare dimineaţă.

Cu acestea toate se află îndată pus în curent Georgei Galea, prin bunăvoinţa fostului coleg de şcoală; pe şoptite, în picioare, într-un ungher lîngă sobă.

— Şi tu, în definitiv, ce faci aici? se interesă Georgei Galea de soarta prietenului.

— De toate, răspunse fostul camarad de bancă, trecîndu-şi mîna prin vasta-i coafură cu o deplină mulţumire de sine. De toate! Gazetărie, literatură, am să scriu un roman. De la zi întîi, mă aştern pe lucru. Am adunat tot materialul.

— Ceva fişe, însemnări? se interesă cu naivitate Georgei Galea, care nu ştia nimic din tainele procreaţiei literare.

— Aş! Ce note, şi ce fişe? Le am toate, aci, în cap.

Georgei Calea simţi un sincer respect pentru prietenul care purta un întreg univers sub ţeastă. În şcoală nu s-ar fi spus. Tot timpul dormea cu gulerul mantăii în cap. Aduna rezerve de somn, pentru nopţile de veghe şi de creaţie de acum.

— Și examene, ceva? Ți-ai dat licența?

— Ce-mi trebuie licență și diplome, pentru cariera mea literară? grăi disprețuitor autorul viitorului roman. M-am înscris de acum patru ani, la drept, la litere și la filozofie. Mai mult de formă, ca să ciupesc bătrînii de bani, pentru taxe, examene și alte fleacuri. În fiecare lună îi bombardez cu o scrisoare... Au început să cam bănuiască, dar au să vadă în curînd că aveam ceva mai bun de făcut decît să frecventez cursuri și să mă abrutizez, tocind pentru examene. Acestea sînt pentru proști, pentru mediocritatea care nu poate crea nimic și trăiește parazitar, din tot ce le dă de-a gata creația altora, a noastră.

Georgei Galea fu umilit și scăzut în propriii săi ochi, dîndu-și întîia dată seama că se află și el înregimentat în această mediocritate, ca unul care-și trece conștiincios examenele și n-a rîvnit să trăiască altfel decît parazitar, alimentîndu-și intelectul cu creațiile altora.

— Și are să fie mare romanul? întrebă cu mare interes.

— Firește! îl asigură prietenul. După socoteala mea, trei volume a cîte trei sute de pagini. Un roman social, psihologic și istoric. Așa ceva în genul lui Tolstoi, dacă ai citit *Război și Pace* sau *Ana Karenin*. Un Tolstoi din epoca cea bună, nu după ce s-a ramolit.

— Atunci are să fie un roman grozav! se bucură Georgei Galea, că are un prieten care va scrie cel dintîi și cel mai mare roman românesc, în genul lui Tolstoi, dinainte de „a se ramoli”.

— Păi vezi! detună cu glasul său pentru surzi domnul deputat Panait, dezbrăcat de pardesiu și de pălărie și instalat cu coatele pe masă.

Exclamația era adresată tovarășilor din jurul paharelor, dar se potrivea în aceeași vreme viitorului roman și viitorului romancier.

— Mă rog, întrebă Georgei Galea, lămurește-mă, cine e acest domn deputat Panait? M-a executat dis-de-dimineață, m-a tîrît la baie după el, m-a rechiziționat să vin aci. Aseară habar n-am cum l-am cunoscut. Și-acuma, nici nu știu cum îl cheamă.

— Asta-i bună! se miră viitorul romancier. Umbli cu el și nu știi cine este și cum îl cheamă? Asta-i bună de pus în roman. Eu așa înțeleg romanul: bazat pe viață. Să le-o spun și lor, că e bună.

— Mă rog ție! imploră Georgei Galea. Vrei să mă nenorocești? Mă supăr dacă sufli un singur cuvînt

— Păcat! Aista-i un episod nostim. Să știi că am să-l pun numaidecît în roman.

— În roman e altceva, cedă Georgei Galea, flatat chiar, că e pe cale să devină un personaj de roman. Dar tot nu m-ai lămurit cine e.

— Panaite Bîzdrugovici, deputat al opoziției. Mare elector, mare întrerupător în Cameră, dacă aceasta îți spune ceva. Însă cu atît n-ai aflat, nimic. Trebuie să știi că el și cu Ionel Florinel sînt cei mai teribili mîncăi din toată Moldova. Ai să-l cunoști și pe Ionel Florinel. În alt gen, dar și acela-i un tip. Am să-l pun și pe el în roman. Romanul meu cuprinde optzeci, nouăzeci de personaje de primul plan: încape în el tot Iașul. Dar între toți, trebuie să te previn, că figura nemuritoare are să fie tata Max. Un geniu, tata Max! Cea mai lucidă inteligență a Iașului. Și cea mai teribilă gură. Dacă i-ai căzut cumva în dizgrație, poți să-ți strîngi catrafusele și să emigrezi în altă parte. Nu te iartă, o clipă.

Georgei Galea trase pieziș cu coada ochiului la omul cel mai teribil din Iași.

Nu-i părea întru nimic o făptură excepțională. Barba roșie, din cele care nu-și împestrițează culoarea înflăcărată, cu fire albe, pînă la adînci bătrînețe, invada obrazul osos pînă sub ochi. Mustățile coborau mult peste gură, acoperind-o desăvîrșit. Fruntea înaltă, cilindrică și lucie, era săpată de o singură cută adîncă, între sprîncene. Dar toate aceste semnalmente foarte comune nu dovedeau nimic extraordinar, ca și semnalmentele din fațada cîrciumei acesteia ordinare.

Pe stradă, oricine l-ar lua drept un negustor de haine vechi, un emigrant, rămas de convoi, un refugiat după pogromuri, un

vagabond de port.

Numai ochii mici, cenușii și reci, sub sprîncenele stufoase, împungeau cu privirea drept ca lăncile. Iar unde se opreau, pironeau cu o cruzime de inchizitor, înnobilînd mizera înfățișare fizică și vestimentară cu o metalică răceală, care punea îndată un spațiu interastral între cel privit și cel privind.

Georgei Galea nu observă acest amănunt.

Văzu numai că omul cel mai temut din Iași e îmbrăcat în haine foarte sărăcăcioase, pantaloni și veston desperecheați, manșetele cămășii mustăcioase și prinse cu un șnur fără culoare; iar sub barbă, cămașa era încheiată la gît cu un buton ruginit, fără guler și fără cravată. Își spuse că individul trebuie să fie o haimana bătrînă și că prietenul, desigur, exagerează cu imaginația lui aprinsă de viitor romancier. Cine s-ar teme de asemenea om, cu mîna tremurîndă, așa cum duce acum cu tremolo racii la gură și nu nimerește să-i sugă?

— Ei, ce complotați acolo, juni Melchisedeci? detună glasul deputatului Panaite Bîzdrugovici. Treceți la interes, că vă las fără crustacei.

Cele treizeci de cadavre de raci alcătuiau pe farfuria uriașă o preafrumoasă piramidă purpurie. Panait Bîzdrugovici, cu un ochi ager, descoperi exemplarul cel mai simandicos, pescuindu-l de sub ceilalți de mustăți și întinzîndu-l pe farfuria de disecție, cu un clefăit anticipat.

— Să-i mîncăm pre dînșii! anunță de altfel inutil, fiindcă intențiile sale vorace erau îndestul de evidente.

Georgei Galea, stingherit între acești străini, trase și el pe farfurie un rac mai modest, scorțăind coaja cu o jalnică lipsă de îndemînare și ștergîndu-se mereu pe degete, cu mofturi de pisică sătulă.

Cînd domnul deputat Panait Bîzdrugovici îl văzu că mănîncă cu pîine și fără zeama de usturoi, se scandaliză de atîta impietate.

— June Melchisedec! detună, s-o știi de la mine: Acest crustaceu, îndată ce a trecut prin oală, nu suferă pîinea, cum nu suferă apa. Ca

să-și dea toată savoarea trebuie consumat cu mujdei de usturoi și cu mămăliguță fierbinte. Asta-i regula care nu admite excepție.

Roșind sub această aspră admonestare, Georgei își servi în farfurie mujdei și mămăligă fierbinte.

— Pai vezi! îl iertă domnul Panaite Bîzdrugovici.

Pe urmă, întorcîndu-se către ceilalți comeseni, le împărtăși părerea sa asupra recrutului:

— Aista-i un eretic, fraților. Un venetic și un eretic. Crede că racii noștri sînt o mișelie, ca homarii *à l'Americain,* să-i mănînci cu furculiță, cu cleștele, cu muștar și cu alte alifii. Să-l iertăm. Aseară a venit întîia oară în Iași. Dacă ați mai auzit aceasta! Să ajungi la douăzeci și patru de ani și încă să nu calci în Iași!... Dar pot să vă garantez, cu toate acestea, că arată aptitudini serioase. Aseară, pentru un debut nepregătit, s-a purtat vrednic. Am înțeles îndată că a fost lăsat în buruiană pînă acum. Îngrijit, cultivat și mai ales udat bine, cred că în două luni scoatem din el o grădină de om. De aceea l-am luat în simpatie și l-am adoptat. După două luni, am să vi-l prezint și să-mi spuneți mie *cuțu,* dacă nu v-o plăcea!

— Din nefericire, peste o săptămînă plec, declară cu ipocrită părere de rău Melchisedecul.

— Ei aș! Nimeni nu știe ce are să facă peste o săptămînă, filozofă fatalist domnul Panaite Bîzdrugovici, în a cărui farfurie, cu toată conversația, movila de coji creștea vertiginos.

— Eu, în orice caz, sînt sigur de ceea ce am să fac peste o săptămînă! afirmă cu tărie Georgei Galea, ca și cum ar fi vrut să alunge așa un neliniștitor presentiment

Asta să i-o spui lui Mutu-uuu,
Lui Mutu-uu, lui Mutuu-uu.
Și Mutu n-a mai zis nimic!

răsună în ușă glasul lăutarului, însoțit de bombăniturile chitarei.

— Păi vezi! Ei, bravo, Bălănuț! Cum dracu’ de-ai știut? strigară cu toții în cor, cuprinși de un subit neastîmpăr, mișcînd scaunele și împingînd farfuriile, entuziasmați de însușirile telepatice ale lăutarului, care nu sosise adus de-o chemare invizibilă prin văzduh, ci, foarte prozaic, cu o birjă trimisă de Solomonică.

Introducerea cu Mutul lui Bălănuț fu scurtă. Urmă un cîntec cu un oarecare cal bălan pe o șușa verde, care se adresa după toate aparențele lui Costăchel Andrieș, căci omul tăcut și bălan, cu jambiere, răspunse lăutarului cu o discretă privire de mulțumire.

După al treilea rac, Georgei Galea se socoti achitat și împinse farfuria la o parte. Imprudent gest, care dezlănțui indignarea binevoitorului, dar energicului său tutore.

— Ce fa-a-aaceee? explodă prelung glasul lui Panait Bîzdrugovici, acoperind cu rafale de furtună calul bălan și șușeaua verde, din cîntecul lăutarului. Facem pe domnișoara de pension?, Nini-nini! Mersi, nu mai servesc! Mersi, am luat destul!” Să știi de la mine, tinere Melchisedec, că de acești divini crustacei poți spune că te-ai săturat numai atunci cînd ți-a ajuns movila de coji din farfurie, pînă la barbă. Asta-i regulă. Nu admite excepție. Uite la mine.

Movila de coji de pe farfuria lui Panait Bîzdrugovici ajunsese dincolo de barbă, pînă la nas, amenința să ia proporțiile unei movili de termite, pînă în tavan, iar omul nu se arăta întru nimic incomodat.

Ceru numai altă farfurie, de schimb, și își suflecă mînecilc, să pescuiască de mustăți alt crustaceu.

Georgei Galea se supuse și acestei regule, care nu admite excepție, silindu-se cu toată bunăvoința să construiască și el o piramidă mai modestă, pînă în dreptul bărbiei.

— Păi vezi! îl recompensă Panait Bîzdrugovici, cu o palmă încurajatoare pe umăr, care-i deterioră încheietura claviculei. Acum, scumpule domnule Melchisedecule, ai să guști acest Uricani grozav și ai să-mi spui dacă se potrivește cu borșul vostru muntenesc.

Uricaniul se prezintă într-adevăr grozav.

Cu o superbă renunțare la sacra solidaritate cu ținutul de peste Milcov, Georgei Galea, cu un cinism de sperjur, declară că pe lîngă asemenea vin borșurile muntenești nu fac două parale.

Ei, nu mă lăsa să mor, Marghioală,
Ei, nu mă lăsa să mo-ooor!

Răcnetul lăutarilor nu dovedea cumva vreo suspectă neîncredere în cele afirmate de elevul domnului, deputat Panait Bîzdrugovici, ci făcea parte dintr-un vechi ritual, de cîte ori un mesean se hazarda în declarații solemne și mai ales cînd luneca pe panta catastrofală a toasturilor. De acest tratament se afla scutit numai Maximilian Ștaic. Și fu scutit chiar acum, cînd făcu de altfel o preaînțeleaptă propunere.

— Eu, zic copii, să ne mutăm în balcon. S-a zbicit afară, și după două săptămîni de ploaie, acest Uricani se cuvine consumat în aer liber, ca să mai vadă ultima dată lumina soarelui, căci mult a stat la întuneric și la umezeală, pînă să ajungă la deplină maturitate.

Propunerea fu unanim admisă. Nu numai fiindcă era înțeleaptă, dar mai ales fiindcă venea de la Maximilian Ștaic. Dacă tata Max ar fi dat ideea să se strămute toți cu mesele în mijlocul străzii, imediat s-ar fi mutat toți, cu pahare și cu lăutari, în mijlocul străzii.

CAPITOLUL III *Și mutul n-a mai zis nimic!*

Balconul, numit pompos „Terasă”, deschidea o largă priveliște peste grădini și case, pînă în dealurile fumurii cu ziduri albe de cetăți și turle roșii de biserici. După diluviu, în văzduhul limpede, razele jucau o lumină primăvăratică și blîndă. Zbură chiar un porumbel, fără ramura de finic, dar porumbel.

Un tren fluieră în gară și se depărtă în cîmpul verde, ca o neagră omidă articulară.

Un timp, Georgei Galea rămase rezemat de balustrada balconului, să se pătrundă de această vedere într-adevăr încîntătoare, pe care n-o bănuise în ploaia mucedă de astă-noapte și de astăzi-dimineață.

Tăcuta lui contemplare nu scăpă celorlalți, care și-o însușiră ca un omagiu adresat Iașilor, deci și lor.

Îi asigură o simpatie generală și toți îl adoptară ca pe-un eretic și pe-un venetic, pornit cu pași accelerați pe calea Damascului. Mai ales îi plăcu această uitare de sine omului celui mai temut din Iași, care de douăzeci și patru de ori în douăzeci și patru de ore masacra Iașul și ieșenii, dar îi iubea ca nici unul altul.

— Ți s-a părut murdar și urît orașul nostru, ca o mare și pustie mahala, vorbi Maximilian Ștaic, prinzîndu-și barba deasă în mînă și ridicînd-o la nivelul nasului, să-i verifice conturul neregulat ca litoralul peninsulei Scandinave, zimțat de fiorduri. Un oraș calic de provincie, plin de ticuri și de ruini. Aici și casele au ticuri. Și oamenii se surpă, ca ruinile...

— Cine spune aceasta? protestă cu o exagerată surprindere Georgei Galea.

— Cine n-o spune? Toți cîți vin. Toți cîți stau aici. Și toți cîți pleacă de aici... Cu toate acestea, curios: cei care vin, pleacă cu greu. Cei

care stau aci și se plîng, nu se lasă urniți nici în ruptul capului. Iar cei care pleacă, fac ce fac și se întorc la calicia și la ruina de aici. Acesta e secretul Iașului. Domnul meu, Iașul e o amantă bătrînă și nărăvită, de care nu te poți despărți. Te înșală, o bați și o alungi, pe urmă tot tu o cauți și te rogi să te ierte. Te iartă, a doua zi *fugi* tu să scapi de dînsa, ca să te întorci seara și să te milogești la fereastră. Ieșenii sînt făcuți pentru Iași și Iașul pentru ieșeni. Se complectează. Trăiesc în simbioză. Nu se pot despărți. Pe cîți am văzut eu plecînd, cu planuri grandioase, și pe cîți i-am văzut întorcîndu-se pocăiți! Orice găsesc aiurea: bani, situații, glorie, femei — nu-i poate satisface. Se întorc aicea, umiliți, unde îndeletnicirea principală a oamenilor e să nu facă nimic. Ai văzut dumneata cum merg trecătorii pe stradă? Îi vezi de-o poștă că nu se duc nicăieri și că nu-i așteaptă nici o ispravă. Numai pentru aceasta îi iubesc și îi urăsc. Chiar trenurile, cum se apropie de la Vaslui încoace, încep a-și modera viteza, ocolesc drumul, se odihnesc prea mult în gări, pufăie, strănută, se întind, cască, fluieră în poieni, poposesc la fîntîni, se opresc să lungească gîtul și să vadă ce se întîmplă peste dealuri... Domnul meu, am trecut de cincizeci de ani și eu n-am văzut un ieșean fugînd pe stradă. S-ar duce vestea, iar a doua zi ar apărea scris în gazetă, ca o monstruoasă aberație demnă să fie denunțată oprobriului public. Și la o adică, la ce-ar fugi, cum vă îmbulziți dumneavoastră, în București? Ce n-ai făcut ieri, poți să amîni foarte bine pe mîine.

Maximilian Ștaic sorbi încet paharul pînă la fund. Făcu un gest cu mîna sfrijită în manșetele destrămate, cum ar alunga o viespe supărătoare: un gînd ori o amintire, ori un regret ori altceva.

— Da! Ceea ce n-ai făcut ieri poți să amîni foarte bine pe mîine, pe poimîine, pentru niciodată... Soarele nu-și schimbă mersul pentru aceasta, și nici dumneata n-ai să prinzi fericirea de coadă, fiindcă gonești după ea la galop. Așa cum se plîng ei, eu cred, domnul meu, că ieșenii sînt cei mai fericiți muritori de pe lume, fără s-o știe. Fericiți, fiindcă nu vreau nimic. Un vin bun, o carte plăcută, o femeie

frumoasă, un ceas de taclale cu un prieten: aceste fericiri ale noastre nu se cîştigă la curse de viteză. Fericirea e un echilibru, între ceea ce ai şi ceea ce vrei să ai. Între ceea cc vrei să ai şi între ceea ce poţi să ai. Iar ieşenii sînt fericiţi, fiindcă au la îndemînă tocmai ccca ce le cere sufletul. Am să-ţi explic îndată de ce.

Se opri, şi îşi turnă alt pahar de vin. Îl deşertă, cu mîna lui tremurînd gelatinoasă, pe urmă un timp tăcu, privind fix un punct nevăzut din colinele unduioase. Întoarse ochii în ochii lui Georgei Galea, care nu putu suporta privirea aceasta rece şi inumană:

— Am să-ţi explic, dumitale care eşti poate trecător pe aci. Zic poate fiindcă nu se ştie... Am să-ţi împărtăşesc o convingere. Anume, convingerea că atmosfera Iaşului e de o compoziţie specială. Conţine e emanaţie, un efluviu, o radiaţie — numeşte-o cum vrei! — care moleşeşte individul ca un narcotic. Nu-l lasă să se aventureze în accese de energie, îi retează aripile cu care să se avînte în zboruri riscate, dar în schimb îi dă aci, unde îl ţine prizonier, o fericire dulce ca orice narcotic. O fericire a lui specială, un fel de Nirvana ieşeană, care te cuprinde cu încetul şi din care te superi dacă ar încerca cineva să te smulgă. În alte părţi, ca să-şi omoare neastîmpărul şi ca să-şi umple golul din ei, oamenii sînt siliţi să recurgă la droguri: morfină, cocaină etc. Aici nu este nevoie de o beatitudine farmaceutică. Ieşi în cerdacul casei, te plimbi pe stradă, te înfunzi într-o cămăruţă de cîrciumă, în patul unei femei, oriunde, respiri narcoticul acesta o dată cu aerul Iaşilor. Cum facem noi acum, pe acest balcon. Dar dumneata eşti tînăr şi străin, nu poţi cunoaşte încă aceasta. Nu poţi înţelege. Ai să recunoşti cel puţin că acest Uricani este unic. El e complimentul, completarea veninului divin din aer. El ne susţine.

Georgei Galea recunoscu fără nici o rezervă că Uricaniul este unic, mai ales după al şaptelea ori al optulea pahar, cum se afla dînsul acum. Sorbind, întîrzia privirea pe colinele unduioase, unde şi liniile erau de-o moleşeală calmă şi odihnitoare ochiului.

Ascultînd, mîncase și pește, sfîrșea acum și un respectabil ficat la grătar, spre deplina aprobare din ochi a tutorelui, care nu-și pierduse vremea, dar își simțea cu toate acestea încă o foame canibalică.

— Ei, ce ne mai dai? întrebă băiatul somnoros, care culegea farfuriile golite.

Băiatul se opri, făcu *drepți* în șorțul alb stropit de toate mostrele de sosuri, și clipind repede, cum fac toți gîngavii, purcese a recita:

— Avem... Avem antricot. Pi... Pi ur-urmă, dudupă a-antricot, avem cî... c... cos-costiță.

— Marș de-aici, Antricotule! se supără Panait Bîzdrugovici, fiindcă băiatul punea întotdeauna în fruntea listei același etern „a-antricot”, căruia îi datora porecla și de la care nu înainta decît cel mult pînă la cî-costiță.

— Piei din ochii mei, Antricotule, și trimite-l pe Solomonică la mine.

Solomonică răsări din pămînt, ca Mefisto din fumul de pucioasă.

Avea, ca și Mefisto, o bărbiță, însă fără nimic diabolic: un inofensiv cioc, sur și burghez. Spre deosebire de Mefisto, mai avea o jiletcă de lustrin cam întîrziată cu sezonul, mînecile cămășii de cit colorat, goale, și un singur ochi. Celălalt, scurs și cu pleoapa lipită. Dar aceste nemeritate stigmate ale naturii, care s-a dovedit ingrată cu fizionomia domnului Solomonică, nu-l împiedicau să arate foarte vesel și cu desăvîrșire simpatic.

— Fugi, măi Antricot, de aișea, că superi boierii cu așa o prostie. Credeți că nu-l muștruluiesc eu în fiecare dimineață? Îl învăț di mi-am scos sufletu din mini. Îi zic: „Vorbești, măi Antricot, măi, cînd ti întreabî boierii. Zi-i di la cap a listii. Avem gustări: icri di crap, știucă, somon. Pastramă, salam, jambon, scrîmbie di Dunăre, scrîmbie olandeză, scrîmbie proaspătă și scrîmbie salată cu șapă. Lacherdă, filé și macrău. Pi urmă avem: zupă di găină și rasol cu usturoi, borș di pui, borș rusăsc, borș di post și ciorbă di potroași. Avem oauă:

scrob, ochiuri la capac, moldovinești, umlet, ouă a la rus. Avem mîncări di pești și mîncări di carne: friptură și sălăți, dulșiuri, compot și fructe, cafele și lichior avem." Mă rog, toată lista i-o spun! Și după ce am isprăvit să-i tot zic și-l întreb să zică și el după mine, închide ochii di parcă l-o pălit orbu găinilor și numai cască o dată gura proastă di la el, ca să scoată numai atîta dintr-însa: „Avem... A-antricot a-avem!" Cu așa un prost mi-am stuchit sufletul și-mi vini sî-mi ieu lumea în cap... Ați comandat civa, vî rog?

— Aștept o idee de la tine, Solomonică! își încredință domnul Panait Bîzdrugovici destinul în mîinile cîrciumarului cu un singur ochi, cu un mare talent de actor și cu un debit verbal pe minut, mai mare decît al lui Viviani și Tache Ionescu.

— Atunci știu eu ce vă trebui, coane Panaite. Am niște fleici spiciali pintră dumneavoastră! Fac pintră tîți, ori numai pintră două persoane? Am observat că conu Georgei n-o mîncat mai nimică și are să ducă la București calomnie că în calicu aista di Iași, poati omu să mori di foami și di săti.

— Nici o grijă despre aceasta, domnule Solomonică! protestă Georgei Galea, care simțea nevoie urgentă să dea drumul nasturilor de la vestă și de la bata pantalonilor. Mai bine vezi de-o sticluță de Uricani, dacă vrei să nu murim de sete.

— Păi vezi! se minună cumplit de încîntat de aceste progrese Panait Bîzdrugovici. V-am spus eu că are stofă. Acest Melchisedec se deschide ca o varză, văzînd cu ochii. În două luni ne-a tăiat pe toți.

— În două luni, am să beau un boc de bere pe terasă la *Soufflet* sau la *Cluny* sau la *Chope latine,* în cartier! cuvîntă cu toată siguranța Melchisedec.

— Nimic nu se știe! filozofă conu Panait.

Asta să i-o spui lui Mutuu-uuu!

cîntă Bălănuț cu o gură rotundă de crap, zbătîndu-se pe uscat.

Costache Andrieș, care în tot acest între timp nu se manifestase cu o singură glăsuire, răsucind țigară după țigară și ascultînd cu evlavie tot ce glăsuiau ceilalți, după o îndelungă codire făcu un semn fracmasonic lăutarului. Bălănuț se întrerupse din cîntec, înaintă doi pași, întoarse peste umăr o privire de comandă chitaristului și începu cu tremolo: „Asta-i cea din urmă seară..."

— De-acum a s-a isprăvit! Nu mai plecăm de aci pînă dimineața, șopti Emil Ciugolea la urechea lui Georgei. Să știi că dacă cere conu Costăchel să-i cînte *Asta-i cea din urmă seară...* Însemnă că i s-a deschis setea lui epică. Plînge, bea un ceas, iar plînge, iar mai bea un ceas și așa mai departe. Strașnic tip, conu Costăchel. Am să-l pun în roman.

Georgei Galea începu să creadă că viitorul roman al prietenului, mai mult decît social-psihologic-istoric, are să fie un fel de menajerie de bețivi.

Dar nu isprăvi această reflecție atît de ingrată, față de compania carc-l primise cu atîta bunăvoință, fiindcă toată luarea-aminte îi fu atrasă de înfățișarea omului în haină de cîmp, cu jambiere roșii și cu țigareta de chihlimbar.

Costăchcl Andrieș, cu bărbia sprijinită în amîndoi pumnii și cu ochii decolorați, fixați în nevăzut, lăcrima cu simplitate și fără pudoare. Fața-i părea împietrită, nu tresălta nici un mușchi, numai lacrimile se rostogoleau egal și continuu, ca picăturile unui robinet care n-a fost răsucit bine.

Ceilalți nu dădeau nici o atenție acestui spectacol: își vedeau de discuțiile lor aprinse și de pahare, deprinși sa-și respecte reciproc damblalele. Cînd Bălănuț sfîrși, Costăchel Andrieș culese de pe obrazul drept și de pe obrazul stîng, de jos în sus, dîrele de lacrimi cu arătătorul drept și cu arătătorul stîng, aruncă stropii pe dușumea și deșertă două pahare pînă la fund, unul după altul. Pe urmă, răsuci o țigară din tutun macedonean, o înfipse în țigareta de chihlimbar și începu să fumeze ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, ascultînd cu

evlavie tot ce se vorbea în jurul lui și tăcînd cu aceeași incoloră modestie.

Georgei uitase toate hotărîrile eroice, dinainte și de după baie. Întîlnirea cu avocatul îi părea cea mai stupidă corvoadă, iar procedura lichidării pentru care venise, cea mai meschină îndeletnicire omenească. Vedea toate într-o plăcută paianjenire.

Uricaniul îi circula în sînge, fierbinte și generos, împingîndu-l să acompanieze cîntecul lăutarilor, să facă glume deocheate de care se mira singur, să strige cu glas tare pe Antricot și să polemizeze înfocat cu Maximilian Ștaic.

Acum rolurile se schimbaseră.

Tata Max enumera scîrbit toate metehnele Iașului, părăginit ca un maidan, și dovedea cu o jerbă de argumente țîșnind ca artificiile, că ieșenii sînt specia cea mai odioasă dintre toate bipedele fără pene, fiindcă se complac în această puturoșenie. Iar Georgei Galea făcea el acum apologia secretului ieșean, care constă în arta de a nu dori nimic, ca să nu faci nimic și deci să nu regreți nimic.

Cînd veni a doua oară rîndul lui Bălănuț să cînte *Asta-i cea din urmă seară...*, ceru el vioara și cîntă el. Cu un arcuș atît de nou și de fraged, încît Costăchel Andrieș se ridică, îl sărută pe amîndoi obrajii, fără să poată scoate din gîtlej nici o exclamație și căzu la loc... pe scaun, uitînd să deschidă cutia de tutun și să răsucească țigare.

— Păi vezi! se făli Panaite Bîzdrugovici, ca și cum ar fi fost el autorul acestor transformări. Are Melchisedecul stofă, și pace! În două luni, îi lăsăm pe toți în urmă...

— În două luni îmi pregătesc doctoratul al doilea! protestă Georgei Galea, cu îndîrjire inexplicabilă, parcă simțea nevoia să se convingă pe sine însuși de acest fapt simplu și doar deplin stabilit.

— Nimic nu se știe, o ținu una și bună Panait Bîzdrugovici.

Asta să i-o spui lui Mutu-uuuu,
Lui Mutu-uu,

Și Mutu n-a mai zis nimic!

îi asigură pe toți Bălănuț, adresîndu-se cu deosebire lui Georgei Galea, direct și personal.

Dar Mutu avea multe de spus și le spunea toate, cu o mare aprindere, în urechea lui tata Max, care-l asculta cu mult interes și chiar cu bunăvoință, ridicîndu-și și inspectîndu-și conturul cu fiorduri al bărbii înflăcărate, de unde apărea de dedesubt cămașa fără guler și butonul de fier ruginit, ca un detaliu subtil și elocvent dintr-un film rusesc, ce-ar purta titlul: *Geniu și mizerie.*

Lui Georgei Galea, Maximilian Ștaic nu-i mai făcea de fel impresia omului feroce și temut, cum îl zugrăvise prietenul, prevenindu-l. Dimpotrivă, un foarte bun și tihnit bătrîn, care nici nu avea dinți cu ce mușca: numai gingii moi de cauciuc, ascunse sub parbrizul mustăților late.

Nu știa că după acest interes și această bunăvoință priveghea o crudă patimă a observației, asemeni analizei cu care savantul obsedat de o inedită teorie urmărește agonia cobaiului inoculat cu un virus mortal.

Maximilian Ștaic își confirma încă o dată luciditatea.

Pe acest tînăr și nou venit, verifica progresele vertiginoase ale „intoxicației ieșene”, cum o numise, cu toate fazele primelor simptome: romantismul elegiac, sofismul care descopere justificări subtile lenei, sentimentalism de chitarist. Descoperi proaspătului recrut toate aptitudinele „ieșenismului acut”, cum pusese, fără greș, diagnoza atîtor trecători de-o zi ori de-o lună, care s-au lipit aci ca muștele pe hîrtia gumată și nici nu mai bîzîie, să se desprindă.

Un bec se aprinse, pe urmă lumina sări dintr-un bec la altul, ca un zglobiu joc aerian.

Așa an prins de veste că s-a lăsat seara albastră peste orașul cu grădini, de sub terasă, și peste șesurile în care trenurile veneau și

porneau cu mici picături roșii de sînge, pe pieptul locomotivelor. Pentru cine mai plecau aceste trenuri? Cine mai pleca din acest oraș?

Acum toți vorbeau tare și nimeni nu asculta ce spune celălalt.

Dar toți erau cumplit de fericiți.

Cînd se ridicau, printre picioare se rostogoleau sticlele goale. Georgei Galea nu luă aminte cînd au apărut două personaje stranii cu două păpuși de panoptic: doi bătrîni, cu umbrele și cu pardesie, cu figurile tăbăcite de crețuri și cu ochelari de scafandri. Semănau la port, de s-ar fi spus că și-au făcut, ca doi frați gemeni, pardesiele la același croitor, și-au cumpărat umbrelele la același magazin, gambetele la același pălărier și ochelarii la același optician. Nu semănau însă la chip, deși erau amîndoi sfrijiți, amîndoi cu mustățile albe și tunse; amîndoi proaspăt ieșiți din mîinile bărbierului. Îndată, Georgei Galea avu prilejul să mai afle că erau legați și despărțiți de o teribilă, inepuizabilă și nerezolvabilă controversă. Căci amîndoi se strecurară de o parte și de cealaltă a lui Georgei, trăgîndu-și cîte un scaun și așezîndu-se pe margine, sprijiniți în umbrele, ca doi călători într-o gară de încrucișare, gata de ducă la primul semnal.

— Îmi dați voie să mă prezint: Ion Panțîru! spuse cel din dreapta.

— Și eu: Mitiță Vlădoianu! spuse cel clin stînga.

— Foarte fericit! declară Georgei Galea, care acum se simțea fericit de orice prilej i se oferea.

— Am să vă rog ceva, domnule Galea, începu cel din dreapta.

— Mă rog. Vă stau la dispoziție, cu cea mai mare plăcere, îi asigură pe amîndoi Georgei Galea.

Vorbind, observă că din față prietenul Emil Ciugolea îi făcea un semn mut, de compătimire, cu mîna, adică: „Ai intrat la apă rău!”.

Și alt semn, cu un creion invizibil pe o foaie invizibilă de hîrtie, adică: „Și ăștia sînt doi tipi pe care am să-i pun în roman”.

— Uite despre ce e vorba, anunță bătrînul din dreapta.

— Te cred că are să fie pe a ta, clacă ai să înfățișezi lucrurile cum îți convine ție, protestă cel din stînga.

— Poftim, spune dumneata! cedă cel din dreapta, arătîndu-și supărarea, după cum a făcut tranziția de la *tu* la *dumneata.*

— Și nu mă întrerupi?

— Nici n-ascult!

Ca să dovedească, cel care se numea Ion Panțîru își luă un aer absent și resemnat, ca postulanții într-o anticameră ministerială.

— Uite despre ce e vorba, domnule Galea. Am aflat că acum ați venit de la Paris și că iar vă întoarceți la Paris.

— Exact, recunoscu Georgei Galea.

— În acest caz, numai dumneata ai să pui capăt, cu obiectivitatea dumitale, unei controverse care durează între noi de cel puțin douăzeci de ani... Trebuie să cunoști că atît eu, cît și amicul meu ne-am făcut studiile la Paris. E drept, cam de multișor. Acum vreo treizeci și șapte, treizeci și opt de ani. Pe la 1873—1874. El literele. Eu dreptul. Adică, mai exact, eu numai am început să fac dreptul, pe urmă am renunțat, fiindcă după doi ani taică-meu m-a chemat în țară și mi-a tăiat pensia, aflînd că n-am dat nici un examen și că după ce-am cheltuit moștenirea de la mama, începusem să fac datorii. Pe el nu l-a chemat nimeni. Era bursier și nu i-a dat în cap să facă o datorie de doi franci măcar. Și cum spuneam: am sosit la Paris în aceeași lună și am plecat îndărăt spre țară în aceeași lună. Eu chemat de taică-meu, el cu diploma în buzunar. Doi ani nu ne-am cunoscut, nici nu ne-am bănuit existența... El e oltean de origină. Eu, moldovean, ieșean. Ne-am cunoscut abia acum douăzeci și ceva de ani, aici, cînd a fost mutat la Iași. Iar cunoscîndu-ne și aflînd cu uimire că am trăit în aceeași vreme la Paris, ne-am bucurat amîndoi și am legat din ziua întîi prietenie, ca să ne povestim întîmplările din tinerețe, fiindcă tinerețea fabrică amintiri pentru bătrînețe și fiindcă cine a călcat o dată la Paris tînjește pînă la moarte după Paris. El nu s-a mai putut întoarce, fiindcă l-a reținut dăscălia lui, pe urmă greutăți familiale. Eu, fiindcă mi-am topit averea, în păcătoșenia asta de aici. Așadar, îndată ce ne-am cunoscut, ne-am propus cu mare

bucurie să ne adunăm seara la cîte o cafeluță și să ne ajutăm unul pe altul ca să ne dezmormîntăm acele suveniruri plăcute. Ei bine, stimate domnule, aci începe curiozitatea acestei istorii! Din seara întîi, parcă vorbeam fiecare despre altă lume. El îmi spunea despre un Paris, eu despre altul. Nu am căzut de acord decît asupra unui singur punct. Un festival la Operă, la 14 noiembrie 1873, în folosul sinistraților din inundațiile Rhonului. Ne aflam amîndoi în sală. Eu jos, în fotoliu de orchestră, el în cucurigu. Atunci am aplaudat-o amîndoi pe Adelina Patti, cum a aplaudat-o în delir întreaga sală. Încolo, ce-mi spune el despre Parisul lui, fie la el acolo...

— Și ce-mi îndrugi tu, despre Parisul tău, să-ți rămînă ție! nu mai putu răbda fostul spectator din cucurigul Operei, la reprezentația de la 14 noiembrie 1873, în folosul sinistraților de pe Rhon.

— De ce? Parisul meu e cel adevărat. Café Anglais, Operă, Paillard, Maxim's, Curse, Derbyul... Plimbarea între cinci și șase, cu șareta lui Bois. O șuetă de écarte la Cercle des Etrangers.

— Și al meu, ce e ăla? Nu e Paris? Parisul cel adevărat. Al tinerilor săraci și studioși, nu al moftangiilor. Cartierul Latin. Conferințele domnului Taine. Cursurile lui Renan. Bocul de bere clin Place des Écoles.

— Și Mișetta de la balul Bullier, cu toate haimanalele! pufni cu dispreț bătrînul cu celălalt Paris, de la Café Anglais și Maxim's.

— Ei da, și Mișetta de la Bullier! Acesta e Parisul cel al oamenilor de ispravă, nu Parisul Dianei de Langeais și al Florencei Thomson, pe care le-ai cunoscut dumneata, într-o societate interlopă, de meteci, de aventurieri și de snobi, culeși din toată lumea. Ești un bătrîn dezgustător că ai putut frecventa asemenea societate.

— Pardon! Eu am dat 50 000 de franci pe o carte ducelui de Aosta, la Cercle des Anglais. Strig: Banco. Toți întorc capul și se ridică în picioare. Erau: contele de Meulan, baronul de Schwalbach, generalul Rigaud... Floarea Parisului! Strig: Banco! Scot riga și opt. Întoarce valet și nouă! Poftim! Ia-ți banii și umblă sănătos, domnule duce! Pe

noi nu ne sperie nici ducii, nici 50 000 pe o carte! Așa eram eu, domnule Galea, în 1873—1874, și acest domn are aerul să mă învețe ce trebuia să văd și să fac eu la Paris. Dumnealui, care-mi povestea ca mare ispravă cheful pe care l-a făcut cu niște derbedei, într-un han pe Sena, la Alfortville, într-o duminecă după amiază, cînd se desfundă toate mahalalele Parisului... Și știi dumneata ce sumă formidabilă a cheltuit cu această bombă? Doisprezece franci cu tot cu batoul! Se potrivește, doisprezece franci și cu cincizeci de mii de lei?

— Mai dă și acuma 50 000 franci ducelui de Aosta. Dumneata, care-ai ajuns să joci la cafenea la Traian, cu toți jegoșii, table și domino pe consumație.

— Asta mă privește. Acum e acum, și atunci era atunci.

— Și, mă rog, tot n-am înțeles, la ce v-aș putea fi de un folos? încercă Georgei Galea să împace inseparabilii vrăjmași.

— E foarte simplu, stimate domnule Galea. Te punem arbitru. Așa facem, de cîte ori întîlnim pe cineva care a fost ori s-a întors de la Paris. Te punem arbitru, să declari pe onoarea dumitale, care Paris e acel pentru care făcea să treacă granița un om inteligent? Al meu, sau al dumnealui? Al meu, cu tot ce are lumea mai rafinat și mai distins, sau al dumnealui, cu toate haimanalele care fac pe studenții și trăiesc cu croitoresele? Ca să-ți faci o părere cu ce idei a plecat dumnealui la Paris, e destul să te informez că în ziua întîi, cum și-a depus bagajele la maghernița lui de otel, a dat fuga în grădina Luxembourg, să se plimbe pe aleea care merge de la Observator pînă la Senat. Era foarte mîndru dumnealui, fiindcă pășea exact pe meridianul Parisului, de unde începe numărătoarea, cu Occidentul de o parte și cu Orientul de alta... Ambiția asta îl mîncase din clasa întîi de liceu, cînd i-a explicat profesorul de geografie ce e aceea meridianul Parisului... Eu, domnule, știi ce-am făcut și ce fac eu pe meridianul Parisului? Mă... (aci, Georgei Galea află că domnul care a dat 50 000 lei pe o carte ducelui de Aosta face pe meridianul Parisului ceea ce-a făcut calul cel bălan, de la birjă, în fața Paradisului General).

Și Georgei Galea se declară consternat. Nu pentru această impietate, pe care, în starea sufletească pregătită de Uricaniul cel grozav, o accepta cu inima ușoară, ci fiindcă nu putea da nici o dezlegare.

Amîndoi vorbeau despre un Paris — despre două Parisuri — dispărute de multă vreme, ca și cum ar mai exista încă după patruzeci de ani neschimbat, cu balurile de la Bullier, rochiile cu crinolină, pantalonii strînși pe pulpă, țilindrul și plimbările cu faetonul la Bois. D. Renal e mort de mult, iar ducele de Aosta întoarce valet și nouă, într-o lume unde ducii și vizitiii sînt conciliați într-o dulce și eternă egalitate.

Cei doi inseparabili adversari nu voiră să accepte existența acestui al treilea Paris, care le strica toate socotelile și le era cu totul necunoscut.

Își făcură semn unul altuia că-și pierd vremea cu un individ care habar n-are ce-a văzut; poate un mistificator, o pușlama de București, care te pomenești că nici n-a călcat hotarul țării și le îndrugă palavrele cele mai gogonate.

— La revedere, și îmi pare rău! se ridică cel din dreapta.

— La revedere, și regret! făcu cel din stînga.

Amîndoi se depărtară în pardesiele lor identice, subsuoară cu umbrelele lor la fel, salutînd cu aceeași gambetă cumpărată de la același negustor.

— Ce dracu le-am făcut? se miră Georgei Galea.

Pe urmă își spuse că aceasta nu-l împiedică să deșarte încă un pahar de Uricani, fiindcă bînd vine setea. Umplîndu-și paharul, se simți observat. Și roși.

În spatele tuturor, ghemuită pe un scaun, Lu, femeia de astăzi dimineață, îl urmărea cu o undă de tristețe în ochi. Era în alt pardesiu, cu altă pălărie și cu picioarele ridicate pe ultima bară a scaunului, înfrigurată de umeda răceală a nopții, singură și strînsă în

ea însăși, cu nu știu ce înfățișare de rănită pasăre a verii, răzlețită de stolul care a plecat spre alte nostalgice ținuturi.

Își aduse aminte de scena de astăzi dimineață; hîrtia mototolită și aruncată în obraz, ușa trîntită în nas. Cum s-o împace și cum să-și ceară iertare?

Silindu-se să-și păstreze verticala și să nu calce în zigzag, ci să meargă drept, ca Ion Panțîru, acum patruzcci de ani, pe meridianul Parisului, Georgei Galea înaintă printre scaune, pînă la Lu, cu legănările unui pasager inexperimentat pe puntea unui bastiment în furtună. Se plecă și-i sărută mîna sub mănușă, la încheietură, unde pielea e subțire și fină.

— M-ai iertat? Tot mai ești supărată?

Femeia se scutură, țîșnind în picioare.

Întrebă, adresîndu-se tuturor:

— Auziți, domnilor! Mă întreabă Melchisedecul vostru dacă sînt supărată. Răspundeți, dacă m-a văzut cineva supărată vreodată?

— Nu! răspunseră toți în cor, chiar și Costăchel Andrieș, care avea obrajii ghiolcăiți de două șiroaie, fiindcă Bălănuț îi anunțase încă o dată că asta-i cea din urmă seară.

Dar mai tare decît toți răcni Panait Bîzdrugovici, cu o voce care, desigur, s-a auzit pînă la gară și a întrerupt circulația orașului.

— Cum vezi, n-am ce să-ți iert, îi lunecă femeia șerpuind pe lîngă el, așezîndu-se în celălalt capăt, lîngă Costăchel Andrieș, care, după ce strigase energic și prompt: „Nu!”, se instalase la loc, pe scaun, și continua să lăcrimeze din robinetul deschis.

Georgei Galea mai încercă de cîteva ori să se apropie de femeie, vinovat și cu rugăminte miloagă în ochi. Nu se putea împăca, încăpățînat, cu această lunecare batjocoritoare printre degete, cînd o știuse astăzi dimineață goală, în camera lui, oferindu-i să-l pupe pe Ninel și pe Minel, cei mici și necăjiți. Își trăgea scaunul alături, începea un lung și întortocheat monolog; femeia îi izbucnea întotdeauna în hohot de rîs în nas și se muta, pe rînd, cum îl vedea

apropiindu-se, cînd lîngă Panait Bîzdrugovici, cînd lîngă Maximilian Ștaic.

Toată suflarea mesei se concentrase la rîsul ei, la spusele ei, la neistovita ei veselie, peste care numai cîteodată, cînd se oprea, părea că se lasă o umbră.

Atunci își scutura fruntea rotundă sub pălăria mică, să alunge oaspetele nepoftit, și pornea mai vijelios într-o piruetă de jocuri scînteietoare a cuvintelor într-o cascadare sonoră de rîs, care umplea noaptea cu o sută de zurgălăi de cleștar.

Georgei Galea se simți cel mai nefericit muritor din noaptea aceasta.

Bău crunt. Cîntă și se urcă pe masă. Dansă și răcni la Antricot. Se declară în fața tuturor cel mai netrebnic Melchisedec din Iași, din Moldova, din Principatele Unite, din toată Europa, din cele cinci continente, din întreg sistemul solar și, la urma urmei, chiar din tot universul nostru galactic.

Pe urmă căzu în sumbru pesimism și se duse să-l sărute pe amîndoi obrajii pe Costăchel Andrieș, care, mut, zvîcni de pe scaun, vru să spună ceva si căzu la loc, bătînd aerul cu un gest de apoplectic, mai elocvent decît cel mai focos discurs.

De aci, o ceață opacă se lăsă pe cuvintele și pe faptele lui Georgei Galea.

Zorile îl găsiră împiedecîndu-se printre sticlele deșarte și rostogolite pe jos, chinuindu-se să nimerească cu pumnii în mînecile pardesiului ținut de Antricot.

Tocmai în celălalt capăt al terasei, retras, Costăchel Andrieș pusese lăutarul la o masă cu el, să-i cînte de unul singur.

Bălănuț moțăia, lungind arcușul pe strună, înclinînd bărbia cu vioară cu tot, biruit de somn; deodată tresărea cuprins de un scurt acces de energie și iarăși se împotmolea letargic. Costăchel Andrieș pirotea și el, ascultînd. Din cînd în cînd, își pipăia toate buzunarele, pe rînd, ridica șervetele, se pleca sub masă: căuta țigareta. Iar fiindcă nu era încă ceasul cînd trebuia să o găsească, firește n-o găsea.

Renunța, fumînd țigareta de cireș oferită de lăutar, ceea ce dovedea un generos spirit de democrație, egalitate și fraternitate.

— Bălănuț! icnea ridicînd un deget iubăreț la buze.

Bălănuț înțelegea, și cu toată drojdia energiei adunate începea: „Asta-i cea din urmă seară...”

Apoi cîntecul agoniza sleit, parcă într-adevăr era cea din urmă noapte, după care și Bălănuț și Costăchel Andrieș se vor stinge epuizați din această viață, plină de grele munci, ca ultimii supraviețuitori ai unei rase osîndite pieirii.

Cu bărbia în pumni, omul cu jambiere roșii și cu haină de cîmp lăsa să-i curgă șiroaiele din ochi; s-ar fi spus că tot Uricaniul absorbit în atîtea ceasuri era restituit naturii, filtrat și dezalcoolizat, prin canalele lacrimale.

La masa cea veche nu mai rămăsese decît Maximilian Ștaic și femeia. Cu o ultimă nădejde, Georgei Galea crezu că are să se apropie de dînsa. Că poate pe el l-a așteptat înadins. La poartă, imploră:

Lu!...

Femeia se răsuci într-un picior și lunecă într-o birjă:

— Zît! Și la revedere!

Vru să meargă alături de Maximilian Ștaic. Omul cu barba înflăcărată și cu hainele lui de vagabond îi întinse însă mîna, alungîndu-l:

— Eu, înainte de a mă culca, mă plimb singur. Somn bun!

Cînd se urcă în birjă, Georgei Galea își dădu seama că nu știe strada și numărul casei unde locuiește. Porunci birjarului să mîie înainte. În mers, ațipea un timp, deschidea larg ochii, nu recunoștea locurile. Poruncea să întoarcă. Iar ațipea. Îi părea că circulă așa de cînd s-a născut și că așa va circula, ca Ahasverus, pînă la sfîrșitul veacurilor.

Orașul începea să se deștepte. Lucrătorii grăbeau zgribuliți în aerul aspru și rece. Scîrțîiau care încărcate cu lemne. Treceau oltenii cu struguri. Bălăngăni cel dintîi tramvai. Toate se învăluiră în norii

măturătorilor, care deschideau drum zilei într-o aureolă înecăcioasă de colb trandafiriu.

Sus, la Copou, la cazărmi, o goarnă sună deșteptarea, metalic.

— Unde mai mergem? întrebă birjarul.

— Ce vrei? tresări Georgei din dulcea aromeală, cu un scurt sughiț.

— Unde vreți să vă duc?

— La Nijni-Novgorod!

— Nu știu, cucoane, undi stă boieru aista. Ce stradă și ce număr?

— Atunci du-mă la otel! rezolvă cleios și plictisit Georgei Galea problema domiciliului.

— La Continental, la Traian?...

— Mie mi-e perfect egal!

— Nu este la noi nici un otel Regal, înțelese birjarul în felul lui. Vă duc la Traian.

În fața otelului, birjarul avu de furcă pînă să-l trezească din somn și să-l convingă că trebuie să coboare.

Intră cu pălăria pe-o ureche, cu cravata înnodată strîmb, trîntind ușa de s-au cutremurat toți pasagerii prin vis.

— ’ă-mi dai o cameră — mbună, Melchisedecule! sughiță, apropiindu-se și depărtîndu-se de portar, într-un fel de început bizar de dans.

— Cu un pat ori cu două?

— Ba cu nouă. Melchisedecule!

-

CAPITOLUL IV *Unde este vorba despre Nabucodonosor, regele Babilonuliu*

— Conașule, anunță servitoarea speriată, a venit un domn mare, cu un geamantan mic.

Georgei Galea transmise știrea despre apariția acestui nou astru, de întîia mărime, în camera de alături, unde prietenul lui, Emil Ciugolca, autorul viitorului roman psihologico-istorico-social, își răcorea mahmureala, spălîndu-se cu suspine, oftaturi, chicote și teribile pufnituri din pricina apei cu sloiuri de gheață.

— Auzi, Emil! A sosit un domn mare, cu un geamantan mic. Ce faci cu el?

Prin ușa deschisă, se auzi cum romancierul în devenire își scuipă apa de dinți din gură, ca să poată vorbi mai repede.

— Cum ce fac cu el? Spune-i să intre. Ăsta-i Ionel Florinel. Ai să vezi ce tip!... Îl pun și pe el în roman.

— Auzi, Marițo, poftește-l să intre.

Mosafirul însă nu mai așteptase să fie invitat. Tropăise în dosul ușii, scuturîndu-și omătul, și acum se muncea să introducă prin canatul strîmt, un corp înfloritor și sferic, făcut pentru mai vaste apartamente.

Cînd izbuti să străbată înlăuntru, aerul din cameră se împuțină alungat, dovedind încă o dată că principiul lui Arhimede se aplică în egală măsură aerului și gazelor, nu numai lichidelor.

— Ce dracu-i cu ușile aieste, parcă-s de la cuștile cu stigleți! vorbi către sine însuși, privind în cameră să vadă dacă n-a deteriorat intrarea cuștei cu stigleți.

Georgei Galea îl admiră în toată prospera-i splendoare.

Desigur, nu era omul cel mai mare din cele cinci continente și nu purta geamantanul cel mai mic din emisferul boreal. Dar unul pe

altul se completau atît de desăvîrșit, încît nu și-ar fi găsit o mai plastică zugrăveală, decît așa cum țîșnise spontan din minunarea servitoarei.

Ionel Florinel, în derîderea numelui și pronumelui gingaș diminutive, ajungea în înălțime cu creștetul în tavan, iar în perimetru, exact cît trebuie ca să ocupe total spațiul dintre perete și biroul unde viitorul romancier își va scrie opera psihologico-socialo-istorică, în trei volume. Din mînă nu lepădase geamantanul lunguieț și mic, de forma și de proporțiile celor purtate de bărbieri, cînd sînt chemați să dea perdaful acasă.

Slujnica, nou tocmită, privea din ușă la gigant, cu mîna la gură, plină de admirație, sau de teroare?

— Da' unde-i Emil? întrebă Ionel Florinel, cu un glas subțire ca o ață, uitîndu-se de la postul său înalt de observație, după birou, între etajerele cu cărți, peste umăr, între zid și garderob, ca și cum Emil Ciugolea, ca un biet muritor de proporții ordinare, s-ar afla ascuns vederii după vreun scaun sau între filele unei cărți.

— Aici, șefule! Aici sînt! anunță din cealaltă odaie romancierul. Mă fac frumos... Pînă termin, dă-mi voie să-ți recomand un prieten bun, Georgei Galea! făcu prezentările pe nevăzute. Un băiat de zahăr. Un tip. Am să-l pun și pe el în roman.

Ionel Florinel schimbă geamantanul microscopic din dreapta în stînga și întinse o mînă de dimensiuni care au scăpat, desigur, din prevederile fabricanților de mănuși.

— Sînteți nepotul lui Mircea Galea, fostul președinte la Curtea de Apel? întrebă Ionel Florinel, cu glasul mai subțire decît arcușul lui Bălănuț cînd cîntă pe o singură strună.

— Fiul lui chiar.

— L-am cunoscut. Păcat că s-a pierdut atît de tînăr! Eu cunosc toată țara românească.

— Luați loc, făcu Georgei Galea onorurile gazdei.

Ionel Florinel roti privirea căutînd un piedestal destul de încăpător și de rezistent, să-i suporte tonajul. Alese divanul, care gemu sub greutate, și se așeză cu geamantanul mai mic decît un purcel de lapte, pe genunchi. Surîse suav, cu tot obrazul bucălat trandafiriu și spîn, luminat de o mare fericire, care îngloba tot universul.

— Ați sosit astăzi? întrebă Georgei Galea, simțindu-se dator, în lipsa gazdei, să întrețină o oarecare conversație.

— Acum chiar, cu trenul de dimineață. Vin direct de la gară... Vin de la Botoșani: am avut o inspecție și o nuntă.

— Și stați mult?

— Pînă mîni. Eu numai pe drumuri sînt toată viața. Mîine după amiază am la Bîrlad o anchetă și un botez.

— Trebuie să fie foarte obositoare existența aceasta.

— Aș! Eu mă împac foarte bine. Cum mă urc în tren, adorm. Iar fiindcă sforăi tare, ceilalți se mută în alte compartimente și mă lasă în pace. Cum ajung, sînt freș și odihnit. Mă spăl, mă schimb și sînt gata.... Port cu mine zestrea și casa, aici, ca melcul!... lămuri, bătînd cu latul palmei geamantanul, care dispăru acoperit de mîna uriașă ca sub carapacea unei broaște-țestoase.

Georgei Galea privi cu neîncredere la germenele acela de geamantan încă neevoluat, în care cel mult puteau să încapă două gulere și un tub cu pastă de dinți, dar au schimburile unui asemenea rar exemplar de gigantism.

Ionel Florinel se simți dator să dea o lămurire suplimentară, în ordinea ideilor sale:

Mă împac foarte bine cu această viață, domnule Galea, fiindcă eu cunosc trei sferturi de țară. Unde cobor din tren, am nu un prieten, nu doi; o duzină, două duzini. Crema orașelor... Eu sînt ca mîța, îmi place smîntîna din fruntea oalei. N-am timp să iau parte la toate nunțile, logodnele, aniversările, patroanele, botezurile și celelalte evenimente, la cîte sînt invitat. Uite, am o agendă aici (își pipăi buzunarul), unde se poate constata că mi-s prinse toate zilele, pînă,

hăt! după întîi ianuarie. Eu așa lucrez. Îmi potrivesc anchetele și inspecțiile, să coincidă cu un patron ori cu un botez: mă urc în tren; dimineața și după-amiaza îmi văd de serviciu, seara mai văd și de sufletelul meu. Astăzi, prin excepție, sînt liber și dimineață și după amiază. Mi-am zis: Ia să mă opresc o zi și o noapte, să văd ce mai fac băieții! Și iată-mă-s, prezinte! Mai ales că am găsit în calendarul meu o însemnare importantă, despre care sînt sigur că nimeni n-are habar. Anume, că astăzi împlinește prietenul meu. Maximilian Ștaic, cincizeci și, să spunem, mai mulți de ani. O aniversare, pe care ma tem că au uitat-o și prietenii, și Max. Eu însă, dragă domnule, nu-mi permit asemenea scăpări din vedere... Bună, Emilache!

Se ridică, deplasînd jumătate din aerul încăperii, să întindă mîna lui Emil Ciugolea, care apăruse bărbierit și ferchezuit, cu chica domesticită pentru un scurt timp, de pieptene și de perie.

— Vrei să te speli? Treci dincolo și sună. Spune Mariței să-ți aducă apă. Găsești pe lavoar tot ce-ți trebuie.

— N-am nevoie de nimic. Am tot ce-mi trebuie, aici! bătu Ionel Florinel cu o palmă ușoară ca o desmierdare paternă geamantanul miraculos și universal, din care probabil se simțea în putere să scoată ca un iscusit boscar toate cele voite și cele visate.

Spuse, și se smuci să treacă prin canatul îngust al ușii în cealaltă cameră. Izbuti, introducîndu-se parțial, în rate și pieziș, în tangentă.

— Și ăsta-i un tip! declară Emil Ciugolea, făcînd admirativ cu capul, care începea să-și piardă vremelnica domesticire a pieptănăturii, spre cealaltă încăpere, unde se mistuise uriașul cu diminutiv horticol. Am să-l pun numaidecît în roman. Marița chiar mi-a dat o idee splendidă cum să-l introduc. Încep un capitol, cum l-a anunțat ea: „— Conașule, a venit un domn mare, cu un geamantan mic!”. Care cititor, cît de imbecil o fi el, n-are să-l vadă îndată în această prezentare pe Ionel Florinel în carne și oase, mai ales în carne? Așa înțeleg eu romanul și așa înțeleg eu pe romancier. Romanul să fie viață, și romancierul, cu ochiul deschis ca o ventuză, să soarbă tot ce

află interesant în viața de toate zilele... Acum, dragă Georgei, am să te rog să-mi îngădui un sfert de oră, maximum douăzeci de minute. Mă execută *călăul!* făcu spre fereastră.

Într-adevăr, pe dinaintea ferestrei se plimba un băiețel unsuros și negru — un ucenic de tipografie. Acesta, așa neînsemnat și rufos cum se afla, rebegit de gerul iernii, era *călăul* lui Emil Ciugolea.

În așteptarea romanului psihologico-socialo-istoric, în trei volume și în genul lui Tolstoi dinainte de a se ramoli, Emil Ciugolea se angajase să scrie un romanfoileton, cu cheie, pentru *Depeșa,* cea mai răspîndită gazetă din Iași și din toată Moldova.

Originea acestei istorii era simplă și se dovedise de la început cu practice rezultate.

În timpul verii, un prinț ruinat dintr-o veche familie domnitoare a Moldovei, după multe isprăvi ce-au speriat țara și străinătatea vreo cincisprezece ani, își încununase cariera, devenind eroul unor întîmplări scandaloase, în care se aflau amestecate mai multe doamne din lumea mare a Iașilor și altor mai mărunte capitale de județ moldovene. Scandalul se potolise, eroul principal o ștersese cu banii soților la Monaco și de acolo plecase cu niște aventurieri în India, la vînatoare de tigri, elefanți și alte fiare mai feroce decît soții.

Dar directorul gazetei găsise în acest eveniment un fericit prilej să-și împingă cu încă un salt tirajul.

Îl angajase pe Emil Ciugolea, tînără speranță a tinerei generații scriitoricești din Iași, să fabrice, sub pseudonim, un roman senzațional, cu personajele purtînd nume străvezii și ținînd lectorii, de la zi la zi, cu respirația tăiată de emoție pe buze.

Romanul ajunsese la al treizecilea foileton, succesul întrecu așteptările. În cel mai depărtat orășel moldovenesc, lectorii ieșeau înaintea trenului, la gară, să-l smulgă cald din mîna vînzătorilor.

Însă directorul gazetei plătea ingenioasa sa născocire comercială cu adevărate suplicii, care-i nelinișteau somnul și-i răpiseră pofta de mîncare. Căci deliciul cotidian al lectorilor devenise o tortură

cotidiană. În fiecare dimineață era nevoit să pună o întreagă armată de detectivi pe urmele autorului; ucenici de tipografie, servitori de redacție și reporteri, alergînd cu toții după Emil Ciugolea, să-l descopere și să-l execute cu manuscrisul.

Autorul își făurea romanul de la zi la zi, și pe apucate. Umbla cu foile albe în buzunar și cu toculautomat, aprovizionat cu cerneală, născocind peripețiile pe unde îl apuca vremea: pe colțul meselor la Paradis General, la berărie, la teatru, la Tufli și, cîteodată, chiar acasă.

Cînd imaginația îl trăda, în lipsă de alte episoade petrecute pe teritoriul național al scandalului cu pricina, autorul, cu o superbă degajare, își transporta lectorii în pădurile Indiei, la palatele Rajahilor, în Junglă și în templele cu dansatoare, cu fachiri și cu cerșetori leproși. Aci fantezia sa învăpăiată transforma eroul scandalului indigen cînd în amantul unei prințese hinduse, cînd în geniul rău al unui maharajah cînd în agentul spion al unei puteri străine, uneltind să mineze autoritatea Angliei.

Fauna și flora Indiei se îmbogățeau sub condeiul său febril, cu animale și plante necunoscute, pădurile se populau cu fluturi fabuloși cît paravanele, șerpi de-un sfert de kilometru și paianjeni cît iepurii. Fachirii făceau să le crească în palmă vertiginos copaci mai imenși ca arborele genealogic al prințului-erou, cu obîrșia în Comnenii Bizanțului; vînători princiare devastau pădurile virgine cu miile de animale, cîte n-ar fi încăput într-un atlas zoologic. Dar în plină exuberanță exotică, directorul gazetei, cu un bilețel ori cu un telefon, curma această splendidă inspirație, întorcînd autorul la realitatea brutală și negustorească, chemîndu-l la eroii din țară, fiindcă publicul e nerăbdător să afle fapte, nu basme.

Atunci, Emil Ciugolea crea fapte. Și cînd imaginația scîrția, împlinea rîndurile foiletonului cu o abundență prodigioasă de dialog.

Drumul, de la o extremă la alta, era parcurs dintr-un salt.

În India, foiletonul păcătuise prin excesul descripției, aci — prin laconismul dialogului. Căci, dacă dialogul avea avantajul că putea fi improvizat cu mare viteză, avea și dezavantajul că se citea cu aceeași iuțeală, încît lăsa lectorul abia ațîțat, ca un aperitiv după care nu mai urmează copiosul dejun.

Dialogurile sunau cam astfel:

„— Buna, Cristinel.

— Salve, Mironel.

— Ai auzit?

— Ce?

— Cum ce? Pățania de aseară cu prințul X și nevastă-sa...

— N-am auzit nimic.

— Pe ce lume trăiești? Un nou scandal, dragă...

— Ei!?

— Parol.

— Fugi încolo, că nu te cred!...

— Dacă-ți spun pe onoarea mea!

— O fi ăia de săptămîna trecută...

— Aș, proaspăt! Cald!

— Parol?

— Pe onoarea mea.

— Nu mai spune!

— Își fac de cap, monșer!

— De asta se duce țara de rîpă... Dar spune-mi și mie...

— Îți spun, dacă nu sufli nimănui un cuvînt de unde ai aflat.

— Nu suflu.

— Pe cuvîntul tău?

— Pe.

— Nici nevestei, acasă?

— Nici.

— Atunci ascultă. Astă-noapte, pc la unu, prințul X se întorcea de la Jockei, curățat ca întotdeauna. Urca scările în vîrful picioarelor,

gîndindu-se ce să mai născocească prințesei, ca să-i explice de ce n-a plecat cu trenul la Botoșani, cum spusese acasă, și de ce s-a încurcat la club. Pășește încet, cu speranța că poate prințesa doarme. Pune mîna pe clanță, apasă, și cînd deschide ușa, rămîne înmărmurit în fața unui spectacol care...” *(Va urma in numărul viitor.)*

Pînă la numărul viitor, autorul avea la dispoziție douăzeci și patru de ore să inventeze spectacolul care l-a lăsat înmărmurit pe prințul X, și cu respirația expirată pe buze pe cititor.

Acum, Emil Ciugolea făurea cu zor un asemenea dialog, surîzîndu-și sie însuși, cu admirație, pentru un nou procedeu, brevet propriu, menit să ocupe maximum de spațiu cu cel mai monosilabic dialog.

Georgei Galea îl privea scriind cu o sinceră admirație și păstrînd cucernică tăcere, cum se cuvine unei inspirate procreații literare. Pe măsură ce Emil Ciugolea zvîrlea altă foaie, părul eliberat din corsetul pieptănăturii se ridica rebel, pînă ce reveni la hirsuta încîlcire inițială. Georgei întoarse ochii de la încăperea scundă cu pereții jilavi de umezeală, cu tavanul de grinzi afumate și cu rafturile de cărți vărzuite, afară, în strada ninsă și pustie, unde numai ucenicul tipograf circula zece pași la dreapta și zece la stînga, suflînd în pumnii vineți de ger și neslăbind portița din ochi, ca nu cumva să-i scape autorul, și atunci gazeta să apară diseară cu informația: „Continuarea romanului nostru a fost amînată pentru numărul viitor, din cauza abundenței de materie”.

Orașul era alb și pur, sub cristalii sclipitori ai ninsorii.

Georgei Galea îl contempla cu sufletul calm, fără tresărirea nici unei remușcări.

Hotărîrile lui erau departe... Împlinea trei luni de cînd se afla aci, iar acum nici nu mai spunea măcar că are să plece peste o săptămînă, cum prietenu-i se hotăra să-și înceapă romanul psihologico-istorico-social în trei volume la zi întîi.

O dulce toropire îl aromise ca pe-un animal intrat în hibernare. Nu dorea nimic. Proiectele îi erau foarte vagi și mai cu seamă foarte

îndepărtate, învăluite într-o ceață care topea toate contururile. Formele pentru vînzarea casei și lichidarea succesiunii se dovediseră, deodată, foarte complicate și lungi. Prezența lui aci era așadar, prin aceasta, îndestul de justificată și se arătase absolut necesară. Pierdea un semestru, acuși începe la Paris sesiunea examenelor. Dar nu era nici o grabă. La Paradis General, stocul de Uricani se dovedea și el tot atît de inepuizabil ca nesfîrșitele complicații ale procedurii succesorale, iar Georgei își făcuse atîția prieteni și atît de buni prieteni, cum nu visase el niciodată. De toate vîrstele și de toate categoriile sociale, cu toate damblalele și cu cele mai variate calități. Numai Lu îi luneca printre degete ca șopîrla. De cîte ori crede că și-a apropiat-o din nou, se răsuceste în călcîie și-i izbucnește în nas: „Zît și la revedere, Melchisedecule!”

De altfel, știe că nici ea nu-l mai socoate acum un Melchisedec comun.

E un Melchisedec și jumătate. Floarea Melchisedecilor. De mult a devenit un client prea încercat și indispensabil al Paradisului General: Panaite Bîzdrugovici l-a emancipat de sub tutelă; camarazii l-au proclamat Doctor „Honoris causa”; iar cînd lipsește sau întîrzie din întîmplare, birjile fac coadă acasă să-l caute.

Acum, chiar cînd se urcă într-o trăsură și adoarme după ce-a poruncit: „Acasă!” — e sigur că are să ajungă fără alte lămuriri la domiciliu, fiindcă toți birjarii îl cunosc, după cum îl cunoaște jumătate din Iași.

— Gata! anunță Emil Ciugolea, aruncînd tocul și culegînd foile cu cerneală udă. L-am dat gata și pe ăsta. Am descoperit, dragă Georgei, un truc unic, genial, păcat că nu se poate întrebuința decît o dată. Am cîștigat cel puțin jumătate de foileton.

Ascultă:

„Domnișoara Clemența Victorian, din vechea și nobila familie Victorian, acceptase cu eroism situația degradantă de pedagogă la

odraslele bancherului veros Calman Burîhovici. Copiii bancherului erau însă de o inteligență obtuză.

În dimineața aceea, domnișoara Clemența Victorian, din vechea și nobila familie Victorian, trebuia să asculte pe micul, dar stupidul Isidor Burîhovici, zis și Dorel, la lecția de istoric.

— Spune-mi, ce știi despre Nabucodonosor, regele Babilonului?

— Nabacundanisar, începu Isidor, zis Dorel.

— Cum ai spus? întrebă scandalizată domnișoara Clemența Victorian, din vechea și nobila familie Victorian.

— Nabacundanisar...

— Nu-i bine. Mai zi o dată!

— Nabicandinosur.

— Îți spun că nu-i bine. Zi după mine: Na,..

— Nabucodonosor!

— Nabucîndinosaur! strigă triumfal stupidul Isidor, zis Dorel.

— Uf! ce viață! suspină domnișoara Clemența Victorian, din vechea și nobila familie Victorian. Mai bine ascultam propunerea prințului X, cînd îmi spunea că... *(Urmarea va apare în numărul viitor.)*

Emil Ciugolea împături manuscrisul și bătu în fereastră, să cheme călăul, care degerase cu desăvîrșire, în vreme ce domnișoara Clemența Victorian din vechea familie Victorian își mînca tinerețea cu micul dar stupidul Isidor Burîhovici, zis Dorel.

— Ține, urîtule! Și trap la tipografie!

Descendentul lui Gutenberg, cu mutra unsă ca un hornar, apucă foile albe dezvirginîndu-le profesional cu urmele grase de degete și o zbughi la vale, spre capătul străzii, încercînd din treacăt, în călcîie, pe ghețuș, cîteva savante figuri ale „cîrnitei”, pentru care desfăt sportic își prevăzuse cizmele de iuft cu prea frumoase potcoave de alamă.

— Ce zici de invenția mea? se întoarse autorul la birou, să facă orînduială. Am s-o pun în roman.

— E nostimă, încuviință fără convingere Georgei Galea. Dar mai bine decît să colecționezi atîtea isprăvi și tipuri, cu cîte ți-ar ajunge să populezi cinci romane, poate ar fi mai nimerit, dragă Emil, să scrii măcar cîte două pagini pe zi.

— Ce două? zece! Douăzeci, treizeci și chiar mai multe pagini pe zi! Ai să vezi! Puțină răbdare. De la zi întîi, ai să vezi. Mai ales că tocmai începe și un an nou și cade și într-o luni. Mă aștern serios la lucru. S-a isprăvit cu tembelismul și amînările. Măcar că nu sînt superstițios, dar această triplă coincidență: întîia zi a săptămînii, a lunii și a anului, toate în aceeași zi, îmi par un semn că a sosit vremea. Mă închid în casă și nu mă mai mișc, pînă nu-l dau gata. Uite ici, am totul pregătit. Un top intact de hîrtie, cutia de penițe claps nedesfăcută, sticla cu cerneală Pelican nedesfundată. Arunc tot ce e vechi și încep o viață nouă, cu toate primenite și aerisite pe porcăria aceasta de birou.

Spunînd, își dădu iluzia că pînă la această primenire radicală a porcăriei izbutește deocamdată să realizeze una provizorie.

În acest scop, purcese a muta dintr-un colț al biroului în celălalt teancurile de cărți, reviste, ziare și broșuri.

Vrafurile erau construite pentru o durată precară: cele mici, dedesubt, cele mari și groase, deasupra. Astfel, reproduceau pe o scară redusă tot atîtea pagode chinezești, menținîndu-se printr-un miracol al echilibrului. Turburate din loc, începură a se clătina. Fu destul să dea una semnalul și, contaminate, toate se ruinară, transformînd biroul într-o movilă de hîrțoage.

— Să-ți ajut și eu, se oferi Georgei Galea.

— Dă-le dracului! vorbi Emil Ciugolea, cu suveran dispreț pentru opera imprimată a contemporanilor și a predecesorilor. Am să-l chem pe moș Kuperman și am să mă scap de toate terfeloagele astea.

Scoase de sub ruini și puse la loc sigur, în sertar, topul de hîrtie, cutia cu penițe și sticla de cerneală; tot materialul de construcție al viitorului roman, care în capul autorului era gata de la prima la

ultima filă și nu mai aștepta decît momentul propice să coboare pe hîrtie.

— Acuma, gata! își frecă mîinile. Să știi că avem o zi grea. Cu Ionel Florinel nu e de glumă.

— Ce calomnii mai scornești pe socoteala mea, măăă... romancierule? întrebă, din ușă, Ionel Florinel dînd profesiei de romancier o noțiune inedită de haimana.

Se chinuia să străbată prin deschizătura strîmtă, cum cămila parabolei va trece și ca o dată și o dată prin urechile acului. S-ar fi spus că s-a mai dezvoltat în perimetru, cît a stat în cealaltă cameră, căci nu mai putea intra pe unde totuși ieșise. În sfîrșit, cu o icnitură eroică se revărsă de ceastălaltă parte, alegîndu-se din treacăt numai cu un drăgălaș cucui în frunte.

— Nu știu cum trăiți voi în cuștile aieste! se miră a doua oară frecîndu-și cucuiul.

Georgei Galea avu și el motiv de mirare. Ionel Florinel apăruse într-adevăr primenit, cu cămașă nouă, guler nou și cravată nouă, precum anunțase. Sub aspectul lui inofensiv, geamantanul se dovedea încăpător cît o ladă brașoveană de zestre. Iar obrazul lui Ionel Florinel, proaspăt bărbierit și încă mai îmbujorat de apa rece, părea un obraz bucălat de copil. Georgei își spuse că pentru a corecta o regretabilă eroare a naturii ar fi drept ca într-o dimineață Ionel Florinel să se trezească cu capul și cu glasul lui Panait Bîzdrugovici, și chiar cu numele, ca rectificarea erorii să fie totală.

— S-a umflat? întrebă Ionel Florinel tot pipăindu-și fruntea.

— Da de unde?... Abia se cunoaște! îl asigură Emil Ciugolea, mințind, fiindcă se recunoștea oarecum răspunzător de efectele ușilor liliputan construite pentru cuștile de sticleți.

De fapt, cucuiul creștea vertiginos; un adevărat cucui fenomen, ca în minunile fachirilor de care cu atîta cinism Emil Ciugolea abuzase în peripețiile foiletonului său.

Neîncrezător în asigurările unui fleac de romancier, Ionel Florinel scoase din buzunarul vestei o oglinjoară rotundă cît un nasture de palton și verifică progresele acestei metamorfoze din *focă* (cum îi spuneau amicii) în *rinocer*, împodobit cu un început de corn în frunte.

Oglinda nu-i reda imaginea decît în foarte mici parcele. Fu nevoit să o plimbe circular, ca să reconstituie din părțile fragmentate o oarecare vedere de ansamblu.

Bravo! se minună cu o angelică obiectivitate. Foarte frumos cucui! Altă dată, însă, să știi, dragă Emilache, că dărîm casa. Pun mîna și-ți smulg ușorii, pragul, sparg tavanul...

Amenințarea nu părea irealizabilă din partea unui asemenea colos care trîntise, într-un pariu celebru în toată Moldova, toți luptătorii unui circ în turneu. Dar era nulă și neavenită din partea unui om blînd și răbdător, pe care nimeni nu-l văzuse vreodată în mînie.

— Ce așteptăm? întrebă, declarîndu-se edificat cu inspectarea cucuiului și punînd oglinjoara în buzunar. Ce stăm?

— Adevărat. Ce stăm? se arătă viitorul romancier, gata să dea cît mai vrednică întrebuințare zilelor, pînă cînd, luni 1 ianuarie, se va închide în chilie, să înceapă postul și canonul în care se înfăptuiesc operele geniale. Ce stăm? E unsprezece și jumătate. Eu zic să trecem întîi pe la tata Max. Sînt sigur că habar n-are că-i aniversarea lui.

Porniră in corpore spre tata Max. Ionel Florinel nu-și părăsi geamantanul din mînă, deși ar fi putut să-l vîre în buzunarul de la palton, dacă nu în cel de la vestă.

— Nu luăm o sanie? se dădu cu părerea Georgei Galea, fiindcă se simțea jenat să circule pe stradă în compania unui fenomen al naturii, cu un cucui fenomenal și cu un geamantan, o pălărie și șoșoni fenomen.

— Fugi încolo, ce sanie? Mergem pe jos. Mișcarea și aerul au să ne deschidă numai bine pofta de mîncare, rezistă Ionel Florinel, luînd-o înainte.

Așa, Georgei avu prilejul să-l admire și în aer liber. Înfățișarea din cameră se completase cu un palton, care, oricît de vast fusese croit, rămăsese strîmt și cu mînecile scurte, ca la copiii în vîrsta creșterii; cu o pălăriuță mică pusă pe-un ochi și pe cucui, asortată ca dimensiuni cu geamantanul, și se mai întregea cu o pereche de șoșoni, clămpănind descheiați, de proporții atît de neobișnuite, încît nu mai încăpea nici o îndoială că au fost cumpărați din exemplarele de reclamă, de două ori mărime naturală, atîrnate în vitrine.

Trecătorii se întorceau să-l privească, oprindu-se cu admirație și stupoare, cum s-ar minuna văzînd statuia lui Miron Costin că a descins de pe soclu și a purces să circule. Ionel Florinel nu lua de loc aminte la acest extaz al muritorilor de altitudini insignifiante, fiindcă de tînăr se deprinsese să accepte cu scepticism misiunea sa pămînteană de alt Guliver în țara piticilor.

Așa au străbătut strada Cuza Vodă, Piața Unirii, strada Lăpușneanu.

Georgei Galea putu să constate că popularitatea lui Ionel Florinel nu era mai prejos cu nimic de popularitatea lui Panait Bîzdrugovici, cu deosebire că uriașul se oprea la fiecare cunoscut și se interesa de sănătatea, nevasta, copiii, soacra și afacerile fiecăruia; de patroane, nunți, logodne, nașteri, botezuri și aniversări, cu o precizie fără greș, care dovedea că deține cel mai vast și cel mai la curent cazier al întregii Moldove. Mai putu să verifice cu acest prilej Georgei Galea că, la rîndul său, e pe cale să-și alcătuiască și el un modest și deocamdată plin de promisiuni repertoriu al Iașilor.

La fiecare zece pași întîmpina un cunoscut.

Costăchel Andrieș, în sanie, înfășurat în șuba de lup, venind de la țară și făcînd semn că-i ajunge din urmă. Gontran Beloiu, pudrat și țapăn ca un manechin, în paltonul după ultimul jurnal — mirele Lăpușneanului, cum îl botezase tata Max, cu obrazul împietrit în crispația cu care ținea monoclul în ochiul stîng, încît s-ar fi spus că l-a călcat cineva o dată pe bătătură și schimonoseala durerii i-a

paralizat jumătate din mutră pentru toată viața. Alexandru Doncescu, fidel aceluiași trotuar al Lăpușneanului, pe care îl străbate grăbit de la Tufli pînă la Ermacov, de douăsprezece ori după amiază, plimbîndu-și pălăria, lavaliera și părul romantic. Lu, trecînd cu mers elastic, în blana sobră de foarte corectă și distantă doamnă. Calistrat Hogaș, dascălul de română și autorul epicelor peripeții din Munții Neamțului, pe cel mai crunt ger fără palton, cu redingota descheiată, să i se vadă lanțul ceasului la vestă, și mustățile încă aburind de aroma halcii de fleică pe jăratec cu care și-a pus de cu ziuă stomacul la cale, în loc de cafea cu lapte. Baronul de vax — vînzătorul de cărți poștale —, cu joben și cu monoclul spînzurînd de panglica lată de două degete, ca faimosul șnur al prințului de Sagan. Alții și alții, care-l salută sau îi răspund la saluturi, cu bunăvoința prietenoasă cuvenită unui oaspe care s-a îndrăgit de aceste locuri și nu se mai îndură să plece. Numai cei doi bătrîni: Ion Panțîru, care pășișe pe meridianul Parisului, de la Observator pînă la Palatul Senatului, și Mitiță Vlădoianu, care dăduse 50 000 franci pe-o carte ducelui de Aosta, îi răspunseră sec și încruntați la ziua bună, fiindcă bănuiala lor se afla confirmată. Nu le spusese oare junele acesta impostor că a venit de la Paris pentru un scurt timp și nu-i asigurase oare că pleacă îndărăt, într-o lună? Iar el nu bătea de trei luni ulițele Iașilor, tăind frunze cîinilor?

— Să intrăm oleacă la Smirnov. M-a pălit o foame de lup, propuse Ionel Florinel, astupînd intrarea cu făptura-i care întunecă interiorul băcăniei, ca o neprevăzută eclipsă solară.

— Ihii! tocmai acum a plecat de la noi conu Panait, anunță lipovanul de după tejghea. Venea de la gară... Ați citit în *Depeșa* ce mai iama a făcut eri la Cameră? Să intre toți domnii miniștri sub banca ministerială, nu alta...

— Panaite-i un zevzec! îi aplică Ionel Florinel diagnosticul său de om pașnic. Se pune rău cu toată lumea și n-are să se mai învețe minte.

— Ce ne dă să gustăm din picioare?

— Poftiți în fund. Găsiți tot ce doriți.

Ionel Florinel dădu o mică probă tovarășilor de ce se poate consuma din picioare, la un aperitiv.

De la început, Georgei Galea înțelese că unicul concurent din toată Moldova al lui Panait Bîzdrugovici, pe tărîmul gastronomic, reprezenta altă școală.

Alt temperament — alte metode.

Panait Bîzdrugovici ar fi cîștigat poate premiul de viteză; Ionel Florinel îl bătea fără îndoială la cel de rezistență. Fiecare bucată era întîi răsucită pe toate părțile, gustată anticipat cu privirea, pe urmă mesteca încet și cu savantă răbdare, ca, înainte de a deveni un inform bol digestiv, să-și dea tot sucul și toată savoarea. Pentru mai desăvîrșita degustațiune și ca să se izoleze de orice distragere exterioară, Ionel Florinel, cît timp mesteca, închidea ochii mici în figura lui de Bebé Cadum; îi deschidea numai după ce dădea drumul înghițiturii pe gît, și atunci începea să desmierde cu privirea altă bucată aleasă, cu o meșteră gradare în densitatea, suculența și viteza de digerare a fiecărei gustări, ca să clădească în stomac un solid terasament, în straturi bine etajate și cimentate. Galantarul de aperitive se goli, fără ca Ionel Florinel să dea vreun semn că i s-a epuizat cumva pofta metodică și lentă.

Băiatul, cu păr albineț de cînepă, îngriji o nouă aprovizionare a farfuriilor, și înfigînd scobitorile în cuburile de pîine de secară, se plecă la urechea lui Emil Ciugolea, să anunțe confidențial:

— V-a căutat de vreo două ori un domn. Un domn străin și tare mînios.

Ciugolea răsuflă ușurat, după prima frică.

De vreme ce era „un domn străin”, însemna ca nu era croitorul. Și el de două săptămîni ar fi înfruntat orice adversitate a naturii și a oamenilor, în afară de miloaga politețe a croitorului, care, după un an de așteptare, somații, scrisori și amenințări, inaugurase o nouă și

mai persecutorie născocire pentru a executa cele douăsprezece rate în întîrziere. Apărea cu aer mieros și cu plecăciuni pînă la pămînt: „Am auzit că m-ați căutat astăzi, coane Emil... Nu? Atunci nu face nimic. Nu vă deranjați. Mai trec eu...” Și trecea a doua zi, a treia zi, în fiecare zi, fără să se indigneze, fără să ceară nimic și fără să ridice glasul, cu cea mai demoralizantă resemnare. Supliciul îi părea atît de drăcesc viitorului autor în trei volume, încît se hotărîse să-l menționeze numaidecît în roman.

O dată ce era un strain cel care-l căutase, nu exista amenințarea nici unei primejdii imediate. Întrebă, distrat:

— Și ce voia individul?

— Zicea că aveți să vedeți dumneavoastră. Iacătă-l că vine iar!

„Individul”, oprit în ușa dintre băcănie și camera de aperitive, era într-adevăr străin și părea într-adevăr mînios.

Slab, oacheș, cu căciula și gulerul blănii de astrahan, purta mustăți și sprîncene tot atît de negre, groase și lucioase ca astrahanul. Apendicele nazal, curb și voluminos, arăta la rîndul său o viguroasă tendință de a se ocroti sub înveliș blănit. Pe vîrful măsliniu crescuse un puf deocamdată modest, dar din aceeași structură cu a astrahanului; amănunt pe care ochiul lui Emil Ciugolea îl înregistră cu o lăudabilă vigilență de romancier.

Străinul roti o privire încruntată și păși amenințător.

— Dumneta ești domnul Emil Ciugolea?

Emil Ciugolea lăsă între întrebare și răspuns un spațiu apreciabil de timp, pînă ce înghiți felia de morun marinat.

— Exact. Eu sînt domnul Emil Ciugolea, recunoscu zîmbitor și nevinovat, lingîndu-și buzele unse de untdelemn. Cu cine am onoarea?

— Îs Agop Ohranian, proprietar din Botușăni. Ai să ai onoarea să mă cunoști mai bini, acuș!...

Vorbind, scoase din buzunarul blănii, de la piept, două exemplare din *Depeșa,* despaturindu-le cu mîna tremurînd de enervare și

vîrîndu-le sub ochii mirați ai lui Ciugolea.

— Dumneata ai scris foiletoanele aiestea?

— Probabil că eu, de vreme ce sînt semnate cu unul din pseudonimele mele, declară autorul, cu o dezinvoltura de nabab al pseudonimelor.

— Am să ti rog atunci să-mi răspunzi aici, pi dată, cum îți permiți dumneata să ti legi de soția me?

— M-am legat eu de soția dumitale? Dragă domnule Mangop...

— Pardon: Agop...

— Da, domnule Agop Orhidian...

— Pardon. Ohranian!

— Da. Domnule Angop Ohranian, habar n-am cine ești dumneata și habar n-am cine e soția dumitale... Deci n-aveam cum să „mă leg” de o ființă pe care nu o cunosc.

Domnul Agop Ohranian se dădu un pas îndărăt și rîse sarcastic, cu dinți rari și negri, de cafea prăjită.

— Aha! Acuma, cînd e vorba de răspundere, vrei să-mi umbli cu șahîr-mahîr. Io-te ce scrie aici, sub semnătura dumitale: „Masinica, soția cunoscutului proprietar O., dintr-un bogat județ din nordul Moldovei, nu voia să cedeze vîrstei. Deși trecuse patruzeci de toamne, se socotea jună, era zglobie și amoroasă. Sîngele său oriental clocotea ca o lavă incandescentă. Era un Vezuviu, sau, mai exact, era o Etnă în veșnică erupție, iar cum soțul se ocupa mai mult de moșie și de negoțul de cereale, frumoasa Masinica își căuta pe rînd consolare, în brațele ofițerilor de cavalerie din garnizoană. Pentru care lucru, coana Masinica era chiar cunoscută în localitate sub denumirea de *mama reghimentului*. Printr-un asemenea ofițer, ultimul amant, frumoasa Masinica făcuse astă-vară cunoștință cu irezistibilul prinț X...” Ce spui dumneata la asemenea mișălie?

— Nu spun nimic, fiindcă nu văd nici o mișelie. Eu sînt romancier. Eu, domnule, creez viață! Am inventat un nume și o intrigă, ca oricare alta, fără să mă gîndesc la nimeni, cu atît mai mult la

dumneata și la soția dumitale, despre care habar n-aveam. Repet că pînă acum zece minute vă ignoram complet existența...

— Ignorai complet... Ignorai complet! bîlbîi în spasmuri de furie domnul Agop Ohranian. Spune mai bine că toate aeste le-ai pus la cale cu mișălu de vărumeu Cristea Mazlîm, cu care m-am sfădit și-i ciudos c-am luat în posăsie Cucuruzănii di la prințul Ghica... Spune, ca să mă răfuiesc și cu ticălosu acela...

— Domnule Mangop...

— Agop.

— Da, Agop. Domnule Agop Uranian...

— Ohranian.

— Da. Ohranian. Domnule Agop Ohranian. Îți jur pe ce vrei dumneata că nu m-am gîndit să fac aluzie la nimeni, că n-am fost în viața mea la Botoșani, că n-am auzit nici de numele dumitale, nici al doamnei Orhidian...

— Ohranian.

— Da, Ohranian! Și n-am auzit nici de vărul dumitale, cu care te-ai sfădit. E o pură coincidență.

— Pură coincidență? Cum pură coincidență, cînd m-ai făcut de rîsul Botușănilor, să nu mai pot scoati capu în tîrg? Soția me o leșinat de batgiocura asta și m-o trimes să mă sui în tren și să cer socoteală... Îți cer socoteală, domnule, pentru ticăloșia de-aici...

— Socoteala la mine! strigă Ionel Florinel, care sfîrșise de devorat conținutul celei de a doua serii din galantarul cu aperitive, și, placid, se dezinteresase complet de tot ce se petrecca în jurul său, ca să nu-și tulbure concentrarea tuturor simțurilor gastronomice.

Spunînd, pivotă cît era de înalt pe tocurile șoșonilor-reclamă, să aștepte băietul cu socoteala.

Domnul Agop Ohranian luă însă această chemare inofensivă drept o provocare adresată personal, din partea unui uriaș de două ori mărime naturală și pe care cucuiul din frunte îl investea fioros cu trofeiele bătăușilor de profesie.

Din măsliniu, domnul Agop Ohranian deveni verde. Din verde, violet.

Un singur pumn al colosului era destul să-l extermine de pe fața planetei, cu toate bravele sale veleități de a cere socoteală și de a salvgarda onoarea coanei Masinica.

Se făcu, așadar, verde, din verde violet, din violet galbcn-roșcat, de culoarea sacîzului, iar după această metamorfoză de cameleon, împături cu degetele, tremurînd, ziarele, le mistui în buzunar și se retrase de-andaratelea.

— Ne mai vedem noi! amenință cu jumătate de glas, fără convingere, numai ca să salveze prestigiul retragerii.

— Unde, Mangop? se viteji Emil Ciugolea, întorcîndu-se către Georgei Galea și asigurîndu-l că are să pună numaidecît și acest episod în roman.

— Ești un zevzec, îl mustră cu blîndețe Ionel Florinel. Te pui rău cu toată lumea... Parcă ești frate cu Panait.

Pe urmă, pentru sine, ca o nedumerită constatare:

— Aista e, desigur, singurul proprietar din Botușăni pe care nu-l cunosc eu. Agop Ohranian? Hm!... Văr cu Cristea Mazlîm? Pe Cristea Mazlîm îl știu bine... Are doi frați și-o soră, îs copiii lui Nichachi Mazlîm care ținea Bălțații. Va să zică, dacă-i văr cu Mazlîm, atunci îi văr și cu Garabet Varducian. Stați băieți, că-i dau acuși de urme!... Pe mătușa Garabet Varducian o ține fratele lui Mănucă Chesinov, Grigore, cel care și-o măritat fata anul trecut în cîșlig, cu nepotul lui Sarcîz. Acu mi-aduc eu aminte că la nuntă îmi spunea mie Sarcîz că are o nepoată de vară după nevastă măritată cu unul Ohranian. Acest Ohranian trebuie să fie numaidecît Agop al nostru, fiindcă nu mai este nici un Ohranian în toată Moldova. Dar curios!... Agop Ohranian? Să nu-l cunosc? Să țină el Cucuruzănii și eu să n-am idee?... Să știți, băieți, că mi-am pierdut răbojul; am început să mă ramolesc.

CAPITOLUL V *După prea mult savante dialoguri, banchetul lui Platon a degenerat într-o orgie cumplită*

— Ssst! Să pășim încet. Poate doarme încă! duse Ionel Florinel la buze arătătorul de volumul și culoarea unui francfurter congestionat.

Deschise portița și pășiră în vîrful picioarelor, cu o precauție pe cît de exagerată, pe atît de inutilă.

Din stradă, pînă în fundul ogrăzii unde se afla bojdeuca lui Maximilian Ștaic, nu se puteau auzi nici pașii, nici glasurile, fiindcă distanța era atît de respectabilă, încît pe vremuri, îngăduise fostului proprietar, om gospodar și practic, să se îndeletnicească cu o vastă și sistematizată cultură de cartofi, popușoi, fasole, bob, floarea-soarelui și bostani turcești.

De douăzeci de ani, de cînd adăpostea omul cel mai temut și bărbos din Iași, casa se turtise sub țuguiul de șindrilă, împuținată de bătrînețe, gardul abia mai arăta ici-colo jaluzele rare și negre ca ultimii dinți ai babelor știrbe, iar fertilul teren agricol, căzut în sălbăticire, căpătase o floră și o faună particulară, demnă de toată luarea-aminte a biologilor.

Vara se transforma într-un viguros codru de bălării, mai înalt decît statul omului, alcătuit din lobodă, măsălariță, spini cu canafuri roșii, mături cu vîrf înspicat, scaieți, umbra-iepurelui și alte plante cunoscute numai de savanții specialiști, toate atingînd proporții excepționale, care ar fi făcut onoarea muzeelor, colecțiilor și ierbarelor.

Iar această vegetație exuberantă adăpostea, la rîndul ei, o populație tot atît de variată și prosperă: vizuini de bursuci, movile de cîrtițe, cuiburi de păsări cîntătoare și mute, șopîrle, chiftirițe și o superbă

selecție de șoareci și șobolani de cîmp, de casă, de canal și de pivniță, armată de jivine operînd de la această bază de cartier general în întreg sectorul, spre disperarea gospodarilor și devastarea grădinilor, podurilor, poetelor de păsări, cămărilor și zămnicelor.

Iarna, mișuneala neostenitului univers se ogoia, înmormîntată de uriașe troiene, închipuind un adevărat lanț de creste alpine.

Pe poteca accidentată, urcînd și coborînd asemenea înălțimi de omăt, cei trei exploratori înaintară anevoios, lipsiți de cuvenitele schiuri și alpenstockuri.

— Numai de n-ar lătra Cerber! se temu Emil Ciugolea.

— N-ai nici o grijă, îl asigură Ionel Florinel. Aista-i o javră care nu știe decît să se gudure. Și-a făcut numele de rîs. Na, Cerber, Cerberuț! Cuțu-cuțu, Cerberel!

Cerber se gudură poltron și lipsit de demnitate, ca o potaie diminutivă ce era: Cerberuț și Cerberel.

Sărea cu labele pe paltoane, lingea mîinile, dădea din coadă cu o slugărnicie dezgustătoare.

Bastard al celor mai diverse și contradictorii rase, cu picioare de baset, urechi de ogar, trup de foxterrier, bot de mops, coadă stufoasă de cîine ciobănesc, concentrase în ingrata sa făptură toate hîzăniile și dizgrațiile întregului neam cîinesc, acceptîndu-și mizera lui soartă și pocita sa înfățișare cu un jovial și inconștient optimism.

Tata Max îl culesese de la gura unul canal într-o dimineață ploioasă de chef. Cățelul lepădat, orb și orfan de mamă, se tîra de-a bușilea, ca un pui de cîrtiță, gata să lunece în șuvoiul subteran. Maximilian Ștaic îl pescui, îl puse la căldură în buzunarul de cangur al pardesiului și îl aduse acasă, cu intenții în același timp filantropice și interesate.

Îl botezase cu numele aprigului și tricefalului paznic de la poarta Hadesului, convins că va scoate din el un gardian fidel, intratabil și crunt. Construise chiar în acea vreme o ingenioasă și scînteietoare teorie despre influența numelui asupra destinelor și caracterelor.

Dar Cerber, din frageda vîrstă a scheunatului pînă acum, la maturitate, se înverșunase să-și discrediteze definitiv străbunul mitologic și să zdrobească toată subtila teorie a lui tata Ștaic. Iar într-aceasta izbutise cu prisosință. Era cea mai mitoloagă potaie din toată urbea Iașilor.

Drept pedeapsă, Maximilian Ștaic nu-i aruncase de cinci ani un singur cîrmoj de pîine, sperînd să-i înăsprească bălosul caracter printr-o severă educație spartană.

Metoda pedagogică dădu însă faliment total, fiindcă, decît să-și schimbe firea, Cerber se resemnă să trăiască nedemn și fără prestigiu, în afară de lege, din hoțit, căpătuială și braconaj. Cinic filozof, își menținea imorala convingere că în societatea oamenilor viclenia e o armă mai prețioasă decît forța, iar lingușeala, mai bine recompensată decît trufașa intransigență.

Astfel, în loc să apere cu colți de fier intrarea patronului, sări el înainte, cu tumbe servile și gudureli, să-i conducă.

Ușa era abia lipită. Zăvorul și clampa nu funcționau din epoci imemoriale. În sălița cu pereții umezi și verzi, singur mobilier se afla o sobă de fier, căzută într-o rînă, ruginită și scoasă din uz.

Ionel Florinel împinse a doua ușă. Ceilalți doi, Emil Giugolea și Georgei Galea, priviră înlăuntru, nu peste umăr (cum se spunea), ci ca nepoții de-o șchioapă, pe sub cotul unui unchi-colos.

— Doarme, șopti viitorul romancier tolstoian.

Într-adevăr, în patul de fier cu gratii, ca paturile de cazarmă, Maximilian Ștaic dormea într-un ger polar, îngropat sub o movilă de haine, cergi și paltoane vechi.

— Ce facem? întrebă intimidat Georgei Galea. Eu zic să nu-l trezim... Are să se facă foc și pară!

— Ba de loc. Mai întîi, dacă s-ar face foc și pară, i-ar fi spre binele lui. Ar ține loc de *chaufage central* în Siberia asta. Pe urmă, fiindcă pe mine nu se mînie Max cu una, cu două... Îi cîntăm „Sculați, sculați,

boieri mari!”, măcar că nu e încă timpul colindelor. Și-o dăm, mai apoi, pe „Mulți ani trăiască!”. Hai, Melchisedecilor! Una, două, trei!

Deschizînd ochii în larma creștinescului colind, Maximilian Ștaic avu prima pornire să apuce o gheată de jos și, transformată în proiectil, s-o arunce în capul colindătorilor. Prezența lui Ionel Florinel, bun, vechi și rar la vedere prieten, îl domoli însă brusc, la sentimente mai pașnice.

Scoase barba înflăcărată de sub piramida de straie, și-i mustră numai cu cuvîntul:

— Iar v-ați îmbătat, parșivilor? Sînteți niște bețivi ordinari. Haimanale! Trîntori! Șoltici! Gugumani!...

Cei trei primiră cu surîzătoare seninătate de martiri avalanșa de ultragii căzută asupra lor — ca să zicem așa — în exercițiul funcțiunii. N-aveau timp să protesteze, arătînd că, departe de a fi bețivi, sînt pe inima goală; abia după un biet pospai de aperitive. Programul cerea să cînte: „Mulți ani trăiască!” — și cîntară „Mulți ani trăiască!”

Ionel Florinel se întrecu pe el însuși cu o splendidă voce de soprană lejeră.

— Ce dracu aveți, măi deșuchiaților? își frecă ochii tot nedumerit, Maximilian Ștaic, întrebîndu-se dacă n-a dormit cumva letargic o lună, pînă în ajunul Crăciunulul și Anului Nou, sezonul colindelor, conservîndu-se în acest frigorifer prin congelare, ca eroul romanului *Zece mii de ani într-un bloc de gheață.* Ce v-a apucat urlatul? Sînteți nebuni?

— Fericiți cei nebuni, căci a acelora este împărăția lui Solomonică! declară Ionel Florinel, luînd în deșert cuvîntul Evangheliei. Și acum, dragă Max, lasă-mă să te pup și să-ți urez ani mulți, fiindcă tu ești ca Uricaniul, și Cotnariul și Pîhneștiul... Cu cît vă rod anii, cu atît creșteți în prețuirea amicilor.

Zise, și aplică pe fruntea lucie și pleșuvă două sărutări late, cît două lipitori...

— Am venit să te umflăm din pat și să te sărbătorim, lămuri supraomul cu catastiful aniversărilor în buzunar. Eram sigur că ai uitat, scumpe Max, că astăzi iar împlinești... aproape cincizeci de ani.

Acest „aproape cincizeci de ani” era una din slăbiciunile cele mai vulnerabile și fără explicație ale lui Maximilian Ștaic. El, care umbla fără guler, cu aceleași haine desperecheate și destrămate, parcurgînd cele patru anotimpuri dezmățat ca un vagabond și nepăsător la cele lumești ca un fachir, printr-o absurdă cochetărie de femeie, se fixase mai bine de un deceniu la această vîrstă vagă și imuabilă.

De fapt, ca tot ce e relativ într-o lume a tuturor relativităților, aproximația sa nu era lipsită de temei: chiar la cincizeci și nouă de ani, nu se afla oare mai aproape de cifra cincizeci decît se aflase cînd împlinise numai douăzeci de ani, ori cînd va împlini optzeci?

Maximilian Ștaic se scărpină în barba electrizată, scoase pe marginea patului picioarele descărnate și păroase, le contemplă cu oarecare simpatie, fiindcă îi rămăseseră cincizeci și nouă de ani fidele, aducîndu-l acasă cu un simț de orientare propriu și independent, în ceasurile de grea încercare, cînd toată luciditatea minții se afla înecată în Cotnar, Uricani și Pîhnești.

— Am să le cumpăr zilele acestea o pereche de ghete noi! spuse cu înduioșare. Și acum, așteptați-mă să mă îmbrac. Luați loc...

Gestul era larg, oferind musafirilor, circular, toată încăperea, unde să ia loc. Dar nu se afla nici un scaun, nici un divan: numai pereții goi, coșcoviți și pătați verzui de șuroiala umezelei înghețate; numai dușamelele murdare, nevopsite și roase, ca podelele unei percepții. O singură masă — pe care, cu uimire, cei trei văzură un superb mănunchi de trandafiri și de garoafe, proaspăt culese din seră. Cu uimire, privi la această patriciană dovadă de atenție și Maximilian Ștaic.

Întrebă, trăgîndu-și ciorapii prevăzuți cu două orificii ventilatorii în dreptul degetelor mari:

— Care e gugumanul?... Flori îmi trebuiesc mie? Uitați-vă la barba și la cocioaba mea... E o batjocură, pe care n-am să o iert cu una, cu două, măgarului...

— Nu le-am adus noi. Erau aci! protestară cei trei în cor, și îndată se gîndiră tustrei la Lu.

Desigur, a venit dis-de-dimineață în vîrful picioarelor, a depus mănunchiul pe masă, printre pieptenii rupți, cojile de pîine uscată, ceștile sleite, și s-a strecurat tot așa, neauzită, lipind ușa. Cei trei se simțiră cumplit de mișcați de atît de discretul gînd al femeii, dar Maximilian Ștaic mormăia încă în barba înflăcărată.

— N-am să i-o iert. Auzi, scîrnăvia! Ce sînt eu, tîmpit ca un tenor, să mă ia cu floricele? Ian vedeți, poate mi-a adus și un șip de parfum...

De fapt, tata Max, dușman declarat și feroce al sexului capricios, dar cu deosebire al lui Lu, era flatat că nu-l uitase, dar nu-i putea ierta că pășise în această maghernință, surprinzîndu-l dormind în patetica lui murdărie și mizerie.

Pufnind, își trăgea hainele desperecheate, roase la coate și mustăcioase; ghetele vechi, scrombite și uscate, care nu mai aveau de mult nici formă, nici culoare și nici tocuri, și ar fi putut să aniverseze la rîndul lor o nuntă de argint.

Georgei Galea se minuna în vremea aceasta de pustiirea desăvîrșită a încăperii.

Nici o carte, nici o filă de revistă, deși Maximilian Ștaic, falǎ și speranță a unei generații, recoltase pe vremuri, glumind, vreo trei licențe și un doctorat, dovedind și acum o miraculoasă erudiție enciclopedică, întotdeauna în curent cu ultima carte de filozofie, cea mai nouă teorie de drept și cea mai senzațională experiență de laborator. Cînd citea? De unde se informa?

Nimeni nu-l văzuse aruncînd ochii pe o tipăritură; pentru gazete arăta un dispreț suveran. Singurele gazete de aci erau cele lipite cu clei de făină, în locul geamurilor sparte. Georgei Galea constată că datau de vreo cincisprezece ani...

Operația spălatului fu cu totul sumară.

Mai mult îndeplinirea unei abluțiuni religioase, ca la musulmanii deșerturilor, cînd își spală simbolic obrazul cu un pumn de nisip. Maximilian Ștaic ieși în cerdacul casei, luă din troianul înalt cît statul de om o mînă de omăt, se frecă pe ochi, își trase căngile unghiilor în barbă — higiena dentară fu redusă la o clătire zgomotoasă cu o gură de rachiu de drojdie, pe care apoi o înghiți, suplinind astfel și cafeaua cu lapte.

La ieșire, îi intîmpinară în stradă două sănii venind din două direcții opuse și oprindu-se din goană bot în botul cailor. Una cu Panaite Bîzdrugovici, cealaltă cu Costăchel Andrieș.

Îmbrățișările în stradă și urările au fost de un patetism înduioșător. S-ar fi spus că nu s-au văzut de două mii de ani și că s-au regăsit ca tot atîția fii pierduți, gata să prăznuiască întoarcerea cu înjunghierea vițelului celui mai gras, după ce mult s-au hrănit numai cu roșcove și mult s-au adăpat numai cu apă stătută.

— Am adus douăsprezece sticle de Cotnar Roznovanu, 1888! anunță cu modestie Costăchel Andrieș.

— Păi vezi! Și eu, de la București, de la Ciobanu, v-am adus, Melchisedecilor, o cutie de icre moi, dumnezeiești. Vă mai anunț că am o foame cumplită, adăugă aruncînd o privire provocatoare spre Ionel Florinel, ca un șampion deschizînd rundurile matchului definitiv, după care unul din doi va ramîne cu titlul mondial.

— Pot să-ți declar, dragă Panaite, că și mie mi s-arată oleacă de foame. Dar mai ales sete, mărturisi cu blîndețe serafică Ionel Florinel.

Se îmbarcară în sănii.

Cerber îi însoți gudurîndu-se și zburdînd în zăpadă. Nu rămase, cum îl predestina numele, să păzească intrarea de la domeniul stăpînului. Știa din experiență și din instinct încotro plecau. În fiecare zi, trăgea o raită de inspecție pe la toate cîrciumile și berăriile din Iași. Cunoscut de patroni și de chelneri, „javra lui conu Max”, era ospătată gratis și se bucura de o considerație deosebită. O

ciudată complicitate se stabilise între el și personalul localurilor de consum. Fiindcă toți știau că stăpînul își tratează sclavul cu o neîmblînzită asprime, îl avertizau din ușă, cînd, din întîmplare, Maximilian Ștaic se afla înlăuntru: „Hai șterge-o, Cerber! Conu Max i-aici, și te așteaptă scărmăneală. Treci mai tîrziu sau vină mîine!

Cerber, Cerberuț, Cerberel, sau Cerbu, cum îi autohtonizase numele vulgul ignorant în materie de mitologie, clipea complice din ochi și mulțumea recunoscător din coadă. Pleca la altă cîrciumă ori altă berărie, unde nu-l aștepta prezența tiranică a stăpînului.

Acum, văzînd de la distanță că săniile s-au oprit La Paradisul General, făcu un ocol precaut și plecă în razie la „Smirnov", la „Ermacov", la berăria „Azuga", la „Luther", la „Gît-Strîmb", la „Pincu cel cu vinuri bune", la „Bucluc", la „Lupu-Fleică", la „Trihub", pretutindeni unde era onorat și hrănit pe credit, în cinstea suveranului.

Domnul Solomonică arborase un consum festiv, haină neagră și guler. Nu-i lăsă să între în încăperea rezervată obișnuit.

— Poftiți în salonul cel mare!

„Salonul cel mare", era abia cu trei pași mai larg ca celelalte chichinețe. Dar astăzi, se afla pavoazat cu crengi de brad și cu masa ornată cu zvelte vaze de flori.

— Ce-i panorama asta? se supără Maximilian Ștaic.

— Aiasta a fost ideea duduiei Lu. Dumneaei a aranjat tăti cu mînuța dumisale! informă cu sincer orgoliu Solomonică. Și tot dumneaei o făcut și menuul... Avem de-acu și un menu. Așa ceva mai grozav ca la *„Miezon" Capșa...*

D. Solomonică insista mai mîndru încă de acest eveniment nemaipomenit. Întîia oară la Paradis General se servea o masă cu menu — ca la Capșa și chiar mai grozav!

— Aieste-s mofturi muierești! Să n-o prind pe aici, că aveți să-i plîngeți de milă, amenință cu ingratitudine tata Max.

— Păi vezi! Ce menu! Noi sîntem oameni de menu? dezaprobă scandalizat și Panaite Bîzdrugovici.

— Ei, lăsați acuma... interveni pacific Ionel Florinel. Totul se poate repara. Intercalăm în menu mai o pană de somn rasol cu usturoi...

— Chiar este pusă în menu, pană de somn rasol cu usturoi, anunță Solomonică.

— Mai niște sarmale... Dacă nu acuma, măcar pe diseară. Știi, cele trei categorii de sarmale ale mele: o ediție numai de purcel, una numai de piept de vițel și a treia combinată din tocătură de purcel și de vițel.

— Chiar avem și oleacă de sarmale în menu de la duduia Lu. Toate trei feluri de sarmale. Ș-o mai pus dumneaei sî facî și niști sărmăluțî di piept di gîscă, lucru fain!

— Păi vezi! schimbă de front, entuziasmat, Panait Bîzdrugovici. Ne-am speriat degeaba. Lu i-o fată deșteaptă. Știe ea ce menu ne convine la o asemenea zi. Nici Capșca nu e în stare să prezinte așa ceva...

Într-adevăr, *Maison Capșa* n-a servit niciodată un menu atît de înfricoșător, dens, interminabil și masiv, să ucidă prin indigestie un batalion. Dar acompaniate de cantitățile fabuloase de vin, absorbite să dilueze și să susțină apriga trudă a sucurilor gastrice, cutia de icre moi, de la Ciobanu, farfuria de pană de somn cu usturoi, oalele cu cele trei specialități de sarmale, și cu a patra categorie specială, de piept de gîscă, curcanul la tavă, plăcintele cu poalele în brîu defilară ca să lase farfuriile goale și nu impietară cu nimic asupra meniului al doilea, de seară, nu mai puțin cumplit și nu mai puțin șovin regionalist.

Georgei Galea asista la homerica întrecere între cei doi celebri mîncăi ai Moldovei de sus și de jos, aflînd învățăminte care-i stăteau sub ochi și nu avusese ochi să le vadă.

Căci Ionel Florinel își dovedi cu acest prilej nu numai vastitatea de fenomen a abisului în care dispăreau metodic și fără grabă tăvile cu

mîncăruri și hălcile de fripturi, ci și o savantă și omniscientă pregătire teoretică în materie culinară și vinicolă.

După cum cunoștea de-a fir-a-n păr datele festivităților, patroanele și evenimentele matrimoniale strîns legate de soarta a mai bine de jumătate din cetățenii Moldovei, tot astfel știa, pînă la cel mai mărunt amănunt, specialitățile tuturor bucătăriilor faimoase din țara românească și din restul continentului.

Cu uimire, Georgei Galea descoperi că uriașul a colindat, probabil înarmat numai cu germenele lui de geamantan, toate capitalele europene, din care n-a reținut numele muzeelor și pe unde a trecut fără să aibă habar de monumentele celebre, dar unde a poposit să cerceteze la fata locului virtuțile fiecărei bucătării, calitățile fiecărei pivnițe de vin și să verifice alte cunoștințe mult utile.

Totuși admirația pentru Panait Bîzdrugovici, care îl minunase foarte, acum trei luni, în inocența sa de novice debutant, se scufundă, ruinată. Acela era un barbar vorace, o burtă nesățioasă; Ionel Florinel era un savant și un artist. Cuvîntul său, cînd amintea o mîncare ori o băutură vrednice de pomenire, devenea onctuos ca un sos catifelat și evlavios ca predica unui profet.

— Dacă unii imbecili susțin că arta n-are patrie, vă asigur eu, Melchisedecilor, că bucătăria are. Buiabesa trebuie s-o mănînci la Marsilia, casuleta în Languedoc, șnițelul la Viena, cotriada în Bretania, gratinul în Savoia, pateul de foie-gras și somonul la Strassburg, mititei în București, crapul la proțap și borșul pescăresc în Deltă, iar plăcintele cu poalele în brîu la noi, în Moldova. Să știți de la mine că civilizația popoarelor se măsoară după cum au fost ori nu vrednice să-și întemeieze o bucătărie a lor. Și vă pot spune că, din punctul acesta de vedere, numai patru popoare merită să supraviețuiască oricărui cataclism. Francezii, chinezii, rușii și polonezii! Aceștia știu să mănînce. Ceilalți se îndoapă. Englezii cu carne crudă și Worcester sauce, nemții cu cea mai fadă carne din lume, fiartă și afumată. Italienii cu paste făinoase și cu zeama lor

universală de pătlăgele roșii, iar restul omenirii, pe măsură ce-au crezut, dragă Doamne, că se civilizează, s-au păcătoșit, înlocuindu-și mîncările lor cinstite cu un fel de bucătărie diplomatică, anonimă și fără patrie, de care ți-e jale, cînd nu ți-e greață.

— Și noi? cuteză să întrebe Emil Ciugolea, cuprins de un lăudabil sentiment patriotic. Noi sîntem va să zică niște Melchisedeci care n-am ajuns nici la călcîiul franțujilor?

— Pardon. Noi sîntem un popor de mare viitor, grăi cu aprinsă convingere Ionel Florinel, dezmierdîndu-și paharul cu Cotnar, în al cărui fund se citea cu litere lichide de aur viitorul strălucitor al Moldovalahiei.

Costăchel Andrieș făcu semn aspru și mut lui Bălănuț să contenească cu vioara, apropiindu-și scaunul cu luare-aminte, să asculte aceste învățături, ca unul care-și hotărîse pentru toată viața menirea să tacă și să audieze înțeleptele cuvîntări ale celorlalți.

— Sîntem un popor de viitor, continuă Ionel Florinel, dregîndu-și vocea subțire ca ața, fiindcă ne-am înțeles rostul aici la răscrucea lumilor. Uitați-vă la bucătăria noastră și minunați-va cu ce finețe ne-am înțeles destinele istorice! Dacă m-ar invita cineva să rostesc o conferință culturală-patriotică la Ateneu, eu mă fac forte, Melchisedecilor, să demonstrez superioritatea instinctului nostru de conservare numai după cum am știut să înpămîntenim mîncarurile vecinilor și să le naționalizăm, perfecționîndu-le. Sîntem un popor eclectic, și la această înțelepciune ne-a dus bucătăria noastră de gust subțire, cînd ne-a învățat că una e să te razboiești cu ungurul, cu rusul, cu bulgarul, cu polonezul ori cu turcul, și alta e să le anexezi, fără război, mîncărurile lor vrednice de luare-aminte. Papricașul unguresc, ghiveciul sîrbesc, mîncarile cu unt și cu smîntînă poloneze, borșul, icrele și marinatele rusești, musacaua și imanbaialdiul turcesc le-am cucerit fără luptele de la Podul Înalt și din Codrii Cosminului, de la Cîmpia Turdei și de la Plevna, le-am încorporat fără tratate de pace și, rafinîndu-le, le-am înglobat unui

îmbelșugat tezaur național. De aceea cred eu într-o Romanie Mare, cum cred în libertatea Poloniei! Popoarele care știu să mănîncc, nu pot trece prin istoria lumii fără să lase urme. Ia gîndiți-vă la Roma și la Atena... Vremea lor cea mai glorioasă coincide cu epoca banchetelor rămase de pomină. Ce putea să lase în urmă un popor imbecil ca spartanii, care nu știau să mănînce decît zeama lor neagră, și încă se mai făleau cu așa porcăială? Și cum puteau să lase vreo urmă vrednică de civilizația lumii niște barbari ca hunii, care se mulțumeau cu felii de carne crudă bătută sub șea?

Spunînd, Ionel Florinel își șterse cu șervetul sudoarea de pe fața lucioasă și vastă, își descheie nasturii de la vestă și suspină profund, fiindcă multe sarmale, mult pește și multă friptură de curcan mîncase, din cea rumenă și bine pătrunsă, care n-a fost bătută sub șea.

— În acest caz, Panaite hotărît că nu-i român! Trase concluzia Maximilian Ștaic. Acest Panaite e un căpcăun ori vreo abjectă corcitură de ostrogot. Înfulecă în loc să mănînce. El dezonorează spețа umana; e ceea ce au numit cu dispreț *vorax* Cicerone și Ovidiu; *gulosus,* Seneca și Macrobe; *phago,* Varonne, și *gulae deditus,* Terențiu.

— Panaite-i un zevzec, întări o veche convingere Ionel Florinel. Îmi pare rău pentru dînsul, dar nu-i civilizabil și nici n-are să intre în împărăția cerurilor. Căci o asemenea hămeseală a fost socotită neiertat păcat chiar de Sfînta Biserică, catolică, apostolică și romană. Eclesiastul spuse: „Nimic nu-i dat omului mai bun sub soare decît să mănînce, să bea și să se desfete. Mergi dar, mănîncă-ți pîinea cu poftă și-ți bea vinul cu înveselire, pentru că Dumnezeu îți primește cu voie bună faptele tale”. Mănîncă și bea. dar nu ca Panaite Bîzdrugovici! Mănîncă și bea ca Venantius Honorius Clemantianus Fortunatus, călugărul cu gust subțire pe care biserica l-a sanctificat ca să-l sărbătorească în ziua de 14 decembrie, cu numele de sfîntul Fortunat, patronul bucătarilor, sau ca pe sfînta Radegonda, regina Franței, care nu pregeta să meargă singură în bucătărie și să

supravegheze rumeneala fripturii. Panaite păcătuiește la fiecare înghițitură înaintea oamenilor, înaintea mîncării și în fața lui Dumnezeu. De aceea are să moară în înnodare de mațe și are să fie expediat direct în infern.

Spre surprinderea generală, Panaite Bîzdrugovici nu explodă. Disprețuind aceste ticăloase calomnii, șoptea ceva foarte aprins în urechea lui Lu. Ceva de bună seamă vesel, căci Lu izbucni în chicot sonor.

Din capul mesei, Maximilian Ștaic privi sever și dușmănos la femeie, printre sticle și vazele cu flori.

Tot timpul vorbise tăios, cu o abia stăpînită iritare. El era sărbătoritul și părea mînios de această festivitate. Nici vioara lui Bălănuț nu-l descrețise, nici închinările lui Panait Bîzdrugovici, nici Cotnarul cu mirosul amărui ca parfumul frunzei de nuc.

Lu se prefăcea că nu observă această iritare și că înadins o întărită, apropiindu-se din cînd în cînd, alintat, să-i toarne în pahar, să-i întindă chibritul pentru pipă, frecîndu-se de hainele lui zdrențăroașe cu mlădiere felină.

Era îmbrăcată în rochie de catifea neagră, încheiată pînă la gît, înfășurîndu-i strîns ca o mănușe trupul elastic, subliniind trăsăturile obrazului, care aveau cîteodată o nevinovăție serafică, altă dată o concentrare neliniștită, cum ar fi mistuit-o lăuntric o văpaie rea.

— Ce poate fi între o femeie ca Lu și un fachir ca tata Max? apela într-o vreme Georgei Galea la atotștiința de romancier psihologico-istorico-social al lui Emil Ciugolea.

— Un război foarte vechi, șopti romancierul. Durează de patru ani. Și cred că n-are să sfîrșească decît atunci cînd ori va muri tata Max, ori va pleca Lu din Iași. Trebuie să știi că Lu a fost marea dragoste a lui Costea Gherasim, și Costea Gherasim a fost singurul prieten al lui Ștaic. Adevărați frați de cruce. Singurul om din Iași despre care tata Max n-a rostit un cuvînt veninos în viață. Ai auzit de Costea Gherasim?

— Vag... Un tip care mi se pare că s-a împușcat.

— Exact. Un tip cu avere, care s-a împușcat și care a lăsat toată averea lui Lu. Un neurastenic și poate pe jumătate nebun. Am să pun toată istoria asta în roman.

— Dacă-i vorba să aștept pînă ce voi afla-o din romanul tău, mă tem că are să-mi crească barba mai lungă decît a lui tata Max!

— Nu mă descuraja și tu, Georgei! se tîngui amar romancierul. Parcă ați făcut un complot cu toții, să-mi zdruncinați încrederea de care are nevoie un creator. Îți jur că la zi întîi mă aștern pe lucru. Am în cap niște episoade, să-i fac praf pe toți... Ce e aia Tolstoi, Balzac, Dostoievski, Dickens?... Ai să le plîngi de milă!

— Să dea Domnul, grăi sceptic Georgei Galea. Deocamdată tot nu m-ai lămurit ce-a fost cu acest Costea Gherasim și cu Lu.

— Ți-o povestesc sumar. În roman, am să dau faptelor interpretarea mea. Acum, îți servesc numai materialul brut... Acest Costea Gherasim, om cu stare și cu carte, dispăruse acum șase ani din Iași, în străinătate: Nisa, Cannes, Monte Carlo. Cu o fată tînără, o minoră, culeasă Dumnezeu știe unde. Lu! În afară de tata Max, nimeni nu-i cunoaște extracția. Cîteodată o crezi pescuită din drojdia trotuarului, cum l-a recoltat tata Max pe Cerber. Altădată vezi că știe lucruri care presupun o subțire educație și simte ca un animal de rasă. Așa cum vezi, îl înnebunise de-a binelea pe Costea Gherasim. Cînd au apărut îndărăt, după un an de lipsă, era încă mai neurastenic. Și zuliar ca un erou șecspirian. O închidea, și Lu fugea. O prindea, și Lu îi scăpa iarăși. Cîteodată se întorcea singură, îi jura cumințenie, nu voia să se miște din casă, și o lună — o lună de miere. Cred că-l iubea în felul ei... Pe urmă, iarăși fără nici un motiv Lu îi cerea libertatea, ori, fără s-o mai ceară, dispărea fără urme. Zvonurile povesteau scene oribile. Costea Gherasim, tîrîndu-se la picioarele ei, făgăduindu-i să-i tolereze orice, numai să nu mai plece. Altădată îi smulgea coadele și-i zdrobea obrajii cu pumnii. Singurul martor și confident în vremea aceasta a fost Maximilan Ștaic. Nu lipsea două zile de la masa lor. Îi

împăca. Alerga după dînsa s-o caute, o aducea de pe la cine știe ce ofițeraș, îi făcea morală... Se pare că a epuizat tot ce-i stătea în putință să-l dezbare pe Costea Gherasim de o asemenea catastrofă de femeie, pînă cînd s-au certat. Știi că între prieten și femeie, cel sacrificat în asemenea ocazii e întotdeauna prietenul. Și așa certați se aflau, cînd celălalt și-a tras trei gloanțe în gură. Lu trăiește cum o vezi. Cîteodată îți pare o vietate complexă și enigmatică. Altădată, numai o muierușcă depravată, cu un teribil instinct de destrucțiune. Să se distrugă pe ea și să distrugă pe alții. Iar Ștaic nu poate decît s-o urască. Primo, fiindcă prin ea s-a prăpădit cel mai bun prieten. Secundo, fiindcă i se pare că întrupează toată animalitatea femeii — și el disprețuiește toate femeile în bloc. De altfel, ascultă-l!

Lu întrebase ori rostise numai ceva, iar Maximilian Ștaic o fulgeră cu o privire cenușie, de oțel, retezîndu-i spusa:

— Nu mă miră de fel. Toate femeile cînd sînt puse la zid, să-și mărturisească o vină, se simt îndată victime. Li se pare că tot universul s-a coalizat împotriva lor...

— Fiindcă nu le înțelege nimeni niciodată! se apără Lu.

— Poveste veche, fetițo. Cu cît o femeie e mai puțin în stare să înțeleagă ceva, cu atîta se crede ea mai neînțeleasă. Minciuna e singura voastră inteligență. Și încă!... Ferească Dumnezeu să înfunzi o femeie cu o minciună. Să-i dovedești că a mințit absurd și inutil. Atunci, în loc să recunoască, are ultim argument plînsul. Se sclifosește și printre lacrimi te privește ucigaș. O femeie îți iartă orice, brutalitatea, ura, disprețul. Dar nu-ți iartă că i-ai dovedit stupizenia. Din partea mea, eu v-aș suci la toate gîtul, uite așa...

Mîinile deșirate, cu unghii cornoase ca pliscul de pasăre, cuprinseră tremurînd un gît nevăzut în spațiu.

Lu își descheie din gulerul înalt de catifea gîtul ei cilindric, alb și catifelat.

— Începe cu mine!

Apoi, rîzînd provocator:

— Toți bărbații sînt gata să ucidă măcar cîte o femeie pe sezon. Pe una, fiindcă le e nevastă. Alta, fiindcă le e iubită, ori iubita unui prieten. Dar fiindcă n-aveți curaj, ne ucideți numai în gînd. Credeți că noi nu simțim asta? Simțim și ne place să trăim cu amenințarea primejdiei. Poate pe unul, într-o zi, îl prinde vitejia să treacă de la gînd la faptă... Și nu știi nici cînd are să se întîmple istoria asta, nici cine are să fie viteazul. E o senzație ciudată și vă asigur eu că e foarte plăcută. De aceea vă iertăm dinainte.

— Mofturi! pufni Maximilian Ștaic, din pipă, un nor cătrănit de fum. Mofturi, dragă Lu, fiindcă o femeie nu iartă niciodată, decît atunci cînd iertarea devine umilitoare pentru bărbat. E mult mai ușor să ierți o femeie decît să accepți iertarea de la o femeie.

— Un singur lucru nu putem să iertăm niciodată unei femei, vorbi din colțul lui Costăchel Andrieș, cel bălan și tăcut.

Toți întoarseră ochii cu mare mirare. Minunea aceasta, să cuvînteze Costăchel Andrieș neîntrebat, se întîmpla o dată la un secol.

— Să auzim! Să auzim! izbucniră într-un singur glas.

Omul bălan roși și plecă ochii în jos.

— Haide, Andrieș! îl îmbărbătă tata Max. Îți pot spune că statuia lui Ștefan cel Marc a ridicat acuma buzduganul să facă în tot Iașul tăcere și să asculte cuvînt mare și sfînt de la tine.

Costăchel Andrieș era mai roșu ca un borș de sfeclă nedres. Ca o elevă intimidată de la Notre Dame de Sion, la prima festivitate școlară, șopti înecîndu-se:

— Un bărbat nu iartă niciodată unei femei cînd, după ce a alungat-o, află că e încă mai frumoasă și vede că n-a îmbătrînit.

Apoi, repede, goli două pahare unul după altul și deschise cutia de tutun Macedonia. Ceilalți nu pierdură acest prilej să ciocnească, să strige și să închine.

Maximilian Ștaic sfredeli cu privirea rece omul tăcut care-și răsucise țigara și acum se pipăia în toate buzunarele să-și caute țigareta de chihlimbar.

— Ai fost la București zilele acestea, Andrieș? întrebă într-un tîrziu tata Max.

— Da. Săptămîna trecută, mărturisi Costăchel Andrieș cu un aer foarte vinovat, parcă s-ar fi întors din cine știe ce ținut al perdițiilor.

Ca să ocolească privirea ghețoasă și fixă a lui Maximilian Ștaic, prelungi explorările buzunarelor, căutînd țigareta, pînă cînd se resemnă s-o primească pe cea de cireș, oferită de Bălănuț. Atunci, numai, cuteză să întrebe:

— De ce te interesai dacă am fost la București?

— De nimic... Fusese numai o părere și voiam s-o verific, vorbi Maximilian Ștaic, răsucindu-se pe scaun cu spatele spre Costăchel Andrieș, ca să arate astfel că nu dorește nici să dea, nici să afle alte lămuriri.

Lu reveni, încăpățînată, la apărarea ei:

— Ceea ce spune Costăchel e foarte adevărat, dovedește încă o dată cît sînteți de vanitoși. Chiar gelozia bărbatului e pornită numai din vanitate. Noi, cînd sîntem geloase, sîntem fiindcă strigă carnea din noi.

— Nici nu sînteți altceva, decît carne. Carne și instincte! enunță scîrbit Maximilian Ștaic.

— Bine, bine! Carne și instincte. Nu pretindem să fim altceva și nici nu ne iubiți pentru altceva...

— Vă-ăă iubi-iim? V-o fi iubind alții, fetițo! Nu mă confunda, te rog, cu toți imbecilii. Pentru mine toate femeile din lume laolaltă nu prețuiesc cît acest pahar de Cotnar... declară Maximilian Ștaic, ducînd paharul în zare, cu mîna gelatinară și sorbindu-l încet ca o licoare neprețuită, care-l scutește de toate celelalte ispite ale lumii.

Lu îl privi cu ochii mici, în dungă, cum se îngustează pupilele pisicilor în soare. Își scutură capul și nu se dădu învinsă:

— Chiar disprețul acesta, papa Max, e tot o formă a vanității. De cîte ori apare o femeie în viața unui bărbat, toată purtarea bărbatului e dictată numai de vanitate.

— De cîte ori apare o femeie în viața unui bărbat, bărbatul încetează să mai fie om. Devine un imbecil!

— Sîntem exact de aceeași părere, papa Max. Devine un imbecil, dar un imbecil vanitos. Lămuriți-mi, vă rog, numai acest lucru simplu... Cînd o femeie iubește un bărbat, oricît de urît și de respingător ar fi, nu se sfieștc să apară în public, alături de dînsul. Puțin îi pasă de ce zice și de ce crede lumea. Și să-mi spuneți acum, cîți bărbați nu s-ar mulțumi oare cu o femeie urîtă, dar inteligentă sau bună — dacă n-ar trebui să iasă în lume cu dînsa? Fiindcă amorul propriu de bărbat nu-i lasă să rabde umilința de soț sau de amant al unei femei urîte, oricît ar fi ea de bună și de inteligentă, atunci își aleg o nevastă și o amantă care să întoarcă ochii trecătorilor invidioși de pe stradă. Numai frumoasă să fie. Zăludă, proastă, cochetă, soi rău, n-are nici o importanță. Chestia principală e ca toți ceilalți bărbați să rămînă cu gura căscată de admirație și de invidie.

— Păi vezi! Mai zi ceva, Max! se agită Panait Bîzdrugovici. Dragă Lu, ai vorbit ca din carte.

Maximilian Ștaic, muncindu-și între căngile degetelor vîrful bărbii, îi privi pe amîndoi cu mare dispreț:

— A vorbit ca din carte, pentru un imbecil ca tine. Pentru un imebecil care de doi ani îi dă tîrcoale, mai milog decît Cerber la bucătăria lui Solomonică. Parcă te văd într-o zi intrînd în bojdeuca mea să-ți smulgi părul și să te bați cu capul de pereți. Au mai trecut și alții...

— Aferim! exclamă Panait Bîzdrugovici, cu obrajii aprinși de atîta mîncare, băutură și amor. Nici nu doresc altceva, decît să vin în cocioaba ta și să-mi smulg părul. Are de unde să-mi rămînă... Lu! — imploră — dă-mi tu prilej să-i fac plăcerea asta lui Max și să-l vizitez, ca să-mi smulg părul și să-i dărîm bojdeuca lui cu capul!

Lu se uita absent la lumina becurilor, cu ceafa rezemată în spătarul scaunului. Păru că n-a auzit. Tîrziu, rosti:

— Eu cred că atunci cînd va veni timpul, prietenul nostru Max are să-și dărîme singur pereții. Nimeni nu știe cum ziua de mîine are s-o răzbune pe cea de ieri. În așteptare, să încheiem pace, papa Max! întinse paharul cu degetele fine, care desmierdau spațiul.

— Armistițiu, poate. Pace, niciodată! rînji cu încruntare între sprîncene inamicul bărbos al sexului perfid.

— Fie și armistițiu, încuviință Lu. Eu mă mulțumesc cu puțin.

Toți se înghesuiră cu paharele, să încheie armistițiu cu Lu, deși nimeni în afară de tata Max nu deschisese vreodată ostilitățile.

Cel mai stăruitor era Georgei Galea, clătinîndu-se ațîțat de vin și de gîndul că poate în această seară capriciul femeii se va întoarce iarăși la el. Dincolo de Lu, nu mai exista nici o femeie pe lume. Era cea mai frumoasă, cu cea mai ageră minte, cea mai ispititoare. Nici înfricoșătorul accent moldovenesc, din cea dintîi dimineață nu-l mai observa de îndelungă vreme: devenise un farmec mai mult. Iar femeia trecea peste chemarea rugătoare din privire, cu o nepăsare care îl sili să deșarte alte și încă alte pahare de Cotnar.

Maximilian Ștaic îl urmări cu ochii cenușii, așteptîndu-l să se potolească. Atunci, îi vorbi din celălalt capăt al mesei, peste sticle:

— Ești tînăr și ești Melchisedec!

— Sînt tînăr și sînt Melchisedec! îl înfruntă, semețindu-se, Georgei Galea. Ce pot să fac, tată Max, dacă n-am împlinit aproape cincizeci de ani... trecuți?

— Nu rîde de vîrstă copile! îl amenință Max cu coada pipei. La douăzeci de ani ți se pare că cel de treizeci e un om sfîrșit. La treizeci ți se pare că abia începi să trăiești. La patruzeci spui că maturitatea e cea mai splendidă epocă a bărbatului. Iar la cincizeci te

bucuri ca ești încă june față de cei care au optzeci de ani. Și întotdeauna te crezi mai tînăr decît cei de vîrsta ta. Te crezi mai tînăr și îți acorzi dreptul să faci toate prostiile, care te-ar scandaliza dacă ar fi făcute de alții...

— Prostiile sînt darul divin al tinereții! slobozi Georgei Galea un foarte subiectiv aforism.

— Prostiile, la orice vîrstă, ramîn tot prostii și se plătesc scump! grăi cu severitate omul bărbos. Te urmăresc și te compătimesc. La vîrsta ta, orice femeie te face să visezi îndată la zile de fericire, de glorie, clocotești de patos, ai pleca să înfrunți tot universul. Te crezi din altă esență decît ceilalți muritori de rînd. Vrei s-o cucerești prin ceea ce n-a mai încercat nimeni. Obstacolele nu te descurajează, dimpotrivă, pun mai mult preț fericirii inaccesibile. Te ațîță și te îndîrjesc... Și toate acestea sfîrșesc într-un pat cu așternutul mototolit și se duc în zoaiele unui lighean. Să înveți de la mine, copile, că dragostea inspiră întotdeauna ambiții teribile și exact în aceeași clipă îți retează putința să le înfăptuiești...

Georgei Galea nu păru de fel pătruns de aceste amare adevăruri. În disprețul lor, ocoli masa, să fie mai aproape de scaunul lui Lu. Maximilian Ștaic se învălui într-un val opac de fum. Panait Bîzdrugovici detună:

— Mi se pare că ne-am cam întrecut cu discuțiile savante, Melchisedecilor! Parcă sintem la Birtul lui Platon... Am să dau poruncă lui Solomonică să schimbe mîine firma. A devenit un local unde nu se mai poate bea... Ia toarnă, Antricot, și ia cîntă, Bălănuț!

Bălănuț cîntă. Dar Antricot aduse disperat și bîlbîit vestea, ca un început de cotcodăcit, că cot-cot-cotnarul s-a is-is-is-isprăvit.

— Auzi, Andrieș? se întoarseră toți cu mare mustrare la Costachel Andrieș, ca și cum el singur purta răspunderea acestei catastrofe.

— Nu face nimic, declară inocent Costăchel Andrieș.

— Cum nu face nimic? se indignară de la mic pînă la mare, într-un singur și cumplit glas. Ne întărîți la Cotnar și pe urmă nu face

nimic?...

— Dacă nu mă lăsați să termin... Nu face nimic, fiindcă am trimis sania la țară să aducă alt transport! anunță cu modestie omul decolorat și mult prevăzător.

Știrea dezlănțui admirație și entuziasm.

Pînă la moșia lui Costăchel Andrieș, calea era de două ceasuri la dus și două la întors, iar omul, pe gerul acesta să crape ouăle corbului, nu pregetase să-și alunge caii și sluga, pentru a nu-și lăsa prietenii întărîtați.

— E opt fără un sfert... La opt fix, cel mai tîrziu, Macarie trebuie să fie aici, hotărî Costăchel Andrieș, uitîndu-se la ceas.

Apoi aprinse țigara și făcu fracmasonic semn lui Bălănuț să suspine din nou, că asta-i cea din urmă seară.

-

CAPITOLUL VI *În care Georgei Galea arată că poate face ce vrea*

La opt fix, Macarie, vizitiul, apăru rebegit de ger, dar punctual. Se clătina și avea privirea împăienjenită. Mărturisi că e cel mai ticălos vizitiu și cea mai nevrednică slugă din lume.

— Ai spart sticlele, tîlharule! sări în picioare Costăchel Andrieș, cu obrajii palizi și încă uzi de jalea nopții celei din urmă.

— Ți! protestă cleios Macarie.

— Le-ai pierdut pe drum?...

— Ți!

— Ai greșit și-ai adus alte sticle?... Îi fi cărat borviz ori oțet, idiotule!

— Ți...

— Ce nenorocire ai făcut atuncea, mișălule?

— Ninorociri di asta, să tot deie pisti mini, coane Costăchel! rîse prostește Macarie, rezemîndu-se de coada biciului de care nu se despărțea ca de-o obligatorie insignă corporativă.

— Macarie... Macarie!... Spune ce-ai făcut, puiule, că nu te văd bine! îl îndemnă Costăchel Andrieș, cu o blîndețe care nu anunța nimic bun.

— Am băut și noi oleacă dc Cotnar, coane! anunță Macarie, uzînd de pluralul majestății.

— Cît? se sperie stăpînul.

Macarie răspunse mutește, ridicînd două degete.

Ceilalți răsuflară. Catastrofa nu atingea proporțiile ireparabile din primul moment.

— Sînt un mare ticălos, recunoscu vizitiul.

Și ca orice criminal în disperare de cauză, invoca circumstanțe atenuante:

— Mi-era frică sî nu îngheț di ger, coane Costăchel... Pînă-n vîrful dealului, m-am ținut... Cînd am ajuns în cap, la cruci, ș-o început vîntu a țîui și m-am văzut eu sîngur-sîngurel în pustietatea aceea și-n întuneric, n-am mai răbdat. Zîc: „Ei, Macarie, fiule, ci ti faci tu acuma dacă-ți iese înainte o haită de lupchi?” Numai mi-am zîs aiasta în gînd șî mi s-o șî muiet chicioarili di la genunchi. Atunci zîc: „Fie ce-o fi, că un șîp di Cotnar nu-i doară crimă di om!...” Am băut un șîp ș-am prins coraj... Pi urmă, cînd am trecut di hanu Grecului ș-am agiuns în pădure, iar am sîmțît că mă lasă corajul. Zîc: „Macarie, fiule, di-acuma totuna-i. Ci ți-i un șîp, ci ți-s două?” Ș-am mai băut un șîp, și iar mi-o vinit inima la loc... Mi le opriți din leafă, coane Costăchel.

— Pentru asta meriți să te împușc, sceleratule! pronunță sentința Costăchel Andrieș, cu un calm înspăimîntător, pipăindu-se la buzunarul de la spate, ca unul care cumula în aceeași vreme, împotriva principiilor constituționale, puterea judecătorească și puterea executivă.

— Lasă că-l împuști mîine! interveni împăciuitor Ionel Florinel.

— Niazînoapti ori mîni, sî chiamă măcar că am prins a mă împărtăși, boierilor! se hlizi cu cinism Macarie, ducînd mîna la mustața căruntă și dovedind că nici nu socoate irevocabilă condamnarea la moarte și nici că-l înfricoșează executarea sentinței.

— Piei din ochii mei! răcni scos din sărite Andrieș.

— Iaca, am chierit, coane! dispăru vizitiul, mergînd să predea sticlele cu numărătoare în primirea lui Solomonică.

Două sticle lipsă la douăzeci și două rămase, puse la dezmorțeală să-și revină parfumul, au transformat aniversarea lui Maximilian Ștaic într-un crîncen cataclism, despre care îndată s-a împrăștiat știre în tot Iașul.

Panait Bîzdrugovici, într-o clipă de lăudabil altruism, porunci lui Solomonică să împartă băutură tuturor birjarilor de afară: celor ce sînt și celor ce vor mai veni. Cu misterioasa rapiditate instantanee,

cu care se transmit fără unde herțiene zvonurile, într-o jumătate de oră toate săniile din Iași se prezentară să facă barieră în fața Paradisului General.

În noaptea aceea pasagerii coborîți în gara și-au cărat singuri geamantanele, blestemînd și vociferind împotriva autorităților nevrednice să curme asemenea grevă, căci altă explicație nu puteau găsi ulițelor văduve de vehicule.

Tot pe jos, s-a înșirat din toate ungherele tîrgului, procesiunea fără sfîrșit a prietenilor și mai puțin prietenilor, veniți să-și prezinte urările venerabilului sărbătorit. Intrau, rămîneau, plecau — unii întîmpinați cu urale de înveselire, alții cu închinarea glacial retezată pe buze de mulțumita hărțăgoasă a lui Maximilian Ștaic.

Lăutarii dezertară de la nocturna lor datorie din toate lăcașurile de petrecere, înființîndu-se să se pună sub comanda lui Bălănuț.

Aniversarea luă proporțiile unei festivități locale și naționale, pentru care Panait Bîzdrugovici ceru chiar lui Solomonică să scoată drapelul tricolor din pod și să-l arboreze la poartă.

Într-o pîclă jucînd irizații de curcubeu în jurul capetelor, Georgei Galea își vedea comesenii în duble și triple exemplare, trecea de la un scaun la altul, se clătina rîzînd fără pricină, săruta oameni necunoscuți, plînse pentru destinul lui Antricot jurînd că-l va înfia a doua zi cu toate formele la tribunal, căci Cotnarul îl inundase de o nemăsurată fericire și de o teribilă iubire înduioșată pentru toată umanitatea și cu o deosebită predilecție pentru ieșeni.

Toate minunățiile și întîmplările bizare la care asistă nu-l mai mirară întru nimic.

Nici cînd Ionel Florinel, în urletul întregului taraf de lăutari, dansă căzăceasca cu turbată agilitate de la genunchi în jos; nici cînd Maximilian Ștaic își reteză de la rădăcină o parcelă din barba incandescentă, ca să dovedească prin fapte că puțin îi pasă lui de ce vor spune a doua zi ieșenii — „niște imbecili și niște încuiați”; nici

cînd Lu își smulse colierul de perle de la gît, zvîrlindu-l ploaie lăutarilor, ca drajelele de nuntă, în biserică, la „Isaia dănțuiește”.

Molipsit de această dărnicie, Georgei Galea nu acceptă să rămînă mai prejos. Se urcă pe masă, și strigînd ca el este un om care-și aruncă și haina de pe el la chef, trecu imediat la fapte, după exemplul lui Maximilian Ștaic. Începu să lepede hainele, precum clovnii circurilor, aruncînd lăutarilor și lui Antricot, pe rînd, haina, vesta, pantalonii, gulerul, ghetele și ciorapii.

Toate apelurile prietenilor rămaseră fără efect.

Georgei Galea, în costum sumar de naufragiat, se bătea cu pumnii în piept, gata, vorba cîntecului, să-și dea și cămașa de pe el.

— Treaba mea. Sînt un Melchisedec major. Eu sînt stăpîn pe mine — fac ce vreau!... Am să dau un milion de cămăși la un milion de Melchisedeci!...

— Te rog, dă-te jos și te îmbracă, îl invită cu blîndețe Ionel Florinel.

— Sînt major! Fac ce vreau! Nu mă tem de un milion de Ceahlăi ca dumneata! se grozăvi mai vîrtos Georgei Galea, ca unul care băuse un milion de păhărele de Cotnar.

— Te rog, dă-te jos și te îmbracă, își repetă invitația uriașul cel pașnic, fără să întindă ața glasului.

— Treaba mea! Eu sînt mai ieșan ca un milion de ieșeni!... Eu, cînd pornesc, nu mă pot opri nici un milion de Dumnezei, blasfemă omul cel hotărît.

— Te rog încă o dată, dă-te jos, onorabile și...

— Sînt major!

Georgei Galea n-apucă să mai spună că face ce vrea, fiindcă Ionel Florinel, fără grabă și fără supărare, îl înșfacă subsuoară și, cu toate cele un milion de zvîrcoliri disperate, îl transportă în camera lui Solomonică.

Îl culcă în patul cu perne roșii de puf, stinse lumina și scoase becul ca măsură de precauție, răsuci cheia pe din afară și o puse în buzunar.

— L-am liniștit. În cinci minute adoarme. Unde naiba ați descoperit edecul acesta? E-un Melchisedec mai Melchisedec decît toți Melchisedecii! Declară cu oarecare admirație Ionel Florinel, așezîndu-se la masă și luînd, de unde a lăsat, discuția începută cu Maximilian Ștaic.

— Ceea ce n-am înțeles eu niciodată, scumpe Max, e stupizenia noroadelor. Ridică statui cu nemiluita, lui Napoleon, lui Henric al IV-lea, lui Mihai Viteazul. Lui Henric al patrulea, să zic că mai merge. Acela se îngrijea ca fiecare țăran să aibă dumineca o găină în oală. Dar ceilalți? Pentru ce merită oare recunoștință? Recunoștință fiindcă au mînat oamenii ca vitele în tot soiul de războaie, să îndure mizerie și să rabde de foame?... Dacă noroadele ar avea oleacă de cuget cuminte în cap, ar trebui mai degrabă să ridice monument celui care a inventat pateul de *foie-gras,* țărancei care a fabricat întîia oară camambertul, lui Parmentier, care a adus cartofii în Europa. Sau unor martiri, ca Vatel, *grand officier de bouche* al lui Ludovic al II-lea de Bourbon, prinț de Condé supranumit marele, care s-a străpuns singur cu spada și și-a dat moartea de rușine că la o masă n-a ajuns friptura și că n-a sosit la vreme peștele proaspăt. Sau lui Jean Baptiste Poch, care a trecut oceanul cu La Fayette, dar în loc să se țină de fleacuri și de ucis oamenii în război, a adus la întoarcere din America pătlăgelele vinete. Gîndește-te numai că fără Poch n-am avea astăzi musacaua de vinete. Poți tu să-ți imaginezi existența fără o musaca de vinete?

Maximilian Ștaic își pipăia barba ciuntită, ridicînd-o la nivelul nasului, să poată măsura proporțiile amputării.

— Dă-o dracului! pufni dezgustat.

— Ce? Musacaua de vinete? întreba cu mare și consternată mirare Ionel Florinel.

— Barba... Nu vezi că mi-a rămas o barbă de parcă a trecut prin ea Petru cel Mare?...

Ionel Florinel n-apucă să-l consoleze, fiindcă Solomonică apăru înspăimîntat în ușă, înălțînd brațele spre cerul lui Iahveh:

— O scăpat conu Georgei!

— Imposibil! refuză să creadă Ionel Florinel, scoțînd cheia din buzunar și punînd-o pe masă. Uite cheia aici!

— Aveți cheia de la ușă, dar n-aveți cheia de la fereastră, observă Solomonică, dovedind o ascuțită pătrundere de Sherlok Holmes. Mi-o luat papucii, mi-o luat paltonu, mi-o luat căciula și-o luat și steagu... S-o suit într-o sanie și o fugit strigînd că-i un boier Melchisedec care face ce-i place!

— Asta am s-o pun numaidecît în roman, tresări cu o ultimă mijire în conștiința sa profesională Emil Ciugolea, încercînd să se ridice de pe scaun, ca să constate personal dispariția, și căzînd la loc, biruit de legile gravitațiunii.

— Lăsați-l în plata Domnului, că tot aici are să se întoarcă, vorbi Maximilian Ștaic, fără turburare.

— Numai de n-ar răci! se îngrijoră Lu.

— Cu atît mai bine. Are să se întoarcă răcorit, apăsă Max, privind femeia în ochi cu răutate.

*

În vremea aceasta, Georgei Galea, cu paltonul lui Solomonică peste cămașă, cu picioarele goale, în papuci, gonea în sanie, de-a lungul ulițelor, fluturînd steagul și răcnind spre cele un milion de universuri că e un Melchisedec major, cu toate drepturile civile și politice, deci liber să facă ce vrea.

Spre uimirea pașnicilor cetățeni ieșiți la miezul nopții de la cinematograf, trecu ca un bolid pe strada Lăpușneanu, înconjură de douăsprezece milioane de ori statuia lui Cuza Vodă din Piața Unirii, dedîndu-se la cele mai temerare exerciții acrobatice ca în arena unui circ în aer liber.

În mijlocul acestor excentrice îndeletniciri, îl ajunse din urmă Emil Ciugolea, cu altă sanie, cuprins de remușcare și de solidaritate prietenească. Goana de unul singur de pînă acum deveni întrecere. Birjarii participau cu tot entuziasmul turnat în vine de băutura lui Solomonică. Abia tîrziu, caii opriră osteniți.

— Dragă Georgei, te compromiți, pentru numele lui Dumnezeu! încercă să-l convingă Emil Ciugolea, sărind lîngă purtătorul de steag și luîndu-l cu binișorul.

— Fac ce vreau!

— Bine-bine! Ai făcut ce-ai vrut. Ne-ai convins pe toți. Ajunge!

Cîțiva curioși începură să strîngă cercul. Georgei Galea se uită cu dispreț la acest milion de spectatori și la prieten.

— Ești laș! Ești sclavul prejudecăților. Ți-e rușine de un milion de idioți!

Această bănuială îl ofensă foarte pe Emil-Ciugolea, fiindcă și în conștiința sa șovăielnică nu mai puțin fermentase un milion de păhărele de Cotnar Roznovanu 1888.

— Îmi pare rău, renunță fără nici o clipă de ezitare la ultima umbră de prejudecată. Îmi pare rău, Georgei, că nu mă cunoști încă.

— Puah! icni Georgei Galea, scîrbit de asemenea cunoștință, cum mai avea el încă un milion.

Atîta desconsiderație din partea prietenului zdrobi completamente moralul romancierului tolstoian. Imploră:

— Ce vrei să fac, bre? Ești nebun? Cum vrei să-ți arăt?

Georgei Galea, în picioare pe scaunul săniei, cu paltonul lui Solomonică desfăcut la piept, pe cămașa goală, cu steagul într-o mînă, ca un insurgent pe baricadă în fața unui milion de baionete, arătă cu cealaltă mînă, într-un gest larg și patetic, statuia lui Cuza Vodă.

— Urcă-te pe statuie. Fă ceva!... Nu vezi că toți îți întind mîna și te așteaptă?

Sfetnicii lui Alexandru Ion Cuza, cu mîinile de bronz întinse, păreau într-adevăr că așteaptă cu mare mirare desfășurarea evenimentelor. Emil Ciugolea, care era și dînsul un om hotărît să facă ce vrea, major și în deplinătatea drepturilor civile și politice, nu mai așteptă alte îndemnuri. Escaladă treptele, se agăță de soclul statuii, își făcu vînt și, sărind în picioare, se prezintă ceremonios fiecărui sfetnic în parte, strîngîndu-le mîna cu efuziune.

— Emil Ciugolea, romancier. Îmi pare bine de cunoștință... Emil Ciugolea, romancier.

Cînd se întoarse, să vadă de sus prietenul, în sfîrșit, convins că este un om reabilitat, care disprețuiește și el prejudecățile, Georgei Galea dispăruse. Rămăsese numai cercul curioșilor strîns ca o horă a Unirii, în Piața Unirii și în jurul Voievodului care-a făcut Unirea.

Coborîșul fu mai anevoios decît ascensiunea. Unii îl recunoscură:

— Aista-i nebunu, ceala care scrie prin jurnale!... O agiuns tîrgu nostru un fel di balamuc...

Emil Ciugolea, autorul viitorului ciclu de un milion de romane în trei milioane de volume, păși cu superbie printre vulgul ignar, să-și ocupe locul în sanie și să se întoarcă în cea mai mare grabă la „Paradis”.

Aci, Georgei Galea, răcorit după raidul în aer liber, se convertise să dea o mai înțeleaptă întrebuințare nopții. Își îmbrăcase vestmintele, luînd loc printre ceilalți convivi, ca un ins redat civilizației. Găsi chiar îndestulă tărie morală să-și mustre prietenul că s-a făcut de rîs în fața concetățenilor, urcîndu-se pe statuia lui Cuza Vodă, ca să rămînă de pomină.

Și totul urmă după buna rînduială, pînă aproape de ziuă.

Despărțirea fu pupăcioasă. Despărțire numai pentru unii.

Georgei Galea cercase încă o dată să se apropie de Lu. Femeia îl ascultase micșorînd ochii, apoi îi lunecă șerpuit, scuturîndu-și capul și izbucnindu-i chicotul în obraz. Se înfășură în blană și dispăru cu sania. Nimeni nu știa că acasă o așteaptă un licean cu ochi de copil și

pielița fragedă, de fecioară. Închis în iatac, o așteptase un ceas, două, iar acum adormise îmbrăcat, ghemuit ca un pui de pisică, pe plapuma de mătase portocalie.

Cuprins de amară deznădejde, Georgei Galea stoarse ultimele picături din milioanele de sticle și jură că, dacă va mai trăi un milion de ani, pentru el femeia n-are să mai existe. Chiar dacă ar veni un milion să i se pună în genunchi de un milion de ori.

Acesitea fiind spuse, se înscrie voluntar în ceata lui Panaite Bîzdrugovici, pornind, cu toți lăutarii în frunte,

să cutreiere Iașul și să cînte serenade duioase la fereastra tuturor prietenilor ori numai a cunoscuților. Ceata era condusă de Panait Bîzdrugovici, care-și transformase cîrja de cireș în baston de tambur-major. Grosul oastei îl alcătuiau Costăchel Andrieș, Emil Ciugolea și Georgei Galea, dimpreună cu un lung convoi de sănii goale.

Maximilian Ștaic se despărțise, pornind pe străzile deșarte, zgribulit în paltonul pirpiriu și datînd de la începutul veacului.

Mergea ca întotdeauna, fără nici o țintă, așteptînd ziua.

Era înfricoșător de singur. Într-o vreme desluși, strecurîndu-se lingă ziduri, umbra unui cîine vagabond. Îl chemă cu prietenie. Cînd se apropie, recunoscu gudureala miloaga a lui Cerber. Aceasta îl dezgustă, și îl alungă, rastindu-se și izbindu-l cu piciorul. Cerber, bastardul, fugi fără schelălăială. Dar numai se prefăcu că dispare la colțul străzii. Căci se întoarse tiptil și își urmări stăpînul la distanță.

Astfel, omul și cîinele rătăciră încă îndelungă vreme pe străzile deșarte, legați prin același destin vagabond și despărțiți prin aceeași neogoită ostilitate. Din cînd în cînd, tata Max își ducea mîna la barbă, să-și pipăie porțiunea amputată. Scuipa cu scîrbă, pentru concetățenii care a doua zi vor avea de ce să se minuneze și pentru ce-l compătimi.

Pașii îl mînaseră, fără să-și dea seama, pe sub ferestrele lui Lu. Lumina era caldă și bună, aurie, după perdelele groase, la camera de culcare.

Încă o dată scuipă înciudat, întrebîndu-se cum de-a ajuns acolo. Se întoarse și grăbi mersul, aproape fugind, urmărit de la distanță de cîinele jigărit, insuportabil de fidel.

Ionel Florinel se urcase într-o sanie minusculă, cu gîndul să plece la gară, unde să aștepte trenul și să bea un ceai, ori poate un milion de ceaiuri, cu un milion de romuri. Dar de la primii pași ai gloabei ațipi, cu germenele de geamantan pe genunchi.

Dormea și birjarul, ținînd hățurile prin somn.

Dormea și tot orașul, cu ferestrele ferecate și negre, în ceasul opac dinaintea zorilor.

Pe strada Lăpușneanu, smuceala săniei clătină o clipă echilibrul colosului adormit. Ionel Florinel atinse cu fruntea spatele birjarului și mormăi icnind. Birjarul, supus telegrafiei convenționale, opri și continuă să doarmă. Continuă să doarmă și Ionel Florinel, cu patetice sforăituri. Purcese să pirotească din picioare și gloaba cu picioarele reumatice.

În ziuă, cînd începu să ningă cu fulgi mari, cei dintîi trecători văzură cu mare uimire acest grup statuar de iarna: în cea mai mică sanie din Iași, dormind omul cel mai corpolent din toată Moldova, pe genunchi cu cel mai mic geamantan din lume.

Fulgii potopeau molatec și continuu, vătuind contururile, încorporînd sania, calul, birjarul, uriașul și geamantanul peisajului urban și hibernal.

Sforăiturile abăteau de departe cursul circulației, atrăgînd trecătorii să vadă nemaivăzutul spectacol.

Poate rumoarea acestei mulțimi adunate, poate numai spasmul unui vis de pîntec încărcat curmă o clipă fanfara dezlănțuită din gîtlejul și nările gigantului om. Ionel Florinel deschise ochii: nu se miră nici de lumea adunată, nici de prezența lui în sanie, nici de tot ce nu-și amintea. Își pipăi numai geamantanul microscopic acoperit de troian și, asigurat de existența-i, porunci cu simplitate:

— Mînă! Ce stai?

Birjarul tresări clin somn, dădu bici, mecanic, grupul de zăpadă se animă prin miracol și se desprinse, pornind spre alte destine. Iar strada fu din nou goală și tristă, fără nici o atracție, în orașul gol și trist. Domnul Solomonică pregătea, fără să-i fi poruncit nimeni, un borș grozav de potroace cu zeamă de varză acră. Și tot din proprie inițiativă, trimise veste la baie să oprească toate cabinele „de lux” pentru domnul deputat Bîzdrugovici și oamenii săi. Căci totul nu

sfîrșește doar în ciclul acestei lumi decît ca să înceapă de unde s-a oprit.

-

CAPITOLUL VII *Parcul cu păuni albaștri...*

Odată, la Paris, pe vremea cînd Georgei Galea nu era încă un Melchisedec și jumătate, ci numai un sîrguincios candidat la doctoratul juridic, meticulos, ordonat și plin de viitor, intrase împreună cu doi camarazi la o ghicitoare faimoasă în tot cartierul.

Nu-i mînase vreo puerilă crezare în asemenea manii și descîntece băbești. Nu se aflau nici în ajun de examene, n-așteptau nici o moștenire, n-aveau nici o mîhnire din dragoste. Nici măcar nu-i îndemnase gîndul să-și bată joc cumva de ghicitoarea în palmă și-n zodii, cum se deda, după petrecanii, celălalt tineret al Cartierului Latin, zurbagiu și besmetic.

Ei erau niște tineri cuminți și deciși să vadă tot ce se cuvine văzut și să cunoască tot ce se cuvine cunoscut, cu o gravitate chibzuită de viitori onorabili părinți de familie.

Cercetaseră Parisul arondisment cu arondisment, cu aceeași metodă cu care își pregăteau fără greș și întîrziere examenele. Cu program vizitaseră muzeele, colindaseră grădinile, revizuiseră statuile piețelor publice, frecventaseră matineele teatrelor, luaseră lecții de scrimă și deșertau, la ceas fix, ritualul bock de bere, pe terasa acelorași cafenele, întotdeauna cu renume bun.

Într-o după-amiază, cînd se suspendaseră cursurile, surprinzîndu-i fără program, și cînd rătăceau fără țintă, ca recruții în zi de permisie, întîmplarea făcuse să se oprească și să ridice ochii tocmai la placa de marmoră neagră unde scria cu litere de aur:

La celebre voyante
M-me DANIEL
Cartomancie, astrologie, lignes de la main, tarots

— Ce-ar fi să vedem și istoria aceasta? se dăduse cu părerea unul dintre dînșii.

égyptiens, secret indien infailibles.
Si vous ne craignez pas de connaître la verité
laissez-moi vous la dire.
CONSULTATION TRÈS DETAILLÉE

La celebre voyante
M-me DANIEL
Cartomancie, astrologie, lignes de la main, tarots
égyptiens, secret indien infailibles.
Si vous ne craignez pas de connaître la verité
laissez-moi vous la dire.
CONSULTATION TRÈS DETAILLÉE

Georgei Galea nici nu-și reamintește acum de la cine anume pornise îndemnul. Cum nici nu mai știe de urma tovarășilor de atunci. Poate și-au luat diploma și se află pe undeva, întorși în țară. Poate îl cred mort, fiindcă n-a mai dat nici un semn de viață.

Destul că au intrat. Și conștiincioși, cu precocea lor seriozitate de viitori interpreți ai codurilor și pandectelor, au ascultat cu răbdare lectura tuturor misterioaselor semne.

Madam Daniel n-avea nimic din înfățișarea tradițională a inspiratelor Pythii, care și-au mistuit carnea și nervii comunicînd în chinuite spasmuri cu nevăzutul. Era o doamnă corpolentă, în puterea vîrstei, vopsită din belșug, sprîncenată și cu o comunicativă voie bună, de fericită făptură, care n-a suferit niciodată crize de ficat și crampe de stomac.

Profețiile fură, așadar, după chipul și asemănarea sa: optimiste!

Tustrei aflară că pășesc spre un viitor strălucit, care li se deschidea înainte fără obstacole și abia se deosebea cu mici și neînsemnate variante unul de al celuilalt. Toți aveau să ajungă miniștri în țara lor, să facă o însurătoare cu zestre, tuturor avea să le cadă o moștenire neprevăzută și toți aveau să neantizeze inamicii din cale fară nici o bătaie de cap, cu simple bobîrnace.

Cînd veni rîndul lui Georgei Galea, după ce-i citi în palmă, în cărți, în zodii, într-un tabel de cifre care amintea logaritmii, ca întreaga consultație să fie desăvîrșită, cum anunța firma de afară, M-me

Daniel îl pofti să aibă răbdare ca să-și verifice, zisese, într-o ultimă și irevocabilă instanță:

— Acum să vedem ce ne spune și cristalul. Acesta nu minte niciodată... Costă doi franci, supliment.

„Cristalul” era o sferă plină și perfect transparentă, de mărimea unui măr domnesc.

M-me Daniel îl apucă delicat cu două degete dintr-un culcuș de vată, îl șterse cu mare băgare de seamă și cu o cîrpă de flanelă, îl așeză pe un pătrat negru de catifea și, după mai multe semne enigmatice de incantațiune, se concentră cu tîmplele strînse în palmă, să vadă ceea ce muritorii de rînd nu pot vedea.

Georgei Galea, în așteptarea sa atentă, observă că M-me Daniel avea o cărare trasă drept ca o riglă, din creștet pînă în frunte, și că rădăcina părului era căruntă, în contrast cu restul pieptănăturii de un negru albăstrui, aspru și îngroșat de văpseaua ieftină. Lectura dură mult. Se vede că bila de cristal refuza să-și destăinuiască prompt, numai pentru doi franci, întreg misterul, căci M-me Daniel își încruntă sprîncenele catifelate ca omizile și începu să dea semne de impaciență.

Georgei Galea profită de această așteptare ca să mai observe că pe nasul cititoarei în cristal au crescut fire de păr sure, tunse la rădăcină și țepoase, ca o vegetație abundentă, dar bine strunită și domesticită, de parc englezesc.

Treptat, figura ghicitoarei se destinse, pînă se lumină de-a binelea.

— Extrem de interesant!... Ai să faci în curînd, dragul meu domn, un voiaj în „insule”. Undeva în India. Văd aci un parc cu păuni albaștri... un animal necunoscut și bizar... Multe femei, fete în costum alb... Acesta-i un parc de Rajahi... Privește și dumneata. Dar fă ca mine: concentrează-te și nu te gîndi la altceva!

Georgei Galea se concentră și privi și el, cu tîmplele strînse în palme.

Nu văzu nimic.

Bila de cristal era cu desăvîrșire transparentă (admiră chiar puritatea sticlei), dar înlăuntru nu începu nici măcar să ningă fulgi albi cum se întîmpla în sfera de cleștar care slujea drept *presse papier* pe biroul patern, de acasă, cînd era copil și se juca rostogolind-o. Zadarnic se sili să întrevadă minunea, adunîndu-și toată voința și gîndul; bila rămase o bilă de cristal și alt nimic.

M-me Daniel înțelese și surîse atotștiutoare, mustrîndu-l:

— Ca să vezi, trebuie să crezi, domnul meu! Dumneata ești un tînăr sceptic. Dar te rog să ții minte spusele mele. Ai să faci în curînd o călătorie în India. Cristalul meu n-a mințit niciodată pînă acum. Te-am văzut înăuntru, cum te văd aci, pe scaun. Un parc cu păuni albaștri, un animal necunoscut... un grup de femei în haine albe. Cînd ai să ajungi acolo, să-mi trimiți o carte poștală ilustrată. Am o colecție foarte frumoasă de la toți clienții care s-au convins că niciodată nu minte cristalul meu. Suplimentul e doi franci. Mersi și voiaj bun. Ia seama la tigri și la șerpi veninoși!

O lună, camarazii l-au tachinat cu voiajul lui în India. Pe urmă au uitat.

Și acum Georgei Galea, dintr-un ascunziș adormit și cețos al amintirii, cheamă decorul acela din sfera de cristal să-l confrunte cu priveliștea aievea de sub ochi.

M-me Daniel n-a mințit. Dacă i-ar mai ști adresa, i-ar trimite o carte poștală pentru colecție, fidel promisiunii, ca toți ceilalți clienți. E adevărat, cartea ilustrată n-ar purta un timbru exotic și nici sigiliul poștei din Bombay, Calcutta ori Pondichery. Timbrul ar fi românesc, cu efigia Regelui Carol, și pecetea ar purta numele oficiului poștal Iași. Dar priveliștea ar fi neliniștitor de aidoma cu cea din tainica arătare a globului de cristal.

Există aci, sub ochii lui, și parcul cu păuni albaștri și jocul femeilor în veșmînt alb. Numai vegetația nu e atît de luxuriantă ca într-o grădină subtropicală de Rajah. E un vast și minunat parc de regiune

temperată, cu iarbă deasă, cu rufe de arbuști și cu largi poteci sub tei boltiți și castani cu frunza crestată.

Iar pe biroul lui doarme cocoțat pe cărți animalul necunoscut și bizar, respingătoare pocitanie, chioară, surdă și de o vîrstă preistorică: Matusalem motanul.

Georgei Galea se înălțase în vîrful picioarelor, pe stîlpul de piatră al peronului, ca să privească, dincolo de împrejmuirea înaltă, parcul cu păuni albaștri și cu fecioare în veșmînt alb.

Cei doi păuni se înfruntau ca întotdeauna, provocator, neslăbindu-se din ochi, urmărindu-se cu o neostenită încordare. Unul era sus, pe chioșcul cu iederă, celălalt, jos, pășind în pas de paradă prusac pe potecile cu nisipul galben și fin.

Amîndoi își roteau cozile cu o sută de ochi irizați și, scuturîndu-și egretele ca două coroane domnești, se invitau la luptă cu glas gîtuit de ură:

— Iiiooon! Iiiooon!

Îi chema, se vede, pe amîndoi Ion. Probabil pe unul Ion I și pe celălalt Ion II.

Din cînd în cînd, cu zbor mătăsos de aripi, Ion I cobora de pe acoperișul chioșcului. Atunci, împins ca de același resort, pentru a păstra neclintit echilibrul strategic, Ion II, cu aceeași fîlfîire foșnitoare de aripi, se înălța să ocupe poziția fortificată de pe acoperiș.

Prezența lor dădea parcului o somptuoasă culoare orientală.

Păunițele, discrete și rușinate de toaletele prea mohorîte, se prefăceau că nu văd și că nu știu pentru cine durează războiul. Ele se ouau și cloceau fructul adulterelor și al infidelităților conjugale, cu ipocrită modestie.

Dar nu acest duel și nu aceste drame de menaj îl aduceau pe Georgei Galea în fiecare după-amiază să se înalțe în vîrful degetelor pe stîlpul peronului și să lungească gît de girafă, pentru a privi în parcul vecin.

Păunii erau numai decorativi și hieratici. Toată viața parcului, plină de neastîmpăr și de rîsete argintii, era mobilizată în colțul din celalalt capăt, unde se afla stolul de fete în vestmînt alb. Acolo era dreptunghiul de nisip liniat cu var și plasa de tenis. Acolo erau înfipte, alături, arcurile de oțel și potolirile învrîstate ale jocului de crochet. Acolo, cele două bănci, scaunele de pai împletit, măsuțele și umbrela uriașă de doc roșu, leagănul de mătase suspendat de vînjosul braț al stejarului.

Glasurile nu se potoleau decît seara tîrzîu.

Atunci parcul părea deodată rece și misterios.

Dar ziua era numai larmă și voioșie.

Georgei Galea se întreba unde oare se aflaseră ascunse atîtea făpturi ireale și de nesăbuită grație în Iași, de nu le-a bănuit ființa pînă acum. Nu le văzuse pe stradă, nu le zărise în trăsuri, nu le observase la teatru. Au ieșit deodată, ca din pămînt, o dată cu izbucnirea florilor de primăvară după o singură noapte de ploaie caldă și toate s-au adunat aci. De trei săptămîni, de cînd e zilnic prezent la post, pe piedestalul de piatră, ca o caricaturică statuie a curiozității, simte că i s-a lungit gîtul dovedind încă o dată temeinicia axiomului biologic după care funcția creează organul. Curînd are să poată privi fără să se mai înalțe în vîrful picioarelor și sigur că are să poată vorbi șoptit la urechea statuii lui Alexandru Ion Cuza, plecîndu-se, nu cățărîndu-se. În schimb, a înțeles multe, fără să întrebe pe nimeni nimic.

A înțeles că parcul și casa boierească din fund sînt ale bătrînului înalt, sever și cu ținută de fost militar ieșit la pensie, care pleacă și se întoarce de la Jokey-Club cu o precizie de cronometru, ce n-a dat greș pînă acum o singură secundă. De altfel știe și cum îl cheamă. E un personagiu ilustru al Iașului și poartă un nume mult pomenit în hronicul Moldovei din cele dintîi vremi ale descălecătorii. Mai știe ca e părintele făpturii mlădioase, visătoare și mai mult tăcută, la care se adună lămuritorul stol de fete. Căci ea singură, Alina (a auzit cum toate o strigă Alina), ea numai e tristă fără pricină și cu un surîs

îndepărtat și absent pe buzele pale. Cînd năvălesc prietenele, se lasă tîrîtă în vîrtejul lor. Poate de aceea vrea să fie cît mai multe și să rămînă aci cît mai îndelung.

Dar cînd parcul se golește și rămîne singură, în scaunul legănat, cu tălpile curbe, sau cînd se plimbă cu pași nehotărîți pe potecile făcînd tunel boltit sub tei și castani, atunci ochii și chipul Alinei se umbresc de o iremediabilă tristețe. Poate o presimțire. Georgei Galea și-o închipuie bolnavă și osîndită. Atît de ieșan a devenit pînă în măduva oaselor, încît știe că n-ar putea îndrăgi deznădăjduit și romantic decît o nepămînteană făptură bolnavă și osîndită.

Că o iubește — nu mai încape nici o îndoială. Și tot așa de sigur e că iubește fără nădejde.

Alina nici nu i-a observat ființa. Chiar în seara întîmplărîi de care roșește și acum, cînd își aduce aminte, ca singură n-a surîs și parcă nici n-a văzut. Mai bine! Altfel ar fi pentru totdeauna un îndrăgostit dezonorat prin ridicol. Însă toate celelalte știu, au văzut, au rîs cu neîndurata lor cruzime a tinereții și cîteodată mai aruncă și acum priviri furișe, să se convingă că e nelipsit la postul lui de santinelă, cu gîtul lungit de girafă.

Întîmplarea a fost întru totul comică și demnă de înscris în romanul tostoian al lui Emil Ciugolea.

Cînd s-a mutat aici și a descoperit că parcul vecin oferă atîtea priveliști vrednice de interes, cu o vinovată lipsă de rușinare a căutat un copac umbros, și-a orînduit un fel de jilț confortabil între crengile înalte și ascunse de frunziș, iar cu o carte în mînă — isteț alibi! — s-a așternut la pîndă.

Nucul era bătrîn și uriaș. Locul ales venea exact pe linia zaplazului înalt, depășind puțin pe teritoriul vecin, încît, într-o controversă juridică, anevoios s-ar fi putut stabili dacă se afla acasă la el ori încălecase o proprietate străină.

Nucul era al lui, postul de observație gravita peste hotar.

Și s-a dovedit aceasta fără putință de tăgadă, numai după două zile. Venise dimineața de la „Paradis General”, răgușit și mahmur. Încercase să doarmă, dar cafelele îl răsuceau fără astîmpăr în așternut. Atunci s-a îmbrăcat, și-a luat pledul și cartea, s-a urcat pe scară în jilțul din nuc și a lăsat ochii să se desfete la spectacolul partidei de tenis de peste zaplaz. Oricine l-ar fi zărit ascuns după perdeaua frunzelor late de nuc l-ar fi crezut poate un arbitru invizibil, notînd punctele bune și rele.

Soarele se înălța cu lumină blîndă și caldă de mai. Un pămătuf de raze îi desmierda ușor pleoapele. Ațipi. N-a știut niciodată cît a dormit și cînd s-a sfîrșit jocul de tenis, nici de ce, ca niciodată, stolul de fete a părăsit zona obișnuită de operații, să se aventureze în aceastălaltă parte de parc.

Zvonul glasurilor l-a deșteptat, tresărind, exact cînd visa că Ionel Florinel îl ridicase într-o mînă de gulerul hainei, ținîndu-l suspendat în aer, și Panait Bîzdrugovici, urcat pe un scaun, îi făcea un duș cu sifon.

S-a trezit în hohotul rîsctelor. Și n-a avut nici cînd se zbate, nici cînd să-și dea seama dacă nu cumva visul cuprindea o parte de adevăr, fiindcă altfel ar fi văzut cum una din fetele în alb ținea încă în mînă furtunul de apă, cu care împroșease fără nici o intenție o jerbă de stropi în văzduh, ca să admire curcubeul razelor jucînd în boabele străvezii. N-a avut cînd să le vadă și să le înțeleagă toate acestea, căci, speriat și buimac, în tresărire s-a rostogolit jos, de cealaltă parte.

Spaima lui n-a fost întrecută decît de spaima stolului de fete în fața neașteptatului fruct scuturat din nuc.

După spaimă au izbucnit hohotele.

Dar numai hohotul fetelor.

El s-a ridicat șchiopătînd, plin de pămînt, și zburlit, cu cartea flendurită în mînă și cu cea mai desăvîrșită înfățișare de imbecil. Da, de imbecil, și nu de altceva! Roșește și acum cînd își amintește cum în toată mahmureala n-a găsit un singur cuvînt de duh, să șteargă comicul întîmplării. El își ștergea numai genunchii pătați de țarina udă și se uita cu ochi de vițel la fete, la gard și la nuc.

Pe urmă, fără să spună nimic, a purces de-a lungul zaplazului, să caute un loc potrivit pe unde să sară îndărăt.

Cînd crezuse că a găsit, își socotise prea vajnic puterile. Măsurase cu ochii înălțimea, își făcuse vînt voinicește și se văzuse dincolo, superb și elastic. Dar se văzuse numai în închipuire. Realitatea fu ceva mai puțin glorioasă. Rămăsese agățat cu mîinile de marginea zaplazului, zvîrcolindu-se și aburcîndu-se cu genunchii, ca ieșirea din parcul cu păuni și cu fecioare în vestmînt alb să fie tot atît de hîtră cum îi fusese intrarea.

În casă, a constatat că pantalonii erau plesniți tocmai în locul care nu se spune.

-

CAPITOLUL VIII *...și casa cu motanul chior*

Stolul alb de fete dispăru brusc, răspunzînd unei chemări dinlăuntrul casei. Parcul cu păuni albaștri rămase pustiit și mut.

Ca pe un cîmp de bătălie părăsit, mai zăceau aruncate pălăriile de pai cu panglici late, ciocănașele de crochet cu coada lungă, rachetele de tenis risipite în iarba tunsă. O păuniță se apropie precaut de-o minge albă, împingînd-o rostogolit cu pliscul. Poate se gîndea s-o mîne pînă la cuibar și, clocind-o în eroică abnegațiune, să scoată, în sfîrșit, la lumina soarelui miracolul de atîta vreme așteptat: un pui de păun alb.

De pe acoperișul chioșcului și din nisipul aleii, cei doi păuni se strigară îngîmfați și provocatori:

— Iiiooon!

— Iiioon!

Amîndoi se vede că-și disputau paternitatea ouluifenomen, din care avea să nască al treilea Ion în ordine dinastică și cel dintîi în neîntrecuta-i splendoare.

Ion I se uită la propriile-i picioare jegoase, care-l umiliseră întotdeauna, și își visa prezumptiva odraslă încălțată cu botfori roșii.

Ion II îi dori glas de privighetoare.

Păunița însă, dintr-o minge de tenis clocită, nu putea să scoată decît cel mult un pui de rachetă.

Georgei Galea coborî de pe piedestalul de piatră, își retrase gîtul în guler, reducîndu-l la dimensiuni normale, ca melcul care se retrage în crustă sau ca o broască-țestoasă sub carapace.

Soarele primăverii deveni deodată posomorît și ghețos. Georgei Galea se simți singur pe lume, ca un orfan al nimănui.

Alina nici nu întorsese ochii. Și se gîndi că nici nu știe ce culoare au ochii Alinei. Poate albaștri, poate verzi, poate *mauve.* Dacă ar fi poet, ar scrie un poem sau măcar un sonet, și, la o adică, de ce nu o romanță? Romanța ochilor Alinei. Ar publica-o într-o revistă și ar trimite numărul subliniat cu creion albastru, sau verde, sau *mauve* după nuanța ochilor. Dar nu e poet și nici n-are să fie cîndva. E un muritor de rînd, un mediocru, un anonim. Întîia oară invidie serios destinul lui Emil Ciugolea, care cel puțin odată și odată are să sfîrșească romanul tolstoian în trei volume; roman citit fără îndoială și de Alina, așa cum citește cînd rămîne singură în parc, în scaunul-leagăn cu tălpile curbe și privește pe urmă în nevăzut, îngîndurată, cu cartea uitată pe genunchi.

Zdrobit de conștiința jalnicei sale nimicnicii, Georgei Galea intră sumbru în casă, cu pași de sinucigaș.

Acolo știa că îl așteaptă pe birou, tolănit între cărți, motanul cel cenușiu și chior, Matusalem, respingătoarea pocitanie de vîrstă preistorică, animalul necunoscut din cristalul lui madam Daniel.

Căci întîmplările cele aievea depășiseră cu mult profețiile celebrei cartomanciene. El trăia acum o existență fatală și somnambulică, pentru care nu mai fusese nevoie să pribegească pe depărtatele tărîmuri, tocmai în patria fachirilor și a rajahilor, ca aventurosul prinț-erou din romanul foileton publicat astă-iarnă de Emil Ciugolea, în *Depeșa.*

El n-avca de ce căuta aventura, tocmai în celălalt capăt al planetei. Aventura venise singură la dînsul. Îl prinsese cu o coardă subțire de gît și îl tîra docil, fără voință, ca sub porunca unui magnetizator. Înțelegea deplin acum teoria lui Maximilian Ștaic, după care, văzduhul Iașului era toropit de un efluviu misterios, de emanația unui narcotic, oferind gratuit ieșenilor Nirvana cea de toate zilele.

Chiar aci, în casă, s-a mutat din voința altora, fiindcă, ciudat, indigenii acestui oraș și probabil radiația tainicului hipnotic se bucură de o particularitate vrednică de toată atenția cercetătorilor.

Dacă nu-ți îngăduie să ai voință pentru tine, în schimb, cu prisosință, te lasă să voiești pentru alții.

Georgei Galea știa acum că, îndată ce se întîlnesc doi ieșeni, treaba lor principală era să se mire de vinovata somnolență a celui de-al treilea, al patrulea, al cincilea ieșan și așa mai departe.

Fiecare era gata să orînduiască viața vecinului pe temelii mai cuminți și mai solide decît era în stare să și-o întemeieze singur vecinul. Și fiecare era gata să ofere generos și dezinteresat un sfat, un plan de existență și chiar o poruncitoare hotărîre.

„Eu să fiu în locul tău!...”

Sau:

„Eu să fiu în locul lui!...”

Așa începeau aproape toate discuțiile, și îndată, cu coatele lucioase rezemate pe masă, omul dura o prodigioasă existență, de fapte mărețe, rapide și energice, pe care le-ar săvîrși să fie în locul celuilalt.

La masa vecină, în fața altor ascultători, celălalt îi dura concetățeanului o identică ascensiune fulgurantă. Eroarea era doar că niciodată nu-și restituiau reciproc aceste planuri grandioase, ca să le înfăptuie fiecare pe socoteală proprie, fiindcă fiecare, vai, nu putea fi *celălalt.*

— Eu să fiu în locul tău, începuse într-o dimineață la Paradis General Panaite Bîzdrugovici, m-aș muta în casa coanei Elencu... Nu e idiot ca tu să stai în cameră cu chirie și coșcogea casă de moștenire să rămînă goală?... Uite, mai stăm o jumătate de ceas pînă se deschide baia, îi tragem un abur de cela grozavul și un duș încă mai grozav, mergem pe urmă la tîmpitul de avocat. Și am aranjat lucrurile în zece minute. După masă îți cari frumos bagajele și te instalezi ca un beiu. Apropos!... Coana Eiencu avea o pivniță cumplită, de la răposatul, care, după cîte știu, nu prea ducea la ureche. Chestia aceasta trebuie studiată serios. Mare lucru să nu se afle în nisip niște sticle înfundate de pe vremea lui tata Noe. Zgîrcită

cum era, sînt sigur că mătușă-ta nu s-a atins de-un strop, anume ca să ți le transmită nevătămate. Cerem un rînd de cafele și plecăm!

Zis și făcut.

Georgei Galea se minună foarte că un asemenea gînd simplu și logic nu i-a dat în cap mai demult. Tot așa se miră Maximilian Ștaic, Emil Ciugolea și chiar Costăchel Andrieș, ocupat în acel moment cu căutatul țigaretei, pierdută Dumnezeu știe pe unde.

— Phiii! fraților! se opri din explorările sale metodice Costăchel Andrieș, bătîndu-și fruntea cu palma.

Ceilalți nu dădură atenție exclamației, convinși că omul taciturn din fire și-a adus aminte, în sfîrșit, unde-a rătăcit țigareta de chihlimbar, nărăvită să se joace toată noaptea de-a v-ați ascunselea cu stăpînul.

Dar adevărul era că pînă și Costăchel Andrieș se simțea în drept să se minuneze de atîta lipsă de simț practic și de ingeniozitate.

— Asta-i chiar ca istoria cu oul lui domnu Cristofor ori a lui domnu Columb! dădu din cap, răsucind o țigară din cutia de tutun de Macedonia și făcînd semn lăutarului să-i împrumute țigareta de cireș.

În mintea lui Costăchel Andrieș, fost elev veteran în liceu pînă la limita de vîrstă, exista se vede o regretabilă confuzie între descoperitorul Americii și doi foști profesori ieșeni, care purtau fiecare, în indiviziune, printr-o stranie coincidență, cîte o jumătate din numele și pronumele întrepidului corăbier genovez: domnul Cristofor, profesor de matematici, și domnul Columb, profesor de istorie. Auzise despre o oarecare chestie cu un oarecare ou al unui oarecare Cristofor sau Columb, sau așa ceva, și era deplin convins că toată istoria datează de la o masă unde profesorul de matematică, dacă nu cumva cel de istorie, a pus rămășag să aseze un ou în creștet și-a cîștigat rămășagul, turtind fesul oului.

Nimeni nu se miră de asemenea jalnică ignoranță. Costăchel Andrieș era un om cumsecade și atît ajungea; nici unul dintre eruditii și genialii prieteni nu-i pretindeau să inventeze praful de

pușcă și nici să descopere America, trudă de altfel superfluă, de vreme ce alții purtaseră grija din vreme să se săvîrșească aceste memorabile isprăvi.

Au mers toți la baie, iar Georgei Galea s-a mutat cu alai în casa cucoanei Elencu, alături de parcul cu păuni albaștri.

În casa cu motanul chior...

De fapt, cucoana Elencu, o dată cu moștenirea, nu lăsase fericitului cred un singur motan, ci o adevărată pepinieră de pisici, de toate rasele, toate culorile și toate vîrstele.

Iar motanul cel chior nu se numea din timpul răposatei Matusalem, ci Pufuleț.

A fost botezat Matusalem, cu o sticlă de vin, de către Panait Bîzdrugovici, după o îndelungată și controversată dezbatere, fiindcă părerile fuseseră împărțite: Emil Ciugolea susținea să-l numească Costică sau Ionescu în onoarea numelor și prenumelor autohtone, iar Maximilian Ștaic, în cultul său pentru eroii antichității, optase pentru un nume egipțian, Ramses sau Sesostris, ori pentru un nume elin: Alcibiade sau Socrat.

Toți însă căzuseră de acord că Pufuleț, gingașă desmierdare de pe cînd motanul va fi fost un pisic pufos și jucăuș, devenise un nume absurd și anacronic, pentru

un venerabil centenar, cu trupul brăzdat de cicatricele vechilor războaie cotoiești, cu un ochi coagulat ca opalul și cu botul ciuntit ca obrazul unui bătrîn student duelist din Heidelbergul de altădată. Și, astfel, după ceremonia creștinării, ținut de ceafă de Panait Bîzdrugovici, improvizat naș, și primind în cap un duș de Cotnar, Pufuleț își schimbă starea civilă în Matusalem, tîrîndu-se leoarcă să se usuce pe birou și să-și lingă reumatismele.

De-atunci rămase singurul zeu domestic în casa cucoanei Elencii și tiranica obsesie a Iui Georgei Galea.

Celelalte mîțe umpluseră tîrgul, alungate cu ingratitudine de noul proprietar. Georgei Galea, din fragedă vîrstă, nu putuse suferi pisicile. În cea dintîi zi, ca să-și afirme totodată și o voință fermă de stăpîn, dăduse ordin servitoarei bătrîne să facă ce-o ști și să le stîrpească neamul.

— Vai de mine, conașule! se căină baba Frăsîna. Aista-i mare păcat... Coana Elencu, Dumnezeu s-o ierte, trebuie să știi mata că ținea la copiii dumisale ca la ochii din cap.

— O fi! Du-i pe toți să-i țină acuma de urît! blasfemă lipsit de pietate Georgei Galea, clătinîndu-se cu ochii împăienjeniți, fiindcă sărbătorise evenimentul instalației în noul domiciliu cu un apreciabil număr de sticle de vin desfundate în tovărășia prietenilor, tocmai din hruba cea mai ascunsă a pivniței.

Baba Frăsina se crucise de păgînia unui asemenea stăpîn, trimis de Diavol, nu de Dumnezeu. Cu hotărîre, spusese, încrucișînd brațele:

— Eu aiasta n-o fac! M-ar blăstăma cucoana de acolo, de unde ne vede.

— N-o faci! Ai să pleci atunci o dată cu ele. Ai de ales, ori dumneata, ori lighioanele. N-am poftă să le văd murdărindu-se pe covoare și spurcînd divanurile...

— Vai de mine, conașule... Da’ cine v-o spus dumneavoastră că aiestea-s niște animăluri care se scîrnă-vesc în casă? Știe tăt Ieșu că mîțe mai curate ca ale coanei Elencu nici nu se mai află... Îs mai

curate ca omu. Să le vezi mata cum se cer afară, de-a mai mare mirarea și dragu.

— Poate întrebuințează și hîrtie higienică? Pufni în batjocură Georgei Galea.

Baba Frăsîna nu știu ce-i aceea hîrtie higienică. De aceea i se păru că tactica cere să nu desmintă presupunerile favorabile ale aprigului stăpîn:

— D-apoi ce credeți, că nu, conașule?

Georgei Galea se înveseli deplin la gîndul batalionului de mîțe, cerîndu-se toate la ușă afară, și plecînd fiecare la subsuoară cu cîte un caiet de foițe Job, hîrtie higienică adecvată în dimensiuni și finețe acestei inedite folosiri.

Pe urmă, revenind la rolul serios de tiranic stăpîn, hotărî cu nestrămutare:

— Uite ce e, mătușă Frasînă... Îți spun o dată pentru totdeauna. Mîine să nu mai văd picior de pisică în casă. Fă borș cu ele. Pune-le într-un sac și du-le unde vrei. Împarte-le pe la cucoanele care-s amatoare de mîți... Altfel, să știi că le otrăvesc pe toate. Am pachetul cu otravă aici, se pipăi la buzunarul vestei, ca să dea mai multă tărie amenințării, deși în buzunar nu se afla decît ceasornicul.

Baba Frasîna n-avu încotro. Se supuse. Două zile colindă orașul cu mîțele în traistă distribuindu-le la vechile prietene și la fostele tovarășe de concină prădată și de maus ale cucoanei Elencu.

Această ultimă ispravă contribui la convingerea tuturor că biata cucoana Elencu, după ce-a strîns banul cu zece noduri o viață întreagă, și-a lăsat averea pe mîna unui căpcăun.

Matusalem, alias Pufuleț, fusese de la început sortit aceluiași aprig destin. Dar cu o tenacitate eroică și cu un instinct de orientare demn de rubrica „curiozităților din toată lumea”, de la ziarul *Depeșa,* știu să scape în fiecare dimineață din orice captivitate și să revină fidel la vechiul domiciliu, devastat și stăpînit de nevrednicul uzurpator.

Cînd se trezea și deschidea ochii, Georgei Galea lua contact cu realitățile din afară, lovindu-se de privirea neclintită și mustrătoare a ochiului unic de motan.

Suna.

— Mătușă Frăsîna, iar a venit jigodia!... Adu-l încoace și dă-mi vesta. Acum hotarît ii fac căpătul. Îi torn otravă pe gît și se termină cu istoria asta...

Motanul privea indiferent cu singurul ochi rece și secular.

S-ar fi spus că el știa mai bine decît mătușa Frăsîna că nimeni nu poate fi otrăvit cu un ceasornic de buzunar.

Dar baba Frăsîna se căina, cerînd amînarea execuției pe mîini mai bune, într-un mai depărtat și inaccesibil surghiun. Asasinarea lui Pufuleț lua pentru dînsa proporțiile celei mai odioase crime și impietăți. Motanul se bucurase de deosebita favoare a cucoanei Elencu, era „copilul" ei cel mai iubit, fusese acceptat pînă în ceasul morții pe patul de boală al răposatei. Execuția violentă a acestui ultim orfan ar fi făcut-o să se răsucească în mormînt. Și baba Frăsîna îl purta în sac întunecos pînă la altă cucoană, de la cealaltă barieră a Iașului, cu rugămintea să-l țină închis cu șapte lăcăți, fiindcă altfel „nebunul" îi face sama. A doua zi motanul era prezent la post, fixîndu-și patronul cu privirea unicului ochi, demonic și rece.

Atîta statornicie dezarmă intențiile motanucide ale Iui Georgei Galea.

Pufuleț fu acceptat în inventarul succesiunii, botezat cu numele mai potrivit vîrstei și chipului, și lăsat să stea de planton pe biroul cu cărți. Georgei Galea își spunea că are și el acum, ca Maximilian Ștaic, un suflet rob și mut, care să facă onorurile de gazdă acasă, cînd se întorcea dimineața din „Paradis", împleticindu-se pe atîtea cărări, încît ca să umble pe toate i-ar trebui picioare de miriapod.

Cu deosebirea că, pe cînd Cerber era o javră poltronă și lipsită de demnitate, dezonorîndu-și stăpînul și neamul, Matusalem, ca un adevărat patriarh, știa să se facă respectat și temut. Aceasta o înțelese

într-o zi și Cerber, cînd în raziile sale pe la debitele de consum și pe la locuințele amicilor lui tata Max, împins de o nefericită inspirație, nimerise în biroul unde trona Matusalem.

Se prelinsese pe ușa deschisă, inocent și fără griji, dînd din coadă și adulmecînd cu nările încotro s-ar afla bucătăria. Expulzarea a fost sumară. Motanul s-a ridicat zburlindu-și coada flendurită ca un glorios drapel, trecut prin crunte și victorioase războaie.

S-a ridicat, s-a zburlit și l-a scuipat.

Cerber continua să dea din coadă, demonstrîndu-și cît putea mai slugarnic intențiile pacifice. Erau două cozi față-n față, reprezentînd două caractere și două concepții opuse de viață. Coada lui Cerber, muiată ca un sparanghel fiert, impersonală și laș lingușindu-se; coada lui Matusalem, bîrzoiată și belicoasă.

Matusalem scuipa. Cerber se lingea.

Poate mai mult de dezgust, pentru o atît de mișelnică gudurcală și lipsă de caracter, decît dintr-o tactică de luptă. Matusalem a descins de pe birou, s-a ridicat în două labe, în poziția de boxeur cu vechi antrenament și cu cîteva lovituri repezi de gheară, a scos intrusul din luptă și din casă. Schelălăind, cu nările dîră de sînge, Cerber țîșni glonț de-a lungul străzilor, pînă în buruienile tropicale din jurul bojdeucei lui Maximilian Ștaic, unde, descalificat și deprimat, a rămas ascuns, pînă ce de două ori noaptea cu umbrele sale emisferul nostru l-a învăluit.

Un astfel de motan, chior, veteran dar brav, era Matusalem.

Și fără îndoială că, dacă nu și-ar cunoaște puterile și nu le-ar ști prea slabe într-o luptă de la început inegală, tot așa cu zgîrîieturi repezi de gheară l-ar evacua din casa cucoanei Elencu și pe Georgei Galea, musafir nepoftit și scîrbavnic stăpîn, care-a adus cu el urîte năravuri și încă mai nărăviți tovarăși.

Acum se priveau amîndoi.

Georgei Galea pășise în birou cu sufletul golit, cum se deșertase adineauri parcul cu păuni albaștri. Motanul de pe vraful de tomuri

deschise ochiul somnoros și unic, în care era dispreț, dezgust și ură pentru om. Georgei Galea îl privea cu un altfel de sentiment. Numai cu neliniște. I se părea că privirea aceasta e un spion lăsat de fosta-i mătușă, un duh al tenebrelor pus să-i supravegheze faptele și să-i iscodească gîndurile. „Tot am să-l otrăvesc într-o zi! hotărî. Aista-i în stare, cînd dorm, să-mi scoată un ochi ori să-mi muște beregata!”

Confruntarea dură mută.

Cel dintîi se plictisi Matusalem, lăsîndu-și pleoapa pe ochi și pirotind cu nasul în scoarța violetă a unui cod. Georgei Galea încercă să citească. Zvîrli cartea după cinci minute. Vru să înceapă o scrisoare menajerei de la casa părintească din București, strada Sălciilor 17 bis, care, conștiincios, în fiecare săptămînă trimitea un amănunțit raport, în care îi cerea veste cînd se întoarce, ca sa-i aierisească odaia; cerneala era uscată pe fundul călimării, penița ruginită.

Se gîndi să se ducă în camera lui Emil Ciugolea, unde avea să afle cerneală și penițe cu prisosință. Dar își luă seama că are să-l tulbure de la lucru poate în clipa cea mai sacră a inspirației. Căci așa fusese înțelegerea între dînșiî, și numai așa Emil Ciugolea primise prietenească invitare să se mute și să-i țină tovărășie în casa, slavă Domnului, destul de încăpătoare a cucoanei Elencu. Se mută, și de la zi întîi începea întîiul capitol al întîiului volum din primul roman în trei volume. Cu o singură condiție: Georgei Galea să-i respecte ceasurile de lucru și să nu-l ispitească la toate netrebnicile lor petreceri, de oameni care-și ucid timpul fiindcă n-au ce face cu el. Și, mai ales, să nu-l tot iscodească în fiecare zi, cît a scris, unde a ajuns și ce-i fac personagiile... Să-l lase să trăiască singur cu ele, să le crească, să le urmeze. Cînd va crede că a încheiat o parte destul de cuprinzătoare de capitole, are să e citească singur. Are să-i cheme pe toți și are să le citească.

Zi întîi trecuse. Emil Ciugolea se închidea în fiecare după-amiază în camera lui, orînduită cu tot confortul unui laborator de creație, și

patru, cinci, șase, uneori șapte ceasuri lucra cu zor. Despre misterioasa elaborare a operei nu sufla un cuvînt. La întrebările din ochi, ducea degetul la buze; „Ssst! aveți să vedeți!” Și toți așteptau să vadă, înconjurîndu-l cu un început de respect și de admirație.

Georgei Galea, în conștiința nevrednicei sale inutilități, se simțea consolat de faptul că așa, cel puțin, contribuie la zămislirea unei opere capitale pentru literatura românească. Posteritatea va judeca și va ține socoteală cîndva, că dacă a fost cu putință să ia ființă cel dintîi roman moldovalah, în trei volume și în maniera lui Tolstoi dinainte de a se ramoli, lucrul se datorește în mare parte și lui, obscur și anonim muritor, care, ca un modest Mecena, a pus autorului la îndemînă toate condițiile prielnice unei asemenea vaste și nepieritoare creații.

Spunîndu-și aceasta, Georgei Galea deschise din nou cartea și începu să citească. Deschise ochiul pe jumătate la fîșîitul foilor și Matusalem, pe urmă îi închise la loc, cu o indiferență ironică, mai crudă decît scîrba și compătimirea.

Își cunoștea acum stăpînul și știa cît durează lectura lui.

Într-adevăr, după cinci minute, Georgei Galea își dădu seama că a întors trei foi fără să prindă nimic din înțelesul literelor. Pe dinaintea ochilor îi juca viclean stolul alb de fete din parc; Alina legănîndu-se lin pe scaunul cu tălpi curbe... Ce fel de ochi o fi avînd Alina? Desigur, albaștri... Sau poate *mauve. Mauve* ca florile discrete și triste, ca florile decolorate, în care și parfumul e parcă decolorat.

Întoarse foaia îndărăt, să înceapă lectura de la capăt, cînd i se păru că din odaia lui Emil Ciugolea răzbate un zgomot bizar și ritmic, ca un horcăit.

Da. Exact ca un horcăit.

Cuprins de un fulgerător presentiment, sări în picioare și zvîrli cartea atît de departe, încît Matusalem tresări și, deschizînd ochiul, privi cu mirare la acest acces de energie anormal. Era sigur că lui Emil Ciugolea îi e rău. O congestie ori un acces de inimă; în orice

caz, ceva înfricoșat. De trei săptămîni, cu viața pe care o duce era de așteptat. Îl pîndea surmenajul. Noaptea, la Paradis General pînă în zori. Ziua, la lucru, neclintit atîtea ore, în fum de tutun și în încordarea creației. Debil cum e, nici o mirare că plătește atît de repede, cu inima sau cu creierul, efortul supraomenesc și prea brusc.

Toate le văzu și le gîndi Georgei Galea, cu iuțeala vertiginoasă a funestelor presimțiri, în spațiul scurt cît îi trebui să ajungă de la biroul lui Matusalem pînă la ușa lui Emil Ciugolea. Ba încă mai avu timp să se gîndească la adresa unui medic, la ajutoarele imediate; comprese de gheață, săruri, amoniac, eter — „pentru congestie, bolnavul trebuie culcat orizontal, ori ridicat cu capul în sus?". Și tot în aceleași scurte clipe, recunoscu întîia oară cît de adevărat va fi fiind că înecații, în momentul cît se scufundă, au răgaz să-și revadă instantaneu, într-o oglindă cu un milion de fațete, întreaga viață.

Întotdeauna ideea aceasta i se păruse absurdă și convențională.

Acum o trăia.

Deschise ușa, înfiorat dinainte de zguduitorul spectacol: Emil Ciugolea căzut cu fruntea pe masă, sau lunecat jos în spasmuri, sau cercînd zadarnic să-și smulgă gulerul care-l sufocă...

În prag se opri nedumerit. Scaunul și masa erau goale. „S-a tîrît căutînd ajutor... aer... apă!..." gîndi Georgei Galea cu aceeași promptă viteză. Și păși pînă în mijlocul camerei.

De cealaltă parte a mesei, pe divan, Emil Ciugolea zăcea lungit, cu fața în sus, cu gura căscată... Dar nu horcăia.

Sforăia.

Sforăia aproape tot atît de patetic ca Ionel Florinel, cu gemete prin somn, cu sughițuri, cu șuierături subțiri și dintr-o dată cu note joase, de bas. Pe fața asudată și lipicioasă, la colțul gurii se adunaseră muște, atrase ca de craterul unui vulcan cu miros dospit de mîncăruri. Emil Ciugolea se apăra prin somn, cînd ridicînd mîna pe jumătate, cînd mișcînd buzele gîdilate, cum s-ar fi strîmbat în batjocură la Georgei Galea, rîzîndu-și de prosteasca lui spaimă.

Iar Georgei Galea descoperi atunci prin proprie experiență că omul e un animal absurd, inconsecvent și crud. Cu o clipă înainte sărise cuprins de panică, îndurerat pe nevăzute de nenorocirea care i-a lovit prietenul. Acum, dezamăgit, îi făcea parcă o vină că în loc să se lupte cu agonia, zvîrcolindu-se într-o baltă de sînge, sănătos tun, se lupta prin somn numai cu inofensivele muște.

Înaintă hotărît să-l trezească, zguduindu-l ca un procuror cînd deșteaptă condamnatul în zorii execuției.

În treacăt văzu topul de hîrtie frumos orînduit pe masă, penițele proaspete, tot materialul prim pentru confecționarea marelui roman, pus în evidență, cum se cuvine, într-un laborator de creator ordonat și metodic. Această mărturie prezentă și de-o mută elocință a muncii eroice, pentru care Emil Ciugolea se izola în fiecare după-amiază de restul universului, îl înduioșă. Cu o vinovată indiscreție, Georgei Galea se opri să răsfoiască manuscrisul și să vadă pînă unde a ajuns autorul înainte de a cădea în catalepsie.

Pe prima foaie, cu litere de cea mai frumoasă caligrafie, se afla scris:

Manuscrisul sfîrșea aci.

Emil Ciugolea
SUFLETE PĂRĂSITE
Roman în trei volume
Volumul 1
Într-un oraş trist a fost odată...
Capitolul I
Copilăria lui Dinu Rămureanu

Emil Ciugolea
SUFLETE PĂRĂSITE
Roman în trei volume
Volumul 1
Într-un oraş trist a fost odată...
Capitolul I
Copilăria lui Dinu Rămureanu

Urmau cîteva sute de pagini albe care ar fi putut să continue pînă la cîteva mii.

Emil Ciugolea gemea prin somn, luptînd cu duhurile nevăzute și vrăjmașe creației.

-

CAPITOLUL IX *Căldura mare*

Piața Unirii. Arșiță tropicală.

Dacă te uiți atent, observi că statuia lui Vodă Alexandru Ion Cuza și grupul sfetnicilor dimprejur parcă s-au moleșit de încropeală și lasă să le curgă brațele ca o brînză bine făcută. Un duș energic i-ar deștepta brusc din toropeală, făcîndu-i să ridice mai semeț capetele și să privească mai ager spre colțul străzii pe unde vin trăsurile de la gară.

Dar nici un suflet milostiv nu se îndură să apuce un hurtum cu împroșcarea de apă răcoritoare, iar dinspre gară nu înaintează nici un vehicul.

Birjile, fără clienți, se mișcă leneș, fără nici o direcție și fără nici un scop. Ba, cu un scop, da. Caută umbra îngustată sub soarele vertical. Vagabondează în zigzag, ca muștele pe o farfurie prea mare și goală. Cînd au descoperit fîșia de oază umbroasă, într-un ultim avînt, birjarul și calul zvîcnesc ca expulzați de un sughiț să uzeze de dreptul primului ocupant. Abia au ajuns, și calul începe a moțăi în trei picioare. Birjarul s-a topit, lunecînd sub umbrela făcută dintr-un jurnal. Toată piața are aspectul unei cetăți adormite prin vraja unui blestem cu principesa împietrită undeva într-un fund de parc, așteptînd prințul șarmant și liberator.

Aceasta și-o spune și Emil Ciugolea, la masa lui de la Berăria Azuga, unde a rămas în față cu un țap gol.

— Ce plictiseală! monologhează cleios.

Și, ostenit de acest efort, cu pălăria de pai pe ochi, moțăie și el, ca birjarii, caii, sfetnicii lui Cuza Vodă și chelnerii care au ațipit pe marginea scaunelor, apărîndu-se de muște cu șervetul profesional.

— Ce plictiseală! Ce teribilă plictiseală! Tresare mai energic, bătînd cu pumnul în masă. Japon! Un țap rece. Cel mai rece țap din Europa!

— Viii-nee-ee! anunță chelnerul numit Japon din pricina mutrei asiatice, de samurai gata să-și facă harachiri la cea mai mică mustrare a Mikadoului.

Dar cu vlaga epuizată de această sforțare eroică, Japon nu s-a mișcat de pe scaun și a ațipit mai departe, cu capul spînzurat, ca un japonez de cîrpă umplut cu tărîțe. Probabil în semiconștiența somnului, cînd nimic nu apare irealizabil, nădăjduiește că în acest veac al mașinismului țapul cel rece și fără seamăn în Europa are să pornească singur de la tejghea, să se prezinte la datorie brumat și gulerat.

De altfel, consumatorul a uitat și el că dorise ceva.

A adormit mai cu temei, întîi cu bărbia sprijinită în pumn, mai pe urmă cu ea lunecată-n piept. Aceste mișcări descendente au periclitat complet echilibrul pălăriei de pai.

O clipă pălăria s-a menținut agățată cu ultima nădejde de claia de păr, apoi, renunțînd, s-a rostogolit pe masă, și de pe masă, jos. Dormind, Emil Ciugolea, cu o chemare discretă a degetului încîrligat, îi face semn prin vis să vie îndărăt. Pălăria cu gura căscată în sus nu pricepe ori nu vrea să se supună. (Se știe ca nu există pe lume pălărie mai încăpățînata și mai stupidă ca pălăriile de pai.)

Dorm toți. Dorm și asudă. Alexandru Ion Cuza, cu mîna întinsă, cere unui sfetnic o batistă să-și șteargă nădușeala.

Sfetnicii îl sfătuiesc să-și lepede mantia, iar unul se oferă să coboare și să cumpere o umbrelă, dacă galbenii și zloții de pe vremea lor mai au cumva curs în țara Moldovei.

I-a auzit atît de lămurit vorbind Emil Ciugolea, încît a deschis ochii să-i surprindă, hotărît să treacă numaidecît discuția aceasta în romanul său în trei volume. Dar Vodă Cuza și sfetnicii au tăcut, reluîndu-și pozițiile și gravitatea lor de bronz, cu aerul prefăcut că nici usturoi n-au mîncat și nici gura nu le miroase, ca de o pildă lui Emil Ciugolea, care mai simte încă o boare suavă de mujdei venindu-i pe gît după rasolul de găină de astă-noapte.

— Am început să visez! constată cu simplitate viitorul romancier. Japon! berea! Am comandat un țap de-un an...
— Viii-nee-cee!
Vine cu pași tîrșiți. Și e un țap, deprimat și el de teribila caniculă, fără guler, clocit și asudat.
— Asta-i porcărie, nu bere! declară romancierul, după ce a deșertat porcăria pînă la fund.
Japon n-are spirit de contradicție de două parale. de aceea nu susține cîtuși de puțin, împotriva evidenței, că ar fi servit cumva bere și nu o porcărie. Ca o diversiune, binevenită însă, anunță:
— Iaca și Cerber a lui conu Max... I s-a lungit limba de-un cot, săracu!
Într-adevăr, Cerber, cu panglica roșie a limbii atîrnînd de-un sfert de metru, inspectează conștiincios localurile de consum. A fost la „Ermacov”, unde s-a căpătat cu o jumătate de duzină de capete de țîri. Acum traversează la berărie, să se răcorească poate cu un șpriț de la gheață.
L-a văzut pe Emil Ciugolea, și, binecrescut, se abate din drum să-i dea ziua bună, clătinînd din coadă și lingîndu-i fără demnitate gheata.
— Ce faci, măă păcătosule? îl întrebă romancierul cu dispreț.
— Bine mersi! răspunde Cerber dînd din coadă, fericit de atenție.
— Unde-i Max?... De trei zile nu se vede, continuă mai departe interogatoriul.
Cerber a stat din coadă și privește consternat în toate părțile, spre lumea largă, gata să strîngă din umeri, dacă ar avea umeri.
— Nici eu nu știu... De trei zile a dispărut și n-a mai dat pe-acasă...
Dacă ar putea vorbi, și-ar exprima totuși o părere. Nu e sigur, dar cunoaște o pistă prețioasă. Acum trei zile a venit Costăchel Andrieș cu trăsura, au stat mai mult de vorbă în bojdeucă, de unde a auzit larmă de glasuri întărîtate. Pe urmă au ieșit amîndoi, s-au urcat în trăsură, și de atunci Maximilian Ștaic dus a fost. Chiar cu mintea lui

de cîine comun și analfabet, fără nici o prealabilă educație de cîine polițist, și tot cugetă că trebuie să fie o legătură între discuția aprinsă din bojdeucă și dispariția stăpînului.

Ar vrea să o spună aceasta și nu-l ajută glasul. Dă din coadă, uitîndu-se mai stăruitor spre direcția de unde apare și unde dispare Costăchel Andrieș, dincolo de barieră, la conacul unde n-a pătruns încă nimeni.

— Să-l căutați acolo numaidecît! insistă, subliniindu-și părerea cu clătinările cozii.

— Hai marș! Ești o potaie idioată! îl alungă Emil Ciugolea.

Neînțeles și scîrbit de atîta ingratitudine, Cerber a intrat în berărie, cu coada între picioare, să-și milogească tainul. Emil Ciugolea a adunat, în sfîrșit, atîtea puteri cîte îi trebuiau să se aplece și să-și ia pălăria de jos.

Cînd a ridicat ochii și i-a aruncat din nou, în piața goală, o neașteptată arătare i-a tresăltat inima de bucurie.

Dinspre gară, Ionel Florinel apăruse, într-o mînă cu pălăria și cu germenele de geamantan, iar cu cealaltă, înarmată cu o batistă tamponîndu-și sudoarea.

Apariția fu salutată și de sfetnicii lui Alexandru Ion Cuza de pe soclu. Păreau că pe el îl așteptaseră, uitîndu-se de atîta vreme spre capătul străzii. Acum, cînd îl vedeau sosind, răsuflaseră ușurați, și începură să mai privească și în altă parte.

Ionel Florinel înainta asemeni colosului de la Rodhos, de-a curmezișul pieții, oprindu-se să schimbe geamantanul și pălăria dintr-o mînă în alta, ca să poată șterge cu batista fluviile de sudoare și de pe celălalt vast emisfer al figurii.

În urmă-i se tîra o birjă goală, oprindu-se și pornind după cum se oprea și pornea uriașul.

Poate îl aștepta să ostenească și să ia, în sfîrșit, hotărîrea să apeleze la un vehicul cu tracțiune animală pe asemenea dogoare. Sau, poate,

mai degrabă, îl aștepta să poposească, și atunci, cal, birjă și birjar, să tragă cu toții la umbra lui și să se dosească de arșiță.

Însă Ionel Florinel înainta. Încet, dar sigur. Lîngă statuia lui Vodă Cuza se opri să aleagă o direcție. Serviabil din fire, ar fi oferit cu siguranță batista celui dintîi Voievod al Unirii dacă ochiul lui mic și ager în culcușul de grăsime roză n-ar fi descoperit tocmai în clipa aceea pe Emil Ciugolea, făcîndu-i semnalizări disperate de la masa berăriei.

— ...milache! pițigăi bucuros glasul de soprană.

Și înaintă, trăgînd după el umbra, și în urma umbrei, birja, în căutare de adăpost.

— Ce faci, măăă... romancierule? întrebă, întinzînd mîna, cu același ton cu care adineauri Emil Ciugolea se adresase lui Cerber: „Ce faci, măă păcătosule?"

Emil Ciugolea înlocui răspunsul cu un gest mut, dar elocvent, de surmenat care nu mai are altă scăpare decît să intre imediat într-un sanatoriu.

Întrebă la rîndul lui:

— Dar tu, de unde vii, dragă Ionel?

— De la gară...

— Este vreun tren? Curios. Nu știam că s-a înființat un tren la ora asta.

— Nici nu este. Am sosit cu trenul de unu.

— Măi-măi-măi! Și ți-au trebuit două ore ca să ajungi de la gară pînă în Piață? se miră sincer romancierul, deși din firea lui nu prea era om să se mire de ceva.

— Ei, aș! Ce două ore! Am adormit în compartiment și m-am trezit adineaori. M-am trezit tras pe o linie moartă... Pot spune că am avut încă mare noroc. Dacă mai dormeam o jumătate de ceas, porneam îndărăt la Pașcani.

Povestind, Ionel Florinel și-a ales un scaun solid pe picioare și s-a așezat cu geamantanul pe genunchi. Acum, cu amîndouă mîinile

libere, putu proceda la o mai amănunțită și totală exterminare a sudorii. Pentru a duce la capăt operațiunea, renunță la batistă și apucă un șervet de pe masă, care în două minute fu numai bun de stors și de întins la soare.

Fericit și dezbumbiat la toți nasturii, Ionel Florinel surîse suav ca un norocos navigator ajuns la liman.

— Și ceilalți... Unde sînt ceilalți? întrebă aruncîndu-și din treacăt ochii pe lista de bucate.

Emil Ciugolea făcu un gest larg spre lumea vastă.

— Naiba să-i ia. Parc-au intrat în pămînt.

— Ei, asta-i! refuză să creadă Ionel Florinel că atîția oameni pot dispare subit în pămîntul uscat coșcovă, de atîta secetă.

De aceea o luă mai metodic, cu apel nominal:

— Max?

— Îți spun că de trei zile a intrat în pămînt...

— Costăchel Andrieș?

— Nu l-am văzut de-o săptămînă...

— Panait?

— La vie... La București. Știu eu?... Tot de-o săptămînă n-a dat nici un semn.

— Lu?...

— Am văzut-o alaltăseară cu un licean, într-o birjă cu coșul ridicat... Îi sezonul trufandalelor.

— Și prietenul tău, Georgei Galea?...

— Vai de capul lui... Să nu mai vorbim de el.

— Dar ce i s-a întîmplat? se sperie Ionel Florinel, pregătindu-și geamantanul, în pornirea sa generoasă să-i alerge într-ajutor. A dat vreo nenorocire peste el?

— Cea mai mare... E pierdut, săracul!

— Ți-ți-ți! se miră clînd din cap cu jale și luînd șervetul să usuce alt transport de sudori. Bietul băiat!... Și ce i s-a întîmplat, frate?...

— Ce i s-a întîmplat? I s-a întîmplat că e cel mai mare imbecil, și atunci nu putea să i se întîmple decît ceea ce li se întîmplă tuturor imbecililor de pe lume.

Ionel Florinel își pierdu răbdarea și, aruncînd șervetul mototol pe masă, reteză aceste inutile considcrațiuni filozofice cu cel mai pițigăiat glas cu putință:

— Ia ascultă, măă romancierule!... Ce-mi tot vorbești în cimilituri pe căldura asta?... „I s-a întîmplat ce se întîmplă celor care trebuie să li se întîmple..." Asta s-o spui în romanele tale. Mie să-mi vorbești românește. Ce-i cu Georgei Galea? E bolnav?... Un accident? I s-a întîmplat o nenorocire în familie? L-ați ofticat cu bețiile voastre? Dacă ți-e prieten și i s-a întîmplat ceva rău, cum de stai atunci aici ca un nesimțitor și nu ești la datoria ta de prieten?

Emil Ciugolea, insensibil la aceste aspre admonestări, continua să clătească drojdia de pe fundul țapului de bere unde înota o muscă în zvîrcolirile agoniei. Cînd musca, în sfîrșit, credea ca a ajuns la țărm, începînd să urce faleza de sticlă, Emil Ciugolea înclina țapul, și în această mișcare articifială de flux și reflux, o aducea în mijlocul lichidului clocit, cu o sadică și asasină plăcere.

Nu încetă decît atunci cînd musca renunță la luptă, sucombînd fără glorie, victimă a propriei sale imprudențe și a cruzimii umane.

— Dragă Ionel, vorbi împingînd țapul — care nu mai prezenta acum nici un interes —, trebuie să știi că la ceea ce i se întîmplă lui Georgei Galea nici un prieten nu-i poate fi de folos... El e ca musca asta, care s-a înecat în drojdie chioară...

— Iar începi? Iar începi cu „i se întîmplă ce trebuia să i se întîmple celor care li se întîmplă..."? Vorbește scurt și românește, că acuși te înșfac de fundul pantalonilor și te proiectez basorelief pe statuia lui Cuza!...

Emil Ciugolea nu se ofensă și nici nu se sperie, fiindcă știa prea bine că violența lui Ionel Florinel n-a fost luată niciodată, de nimeni, în

serios. Răspunse, așadar, din bunul său plac și nu sub teroarea amenin-țării.

— I se întîmplă lui bietul Georgei Galea că-i îndrăgostit, na! Îndrăgostit ca un măgar... Dezgustător și ridicol... Toată ziua calcă-n nori. Seara la chef, plînge, de ne strică toată petrecerea... A ajuns un fel de Costăchel Andrieș: „Asta-i cea din urmă scară”.

Ionel Florinel răsuflă ușurat.

— Japon! strigă. O halbă și ceva gustări. Șnel!

Apoi, întoreîndu-se către romancier:

— Și ca să-mi spui o idioție ca asta, mă perpelești aicea de-un sfert de ceas?... Altădată să știi că te iau de guler și te agăț în cuier, tocmai pe firma lui Ermacov.

Emil Ciugolea rîse cinic la asemenea amenințare inofensivă. Ionel Florinel constată cu acest, prilej că romancierul a ospătat recent o mîncare abundentă în usturoi. Aceasta-i deschise pofta care ațipise toropită pînă acum de căldură și de alarma nenorocirii care-l lovise pe Georgei Galea. Întrebă laconic, cu mare interes:

— Rasol de găină, sau pană de somn?

— Găină...

— Ei, bravo! aprobă mai fericit de această veste decît dacă ar fi aflat că prietenul a încheiat primul tom al primului roman în trei volume.

Un timp tăcu, aruncînd o privire strategică farfuriei de gustări, servită de Japon cu cîte o mostră din fiecare specialitate a galantarului. Deșertă halba dintr-o înghițitură și cu arătătorul făcu semn mut și imperativ chelnerului s-o înlocuiască.

Cînd termină, își înfășură toată figura sub șervet, așteptînd, ca prin osmoză, surplusul de lichid al porilor să treacă în pînză, pe urmă gemu cu satisfacție:

— Acum, dragă Emilache, merg la tine, mă spăl și mă bărbieresc, mă schimb și pornim undeva să mîncăm. Gustările astea mi-au deschis o foame teribilă. La „Paradis”, trebuie să se afle niște pui înfricoșați, îți spun drept, pui la frigare ca la „Paradis” și castraveți

murați ca la Solomonică n-am găsit în toată lumea. Hai să-l luăm și pe Georgei Galea! Mîncarea și băutura sînt cel mai bun antidot al amorului. Ce zici, îl agățăm?

— Păi chiar la el mergeam. Nu știi că m-am mutat la el? Și el s-a mutat în casele coanei Elencu.

— Ei bravo! aprobă încă o dată Ionel Florinel. Aceasta-i o idee minunată.

Și cu o bruscă îngrijorare:

— Cred că ușile sînt ceva mai largi ca la cușca ta de sticleți?

Emil Ciugolea schiță cu mina în spațiu dimensiunile unor uși uriașe în care să încapă statuia lui Cuza Vodă, cu soclu cu tot:

— Te cred.

— Ei, bravo! Bravo! De cînd v-ați mutat?

— Acuși se împlinesc două luni. L-am adus și pe Matache Stulpican, pictorul. La toamnă facem o revistă literaro-artistico-socială. Ți-ai închipuit tu că Georgei Galea arc talent? Dar talent extraordinar de critic. Are să-i taie pe toți. Păcat că s-a prostit tocmai acum. El pune banii și face critica literara. Matache Stulpican face coperta și vignetele. Eu lansez revista cu romanul meu. Are să fie cel mai important eveniment literar din ultimii zece ani. Îți spun însă încă o dată: păcat că Georgei s-a prostit tocmai acum. Băiat inteligent, spirit critic din cele mai fine, parale — parale! Tot ce-i trebuie să fie fericit. Și să-i cadă pacostea pe cap, așa, din senin! Dragă Ionel, să știi de la mine, omul e un animal plin de surprize.

Ionel Florinel respinse tot universul dinaintea lui cu un gest sceptic:

— Mie mi-o spui?

Le urmă, cu o foarte legitimă curiozitate, vru să afle:

— Și ea, în definitiv, cine-i, mă rog?

— Aici e toată nenorocirea. Mai rău nici nu putea să cadă... E Alina Bogza, fata lui conu Iordache Bogza, senatorul.

Ionel Florinel închise un moment ochii mici îngropați în osînză, să se izoleze de restul umanității să să revadă, din plin, numai întreg

arborele genealogic al Alinei Bogza.

Rezultatul examenului agravă cumplit cazul lui Georgei Galea. Neamul Bogzeștilor era vechi de cînd Moldova. Arborele genealogic apărea gigant și secular, cu rădăcinile în cronici, și pe lîngă el, copăcelul lui Georgei Galea abia se zgrepțăna, mic și ghimpos, ca un pui democrat de măcieș. Iar Iordăchel Bogza era, după știința tuturor, un bătrîn aprig și fălos, care n-ar fi admis nici în ruptul capului o infamă mezalianță. Amorul lui Georgei Galea se născuse sub steaua ideilor tragice și neîmpărtășite.

— Bietul băiat! fu concluzia lui Ionel Florinel. În împrejurări de aiestea, numai cui pe cui se scoate. Să-i căutăm altceva... Și eu, care-l credeam foarte aprins după Lu...

— Ce Lu? de unde Lu? Care Lu? Dac-ar fi Lu!... Lu se juca cu el, ca mîța cu șoarecele... El era șoarecele, și ea mîța. Iar acum să vezi nostimada! De cînd Lu a aflat că s-a îmdrăgostit de alta, și încă de-o fată din lumea mare, acum ea îi dă tîrcoale și el face mofturi. Ea e șoarecele, și el pisica. Omul e un animal plin de cele mai infecte surprize... Japon, plata!

CAPITOLUL X *Unde se arată slut la Prut*

Georgei Galea nu arătă nici mirare, nici bucurie la apariția prietenilor. Absent de la cele pămîntești, întinse o mînă moale din care se lichefiaseră toate oasele.

Surîse amar, ca un bolnav condamnat irevocabil, primind vizita rudelor și cunoscuților, înainte de a semna testamentul și de a se întinde în patul agoniei. Era tras la față, cu ochii adînciți în orbite, cu pielea galben-verzuie. Asculta distrat întrebările și răspundea monosilabic: Da! Nu! Poate! Știu eu? Crezi?

Ieșea pe peron, se înălța în vîrful picioarelor pe soclul de piatră, să privească în parcul cu păuni albaștri, se întorcea îndărăt să se plimbe

în încăpere ca într-o cușcă prea strîmtă, rozînd între dinți un lemn de chibrit.

Cînd lemnul se termina, alegea altul, din chibritelniță.

S-ar fi spus că întreaga-i ființă era concentrată în această nouă pasiune de chibritofag.

Matusalem, de pe colecția de jurisprudențe, îl urmărea ironic, cu ochiul îngustat și sur.

În parcul de alături, Georgei Galea înțelesese că se pregătea ceva neobișnuit și încă nu putea pricepe ce.

Alergau slugile, cărau pachete din oraș, scuturau haine înșirate la soare; întîia dată în două luni, Iordache Bogza nu-și respectase programul care-l mîna și-l aducea cu precizie cronometrică de la Jockey-Club, unde juca la aceeași masă, aceleași partide de bridge, cu aceiași parteneri, consumînd același număr de cafele și fumînd aceeași duzină de țigări.

Emil Ciugolea făcu un semn elocvent cu degetele în jurul capului către Ionel Florinel, profitînd de clipa cînd Georgei Galea ieșise din nou la observatorul de pe peron. Tradus în cuvinte, semnul întreba: „Te-ai convins? S-a țicnit rău de tot, săracul!” Ionel Florinel răspunse tot pe mutește, din ochii mici: „Ai răbdare. Poate încă nu-i pierdut... Trebuie să mai încercăm ceva...”

Apoi, ridicîndu-se din divanul care gemu din resorturi, apucă motanul de ceafă și-l ținu suspendat să-i cerceteze țîfnoasa făptură cu de-amănuntul:

— Și lighioana asta de unde naiba ați mai scos-o? Uite la dînsul! Uite la dînsul ce mutră are! Privește de-a coasta, parcă-i Ion Vodă cel cumplit...

Atîrnat în spațiu de pielea prea largă, Matusalem, chiar din această poziție incomodă și umilitoare, nu-și pierduse nimic din mînioasa gravitate. Continua să privească din înălțime cu singurul ochi încruntat, poate ca Ion Vodă cel cumplit, poate ca Bogdan cel chior.

— Tot nu-mi spui de unde l-ați căpătat! stărui colosul, depunîndu-l pe vraful de cărți. L-ați cîștigat la loterie, ori îl țineți să ia premiul întîi, cînd s-o face concurs pentru cei mai pociți motani din țara Moldovei?

Emil Ciugolea lămuri sublim:

— Face parte din inventarul succesiunii. Dar ai să vezi... Aista are să fie geniul rău al lui bietu Georgei: mai rău decît Alina Bogza. Am eu, așa, o presimțire...

— Hm! jivina dracului! se miră mai departe Ionel Florinel, uitîndu-se aplecat la geniul infernal ca la o monstruoasă curiozitate a naturii.

Motanul îl măsura la rîndu-i din cap pînă-n picioare și, cum pe el nu-l impresionau proporțiile anormale, găsi că noul-venit nu prezintă nici un interes, cu fața lui cît o lună plină, cînd se înalță peste acoperișuri în săptămînă brînzei. Îi întoarse ostentativ spatele, vîrîndu-și botul zdrelit de cicatrici în scoarța violetă a tomurilor.

Emil Ciugolea, înlocuind stăpînul desprins de la grijile și obligațiile terestre, își asumă rol de gazdă, conducînd musafirul în camera lui și la baie.

Drumul era prin „atelierul” lui Matache Stulpican. Pictorul le întinse mîna unsă de văpsele și reveni îndată la pînza de pe șevalet.

Era păros din cale-afară, negru, bărbos, pletos, deșirat și mut, să-i scoți vorba cu cleștele. Nu mai încăpea nici o îndoială că toată vlaga îi era suptă de exuberanța sistemului pilos, care-l devora, să se hrănească asemeni vîscului înfipt lipitoare în scoarța stejarului.

Ionel Florinel constată cu uimire că pictorul, pe asemenea arșiță, care muia asfaltul, închis în casă, zugrăvea o superbă iarnă, cu nămeți cît omul și vîrtejuri ghețoase de viscol. De altfel, Matache Stulpican avea teoria lui. El nu picta niciodată după natură. Natura și modelul îl incomodau. Iar ca să se degajeze desăvîrșit de orice influență exterioară, vara picta peisagii de iarnă; iarna, caiși înfloriți; la munte, plaje marine, și afară, la cîmp, interioruri sumbre și natură moartă.

Acum pregătea o expoziție cu nădejdea ca din suma recoltată pe tablouri să plece în Spania, unde să poată picta peisagii scandinave.

Tăcut și timid, răbda săptămîni întregi cu o abnegație de schimnic, mulțumindu-se cu o coajă uscată de pîine și cu un pachet de mahorcă de zece parale, pentru pipă.

Pe urmă, subit, ca la o poruncă irezistibilă, bea crunt cîte patru-cinci zile, fără somn și fără întrerupere, născocind cele mai prăpăstioase glume și netolerînd să-i cadă în cale nici un tablou, bust, fotografie și gravură de firmă, fără barbă și fără mustăți. Atunci, cu o conștiință profesională metodică și nestrămutată, scotea capătul de cretă-conté din buzunar și proceda la rectificarea naturei. O săptămînă după trecerea lui Matache Stulpican, firmele Iașului, cu eleganți cavaleri zugrăviți la intrarea croitorilor, cu ciungi și șchiopi încătărămați în aparate ortopedice, cu surîzătoare frumuseți feminine la magazinele de mode sau la coaforii de dame, arătau aceeași pereche de mustăți și același barbișon, brunet și standardizat.

Nu scăpaseră nici portretele de pe pereții casei și din albumele cucoanei Elencu. Elevi premianți, cu pantaloni scurți, și eleve de la Sacre-Coeur, cu mari cordoane pe fotografii decolorate, se încruntau acum cu podoabe virile de tamburi-majori. Iar răposata, din cadra ovală, privea speriată la casa-i încăpută pe mîna barbarilor, oțărîndu-și buzele într-o superbă pereche de mustăți și un barbișon à la Napoleon al III-lea.

Ionel Florinel verifică rezistența și dimensiunile patului. Se declară mulțumit. Însoțit de nedespărțitu-i geamantan, trecu în camera de baie, de unde se auzi îndată împroșcarea dușului, și gîlgîite suspine, și de unde apăru proaspăt bărbierit, rumen și cu guler imaculat.

Frecîndu-și mîinile bondoace, rosti:

— Eu am o idee...

Emil Giugolea lungi gîtul, așteptînd.

— Am rămas adică tot la ideea mea... Cui pe cui se scoate. Trebuie să apelăm la Lu. Pe Georgei numai Lu are să-l vindece de Alina

Bogza. Simplu, ca una și cu una fac două. Este?

— Este! încuviință fără convingere romancierul.

— Atunci ce mai stai?

Emil Ciugolea se ridică de pe scaun, să umble, ca să nu mai stea.

Dar mai departe nu știa ce trebuie să facă.

Gigantul clătină capul scîrbit.

— Și asta numești tu imaginație de romancier? Ai să scrii romane cînd am să merg cu pe bicicletă.

— Ce-are a face imaginația de romancier și cu prostiile lui Georgei? se ofensă Emil Ciugolea.

— Cum ce-are a face! Apoi, măi imberbule, măi romancierule, măăăi... (și nu mai găsi un epitet îndestul de disprețuitor)... măi crocodilule, dacă ești și tu de acord cu mine că numai Lu îl poate vindeca pe Georgei Galea, cu atît ai terminat? Nu trebuie să te duci la Lu și să-i vorbești? Nu trebuie s-o chemi aici? Nu trebuie să punem la cale o masă zdravănă pe diseară și să-i lăsăm nas în nas, ca să vedem ce iese de acolo? Pentru atîta lucru e nevoie să fii romancier?

Emil Ciugolea recunoscu că pentru atîta lucru nu e nevoie să fie romancier. Dar tot nu găsi îndestulă energie să treacă de la cuvînt la faptă. Aprobă molcuț:

— Să încercăm, dacă zici tu...

Ionel Florinel se scîrbi de-a binelea:

— Dacă zic eu!... Se vede că ai cerneală în vine, nu sînge. Ian ascultă, ca să terminăm! Dacă-i vorba să faci ce zic eu, apoi ai să pleci acum, pe dată, și ai s-o scoți pe Lu din pămînt. Mergem în odaie la Georgei. Stai cinci minute. Inventezi un pretext să pleci în oraș. Și nu vii fără ea. Spui că ai întîlnit-o din întîmplare. Pe urmă, toate au să se rezolve de la sine. Hai, cărel!

Ionel Florinel porni înainte. Emil Ciugolea în urmă, ca un pui de elefant.

Din treacăt, văzură că pictorul a adăugat peisajului polar o troică săgetînd în goana cailor, cu zgribuliți călători înfășurați în blănuri. Matache Stulpican, în focul inspirației, așternea pete albe de văpsea congelată, ștergîndu-și cu dosul palmei obrazul șuroind de sudoarea care se pierdea în barba stufoasă, ca rîurile în codrii virgini.

Așezat pe un scaun, în fața biroului, Georgei Galea și motanul se înfruntau reciproc cu o sumbră privire. Magnetizați, nu se clintiră.

— Mă duc puțin în oraș, anunță Emil Ciugolea conform programului hotărît de Ionel Florinel.

Georgei Galea luă cunoștință de această decizie, cu cea mai desăvîrșită indiferență. Dar romancierul n-ajunse pînă în prag, cînd ușa se izbi de perete, făcînd loc lui Panait Bîzdrugovici și vastei sale pălării calabreze.

— Bine v-am găsit, Melchisedecilor! detună vocea de bas.

Spunînd, Panait Bîzdrugovici aruncă discul pălăriei pe birou, deasupra motanului, care dispăru eclipsat complet. Scutură mîinile, zdruncinîndu-le din încheieturi:

— Am venit cu Lu. E-n mașină.

Ionel Florinel și Emil Ciugolea schimbară o privire de complicitate: Providența le-o lua înainte. Rezolva ea proiectele lor.

— Am venit cu Lu, continuă Panait Bîzdrugovici, să găsesc unul dintre voi, să se sacrifice. Neapărat trebuie să plece cineva cu dînsa la țară, la Costăchel Andrieș. Sînt nebuni, monșer, nebuni curat!

— Dar ce s-a mai întîmplat? se sperie Ionel Florinel, alarmat de atîtea catastrofe care au căzut pe capul prietenilor.

Panait Bîzdrugovici nu răspunse imediat, cu ochii țintă la pălăria de pe birou, care începuse să umble singură. Își cunoștea pălăria demult; niciodată nu-și închipuise însă că era o pălărie fenomen, cu mijloace proprii de locomoțiune. Se repezi să dezvăluie misterul. De sub pălărie apăru Matusalem, grav și ofensat.

— Ptiu! ucigă-te crucea de jigodie! exclamă cu decepție, constatînd că toate miracolele au o explicație banală și zvîrlindu-și pălăria pc

divan, de unde nu mai putea porni singură la drum.

Pe urmă se întoarse către prieteni:

— Uite ce e, măi dragilor. După cît am înțeles, fosta nevastă a lui Costăchel Andrieș a încercat să se întoarcă acasă. Se vede că a lăsat-o individul cu care a fugit acum cinci ani. Și cum e slab și găgăuță, Costăchel Andrieș n-ar fi rezistat și ar fi iertat-o, dacă nu se punea la mijloc Max. Au plecat amîndoi vineri la țară. Ce-a făcut Max, nu știu. Dar știu că a expediat-o pachet la gară. Am întîlnit-o ieri, la București, foarte furioasă, dar îndestul de consolată, cu alt tip. Un fel de muțunachi pudrat, dungat și monoclat. M-a tras la o parte să-mi spună o istorie întreagă. Cum a venit Max, cum l-a închis pe Costăchel Andrieș într-o cameră, cum a dat ordin vizitiului să înhame caii și cum a urcat-o singur în tren, s-o vadă plecînd. Asta-i chestie de trei zile. Aflu că de-atunci nu s-a mai întors nici unul dintre ei în oraș. Or fi făcut cine știe ce drăcovenie. Trebuie să meargă numaidecît cineva și să-i scoată de acolo. Lu s-a oferit singură. Mai este nevoie de unul. De exemplu tu, Emil. Ai ocazie să mai asiști la un episod pe care să-l pui în roman.

— Mai bine să plece Georgei Galea, propuse Ionel Florinel. Cred că i-ar face grozav de bine mișcarea în aer liber.

Tustrei schimbară priviri de înțelegere. Nici nu se putea un prilej mai potrivit. Un drum singur, cu Lu, pregătea de minune tratamentul cuiului eliminat prin alt cui.

Georgei Galea însă se înfipse mai adînc în jilțul biroului, apucîndu-se cu mîinile de brațele de piele, ca un copil încăpățînat, care nu vrea să se ducă la culcare cînd sînt musafiri.

— Nu pot lipsi de aici, spuse. Îmi pare rău, dar nu pot. Am o mulțime de chestii grave.

— Face exerciții de hipnotism cu motanul! lămuri batjocoritor Emil Ciugolea.

— Și ție, dragă Georgei, am să-ți spun o veste care cred că o să te intereseze foarte mult, anunță Panait Bîzdrugovici.

— Pe mine nu mă poate interesa nimic. Toate îmi sînt perfect egale.... declară omul desprins de la nimicniciile terestre, dar care nu se lasă în ruptul capului desprins de pe scaun.

— Posibil... Cu toate acestea, am aflat adineauri, de la club, ceva care cred că te interesează foarte, foarte de aproape.

— Ce-i? Ce anume? deveni deodată foarte nerăbdător Georgei Galea, înțclegînd că nu poate fi vorba decît despre Iordache Bogza și poate, mai mult, de Alina.

Ionel Florinel și Emil Ciugolea, cu arătătorul pecetluind buzele, făceau semne disperate lui Panait Bîzdrugovici să nu spună nimic, pînă ce nu fac împreună un consult. Nu știau ce-a aflat de la Jockey-Club, dar oricare ar fi știrea, se cuvenea mai întîi cenzurată.

Panait Bîzdrugovici pricepu și rosti, bătînd cu palma umerii omului încleștat pe scaun, o prietenească îmbărbătare:

— O veste care are să-ți facă plăcere, Georgei. Am să ți-o spun diseară, îndată ce te întorci.

Știrea nu era din cele care să-i facă plăcere lui Georgei Galea. De la club, Panait Bîzdrugovici aflase că Iordache Bogza pleca a doua zi dimineața cu Alina, la Vichy, de unde n-aveau să se întoarcă decît peste cinci ori șase săptămîni.

Parcul cu păuni albaștri rămînea pustiu.

Nevinovat, Georgei Galea, în loc să presimtă asemenea deznodămînt, își imagină dimpotrivă, cu incorigibilul optimism al îndrăgostiților, o nebunească înlănțuire de evenimente fericite. Desigur, Alina îl iubește tăinuit. A mărturisit-o aceasta bătrînului Iordache Bogza. Acesta, la rîndul lui, s-a informat cine e junele și distinsul moștenitor al cucoanei Elencu. Referințele au fost mai mult decît favorabile. Restul e chestiune de cîteva zile. Poate îl invită la un ceai, ori mai bine descoperă un pretext să-l cheme la dînsul, pentru vreo afacere imaginară între vecini: o rectificare a hotarului în fundul grădinii, ori zaplazul cu urgentă nevoie de reparație, ori cine știe ce

altă născocire, despre care nu vor pomeni nimic, prin consimțămîntul mutual, îndată ce se vor cunoaște.

Nimic mai simplu și nimic mai ușor.

Georgei Galea vede chiar dinainte episodul întîlnirii. Senatorul Bogza, părăsindu-și solemnitatea austeră și întinzîndu-i amîndouă miînile: „Sînt încîntat, tinere domn, de cunoștință... Încîntat! Ia loc...” Și cu un surîs protector: „Mai știu eu pe cineva care va fi încă mai încîntat decît mine. (Sunînd, către servitoare): Ia poftește-o puțin pe duduia Alina!”

E atît de sigur că așa se vor desfășura evenimentele, încît Georgei Galea se însenină cu desăvîrșire la figură. Rupse vraja rea și mocnită, care-l ținea hipnotizat de privirea motanului. În generoasă pornire să răspîndcască numai fericire în juru-i, se oferi să meargă la Costăchel Andrieș și să-l consoleze.

— Numai să mă bărbieresc, spuse ridicîndu-se din jilț. Și să-mi schimb un costum de drum.

— Păi vezi! aprobă Panait Bîzdrugovici.

În treacăt, Georgei Galea se mai urcă la postul de observație să cerceteze situația strategică din parcul cu păuni.

Acalmia de armistițiu, din aleile deșarte, îi întărea presimțirile optimiste. Păunii piroteau cu evantaiul cozilor închis. În fața scaunului-leagăn, cu tălpile curbe, se afla un taburet cu un vraf de reviste.

Acolo are să se așeze, la picioarele Alinei, cuprinzîndu-i mîinilc albe și prelungi, cu glasul înecat de emoție:

„De cînd așteptam ceasul acesta, Alina!... Alina mea...”

— Haide, Georgei, că te apucă noaptea! tună dinăuntru glasul lui Panait Bîzdrugovici.

*

Drumul la Sălcuța, la conacul lui Costăchel Andrieș, duce peste dealuri pleșuve și ponoare pustii, ca un dezolant peisaj biblic. Un singur popas răcoros: pădurea de stejar de la Hanul Grecului, unde drumul șerpuiește sub bolțile copacilor ca într-un tunel, și unde, astă-iarnă, Macarie vizitiul a dat pe gît a doua sticlă de Cotnar Roznovanu 1888, să princă „coraj” în noaptea cu viscol.

Urîte locuri și pustii locuri.

Fără nici o suflare omenească și fără nici o odihnă încîntătoare pentru ochi. Doar șoseaua, netedă ca în palmă. Automobilul înghite kilometri de tenie albă, urcînd și coborînd într-un uragan de colb.

Lu tace, Georgei Galea tace.

Alături, ferindu-se de atingere și cerîndu-și cu solemnă demnitate scuze de cîte ori virajurile îi apleacă unul peste altul, par doi soți ieșiți la plimbare după ce s-au certat acasă încotro să apuce, cum se întîmplă cu orice menaj care se respectă, cînd își oferă o partidă de plăcere, în doi. Femeia spionează cu coada ochiului, Georgei se uită țintă înainte, cu luare-aminte concentrată a unui sever inspector de poduri și șosele.

După cruce, din capul dealului, unde pădurea e vastă, întunecoasă și tăcută ca o imensă catedrală vegetală, motorul a gîfîit brusc, poticnindu-se. Pana poruncită de Lu și plătită șoferului cu bacșișul unui mototol de hîrtie de o sută de lei.

Șoferul se dă jos, deschide capacul radiatorului, își vîră nasul înlăuntru, ciocănește ceva, deșurubează, înșurubează, își ridică șapca pe ceafă și fluieră a pagubă.

— Ce-i? Ce s-a întîmplat? se alarmează Georgei Galea.

— Am pus-o de mămăligă eu carburatorul! rezumă celălalt situația, cu o formulă plastic-națională, trăgînd o privire furișă spre Lu.

Lu îl încurajă aprobînd din ochi: „Dă-i înainte! Ți-am spus că habar n-are ce e aceea un carburator.”

— Phii! Atunci e destul de grav! se înspăimîntă Georgei, vrînd tocmai să arate că știe el ce afacere gravă înseamnă cînd un

carburator „o pune de mămăligă”.

— Hm! Dar tot eu am să-i vin de hac! meditează cu glas tare șoferul. Eu îs tata lui! își afirmă paternitatea. Așa te necăjește întotdeauna parșivu ista la drum.

— Ce mizerie! exclamă Lu ipocrită. Noroc că s-a întîmplat în pădure. Pînă termină, ne dăm jos puțin să ne dezmorțim. Cred că într-un ceas e gata, Mitrule?

— Taman un ceas, coniță! răspunse Mitru complice, sondînd cu nasul în motor, unde se uită să vadă ce n-are de văzut.

— Atunci coborîm, Georgei?

— Eu stau aici! declară cu fermitate Georgei Galea, ca o fată mare, căreia i-au recomandat părinții să nu se aventureze cumva în pădure, ca să n-o fure haiducii. Tocmai am o carte la mine. Nici nu observi, citind, cînd trece o oră...

Și deschise volumul, la foaia cu colțul îndoit.

Lu blestemă tot neamul lui Gutenberg. Rezistența aceasta nu intrase în socotelile ei. Dar nu se dădu bătută:

— Fă cum crezi. Eu tot mă duc să mă plimb puțin. Dacă m-o răpi cineva, ai să mă ai pe conștiință! surîse, silindu-se să pară voioasă.

Georgei Galea nu dădu nici un semn că a auzit, cu mutra înțepenită, de lemn.

Rămase citind pagini din care de altfel nu-i rămînea în minte un singur rînd. Pădurea îl chema și pe dînsul. După atîtea luni de cînd nu ieșise peste barierile Iașilor, ar fi zburdat ca un mînz scăpat în libertate. Se auzea cîntec de mierle, piuit de păsări necunoscute, tot răsufletul misterios al codrului, încorporat tăcerii vegetale. Dar acolo îl aștepta Lu, care-i părea acum un duh primejdios al perdiției, o zgripțuroaică rea: mama pădurii transformată în ispititoare muierușcă, numai pînă ce l-o ademeni în cine știe ce peșteră în comunicație directă cu uzinele de tortură ale iadului.

Dac-ar fi Alina! E hotărît să facă aci cea dintîi plimbare cu Alina, mînă în mînă, ca în gravurile anunțurilor de logodnă pentru

telegrafiste și plutonierimajori...

Mitru, în vremea aceasta, aprinsese o țigară și se uită la motor, scărpinîndu-se în ceafă și întrebîndu-se ce piesă să desfacă pentru ca să se afle în treabă. Leneș de felul lui, somnoros și mincinos, descoperi întîia dată că e grea problemă să-ți găsești de lucru un ceas, cînd n-ai nimic de făcut. Iar fiindcă toate aceste complicații surveneau din pricina omului încăpățînat care nu se dădea jos din mașină, să-l lase în pace și să se întoarcă numai cînd va clacsona, întoarse tot necazul asupra lui Georgei Galea. „Lasă că ți-o fac eu! — gîndi sceleratul — să nu-mi mai stai huhurez, de strajă. Acuși ai să fii mai uns ca o calfă de potcovar!”

Mută șapca pe ochi și țîstui a mai mare mirarea.

— Ce-i, Mitrule? întrebă binevoitor Georgei.

— Rău! S-arată slut la Prut, coane.

Georgei lăsă cartea din mînă, indignat și el împotriva parșivului de carburator, care, după ce-o pusese de mămăligă, o luase acuma razna, spre Prut, ca să vadă cît s-arată de slut.

— Ei, cum? se interesă cu nevinovăție.

Mitru găsi inutil să mai explice cum, unui biet profan. Constată numai laconic:

— Aici am nevoie numaidecît de-un ajutor...

— Să-ți ajut eu, se oferi generos Georgei, coborînd.

— Aveți să vă murdăriți hainele!... îl avertiză fățarnic Mitru, uitîndu-se la hainele cenușii, nou-nouțe, ale victimei.

— Nu face nimic, le sacrifică Georgei. Numai să isprăvim și să ajungem la timp.

— Cum vreți! își declină orice răspundere șoferul. Trebuie să vă băgați aici, sub roate, și să vă uitați în sus... Cînd oi mișca eu de volan, să-mi spuneți dacă joacă nuca de la bara de direcție.

Georgei Galea atunci afla întîia oară, cu surprindere, că bara de direcție are o nucă. Dar nu se întrebă ce legătură tainică ar putea

exista între această nucă și carburatorul care-o pusese de mămăligă. Docil, se vîrî pe spate, sub roți,

— Joacă? întrebă Mitruț.

Omul de dedesubt nu vedea nuca jucînd. Se uită cu toată atenția sub burta mașinii, de unde-i picura în ochi și pe haine lacrămi negre de ulei.

— Nu joacă... rosti într-o doară.

— Atunci bine! se declară enigmatic mulțumit șoferul.

Georgei Galea apăru din praf, scuturîndu-se și strănutînd.

— Va să zică nu-i nimic! se bucură, întinzînd cu batista uleiul negru de pe obraz, amestecat cu sudoare și colb.

— Nu-i nimic la bara de direcție, dară atunci tot marafetu-i la motor. Trebuie să vă băgați și sub motor, stărui cu o criminală lipsă de scrupule Mitruț.

Georgei Galea n-avu încotro și se vîrî și sub motor, convins că Panait Bîzdrugovici l-a trimis în expediție cu cel mai străveziu hîrb din țara Moldovei, care și-a dizlocat toate mădularele și-are să-și piardă toate nucile din traistă pe drum. Cînd ieși la lumină, arăta cum dorise șoferul: mai uns ca o calfă de potcovar.

Mitruț se declară satisfăcut.

— De-acum, într-un sfert de ceas e gata,.. I-am dat eu peste buba lui.

Și aprinse altă țigară, învîrtindu-se, cu o mînă în buzunar, în jurul motorului cu capacul desfăcut și verificînd cu cealaltă, boierește, cîte un șurub care n-avea nevoie de nici o verificare.

Atunci se auzi un țipăt sfîșietor în pădure și apăru Lu, alergînd ca o despletită fecioară, scăpată din Celebrul tablou al lui David, *Răpirea Sabinelor,* pe care Georgei Galea îl cunoștea prea bine din conștiincioasele investigații, cu ghidul în mînă, la muzeul Luvru. O sabină mult mai aprinsă, mai vie și mai patetică decît modelele recelui pictor clasic. Iar instinctul protector de bărbat tresări biciuit de o aspră remușcare. Se simți vinovat că a lasat-o să se aventureze

singură. Așteptă să răsară în urma ei o ceată de bandiți înarmați pînă în dinți, cu flinte și iatagane, fioroși și spătoși nevoie mare. Eroic, se repezi înainte-le, gata să o apere cu pieptul lui.

— Vai cum m-am speriat! suspină Lu, dînd drumul mănunchiului de flori, cules din poieni. Pune mîna aici, să vezi cum îmi bate inima... Simți?

Înainte de a se dezmetici să opună rezistență, Georgei Galea se afla cu mîna, prizonieră, apăsată pe Ninel cel mic, sidefiu, dur și necăjit, sub care zvîcneau bătăile inimii speriate.

— Dar ce s-a întîmplat? Pentru numele lui Dumnezeu, ce-a fost, Lu? își întoarse provocător pieptul spre toate amenințările codrului, ca un alt Chevalier Bayard *sans peur et sans reproche.* Un cavaler Bayarcl care s-a tolănit într-o baltă de ulei și s-a uscat în praful din mijlocul șoselei.

— Albinele!... gemu Lu. Am dat peste un roi de albine... M-a înțepat una, colea...

Georgei Galea o urî din toate puterile unui erou cu bravura ratată. Își smulse mîna captivă pe sînul sabinei și

numai cu o mare stăpînire de sine se abținu să nu o îmbrîncească.

(Mitruț, cu șapca pe ochi, urmărea aceste peripeții cu o încordată atenție de detectiv, să aibă ce povesti diseară spre înveselirea confraților întru mînuirea volanului și mistificarea stăpînilor.)

— M-a înțepat aici, pe gît... mai încercă Lu să nu piardă terenul recuperat.

Într-adevăr, pe gîtul cilindric și alb înțepătura albinei pusese o pată roză, ca urma unui proaspăt și apăsat sărut. Georgei Galea nici nu se uită.

— Am citit, mi se pare, că leacul cel mai bun e să sugă cineva locul înțepăturii. Atunci acul iese și inflamația dispare. N-ai vrea tu, Georgei, să te sacrifici?

Georgei Galea, care astă-iarnă și-ar fi dat jumătate din viață pentru o asemenea invitație, scuipă oțărîndu-se, parcă ar fi cules într-adevăr pe limbă un ac veninos de scorpie. Tîrziu, se simți dator să-și dea avizul său obiectiv, cum povățuiește orice broșură de medicină populară:

— Înțepăturile de albină dispar mi se parc cu comprese de apă sărată sau cu spirt...

Lu îl măsură din cap pînă-n picioare, cît era de lung și de tăvălit în praf și în ulei.

— Să mergem! porunci ofensată. Gata, Mitrule?

— Gata, coniță! răspunse Mitru, care era gata înainte de a fi început.

Automobilul se așternu la drum, sprinten și suplu, ca și cum n-ar fi pus-o tot el de mămăligă cu parșivul de carburator și nu i-ar juca nucile, să le piardă la fiecare hop.

Georgei Galea se minună sincer și admirativ de capacitatea tehnică a lui Mitruț, care în mai puțin de un ceas, fără atelier și unelte, în mijlocul codrului, renovase un motor cum n-ar fi ieșit nici din fabrică. Iar fiindcă era de părere că toate meritele se cuvin compensate, se hotărî să-l încurajeze, punîndu-i în palmă un bacșiș cel puțin egal cu acel plătit la plecare de Lu ca să născocească pana

imaginară. Astfel se adeverea încă o dată perceptul înscris în manualele de morală creștină și în modelele de caligrafie, după care virtutea își găsește întotdeauna răsplată pe acest pămînt, mai devreme ori mai tîrziu.

Mănunchiul de flori, cules de Lu, rămase aruncat în marginea șoselei.

-

CAPITOLUL XI *Suflet dulce*

La răscruce, unde firma unei cîrciumi se pretindea „La cinci drumuri", deși drumurile erau numai trei, un moșneag le indică direcția spre Sălcuța. Un moșneag care o luase se vede de cu dimineață, fiindcă se afla cu echilibrul instabil și cu mare poftă de vorbă, indicînd punctele cardinale cu cinzecul de rachiu deșert:

— Cotiți încetișor la stînga... suiți ghinișor dealul... o apucați domol la dreapta... coborîți vîlceaua... faceți pe lîngă Iazul Chiorului... pe urmă o luați tot înainte pînă la Fîntîna lui Precup... (Știți, fîntîna ceia de i-o făcut Vasile Coromînzlă cumpănă nouă și colac as'toamnă!) Di la Fîntîna lui Precup, cîrmiți scurt la dreapta — să nu care cumva s-o luați la stînga, c-atunci nimeriți la Chișcăreni. O cîrmiți care va să zică la dreapta, ocoliți hăisa pe sub deal, mai mergeți oleacă pe drumul cel care s-arată cu niște răchiți bătrîne, că eram un copchil de cînd știu răchițîle acelea, și iacătă-vă ajunși la Sălcuța, cu bine și cu sănătate...

— Atunci e departe al dracului! se îngrijoră Georgei Galea de atîtea întortocheate cotituri la dreapta și la stînga, pe lîngă iazuri și fîntîni.

— Da' cine v-o spus că-i departe?! se indignă ghidul. Pentru dumneavoastră-i la o zvîrlitură de băț.

Probabil că moșneagul îi considera șampionii mondiali ai aruncăturilor cu bățul, căci abia după trei sferturi de oră ajunseră unde s-ar fi oprit bumerongul expediat înainte.

Poarta era ferecată. Aspectul, pustiu. Mitru guiță din clacson. Nu răspunse nimeni. Bătură în poartă. Nu apăru nimeni. Ascultară. Ca foarte de departe, de pe alt tărîm, străbătea surd un scîncet muzical. Cînd își încordară auzul, deslușiră: „Asta-i cea din urmă seară..."

— Sînt aci! se bucură Georgei.

Lu nu participă la această bucurie, păstrîndu-și mai departe rolul de femeie înțepată, la propriu și la figurat.

Georgei Galea, care nu mai avea nimic de pierdut, după ce se tîrîse cu hainele în praf și în ulei, se cățără pe gard, sări de cealaltă parte, trase zăvoarele și deschise poarta.

— Mergi încet și nu suna! recomandă șoferului. Avem să le facem o surpriză...

Surpriza nu era însă pentru cine se pregătește. Fiindcă acel care rămase uimit fu tot Georgei.

După ce încercă în zadar la toate ușile încuiate, și la toate ferestrele astupate cu hîrtie albastră ca o locuință cu stăpînii plecați în viligiatură, ocoli clădirea principală și, condus de suspinele serii celei din urmă, nimeri la o atenansă cu acoperișul într-o rînă și cu pereții coșcoviți de lepra umezelei. Acolo, în dosul unei uși unde un carton anunța: *Canțelerie,* cînta gîjîit și stins un gramofon. Cînta: „Asta-i cea din urmă seară".

Apropie urechea să asculte.

— Debitocule! sună glasul lui Maximilian Ștaic.

Georgei tresări, ofensat, convins că epitetul i-a fost adresat direct și personal. Dar înțelese îndată că se afla în eroare.

— De ce dobitoc, Max? se tîngui nedumerită, dinlăuntru, vocea lui Costăchel Andrieș.

Urmă o pauză lungă, în care cîntecul se întrerupse numai o clipă, cît se ghicea prea bine că a fost strămutat acul la capătul plăcii și cineva a întors manivela. Cîntecul izbucni mai înviorat, dar tot atît de hodorogit și astmatic. Georgei Galea putea să jure pe nevăzute că atît instrumentul, cît și placa datau de la invențiunea lui Edison.

— Debitocule! repetă glasul lui Ștaic.

— De ce dobitoc, dragă Max? imploră consternat Costăchel Andrieș.

Iar pauză lungă și din nou numai crîșcîitul plăcii preistorice.

— Debitocule!

— De ce dobitoc, Max?

Spionul de-afară pricepu că dialogul dinlăuntru, pornit pe această cale, putea să dureze pînă la miezul nopții, cum dura poate de trei zile și de trei nopți. Își luă curaj și împinse ușa. Ușa cedă.

În grota tenebroasă, întîi nu se lămurea nimic, în norul acru de fum. Treptat, pe măsură ce se deprindeau ochii, apărură pereții cu mustre de porumb și cu legături de spice. Iar la masa din mijloc, cei doi, așezați față în față, cu coatele sprijinite pe scîndura goală, printre pahare, condici vărgate, călimări, linii și săculețe cu probe de grîne. Pe jos, rostogolite, cadavrele sticlelor — fără îndoială! Cotnar Roznovanu 1888.

Nici unul nu arătă cea mai mică mirare, nici la apariția emisarului sosit din regiunile civilizate, nici la înfățișarea sa de ajutor-mecanic. S-ar fi spus că Georgei Galea ieșise dim cameră de cîteva minute și că, foarte firesc, îl așteptaseră amîndoi să se întoarcă. Erau în faza cînd nu există nici mirare, nici imposibil.

— Privește acest debitoc! îl invită Maximilian Ștaic, arătînd cu coada pipei spre Costăchel Andrieș, ca spre un autentic și curios dobitoc împăiat.

— De ce dobitoc, Max?

Placa scîrțîia ca supliciul unui fierăstrău circular în neurastenia toamnelor, cînd toți gospodarii își pregătesc prevăzători combustibil pentru iarnă. Georgei Galea privi cu atenție la dobitoc. Costăchel Andrieș nu prezenta nimic nou, care să merite vreo excepțională luare-aminte. Era același și se comporta la fel ca el însuși. Își ștergea lacrimile, răsucea o țigară, o înfigea în port-țigaretul de chihlimbar și învîrtea manivela gramofonului poate a mia de milioane de ori.

— Debitocul! Teribil de debitoc! îl admonestă neîndurat Maximilian Ștaic, înlocuind pipa cu degetul de schelet.

— De ce dobitoc, Max? gemu Costăchel Andrieș.

— I-o repet de trei zile și nu mă înțelege! explică omul cu barba incandescentă, chemînd mărturia noului-sosit.

— Îl întreb de trei zile și nu vrea să-mi spună! se plînse omul cu fața decolorată și ghioalcă de plîns, apelînd la același imparțial arbitraj.
— Debitocul!
— De ce dobitoc, Max?
— Am venit cu Lu. Așteaptă afară... încercă Georgei Galea să introducă un nou element în acest ciudat, monoton și inepuizabil dialog.
— Debitoaca! se încruntă Maximilian Ștaic. Cine a poftit-o? Las-o să aștepte.
— Numai ea are să mă înțeleagă! se frămîntă cuprins de speranțe Costăchel Andrieș. E suflet de femeie. Suflet dulce! Mititica de ea! se înduioșă pentru tot sexul cel slab și fără apărare.
Spunînd, Costăchel Andrieș se ridicase de pe scaun luînd direcția spre ușă.
— Fă înapoi, debitocule! Stai jos și dă un pahar! porunci cu asprime Maximilian Ștaic.
Celălalt se supuse. Făcu înapoi și se așeză pe scaun. Turnă vin. Răsuci manivela instrumentului de tortură muzicală. Georgei Galea trase și el un scaun, luînd loc pe margine, ca un drumeț grăbit ce era. Dădu paharul peste cap, plescăi admirativ din limbă — era ce și el crezuse de la început: Cotnar Roznovanu 1888.
Reconfortat, găsi, în sfîrșit, îndestule forțe să întrebe:
— În definitiv, ce faceți aici? Ce înseamnă istoria asta?
— De trei zile... începu Costăchel Andrieș, cu glasul jalnic al unui actor care se pregătește să recite balada Mioriței: „de trei zile-neoace...”
— Ssst! N-ai cuvînt... Debitocule! ordonă Max.
Apoi, întorcîndu-se către arbitru:
— Ce facem?... Am să-ți explic. Mai întîi să toarne debitocul în pahare. Așa!... Acum ia aminte, să-ți fie de învățătură, dacă prostiile altora pot să servească vreodată de învățătură. De trei zile și de trei

nopți, îmi pierd vremea aici să-l conving pe acest debitoc că e debitoc.

— De ce dobitoc, Max?

— N-ai cuvînt. Tu toarnă și taci.

Costăchel Andrieș, supus, turnă și tăcu.

— Să-ți spun istoria de la început... Acest debitoc a făcut acum vreo șapte-opt ani debitocia să se însoare. Cu o femeiușcă nostimă și cu o mie de draci. S-a însurat din amor, dumnealui!... Uită-te la el! Imaginează-ți-l în pielea goala făcînd amor, cu țigaretul lui de chihlimbar și cu mutra tui de scapet. În fine, debitocia s-a consumat. S-au însurat: să le fie de bine! După doi ani, într-o bună dimineață, doamna dispare. Fuge cu un invitat, după ce petrecuseră dumnealor toată noaptea, „cîmpenește”, stricînd bunătate de cotnar. Au fugit? Să le fie de bine! Așa ar fi spus orice soț inteligent, bucuros că a scăpat ieftin. Observă că am specificat „orice soț inteligent”. Costăchel însă, ca un soț debitoc ce este...

— De ce dobitoc, Max?

— Nu mă întrerupe! Toarnă și taci... Așadar, acest domn s-a simțit cel mai nefericit soț încornorat de pe planetă. Mai întîi a închis casa, să nu se atingă nimeni de lucrușoarele doamnei. Ai constatat? Ferestrele cu hîrtie albastră, ușile zăvorîte, colb și molii de cinci ani — un adevărat muzeu. Și dobitocul, romantic și neconsolat cum îl vezi, s-a pus la regim de schimnicie, dormind în infecția de aici, pe scîndură goală. Buuuun! Să trecem și peste asta. Fiecare debitoc e liber să facă ce poftește într-o țară cu toate libertățile garantate de constituție, pentru debitoci. Cinci ani a dormit pe scîndură goală, așteptînd-o. Și cinci ani s-a dat în spectacol, plîngînd ca un cojgogea măgar, de cîte ori lăutarii ori gramafonul îi cîntau infecția aceasta de romanță: „Asta-i cea din urmă seară...” De ce? Fiindcă în ajunul fugii, doamna a pus de cîteva ori să i-o cînte lăutarii, cu intenție... Acesta e singurul suvenir pe care i l-a lăsat... Uite la el, cum se smîrcîie și acum, debitocul.

— De ce dobitoc, Max?

— Ți-am spus că n-ai cuvînt. Toarnă și taci... Unde am ajuns?... Da!... Cinci ani, dumnealui s-a smiorcăit și a așteptat. Cinci ani, l-am tolerat să ne strice chefurile noastre cu behăiala lui de măgar neconsolat și să ne dezonoreze cu prezența lui de soț încornorat. În vremea aceasta, doamna, îți imaginezi bine că n-a stat degeaba. A lăsat-o individul cu care plecase, a luat-o altul, l-a schimbat și pe acela... Debitocul — acum am aflat — îi expedia regulat rentă viageră, și la fiecare cec îi adăuga o epistolă milogindu-se să se întoarcă... Pînă cînd, luîndu-i milogeala în serios, preaiubita-i doamnă s-a decis să se întoarcă acum trei zile, cu nasul în pămînt și cu ochii spășiți, ca o veritabilă eroină de cinematograf. S-a întors: „Iartă-mă! Iubește-mă! Ninerești-mă!...” Tu ce-ai fi făcut?

Georgei Galea, luat prin surpriză, nu știu să spună ce-ar fi făcut.

— Ești un debitoc! îl înregimentă și pe el Maximilian Ștaic, în marea armată a tuturor Costăcheilor Andrieși din lume.

— De ce dobitoc, Max? se tîngui Costăchel Andrieș, asumîndu-și nedumerirea și pentru noul său camarad, cu un generos și lăudabil spirit de solidaritate.

— De cîte ori vrei să-ți spun că n-ai cuvînt? Toarnă și taci! se răsti Maximilian Ștaic la debitoc.

Pe urmă, întorcîndu-se la Georgei Galea și continuînd:

— Să presupunem, prin absurd, că ai fi soț și că n-ai fi debitoc. În acest caz, o femeie care te-a părăsit pentru cea dintîi haimana întîlnită în cale și care a schimbat haimanalele tot atît de des ca pălăriile, o asemenea putoare nu mai există pentru tine. Dacă are nerușinarea să-ți mai calce pragul, o iei de coadă, o învîrți de cîteva ori și-i faci vînt pe ușă, cu piciorul în spate. Simplu și rapid. Dumnealui însă, fiindcă e cum îl știi, ce crezi că face? Se bucură și-i cade în genunchi, tot el. Se bucură și dă fuga să ne anunțe și pe noi de fericitul eveniment. Se bucură și vrea debitocul să sărbătorească întoarcerea cu un banchet la care să invite toți prietenii ca să-i

admire coarnele. Na! Uită-te la el! Mă mir că încă nu i-au ieșit coarne. În cinci ani, avea vreme... Nu i-au crescut, desigur, numai fiindcă pe-o frunte de-un deget ca a lui n-aveau loc... Sosește, așadar, în oraș cu o falcă în cer și cu una în pămînt; se oprește la mine. Noroc că cel dintîi om cu care a dat ochii am fost eu. Îmi cade în brațe, zbierînd ca un măgar: „Iubite Max, s-a întors! Sînt fericit: s-a întors!” Am înțeles pe dată. „Urcă-te în trăsură!” i-am spus. Nu știa ce vreau cu el, debitocul!...

— De ce dobitoc, Max?

— Nu mă-ntrerupe. „Urcă-te!” i-am spus. M-am urcat alături de el. „Mînă!” strig la Macarie. Sosim cu caii leoarcă. Îl închid aici, să nu se amestece în daravelele mele, iar pe doamnă, o răfuiesc cum se cuvine. O fac pachet și o expediez. Și dusă a fost... Aceasta-i toată povestea. Acum, de trei zile, îl păzesc să nu fugă după ea. E în stare, debitocul!

— De ce dobitoc, Max?

— N-ai cuvînt. De trei zile fac de gardă și rabd să mă otrăvească, după cum vezi, cu mișelia asta de cîntec... Pînă cînd am să iau placa și am să i-o sparg de coarne. Dobitocul!

— De ce dobitoc, Max?

Și luîndu-și inima-n dinți, Costăchel Andrieș se adresă arbitrului:

— Dragă Georgei, acum te rog să mă asculți și pe mine...

— Ceeee faaaceee? se supără Max. Ai căpătat glas? Te-aș ruga să taci și să torni. Dobitoacele n-au cuvînt. N-am ce-ți face. Așa a lăsat natura.

Costăchel Andrieș se supuse destinului, care-i suprimase glasul. N-avea cuvînt, dar avea mîini.

Deci turnă, răsuci o țigară, o înfipse în țigaretă, aprinse, învîrti manivela gramofonului, își șterse șiroaiele lacrămilor.

— Ce facem cu Lu? își aminti Georgei Galea.

— Altă jigodie! îi aplică diagnosticul Maximilian Ștaic. Ăstora trebuie să le răsucești gîtul uite așa, la toate! strangula în spațiu, cu

mîinile tremurînde, un gît invizibil.

Georgei Galea era exact de aceeași părere. Dar venise cu Lu. Socoti că a lăsat-o destul să ispășească afară, pentru toate jigodiile din lume.

— Orișicît! spuse. S-o chemăm aici. E nepoliticos.

— E suflet dulce... Numai ea are să mă înțeleagă, se agăță încă o dată de ultima nădejde Costăchel Andrieș, pornind spre ușă.

— Fă la loc! îl opri Max. Mă duc eu s-o aranjez și pe asta... Mă rog, ce caută aici? se adresă cu severitate lui Costăchel Andrieș, parcă el ar fi purtat răspunderea acestei vizite neprevăzute. Cine a poftit-o?... I-a mirosit a dramă sentimentală? Vrea să asiste măcar ca spectatoare, dacă n-a căpătat rol principal de eroină? Te întreb, ce caută, debitocule?

— De ce dobitoc, Max? Nu eu am chemat-o! încercă să se dezvinovățească, îndurerat, dobitocul.

— N-ai cuvînt!... Trage la dobitoc, fiindcă te-a simțit că ești dobitoc... Dar am să-i arăt eu și dumneaei. Așteptați aici și vă promit că n-are să vă pară rău... Să-mi ziceți mie cuțu, dacă nu v-o plăcea.

Maximilian Ștaic, precum se vede, abuza de prerogativele situației sale excepționale, printre toată clientela „Paradisului General”. Cine-ar fi cutezat oare să-i spună „cuțu”, chiar dacă nu i-ar fi plăcut opiniile lui Max și mai ales vocabularul tranșant, prin care erau afirmate?

Se ridică de pe scaun mînios, ca un Jupiter gata să dezlănțuie fulgerele, dar înaintă spre ușă ca un Vulcan, pe care toate mitologiile îl descriu infirm de un picior. El se poticnea, nu fiindcă în trei zile și trei nopți ar fi căpătat vreun reumatism în peștera umedă unde-a făcut de gardă, ci fiindcă orice Cotnar, chiar cînd e Roznovanu 1888, după ce s-a urcat la cap, se lasă fatal în picioare.

Datorită acestei particularități, Maximilian Ștaic păși pragul cam de-a bușilea și parcurse distanța pînă la automobil pe o cale care, în orice caz, nu respecta definiția liniei drepte.

Eliberat de prezența tiranică a lui Max, Costăchel Andrieș căpătă suflare, adică glas.

— N-ar trebui s-o terorizeze pe Lu, micuța... se adresă lui Georgei. Lu c-un suflet dulce. Orice femeie c-un suflet dulce...

— Lu, nu! se împotrivi laconic și energic Georgei Galea. Altele, da. Lu, nu!

„Altele" — toate celelalte femei din lume, în frunte cu Alina Bogza.

Costăchel Andrieș rămase consternat de această divergență de opinii. Renunță la cuvînt și turnă. Georgei Galea ciocni și bău. Tăcură amîndoi, evitîndu-și privirile. Și ca să nu stea degeaba, iar turnară, iar ciocniră și iar băură. Cînd Maximilian Ștaic se întoarse pășind pragul cu un avînt exagerat față de înălțimea de trei degete a obstacolului, Georgei se simțea și el transportat într-o lume suavă și generoasă, gata să acorde suflet

dulce tuturor femeilor, cîte au fost, sînt și vor mai fi în această vale a plîngerilor, în afară, bineînțeles, de Lu.

— Gata! anunță Max, făcînd un gest larg și fatal, de decapitare.

— Atunci mergem! se bucură Georgei, ca și cum pentru această execuție venise și își afla misiunea încheiată.

— Unde să mergem?... Avem Cotnar aici. Are debitocul mai mult Cotnar decît i-a dat Dumnezeu minte!...

— Putem lua Cotnarul cu noi, își exprimă părerea Georgei Galea, dovedind un ingenios spirit de inițiativă. Mergem, fiindcă ne așteaptă Panait și Ionel Florinel și Matache Stulpican... și Emil Ciugolea. Vă așteaptă pe toți. De asta am venit.

— Ce nu spui atuncea, frate? se scandaliză Maximilian Ștaic. În acest caz, trebuie să plecăm numaidecît. Să ne pună debitocul două duzini de sticle la mașină și nu mai întîrziem un moment. Hei, ai auzit, onorabile?

Costăchel Andrieș, cu figura chinuită de mucenic care începea să capete în sfîrșit o expresie, încercă să reziste:

— Vă pun Cotnarul la automobil. Dar de mers nu pot merge... N-am dormit de trei zile și de trei nopți.

— Dar eu? Eu ce-am făcut! se înfurie cu totul Maximilian Ștaic. Trei zile și trei nopți m-am sacrificat cu un debitoc ca tine și-acum vrei să scapi?... Ca îndată după ce plecăm de aici, să te urci în trăsură și s-o tulești direct la gară. Ia uită-te la mine!

Costăchel Andrieș se uită la Maximilian Ștaic. Iar Georgei Galea, la amîndoi. Tustrei ar fi înveselit cu înfățișarea lor pe un al patrulea. Dar cum al patrulea nu exista, scena mută a confruntării rămase pierdută pentru posteritate. Costăchel Andrieș înclină fruntea în pămînt capitulînd.

— Așa te vreau, puiule! Acum mergi înainte la pivniță, că eu pășesc după tine.

Întorcîndu-se spre Georgei Galea:

— E în stare să fugă, dobitocul, cum mi-o scăpa din ochi. De aceea am dat drumul la toate slugile. Să n-aibă prin cine trimite răvașe. Altfel e capabil să o cheme îndărăt, debitocul!

Dobitocul suspina din adîncul rărunchilor, renunțînd să mai întrebe: „De ce dobitoc, Max”.

Drumul înapoi fu mut. Tot așa se întorc rudele de la înmormîntarea unui răposat care și-a lăsat averea unei instituții de binefacere. Durerea e îndoită și e inconsolabilă. Lu era cu ochii plînși, Costăchel Andrieș cu fața leoarcă, înghițea noduri, căutîndu-și țigareta. Georgei Galea fixa posomorît capătul șoselei. Numai Maximilian Ștaic rînjea satisfăcut alintîndu-și flacăra roșie a bărbii, cu mulțumirea omului care și-a făcut datoria pînă la sfîrșit, apărîndu-și prietenii de la pierzanie și restabilind pentru fiecare erorile destinului.

Mitruț nu mai născoci nici o pană la parșivul de carburator, fiindcă nu se arăta rost de nici un bacșiș.

Automobilul stopă direct, o dată cu noaptea, la „Paradisul General”.

Ceilalți nu-și pierduseră timpul așteptînd. Cînd întrepizii voiajori își făcură apariția, îi întîmpină un reconfortant spectacol. Matache Stulpican îl fixase pe Antricot, lipit de perete, ca un scelerat țintuit la stîlpul infamiei, și în loc să-i ardă cu fier roșu în frunte un sfîrîit stigmat, îi desena cu cretă-conté o superbă și încovrigată pereche de mustăți. Ionel Florinel își scosese gulerul și haina. Rămas în cămașă, clădise o piramidă de oase de pui, după al cărei volum ușor de calculat (suprafața bazei înmulțită cu înălțimea și produsul împărțit prin 3) se putea evalua masacrul unei întregi generații de galinacee, exterminate în floarea juneții. Panait Bîzdrugovici dansa bătuta cu un scaun în echilibru pe creștet. Astfel spulbera calomniile amicilor care-l socoteau un zevzec. El dovedea că, oricînd, la orice oră din zi și noapte și în orice împrejurări, știe să rămînă un om cu scaun la

cap. Emil Ciugolea deșerta pahar după pahar, cu o sumbră frenezie, ca un erou din propriul său roman în trei volume.

Noaptea fu scurtă și viforoasă.

Nici n-au prins de veste cînd s-a făcut ziuă și cînd Antricot, cu un suav surîs sub gigantele sale mustăți de cărbune, a început să care pe masă farfuriile cu borș de potroace.

Costăchel Andrieș mai plînse încă o dată după cea din urmă scară. Cu buze cleioase umblă după Georgei Galea să-l pupe, fiindcă se afirmase unicul între toți în stare să priceapă că femeia este un suflet dulce și nimic altceva.

Așa au pornit, cînd soarele fu de trei suliți pc cer, fiecare spre destinul și chemările lui.

Ionel Florinel apucase în degetul cel mic, de toartă, germenele de geamantan neevoluat și se îndreptă, pe jos, spre gară, făcînd să se încovoaie trotuarele sub pașii lui hipopotamici. Matache Stulpican purcese să renoveze și să cănească mustățile tuturor firmelor de pe Strada Lăpușncanu și Ștefan cel Mare. Lu dispăruse de mult. Iar Panait Bîzdrugovici sări într-o birjă demontabilă, care dacă n-avea să se descompună pe drum, la vreo smucitură a gloabei, într-o movilă de roți, arcuri, șine, bucșe și șbanțuri, atunci de bună seamă avea să-l transporte pînă la baia cu aburi.

Maximilian Ștaic însă, cu un tenace și exemplar spirit de jertfă, nu-și părăsise amicul-martir nici într-acest ceas al dezertărilor. Îl capturase pe Costăchel Andrieș de nasturele hainei de sport, și cu toate că nasturele abia se mai ținea într-un fir de ață, cu aceste iluzorii cătușe îl remorca spre bojdeuca din mijlocul bălăriilor subtropicale.

— Haide, dobitocule!

— De ce dobitoc, Max?

— Tot nu-ți ajunge? Tot te mai gîndești la putoarea ceia?

— Max! E suflet dulce, Max!... Tu nu știi ce înseamnă suflet dulce. Tu, care trăiești singur ca un cîine. E dulce, Max.

Un dialog identic se încinsese pe strada Lăpușneanu, între Emil Ciugolea și Georgei Galea.

Georgei vorbea și el stenografic, despre un oarecare suflet dulce.

— Mă Emi'ache, mă! Tu 'u știi ce e aia su'uet du'uce, mă!... Mă Emi'ache, mă, su'uet du'uce, mă!

— Haide, Georgei, că se adună lumea. Nu-ți dai seama că e ziua-namiaza mare?

— Su'uet du'uce, mă!... Ce știi tu, mă?

— Ei, stai că-ți dau eu atunci suflet dulce, să nu-l poți duce! se mînie Emil Ciugolea.

El, fiindcă printr-un privilegiu al naturii nu-și încurca limba nici după cea mai crîncenă noapte de chef, se credea mai presus de șubreda rezistentă a semenilor. Avea întotdeauna iluzia unei lucidități demonice. Și cu o monotonie dezolantă, victima acestei iluzii se întîmpla să fie întotdeauna tot el, la sfîrșitul sfîrșiturilor.

— Stai că-ți arăt eu suflet dulce! amenință, căutînd o inspirație, cum să-și vindece prietenul de contagioasa manie transmisă ca scarlatina de la Costăchel Andrieș.

Spunînd și cercetînd cu ochii, descoperi inspirația în gura unui gang. Luase pentru moment chipul și asemănarea unei slujnice, desculțe, stricată de vărsat și purtînd în mînă un coș de papură.

— Uite suflet dulce, dragă Georgei! spuse cu o teribilă blîndețe. Cu asta am să te vindec eu de suflet dulce pentru toată viața, puiule!

Opri o trăsură cu doi cai. Cel mai luxos echipaj din Iași, faimos în toate plimbările de la Copou.

— Stai, Feodor. Așteaptă puțin.

Feodor își cunoștea mușteriii. Așteptă fără mirare și fără nerăbdare, cu toată sceptica-i filozofie de eunuc. Emil Ciugolea îl trase și pe Georgei pînă la sluga din gang. Începu mieros:

— Fetițo scumpă și drăgălașe! Înger gingaș cu obraz ca trandafirul catifelat...

— Ptiu! Ucigă-te aoaca! scuipă slujnica, încruntîndu-și ochiul șașiu.

— O! Nu fi atît de crudelă cu noi, și nu ne respinge! continuă imperturbabil Emil Ciugolea. Ascultă, și numai după aceca vei scuipa printre dinții tăi albi ca mărgăritarele. Ascultă, căci te voi pune și pe tine în romanul cel în trei volume în maniera lui Tolstoi dinainte de a se ramoli.

— Stai ghinișor și nu mai vorbi, mascarule, că amu chem lumea sî ti fac di tătă batgiocura.

— Lasă batgiocura și ascultă propunerea mea. E mult mai ispititoare decît aceea a lui Faust, blondă și feciorelnică Margaretă.

— Pe mini mă chiamă Safta. Du-ti la Mărgărita dumitale și lasă-mă-n paci, că ti stuchi în ochi.

— Safta zici că te cheamă, scumpo? Cu atîta mai bine. Aceasta-mi dovedește că ești fiică pur-sînge a acestor plaiuri. Ascultă, Săftico! Uite ce te rugăm noi (confidențial). Prietenul acesta te iubește grozav. De trei săptămîni se usucă după tine. Vezi în ce hal l-ai adus?

— Nu mai umbla cu minciuni gogonate, că acu îl vad întîi...

— Ce importă, Săftică scumpă? Te-a iubit în ascuns. El e discret. Tu ești sufletul lui dulce...

— Su’uet du’uce! confirmă Georgei Galea.

— Vezi? Îl auzi? L-ai mîncat fript. Îl mistuie arșița. Are să se arunce de pe Rîpa Galbenă, dacă îl mai zdrobești mult cu nepăsarea ta glacială. Săftico, ai prilej să salvezi un suflet de om. Fii atît de largă, bineînțeles de inimă, ș-alină-i pojarul. El nu-ți cere decît să faci o plimbare idilică cu el, la deal, la Copou...

— Fugi încolo!... Ce-s nebună să mă trambalez pe Strada Mare?

— Dimpotrivă, Săftico mică. Eu cred că nu ești de fel nebună. Cred, dimpotrivă, că ești o fată tot atît de înțeleaptă pe cît te-a făcut Dumnezeu de fermecătoare.... (insinuant). Iară ca să ne faci dovada că ești înțeleaptă, ai să te duci cu el (imperativ). Uite aici! Aceasta e pentru o fetiță frumoasă și cuminte ca tine, dacă se duce să se plimbe cu el o jumătate de ceas la Copou.

Spunînd, Emil Ciugolea scoase o hîrtie de douăzeci de lei, proaspăt ieșită de sub teascul Băncii Naționale, mirosind a ceară și foșnind impecabil scrobită.

— Vezi? Uite-o! Cum te-ai urcat în trăsură cu el ți-o dau așa cum e. Nouă și neatinsă ca o fată mare. Ca tine, Săftico!

Slujnica slută și ciupită de vărsat privi hîrtia cu jind și cu neîncredere.

— Di ci vrei să mă amăgești? cedă pe jumătate.

— Te amăgesc? (indignat). Am eu mutră de om care te minte, Săftico, suflet dulce?

— Su'uet du'uce... repetă ca un ecou Georgei Galea.

— Îi chiar hîrtie bună? Nu-i cumva o păcăleală ca acelea di la iarmaroc ori di la ciucalată?

— Săftico, scu'pă și mică! Cum ți-ai putut imagina așa ceva?! Privește. Citește aci, dacă nu ești cumva și tu una din cele 80 la sută, victime ale analfabetismului nostru național. Citește aci: Banca Națională a României. Guvernator: Bibicescu. Director: Indescifrabil. Casier: Indescifrabil. Uite numerele colea: 0471 și Z 7593. Uite suma în cifre: 20,20,20,20, în toate colțurile. Uite-o repetată în litere după ortografia lui Timoteiu Cipariu: *„Doue deci lei"*. Citește aci: Georges Duval fec. L. Ruffe sc. Ce mai yrei? Uite și *„Nihil Sine Deo"*. Nimic fără Dumnezeu! Dumnezeu e cu tine! Tu cu Dumnezeu! A ta este. A ta a fost să fie. A ta să fie. Urcă, suflet dulce!

— Su'uet du'uce... îngînă Georgei.

Ah! Mizerabilă și infamă putere a banului! Dezgustătoare unealtă de corupțiune! Ce virtute ți-a rezistat ție vreodată? Plină e istoria neamurilor de vînzări și căderi, de sfîșietoare drame și de dezgustătoare traficuri de conștiință. N-au rezistat împărați. N-au rezistat căpitani de oaste. N-au rezistat genii. N-a rezisat Iuda din Iscariot. N-au rezistat fecioare mai pure decît cristalul, cu ochii mai albaștri nevinovați decît cerul. De ce ar fi rezistat tocmai Săftica, sora desculță și ciupită de vărsat a Margaretei?

Săftica sucombă ispitei. Se urcă în trăsură și încasă cu o respingătoare cupiditate prețul acestei abjecte capitulări.

Intenția lui Emil Ciugolea fusese simplă, inspirată pe jumătate din spirit de farsă și jumătate din sinceră amiciție. Voia să cocoațe slujnica alături de Georgei Galea și să le dea drumul împreună, ca după asemenea plimbare triumfală, în asemenea companie menită să rămînă de pomină, prietenul să se dezmeticească lecuit pentru totdeauna de sufletele dulci din lume.

Așa judecase lucid și diabolic viitorul romancier, fin și pătrunzător analist al enigmelor psihologice.

În planul său satanic, neglijase însă un amănunt în aparență de o foarte minimă însemnătate. Se neglijase pe sine. Uitase obișnuita defecțiune în momentul culminant, a propriului său discernămînt. Ca întotdeauna, confundă și acum cauza cu efectul, intenția cu realizarea, scopul cu mijloacele. În loc, așadar, să rămînă jos, fără să-l fi îndemnat nimeni, sări și el în trăsură, sprinten și zglobiu.

— Mînă! strigă lui Feodor cu însuflețire. Dă bici! *Paidiom!*

Feodor dădu bici.

Astfel au pornit, amîndoi, lăfăindu-se pe pernele trăsurii luxoase, cu slujnica desculță și ciupită de vărsat pe genunchi.

Trecătorii de pe trotuare întorceau capetele minunați de această nouă exhibiție, a unei echipe volante din compania celebră: „Ștaic, Bîzdrugovici & Comp”.

Birjarul, spîn și sceptic, care văzuse multe în viața lui și era atins de o organică indiferență, mîna grav, strunind hățurile. Copitele izbeau cadențat și sonor în asfalt. Emil Ciugolea saluta radios în dreapta și în stînga. Georgei, cu ochii inspirați, adresîndu-se unei imateriale Aline, șoptea chemînd-o din nevăzut: „Șu’uet du’uce! Of Tu ești su’uetu’ meu du’uce!...”

Cine spunea că la apelul deznădă duit al amanților cerul rămîne întotdeauna impasibil și surd? De ce-au născocit romancierii

asemenea sfruntată calomnie, la adresa cerului de atîtea ori cu amanții clement?

Georgei Galea imploră cerul. Iar cerul s-a îndurat.

În mijlocul străzii Lăpușneanu, trăsura lor s-a încrucișat cu altă trăsură, trecînd spre gară cu o piramidă de valize și cutii de pălării. În fundul trăsurii, Iordache Bogza și Alina.

Emil Ciugolea salută pînă la pămînt. Măreț și larg, ca un romantic-mușchetar, salută și Georgei Galea, din simplă solidaritate și din irezistibil spirit de imitație, fără să știe la cine a scos pălăria.

Senatorul Bogza, cu rădăcinile arborelui genealogic înfipte în cronicul descălicătorii, se uită încruntat la acești derbedei care îndrăzneau să-i dea ziua buna în halul în care se aflau. Alina Bogza se răsuci să privească peste coșul trăsurii. În ochii ei mauve și nevinovați se lărgi uimirea, cînd recunoscu melancolicul ei vecin, plimbîndu-se, ziua-namiaza mare, picior peste picior, răsturnat în echipaj cu doi cai, pe genunchi cu o slugă desculță și ciupită de vărsat, sașie și cu coșul de piață pe genunchi.

— A ajuns o speluncă de haimanale, Iașul acesta! rosti Iordache Bogza. Ar trebui toți cravașați! Toți derbedeii aceștia, care ne fac orașul de ocară!

— Cine erau tipii? întrebă într-un tîrziu Georgei Galea, amintindu-și că a salutat pe cineva și apelînd la ochiul lucid observator al viitorului romancier psihologic.

— Un tip cu un suflet dulce! rîse mefistofelic Emil Ciugolea.

— Su'uet du'uce! repetă zîmbind angelic, ca un nevinovat prunc de leagăn, Georgei Galea.

Și gingaș, duse mîna pe după gîtul slujnicei ciupită de vărsat, care, oricum, era și ea un suflet dulce și alt nimic.

Săftica se trase într-o parte, apărîndu-și pudoarea ofensată și fulgerîndu-l cu ochiul sașiu:

— Șăzi ghinișor, că amu ti plesnesc di vezi steli verzi, mangosîtule!

CAPITOLUL XII *Într-acel an s-au învrăjbit toate semințiile pămîntului*

A trecut a doua jumătate a lui iunie. A trecut și iulie întreg cu înfricoșate călduri, jucînd văpăi de sticlă topită deasupra acoperișurilor cu tabla incandescentă.

Georgei Galea, precum cîinele Azor veghind la mormîntul soldatului, a rămas neclintit, de strajă, în Iașul căzut în catalepsie și zvîcnind efluvii putrede prin toate gurile de canal.

De pe parapetul scărilor, deșira de trei ori pe zi gît de girafă să privească peste zaplaz, în parcul cu păuni albaștri. Nu se arăta nici un semn de viață. Hîrtia din ferestre se decolorase treptat. Pe alei crescuseră fire de iarbă, ca tuleiele rare din barba lui Feodor. În schimb, în gazon năpădiseră viguroase buruieni proletare. Păunii piroteau renunțînd la seculara lor dispută. Totul era dezolat și mut.

Resemnat, Georgei Galea se întorcea în birou, iar acolo era osîndit să suporte privirea somnolentă, ironică și disprețuitoare a lui Matusalem. Motanul cel chior năpîrlise după cum cereau orînduielile anotimpului, încît părea acum împăiat într-o blană mîncată de molii. Aceasta nu-i scăzuse însă întru nimic țîfna solemnă. Din vîrful vrafului de coduri *Hamangiu*, își măsura stăpînul cu arogant dezgust, ca un sultan arab în exil, silit să accepte promiscuitatea celor mai vulgare relații.

Georgei Galea ofta. Se așeza la birou. Scotea din sertar o coală de hîrtie și, cu o sîrguință de copist exemplar, acoperea toate cele patru fețe cu numele Alinei, repetat de o sută de sute de ori, cu cea mai superbă caligrafie.

Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.

Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina, Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.

Alina. Alina.

În timpul acesta, închis în laboratorul său de gestație literară, Emil Ciugolea sforăia cu fața în sus, cu gura căscată, răpus de cruntele munci ale nopții. Manuscrisul romanului, deschis la prima filă, aștepta în van primul cuvînt.

Numai Matache Stulpican se arătase de o fecunditate prodigioasă. Cu tot luxul vestimentar redus la o pereche de pantaloni de baie, șuroind de sudoare, zugrăvea din zori pînă-n noapte. Dăduse gata pînă acum șase duzini de tablouri iernatice, bîntuite de crivăț, astupate de troiene, tresăltînd de ecoul zurgălăilor de troici. Iarna la țară. Iarna în Scandinavia. Peisaj Alpin. Iarna în stepă. Urși albi pe o banchiză. La patinaj. Cei dintîi fulgi. Pădure de brazi, iarna. Înzăpeziții. Sanie cu reni. Noapte de iarnă. La săniuș. Pinguini la Polul Sud. Au venit colindătorii! Urs în pădure, iarna. Peisaj septentrional. Iarna pe uliță. Viscol. Pe Bărăgan, iarna... Și tot așa înainte, pînă la șaptezeci și doua ierni.

Acum începuse a șaptea duzină. La toate librăriile și drogheriile din Iași se epuizase stocul tuburilor de văpsea albă, cenușie și albastră. Comenzi urgente porniseră telegrafic spre depozitele *en-gros.*

Din două în două ore, Matache Stulpican intra în baie, clănțănea din dinți sub pieptenele ghețos al dușului și, dîrdîind, se repezea așa cum se afla, neșters, să apuce pensulele și să mai aștearnă un troian. Din economie de timp și mișcări, lucra la două-trei pînze deodată. Se aflau înșirate pe trei șevalete. Cînd muia o pensulă în albastru, se

depărta cîțiva pași îndărăt, ochea dintr-o triplă privire unde se arată nevoie de albastru, înainta, și în aceeași clipită trei benghiuri de cer își făceau apariția pe tustrele tablouri. Într-un sfert de oră, sudoarea începea din nou să șuroiască pe trupul uscat și păros, de care cîteodată, în grabă, își ștergea pensulele, cum își curăță măcelarii cuțitul de șorț.

Seara, o dată cu întîia adiere răcoroasă după asfințitul soarelui, fiecare își părăsea îndeletnicirile acestea importante, ca să pornească voioși la Paradisul General. De acolo lipsea numai Lu, dispărută subit de o bucată de vreme, și Costăchel Andrieș, care, la muncile cîmpului, aduna bani rotunzi pentru nopți lungi.

Georgei Galea revenea la viață. Toată mocneaîa cie peste zi i se risipea magic. În fața paharului cu vin, își slobozea zglobia lui fantezie să dureze nebune proiecte pentru viitor.

El era sigur că întoarcerea Alinei va însemna sfîrșitul supliciului.

Cu o subtilă intuiție, cum numai amorul știe să inspire, reconstituise acum și taina acelei plecări care golise parcul cu păuni albaștri. Iordache Bogza își luase copila peste mări și țări, nu fiindcă el avea vreo nevoie de vreo cură la Vichy. Aceasta fusese un pretext, ca să înlăture iscodelile lumii. De fapt o depărtase pe Alina, numai pentru ca să-și dea socoteală dacă e vorba într-adevăr de o pasiune fatală sau numai de un simplu capriciu trecător. Cînd se va convinge că Alina tînjește și că-i primejduiește viața ținînd-o departe de ochii lui Georgei, așa cum se ofilește garoafa exilată la frig și la întuneric, el singur o va urca în tren. Vor sosi într-o bună dimineață. Va trimite valetul după Georgei. Îi va ieși înainte, întinzîndu-i amîndouă mîinile cu bonomie:

— Înaintează, tinere... Să facem pace. Mă declar învins. Ați fost mai tari decît mine. Nu mă pot împotrivi la fericirea copilei mele. Dar ia aminte! Ea e toată viața unui neam cu rădăcini în hronicul Moldovei. S-o cruți ca ochii din cap... Acum nu-mi mai umblați cu mofturi. Îmbrățișați-vă in fața mea, să terminăm.

Georgei soarbe paharul pînă la fund. Iar cu fiecare pahar nou, toate i se lămuresc încă mai simple și mai miraculos dezlegîndu-se.

Nu-și amintește nimic despre episodul din dimineața cînd s-a plimbat pe strada Lăpușneanu în echipaj cu doi cai, cu o slujnică șpanche, ciupită de vărsat, cu sufletul dulce și cu picioarele goale.

Dacă i-ar spune cineva, l-ar privi cu scîrbă, ca pe un infam și grosolan născocitor de basme fără nici un haz.

Nici prietenul său, Emil Ciugolea, cu tot ochiu-i de viitor romancier dresat să rețină orice evenimente de la ansamblu pînă la cele mai insignifiante amănunte, nici el nu-și amintește, decît foarte vag, că în dimineața aceea s-a întîmplat ceva foarte vesel pentru toți spectatorii de pe strada Lăpușneanu și foarte tragic pentru Georgei. Ce? Aceasta numai Feodor și mulțimea de pe stradă o știe. E singura întîmplare pe care n-are s-o pună în romanul lui în trei volume, fiindcă nu i-a lăsat nici măcar umbra unui suvernir.

Remușcări n-are. Are numai o sete care nu se ogoiește decît în zori, cînd pleacă să se culce, cu fața în sus și cu cel mai senin cuget, pe divanul unde în cîteva luni corpul lui a scobit în resorturi un culcuș ca un mulaj de ghips.

Într-aceste împrejurări i-a surprins învrăjbirea cea cumplită a semințiilor de pe planetă.

Dar nicăieri telegraful n-a aruncat veștile catastrofelor sub ochi mai indiferenți. Toți aveau alte griji, alte bucurii, așteptau altceva. Paradisul General și insulele singuratice ale Pacificului mai rămăseseră ultimele refugii neturburate ale unei fericite existențe edenicc. Mai tîrziu, aveau să dispară și de aci aceste vestigii ale dulceții de a trăi. Deocamdată, Paradisul General refuză să ia cunoștință despre nebunia noroadelor care se cufundau în beznă, în măcel și în șanțuri glodoase.

Astfel, jurnalul războiului anunță bunăoară că la 1 august Franța ordonă mobilizarea generală; Germania declară război Rusiei; germanii ocupă Luxemburgul.

În buletinul Paradisului General se menționează desfundarea unui butoi de Uricani, recoltă 1907, care se prezintă la degustațiune mai presus de predecesorul său.

Jurnalul războiului anunță că la 2 august germanii pătrund în Franța fără declarațiune și că trimit un ultimatum Belgiei.

În buletinul Paradisului General se menționează un episod într-alt chip vrednic și el de oarecare oprobriu public. În acea noapte, Matache Stulpican își amintește că a uitat acasă la Georgei robinetul de la baie deschis și că în schimb a închis baia cu cheia, pe care o are la dînsul. Și-a amintit. Dar totul a fost numai o scurtă fulgerare. Alte îndeletniciri mai grave nu i-au dat răgaz să alerge la locul dezastrului. În dimineața de 2 spre 3 august, casa cu motanul chior devenise astfel locuință lacustră, iar cele șaptezeci și două tablouri hibernale și cele trei, în curs de execuție, pluteau ca banchizele în Oceanul Antarctic.

La 5 august germanii atacă Liègeul. Foarte urît pentru dînșii. Maximilian Ștaic, spre stupoarea tuturor, apare îmbrăcat cu haine noi de dril, cu pantofi de tenis, pieptănat, cu lavalieră și cu guler sub cortina bărbii. Evenimentul e cel puțin tot atît de memorabil ca împresurarca și rezistența Liègeului.

La 17 august jurnalul războiului anunță căderea Liègeului. Prilej de consternare pentru jumătate de planetă. La Paradis General a fost o noapte voioasă, de chiot și dcsfăt, fiindcă, după o absență de aproape o lună, Lu a apărut tot atît de neașteptat cum dispăruse. Cum vedeți, există în Echilibrul Universal un principiu de compensațiune. Pentru orice moment jalnic din alt capăt de lume, explodează aiurea, în aceeași clipă, o bucurie consolatoare să restabilească balanțele cumpenii.

La 20 august germanii intră în Bruxelles. Georgei Galea, prin mijloace telepatice (aceste admirabile și oculte forțe aliate tuturor amanților), ia cunoștință că Alina și Iordache Bogza s-au îmbarcat pe vapor la Marsilia, navigînd spre limanurile natale.

La 24 august jurnalul războiului anunță retragerea trupelor franceze și înaintarea vertiginoasă a armatei germane spre Paris. Aci apare și în Universul de la Paradis General un simpton alarmant. De la această dată, pătrunde chiar pînă și aci demonul curiozității. Pedeapsa a venit imediat. A fost un crud avertisment. Ea s-a manifestat mai neîndurat decît alungarea din celălalt Paradis, biblic, cu șarpele, muierea și fructul oprit.

A fost o pedeapsă cu moartea.

Într-adevăr, Ion Panțîru, veteranul dascăl-pensionar, care la festivalul din 14 noiembrie 1873, din cucurigul de la Opera din Paris, a aplaudat pe Adelina Patti; nedespărțitul amic și în același timp ireconciliabilul adversar al lui Mitiță Vlădoianu; acest periferic și lipsit de orice importanță satelit de mîna a doua a Paradisului General a fost întîia victimă. L-au găsit mort, lovit de apoplexie, pe terasă la ceasul două din zi, cînd localul era gol de mușterii. L-au găsit la masă, ca un om dormind, în fața cafelei numai pe jumătate deșertate.

Pe genunchi se afla desfăcut ziarul unde Wolfbureau anunța iminenta ocupație a Parisului. Defunctul purta încă pe nasul răcit ochelarii pe care îi așezase să descifreze mai bine sinistra știre.

Ion Panțîru se lăsase atras de ispită. În loc să-și soarbă în tihnă cafeaua, privind de la înălțimea terasei acoperișurile roșii ale orașului desfășurat la picioarele lui, sau colinele unduioase în pîcla albastră, el, nenorocitul, se apucase să pătimească pentru soarta combatanților. Citise telegrame și comunicate. Păcatul purta în el germenul ispășirii. Cînd ochii lui Ion Panțîru au căzut pe telegrama vestind apropiata cădere a Parisului, cum a căzut Bruxellul, Liègeul și Anversul, a văzut imediat dezastrul. A văzut armatele lui Wilhelm II repezindu-se la meridianul Parisului, dintre Observator și Palatul Senatului, acolo unde s-a plimbat el în 1872, cînd a descins întîia dată în cetatea Luteției, să aibă Occidentul de o parte și Orientul de

cealaltă. A văzut hoardele teutone repezindu-se la meridian și luîndu-l pradă de război, să-l transporte la Berlin.

Ce inimă, oricît de tînără și voinică, ar fi rezistat la gîndul acestui sacrilegiu?

Inima lui Ion Panțîru era bătrînă și slabă. Și-a închis ferestrele, a tras storurile negre și s-a ferecat să nu mai asiste la înfricoșata nelegiuire.

Mitiță Vlădoianu a rămas vădan. Ca o umbră uitată de moarte, ani de zile după aceea a fost văzut zi și noapte cutreierînd ulițele Iașilor, neconsolat de pierderea inseparabilului său prieten, pe care un sfert de veac îl căutase dis-de-dimincață, ca să aibă cu cine se certa pînă seara.

Moartea veteranului pensionar, oaspe modest, discret și neglijabil, la „Paradisul General", a fost semnalul debandadei fatale. Tot așa, bolile care nu iartă se anunță perfid, printr-o manifestațiune fără gravitate, de la periferia organismului: o unghie căzută, un abces, un coș care nu se vindecă, o jenă la vătămătură. Un fleac. Dar moartea s-a instalat. Devoră cu încetul. Cînd medicul e chemat, în sfîrșit, sosește prea tîrziu. Contrasemnează certificatul de deces.

Poate îndemnați de acest presentiment funest, toți clienții statornici ai lui Solomonică au fost în păr (Maximilian Ștaic și Matache Stulpican s-au prezentat și în preafrumoasele lor bărbi) la înmormîntarea veteranului dascăl, care a stat pe vremuri călare pe meridianul Parisului. S-au întors triști, schimbînd sumbre reflecții asupra destinului omenesc, asupra morții, asupra vremelniciilor terestre, asupra vieții viitoare și asupra altor fumegoase și inoportune probleme, îndeobște rezervate bețiilor slavo-mistice.

Fiindcă toate sfîrșesc în același chip, au sfîrșit-o tot la Paradisul General.

Răposatul fusese un subsatelit, care apărea rar și neregulat, în orbita unde evolua sistemul planetar gravitînd în jurul astrului central: Maximilian Ștaic. Fusese un bătrîn maniac, incapabil pînă și de o pasiune. Nu depășea trei șprițuri. Nu participa la nici un fel de

discuție, unde nu era vorba despre Parisul dintre anii 1871—1873. Totuși, la praznicul din seara aceea toți s-au grăbit să-i descopere însușiri postume, crescînd cu fiecare pahar jalnic de vin și atingînd, spre sfîrșit, proporții de adevărate fenomene. Puțin a lipsit ca modestul pensionar să nu ajungă, șapte-opt ore după ce primise lopata de țărnă peste obraz, unul din geniile ignorate și nedreptățite ale veacului. Cel mai avîntat în această supralicitație generoasă a fost Mitiță Vlădoianu, acceptat la masa comună în memoria inseparabilului său dispărut.

Cu o deznădăjduită durere, omul care dăduse 50.000 franci pe o carte ducelui de Aosta descoperi în această noapte, după patruzeci și unu de ani, că a fost un mare netrebnic și că viața lui la Paris a fost, precum spunea răposatul, o deșanțată si dezonorantă pierdere de timp. Cel care într-adevăr trăise vrednic cei trei ani de junețe ai Parisului fusese Ion Panțîru. Băiatul sărac, fascinat de meridianul dintre Observator și Palatul Senatului, auditorul domnului Taine și al domnului Renan. El, Mitiță Vlădoianu, ticălos a fost și ticălos a îmbătrînit. O recunoaște acum, în fața tuturor.

— Spune și dumneata, domnule Georgei Galea, care de la Paris ai venit și ești în măsură să o știi!...

Georgei Galea lăsă paharul de la jumătatea drumului spre gură. I se părea absurd că mai există cineva care să-l întrebe ceva despre Paris. El parcă n-a fost niciodată acolo. Și acum, într-adevăr, poate nici n-are să se mai întoarcă vreodată acolo. La camera lui din Boul Saint Miche 88, plin Cartier Latin. „Camera lui Henri IV”, pe care a înlocuit-o acum, poate pentru eternitate, cu „Camera lui Matusalem...” Mai există camera lui? Mai există lucrurile lui? Mai există Cartier Latin? Mai există Parisul?

— Spune dumneata! stărui Mitiță Vlădoianu, în nădejdea că va descoperi un interlocutor, care dc-acum să suplinească în viitoarele dispute pe cel redus la tăcere.

Georgei Galea deșertă cu sete paharul peste cap, pînă la fund, și îl izbi pe masă.

— Nu știu nimic! Ce-i aia Paris? o curmă retezat, fiindcă nu mai voia să-și amintească de un univers dispărut.

Mitiță Vlădoianu îl privi adinc, cu ochii micșorați, să-l scormonească pînă în fundul sufletului. Avea dreptate bietul Ion Panțîru. Acest Georgei Galea e un impostor. Ar putea să jure că n-a lost niciodată, în nici un Paris. A născocit, desigur, o minciună la vreo beție, din fanfaronadă muntenească, și nu e capabil să reziste cinci minute la o discuție despre oricare din cele două Parisuri: Parisul lui, al lui Mitiță Vlădoianu și al Ducelui de Aosta, sau Parisul celălalt, al domnului Taine și al răposatului.

Noaptea s-a desfășurat în alt tempo decît cel din totdeauna.

Prezența invizibilă a aripei negre, deasupra, i-a abătut de la cîntece, mîncarc și joc, la o băutură seacă și cruntă.

În hainele lui de dril, cu pantofi de tenis, cum de altfel însoțise și mortul la groapă, Maximilian Ștaic a rostit o sfîșietoare prelegere asupra nimicniciei omenești, care a urcat sughițuri de jale și de deznădejde în toate gîtlejurile, mereu udate și mereu ca iasca uscate. Lu nu-l pierdea din ochi, cu o ciudată sclipire în pupile, iar Max părea că se adresează mai cu seamă ei. Și nu ca întotdeauna, cu rînjetul gingiilor de cauciuc sub flacăra învăpăiată a mustăților și a bărbii, ci cu o privire împăcată și, ca niciodată, fără răceala metalică.

Au plecat înainte de zori, în noaptea neagră ca negrul lor pesimism, pe care îl duceau toți să-l dospească acasă.

Georgei Galea s-a trezit singur în mijlocul străzii, în ceasul ultim al nopții, cînd uzina comunală stinge toate luminile cu un lăudabil spirit de economie.

Nu-i venea să plece spre casa cu motanul chior. Nici să caute ceilalți tovarăși mistuiți în tenebre. Rătăci un timp, pe jos, pînă în Piața Unirii, unde constată că Alexandru Ion Cuza se află la locul său pe

soclu. Se întoarse. Cînd un birjar se oprea să-l îndemne: „Poftiți să vă duc acasă, coane Georgei!” refuza răstit.

Insistența moșneagului maniac, care dăduse 50.000 franci pe o carte ducelui de Aosta, acum patruzeci și unu de ani, îi răscolise o apă stătută din adînc.

Ce făcea aci? De ce nu mai venea Alina? Cînd va mai pleca din acest cimitir? Se va mai întoarce vreodată în Parisul acela, amenințat de armatele lui Wilhelm?

Pașii l-au dus, fără să-și dea seama, la gară, Pleca un tren, mixt și urît. Un tren de noapte, cu vagoane calice și negre. În unele mugeau vite. În altele se cățărau calatori nevoiași cu boccele și pachete înfășurate în ziar. O umanitate pe care demult n-o mai observase. Evrei bătrîni și zdrențăroși. Femei care tîrau de mînă copii scîncind. Țărani cu desage. Sosi alt tren, din care se revărsă alt val de lume, tot atît de mizeră, somnoroasă, chemîndu-se cu glasuri răgușite, împiedecîndu-se și căutînd ieșirea, cărînd lăzi de scîndun grosolane. Soldați fugeau bocănind cu tălpile lor lemnoase. Mîncau harbuji și zvîrleau coji. Așteptînd ziua, se culcau pe asfaltul sălilor de așteptare, pe peron, afară, în stradă.

Unii veneau. Alții plecau. Așadar și din acest oraș tot mai sînt unii care pleacă? Ce caută cei care vin?

Păși peste linii, printre locomotive cu focul stins, apocaliptice fiare de fier, ațipite. Păși printre semnalele roșii, galbene și verzi. Printre lumini muribunde și triste. Printre cabluri de sîrmă și macazuri. Trenuri trase pe linii moarte se aflau acolo cine știe de cînd. Era și unul cu roțile năpădite de ierburi. Poate trenul cu care a sosit el. Poate trenul cu care nu va mai pleca el.

Îl cuprinse o panică. Departe, orașul îi apăru mort. Scufundat. Ruinele acestea negre l-au înghițit și pe el. Acum, chiar să vrea să plece, n-ar mai putea. Alina, cine știe cînd se întoarce? Cum ar pleca fără să o aștepte?... Iar între el și Parisul lui s-a tras o barieră de morți și de sînge.

Trenul de adineauri porni. Unde mai pleacă oare cineva? De ce mai pleacă?

Oriunde se anunță un sfîrșit de lume. Numai aci încă n-a străbătut nimic.

Se întoarse din nou pe peron. Păși peste țărani și soldați culcați jos, pe căpătîi de desage. Ieși din gară. Se îndreptă pe uliți necunoscute, spre bojdeuca lui Maximilian Ștaic.

El, singurul întotdeauna lucid, are să-i spună cuvîntul de care are nevoie în acest ceas. El, care urăște toate slăbiciunile cărnii și toate defecțiunile voinții. El, care le cunoaște și le analizează cu o rece curiozitate de experimentator urmărind evoluția unei boli pe cobaiul inoculat.

Nu i-a profețit oare tot el, acum un an, cu un înfricoșător dar al previziunii, că nu avea să plece, atît de ușor cum crezuse, din orașul acesta al morții? Nu i-a descompus el, atunci, procesul „intoxicației ieșene", această torpoare care paralizează treptat, ca un narcotic, orice spasm de rezistență? Nu i-a zugrăvit el altădată, crunt, cu ură și cu dezgust, disoluția insului prin femeie? Nu dezarticulează el ca pe o masă de disecție, cu un tăios vîrf de bisturiu, fiecare fibră din om, ucisă, putrefăcută, paralizată de flagelul acela, cum îl numește apăsat: muierea?

Tot el are să-i spună acum, fără cruțare, cu brutalitatea din totdeauna, leacul dezmeticirii. El, are să smulgă ancora din lanțul ruginit care-l ține prizonier aci, ca o navă uitată, într-un port pustiu, rămas în afară de căile largi ale lumii. El, are să-l redea liber vieții, chiar dacă pentru aceasta va trebui să procedeze la o amputare nemilostivă, cum îi stă în firea lipsită de înconjur și de fățărnicie.

În fața bojdeucii cu jaluzelele zăplazului știrbe, pipăi în noapte portița. Era încă atît de întuneric, încît trebuia să pipăie încetișor, cu talpa, poteca bătută printre bălăriile mai înalte ca statul de om. Jivine de noapte se auzeau foșnind, furișîndu-se deșteptate din culcușuri și din cuibare. Răsuflete, piuituri, gemete surde, mormăieli

amenințătoare. Fauna misterioasă a junglei de scaieți, bălării, mături, cucute și spini se animă, gata să-l împresoare din cele patru puncte cardinale. Georgei Galea se temu să nu calce șerpi încolăciți, cozi de animale rasucindu-se brusc să-i muște pulpa.

Dc aceea tresări apăsîndu-și zvîcnelile inimii cu palma, cînd Cerber se gudură la picioarele lui neașteptat. Îl netezi, bucuros că nu i-a apărut altă jivină. Cerber îi linse dosul mîinii, cu deplorabila lui lipsă de demnitate.

— E acasă tata Max? îl întrebă Georgei.

— Da! Da! dădu prin întuneric din coadă Cerber, luînd-o înainte, să-i arate calea.

Numai de nu l-ar găsi dormind! — se gîndi Georgei. Nu! E lumină. Iar ușa de la cameră și cea de la săliță sînt amîndouă date în lături pe jumătate. Se vede întîi lumina din odaie răsfrîntă pe peretele din antret, pe urmă a doua oară, reflectată afară, ca prin jocurile de oglinzi.

Condus de această semnalizare de far în beznă, înaintă mai repede.

În fața ferestrei, aruncă ochii să privească înăuntru. Îi păru foarte posibil să-l găsească pe Maximilian Ștaic adormit cu lampa aprinsă. Nu e prea plăcut să trezești un om din somn, ca să-i ceri un sfat, care nici măcar nu-i un sfat, fiindcă nu pornește de la nimic nou și precis. Tot curajul avîntat cu care venise se topi. Dacă doarme, amînă pe mîine... Se înălță în vîrful picioarelor, să privească prin ochiul de sus al ferestrei, căci ochiul de jos, spart din timpuri imemoriale, era astupat cu o foaie de ziar.

Se înălță, privi și, fascinat, nu se mai putu clinti din loc.

Priveliștea îl încremeni de stupoare.

În încăperea luminată de gazornița fumegoasă se afla Lu. În mijlocul camerii, îmbrăcată, cu pălăria în cap, cu înfățișarea unei vizitatoare filantrope, într-o casă de calici, gata să plece după ce și-a distribuit obolul. Iar la picioarele ei, căzut în genunchi, cuprinzîndu-

i gleznele cu mîinile scheletice și sărutîndu-i fustele, se tîra Maximilian Ștaic.

Femeia privea în gol, cu un surîs răutăcios. În ochi. cu un întuneric răzbunător, de triumf.

Maximilian Ștaic se tîra.

Da! Exact cum se tîrăște Cerber.

-

CAPITOLUL XIII *„România. România mare. România liberă. Romania nouă. România noastră. România tînără...”*

O dată cu vînturile echinocțiului de toamnă, prietenii observară că privirea lui Georgei Galea devenise plină de scepticism și experiență.

Firește, nu împărtăși nimănui învățătura cea nouă și cruntă, despre nimicnicia animalului creat de Marele Ziditor, în ziua a șasea, cică după chipul și asemănarea sa. Nu pomeni nimic despre lecția cea din urmă, pe care i-o dăduse Maximilian Ștaic, de astă dată fără să vrea și fără premeditare.

Tăcu și păstră învățătura pentru sine. Acum Georgei Galea știa că nu mai poate aștepta nimic, de la nimeni, decît de la el — și de la Alina, cînd se va întoarce de pe tărîmurile unde prea mult întîrzia.

Vîntul aduse nori. Norii aduseră ploi.

Păunii parcului se cocoțară zgribuliți în adăposturi ignobile pentru asiaticul lor vestmînt de maharajahi: se ascundeau în poieți și în podul closetelor. De acolo se strigau și se provocau cu glas urît, ca niște simple orătănii vulgare. Matusalem, în schimb, își renovă blana, înlocuind cațaveica mîncată de molii cu alta, de iarnă, molcuță și lucioasă, care ar fi scînteiat electrizată sub desmierdarea mîinii, dacă ar fi existat cineva pe lume să-i mîngîie făptura țîfnoasă și ursuză.

Ulucele șuruiră o săptămînă, două, trei. Toamna se instală definitiv.

Prin aceste ploi cu foșnet de frunze și oftaturi de vînt, clienții Paradisului General veneau, treceau și plecau somnambulic. Undeva noroadele se cuibăriseră în cotloane subpămîntene de troglodiți, să-și arunce șrapnele și grenade, cetăți cădeau, regimente îngenuncheau sub rafalele artileriei, cerul trosnea de flăcări și fum: la Paradis General mustul făcuse loc turburelului, pe urmă și

turburelul se așezase, ca totul să revină la vechile butoaie de Uricani, Cotnar, Pîhnești și Socola. Dar acalmia era amăgitoare. Viermele pieirii pătrunsese să roadă, deocamdată ascuns, și aci.

Maximilian Ștaic apărea rar și misterios. În hainele lui albe de explorator ecuatorial, cu pantofi de tenis și cu paltonul îmbrăcat peste acest echipament de colonist, în orice alt oraș din zona temperată ar fi constituit o apariție bizară, față de sezonul atît de înaintat.

Ieșenii, care văzuseră în viața lor altele, nu se mirau de atît.

Iar Maximilian Ștaic îi disprețuia mai mult ca oricînd. Pe ieșeni, toată umanitatea, tot universul. Se bucura că semințiile lumii au purces să se extermine. Regreta numai că măcelul merge prea încet. Ar fi vrut o hecatombă totală. Întreaga planetă zvîrlită în spații, ca o rachetă în vîlvătaie. Numai așa s-ar fi sfîrșit o dată cu scîrbavnicul neam omenesc; un miliard cinci sute și ceva de milioane de melchisedeci (în cifra statistică exactă: 1.523.728.563. Un miliard cinci sute douăzeci și trei de miloane, șapte sute douăzeci și opt de mii, cinci sute șaizeci și trei de melchisedeci), născuți din pîntec de femeie cu stigmatul infamant al tuturor josnicelor capitulări. Numai după asemenea cataclism, planeta purificată prin foc și prin sabie va naște altă seminție de dobitoace, superioare, poate cu trei picioare, poate numai cu unul, poate cu aripi sau poate tîrîtoarc, fie oricum ar fi, dar să reabiliteze odiosul suvenir lăsat pe scoarța globului de urmașii pitecantropului erect.

Maximilian Ștaic ar fi vrut, ca un nou și convertit la anarhism Arhimede, să capete o pîrghie și un punct de reazem în spații, ca să arate el unde se cuvenea aruncat pămîntul, dincolo de ultimul hotar al universului nostru galactic. Nimeni nu mai cuteza să i se împotrivească, să-l întrebe ceva, să glumească în fața lui. Rîsul i se prefăcuse în sinistru clănțănit; vorba i se redusese la guturale exclamații, care nu anunțau nimic bun.

Matache Stulpican, tăcut din fire și laconic, era singurul care părea că se exprimă în același idiom monosilabic. Dar exclamațiile lui exteriorizau bucurie și entuziasm. Își freca mîinile și nu-și găsea astîmpăr. Nu-i ajungea timpul. Cerul fulginos și ploile tîrîite îi biciuiseră inspirația. Pregătea un ciclu de splendide tablouri primăvăratice. Primele exemplare ieșite clin uzină depășiseră tot ce zugrăvise el pînă acum, cu însorite pajiști, unde zburdau miei plăpînzi de cofeturi albe, livezi înflorite și ulcele de ciuboțica-cucului, ghiocei și viorele.

Hărnicia aceasta fertilă sfîrși prin a pune pe gînduri pe cei doi prieteni, care trîndăveau, inutili, sub același acoperiș. Pe Georgei Galea și pe Emil Ciugolea, fiecare ulcică de toporași și fiecare nouă creangă de măr înflorit îi izbeau în inimă cu o crîncenă mustrare.

De aceea, într-o dimineață, cînd s-au întors de la Paradis General, în loc să cadă zdrobiți în culcușuri și să sforăie pînă după amiază, au coborît în pivniță și au scos cîteva sticle de vin antic, din ultima drojdie a moștenirii de la cucoana Elencu.

S-au așezat la masă, cu figurile lor devastate de conspiratori, în lumina lividă a începutului de zi, și au discutat cu mare aprindere. Reluînd un vechi și părăsit proiect, au decis în cel mai scurt timp să dea ființă unei mari reviste literaro-artistico-sociale. Au și botezat-o, cum se cuvine după orînduielile ritului creștin, împrospătînd rezervele sleite cu un alt transport de sticle. Au botezat-o simplu și modest: *România.*

Cu aceasta aveau să inaugureze o eră nouă în propria lor existență. Salvînd literatura și arta țării — se salvau. Era un tîrg foarte onest, din care toți aveau numai de cîștigat. Emil Ciugolea, vrînd-nevrînd, era silit să-și scrie romanul psihologico-istorico-social în trei volume. Georgei Galea își descoperea un rost în acest oraș, după un an pierdut in jalnică inerție. Hotărîrea îi surîdea și pentru o pricină ascunsă. În fața Alinei, cînd va sosi, devenea ceva mai mult decît moștenitorul cucoanei Elencu, un anonim venit din toată lumea, în

fața lui Iordache Bogza, putea să se prezinte cu o diplomă de încetățenire ieșeană; o diplomă de onoare.

Prin ei, Iașul își recăpăta faima pierdută. Se regenera. Noua revistă va galvaniza forțele sleite într-o scandaloasă somnolență. Ei vor concentra în jurul lor toate talentele, tînjind fiindcă au fost lipsite de animatori pînă acum.

— Georgei! Matache! Fraților! se ridică, în aproximativ două picioare, Emil Ciugolea. Lăsați-mă să vă pup. Nici nu vă dați voi socoteală că trăim cel mai formidabil moment din viața culturală a țării, în ultimii zece ani. Măi fraților, noi salvăm prestigiul Iașilor, prestigiul generației, prestigiul țării și prestigiul umanității. Ce poate fi mai splendid? Cuprinsă de barbarie, o lume întreagă se întreucide... Noi răspundem acestei eclipse care întunecă douăzeci de veacuri de civilizație, înălțînd o faclă nouă. Lasă-mă să te pup, Georgei! Lasă-mă să te pup, Matache!

Matache Stulpican se șterse cu podul palmei pe obrazul păros, unde sărutul lui Emil Ciugolea lăsase o urmă sticloasă de melc. se șterse și, cu prodigioasa-i viteză inspirată, schiță o duzină de proiecte pentru copertă. Emil Ciugolea, cu o coală de hîrtie înainte, dresă o listă alfabetică de colaboratori.

Cînd pornira fiecare în camera lor, să prindă în cîteva ceasuri de odihnă zdravene puteri pentru asemenea gigantă ispravă, totul era orînduit pînă la ultimul amănunt. Titlul, coperta, abonamentul, colaboratorii, sumarul primului număr și schița unui afiș ieșit de sub pensulele lui Matache Stulpican, să provoace senzație cînd va irupe în aceeași zi, pe toți pereții orașelor din România.

Au rămas înțeleși. Chiar în ziua aceea, dupăamiază, cînd se vor deștepta din somnul reconfortant, vor pleca la cei trei colaboratori indispensabili primului număr. Cele trei glorii ale Iașilor, care de la primul pas, cu autoritatea celebrității lor, aveau să asigure revistei o primire triumfală.

Cei trei erau: Vasile Obedeanu, romancierul; Isaia Orbalţ, poetul; G.D.M.V. Vasiliu-Paltin, filozoful, criticul şi eseistul.

Numele lor şi opera lor se confundau cu gloria Iaşilor şi cu gloria ţării.

— Măi dragilor, dacă pornim la drum cu dînşii, vă garantez un succes fulgerător! îi asigură Emil Ciugolea. Sînt sigur de aceasta, cum vă văd! (Şi vedea dublu. Deci succesul avea să fie îndoit.) Să mă lăsaţi pe mine să-i mulg eu de cîte-un articol. Am eu sistemul meu. Dimineaţa aceasta, trebuie s-o pun numaidecît în roman. Are să fie cheia romanului... Acum, la culcare! Şi să ştiţi că s-a terminat cu Paradisul General. Ne facem un program şi ne jurăm să-l respectăm... Care l-o călca...

Un gest fatal de călău cuprindea în vastitatea sa încăpătoare toate sancţiunile teribile la care trebuia să se aştepte netrebnicul sperjur.

Cu sublim eroism, chiar în după-amiaza aceea au dovedit că înţeleg să o rupă cu trecutul şi să înceapă o viaţă nouă, cu program.

Programul spunea: ora cinci, vizită la Vasile Obedeanu; ora şase, Isaia Orbalţ; ora şapte, G.D.M.V. Vasiliu-Paltin.

La cinci fără cinci minute după ceasul Mitropoliei, Georgei Galea şi Emil Ciugolea, îmbăiaţi, pieptănaţi, bărbieriţi şi ferchezuiţi, primeniţi cu rufe curate şi cu straiele cele mai bune, ca doi copii-model în ziua întîia de Paşti, urcau dealul Sărăriei, să bată la poarta celebrului romancier. Matache Stulpican nu-i însoţea. Rămăsese acasă ca unul care îndeobşte e mut şi absent de la orice conversaţie. El nu participa la dialogul altora, decît cu intraductibile articulaţii. Concursul său ar fi fost aşadar nul, şi prezenţa sa superfluă.

Îşi luase însă angajamentul solemn să pregătească pînă la întoarcerea prietenilor afişul şi coperta, după ultimul proiect definitiv. De aceasta erau siguri. Nu se îndoiau că, pînă la întoarcerea lor, Matache Stulpican va mai avea vreme să dea gata o serie de vignete şi vreo trei-patru drăgălaşe tablouri, inspirate de splendorile celuilalt echinox, al primăverii.

Ploaia încetase. Soarele împungea cu sulițele razelor o albastră spărtură în nori.

— Semn bun, dragă Georgei! arătă spre cer Emil Ciugolea, cu o tresăltare bucuroasă de naufragiat care-a descoperit uscatul în zare. Semn bun. Ține și soarele cu noi!

Georgei Galea recunoscu, la rîndul lui, că începutul de înseninare după atîtea luni de potop însemna un bun augur. Simțea oarecare emoție. Întîia oară avea să dea ochii cu unul din autenticii mari scriitori ai timpului.

Vasile Obedeanu nu era un oricine. Întemeietor al romanului romanesc, luînd-o ceva mai înaintea lui Emil Ciugolea, se specializase în analiza sufletelor de copii, în cărțile sale apăreau cei mai divini prunci pe care i-a urzit vreodată vreo literatură. Nu chinuiți și ofensați, precoci și sumbri, ca în romanele lui Dostoievski sau Dickens. Nu haimanale și zvînturați, ca în literatura lui Ion Creangă sau a lui Kiepling. Copiii din cărțile luminoase ale lui Vasile Obedeanu erau suavi. Cu ochii inocenți ca albastrul pur al cerului, cu gesturi diafane, cu vestminte dantelate și candide, cu gingașe dialoguri și cu o fantezie grațioasă în jocuri care nu sînt din această trivială lume.

Nu exista cititor să fi putut uita vreodată angelicele aparițiuni — copiii de basm, în atmosferă de basm.

— Phii! Știi de ce-mi pare rău? se bătu peste frunte Emil Ciugolea. Mare idiot am mai fost! Nu ne-am gîndit să aducem o cutie de bomboane. Vasile Obedeanu are o droaie de copii. Șapte ori opt, dacă nu cumva nouă. Ar fi fost o atenție delicată. Imaginează-ți și tu!... Într-o casă unde sînt copii, orice s-ar spune, e bine să-i ai aliați. Ei îți creează atmosferă. După ce pleci, vrînd-nevrînd, părinții se lasă influențați de opiniile copiilor. „Acesta a fost nesuferit. Celălalt a făcut așa sau are nasul așa... Seamănă cu domnul cutare. Ori cu Dumnezeu știe ce animal domestic”. Copiii au un teribil spirit de observație, iar observația lor e adesea foarte plastică și aproape

întotdeauna justă. La un om ca Obedeanu, îndrăgostit de lumea copilăriei, poet al copilăriei, opinia și instinctul precis al unui copil trebuie să-i apară decisive. Păcat că n-am fost oleacă de diplomați...

Georgei Galea admiră înainte de spiritul de observație al copiilor, în genere, reflecțiile înțelepte ale lui Emil Ciugolea. Prietenul îi apăru într-adevăr cu stofă de romancier. În alt gen, firește, decît Obedeanu. Analist lucid, de-o stofă rară. Lînă în lînă. Știe să vadă și știe ce vede. Își întări convingerea că romanul lui Emil Ciugolea, la care de astă dată începe neapărat să lucreze chiar din astă-seară, conform programului, va fi o operă capitală a literelor române și titlul de glorie al revistei *România.*

— Nu batem? întrebă sfios în fața porții.

— Ce să batem? răspunse autoritar Emil Ciugolea. Casa e tocmai în fundul curții. Cine să ne audă? Numai de n-ar sări vreun cîine rău.

Georgei Galea își pipăi cravata. Intrară. Nu-i întîmpină un cîine rău, cum se temuse Emil Ciugolea. Le ieși înainte un copil de patru-cinci ani, cu pestelcă murdară și cu sexul incert, fiindcă așa, tuns chilug și cu rochiță, desculț și plin de dulceață de la gură pînă la urechi, putea fi tot atît de bine băiat ori fată.

Le ieși înainte cîntînd cît îl ținea gura, după o melodie de proprie improvizație:

Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!
Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!

Cînta și sărea într-un picior.

„E, desigur, copilul servitoarei!” își spuse în gînd Georgei.

— Măăăi băiatule! îl chemă Emil Ciugolea. Măi țică, măi! Domnul Obedeanu, boieru, i-acasă?

— Cine? Tăticu? I-acasă. Îl muștruluiește cu varga pe Gicu, fiindcă l-a prins fumînd capete de țigări, și pe Lențuca, fiindcă o suduit de ceia a soră-si, pe Marița, bucătăreasa.

Pe urmă sări mai departe într-un picior, răcnind cît îl ținea gura:

Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!
Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!

— De ce cînți mata lucruri urîte? căută Emil Ciugolea să repare impresia provocată de regretabila sa conluzie, cînd se adresase ca unui copil de servitor. Nu șade frumos, cocuță!

Cocuța se strîmbă la el, scoțînd limba.

— Dacă n-are pantaloni! Eu cînt ce-i adevărat. Pentru dînsa nu șade frumos, că umblă fără pantaloni.

— Dar cine-i madam Lanolinum?

— Parcă tu nu știi, ce mă mai întrebi? Cucoana de peste gard, care trăiește cu ofițerii de roșiori...

— Și de unde știi mata, drăguță, că n-are pantaloni? continuă Emil Ciugolea interogatoriul, din obiectivă și lăudabilă curiozitate de romancier.

— Am văzut eu! Cum să nu știu, dacă am văzut? M-am uitat pe borta cheii cînd m-o trimis mama să o rog să-i dea *iligatoru,* ca să-i facă clismă lui Papanaș. M-am uitat pe borta cheii și am văzut cînd ofițeru o căuta să vadă dacă poartă pantaloni. I-a ridicat poalele și madam Lanolinum s-a făcut de rîs, că n-avea pantaloni. Mama are pantaloni.

După această dublă confidență, cocuța sări în același picior, continuîndu-și melopeia:

Madaam Laanolinum n-aare pantaloni!

Întemeietorii și viitori codirectori ai viitoarei reviste înaintară în tăcere, pastrîndu-și fiecare pentru sine reflecțiile.

Nu merseră mult, căci o minge, ca un bolid muiat în noroi și tîrînd după el o coadă de stropi, sosi vijelios din spațiu și pocni pe Georgei Galea exact în piepții cămășii.

— Cucu! Cucu! strigă glasul agresorului invizibil, din direcția de unde țîșnise bolidul.

Georgei Galea încovoie gîtul ca păsările care-și ciugulesc gușa, să poată vedea în ansamblu efectul ciocnirii cu astrul scăpat din orbită.

— Cucu! Cucu!

Pe pieptii cămășii mingea lăsase o pată perfect rotundă, din care săgetau în toate direcțiile raze tot negre, ca într-o foarte izbutită probă negativă a unei fotografii de eclipsă solară.

— Aista-i Papanaș! Lui i-a făcut mama clismă alaltăieri! informă pruncul de sex incert, care asistase la scena cînd ofițerul de roșiori o controla pe madam Lanolinum să vadă dacă poartă echipamentul complet pe sine.

— Cucu! Cucu!

A doua minge porni din aceeași direcție, dar din fericire nu mai nimeri ținta.

Georgei Galea și Emil Ciugolea, în unanim consens, fără să-și fi rostit nimic, grăbiră pașii, să iasă din zona bombardamentului. A treia minge încercă, tot fără efect, să-i ajungă din urmă. Se vede că Papanaș avea o bogată muniție, pregătită pe îndelete la adăpostul iluziilor de dezarmare și pace, ca și oștirea Kaizerului.

În ușă, se opriră, căci un urlet sfîșictor vestea un masacru în toi, în genul celui care după două mii de ani conservă încă în toate suvenirurile memoria odioasă a lui Irod împărat. Un urlet dublu. Două glasuri întrecîndu-se.

Și al treilea glas (al lui Irod) însoțind cîte o lovitură înădușită, în plin:

— Na și ție! Na și ție! Na, să te înveți minte? Ține și tu, să-ți fie de învățătură.

Omul dinlăuntru lucra pe două fronturi și distribuia loviturile cu un perfect spirit egalitar.

Ușa se deschise brusc, încît Georgei Galea și Emil Ciugolea abia au avut timp să sară în lături. Din ușa țîșni expulzată o victimă a lui

Irod împărat și un picior în papuc, făcîndu-i vînt din spate cu o splendidă precizie în tehnica balisticei.

Pruncul scăpat din masacru descrise o traiectorie pînă în josul scărilor. Icni. Se ridică în aceeași secundă și o rupse la goană spre regiuni neutrale, unde n-au început ostilitățile.

— Aceasta e pentru tine! specifică glasul din interior, emis fără îndoială de posesorul papucului, cu intenția să risipească orice umbră de echivoc.

Și imediat alt prunc zvîcni pc ușă, expulzat după aceeași metodă de același papuc, care-i făcu vînt pînă în josul scărilor. Urmarea se repetă identic. Abia ajuns jos, pruncul se ridică împins ca de alt resort și o rupse la fugă, cu aceeași viteză, numai cu deosebirea că el o apucă spre regiunile neutrale din miazăzi, pe cînd celalalt preferase ținuturile din miazănoapte.

— Și aceasta pentru tine! întărise pufnind posesorul papucului.

Viitorii codirectori așteptară afară desfășurarea evenimentelor cu o explicabilă ezitare. Nu știau ce mai poate urma. Emil Ciugolea pretindea că Vasile Obedeanu are șapte sau opt, dacă nu cumva nouă copii. După cele mai simple operații aritmetice, se putea constata că pînă acum numai patru se aflau afară în ogradă: Papanaș, ascuns în invizibila tranșee cu munițiile lui de mingi muiate în glod; cel cu sexul incert, care denunțase cu atîta indiscreție regretabilele insuficiențe vestimentare ale lui madam Lanolinum constatate de vizu, și ceștialalți doi, descinși în curte pe cale aeriană. Cine oare putea garanta că de pe ușa deschisă nu vor mai apărea încă alți trei, patru sau cinci, urmînd drumul o dată bătut?

Dar ușa se trînti zguduind casa din temelii, iar glasul dinlăuntru nu mai rosti: „Na și asta, pentru tine!”

Deci ostilitățile încetaseră pe frontul de vest. Restul trupelor dezorganizate bătuseră cine știe pe unde în retragere.

Emil Ciugolea își luă, cum se spune, inima în dinți. Întîia oară, de altfel, înțelese cît de justă e expresia populară. Își luă inima în dinți și

bătu cu timiditate și cu degetul în ușă.

Din interior, răspunse un miorlăit ininteligibil, dar cu vădite intenții agresive.

— Hai să plecăm... Ne lăsăm păgubași. Încercăm în altă zi! avu un moment de sinceră lașitate Georgei.

— Fugi de-acolo! se viteji Emil Ciugolea. Însă numai el știa cît de fățarnic.

Bătu a doua oară, mai apăsat.

— Tot nu v-a fost destul, boilor! mugi de astă dată, clar și răspicat, glasul dinlăuntru. Ei, așteptați, că vin eu la voi, să vă cotonogesc!

Ambii codirectori, metempsihozați în boi mai mult sau mai puțin sacri (ceea ce dovedește că religia vechilor egipteni nu e atît de absurdă!), se priviră cu o mare consternare și își retraseră cu precauție din raza primejdioasă a ușii picioarele amenințate de cotonogeală.

Era evident că amenințarea nu li se adresase lor, ci celui al cincilea, al șaselea, al șaptelea, al optulea și poate al nouălea prunc, care ar fi venit să asmuțe singur mînia lui Irod. Pentru moment, însă, amenințarea exista, iar omul din dosul ușii demonstrase cu energie că-și cxccută imediat amenințările: „Na și ție! Poac! Aceasta pentru tine! Jarști!”

Pentru a preveni o confuziune cu urmări contondente, Emil Ciugolea bătu a treia oară și, deschizînd ușa în aceeași clipă, păși pragul să înfrunte destinul.

Omul ridicase tamponul de bronz, gata să-l transforme în proiectil mult mai alarmant decît mingile, prin comparație inofensive, ale lui Papanaș. Emil Ciugolea, care fusese un emerit oinist în liceu, ascultă porunca reflexelor și se apără de la genunchi în jos. Georgei Galea, care luase pe vremuri oarecare lecții de box, își apără integritatea figurii, cu aceeași involuntară și automată promptitudine.

Brusc transformat în gazdă primitoare, omul însă depuse tamponul pe masă și se ridică să-i întîmpine cu un surîs afabil.

— M-au înnebunit dracii ăștia de copii! rosti în chip de scuză și de explicație. Mi-au scos sufletul, dar și eu lor! Domnilor, s-o știți de la mine: copiii sînt dușmanii părinților! Ia poftim, luați loc și povestiți-mi ce vînt bun vă aduce pe la mine.

Emil Ciugolea, în calitate de relativ și mai ales de viitor confrate, își prezentă prietenul. Apoi luă cuvîntul.

În timp ce el vorbea, Georgei Galea examina cu uimire chipul boțit al romancierului infantil, populat cu atîția negi păroși, negri și cafenii, rotunzi și ovali, încît cu mare greutate se puteau identifica în acest teren accidentat celelalte podoabe comune oricărei figuri: ochii, mustățile, nasul și sprîncencle. Pipernicit, cu umerii înguști și cu gîtul împins între umeri, acum părea întru totul domesticit. Era surprinzător ca asemenea făptură chircită să scrie atît de suave pagini. Dar mai surprinzător era faptul că, pe nevăzute, îi impresionase atît cu teribilele lui explozii de furibundă mînie. Acum părea omul cel mai primitor și mai blînd din lume.

— Aveți să-mi faceți plăcerea să luați o dulceață și o cafeluță! spuse cu mare prietenie.

Păși pînă la ușa din fundul camerii, o întredeschise și porunci, ca la cafenea, persoanei deocamdată invizibilă, ca și Papanaș:

— Mico! Trei cafele și trei dulceți... Să meargă repedee-ee!

În nuanțarea muzicală a glasului, spiritul de ager observator al lui Emil Ciugolea stabili o netăgăduită înrudire cu timbrul din melopeea cocuței cu sexul nedefinit: „Madaaam Laaanolinum n-are pantaloni!...”

— Va să zică, v-ați hotărît să faceți o revistă? Admirabilă idee! Aceasta mă bucură din cale-afară! mărturisi, așezîndu-se pe fotoliul înalt al biroului, unde, pe dedesubt, Georgei Galea observă că stă cu picioarele în papuci suspendate de un lat de palmă deasupra podelelor, cum stau copiii la masă pe scaune de oameni mari.

Emil Ciugolea expuse programul revistei, amănuntele tehnice; dădu toate asigurările că prosperitatea materială a prietenului de

față garantează o îndelungă apariție, onorarii fabuloase și alte multe ispititoare perspective.

Fantezia viitorului romancier luînd vînt, prezentă actualului romancier pe Georgei Galea ca pe un nabab rafinat și devorat de spleen, gata să-și sacrifice averea evaluată la fantastice milioane întru regenerarea literilor române.

Aceste detalii prețioase îl îndemnară pe Vasile Obedeanu să cercetezc junele care finanța viitoarea revistă, cu mult interes și cu o înzecită simpatie. Scoborî din altitudinile scaunului și întredeschise ușa din fund, să poruncească oarecare modificări în comanda de adineauri:

— Mico! Să faci marghilomane, nu cafeluțe! Cu romul cel de la Ermacov... Și dă din șerbetul de trandafiri!

Revenind, se cățără pe piscul fotoliului și își frecă mîinile, cu o încîntare crescîndă:

— V-am declarat de la început că mă bucur din cale-afară. Înțeleg că sînteți niște tineri serioși și hotărîți la treabă. Aceasta-mi place. Nu proiecte și fantezii. Fapte, domnilor! Fapte... Am însă cîteva obiecțiuni. Îmi permiteți să vi le exprim?

— Vai de mine! Poftim! se grăbi Emil Ciugolea.

— Un sfat al dumneavoastră e pentru noi ordin! supralicită Georgei Galea, mirîndu-se de propria sa predispoziție pentru toate abdicările.

— Iată aceste obiecțiuni: *Primo.* Titlul *România* nu-mi place! Ce e aceea România?! E vag și comercial! Parcă e firma unei societăți de asigurare. Eu sînt de idee să o numiți *România mare.* Aceasta corespunde problemelor care agită acum spiritele. Înțelegeți bine, că scriitorul trebuie să ia o atitudine pe chestia națională. A sosit momentul. *România mare,* e un program. E Ardealul! E Bucovina! E Banatul! E Maramureșul! (Georgei Galea continuă în gînd: E Crișana. E Temișana, e țara Oașului, e Făgărașul etc., etc.). Fără de aceasta, vă anunț ca nici nu înțeleg să colaborez.

— Îi spunem România mare! cedă cu mare grăbire Emil Ciugolea, consultînd din ochi prietenul și capitalistul întreprindeterii literaro-artistico-sociale, care-și adăugă astfel la firmă și un despărțimînt național-intervenționist.

— Desigur! N-avem nimic împotrivă, confirmă și Georgei Galea.

Ambii se gîndiră în aceeași clipă că tot ce lucrează acum al treilea codirector, Matache Stulpican, e muncă pierdută. Va fi nevoit să rectifice coperta și afișul, de vreme ce din *România,* pur și simplu, revista lor devenise România mare, crescînd dintr-o atît de norocoasă plămadă.

— Ei, bravo! Aceasta mă bucură din cale-afară! se arătă încîntat romancierul copilăriei. Dar n-am terminat. Am spus că aceasta e obiecția mea primă. Am încheiat cu ea. Să trecem la cealaltă. *Secundo:* Vă dau cîte o novelă la fiecare număr. Spuneți că va apare lunar. Mai bine. În acest caz vă dau un roman. Îl am gata scris. Am încă vreo trei-patru, care așteaptă în sertar. Îl aleg pe cel mai bun și mai lung, să încapă exact în douăsprezece numere. Sînteți de acord?

— Da! se repezi să răspundă de astă dată Georgei Galea.

— Da, răspunse numai cu jumătate glas Emil Ciugolea, contrariat de această concurență neprevăzută.

Dacă revista apărea cu un roman de Vasile Obedeanu, însemna că importanța romanului său în trei volume cădea pe al doilea plan. Nici nu mai putea fi tipărit decît după un an. Privi cu o mustrătoare surpriză la Georgei Galea.

Prietenul se lepăda, așadar, foarte ușor de dînsul. Nici o clipă nu-și amintise că era hotărît între dînșii să lanseze revista cu această operă capitală a literaturii românești.

Începu să regrete că a dat prea exagerată importanță unei colaborări de care, la urma urmei, se puteau foarte bine dispensa. Vasile Obedeanu o fi fiind el un nume. Dar e un om sfîrșit. Aceleași și aceleași povești cu copii, pentru copii. A ajuns pe drojdie și e ostenitor. E de mirare că pînă acum critica n-a semnalat îndestul de

apăsat acest caz. În loc să fie recunoscător că o revistă tînără îi dă prilej să-și reabiliteze o faimă reformată, mai pune și condiții, stîrpitura!

— Așadar, sîntem de acord! Aceasta mă bucură din cale-afară! continuă romancierul îngerașilor zglobii să descopere tot soiul de prilejuri pentru a se bucura din cale-afară. Dar tot n-am terminat. Vă predau manuscrisul și îmi predați onorariul pe un an înainte. De acord? se adresă capitalistului direct.

Georgei Galea duse mîna la buzunarul de la piept, să plătească un aconto, amintindu-și, din cunoștințele sale juridice, că o arvună e întotdeauna un început de angajament irevocabil, între părțile contractante.

Emil Ciugolea nu înțelegea însă așa. Îi luă înainte.

— Aceasta o s-o discutăm în comitetul nostru...

— Aveți și un comitet? se miră Vasile Obedeanu. Nu mi-ați spus nimic despre aceasta...

— Firește că avem! rosti cu un început de agresivitate romancierul în devenire, ferm decis să se dezbare de concurența incomodului romancier pe drojdie. Firește că avem un comitet de direcție! Iar noi, peste cuvîntul comitetului, nu putem trece.

— Atunci duceți-vă și consultați întîi acest comitet. Pe urmă să poftiți la mine! grăi Vasile Obedeanu cu un ton care vestea apropiata ruptură a raporturilor diplomatice.

Ca să arate că socoate discuția suspendată pînă Ia avizul comitetului, descinse de pe scaun, gata să-i însoțească pînă la ușă.

Pe cealaltă ușă, apăruse Mica, soția romancierului, purtînd tablaua cu marghilomane și șerbet de trandafir. Chiar ochiul lui Georgei Galea, mai puțin exercitat în domeniul observației decît Emil Ciugolea, constată, după anumite simptome vizibile și înaintate, că Mica va îmbogăți în cel mai scurt timp starea civilă a României deocamdată mici, cu încă un june viitor combatant pentru România

mare: a noua sau a zecea cocuță predestinată demonstrațiilor de balistică.

Mica, așa numită, desigur, prin antifrază, era mare și mătăhăloasă. Înaintase pînă la mijlocul camerei, oferind musafirilor tava, și privirilor abdomenul gigant, de splendidă mamiferă de prăsilă. Soțul o opri însă cu palma întinsă, cum ar fi poruncit: *Vade retro!*

— Nu mai e nevoie, Micuțo! Domnii se grăbesc. Au o întrunire a comitetului! rînji cu mușcătoare batjocură.

Aproape îi împinse de spate. Codirectorii se grăbiră să pășească pragul, temîndu-se să nu se pomenească ajutați cumva la coborîtul scărilor de papucul atît de expert în arta expulzărilor forțate.

— Ce naiba te-a lovit să strici tot aranjamentul? întrebă cu nemulțumire Georgei Galea cînd ajunseră sub cerul liber și pacific. Toate mergeau admirabil, și deodată, hop și tu, cu stupizenia aceasta de comitet. De unde ai mai scos, comitetul? Cum o dregem?

— Lasă-mă să procedez cum știu eu. Pînă la sfîrșit, ai să te convingi că am dreptate! îl asigură Emil Ciugolea.

Vorbind, se apără cu îndemînare de fost oinist de proiectilul zvîrlit din tranșeia invizibilă, uncie Papanaș îi așteptase cu o perversă abnegație.

— Cucu! Cucu!

Georgei Galea însă, care nu fusese și el oinist, nu izbuti să pareze a doua minge. Primi lovitura în ceafă. Pălăria se rostogoli de-a dura pînă la poartă.

Cînd se plecă să o culeagă, celălalt copil îi țupăi înainte hlizindu-se:

Madaaam Laaanolinum n-aaare pantaloni!...

— Bine că are mă-ta! se răsti la cocuță Emil Ciugolea, cu un condamnabil cinism, care nu se ședea de loc unui director de revistă.

Apoi, întorcîndu-se spre Georgei, care-și ștergea pălăria cu mîneca:

— Hai la Orbalț! De acela avem neapărată nevoie. Acela c un adevărat poet mare. Om întreg. Și el n-are copii. Nici nu-i însurat.

Plecară spre domiciliul poetului.

Isaia Orbalț era idolul tuturor adolescenților și mai ales al adolescentelor. Stihurile sale de dragoste fluturau pe toate buzele și se amestecau în toate epistolele amoroase ale liceenilor și elevelor de pension. Fetele dormeau cu fotografia lui sub cap. O poezie a lui însemna dintr-o dată un contingent apreciabil de lectori. El aducea toată rezerva școlară a țării, generația de mîine ajunsă la vîrsta pubertății, și, cum spunea undeva Ion Creangă, „începînd să-i miroasă a catrință”.

Bătură și la această ușă.

Era pe Strada de Sus, într-un gang, unde în curte se afla un depozit de lemne, și un fierăstrău mecanic reteza stînjenii cu un sfâșietor vaiet metalic.

— Intrăăăă! invită glasul din casă, silindu-se să biruie scrîșnetul fierului.

Intrară. Și primiră o lovitură brutală de ușă, în spate. Emil Ciugolea se întoarse ofensat. Dar își retractă exclamația injurioasă, rostită în gînd. Nu fusese vreo mînă invizibilă și agresivă, nici, ca dincolo, vreun papuc cu aplicații balistice. Ușa avea o cumpănă cu greutate și un arc, primitivă construcție, menită să închidă canatul automat. Iar lovitura îi împinse înlăuntru, nu-i azvîrlea pe scări. Era o bună prevestire. Ușa unui om ospitalier, grăbit să primească, nu să alunge.

Storurile se aflau trase. Lumina aprinsă, deși soarele încă nu apusese deasupra Ceahlăului.

Isaia Orbalț îi întîmpină în halat de postav vișiniu, legat la gît cu un șervet care-i făcea la ceafă două urechi de iepure. Îl recunoscu pe Emil Ciugolea și-i rosti bun venit, cu un suspin plin de nădejde. Nu-l lăsă să înceapă. Vorbi el.

— Sînt nenorocit, monșer! Totul conspiră împotriva mea. Aveți în față cel mai disperat om din țara românească. Să nu vă mire dacă

veți citi mîine că mi-am zburat creierii. Sînt victima celor mai infernale mașinațiuni.

— Ei, cum asta? se miră cu sinceră solicitudine Emil Ciugolea.

Ascultați! ridică degetul Isaia Orbalț.

Ascultară. Chiotul fierăstrăul ui circular străbătea triumfal pînă aci. S-ar fi spus că răcnea în casă, sub pat, sub sobă, în resorturile canapclei.

— Mai scrie! Mai inspiră-te! se văietă poetul. De-ar fi numai atît! Dar acum priviți, după ce-ați ascultat!

Codirectorii priviră în direcția degetului.

Pe biroul poetului se afla un borcan de sticlă.

În borcan și în spirt, răsucită pe o placă neagră, un fel de sfoară albă, de șnur, de panglică. Se apropiară să cerceteze nedumeriți.

— Tenie! lămuri poetul cu un sfîșietor surîs de martir. Tenia mea. Mi-au scos-o doctorii acum o lună. Opt metri șaptezeci și cinci de centimetri. Un adevărat fenomen, spun toți. Am s-o las după moartea mea Academiei... Dar ghinion. Nu i-a ieșit capul. A rămas prins în cîrlige și o simt crescînd în mine. Mai scrie! Mai inspiră-te! Poezie-poezie!

— Și noi, care tocmai pentru aceasta veneam! se agăță Emil Ciugolea de asemenea binevenită introducere. Întemeiem o revistă... Cea mai mare și mai prezentabilă, din cîte au apărut la noi. O revistă într-adevăr occidentală. Prietenul meu, care o finanțează, a fost de idee să...

Isaia Orbalț ascultă expozeul pînă la sfîrșit cu suspine, scîncete și priviri înălțate disperat spre tavan. De acolo, cînd se întrerupeau cîteva clipe urletele fierăstrăului circular, străbătea un cîntec de gramofon la al doilea etaj: „Iulian și mama soacră”.

Georgei Galea admira frumosul cap al poetului, așa cum îl popularizaseră cărțile poștale și gravurile almanahurilor. Era într-adevăr un cap inspirat. Fruntea înaltă, albă și lucie. Părul mătăsos și inelat. Ochii dureroși.

— Aceasta e, maestre!... Am venit să ne dai chiar pentru primul număr o poezie pe care o vom pune în prima pagină! încheie Emil Ciugolea.

— Dar cine mai poate scrie? se tîngui poetul. Ascultați sus. Gramofon. Și știți de ce zbiară și acolo? Pentru mine!... Cînd încetează și fierăstrăul de afară, noaptea, atunci se oprește și gramofonul și începe clavirul. Aceasta e tot pentru mine. Se află sus o idioată, o studentă, care a închiriat camera înadins ca să stea deasupra mea. Îmi scrie scrisori. Mă așteaptă în gang cînd intru și cînd ies. Cîntă ca să-și afirme prezența fidelă. M-a amenințat că se sinucide, dacă n-o ascult să-mi destăinuie amorul ei... Eu nu știu ce să mai fac! Am ajuns o biată victimă a tuturor persecuțiilor. Cum să vă dau poezii? Cine mai poate scrie versuri?

— Maestre! se oferi cu generos spirit de sacrificiu Emil Ciugolea. Vrei să te scap eu de nebună? Las-o pe mîna mea. Ți-o lucrez să se vindece de amor în două săptămîni.

— Ce folos? oftă poetul. Rămîne gramofonul. Rămîne fierăstrăul. Eu sînt un om bolnav. Am toate bolile de pe lume. Vedeți? Acesta e al șaisprezecelea buboi. Am avut pînă acum trei în ceafă, două subsuoară, patru în spate, altele pe pîntec, la mînă, unde vreți. Șaisprezece. Doctorii spun că nu pot face nimic. Au încercat tot soiul de tratamente. Am chemat o babă să mă descînte și să-mi dea buruieni. Zice că nu scap pînă ce nu voi avea nouăzeci și nouă. Am ajuns abia la al șaisprezecelea. Pînă la nouăzeci și nouă mai am de așteptat optzeci și trei. Mai scrie! Mai inspiră-te! Eu, de trei ani, domnii mei, n-am putut să pun pe hîrtie un singur vers. Stau toată ziua cu luminile aprinse și cu storurile trase. Nu pot suferi soarele și ziua... Am și astm. Sînt bolnav de ficat. Nici cu inima n-o duc mai bine. Mie, sănătatea și tinerețea altora îmi fac rău. Mă dezgustă. Numai animalele insensibile, numai brutele sînt de această sănătate respingătoare.

Georgei Galea și Emil Ciugolea erau gata să-și ceară scuze, că se numără momentan printre aceste brute insensibile, tinere și de o respingătoare sănătate. Amîndoi își luară mutră de suferinzi, ca niște oameni care s-au tîrît pînă aci, vai de capul lor, numai Dumnezeu știe cum.

— Bine, maestre, spuse Emil Ciugolea. Toate acestea le înțelegem și ne întristează. Totuși nu plecăm pînă ce nu ne făgăduiești o poezie. Nici nu putem apărea fără dumneata. Dumneata ești idolul nostru. Noi ne mulțumim să existăm în umbra dumitale. Prietenul meu Georgei Galea e unul din cei mai înflăcărați admiratori. A pregătit un studiu vast asupra întregii opere. El a avut pentru dumneata și un duel la București, cu o lichea de la Capșa, care pretindea că Eminescu e mai mare... Un cirac de-al lui Vlahuță.

Fantezia lui Emil Ciugolea și poate chiar oarecare fină intuiție psihologică, îngăduindu-i să cunoască toate slăbiciunile omenești, îl ajutară să făurească un fel de mic roman plin de aventuri și peripeții ardente, în care eroul principal era prietenul său Georgei Galea, luptînd cu vitejie de cruciat să salvgardeze prestigiul poetului, atacat de toți invidioșii și incapabilii literelor române.

— Acum, fiindcă mă văd silit, maestre, am să-mi calc cuvîntul și am să mărturisesc un secret. Amicul meu, Georgei, s-a hotărît să scoată revista numai pentru aceasta... Ca să ne adunăm în jurul dumitale și să proclamăm sus și tare admirația noastră. El m-a juruit să nu spun. E modest, discret și pudic. Dar mă ierți, draga Georgei, că te-am trădat?

Georgei Galea nu-și credea urechilor. Jena lui la auzul acestor gogoși fu socotită de poet drept o frumoasă dovadă de modestie. Flatat, Isaia Orbalț rămase pe gînduri.

— În acest caz, am să încerc, dragii mei. Am să caut prin sertare. Dar înainte de a vă promite am de făcut o obiecție.

Codirectorii tresăriră, îndreptîndu-se pe scaune, ca două arme care și-au ridicat cocoașele. Iar era vorba de obiecții?

— Am o obiecție. Pardon, vreau să zic două! Mai întîi revista să nu se numească *România.* Nici *România mare.* Nu sună frumos. Și nu e un titlu care să cuprindă un manifest. Eu sînt de părere să se numească *Romania nouă.* Poate fi înțeles în toate sensurile. O Românie și mare, și nouă. Nouă, în orice domeniu. În poezie, în artă, în politică... Aceasta e prima obiecție. A doua...

Se întrerupse, să toarne o doctorie într-o lingură. O înghiți. Se oțărî. Cei doi directori ai *României noi* înțeleseră, după această schimă, că medicamentul era foarte amar sau foarte acru. Așteptară oftînd cu resemnare a doua obiecție.

— A doua, le ghici nerăbdarea poetul, e să renunțați definitiv la colaborarea lui Vasile Obedeanu. Eu sînt certat cu el, și el e, de altfel, un idiot. E o legendă. Niciodată n-am putut citi patru pagini scrise de acest guguman. Cu el, vă compromiteți revista de la început.

— Perfect, maestre! se grăbi să admită Emil Ciugolea. Revista se va numi *România nouă* și se va dispensa de colaborarea lui Vasile Obedeanu. Și noi sîntem de acord că e un mare imbecil.

— Dacă vreți să vă asigurați un succes fără precedent, să vă învăț eu ceva! adăugă poetul confidențial. Chiar de la primul număr, să atacați cu toată energia canalia aceasta de Obedeanu. Să-l executați pînă la sînge. Să-l scoateți din literatură. Vă dau eu date prețioase și senzaționale. Știți dumneavoastră, dragii mei domni, că nevasta lui e fata unui păcătos de subcomisar? Ați avut idee că Obedeanu trăiește și acum cu bucătăreasa? E un satir bătrîn și abject. Am date de acestea cîte vreți. Bineînțeles să le folosească și să le semneze altcineva. Bunăoară, dumneata, domnule Galea... Eu în chestii de acestea nu mă amestec. Îmi promiți, dragă domnule Galea, că-l scoți din literatură?

Georgei Galea promise fără nici o mustrare de conștiință că e gata să-l zvîrle pe Vasile Obedeanu din literatură, așa cum romancierul copilăriei își împroșca pruncii cu papucul în spate, pe scări, afară.

Atunci sîntem înțeleși! se însenină o scurtă clipă poetul seninelor idile. V-as oferi un pahar cu apă rece. Dar eu n-am aci decît apă fiartă. Slăbit cum mă aflu, sînt forțat să iau toate precauțiile împotriva microbilor. Nu-mi ajungeau dușmanii!... Mai am de luptat acum și cu microbii. De aceea nici nu vă întind mîna. De aceea și la ușă am pus un dispozitiv automat, să nu ating clanța cu degetele. Vă slătuiesc să luați aceleași măsuri. Tinerețea e imprudentă... Dar imprudența se plătește scump, dragii mei prieteni... Nu-l uitați pe Obedcanu. Pînă la sînge!

Codirectorii respirară afară cu sete aerul curat și rece, după atmosfera clocită și mirosul farmaceutic din camera poetului.

De la Isaia Orbalț, plecară la marele eseist, filozof și critic G.D.M.V. Vasiliu-Paltin.

Acesta puse condițiile sale: revista să se numească neapărat *România liberă* și în orice caz să se păzească de colaborarea compromițătoare a lui Isaia Orbalț; un maniac, un ratat, un ipohondru și un plagiator ordinar al lui Verlaine, Samain și Baudelaire.

— Ce dracu ne facem? priviră unul la altul codirectorii, cînd ieșiră în stradă. Trebuie să renunțăm la unul din doi... Dar la care?

Ca Pillat din Pont, Georgei Galea își declină orice răspundere:

— Alege tu. Tu cunoști mai bine cît prețuiește fiecare...

— Să renunțăm la animalul acesta de G.D.M.V. Vasiliu-Paltin și să-l păstrăm pe Orbalț. Se cheamă că eseist și critic ai să fii tu... În loc să te clasezi singur pe al doilea plan, punîndu-ți pe altul în cap, te impui de la început criticul oficial ai revistei... Hai să mai încercăm și la Iorgu Calinic. N-avem un sociolog. Cum a fost ales și vicepreședinte al Academiei, e un nume cu suprafață și prestigiu. Un universitar e decorativ.

Merseră și la Iorgu Calinic, sociologul și rectorul Universității. Condițiile lui fură:

Revista să se numească *România noastră.* Să ia atitudine vehementă pentru intrarea în acțiune alături cu puterile centrale, împotriva Rusiei. Să publice în fruntea primului număr o execuție radicală a lui G.D.M.V. Vasiliu-Paltin. Spre deosebire de prudența poetului Orbalț, el își lua angajament să scrie și să semneze pe a sa răspundere această execuție. Le-o putea trimite în douăzeci și patru de ore. Mai fu de idee să transforme revista în publicație săptămînală. Organ mai sprinten de luptă și de atac. Dar aceasta rămînea la aprecierea codirectorilor. Era o simplă dorință facultativă, nu o condiție expresă...

În drum, cînd coborau de la Iorgu Calinic, reduși la muțenie de perplexitatea acestor complicații irezolvabile, se întîlniră cu Matache Stulpican. Pictorul era voios, cu urme de văpsea în barba care luase toate nuanțele curcubeului.

— Ei, ce-ați făcut, băieți? întrebă strîngîndu-le mina, ca unul care nu știa ce e aceea teama de microbi. Am terminat coperta și afișul. Superbe! Am făcut și o duzină de vignete. Dar am început, mai băieți, și trei pînze, ceva giugiuc... Fleac, Grigorescu! Fleac, Luchian! Le reproducem în clișeu, la primul număr, pe supliment de hîrtie cretată.

Niciodată Matache Stulpican nu vorbise atîta. Revenind la tăcerea-i nativă, observă că mutrele amicilor arătau cu totul plouate. Îi întrebă cu îngrijorare ce s-a întîmplat. Cînd află toate peripețiile pelerinajului la moaștele celebre, rezolvă chestia foarte sumar și foarte norocos inspirat.

— Dați-i pe toți de unde-au venit. Facem revista fără acești ramoliți. Și o numim *România tînără.* Ca să se învețe minte. Să vadă dumnealor, că n-avem nevoie de dînșii... Acum mergem la Paradis General. Pe astăzi ne ajunge. A sosit Ionel Florinel, care are o inspecție și un patron. V-a căutat și Panait. Discutăm la Paradis. Le spunem și lor ce-am pus la cale. Am să vă schițez eu alte afișe și altă copertă. Mi-a venit o idee genială.

Sperjurii se îndreptară spre Paradis General, uitînd hotărîrile abstinente de azi dimineață. Dar aveau o scuză. Față de noua situație, era nevoie să cerceteze mai de-aproape fizionomia și atitudinea viitoarei reviste strămutată pe alte baze.

— Vă spun drept, că mi s-a luat o piatră de pe inimă. E mai bine așa! se bucură Emil Ciugolea. Scăpăm de ei. Facem revista generației noastre. Jos cu cioclii! Acesta să fie programul *României tinere.* Să îngropăm fosilele. Mîine mă așez la masa de scris și trimit răvașe la toți scriitorii mai tineri de treizeci de ani din toată țara. De la București și de la Craiova, de oriunde. Sînt o mulțime de refugiați din Ardeal și din Bucovina. Îi centralizăm aci. Luăm în mîinile noastre frînele generației!... Cînd mă gîndesc că era să ne prostim și să ne încurcăm cu stîrvurile acelea, mă apucă groaza. Cu dînșii eram morți, fraților, de la început. Ne semnam singuri actul de deces. A fost o Provindență, care ne-a păzit de mare cumpănă.

La Paradis General îi întîmpină, fără nici o intenție malițioasă, cu vechile cîntece:

Asta să i-o spui lu Mutuuuu
și cu:
Ei nu mă lăsa să mor, Marghioală!
Ei, nu mă lăsa să mooor!...

Ședința se prelungi pînă a doua zi la amiază. Se termină la baia cu aburi și continuă pe urmă la gustări, după baie. Sosise Costăchel Andrieș. El isprăvise strînsul de pe cîmp, vînduse recolta, nu mai avea ce face cu timpul și fu cuprins de admirație și de pios respect, cînd află că prietenii lui vor scoate o revistă cum n-a mai fost încă în România.

Numai Ionel Florinel se arătă contrariat și mîhnit.

Cine îi silea să se pună rău cu scriitorii ajunși la faimă și la maturitate? Nu e destul că s-au asmuțit neamurile, la toate hotarele?

Mai era nevoie să se mai încingă și o sfîșiere între frați?... Cu oarecare bunăvoință, totul s-ar fi aranjat altfel. Dacă l-ar fi lăsat pe el, măcar că n-are nici o cădere, i-ar fi împăcat pe toți în douăzeci și patru de ore: pe Isaia Orbalț cu Vasile Obedeanu, pe Iorgu Calinic cu G.D.M.V. Vasiliu-Paltin și pe acesta cu poetul Orbalț. Toți sînt niște zevzeci și niște melchisedeci.

-

CAPITOLUL XIV *Mane. Teckel. Fares.*

De două ori planeta trecuse de la apheliu la peripheliu, transportînd gratuit populația sa de 1.523.728.563 melchisedeci de toate vîrstele și de toate rasele, cu viteză de douăzeci de kilometri pe secundă, spre un punct necunoscut din constelația Lirei.

Noroadele în loc să arate desfăt și bucurie la acest amuzant voiaj, privind pe fereastră rotirea peisajului ceresc cum fac copiii cuminți în accelerat — se întreucideau frenetic. Parcă n-aveau să ajungă cu toții, în aceeași clipă, la aceeași destinație.

Alte oștiri proaspete soseau pe fronturi să primenească grosul armatelor. Se mistuiau repede, tîrîș, în galeriile de cîrtiță. Își aruncau în cap cadouri cu surprize explozibile, care plesneau împroșcînd așchii și pară. Se făleau ca de o mare ispravă, cînd clădeau pe buza tranșeii o movilă cît mai înaltă de morți, cu dinții rînjind neantului.

Alte țări dădură buzna, orbeț, în măcel.

Vreun mag bătrîn, din altă stea, va fi privit cu uimire prin luneta lui această planetă gonind besmetic în vîlvătaie, pocnet și fum, ca o rachetă aprinsă la onomastica Satanei.

Într-o apreciabilă măsură, se împlinea astfel visul sadic din insomniile lui Maximilian Ștaic. Melchisedecii își luaseră în serios misiunea să se extermine reciproc și izbuteau cu prisosință.

Tata Max, la lectura fiecărui comunicat, scotea din gîtlej feroce articulații de satisfacție. Își trosnea degetele osoase și tremurînde. Își freca palmele ca un patron de prăvălie, căruia îi merge afacerea strună.

— Dați-i înainte, Melchisedecilor! Curaj! Nu vă lăsați, copii!

Cu un rîs șchelălăit și cu privirea sticloasă, înălța paharul umplut numai pe jumătate, ca să nu-l reverse cu tremurul mîinii, îl dădea de dușcă închinînd pentru morții prezentului și mai ales pentru cei ai viitorului.

— Se strînge cercul, Melchisedecilor! Vine și rîndul nostru!

Nu mai bea decît vin roșu și gros, ca sîngele. Degetele pătate, barba și piepții hainei căpătaseră o culoare închegată, care înfiora privirea.

Antricot căra sticlele asudînd și gîfîind. Domnul Solomonică însă asculta discuțiile clienților și citea cu ochiul lăcrimos comunicatele ziarelor, cu o mare îngrijorare și cu sumbre presimțiri. Îi era destul ceea ce-i vedea ochiul acum, ca să înțeleagă ce poate fi mîine. Nu-și mai recunoștea musafirii veseli și pașnici de altădată. Nopțile lor se desfășurau într-un fel de deznădejde alungată din urmă, cu o grabă sinistră, sfîrșind în certuri cumplite.

În van Bălănuț își epuiza repertoriul cel mai voios. Nimeni nu-i mai asculta arcușul. Căzu și el în melancolie. Cutreiera un vînt încărcat de amenințări.

De aceea, după miezul nopții, domnul Solomonică își făcuse obiceiul să întredeschidă din ceas în ceas ușa fiecărei încăperi. Introducea nasul subțire în crăpătură și cerceta cu agerul ochi unic fazcle fiecărei petrecanii. Poate voia să constate și dacă n-a apărut pe vreun perete, scris de o mîna nevăzută, fatidicul avertisment din sala unde odinioară regele Balthazar își sfîrșea ultima noapte de orgie, în ceasul cînd Cirus spărgea cetatea Vavilonului, așa cum istorisește cartea profetului Daniil.

Inscripția nu apărea în noaptea aceasta. Dar nu era decît amînată pentru celălalt cîntat al cocoșilor.

Totul o pregătea.

Acum, clondirele de vin, în loc să încălzească glasurile pentru cîntec și îndelungi istorisiri, între bunii prieteni care în zori se ajutau frățește ținîndu-se de braț, să nu se poticnească în prag, același Uricani și același Cotnar și același Pîhnești aprindea glas ascuțit, de harțag, iar comesenii se despărțeau dușmani, fără să-și întindă mîinile. Dacă a doua zi se întîlneau împăcați, cu aceeași sticlă neutrală între dînșii, armistițiul era provizoriu și nu dura pînă la răsăritul soarelui.

Trînteau ușa intrînd, cu avînt sau plouați, după cum comunicatul „lor” le adusese bucurie sau decepție. Își băgau unul altuia, sub ochi, ziarul cu litere mari și negre, cît gîndacii de pivniță, bătînd „ultima oră”, cu dosul palmei.

— Poftim! Mai zi ceva, puișorule!... Cc spui de asta? Au mîncat oleacă de papară șoacății dumitale!...

— Te știam mai serios, șefule. Cum poți lua de bune toate falstițiurile franțuzești? Citește mătăluță printre rînduri. Victorie de asta, să le rămîna lor în nas. Povestea ceia: „Ia-l de pe mine, că-l omor!”

— Va să zică te-ai vîndut cu tătu rușilor? Fugi de-aicea că duhnești a mahorcă și-a iuft, cale de-o poștă.

— Și pe mătăluță ti-o îndopat nemții cu crenvuști de-ai să plesnești. Ia te uită ce burtă ai făcut de cînd te umpli cu bere! Parcă ești cel de pe polobocul lui Gambrinus.

— Pînă una-alta, nemții bat și franțujii țipă...

— Parcă rușii noștri n-au tras în austrieci ca-n fasole!

Și așa mai departe. Bucuria unuia și deprimarea celuilalt nu țineau însă pînă a doua zi. O nouă ediție de ziar, cu un nou comunicat, confirma sceptica filozofie, după care totul în această nestatornică lume e trecător și ușurel ca fumul. Nemții dădeau îndărăt de unde înaintaseră ieri. Iar franțujii, englejii sau rușii pierdeau poziția cucerită, ca să o mai cîștige și iar să o piardă, mîine și poimîine.

Drojdia harței, însă, dospea și se oțetea. Din pricina acestor depărtate isprăvi ale noroadelor intrate în ceasul judecății de apoi, prietenii vechi își aruncau în față cuvinte grele, care rămîneau între dînșii irevocabile și după ce echilibrul pe frontul occidental și oriental fusese restabilit. Mușteriii Paradisului General nu se mai căutau după vechile afinități care-i apropiaseră în neturburate prietenii de zece și de douăzeci de ani. Acum se întruneau la aceeași masă amicii aliaților și izbăvitorii Ardealului: iar la masa vecină, prietenii nemților.

Epitetele: „francofil”, „nemțofil”, „rusofil” căpătaseră înțelesuri de grave injurii și erau adesea acompaniate de un pahar, care, zvîrlit cu efect în capul nemțofilului, îl desemna oprobriului public cu stigmatul unui cucui. Trădătorul era silit să se închidă în casă două-trei zile și să-și ascundă propria infamie. Pe urmă, cînd vînătaia se decolora, sosea viteaz și clocotind de indignarea clocită acasă, ca să aplice, cu un sifon, celălalt stigmat infamant, celuilalt trădător: rusofilului.

Numai Maximilian Ștaic se dovedea de o neclintită nepărtinire. Pe el nu-l interesa cine a înaintat și cît a înaintat. El citea numai bilanțul de morți al bătăliilor și cunoștea numai bucurii și decepții statistice.

Zilele de acalmie pe fronturi erau singurele care îl deprimau. Iar atunci toți învățaseră că e mai prudent să i se ferească din cale. Cînd însă purcedea o ofensivă cruntă, cu mii de morți și divizii întregi decimate, apărea radios. Clipea din ochi și își netezea barba sanghinolentă.

— Văzut-ai, Melchisedecule? Merge uzina grozav! Așa mai înțeleg și eu... Ce era porcăiala ceia: „Slab bombardament de artilerie... Nimic nou pe frontul de vest”? E război sau e joacă de copii, cu puști de soc și cu săbii de lemn?

Bătălia de la Verdun și catastrofa de la lacurile Mazuriene au fost două din cele mai mari bucurii din viața lui.

Cu un chibrit, muiat în drojdie de cafea desena, cu tremur de seismograf, pe fața de masă, o mișcare genială de împresurare.

— Acuma să-i prindă rușii pe nemți, și să-i dea peste cap în mare, aș spune brava lor! Nu știu ce dracu tace tîmpitu de Kornilov, de nu se mișcă? Au să-i apuce iarna stînd cu brațele încrucișate. Apropo, Georgei! La revista voastră trebuie să înființați numaidecît o rubrică neagră. Un bilanț lunar al morților, să aibă cu ce se mîndri posteritatea, dacă va mai rămîne o posteritate. Să-mi dați mie rubrica asta.

Georgei Galea cădea de acord, să întemeieze și o rubrică neagră, pe care să o încredințeze lui tata Max, printr-o excepțională dispensă a limitei de vîrstă.

Revista celor trei cîrmaci ai generației june suportase, de altfel, atîtea modificări, încît nici unul nu o mai recunoștea. Bineînțeles că numărul prim nu apăruse. N-o recunoșteau în matamorfozele din proiect. Era un proiect în veșnică și foarte activă evoluție.

La răvașele lui Emil Ciugolea, cu o scandaloasă indiferență, nu răspunsese nici un reprezentant al tineretului literaro-artistico-social, de dincolo de Cucuteni și de Bîrnova. Au așteptat. Au repetat cu același insucces apelul-circulară. Scîrbiți și indignați, s-au hotărît să schimbe definitiv spiritul și programul revistei. Ca o palmă usturătoare pe obrazul acestor camarazi dezertori de la datorie, au ajuns la soluția de unde ar fi trebuit să plece. Generozitatea lor n-a fost înțeleasă și apreciată. Foarte bine! Vor face un monitor de vajnic și ireductibil regionalism. Ca să simtă, dumnealor! Din Moldova au pornit toate mișcările care au lăsat dîră în literatura și arta românească. De aci poeții, de aci prozatorii, de aci cugetătorii, de aci istoricii. Aci e țara cronicarilor. Din acest Iași, va porni și de astă dată noul curent, ferit de spurcarea oricărui compromis, cu dumnealor, cei de peste Milcov sau de peste Carpați. Ultimul nume al revistei și cel deocamdată definitiv a devenit astfel, după multe peripeții: *Iașul!*

Era un întreg program în acest titlu. Un manifest. Totul pornea din Iași și rămînea în Iași. Tot așa și Atena, numea străin și sclav larva umană a metecilor născuți departe de umbra Acropolei. Ei erau ceva mai indulgenți. Nu cereau numaidecît autenticului ieșean să se fi născut la umbra Galatei și a Cetățuiei. Destul să fie adoptat de ieșeni și destul să fi optat, în existența lui, pentru Iași. Aceasta era o delicată concesic, acordată de Emil Ciugolea și de Matache Stulpican, ieșeni băștinași, codirectorului Georgei Galea, ieșean prin adopțiune. Și era, de altfel, o realitate în afară de orice tăgadă. Cei mai fanatici ieșeni nu erau oare fiii adoptivi ai Iașului?... un Radu

Demetrescu, ori un Topîrceanu, născuți la Craiova sau pe Valea Teleajenului? Aceștia au tras la Iași, așa cum Goethe s-a simțit într-adevăr născîndu-se în adevărata lui patrie, numai cînd a ajuns sub cerul Italiei.

Chestiunea avea să fie pe larg și patetic lămurită în articolul-program.

Matache Stulpican, după o serie nouă de schițe și de proiecte, a mai desenat o copertă definitivă și un afiș. Dar îndată se ivi altă dificultate de ordin filologic:

Iașul sau *Iașii?*

Cum trebuie să se numească revista corect?

O anchetă minuțioasă și îndelungă în lumea specialiștilor și a grămăticilor, precum și o mai iscoditoare consultare a străvechilor urice domnești, au mînat la rectificarea titlului inițial. Era evident pentru cel mai puțin informat individ, că revista nu se putea numi decît *Iașii.* Matache Stulpican a schimbat îndată alt afiș și altă copertă, deși toate preocupările sale îl rețineau acum în altă parte.

Începuse să lucreze la un tablou uriaș, cît peretele: șapte metri pe patru. Strămutase atelierul în salonul cucoanei Elencu, expulzînd toate mobilele și covoarele. Cocoțat pe scară, zugrăvea un episod glorios din războaiele lui Alexandru cel Mare cu perșii: *Înfrîngerea lui Darius.* Astfel, cu o aproximație de circa două mii de ani, se apropie de actualitate. Tot văzduhul planetei se afla străpuns de răsunetele războiului. Războiul îl inspira de astă dată și pe el. Era un progres și un început de aclimatizare.

Tabloul înaintase dincolo de jumătate. Pe primul plan, se vedea Alexandru cel Mare, călare, repezindu-se în galop marțial spre oștile înfricoșate ale lui Darius. Din fund, înainta ca un bizar ariciu, faimoasa falangă macedoneană, cu sulițele amenințînd privitorul.

Dar într-o dimineață, Emil Ciugolea veni să turbure ardenta inspirație a pictorului. Spuse, căscînd:

— Eu, în locul tău, Matache, l-aș da dracului pe Alexandru cel Mare. Cine se mai interesează de el și de perși? Aș îmbrăca soldații în uniformă franceză. Aș pune niște tunuri în fund și niște ghiulele explodînd deasupra capetelor. I-aș turna niște mustăți albe lui Alexandru, să-l transform în Joffre. Și aș boteza tabloul: *Înfrîngerea de la Marna.* Ar avea un succes monstru. Pe garanția mea! Am reproduce pe urmă tabloul în primul număr al revistei. Un supliment în culori, pe hîrtie cretată!

Ceea ce îl ademeni pe Matache Stulpican la această judicioasă idee n-a fost garanția lui Emil Ciugolea. Era mai ales ispititoarea perspectivă a unei superbe perechi de mustăți, aplicată pe buza superioară a lui Alexandru cel Mare, Macedoneanul.

O săptămînă, pictorul a lăsat să se usuce penelurile și paleta, muncit de o foarte legitimă criză a conștiinței de creator. Pe urmă, într-o bună dimineață, a escaladat scara fluierînd voios și a început să transforme cu mare viteză ostașii cu scut și lănci ai lui Alexandru cel Mare în bravi și mustăcioși „poilu”. A purces, firește, de la mustățile spînului împărat macedonean, devenit într-o clipă victoriosul generalisim de la Marna. Între picioarele calului, aruncă o granată rumenă ca o rodie și împroșcînd un pumn de grăunțe de plumbi. Cerul Asiei Mici se întunecă de fumul ghiulelelor, într-un cumplit bombardament, pe care nici prin vis nu l-au simțit, cu două mii de ani în urmă, soldații lui Darius.

Matache Stulpican se convertise, în sfîrșit, la actualitate.

Dar ideea lui Emil Ciugolea țîșnise din fantezia sa de romancier într-un ceas rău. Căci discutînd epocala operă a bunului lor prieten, izbucni într-o noapte, la Paradis General, semnalul discordiei.

Sosise și Ionel Florinel, între o inspecție și un botez și între o anchetă și o nuntă. Erau adunați în păr: Costăchel Andrieș, cu inseparabila-i cutie de tutun Macedonia și veșnic disparibila-i țigaretă de chihlimbar. Panait Bîzdrugovici, tata Max, Emil Ciugolea și Georgei.

La al nu știu cîtesprezecelea pahar de Uricani, Ionel Florinel, în generosul său pacifism, expuse amicilor cum ar pune el capăt odiosului măcel care dezonora umanitatea. I-ar aduna pe toți: regi, împărați, președinți de republică, miniștri și comandanți superiori, la o masă copioasă. Acolo, la fructe și la cafea, le-ar ține o închinare mișcătoare, să-i aducă la simțul realității. Împăcarea ar fi o jucărie. Cu o singură condiție: să se afle cu toții după masă și după un vin copios, cînd omul e îmblînzit de torpoarea digestiei.

— Ești un debitoc! pufnise Maximilian Ștaic cu dispreț. Ce te doare pe tine? Lasă-i să se spintece; de-abia au început să învețe meșteșugul acesta.

Bălănuț crezu oportun să cinte *Madelon,* îndată acompaniat pe patru voci de Emil Ciugolea, Panait, Georgei și Ionel Florinel, ca întotdeauna soprană-lejeră.

Un spirit obiectiv și subtil ar fi presimțit din abținerea celorlalți trei: Matache Stulpican, tata Max și Costăchel Andrieș, o tainică indicație a viitoarei separațiuni pe chestie de principii. Cel care dezlănțuise catastrofa fu Emil Ciugolea.

— Eu propun să mergem cu toții mîine dimineață să admirați tabloul lui Matache. E o adevărată capodoperă. Dacă l-ar vedea Saint-Aulaire, cînd va fi gata, sînt sigur că o să ceară telegrafic autorizație de la guvernul francez să-l rețină pentru Luvru.

Spre surprinderea tuturor, Matache Stulpican, în loc să se simtă flatat de aceste fierbinți elogii, mormăi în barbă un cuvînt puțin amabil la adresa eroilor din propria sa capodoperă.

Georgei Galea păru consternat.

— Dar e absurd ce spui tu, Matache! Glorifici o victorie franceză și ai simpatie pentru boși?...

— Aceasta e bună de pus în roman! adăugă Emil Giugolea.

— În romanul tău să pui altceva! (și spuse ce), o ținu înainte Matache Stulpican. Dacă am stricat tabloul, zugrăvind paiațele celea de franțuji, e numai din cauza ta. Un atac german; cu aceasta trebuia

să încep! Ai auzit tu cum merg trupele germane la atac? O splendoare! Cot la cot, în masă compactă și în cîntecul fanfarei.

— Cînd ai devenit, dragă, atît de nemțofil? se miră nevinovat Georgei.

— De cînd vă tot aud pe voi, cu franțujii voștri. Că franțujii fac așa. Că franțujii luptă așa. Mi s-a acrit. Eu m-am convins că nemții sînt un popor foarte de treabă. Uitați-vă la pardesiul meu. Marfă nemțească. Îl am de patru ani și parcă e nou. Asta nu-i fleac!

Discuția se întărită, încrucișînd argumente pentru și contra aliaților, pentru și contra puterilor centrale.

Ionel Florinel se declară fidel partizan al aliaților, fiindcă numai franțuzii și rușii știu să mănînce, prin contrast cu bucătăria mălăiață și indigestă a nemților. O victorie germană echivala cu o înfrîngere a bucătăriei franco-ruse. Își putea imagina cineva omenirea supusă la un regim de crenvuști, franefurteri și șunci, de cafea cu lapte și cugăli cu prune?

Maximilian Ștaic admira pe nemți din două pricini. Mai întîi, fiindcă numai ei fuseseră vrednici să pună la cale o hecatombă ca aceea de la lacurile Mazuriene. Mai apoi, tocmai fiindcă mergeau la moarte ca niște bravi Melchisedeci, cot la cot, în cîntecul piculinilor.

Ceilalți se grupară într-o tabără sau alta, cu argumente recoltate din toate domeniile artei, politicii, umanității, istoriei și geografiei. Argumente care întîmpinau contraziceri, fiindcă spiritul și conștiințele lor, precum și Uricaniul lui Solomonică, desfundaseră un nesecatuit izvor de ingenioase inspirații. Dintre toți, Matache Stulpican și Ionel Florinel nu admiteau nici o replică. Erau tari pe ceea ce știau ei.

— Uitați-vă la pardesiul meu. Marfă nemțească. Asta nu-i fleac!

— Aș vrea s-o mai văd și pe asta! Bucătăria franceză sucombînd în fața cîrnaților fierți în apă chioară! Atunci nu ne mai rămîne decît să ne întoarcem în caverne și s-o luăm de-a capo, de la carnea crudă și de la fiertura de urzici.

Bălănuț nu mai avu de ce cînta. Nimeni n-avea urechi să-l asculte. Solomonică introduse de cîteva ori nasul coroiat în deschizătura ușii și se retrase, de fiecare dată, cu un suspin amar. Nu citise încă pe perete inscripția fatidică, dar sfîrșitul nu era departe, dacă se învrăjbiseră și ultimii clienți pînă acum rămași imuni la boala care mistuia țara.

Dimineața s-au despărțit cu reci strîngeri de mînă, întrecîndu-se fiecare să plătească el nota, ca să nu rămînă obligat celuilalt. Preocupare de fatal augur, care nu se mai pomenise încă în prieteneasca lor cooperație de consum.

Matache Stulpican a luat-o înainte, fluturînd poalele pardesiului *Made in Germany.* Georgei Galea și Emil Ciugolea se abătură la baia cu aburi. Cînd ajunseră acasă, își găsiră prietenul și redactorul viitorului monitor al generației, călare pe scară, remaniind tabloul în a treia și ultima versiune: *Mareșalul Hindenburg în fruntea armatelor victorioase.* Albastrele tunici franceze se transformau, cu promptitudine de cameleon, în cenușii tunici nemțești. Iar sub nasul lui Joffre, ex-Alexandru cel Mare Macedoneanul, crescuseră, gigante, mustățile mareșalului Hindenburg.

Într-adevăr, cele mai impozante mustăți ale timpurilor moderne.

Numai pentru atît de-ar fi fost, și încă Matache Stulpican înțelegea că pînă acum bîjbîise în tenebrele erorii. Își găsise eroul ideal. Mustățile mareșalului erau un argument chiar mai convingător decît pardesiul cel de patru ani, care nu era nici el un fleac.

Georgei Galea s-a dus să se culce, sub privirea mocnită a lui Matusalem, statornică sentinelă. Emil Ciugolea s-a întins îmbrăcat, cu fața în sus, pe divanul din camera lui, unde pe masă îl așteptau filele îngălbenite și neatinse, de sub coperta romanului în trei volume.

Prin somn, Georgei fu chinuit de apariția Alinei Bogza. Îl chema cu semne prietenoase, într-un peisaj alpin, cu pajiște înflorită sub picioare și cu albe creste înzăpezite, deasupra capului. Era îmbrăcată

în rochia albă. Întorcea ochii ei *mauve.* „De ce nu vii?” părea că spune. Iar pe dînsul îl ținea captiv un neamț cu cască și cu uniforma cenușie. Un neamț care avea chipul și barba lui Matache Stulpican.

Se trezi nădușit, cu gura amară, într-un zvon războinic de glasuri. Se înălță într-un cot, să asculte. Glasurile veneau din salonul-atelier al lui Matache Stulpican. Recunoscu glasul pictorului și glasul romancierului. Amîndoi își aruncau crunte învinuiri și urîte cuvinte de ocară. Continuau controversa franco-germană, întreruptă astăzi dimineață în zori. Georgei Galea, cu o poltronerie demnă de dispreț, găsi mai prudent să nu se amestece. Se întoarse pe cealaltă coastă și ațipi din nou. Cînd se deșteptă a doua oară, din același vis, unde în același peisaj alpin îl chema Alina, constată că într-adevăr Matache Stulpican, viu și aievea, fără cască și fără uniformă cenușie, dar îmbrăcat în pardesiul său cenușiu, produs al manufacturii germane, îl apăsa cu mîna pe umăr.

— Ce e, Matache? întrebă freeîndu-și ochii.

— Am venit să-mi iau adio și să-ți mulțumesc pentru ospitalitatea ta de pînă acum.

— Dar ce s-a întîmplat? Unde pleci? Nu pricep nimic...

Matache Stulpican surîse amar, în barba-i neagră și creață, de monarh asirian.

— Vă las în idila voastră franco-rusă. Nu vreau să vă incomodez cu prezența mea indezirabilă.

Georgei se ridică în capul oaselor, deșteptat definitiv.

— Tot nu pricep! exclamă nedumerit.

— Raporturile între mine și amicul duinitale, domnul Emil Ciugolea, sînt rupte. N-am vrut să te pun în situația delicată să alegi între mine și dînsul. Știam că vei opta pentru el. De aceea plec, înainte de a mă da afară. Adio!

Cu un gest emfatic, pictorul porni spre ușă, fluturîndu-și poalele pardesiului, prin care devenise înverșunat germanofil.

Georgei Galea alergă după el. Dar în curte se și afla strînsă toată zestrea artistică a prodigiosului pictor. O birjă încărcată de pînze. În alta, cufărașul de lemn, alte pînze și capodopera făcută sul: un tub lung cît o țeavă de tun naval.

— Matache! strigă Georgei. Ești nebun? Ce înseamnă aceasta? Vino să ne înțelegem, omule!

Matache Stulpican repetă gestul patetic:

— Adio!

Birjele porniră în pas, ca să nu primejduiască fragila clădire de pînze. Erau birje hodorogite, de Iași; birje tîrîte fiecare de un cal, bleg, șchiop, ros de hamuri și sîngerat de înțepăturile muștelor.

Mica și trista caravană coti pe poartă, în stradă.

Atunci se întîmplă minunea absurdă și enigmatică. Matusalem coborî de pe „Codurile Hamangiu", zvîcni în goană după birje și începu să meargă în urma lor la pas, ca un cățel cînd se mută stăpînii. Matache Stulpican nu-l desmierdase niciodată. Nici nu-i luase în seamă existența. Dar printr-o misterioasă și perversă aberație, motanul cel chior își părăsi leagănul natal și suzeranul său prin drept de ereditate, ca să urmeze pictorul vagabond în lumea vastă.

Poate era și el un motan nemțofil.

— Aceasta le întrece pe toate! exclamă de unul singur Georgei Galea, intrînd îndărăt în casă, să capete lămuriri de la Emil Ciugolea.

Dar romancierul, în camera lui, își aduna febril vrafurile de cărți, răsturnîndu-le într-un cufăr de paie.

— Ce i-ai făcut lui Matache, dragă Emil?

— Poate îți pare rău că a plecat? răspunse indirect, cu altă întrebare, viitorul romancier. Nu avea nici o grijă. Scăpi și de mine.

Spunînd, răsturnă alt braț de cărți, de-a valma. Un nor de praf se ridică pînă în tavan.

— Nu vă mai înțeleg de fel, bre năucilor. Ce dracu, ați înnebunit? Ce vorbă e asta: „Scăp și de tine?"

— De prisos să mai pierdem vremea discutînd o chestie închisă. Ce-am ajuns eu, să-mi spună domnul acela că trăiesc ca un parazit pe spinarea ta? Poate te-a convins. Poate crezi. Nu m-aș mira!... După ce doi ani și mai bine mă ții aici ca să-mi pierd vremea și să nu pot lucra!... În alte condiții, romanul era terminat, hăt și bine! Mă potrivesc ție și trăiesc ca un pierde-vară...

Georgei Galea asculta cu gura căscată (la figurat). S-ar fi așteptat la orice, în afară de asemenea învinuiri, dupa ce pusese casa la dispoziția amicilor creatori, ca un modest Mecena, să-i vadă creînd în liniște, pace și onor.

— Fără tine, scoteam revista demult! mai adăugă romancierul, urcîndu-se pe capacul cufărului cu picioarele, să-i preseze conținutul...

— Dragă Emil, alt om, în locul meu, ar avea tot dreptul să se supere! rosti împăciuitor, cu resemnată melancolie, Georgei.

— Ar avea haz! Tot tu să te superi! Numai aceasta ar mai lipsi...

Emil Ciugolea încuie lacătul și începu să-și aleagă din sertar topurile intacte de hîrtie, cutia cu penițe, caietele romanului frumos legate în scoarțe de piele. Tustrele, cu foile albe-gălbui, și cu titlurile scrise deasupra: volumul I, volumul II, volumul III. Poate pe ultima foaie albă, romancierul scrisese anticipat și zicala latină: *„Finis coronat opus!”*

— Mă duc să aduc o birjă, anunță Emil Ciugolea.

— Și eu mă duc să mă culc, renunță Georgei Galea să mai înțeleagă ceva.

Tot mai plăcut era visul lui. Chiar dacă îl ținea captiv mîna lui Matache Stulpican, îmbrăcat în uniforma ostașilor lui Hindenburg, cel puțin o întrevedea pe Alina, întorcînd spre dînsul ochii *mauve:* „De ce nu vii? Ce-aștepți?”

De doi ani, prinsă de război pe țărmuri străine. Alina Bogza rămăsese în Șvițera. O știa aceasta prea bine. Iordache Bogza se întorsese în țară, pleca și venea de la Jockey-Club, cu aceeași

regularitate cronometrică. Hîrtia din ferestre dispăruse. Păunii se chemau cu același glas provocator; iarba era din nou tunsă și potecile de nisip plivite. Dar parcul era trist și mut.

Georgei se mulțumea cu diafana făptură de vis:

— „De ce nu vii? Ce aștepți?”

-

CAPITOLUL XV *Banchetul strigoilor*

Trecu un soldat fluierînd și tîrșîindu-și bocancii. Pe urmă, o birjă foarte departe, duruind pe o stradă, apoi pe alta și încă pe una, departe de tot, la capătul lumii.

Trecu o femeie subțire și înaltă, în haină albă, cu pașii de gumă, ca o fantomă. Era acolo. Unde-i acum? S-a topit într-un zid, femeie de fum.

Tăcerea se-ntinse deodată, atît de brusc și totală, încît se aude pînă aci valsul cîntat de fanfară, sus la Copou, în grădină. Un vals demodat și melodios.

E o noapte albastră și adîncă. O noapte de Iași. Molatic și vîntul de august a stat.

O frunză nu mai clintește. Teiul a ațipit letargic, în somn imobil de cloroform. Un om s-a desprins, face un pas, s-a oprit, se întoarce. Un om fascinat de lumina caldă și bună de la fereastră. N-a dezlipit ochii de acolo.

Așteaptă de un ceas. De mai multe.

Lumina e dulce, aurie, ca mierea. Perdeaua e trasă în lături. Geamul deschis.

Se vede o femeie, în haina subțire de noapte, străvezie pe sîni. O femeie fumînd (a cîta țigară?), cu buzele rotunjite într-un surîs. Un surîs pentru ea numai. Se ghicește ca urmărește un gînd plăcut, pe care îl păstrează ca s-o înveselească numai pe ea. Un gînd depărtat și șăgalnic. Poate un gînd înveselitor, dar crud.

Cîteodată vorbește cu cineva nevăzut.

Da. Este cineva în casă, într-un colț, poate pe divan, poate jos, întins sau căzut pe blana albă de urs. Cineva nevăzut pentru omul de-afară. Pentru el a făcut un pas, s-a desprins din noapte, s-a întors, așteaptă. Îl așteaptă.

Surîsul lui Lu e îndepărtat și crud...

E pentru cel de afară? E pentru cel dinlăuntru?

Poate e pentru amîndoi deodată.

Omul de afară. (Hai să vă spun!) Omul de afară, Maximilian Ștaic, a ghicit. Există cineva înlăuntru. E cel pe care îl știe el. Și e căzut jos pe blana de urs. E adolescentul cu obrazul de fată și cu ochii albaștri și puri, acuma cerniți. E gol. Cu pielița albă, cruțată încă de părul bărbătesc și respingător. E numai un copil. Acum sufere. Ceva s-a împîclit pentru totdeauna în ochii albaștri. De acum e la fel cu oricare. Mîine va învăța să urască. Va ști să rînjească cinic. Va face și el pe alții să sufere și să plîngă.

Acum plînge el.

Lu surîde, scuturînd scrumul țigării pe blana albă. pe părul inelat al copilului care i-a încleștat rotund genunchii să-și apese fruntea dureroasă.

Lu surîde nevăzutului, depărtat. Pentru cel de jos? Pentru cel de afară?

Pentru amîndoi.

În noaptea aceasta îl va sacrifica, pe care?

A sfîrșit țigara. A aruncat-o. Surîsul s-a șters. Se ridică descleștîndu-și genunchii din strînsoare. O cută subțire îi taie fruntea, vertical. A venit la fereastră. Parcă din nou surîde întunericului, nopții, cerului înstelat. Ascultă. Valsul fanfarei militare de la Copou; e un vals demodat, sentimental și melodios.

Doi oameni își apasă cu mîna, pe piept, tic-tacul zvîcnit al inimii. Unul de la un capăt al vieții, celălalt de la celălalt capăt.

Va fi pentru cel de-afară? Va fi pentru cel dinlăuntru?

Lu a ridicat mîna. Face un semn de chemare? Nu. A închis geamul. A dat drumul storului. Lumina cea aurie și dulce ca mierea a rămas închisă înăuntru.

Maximilian Ștaic a rămas afară.

Nu mai are ce aștepta. A fost un nebun că mai așteptase ceva.

A pornit pe strada atît de tăcută și goală, încît pașii lui sună să se audă pînă la capătul lumii. Ca vuietul birjii de adineauri.

S-a întors să lovească dușmănos cu piciorul. A lovit în Cerber, care undeva îl așteptase și-l însoțea. Cîinele n-a scos glas. A rămas doar mai în urmă, să meargă pas în pas. Omul și cîinele. Fiecare singur, în singurătatea pustie a nopții cu stele, unde dorm teii cu frunzele imobile de cloroform și unde moare un vals demodat și melodios, cîntat de fanfara militară sus la Copou.

O noapte de Iași.

Omul strînge pumnii cu unghiile înfipte adînc în palmă. Cum urăște noaptea albastră cu stele! Cum urăște tinerețea cu pielița fragedă-albă! O vrea mai repede strivită în hîdă ucidere, mațe și oase zvîrlite de-o schijă, pe-un fir de sîrmă ghimpată, într-o tranșeie. Cum urăște tinerețea cu ochii albaștri și neîmpîcliți! Urăște și Iașul. Se urăște și pe el.

De foarte departe, din fum tremurat de amintire, se vede — tot el. Era un adolescent cu obrazul de fată, cu ochi luminoși, cu pielița albă. De ce, mereu, amintirea aceasta? O amurgire cu soarele cald, cu razele oblice. Un țărm de apă cu nisipul încins. Un adolescent gol. El. Are brațele fine și tari; pielea e albă și fină. În soare, cînd s-a oprit o clipă, e zvelt, frumos și pur, ca o divinitate păgînă a tinereții, sculptat în marmoră de o mîna desmierdătoare. A ridicat brațele. Și-a luat avînt. S-a azvîrlit în împroșcarea rece a apei. Înoată departe. Ce voluptate să simți brațele tari, plămînii puternici, ochii limpezi! Să rîzi la gîdilarea vicleană a apei, cu dinții puternici și albi. Ce voluptate să risipești dintr-o energie și o tinerețe eternă! Să dai, iar mîine să începi din nou, din izvor nesecătuit, cu nesaț. De ce mereu amintirea aceasta?

Orice-ar fi dorit atunci, era în putere să facă. Și avea înainte tinerețea eternă.

Examenele, o jucărie. Obstacolele, altă joacă. Totul deschis înainte, la un singur semn, ca munții despicîndu-se magic sub vărguța

vrăjită. Pe urmă, neașteptat, un resort mic, misterios, detracat înlauntru.

Din orașul acesta n-a mai ieșit niciodată. E singurul om care n-a mai fost niciodată la gară, să plece undeva, să vină de undeva.

Totul a murit aci, se află în acest mormînt imobil, unde au ațipit și frunzele teilor cloroformizate.

Văzduhul torpid a scufundat tot.

Un om uscat și bătrîn, cu oasele tremurînd, cu barbă încîlcită de fachir cerșetor și cu ochii sticloși, un moșneag cu rînjetul rău, merge pe strada pustie în noapte, iar strada e atît de deșartă și noaptea e atît de sonoră, noaptea de Iași, încît pașii omului sună să se audă pînă la capătul lumii, ecou depărtat.

A intrat în ograda cu bălăriile înalte cît statul de om. Toate jivinele au început să miște prin somn. Bojdeuca e neagră și strîmbă. Ferestrele cască orbite negre de craniu.

A intrat și n-a închis ușa. De ce-ar închide-o? Nu-i nimeni să vină la el. A intrat, dar nu aprinde lumina. De ce-ar aprinde-o? Ce-ar avea de văzut?

Cîinele a sosit din urmă. Se gudură la propria lui umbră, atît e de fricos și lingușitor. Se culcă în prag și se purică.

E noapte de Iași. Valsul fanfarei abia se aude pînă aci. E un vals demodat, sentimental și melodios. Un vals

de pe vremea cînd adolescentul cu brațele tari și fine, cu pielea albă și lucie, cu ochii luminoși și cu tinerețea eternă, se zvîrlea în împroșcarea rece a apei, să înoate departe, spre toate adîncurile.

În patul de scîndură, cu fața în jos, în perna murdară și sleită, un cap de moșneag fonf se înfundă, să n-audă tăcerea, să nu vadă întunericul.

Este o noapte de Iași și nimic mai mult.

O săptămînă Georgei Galea a trăit viață posacă de văduv.

În casa vastă și goală, îi lipseau toți. Îi lipsea și prezența tainică a motanului chior, cu ochiul hipnotic de pe „Codurile Hamangiu”. Zilele au fost fierbinți. De pe un divan pe altul, se strămuta luptînd cu muște lipicioase. Noaptea rătăcea pe străzi cu dogoarea zvîcnind din ziduri, căutîndu-și prietenii. Dispăruseră toți.

Baba Frăsîna începu să scuture, să deretice și tîrîie mobilele afară, la soare, bucuroasă că a scăpat de năucii care-i spurcau liniștea casei. Cu miez de pîine șterse mustățile profanatoare de pe portretul cucoanei Elencu. Fosta stăpînă își căpătă vechea înfățișare solemnă și severă din cadră; tot așa fotografiile necunoscute din albumul cu scoarțele groase ca Biblia.

Georgei asistă pasiv la această reîntoarcere a vechilor forme. Îi erau indiferente.

Păunii din parcul de alături se provocau cu glas pițigăiat și urît:

— Ioooon!

— Io-ooo-on!

Dar în parc, pe mătasea gazonului verde și tuns, nu mai erau pălării de pai aruncate, zvon cristalin de glasuri, scaunul cu tălpile curbe, măsuța de trestie unde vîntul întorcea foile singur, să citească o carte uitată.

Georgei Galea nu se mai înălța pe soclul de piatră, să lungească gît de girafă. Nu avea ce privi. Alina îi apărea numai în somn, chemîndu-l în peisajul alpin: „Ce-aștepți? De ce nu vii?” Prin somn

toate se rezolvau în miracol. Se smulgea din încleștarea infanteristului neamț, cu chipul și barba lui Matache Stulpican. Alerga la chemare. Alina îl primea cu ochi *meuve* încruntați în gingașă mustrare: ,,De ce nu veneai? Ce-așteptai, Georgei?" Întindea spre el brațele diafane... Nimeni nu-i mai putea despărți, nimic. Zadarnic infanteristul neamț, călcînd în mod odios legile neutralității, se năpustea asupra lor descărcînd focuri de armă. Le lua apărarea Wilhelm Tell, arcașul, înduioșat și el de atît de statornică iubire și atît de vrăjmașe coaliții, care-i ținuseră pînă acum despărțiți. Vestitul țintaș, în toată trilingva republică federală, schimbase arcul legendar pe-o carabină Mauser, și de după Mont-Banc ochea cu gloanțe marca Gilette, mustățile lui Matache Stulpican, așa cum odinioară înfipsese săgeata pe mărul așezat de-un tiran în creștetul propriului său prunc. Poac! Zbura o mustață. Poac! Cădea cealaltă. Mutra lui Matache Stulpican rămînea spînă și golașă, ca a lui Alexandru cel Mare, Macedoneanul. Poac!... Georgei Galea se deștepta în pocnetul bețelor care scuturau afară covoarele. Realitatea trivială îl scîrbea. Ieșea pe stradă tîrîndu-și pașii fără nici o țintă.

Trotuarul se muia elastic, de gumă, sub pași. Toate mîinile erau asudate. Soarele juca o amăgitoare apă a morților, pe acoperișurile încinse.

Georgei Galea se ducea la Tufli, cerea o înghețată de smeură și două pahare de apă brumate. Dar înghețata rămînea să se topească, după prima atingere, într-o zeamă cleioasă. Apa din pahare se încropea. Pleca în altă parte. În una din acele peregrinări, un vag cunoscut îl opri să-i spună cu o clipire complice din coada ochiului:

— O veste care te interesează... A sosit de cîteva zile din Elveția un amic al lui Iordache Bogza. A adus știri de la Alina. După cît se pare, se întoarce și ea, peste cîteva săptămîni, prin Suedia, prin Rusia, nu știu pe unde...

Povestea lui era cunoscută în tot orașul. Prietenul vag aștepta o explozie de recunoștință, pentru vestea neașteptată. Georgei Calea, însă, uită să-și ia rămas bun. N-avea timp. Se răsuci pe călcîie, zbughind-o la goană să afle urma solului sosit din patria lui Wilhelm Tell. Să mai spui că între vis și realitate nu există o tainică împletire prin fir nevăzut!

Îl știa pe acest sol providențial. Era un bătrînel simpatic și chefliu; un repertoriu ambulant de anecdote. Lui poate să-și deschidă toată inima. A jucat de cîteva ori bridge, la Jockey-Club, în rarele prilejuri cînd a trecut pe acolo.

L-a căutat acasă. Nu era. L-a căutat la club. Nu era. Nu era nici la Azuga, la baie, la prieteni. Nicăieri. Pretutindeni trecuse cu cinci minute înainte. Devenise mesagerul invizibil. Din nou îl cercetă acasă. Servitoarea îi spusese că a fost între timp și că a plecat. Dar cum era o slugă veche și inițiată în toate tabieturile și programul cotidian al stăpînului, îl asigură pe Georgei că diseară îl poate găsi neapărat la Paradis General, „la masa ceia, știi mata!"

Știa și aceasta. Era masa din fiecare lună a ultimilor supraviețuitori din cercul vestit „Moldova Jună", faima de odinioară a Iașilor. „Moldova Jună" fusese jună și glorioasă acum vreo patruzeci de ani, iar junii, băutori și mîncăi vestiți. Adunările lor de la Bolta Rece, de pe vremuri, rămăseseră celebre în analele cetății. Junii Moldovei se răriseră, căpătaseră reumatisme și piatră la maiu, ulcer la stomac și boli de inimă, albiseră și cheliseră; unii plecaseră spre capitală, infami dezertori atrași de cariere mănoase, alții plecaseră mai departe, să deșarte cupele de ambrozie în compania zeilor. Bolta Rece se strămutase din așezarea veche, pe urmă își schimbase stăpînii și oaspeții, căzuse din rang, devenind o cîrciumă ordinară pentru comișii-voiajori și agenții de percepție.

Mesele lunare ale ultimilor supraviețuitori se transferaseră de vreo doi ani la Paradisul General al domnului Solomonică. Comesenii miopi, pleșuvi, reumatici și betegi se ridicau, sprijiniți în cîrji, să

ciocnească pahare clătinate în degetele lor de artritici, în amintirea junei Moldove. Dar ceilalți clienți ai domnului Solomonică botezaseră acest praznic lunar și funebru: „Banchetul Strigoilor”.

Georgei Galea, plin de neastîmpăr, încercă în toate chipurile să omoare timpul pînă la ceasul cînd strigoii se adunau. Nu dădu drumul birjei cu care colindase orașul, căutînd solul-fantomă. Se plimbă la Copou. Elegiac, își recită începuturi de strofe din toate poeziile scumpe amanților. Optimist, își imagină surpriza unui mesagiu, destinat înadins pentru el, de la Alina.

Un singur cuvînt: „Sosesc!”, purtat peste oceane și mări, fluvii și munți, de bătrînelul simpatic și glumeț.

O dată cu amurgul, intră pe poarta Paradisului. Domnul Solomonică îl întîmpină cu o întrebare amară:

— Singur, coane Georgei?

— Singur! răspunse Georgei Galea, dar fără nici o mîhnire pentru această solitudine care îl apăsase o săptămînă.

Acum își simțea din nou sufletul plin. Nu mai avea nevoie de nici un prieten.

— Uricani sau Cotnar? Am căpătat niște păstrăvi grozăviți...

Georgei Galea comandă fără nici o ezitare:

— O sticlă de Vichy!

Domnul Solomonică îl privi cu o mirată compătimire.

— Nu vă simțiți bine, coane Georgei?

— Dimpotrivă. Mă simt admirabil!

Solomonică dădu din cap incredul. Nu se mișcă să aducă sticla de Vichy. Răsucindu-și sfîrcul bărbiței sur-roșcate, se plecă să întrebe confidențial:

— Am să vă rog ceva, coane Georgei. Ce e aceea Ciclop?

Georgei ridică ochii uimiți, neînțelegînd de unde și pînă unde domnul Solomonică a purces în declinul existenței să se inițieze în misterele mitologiei.

— Să vedeți, lămuri Solomonică. De cînd cu războiul și neutralitatea asta, vine la noi fel de fel de lume. Ați constatat și dumneavoastră. Străini pe care nu i-a mai văzut nimeni. Vin, discută, beau, plătesc, se duc în lumea lor. Mă rog... Ei sînt mușterii; eu, negustor. Comandă; servesc. Aseară vine un domnișor. Un bucureștean; l-am cunoscut îndată... Bine! îl servesc. Era cu alți domnișori... Și cînd la plată, strigă la Antricot: „Să vie Ciclopul!" Nimeni din prăvălie nu știa cine-i acela Ciclopul. Pe urmă, o deschis ușa și o strigat la mine: „Hei, jupîne! Ciclopule!" Pe mine mă făcea Ciclop. Mă rog, ce-i aceea un Ciclop? Ce i-am făcut eu lui, să mă facă pe mine așa un Ciclop?

Georgei Galea se văzu nevoit să țină o scurtă prelegere mitologică. Domnul Solomonică ascultă atent, clipind din unicul ochi lăcrimos. Se căină:

— Vedeți și dumneavoastră, cucoane Georgei, ce timpuri trăim! Vine un om din toată lumea, mă face Ciclop... Au auzit toți mușteriii de la mese și au început să rîdă. Mă face Ciclop și pleacă în lumea lui. Iară eu rămîn Ciclop. Azi-noapte, după ce-au plecat dînșii, ceilalți clienți nu mă strigau decît Ciclop. „Să vie Ciclopul aici! Cheamă-l pe Ciclop!" Ciclop încoace și Ciclop încolo. De-acum așa rămîn toată viața, de rîsul lumii. Ce i-am făcut eu lui să-mi spună mie Ciclop?

Domnul Solomonică, devenit Ciclop, plecă să aducă sticla de Vichy. Pe urmă trecu la alți mușterii. În camera unde se adunau strigoii, sosiseră aproape toți. Mesagerul întîrzia. Mitiță Vlădoianu, care se număra printre veteranii „Moldovei June", cînd află de la Georgei pe cine așteaptă, îl pofti înăuntru, biruindu-și antipatia pentru impostorul ce-i înșelase odinioară, spunînd că sosește dintr-un Paris pe care nu l-a văzut, desigur, niciodată.Îl prezintă celor opt veterani și o veterană. Junii îi strînseră mîna și îi făcură loc, ospitalieri. Îl mai văzuse pe stradă, la club, aci chiar, la berărie. Alții probabil acum

părăseau sicriul pentru o singură noapte, ca să se întoarcă la cîntatul cocoșilor.

Erau gîrbovi, uscați, îmbălsămați în haine demodate. Jachete și manșete rotunde, gulere tari, din care spînzurau ațele, crăvăți gata prinse în buton cu un mecanism. Un miros de naftalină biruia fumul tutunului. În capul mesei prezida Sibyl, celebra cîntăreață de varieteu; englezoaica poposită acum patruzeci de ani pentru douăzeci și patru de ore, în drum spre casă, dintr-un turneu în Rusia, și rămasă aci prizonieră a cloroformului ieșean. Se îndrăgostise atunci de unul din junii Moldovei. Amînase plecarea cu o săptămînă, cu o lună, cu ani... Junele chelise, pe urmă, după un lung ciclu de ani, căzuse paralizat în cărucior. Murise. Sibyl rămase fidelă Iașului și memoriei. Iar ceilalți juni o încurajau cu toate delicatele lor atenții, în suvenirul scumpului dispărut.

Acum, în capul mesei, stătea neclintită, cu peruca ei roșie, cu obrazul zbîrcit și spoit asemeni cadavrelor polinesiene, cu dinții enormi și falși, cu diamantele ei, enorme și autentice. Ridică o mînă de manechin automat, pînă la buzele lui Georgei Galea.

Imediat, apoi, îl invită fără nici o introducere, cu accentul ei care se păstrase intact patruzeci de ani, de la încetățenirea în capitala Moldovei:

— Pufteașh neani la mine acas. Arat mult, oah! mult jornal, und east scris articl i fotografii cum cîntat Sibyl. Oah! superby fotografii...

Aceasta era ultima ei satisfacție. Să invite cunoscuți și necunoscuți acasă, să scoată dintr-un scrin ziarele și revistele, programele și fotografiile glorioase, de acum patruzeci de ani. Vechi, decolorate, cu hîrtia sfărîmicioasă, relicvele acestei celebrități galante făcuseră, ca și stăpîna lor, înconjurul planetei, ca să se împotmolească într-o zi cu bură măruntă, aci. Din alt scrin, Sibyl scotea scrisori, declarații, bilete, flori uscate, de la mari duci, prinți, lorzi și alți înflăcărați curtezani de odinioară. Își punea ochelarii cu ramă groasă după

ureche și le citea cu glas tare, oprmdu-se la pasagiile vrednice de o mai stăruitoare luare-aminte.

Țeapănă, cu toaleta demodată, cu pălăria de mult proscrisă din orice jurnal de modă, privi cu ochi sticloși la noul-venit. Se întoarse către vecin și destăinui că tînărul acesta seamănă leit cu lord Artur Kennedy, unul din numeroșii adoratori care o așteptau la ieșire, în ploaia și ceața Londrei, ca s-o conducă la supeu.

— East lord Kennedy in pesoan. Iubit mult, lord Artur. Acum east mort...

Georgei Galea o privi la rîndul lui cu o confraternelă simpatie și cu o veche spaimă revenită. O înțelegea. Ca și dinsul, poposise nenorocita pentru o zi și se înmormîntase o viață. Sibyl interpretă însă privirea singurului într-adevăr june, dintre junii aceștia centenari ai Moldovei, ca un omagiu firesc și irezistibil adresat frumuseții sale mumefiate. Făcîndu-și vînt cu evantaiul verde de pene de struț, începu să se alinte, să dea ochii peste cap și să surîdă cu toți fanonii. Tot așa încep să se animeze sinistru făpturile mecanice de ceară închise în cutii de sticlă în panoramele cu panoptic, cînd ai apăsat un buton.

Cei opt veterani ai junei Moldove se uitară la intrus cu o evidentă gelozie.

Toți depuseră furculițele, fiindcă li se oprise mîncarea în gît. De altfel, farfuriile lor n-ar fi ispitit pe nimeni alții. Pe una se afla pireu de cartofi, în alta mazăre fiartă în apă, în a treia iaurt și așa mai departe.

Faimoșii mîncăi respectau cu pietate dieta, fiindcă numai ea mai dădea puțină drojdie de viață resorturilor, rotițelor și filtrelor hîrbuite, gata să încremenească la cea mai nevinovată imprudență.

Tovarășii lor de odinioară lăsaseră urme apăsate în scrisul, în vorbirea și în cugetarea veacului trecut. Dar și ei trecuseră. Viața îi cruțase numai pe cei mai neînsemnați, morți înainte de moarte. De aceea adunarea lor era cu deosebire rezervată panegiricurilor. Toți

povesteau în extaz ce le-a spus odată Vasile Alecsandri, cum au împrumutat un pol lui Mihai Emincscu, ce li s-a întîmplat altă dată cu Pogor sau cu Creangă și cum mînca Gheorghe Panu.

Un mesean deșirat, cu fire rare și păscute de boboci în barbă, ridicase glas să se indigneze de mediocritatea epigonilor.

— Nu-mi vorbi mie, drăguță, de discursul lui Ionel Brătianu. Fleac! Pe Brătianu bătrînul să-l fi auzit mata! Țin minte, eram la Cameră cu Nicu... O ședință fără nici o însemnătate. Toți piroteau. Deodată se iscă din nimic o discuție aprinsă, și atunci să fi ascultat, drăguțule! Se ridică Ion Brătianu. Se ridică Kogălniceanu. Răspunde Lascăr Catargi! Se scoală Lahovary!

— Dar ce spuneau? Despre ce era vorba? întreabă un alt strigoi, încătărămat într-o redingotă de militar scos din activitate.

— Ce să spună? Lucruri mari. Discuții de principii, drăguțule, nu păcătoșii din ziua de azi! Să vă rezum cu. Se ridică Ion Brătianu, și dă-i! și dă-i! și dă-i! Se înfurie Mihalache Kogălniceanu, și ține-te! și ține-te! și ține-te! Se ridică Lascăr Catargiu, să răspundă: „Stați, fiilor, că nu-i așa!” Numai ce intră în joc și Lahovary: Trage-i! și trage-i! și trage-i! Alți oameni! Kogălniceanu mai ales, drăguță, cînd a luat a doua oară cuvîntul, i-o făcut praf: „Asta vroiți? Poftim!...” Le-o dat, cît nu mai puteau duce în spinare.

— Om ca Mihalache, mai rar! V-o spun eu, care-am fost prieten cu el! se oferi girant un ciot de moșneag, care abia ajungea cu bărbia la masă.

— Așa e, că tu ai fost ca un frate cu el...

— Desigur. I-am făcut un serviciu mare odată. Nu-l cunoșteam... Abia prinsesem puf de mustață sub nas. Intră el într-un salon... Eu mă uitam la dînsul, ca la un Dumnezeu. Cum nu-mi luam ochii, văd, Doamne! că a uitat să-și încheie bunghii la pantaloni. Ieșea cămașa afară. Îmi iau inima în dinți și mă duc pînă la el: „Coane Mihalache, îl trag deoparte, ți-o rămas prăvălia deschisă!” El se pipăie și vede că am dreptate... zice: „Bravo, băiete, văd că ai ochi buni! Am să te fac

prefect.” Și prefect m-a făcut. E drept că n-am mai avut cînd să mai vorbesc, vreodată, cu dînsul... Dar de cîte ori mă vedea, îmi făcea semn rîzînd: „Prăvălia! Prăvălia!...” Și se ducea în treburile lui. Ținea la mine ca la un frate.

— Eu am să vă spun alta, cu Guță Panu...

Georgei Galea nu putu să afle întîmplarea cu Guță Panu, fiindcă omul care dăduse 50.000 franci pe o carte ducelui de Aosta nu rezistase ispitei să-l iscodească din nou, în controversa Parisului. Avea bietul Ion Panțîru dreptate, ori nu?

Manechinele articulate începuseră să se agite. Se răsculase iaurtul, piureul de fasole și mazărea fiartă în ei. Georgei Galea, răspunzînd, urmărea cu o panică în fumul de tutun praznicul macabru. Îl aștepta și pe el altceva? Erau strigoii orașului — strigoii de ieri. El avea să devină strigoiul de mîine. Și boabe de sudoare glacială se rostogoliră sub cămașă, pe șira spinării. Numai Alina avea să-l elibereze de aici! Nu încăpea nici o îndoială că mesagerul îi aducea un semn, o vorbă, o dezlegare. Poate de aceea chiar întîrzia. Poate în timpul cît Georgei îl aștepta printre contemporanii lui Sesostris, solul Alinei îl căuta cu înfrigurare aiurea.

Mesagerul sosi atunci cînd îl chema mai clocotind de nădejde nerăbdarea lui.

Îi sări înainte. Îl trase de nasturele hainei într-un ungher. Bătrînelul glumeț arătă surprindere că îl găsește înregimentat într-o generație care era în floarea virstei pe vremea războiului pentru neatîrnare și la proclamarea regatului. Cînd află despre ce e vorba, rîse cu o înveselire plină de promisiuni.

— Ești pregătit la orice veste? Ai inima tare?

Inima lui Georgei Galea zvîcnea să sară din coșul pieptului tocmai pe farfuriile osîndiților la regim vegetariano-lactat. Și-o apăsă la loc. Așadar, vestea cea bună tot pentru el era! Nu în deșert îl aduseseră aci toate presimțirile.

— Sigur că sînt pregătit! Cît despre inimă!... Ai ceva de la dînsa? întrebă cu o șoaptă nerăbdătoare, așteptînd să vadă că bătrînelul scoate din buzunarul de la piept un plic, un răvaș, un singur cuvînt, poate năframa Ilenei Cosînzene.

— Atunci să n-o mai lungim, vorbi mesagerul.

— Tocmai.

— Dragă băiețele, află că Alina Bogza...

— ...se întoarce, cînd? anticipă Georgei.

— Nu se întoarce de fel... De unde ai scos-o și pe asta? De ce să se întoarcă?...

— Atunci e nevoie să plec cu? făcu Georgei un gest spre pălărie, gata să alerge înaripat.

— Dacă vrei s-o vezi în haină de mireasă, cu cunună de lămîiță, și dacă socoți că un voiaj prin Rusia, Suedia, Franța, Elveția este o plimbare de plăcere pe vremea aceasta, strînge-ți bagajele și pleacă, scumpe băiețaș. Numai bine ai să ajungi peste vreo trei luni... Adică, prea tîrziu...

— Nu înțeieg

— Dacă nu mă lași să isprăvesc!... Începusem să-ți spun că Alina Bogza s-a logodit și că nunta se face pînă într-o lună. Azi i-o trimis Iordăchel Bogza consimțămîntul, telegrafic. Pe băiat îl cunoaște bine. E un ieșean de-al nostru, care acum și-o luat doctoratul la Geneva. O bomboană de băiat.

Georgei Galea se rezemase de sobă. În fum, strigoii rînjeau satanic. Sibyl îl privea cu ochii ei sticloși și ficși. Sala se învîrtea în halucinantă arie... Georgei a ieșit trîntind ușa și s-a întors. În stradă prinsese de veste că și-a uitat pălăria. Pe urmă a mers nesfîrșit, pe străzi întortocheate și necunoscute, pînă cînd zorile și măturătorii amintiră începutul altei zile.

Acasă, găsi așteptîndu-l pe masă ordinul de concentrare: „Sublocotenentul de rezervă Galea Gheorghe...”

Ordinul rătăcise la București, își făcuse stagiul în casa de pe strada Sălciilor 17 bis, întîrziasc pe drum, nu-i mai lăsa răgaz nici douăzeci și patru de ore împlinite.

Răsuflă cu plămînii lărgiți.

Era poate acum singura dezlegare. (Cel puțin acesta e avizul autorului, care altfel ar fi fost silit să lungească romanul pînă la proporțiile visate de Emil Ciugolea: 3 volume. 1.200 pagini. 36.000 rînduri de tipar. 360.000 cuvinte. Gîndiți-vă! Nu l-ar fi acceptat nici un editor.)

Georgei Galea respiră, așadar. Sună și trezi din somn pe baba Frăsîna. Dădu porunci. Tîrî geamantane și cuiere în salonul unde, pe pînza de șapte metri pe patru, victoria lui Alexandru cel Mare fusese pe rînd a lui Joffre și a lui Hindenburg. Răsturnă înlăuntru haine, cărți, ghete desperecheate, flacoane de apă de dinți, care începură îndată să-și gîlgîie conținutul, revărsînd pe haine și cămăși pete războinice de sînge.

Pe urmă porni în turneu la prieteni, să-și ia rămas bun. Birja cu un cal hîțînată în arcuri urcă dealuri și coborî văi. Bătu la porți. Sună pe butoanele de la uși. Toți dispăruseră. Soarele vărsa deasupra orașului o văpaie înfricoșată. Termometrul gigant de la Ostapovici arăta 40 grade la umbră. Trecătorii cu pălăriile în mînă își ștergeau cu batista fluviile de sudoare. Cîinii atîrnau limba de un cot. Chiar clopotele tramvaielor bălăngăneau blegi.

Nu-i mai rămăsese decît o singură și ultimă încercare. Maximilian Ștaic. Nu-l văzuse de două săptămîni. se temea să nu fie și el plecat. Pătrunse în tropicala junglă, de mături înspicate, bălării, cucute și lobodă. Ierburile încropite împrăștiau o miasmă veninoasă. Cerber îi ieși înainte, cu coada spînzurînd deprimată ca o legumă scoasă din oala cu fiertură.

Ușile date în lături. Bîzîit de muște. Un șobolan cenușiu-roșcat îl privi familiar și domesticit, ridicînd botul dintr-o jumătate de pîine scobită, în a cărei grotă poate își făcuse culcuș. Nimeni. Dar pălăria

fără formă și fără culoare a lui Maximilan Ștaic se afla aci, aruncată pe masă. Chiar hainele. Chiar perechea de ghete, cu urechile ciulite, să-l vadă ce vrea și ce caută.

Desigur, e culcat undeva, la umbră, în dos, sub nuc. Înconjură bojdeuca. Maximilan Ștaic se afla într-adevăr aci. Dar nu la umbră. În mijlocul tăpșanului, cu capul gol sub soarele vertical, în cămașă și izmene, cu picioarele goale, căra pamînt cu o lopată. Nu arătă mirare la apariția lui Georgei Galea. Poate nici nu-i observă prezența. Era absorbit cu totul de întreprinderea sa. O roabă se găsea alături de el. Altă lopată. O sapă și un tîrnăcop. Georgei se opri să-și dea seama ce operație gravă și urgentă îl scosese pe tata Max din umbra bojdeucei pe asemenea arșiță. Înțelese în sfîrșit.

Astupa o fîntînă părăsită, cu colacul de piatră surpat. Concentrat și absent de la tot ce-l înconjura, omul bărbos ridica icnind lopata încărcată de țărnă, o răsturna în gura fîntînii, privea înlăuntru și se întorcea să încarce altă lopată. Brațele uscate și păroase căpătaseră o putere pe care nimeni nu i-ar fi bănuit-o. Arșița cădea pe fruntea luminoasă, vertical.

— Tată Max! înaintă Georgei Galea, luîndu-și hotărîrea să-l întrerupă.

— Lasă-mă. N-am timp! mormăi omul, fără să ridice ochii, dar ridicînd o lopată plină, cu vîrf, de pamînt.

— Am venit să-mi iau rămas bun. Plec...

Maximilian Ștaic primi vestea cu indiferență. Poate nici nu o auzise. Nici nu o înțelegea.

— Dar ce faci?... Ce înseamnă aceasta, tată Max? stărui Georgei.

— Debitocule! rosti Maximilian Ștaic, în sfîrșit, oprindu-se și sprijinindu-se în coada lopeții.

Își șterse sudoarea cu mîneca și îl privi cu milă.

— Debitocule! Nu înțelegi?

Se apleacă să-i destăinuiască, șoptind misterios:

— Salvez Iașul! Am descoperit. Îți aduci aminte ce-ți spuneam?... Există aci un efluviu, o emanație de miasmă... Văzduhul Iașului e înveninat de un narcotic care paralizează și toropește... De asta nimeni nu săvîrșește nimic, nu vrea să facă nimic... se nasc, trăiesc și mor în torpoare... De asta și eu... Dar nu e vorba de mine... De toți. M-am gîndit. Două săptămîni am chibzuit și am calculat... Și nu mi-a fost truda degeaba. Am găsit... Privește aici... Din fîntîna aceasta ieșeau toate miasmele, debitocule! Aici era cuibarul răului și nimeni nu-l știa. Nici eu, debitocul! Am descoperit răul. Am descoperit și leacul. Astup totul, acopăr. Înfund!... Într-o noapte are să fie alt Iași... Ha-ha! Alt Iași. Dar, ssst! Să nu spui la nimeni secretul. Vreau să asist la cea mai teribilă experiență a secolului. N-are să știe nimeni. Au să se trezească toți, dimineața, transformați. Și n-au să priceapă de ce, debitocii! Acum, ssst! Pleacă! N-am timp. Pînă diseară trebuie să fie gata...

Omul își suflecă mîneca lunecată și se opinti să ridice o lopată. Sudoarea curgea șiroaie în barba de flacără. Soarele izbea din plin în țeasta lucie, unde creierul, dedesubt, fierbea sub presiune.

EPILOG *Alexandre Dumas-tatăl l-ar fi intitulat: După douăzeci de ani*

De la Bîrlad înainte, expresul începu să-și calmeze frenetica grabă, moleșit. De la Vaslui, se trîndăvi cu desăvîrșire. Se oprea în gări mici și roșii, locomotiva înălța gîtul să se uite peste dealuri, poposea însetată la toate fîntînile, întîrzia în pădurile cu umbră.

Doamna și domnul Georgei Galea priveau pe fereastră fiecare cu alt gînd, izolați în universul lor singuratic și fără putere de întrepătrundere.

După cincisprezece ani, Georgei Galea revenea în Iași cu o ciudată emoție. Îl tîra nevasta la un congres didactic. Se împotrivise pînă la ultimul moment. Doamna Galea stăruise poate mai încăpățînată, tocmai din această pricină. Întotdeauna îi păruse suspectă grija cu care Georgei evita să pomenească vreodată ceva despre orașul unde trăise trei ani. Epoca aceasta misterioasă din experiența soțului rămăsese între dînșii un gol lunecos, la marginea căruia se opreau amîndoi pîndindu-și fiecare pe fața celuilalt un semn revelator. Era în existența lor conjugata un teritoriu interzis: *Intrarea oprită!* Doamna Galea bănuise vreo legătură fatală, o dragoste de tinerețe, cu toate imprudențele și căderile tinereții. Vreo demonică femeie, care și acum îl așteaptă. Care îi trimite și care primește de la el, poate, răvașe tainice, la *poste-restante.*

Neastîmpărul și purtarea bizară a lui Georgei, de cînd se urcase în tren, de la Gara de Nord, crescînd pe măsură ce înaintau spre inima Moldovei, confirmau întru totul această bănuială. Doamna Galea își propuse să nu-l piardă din ochi, cît vor sta în Iași. Iar prin fratele ei, maior în garnizoană, se hotărî să procedeze la o discretă anchetă pentru o lămurire deplină.

De la Bîrlad, intrase în compartiment un domn condus și salutat respectuos de șeful de tren.

Domnul citise amănunțit ziarul pînă la anunțurile mortuare și la mica publicitate. Pe urmă intrase în vorbă, îi supuse la un interogator inchizitorial: de unde vin, ce caută la Iași, cînd au mai fost, cît vor sta?

— A! dumneata cunoști Iașul dinainte de război? se bucură adresîndu-sc lui Georgei Galea. Te fericesc, îți garantez însă că n-ai să-l mai recunoști. Domnule, era o viață pe atunci, de adevărat Heidelberg... Acum... Dar ce să-ți spun? Ai să-l vezi. Eu veneam des pe vremea aceea. Aveam prieteni buni. Era un local cu vinuri vestite... Acolea ne adunam. Îi spunea La Paradis General.

Georgei Galea rămase cu chibritul în mînă, deși își aprinsese țigara. Îl aruncă numai cînd flacăra îi arse degetele.

— Am auzit că toți ieșenii erau pe atunci niște bețivi! formulă didactic o sentință de condamnare morală doamna Galea. De aceasta n-au făcut niciodată nimic. Pe urmă, mai aveau și mai au încă glas să se plîngă!

— O fi și asta, dragă cuconiță! admise necunoscutul. Nu zic ba. Dar ce-i adevărat, e că erau oameni de viață! Am să vă povestesc eu, numai ce-am văzut odată, într-o sară. Ieșeam de la un cinematograf. Bag seamă ca toată lumea se adunase roată să privească, în Piața Unirii... Mă duc și eu. Credeam că s-a întîmplat un accident. Ce accident, cuconiță? În Iașul de atunci nu se întîmpla accident, fiindcă nimeni nu se grăbea... Era ceva mai frumos. În jurul statuii lui Cuza, o poamă de pe atunci de-a Iașului făcea manej cu o sanie, ca la circ. Era numai, să iertați, era numai în cămașă, cu picioarele goale în papuci și cu un palton dezbumbiat. Stătea în picioare și ținea în mînă un steag. Striga că-i un Mersedec, Bersedec, nu știu ce nume-i acela, și că face ce vrea! Pe urmă, hop că mai vine și altul, cu altă sanie! Și se așterne o goană unul după altul, de se înveselise lumea ca la panoramă. După ce-au isprăvit de fugit, cel din sania a doua se dă

jos și se cațără pe statuia lui Cuza. Se recomanda la fiecare sfetnic și le strîngea mîna... N-am mai rîs așa, în viața mea!... Era tinerețe, domnule, iară tinerețea e făcută să petreacă și să se veselească. Poate dumneata n-ai cunoscut oamenii aceia și poate că îi condamni! se adresă el lui Georgei Galea, acum domn serios și grav, cu început de pîntec și cu cărarea rărită în creștet.

Georgei Galea, roșu ca un rac de odinioară, din galantarul domnului Solomonică, exprimă osînda numai cu un gest neîndurat al mîinii.

— Ce vă spuneam eu? interveni cu severitate doamna Galea. Niște bețivi și niște bezmetici!

Necunoscutul, văzînd că are de-a face cu oameni care nu-i împărtășeau opinii, admirațiile și suvenirurile, renunță la conversație. Desfăcu ziarul și mai reciti o dată anunțurile mortuare și mica publicitate.

Georgei Galea privi pădurea Bîrnovei, pe urmă Iașul împîclit în soarele toamnei, cu palatul restaurat, Mitropolia și clopotnițele bisericilor înălțate deasupra caselor mărunte și a livezilor cu frunze de aur.

În gară regăsi aceleași birji strîmte cît cutiile de chibrituri, tîrîte de mîrțoage betege și chioare. Aceiași hamali slinoși și aceiași negustori cu barbă galițiană. O clipă avu iluzia că totul aci a stat, cum de altfel ar fi fost în tradiția Iașului.

Doamna Galea pufni cu scîrbă, cînd se văzu nevoită să-și pună pardesiul în contact direct cu perna jegoasă a trăsurii.

Amîndoi soții urcară dealul spre Piața Unirii, puși la teasc în strîmtul vehicul și, ca să încapă, întorși pe jumătate unul cu spatele la celălalt. Georgei constată că firmele vechi au dispărut. Doamna Galea își căută lornionul atîrnat în lănțug, să măsoare de jos în sus zidurile și trecătorii.

— Mergiți la Traian, sau la Regal? întrebă birjarul întorcînd fața bărboasă.

Georgei Galea, împins de o șăgalnică reminiscență, răspunse zglobiu:

— La Nijni-Novgorod, jupîne!

Doamna Galea îl privi sever, prin sticlă, de sus în jos. Georgei se grăbi să rectifice gluma deplasată.

— Mergi unde știi că otelul e mai bun!... Ce e cu Regalul ăla?

— Otel modern di tăt, îl asigură birjarul. Ari colorifer!

Georgei Galea optă pentru Otel Regal, deși în luna septembrie existența unui calorifer era un argument puțin convingător.

La fereastra deschisă, cu coatele rezemate, Georgei Galea privi în jos, în creștetul trecătorilor, strada Lăpușneanu și singura porțiune vizibilă din Piața Unirii. Schimbările fuseseră neînsemnate. O firmă nouă în locul unei firme falite, și atît. Casele, încă mai răpănoase. Totul mai scufundat. Trecătorii însă cu totul străini.

— Mă duc jos, să dau un telefon lui Mișu, anunță Georgei ridicîndu-și coatele. Mă mir că n-a venit la gară.

Mișu era maiorul, fratele doamnei.

După ce bărbatul coborî, doamna Galea, rămasă sus în cameră, mototoli înciudată hîrtia din care despacheta cutiile de pudră și borcanele cu cremă. Cum nu se gîndise? În loc să dea telefon lui Mișu, desigur, Georgei s-a repezit să telefoneze sau să trimită un răvaș femeii aceleia, anunțîndu-și sosirea. Era din ce în ce mai sigură de existența unei femei fatale. Totul îi întărea presupunerile. Venise să afle, și la cel dintîi pas, îl scăpase.

Într-adevăr îl scăpase.

Ajuns jos, Georgei vorbi la telefon cu Mișu. Pe urmă ieși în stradă, privi ca un fur în dreapta și în stînga, făcu semn unei birje și se urcă.

— Mînă, jupîne!

Jupînul dădu bice. Calul se opinti cu un avînt mult disproporționat efectului. După o smucitură de galop, căzu în trap săltat numai pe trei picioare, fiindcă al patrulea avea urgentă nevoie de o cură de nămol la Techirghiol.

A făcut bine că n-a spus: La Paradis General!

A făcut bine, fiindcă nu mai recunoscu intrarea, nici casa. Nu mai exista nici firma. Un pospai de văpsea pe vechea fațadă, geamurile lărgite. Tot așa sînt hainele prefăcute, întoarse pe dos, care vor să pară noi, dar cu buzunarul de la piept la dreapta.

Firma era într-adevăr, pentru Iași, inedită.

CABARETUL FLORIDA
Tropmann-Jazz
În fiecare seară, de la 9—2
Şampanie, Licheur, Coctail

CABARETUL FLORIDA
Tropmann-Jazz
În fiecare seară, de la 9—2
Şampanie, Licheur, Coctail

Nu mai simți nevoie să coboare.

— Întoarce!

Birjarul dădu bice. Trăsura înaintă printre indigenii pietoni ieșiți la soare. Curios cum nu recunoaște pe nimeni! Altădată saluta și îl saluta jumătate de oraș.

— La stînga. La deal!

Opri birja din timp.

— Așteaptă!

Merse pe jos, să privească la fosta-i casă cu motanul chior. O înstrăinase demult, prin avocat, cu procură. Citi la intrare o firmă albastră, cu litere albe:

AZILUL DE BĂTRÎNI

Moșnegii Iașului piroteau în soare, în halaturi albe, cu moțul scufiilor căzut pe ochi. Gîrbovi, cu cîrjile sprijinite alături pe băncile

verzi, păreau fără glas și fără viață, concentrați în ei sau avar economisindu-și ultima drojdie sleită a răsuflării.

Și mai departe, alături, parcul cu păuni albaștri...

Aci se opri la grilaj.

Nu-și venea să creadă văzului. Castanii și teii retezați de la pămînt. Casa pleașă. Potecile geometrice. Totul liniar, sec, pretențios, ostil.

Un domn gros, în costum de sport cadrilat, cu pulover, cu ciorapi de lînă și cu pantofi cu talpa plată, fuma o pipă scurtă, cu cascheta pe o ureche, cu mîinile în buzunarele largi și profunde, așteptînd crăcănat în fața unui automobil grandios.

Pe treptele peronului coborî o doamnă mare și ciolănoasă, tot atît de sportivă. Își trase mănușile de piele roșie, se instală la volan:

— Hai, Stevens! Ce-aștepți?

— Un moment, Dolly...

„Dar sînt eroii lui Ionel Teodoreanu! gîndi cu spaimă Georgei Galea. Îi cunosc din *Balul* lui *mascat.* E Fanache Dobrescu, devenit Stevens. E duduia Danielescu, devenită Dolly. Ce caută aci, în parcul cu păuni albaștri?"

Dolly apăsă automatul, schimbă vitezele.

Rollsul viră curb în fața peronului, ieși în stradă împroșcînd în urmă, prin țeava de eșapament, un fum puturos de infern.

Georgei Galea privea încă, imbecilizat, parcul din care dispăruseră păunii albaștri de basm, pălăriile de pai aruncate în iarbă, scaunul cu tălpi curbe, măsuța de trestie unde vîntul citea atunci o carte uitată, întorcînd foaie cu foaie.

Umbra pe care o căuta, în haina albă de fum, cu ochii *mauve* ca florile care și parfumul îl au discret, nu mai avea cum să o găsească aci.

Se urcă:

— Mînă. Încoace!

În drum, îl recunoscu și pe Andi Danielcscu. Toată lumea îl saluta. Răspundea triumfal și protector la saluturi.

Tot orașul era ocupat de eroii contemporani ai lui Ionel Teodoreanu. Ce mai căuta aci?

— Mînă, jupîne!

Jupînul bărbos dădu bice. Calul se opinti cu același avînt mult disproporționat efectului. După smucitura eroică de galop, căzu în trap săltat numai pe cele trei picioare de invalid.

Dolly și Stevens Dobrescu îi trecură înainte, pe roți de gumă, vertiginos...

-

MISS ROMÂNIA!

-

PROLOG

— Allo! Hallo! Nu mă întrerupe, domnișoară. Pentru numele lui Dumnezeu! Vorbesc cu domnul prefect de poliție!... Allo! Da! domnule prefect! Nu, domnule prefect. Allo! De acord, domnule prefect! Sînteți prea generoși... Înțeleg, înțeleg! Ca întotdeauna, în serviciul interesului public!... Cîți? Patruzeci de gardieni publici. Sigur că e nevoie și de jandarmi! Revoluție?... Hehe! Să tot avem revoluții de acestea, domnule prefect! O revoluție a frumosului... Da, domnule prefect! Nu, domnule prefect! S-au aprins bucureștcnii după frumos... Da, domnule prefect! Nu, domnule prefect! La două precis... Prea devreme? Ba de loc, domnule prefect!... La patru începe concursul, la două trebuie să avem cordoanele gata; altfel, năvălește publicul în sală și ne dă programul peste cap... Nu uitați că viceprezidați juriul, domnule prefect. Avem onoarea, domnule prefect!... Am terminat, domnișoară!

Domnul Filip Filipovici, directorul revistei *Ilustrația colorată,* depuse pîlnia telefonului pe suport și însemnă cu un creion roșu cîteva ieroglife misterioase pe foaia blocnotesului.

Exclamă către dactilografă și către secretar, frecîndu-și mîinile bondoace:

— O făcurăm și p-asta! Avem toată pompa oficială. Muzica și paradă!... Aș da toate paralele să văd acum mutra imbecililor de la *Colorația ilustrată!*

Domnișoara Ortansa Protopopescu, dactilografa domnului director, și Tony Bar, secretarul, surîseră cu aprobare și cu admirație.

Într-adevăr, ce n-ar fi dat și dînșii să vadă de data aceasta mutra imbecililor de la *Colorația ilustrată?*

Publicația adversă și concurentă organiza și ea, de trei ani încoace, o parodie de așa-zise concursuri de frumusețe. Fusese un nou prilej să se compromită. Aleseseră trei *Miss România* jigărite ca mîțele și

urîte ca mama-pădurii. Una din ele fusese chiar huiduită de publicul indignat, într-o pornire spontană de la care nu era străină administrația *Ilustrației colorate,* singura autorizată să aleagă adevărata și definitiva *Miss România.* Căci numai domnul Filip Filipovici avea cap și geniu inventiv, spirit de organizare și experiență, pentru a încununa cu succes o asemenea dificilă întreprindere.

Rezultatul scrutinului din acest an, pe întreaga țară, depășise tot ce-a fost văzut pînă acum. Șapte mii de concurente. Juriile cele mai selecte din floarea intelectualo-artistico-socială a celor șaptezeci și una de urbi capitale de județ. De trei săptămîni o adevărată frenezie estetică agita țara. Tirajul *Ilustrației colorate* se triplase. Iar în după-amiaza aceasta era meciul decisiv. Juriul avea să treacă prin ciur din ce în ce mai des cele o sută de *Miss* Babadag și *Miss* Ciuc, *Miss* Vlașca și *Miss* Trei-Scaune, *Miss* Covurlui și *Miss* Coțmani, pînă ce va rămîne în sita de mătase fină numai exemplarul unic între toate: *Miss România* de azi, poate *Miss Europa* de mîine, și, cine știe?, dacă nu *Miss Univers* de poimîinc.

Domnul Filip Filipovici se ridică de la birou și începu să se plimbe între ușă și sobă, cu mîinile la spate.

Dactilografa și secretarul așteptau în tăcere cucernică.

Știau că patronul gestează acum articolul care va sărbători anticipat marele succes al revistei și grațiile viitoarei frumoase între frumoasele țării.

Iar directorul nu putea gesta decît mergînd. Îi rămăsese această particularitate, de cînd debutase ca reporter de noapte.

Alții scriau; el umbla.

Prezent în prima clipă la orice incendiu, accident, crimă, arestare sau descindere, sosea cel dintîi la ziar, cu știrile încă fierbinți de fierbinte actualitate.

Le povestea volubil, dictînd unui caramard, căci nu s-a prea împăcat niciodată cu ortografia, deși purta în vremea aceea pe umeri

un cap genial, de poet, cu fruntea bombată și cu părul inelat ca o superbă coamă de leu.

De la aceste începuturi pierdute în negura timpurilor, domnul Filip Filipovici străbătuse (mergînd) o distanță apreciabilă, și se înălțase pe culmi, care, oricui în afară de dînsul, i s-ar fi părut amețitoare. Devenise reporter-șef; mai apoi părăsise ziarul ca să întemeieze cea dintîi mare revistă ilustrată. În șapte ani *Ilustrația colorată* sub agera și ingenioasa sa conducere se lățise ca untdelemnul, străbătuse în toate categoriile de lectori; era hrana indispensabilă și săptămînală a slugilor ca și a stăpînilor, a manichiuristelor ca și a doamnelor care soseau la coafor să-și heneze părul, a excelențelor ca și a portarilor-de minister, a șefilor de gară ca și a acarilor.

Domnul Filip Filipovici se îngrășase, se însurase cu o văduvă îndestul de matură și geloasă, își durase un rînd de case cu patru etaje, avea automobil la scară, chelise și prospicia.

Dar continua să umble și să dicteze, fiindcă ortografia n-a fost niciodată un capitol indispensabil pentru un director de revistă populară și ilustrată.

Ca să suplinească această inofensivă absență, angajase un secretar pentru care ortografia, sintaxa, etimologia, stilul și compoziția nu mai puteau tăinui nici un secret.

Tony Bar (prescurtare și pseudonim publicistic al buletinului de naștere Constantin Barbulescu) îl întregea cu o miraculoasă aptitudine de a-i ghici gîndul și de a-l turna într-o frază sonoră ca bronzul.

Pe urmă, se ducea la cafenea ca să rîdă cu alți camarazi imberbi și cu un condamnabil cinism de infirmitățile stilistico-ortografice ale patronului.

— Voi ce ziceți?... Are să fie brună sau blondă *Miss*-a de anul acesta? întrebă domnul Filip Filipovici, oprit în fața tablourilor, înfățișînd *Miss*-ele din anii trecuți.

— Brună, patroane!... Își dădu părerea dactilografa, care era brună, și nu putea suferi blondele.

— Blondă, șefule!... declara Tony Bar, din simplu spirit de contradicție.

— Hm!... Blondă-blondă!! Aceasta nu m-ar aranja de loc! murmură patronul. Blondă a fost și tîmpita de anul trecut și cea de acum doi ani. Are să spună lumea că avem slăbiciune pentru frumusețile de papă-cafea-culapte... Pierdem toate cititoarele brunete... Romănca, dom'lor, e brunetă! Asta-i lege... Eu nu știu de unde tot scot juriile noastre blonde și iar blonde!... Blondă e și oaia aia de merinos, aleasa de *Colorația ilustrată.* Le-am atras atenția jupînilor din juriu: „Stimabililor, mie îmi trebuiește anul acesta o brunetă!" Credeți că m-au înțeles? Ai cu cine vorbi? S-au luat în serios. Se cred mari esteți, și pace!... Te pomenești că-mi fac soția și-mi toarnă în brațe, plocon, o balcîză ca aceea de acum doi ani!...

Directorul *Ilustrației colorate* se exprima întotdeauna cu ireverențioase epitete despre revista sa, concursurile sale, cititorii săi și alesele juriilor sale.

Deviza lui era: „Publicul înghite!"

Iar publicul înghițea.

Oprit înaintea galeriei de portrete, domnul Filip Filipovici își inspectă încă o dată șampioanele frumuseților din anii expirați.

Erau șapte, toate zîmbind suav, cu dinții mărunți și ochii galeși. Erau brune și blonde, voioase și melancolice, impertinente și sfioase, firave și tumultuoase. Erau decoltate și mai puțin decoltate. Din față și din profil. Din trei sferturi și privind peste umăr, așa cum le răsucise fotograful de nas, de gît și de bărbie, ca să scoată un efect fotogenic mai fulgurant.

Unele dispăruseră din amintirea tuturor. Altele erau pomenite de amatorii sexului frumos, cu un plescăit pofticios de limbă, în cerul gurii. Aproape toate mai soseau și acum la zilele marii bătălii, să

urmărească dintr-un ungher discret peripețiile concursului, cu o dispreţuitoare compătimire.

Toate descopereau că frumusețea feminină degenerează vertiginos și că juriile sînt din ce în ce de o mai jalnică lipsă de seriozitate. „Frumuseți, acestea? Puah! Privește ce picior!... Parcă e stîlpul podului de la Fetești! Și ce piepți? Scîndură, mașer! A devenit un concurs de slute... Oribil! Nici nu mai pot suporta spectacolul acesta grotesc. Hai să plecăm!”

Reflecțiile erau întotdeauna aceleași, numai numărul spectatoarelor scandalizate se mărea în fiecare an cu o nouă ex-*Miss România.*

— Aceasta știu că a avut draci în ea!... rosti cu admirație domnul Filip Filipovici, ridicînd indexul spre cea mai frumoasă *Miss,* cu nuri și cu picățele. Păcat că și-a dat în petec! Una ca dînsa ne-ar trebui, minus temperamentul, *savasandir!...*

— Mi-a spus Sami că a văzut-o la Paris... interveni Tony Bar. O aștepta un Hispano-Suiza la scară... Deșteaptă fată!

— Am auzit că se are bine cu băiatul lui Coty!... insinuă oțărîtă domnișoara Ortansa Protopopescu.

— Cotei avea după dînsa și cînd era aci. Abia nu moare de foame! Stupid e că n-a știut să păstreze măsura... Cît p-aci s-o pățim urît, dacă n-aveam norocul șă dea și imbecilii de la *Colorația ilustrată* peste una mai brează ca a noastră. Așa am rămas chit. S-au dat după păr stimabilii!...

Domnul Filip Filipovici, cu mîna lui scurtă și grasă, făcu un gest elocvent, arătînd cum a tras el după păr o ceată invizibilă de stimabili.

Pe urmă iar se plimbă, oprindu-se și din nou plecînd, între ușă și sobă.

Tony Bar aștepta inspirația domnului Filip Filipovici, în fața foilor albe, curățindu-și negrul de sub unghii cu o așchie de chibrit. Dactilografa desfăcea cu iuțeală prodigioasă corespondența, clasînd

după o scurtă aruncare din ochi scrisorile vrednice de răspuns și aruncînd cadavrele celorlalte la coș.

Cabinetul directorial ar fi părut oricărui străin neprevenit un adevărat templu înălțat întru cultul exclusiv al *Miss Româniilor.* Cele șapte portrete ale șampioanelor din anii trecuți și a opta cadră goală, așteptînd biruitoarea din această zi, se aflau asfixiate de alte zeci de fotografii, înfățișînd *Miss Româniile* succesive, la urcări și descinderi din tren, în decoruri tropicale și pe țărmul oceanelor, pe Calea Victoriei și pe L'Avenue de L'Opcra, la Cannes și New York, în Antile și la poalele Alpilor. Se vedea furnicarul mulțimilor, ridicînd brațe să aplaude și să aclame. Se vedeau pălării de pai fluturate în soare. Primari solemni oferind un buchet de flori. Copiii cățărați de balcoane. Automobilele imobilizate în mijlocul puhoiului de public. Toate momentele memorabile din precara glorie a celor șapte frumuseți, cu durata de trei sute șaizeci și cinci de zile.

Pe birou sau în alte cadre, în vitrine de cristal sau pe culcuș de pluș, se găseau alte mărturii ale noului cult. Șuvițele de păr, încovrigate în sfredel sau lungite ca o coadă de șoarec; o cremene de cristali dintr-un vulcan al insulelor Azore; o mănușă păstrînd încă forma unei gingașe mîini; un mănunchi uscat de flori exotice; un colier indian: suveniruri dăruite de *Miss Româniile* din cei șapte ani, etichetate, datate și orînduite, pentru a întreține, viu și împrospătat, sublimul cult al frumosului.

Domnul Filip Filipovici se plimba cu pași apăsați printre aceste vestigii pioase, privindu-le din cînd în cînd cu o scîrbă vădită, ca un mare preot care personal și-a pierdut credința, dar o întreține pentru mulțimea cea mare, fiindcă „publicul înghite".

Se opri și tuși.

După acest semn exterior, Tony Bar știu că inspirația patronului e gata să fructifice.

Muie penița în cerneală și înălță sprîncenele, adăstînd.

Patronul depuse în scuipătoare un rotocol lat cît o monedă de cinci lei din vremurile cele bune, își drese glasul și cuvîntă:

— Să te lămuresc, Tony... Nu mai procedăm ca anul trecut!... Îndată după alegeri, ne sechestrează alte obligații. Manifestație pe stradă, fotografii, banchete, vizite... N-am cînd scrie, n-am cînd dicta! Vreau însă numărul să apară mîine dimineață neapărat. Să-l aibă tot cetățeanul în pat, la cafeaua cu lapte... Deci îți dictez articolul prim, acum... Îl dai la cules! Rămîne numai la corectură să-l completezi cu semnalmentele alesei: brună sau blondă, înaltă sau scundă; numele și pronumele, vîrsta și trei rînduri de amănunte bibliografice.

— *Biografice!* rectifică modest secretarul.

— *Biografice, bibliografice,* totuna e!... Cine se uită la fleacuri de astea? Publicul înghite!... își afirmă încă o dată părerea sa neclintită directorul *Ilustrației colorate,* al cărui vocabular de absolvent veteran a două clase gimnaziale se resimțea prin grave și regretabile confuzii. Eu îți dictez articolul. Tu îl perii și-i torni pomadă... După rezultat, dai fuga și faci adaosurile. Îți vine și Bily Marcus cu fotografiile. Restul materialului e cules și paginat. Ordin să nu se miște nimeni din redacție, nici din tipografie, pînă la miezul nopții. Mobilizare generală! Scrie:

„Anul accsta am făcut un pas mai departe, în lupta noastră pentru a întrona nobilul cult al frumosului și al perfecțiunii. Ziua de ieri a fost un triumf! Subliniem cu modestie: Un triumf al frumosului, care e etern, nu al nostru, care suntem trecători!... A fost o victorie a voastră, iubiți cititori. (Aci mai adaugi două-trei complimente. Publicul înghite.) Voi ați dovedit că în epoca aceasta de materialism condamnabil și dezgustător, românul mai păstrează o coardă sensibilă, care vibrează numai la frumusețea divină și pură. Voi ați redeșteptat cultul antic al frumosului. Victoria e a voastră.

Cu privirea și cu glasul sugrumat de emoție, am urmărit ieri după amiază zecile de mii de cititori care așteptau ca o mare (pune: un ocean) de capete, cuvîntul decisiv al juriului. Da! cititori. Erați

prezenți la această sacră sărbătoare, cu zecile de mii. V-am văzut! V-am recunoscut! V-am admirat! V-am mulțumit, scumpi cititori! În ochii voștri inspirați și în nerăbdarea tuturor am citit un semn îmbucurător pentru nația noastră. Am citit că e vrednic de toate speranțele și de tot viitorul, un popor capabil să uite pentru o zi meschinele lui griji materiale, ca să admire în modul cel mai dezinteresat frumosul!...

Frumosul!... Frumosul! Frumosul!...

Ah, iubiți cititori, prietenii mei scumpi, voi nu bănuiți încă nici pe departe cîți dușmani înverșunați are frumosul! Confrați invidioși au încercat să ne paralizeze superbul nostru elan inventînd tot soiul de calomnii pe care le respingem cu dispreț. Alții au mers mai departe cu infamia. Geloși pe succesele noastre crescînde, au vrut să ne imiteze, inventînd și dînșii, sărmanii, un biet concurs, ca să aleagă o biată *Miss România,* de contrabandă. Îi iertăm. Victoria noastră, victoria voastră, cititori, victoria frumosului, ne face generoși cu învinșii. Să-și suporte înfrîngerea cu inima ușoară! Atît le dorim!

Noi să ne întoarcem, iubiți cititori, la sărbătoarea noastră de ieri.

De trei zile, capitala uitase grijile urîte ale existenței. Toate gîndurile și toate preocupările se îndreptau spre marile pregătiri ale revistei noastre pentru a primi în mod grandios cele o sută de gingașe frumuseți, din care juriul a ales ieri, după o matură și îndelungată chibzuință, cea mai frumoasă. Trecătorii de pe stradă nu discutau altceva. La restaurant, la teatru, în tren, în tramvai, la bodegă, la coafor, în birouri, în săli de așteptare, oriunde, trei zile subiectul de discuție al adevăratului român și al nobilului admirator al frumosului n-a fost decît alegerea *Miss României* din acest an. Fericit popor! Nobilă capitală! Splendidă epocă în care a reînviat cultul străbunilor pentru Ileana Cosînzeana din basm!...

Amănuntele acestui concurs epocal le veți găsi în alta parte, în corpul revistei.

Vă voi vorbi numai despre aleasa noastră, *Miss România,* care va purta glorioasa faimă a femeii române peste mări și țări, în lumea vastă. Ați aclamat-o ieri! Ați admirat-o! Priviți-o încă o dată în fotografia de pe coperta revistei!...

Priviți-o și mîndriți-vă, că patria voastră a dăruit ochilor voștri desmierdarea unei asemenea frumuseți!

Cine spunea că numai antichitatea a cunoscut adevărata splendoare a sexului frumos?

Să poftească, să privească și să se rușineze de această perfidă insinuare!

Au cunoscut oare sculptorii greci un model mai perfect, pentru o Afrodită, o Venus, o Veneră și alte zeități venerice?

Admirați-o!

Ochii ei sînt... (pui puncte, puncte, puncte, și completezi: ca peruzeaua, ca albastrul cerului, ca diamantul negru, după cum va arăta, la ochi, aleasa juriului). Ochii imenși și superbi, în fața cărora ar fi îngenuncheat în extaz un Rafaelo da Vinci...”

— Rafael Sarizio sau Leonardo da Vinci, patroane? Doi, dintr-o lovitură, e greu să-i ucidem într-un citat! observă judicios secretarul.

— Totuna e. Publicul înghite! Și te rog nu mă întrerupe. Pierd șirul. Scrie mai departe:

„Fruntea ei nobilă e lucie ca fildeșul. (Aceasta poți s-o lași așa. Se potrivește la oricare!)

Părul ei... (pui: spic mătăsos de aur, negru ca noaptea misterioasă, castaniu ca... găsește și tu ceva!).

Nările ei fine se deschid voluptuos la tot parfumul florilor, divine ca dînsa. (Aceasta o lași așa! Se potrivește la oricare.)

Gura micuță ca o garoafă însîngerată. (Lași neschimbat. Toate au gura la fel, și dau cu același roșu de buze!) Gura aceasta, cîți poeți n-ar fi inspirat poate? Cîți nu va inspira?

Gîtul mlădios de lebădă, sînii ca fructele tari și nepîrguite, mijlocul subțire ca trestia, mîinile gingașe de copil, picioarele fine de

căprioară — prin ce miracol oare natura a dăruit unei singure făpturi toate vestigiile frumuseții, atunci cînd fiecare în parte ar fi fost îndestul să fericească o femeie?

Ne mai putem îndoi că *Miss România* din anul acesta va fi proclamată cea mai frumoasă femeie din lume?

Domnișoara... (puncte-puncte), dintr-o veche, distinsă și discretă familie românească (lași așa! Orice familie e veche, distinsă și discretă!), a primit omagiul culminant cu o modestie care a dezvăluit toată noblețea sa sufletească.

La vestea alegerii, a declarat juriului cu o gingașă simplitate:

«Vă mulțumesc! Voi căuta să servesc patria peste hotare. Numai această dorință m-a îndemnat să-mi părăsesc modesta mea existență de pînă acum.» (Aceasta rămîne așa. Nici una nu spune că a candidat pentru altceva.)

Ai auzit, iubit cititor?

«Voi căuta să servesc patria peste hotare!»

Aceste nobile cuvinte rezumă întregul nostru program. Ce-am mai putea adăuga, oare? Viitorul va recunoaște că ne-am împlinit misiunea pînă la capăt și aceasta a fost cu putință numai cu sprijinul vostru, iubiți cititori și frumoase cititoare!...”

— Aceasta e tot, dragă Tony. Mai presară ici-colo cîteva floricele. Pune virgule, puncte și semne de exclamație. Adaugă un citat latinesc, și vreun vers dintr-un poet francez. Publicul înghite și cere să înghită! Adu din condei și ceva cu Platone ăla! Uitam!... Să bagi undeva numaidecît o întorsătură cam așa: „Cînd domnișoara (cum o fi chemînd-o?) a apărut în fața juriului, frumusețea sa fermecătoare a pătruns în toate inimile emoționate ca un stilet”.

— Unde să mai bag și stiletul, patroane? întrebă speriat Tony Bar. Ce-are a face frumusețea și stiletul?

— Are! Am citit așa ceva într-o carte a nevestii și mi-a plăcut. Trebuie să bagi stiletul neapărat! Unde și cum, aceasta te privește...

Descurcă-te, că de asta ești băiat deștept. Ce năzdrăvănie mai mîzgălești acolo?

Directorul *Ilustrației colorate* se opri din plimbare și se aplecă deasupra biroului, peste umărul lui Tony Bar. Secretarul n-avu cînd ascunde corpul delict: o foaie de hîrtie pe care schițase cu rapiditate o făptură fără nume, ca un fetus din borcanele cu spirt.

— Ce e monstrul-acesta? Cum poți imagina o asemenea oroare? rosti d. Filip Filipovici, apucînd și răsucind în toate felurile foaia pe care se afla desenul de la pagina șaptesprezece.

— N-o recunoști, patroane?

Ce să recunosc? Fugi cu ea d-acilea, că visez urît la noapte!...

— E cu toate acestea frumusețea ideală. *Miss România,* patroane! Așa cum ai zugrăvit-o adineauri, punct cu punct: păr ca spicul griului, ochi imenși, gură minusculă, gît de lebădă, sîni ca fructele tari, mîini de copil, mijloc subțire ca trestia, picioare de căprioară... Ce-ar mai fi fost să adaug încă și celelalte clișee curente: pielița cum e crinul ori zăpada, obrazul ca trandafirul involt, buzele ca mărgeanul, dinții ca mărgăritarele, genele de mătase, umerii de catifea, urechea de scoică transparentă?... Dumneata numești monstru aceasta?... E frumusețea antologică, așa cum au cîntat-o toți poeții lumii, de la Homer și Horațiu, pînă la Francisc Jammes și Cocteau...

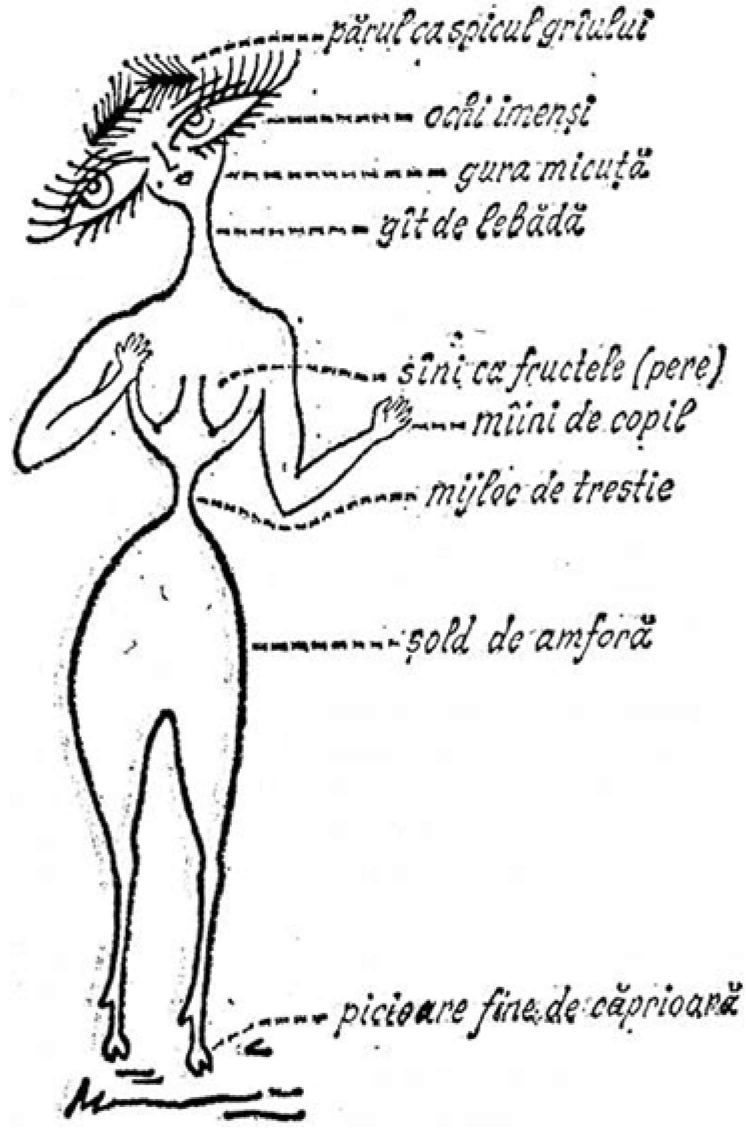
— Ai să rămîi o secătură toată viața! rîse dojenindu-l părintește domnul Filip Filipovici, mototolind bîrtia și aruncînd-o la coș. Ce-ți pasă ție, de vreme ce publicul înghite? Aceasta cere, aceasta îi dăm!... Acum, a lucru! La două să fii la Ateneu. Și nimeni nu se mișcă din redacție, domnișoară, pînă la miezul nopții. Mobilizare generală! Toată lumea pe șantier!

Directorul *Ilustrației colorate* făcu un gest napoleonian de comandă.

Pe urmă plecă grăbit, trîntind ușile.

Tony Bar rămase să pavoazeze cu floricele de stil articolul dictat de patron și să bage unde-o încăpea stiletul.

Domnișoara Ortansa Protopopescu, urîtă, pistruiată și șașie, îl urmărea din dosul mașinii de scris cu ochi amoroși și fără speranță. Pasiunea ei dura de doi ani. Dar Tony Bar părea că nici n-a observat-o vieodată. Cum era băiat nostim, întotdeauna bine îmbrăcat, flecar, citit și întreprinzător, dădea iureș prin toate candidatele concursurilor sub ochiul îndurerat și lăcrimos al dactilografei. El lua viața în glumă, iar viața îl răsplătea neluîndu-l, la rîndul ei, în serios.

MISS ROMÂNIA

Sosise în capitală cu vreo cinci ani înainte să se înscrie la Facultatea de drept. Coborîse în Gara de Nord cu cinci lei; costul unui bilet de

tramvai. Nu se înscrisese nici la o facultate, nici nu mai avea de gînd să se înscrie vreodată. Cariera publicistică i se oferise mănoasă. Pe lîngă delicatul post de încredere la *Ilustrația colorată,* împrăștia cu facilitate de nabab articole, cronici, foiletoane, nuvele, eseuri, la toate ziarele și revistele care plăteau un cît de modest onorar. El fabrica și memoriile după descripția domnului Filip Filipovici, directorul *Ilustrației Colorate,* și după cartea lui Pierre Lalo: *Cultul frumuseței. Miss Românilor* din fiecare an. Izbutea să fie întotdeauna cu aconturile încasate pe două luni. Dar prietenilor care îl mustrau că e mînă spartă le răspundea cu o logică în afară de orice replică, scoțînd din buzunarul vestei un pol, întotdeauna același:

— V-am spus că am descins în Gara de Nord cu cinci lei. Mi-am împătrit capitalul. Privește polul! Cîți se pot lăuda că au izbutit ca mine?

Pe urmă trecea la cassă, să ridice cu degete ușoare, fluturînd, a treia mie din avansul pe a treia lună.

Experiența prematură, căpătată în vremea cît a asistat la toate misterele concursurilor de frumusețe, l-a îndemnat să purceadă un vast eseu: *Superstiția frumuseții.* În acest studiu, Tony Bar demonstrase cu argumente zdrobitoare, culese din antichitate pînă în timpurile moderne, că frumusețea feminină e o jalnică prejudecată. De la frumoasa Elena, pentru care Homer pretinde că s-a dezlănțuit Războiul Troian, pînă la eroinele lui Bourget sau la modelele pictorilor din Mont-parnasse, literatura și arta nu au trăit decît preamărind această frumusețe fadă, monotonă, banală și supracîtată. Toate eroinele și modelele sînt perfecte, supraperfecte, hiperperfecte. Tony Bar dovedea, însă, că adevăratele mari pasiuni au fost provocate de femeile urîte și că, deci, idealul unui amant e o iubită urîtă, nu o rece splendoare marmoreană. La lectura primelor capitole, domnișoara Ortansa Protopopescu ridicase spre autor un ochi înduioșat și recunoscător, pe cînd celălalt, șașiu,

urmărea pe fereastră, afară, mirajul unei idile divine: ei doi, sub clar de lună, într-o noapte de mai, cu amețitor parfum de zambile.

Timpul s-a grăbit, însă, să dovedească, la rîndul său, că prejudecata frumuseții femeiești a pus irevocabilă stăpînire pe biata umanitate, incapabilă să reacționeze curajos și demn, de vreme ce însuși autorul eseului *Superstiția frumuseții* cădea fără eroism în banalitate și în păcatul comun.

Împotriva propriilor sale argumente și a scînteietoarei teorii, Tony Ear se îndrăgostea sistematic, de douăsprezece ori pe an, de douăsprezece candidate la concursul *Ilustrației colorate,* alegînd, parcă înadins, cu un instinct pervers, tocmai frumusețile cele mai fade, mai monotone, mai banale și hiperperfecte.

Domnișoara Ortansa Protopopescu îl compătimea ca pe un biet june iremediabil pierdut. Tony Bar, voios și indiscret, îi spovedea, cu o crudă precizie de amănunte, toate peripețiile aventurilor sale galante, fără să observe cum ochiul confidentei devenea, pe măsură ce povestirea înainta, sticlos și feroce.

— Gata! exclamă secretarul domnului Filip Filipovici, înfigînd stiloul în buzunarul de la piept și întinzînd sugativa cu latul palmei pe foaia scrisă mărunt. I-am turnat un articol, șefului, să înghețe apele! Nimic nu lipsește: Platon, Baudelaire, Rafael, Dante Gabriel Rosetti... Afrodita, Venus, Venera, Elena, Mărul lui Paris și stiletul. Trimite-l la tipografie, domnișoară! Eu am șters-o. Am o întîlnire cu un papagal!...

Domnișoara Ortansa Protopopescu înghiți un nod de iască și privi cu un ochi deznădăjduit în tavan, cu celălalt, ucigaș, în dușumele.

Știa cum sînt papagalii lui Tony Bar.

Au glas, dar n-au pene decît la pălărie. Sînt colorați, dar nu de Dumnezeu, ci văpsiți cu roș de buze „Ritz”, cu alifie de obraz „Amoreta”, cu trandafiriul în pomeți „Carnation de Jeunesse-Lesquendieu”, cu negru de gene „Elizabet Arden”, cu pupila dilatată de „Eclat des Veux-Vif Kair”. O sută de asemenea papagali aveau să

defileze peste patru ore înaintea juriului de la Ateneu, de unde vor scoate în plisc planetul cel norocos.

Domnișoara Ortansa Protopopescu dori omenirii un flagel fatal și misterios: o boală subită care în aceeași clipă să cuprindă toate făpturile de sex feminin între paisprezece și cincizeci ani; un vărsat negru după care toate să se scoale din pat cu obrazul ciuruit de erupții purulente și, pe deasupra, cu un ochi privind spre polul nord, iar cu celălalt, spre polul antarctic.

Rămasă singură la post, dejuna sumar, pe colțul mesei: salam de Sibiu, brînză de Brăila, cherci de Vîlcov, ca produse naționale, și o portocală de Sevilla, ca desert exotic, cu nostalgic parfum de litoralii mediteraniene.

Din cadrele înalte, cele șapte *Miss Românii* o priveau cu surîsul lor triumfal, impertinent și neliniștitor.

Pentru siestă, domnișoara Ortansa Protopopescu deschise sertarul lui Tony Bar, scoase manuscrisul studiului consolator, și începu să citească următorul început de capitol, cu o dulce și răzbunătoare satisfacțiune:

VIITORUL E AL URÎTELOR

„Femeia frumoasa este inertă și mulțumită de sine. Ea e vidul perfect și complet.

Femeia urîtă, dimpotrivă, e în mișcare perpetuă, e inteligența dinamică, e neastîmpărul de fiecare moment. Ea a creat moda. Ea a creat surîsul, spiritul, conversația, grația, pieptănătura schimbată în fiecare an, rochia scurtă și lungă, talia înaltă și joasă. Ea întreține în jurul ei un nor irizat, o atmosferă sclipitoare. Ea, fiindcă e silită să ne cucerească în fiecare clipă, se reînnoiește în fiecare moment: pe rînd spirituală și savantă, languroasă și frivolă, artistă și mondenă, indiferentă și sentimentală, dansatoare și muzicantă, modestă și impertinentă. Alături de dînsa, ce tristă impresie face frumusețea placidă, încremenită în imobilitate eternă!

De altfel, urîtele și-au găsit în cinematograf un aliat fidel, cum remarcă foarte just și Francis de Miomandre. Aproape toate urîtele sînt fotogenice, pe cînd cele mai frumoase rivale nu fac două parale pe ecran."

Domnișoara Ortansa Protopopescu închise caietul la loc și desfăcu dintr-o cutioară cilindrică un sul de film. Îl desfăcu și îl contemplă îndelung în zarea geamului, cu emoția, ca întotdeauna, împrospătată.

Fragmentul acesta de film constituia cea mai teribilă răzbunare a vieții sale.

Acum doi ani, operatorul o fotografiase într-un grup cu *Miss România* de-atunci, la Șosea. Ea era înainte, *Miss România,* în urmă. După o săptămînă, cînd filmul a rulat la Gaumont-Jurnal, publicul a ovaționat-o pe dînsa, modesta dactilografă, fiindcă era într-adevăr fotogenică și superbă, iar pe *Miss România* cea adevărată a huiduit-o cu indignare, fiindcă arăta mai urîtă ca mama lui Tut-An-Kamon.

Pe urmă, domnișoara Ortansa Protopopescu, singură în vastul cabinet și templu al frumuseții, sub privirea uimită a celor șapte ex-*Miss Românii,* începu să cînte, să schițeze un pas de tango, să se multiplice, pe rînd: spirituală și artistă, savantă și languroasă, mondenă și sentimentală, frivolă și modestă, așa cum se cuvine unei femei care nu e condamnată la imobilitate placidă și eternă. În piruetele-i amețitoare, cu un ochi privea, pe fereastră, afară, cu celălalt supraveghea ușa — ceea ce nu-i cerea nici o sforțare fiindcă întru aceasta se bucura de un privilegiu, în plus, al naturii.

La ora patru, redacția *Ilustrației colorate* se afla în mare fierbere. Telefonul zbîrnîia. Curierii alergau de la Ateneu la tipografie, de la fotograf la zincografie, trîntind ușile, ciocnindu-se pe scări, venind și plecînd.

Rezultatul primului scrutin sosi trimis pe o foaie de bloc, de către Tony Bar. Erau: *Miss* Muntenia, *Miss* Oltenia, *Miss* Moldova, *Miss* Maramureș, *Miss* Crișana, *Miss* Timișana, *Miss* Țara Oașului și așa

mai departe. În total, o duzină. Și se numeau: Duța Ionescu, Fifi Alexandrescu, Pepi Costăchescu, Nora Vasilescu, Lenuța Tomescu, Lizica Petrescu, Tanți Popescu, Mitzi Georgescu, Nutzi Ștefănescu, Pitzi Mateescu, Litzi Muntenescu și o Margareta indescifrabilă, pe care domnișoara Ortansa Protopopescu o dactilografie prin asonanță: Margareta Căușătescu.

Apoi, la șapte, apăru Tony Bar în persoană, trîntind ușa de perete și gîfîind.

— Victorie! strigă. Victorie, domnișoară Ortansa! Dați-mi corecturile! Dați-mi tipografia! Allo! Allo, tipografia! Culegeți imediat afișul pe care vi-l trimit acum. Trei culori! Trei! Și mult roșu! Mult roșu!...

Pe o coală desfăcută, schiță cu velocitate și cu creion roșu acest afiș, care a doua zi avea să oprească în România Mare un milion de gură-cască din drum:

— Ce nume grotesc!... pufni dezgustară domnișoara Ortansa Protopopescu, Margareta Căuș! Ați compromis revista! Căuș! Au să rîdă și curcile!...

STOP!
Opreşte, trecător! Opreşte!
C i t e ş t e !
DOMNIŞOARA MARGARETA CĂUŞ
a fost aleasă
M I S S   R O M Â N I A
Succesul nostru fulgerător!
25.000 spectatori ovaţionează în entuziasm delirant

CEA MAI FRUMOASĂ FATĂ
din

ROMÂNIA
a l e a s ă   d e
I L U S T R A Ţ I A   C O L O R A T Ă

Preţul 10 lei Preţul 10 lei

STOP!
Opreşte, trecător! Opreşte!
C i t e ş t e !
DOMNIŞOARA MARGARETA CĂUŞ
a fost aleasă
M I S S R O M Â N I A
Succesul nostru fulgerător!
25.000 spectatori ovaţionează în entuziasm delirant

CEA MAI FRUMOASĂ FATĂ
din

ROMÂNIA
a l e a s ă d e
I L U S T R A Ţ I A C O L O R A T Ă

Preţul 10 lei Preţul 10 lei

— Căuș-necăuș, e divină, domnișoară Ortansa! E cea mai frumoasă fată din cîte au fost și vor fi! Perfecțiunea!... Sublimul!...

— Ca desenul de astăzi dimineață? întrebă perfid dactilografa, căutînd cu un ochi la coș și cu celălalt la nefericitul Tony Bar, care cu atît de delirant entuziasm își renega propriul său catehism din sertar.

— Ce desen? Desenul e o dobitocie! Cînd ai s-o vezi, domnișoară Ortansa, n-ai să mai vorbești așa. Ah! Am trăit cel mai superb moment din viața mea... Cînd a apărut pe estradă, frumusețea ei a săgetat toate piepturile ca un vîrf de stilet... Pe onoarea mea! Margareto Căuș, Margareto Căuș, simt că am să te iubesc nebun! ...Ce divine ursitoare ți-au vegheat la căpătîi? În ce fericită zodie te-ai născut?...

— Zodia Caprei! inventă ad-hoc, o zodie suplimentară, domnișoara Ortansa Protopopescu, care începuse s-o urască pe nevăzute, mai înverșunat decît pe toate *Miss Româniile* de pînă acum.

CARTEA ÎNTÎI - *NEPOATA HATMANULUI TOMA*

CAPITOLUL I *Văcuța*

Margareta Căuș nu se născuse vegheată la căpătîi de ursitoarele divine, nici în zodia, suplimentară, a Caprei.

Se născuse, din contră, în zodia Berbecului, cu nouăsprezece ani în urmă, asistată de o terestră ursitoare: Moașa despărțirii.

Nu se născuse nici într-un palat fermecat, ci într-o cameră scundă și afumată, din mahalaua Fierbinți, în tîrgul Scovarză, pe care zadarnic îl veți căuta pe hartă: vă garantez că n-o să-l găsiți.

Mahalaua așa se numește, dar tîrgul, altfel. Cititorul va înțelege că sîntem nevoiți să-i tăinuim adevăratul nume, ca să nu ne ridicăm asupră-ne, cu dușmănie, o populație urbană de 18 000 locuitori, printre care autorul numără prieteni și poate chiar creditori.

În acest tîrg, Scovarză, domnul Iorgu Căuș, părintele domnișoarei Margareta, e cunoscut sub o îndoită înfățișare: ca vechi arhivar la Grefa Tribunalului și ca vestit băutor domnesc.

Doamna Aglaia Căuș, numită de soț și de vecine cu desmierdatul diminutiv Aglăița, e cunoscută într-un cerc mult mai restrîns, fiindcă arareori se aventurase din mahalaua Fierbinți spre Strada Mare, unde se plimbă fetele simandicoase ale orașului pînă la gară și la Grădina Publică. Cucoana Aglaia, de profesiune casnică, își petrece existența, cum îndeletnicirea o arată, pe lîngă casă, „între găini și copii”. A fost în viață de trei ori la cinematograf, iar acest triplu eveniment a rămas atît de memorabil săpat în amintirea sa, încît, după ani de zile, mai povestește și acum cu mare uimire și pasiune dramaticele peripeții de pe pînză.

Domnul Iorgu Căuș e mult mai umblat și mai blazat de minunile veacului. A văzut chiar Iașul, unde a fost citat o dată martor într-un proces, cu bilet gratuit de clasa a III-a. Contactul zilnic cu lumea

zgomotoasă și avidă a tribunalului și contactul nocturn cu vînturați prin lume tovarăși de pahar i-a inoculat o sceptică filozofie.

În toiul chefului, cînd discuția se înalță pînă la apologia progresului și alte chestiuni de o nobilă avîntare a spiritului, domnul Iorgu Căuș nu renunță niciodată să-și formuleze opinia sa personală asupra tuturor zădărniciilor, cu această întrerupere:

— Ho! Opriți, că nu dă potopul peste voi!... Progres? Bine, progres!... După cum au pornit-o dumnealor cu progresul, eu mă opresc și zic: Zburați pe sus și vă vîrîți în apă, vorbiți fără sîrmă și-mi aduceți prin văzduh poza lui Einstein. Zweinstein și altor Dreisteini... Acestea nici nu mă miră și nici nu mă sperie! Să-mi dați mie un telefon aici, să-l chem eu la telefon pe Stefan cel Mare și să-l poftesc să ciocnească un pahar de vin cu taica!... Răspunde el?... Atuncea-i progres! Vine el?... Atuncea-i progres! Dacă nu răspunde și dacă nu vine, degeaba mai bateți apa în piuă! Numai ne furăm căciula! Aici stă toate chestia, onorabililor!

Tovarășii domnului Iorgu Căuș, strînși la zid, sînt siliți întotdeauna să recunoască, spre deplina sa satisfacție și spre închiderea discuției, că progresul e o minciună și că omenirea orbecăie într-o jalnică iluzie, pentru care lucru se grăbesc cu toții să se bucure de ziua de azi și comandă alt clondir de vin, pînă ce apar zorii zilei de mîine.

Margareta Căuș s-a născut într-o noapte ploioasă de martie, într-un ceas cînd tocmai părintele său invita amicii progresului să-i ofere un telefon ca să poată vorbi cu Ștefan cel Mare și să-l poftească la un pahar de tămîios.

Atunci a intrat pe ușă, la „Cîrlanul de Aur”, Lache, băiatul domniei-sale, în acea epocă vestit rîșcar în tot maidanul Fierbinți și actual plutonier reangajat în regimentul de artilerie din garnizoana Scovarză.

A deschis ușa și a strigat din prag:

— Tată, hai acasă că mama *a făcut!*

— Ce-o făcut? Băiat sau fata?

— Fată...

— Pleacă și spune atunci că pentru o fată nu mă deranjez eu de aici!... Fată-i trebuia ei? Acuma-i vremea de fată?

Lache Căuș s-a răsucit pe călcîie și s-a dus să poarte răspuns coanei Aglaița că a săvîrșit mare greșeală făcînd fată într-o vreme improprie confecțiunii de fete.

Iar domnul Iorgu Căuș a sosit abia în zori, clătinîndu-se foarte și discutînd cu sine însuși despre marea eroare în care se află umanitatea de cînd își fură căciula în iluzia progresului. Abia în ușă și-a adus aminte că e a patra oară tată. Cu mîinile în buzunare, a privit larva omenească din leagăn ca pe-o curiozitate vrednică de toată mila.

A scuipat printre dinți cu dispreț și, întorcîndu-se către lăuza din pat, i-a hotărît cu asprime:

— Asta-i ultima dată cînd mai faci fată! Bagă de seamă, că ai ajuns la a treia. Alta nu mai admit! Așa sînt eu! Nu admit!

Domnul Iorgu s-a dus să se culce îmbrăcat, cu fața în sus, și a început să sforăie după cinci minute, certîndu-se prin somn cu fanaticii progresului. Dar coana Aglăița a ținut socoteală de avertisment și n-a mai făcut de-atunci decît băieți.

Datorită acestei autoritare interdicții paterne, domnișoara Margareta Căuș numără în momentul de față cinci frați și numai două surori.

Despre primul an din existența domnișoarei Margareta nu se păstrează nici o amintire vrednică de reținut. Copila a crescut în leagăn, înfășată strîns ca o miniatură de mumie egipteană, mîncată de muște lipicioase la gură, țipînd cînd îi era foame și dormind cînd îi era somn.

În anul al doilea, cînd a început a se aventura în ambițioasa veleitate de a părăsi mijlocul de locomoție în patru labe și cînd s-a ridicat copăcel sprijinindu-se de pereți, îndrăzneața tentativă a fost

urmată de accidente diverse, pe care istoria le păstrează însă tot sub tăcere. Mai importantă a fost descoperirea coanei Aglăița:

— Copila asta are ochii Marinicăi. Ai băgat de seamă, Iorgule?

Domnul Iorgu Căuș — mîncase lacherdă cu ceapă! — simțea o mare sete și deci era grăbit să plece după prieteni, ca să-i aducă la sumbra realitate, din regretabila superstiție a progresului. De aceea nu s-a întors, să verifice personal constatarea coanei Aglăița. A tras numai concluzia firească:

— În acest caz, o să ai de lucru cu ea. Trebuie să-i strîngi hățul din vreme!

Într-adevăr, asemănarea cu ochii Marinicăi era un simptom alarmant.

Marinica, sora domnului Iorgu Căuș, fusese o frumusețe vestită pe vremuri în toată mahalaua Fierbinți și chiar în întreg tîrgul Scovarză, dar devenise o pată rușinoasă pe blazonul familiei Căuș. În floarea juneții fugise cu un circ; pe urmă, vești din alte orașe vecine și din ce în ce mai vagi, pe măsură ce turneul circului se îndepărta în spațiu și în timp, dovedeau că Marinica a luat calea pierzării.

De mulți ani nimeni nu mai știa ceva precis despre destinul fugarei. Unii pretindeau că au văzut-o în capitală și că le-a fost greu să o recunoască, în doamna aceea foarte elegantă și trecînd picior peste picior, în muscal, la Șosea. Alții se simțeau îndreptățiți să afirme că au zărit-o cu ochii lor „făcînd la circ pe femeia zburătoare”. În sfîrșit, se mai aflau și acei pentru care nu mai încăpea nici o îndoială că se află într-un spital ispășind nevrednica rătăcire, într-o boală urîtă, care mănîncă nasul și face să cadă dinții ca fasolele din gingiile putrede.

Oricum ar fi fost adevărul, asemănarea copilei cu Marinica, de odioasă amintire, merita o mai de-aproape cercetare. Cu fiecare turtă frîntă în creștet, înrudirea de trăsuri creștea. Coana Aglaia nu știa dacă e drept să se bucure ori să se îngrijoreze. Se bucura, fiindcă a treia fată se anunța frumoasă coz, spre deosebire de celelalte două

mai mari, care luaseră chipul și asemănarea domnului Iorgu Căuș, cu buzele late, ochii înfundați, nasul turtit și gîtul înșurubat în umeri ca o coadă de umbrelă ruptă și înnădită stîngaci. Se mîhnea, fiindcă în frumusețe vedea o primejdie, pe urma căreia numele de Căuș mai pătimise o dată.

Margareta însă creștea senină și indiferentă.

Plîngea rar. Se juca puțin. Nu dorea nimic. Ochii albaștri își plimbau lumina peste făpturile și spectacolele vieții în cea mai desăvîrșită lipsă de curiozitate.

Era un copil cuminte. Îngrijorările coanei Aglăița se risipiră. N-avea de ce „strînge hățul”. Margareta tăcea, se uita pe fereastră, dormea cu ochii deschiși.

— La ce te gîndești tu, Margareto?

— Nu mă gîndesc la nimica, *muțo!*

Ochii albaștri și goi se înălțau la coana Aglăița cu mirare: „Ce-o socotea, oare, *muța,* de-și închipuia că ea e o fată care să se gîndească la ceva?”

Frații îi spuneau: *Vaca.*

Domnul Iorgu Căuș adoptă acest pseudonim, dar îl transformă în diminutiv de alintare: *Văcuța.*

— Văcuțo, ia du-te tu în colț, la Țudic, și adu-mi un chil de vin!... Spune-i să-l treacă în cont...

Văcuța se ducea cu pași măsurați, de copil cuminte, la Țudic. Aducea chilul de vin. Cu dînsa nu era nici o primejdie că va sparge clondirul sau că va întîrzia pe uliță, să oace *șodronul,* într-un picior, pe trotuar.

Aducea clondirul, îl așeza pe masă. Se așeza și ea pe scaun, cu mîinile în poale, și privea în gol, cu ochii ei goi.

— Numai tu ești fata tatei cea cuminte, Văcuțo! o desmierda pe creștetul mătăsos domnul Iorgu Căuș, care uitase resentimentele vechi pentru odraslele de sexul frumos.

Văcuța surîdea fericită și privea în gol, cu ochii ei goi...

CAPITOLUL II *Puțină biografie*

Cei șapte Căuși și Căușe, frații și surorile Margaretei, erau de vîrste, apucături și temperamente diverse. De aceea și destinui lor a fost variat.

În toamna cînd legea tiranică a învățămîntului primar gratuit și obligator a silit-o pe tînăra Margareta să pornească în fiecare dimineață, pe ploaie, pe brumă și pe vînt la Școala de Fete nr. 2 „Carmen-Sylva", purtînd cu bravură prin aceste intemperii ale naturii ghiozdanul de mușama cu abecedarul, placa, plumbiera și buretele atîrnat cu sfoară, situația dinastiei Căuș era următoarea:

Lache, moștenitor prezumtiv, rămăsese repetent a treia oară în clasa a II-a de gimnaziu, depășind astfel limita de vîrstă tolerată de legile și regulamentele învățămîntului secundar în vigoare. Dezgustat de perspectivele nesigure ale carierelor civile, se consacrase armelor, debutînd copil de trupă în regimentul de artilerie. Acolo, avea să parcurgă succesiv toate treptele ierarhiei militare, pînă la gradul culminant de plutonier-major reangajat.

Mița Căuș, sora cea mai mare, absolvise cu succes studiile primare și se destina profesiunii casnice, ajutînd pe coana Aglăița în ocupațiile sale cotidiene.

Artemiza Căuș era superioara Margaretei cu două clase, la aceeași școală „Carmen-Sylva".

Iar în urma lor, cei patru frați mai mici, în ordine cronologică: Traian, Decebal, Asdrubal și Hercule, luau contact cu realitățile ostile ale existenței, fie prin coada măturii materne, fie prin papucul patern, care, bine aplicat în spate în momentul oportun, îi trimitea ca o catapultă peste prag, în grădina cu straturi de morcovi și leuștean.

De acest tratament spartan se afla scutit deocamdată numai junele Hercule, în vîrsta fragedă a leagănului, unde, cu fața în sus, privea același tavan afumat pe care îl contemplase din același loc, în aceeași

poziție, șapte ani, ceilalți șapte Căuși și Căușe, pînă cînd, eliberați din captivitate, începuseră mai întîi să facă exerciții de locomoțiune patrupedă, mai apoi să se zgrepțene de pereți și să-și tragă în cap fețele de mese cu cești și farfurii.

Margareta a învățat cu o lăudabilă sîrguință literele de mînă și de tipar, mici și mari, a silabisit o-u = ou, b-o-u = bou, a învățat să numere pînă la o sută și chiar mai departe; cu urechile astupate s-a torturat să rețină în memorie (prin repetiție, care e mama învățăturii) versuri de o splendidă inspirație, ca:

Micul meu abecedar
Tata mi l-a dat în dar
Să ma-nvețe să citesc
Și la scris să nu greșesc!

Pe urmă, a înaintat mai adînc în labirintul complicat al cunoștințelor acumulate de omenire în de-a lungul veacurilor, memorizînd lecțiile de intuiție și inițiindu-se în calculul misterios al celor patru operații, a recitat cu ochii închiși tabla lui Pitagora și a aflat de unde izvorăște Dunărea și prin cîte guri se varsă, cine a descoperit America și cine praful de pușcă.

Ca istorici imparțiali, sîntem nevoiți să menționăm că aceste cunoștințe n-au zdruncinat nimic din impasibila seninătate a Margaretei Căuș, iar rezultatul final al fiecărui an n-a provocat nici un delir de entuziasm al profesoarei.

Căuș Margareta trecea clasa la limită, cu singura variație că, în patru ani, a fost alternativ, de două ori ultima și de două ori penultima, pe lista promovatelor, afișată în ușa cancelariei.

Aceeași imparțialitate ne obligă însă să recunoaștem că eleva nu purta nici o vină în aceste puțin satisfăcătoare rezultate. Căuș Margareta învăța conștiincios lecțiile, la lumina fumegoasă a lămpii, pînă în miez de noapte. Dar pricepea greu și uita repede. Astfel,

putem menționa că din tabla lui Pitagora, memoria sa a refuzat să rețină pînă în zilele de azi unele pasaje ca: 7 X 7 =? 8 X 8 =? 7 X 8 =? 6 X 7 =? 6 X 8 =? De asemeni, la geografie și la istorie, unele regretabile confuzii îi îngăduie și acum să afirme cu nevinovăție dezarmantă că Mihai Viteazul l-a învins pe Napoleon la Turda și că Mexicul e capitala Chinei, o țară foarte mare din Africa.

Dificultățile au devenit mai evidente cînd Căuș Margareta a trecut în studiile superioare ale Școlii profesionale de fete „Elena Doamna".

Aci, pentru o mai totală digestiune a hranei intelectuale administrată în dozele compacte de un program surmenant, Căuș Margareta, ignorînd graba, a repetat cîte doi ani studiile fiecărei clase, lăsînd colegelor și profesoarelor suvenirul unor răspunsuri memorabile.

Colegele îi spuneau Văcuța, adoptînd și ele, ca și domnul Iorgu Căuș, injurioasa poreclă scornită cu intenții ofensatoare de ceilalți moștenitori ai dinastiei Căuș, în luptele lor fratricide și prefăcînd-o în gingaș diminutiv de alintare.

Profesoara striga la lecție:

— Căuș Margareta.

Căuș Margareta rămînea neclintită în bancă, absentă și cu ochii în gol.

Colegele o trezeau la realitate cu un ghiont subsuoară:

— Văcuțo! Te-a strigat... Să te uiți la mine, că-ți suflu eu... Uită-te după buze!...

Văcuța pășea la tablă, cu zîmbetul senin și cu frumoșii ei ochi în care se înecase tot neantul.

— Căuș Margareta, te rog să-mi spui cum se numește canalul care leagă duodenul cu vezica biliară?

— Canalul de Suez! răspundea cu un nevinovat și sigur de sine surîs Căuș Margareta.

Colegele izbucneau în miorlăituri, chicote, imitații de grohăituri și de strigăte animale, precum și alte manifestații lipsite de cuviință.

Cele mai generoase îi șopteau în pumnul făcut pîlnie:
— Coledoc, Văcuțo! Canalul Coledoc!
— Canalul Orenoc! rectifica Văcuța.
A doua zi, profesoara de geografie o chema la lecție, să o întrebe, de astă dată, cum se numește canalul care leagă Marea Mediterană cu Marea Roșie.
— Canalul Coledoc! răspundea Căuș Margareta, sigură pe ce a aflat ieri.
— Canalul de Suez, Văcuțo! Canalul de Suez! șopteau prin pîlnia telegrafiei fără fir colegele.
— Canalul de Aranjuez! rectifica Văcuța.
— Treci la loc! Ai să mă scoți din sărite! se indigna profesoara scriind în catalog un trei cocoșat.
Văcuța renunța să mai înțeleagă ceva dintr-o învățătură care se schimbă de la o zi la alta și care ce a fost bun și aprobat ieri provoacă rîs și indignare azi.
Se întorcea în bancă și, cu ochii în vid, contempla impasibilă neantul.
Cariera sa studioasă s-a încheiat în anul cînd un inspector, frapat de frumusețea acestei eleve cu ochii de madonă, a încercat cu cea mai dezinteresată bună intenție să rectifice toți treii gheboși, care se înșirau ca o procesiune de furnici pe pagina catalogului în dreptul numelui și prenumelui Căuș Margareta: 3, 3, 3, 3, 3...
Era un moșneag simpatic, glumeț, cu un cioc răsucit ca o codiță de rață și cu ochelari înrămați cu aur.
A poftit-o la lecția de istorie.
— Domnișoară Căuș Margareta, să-mi povestești ce știi mata despre războiul de o sută de ani.
— Războiul de o sută de ani?... Da!... Războiul de o sută de ani. Războiul de o sută de ani a fost un război foarte lung... El s-a început cu o sută de ani înainte de încheierea păcii...

— Pînă la pace, domnișoară, să o luăm mai domol! întrerupse binevoitor inspectorul. Să o luăm de la început. De la moartea lui Carol IV!... Ce s-a întîmplat după moartea lui Carol al IV-lea?

— După moartea lui Carol al patrulea s-a urcat pe tron Carol al cincilea! răspunse Căuș Margareta, cu o logică și o siguranță cronologică, respingînd orice umbră de contrazicere.

Inspectorul o lăsă să urmeze, surîzînd și așezîndu-și ochelarii mai bine pe nas. Iar Căuș Margareta continuă:

— Cum s-a urcat pe tron Carol al cincilea, el a început războiul de o sută de ani. El s-a bătut cu turcii și cu perșii, pe urmă într-o mare luptă a învins armatele romane conduse de Petru cel Mare. După această luptă dușmanii au cerut pace, dar Carol al cincilea a refuzat fiindcă el promisese mamei sale că duce un război de o sută de ani. El era un om de onoare! De aceea a și spus el la Vaterloo: *Tutaleguforloneur!* În timpul acesta, primește el telegramă că America se pregătește să-l atace și că a pornit cu o flotă uriașă condusă de Nelson și Jean Bart, român de origine, din vechea familie Botez. Văzînd acest lucru, Carol al cincilea nu se intimidează. Pornește călare înaintea flotei și o înfrînge în bătălia de la Trasimene, unde a căzut și generalul român Dragalina, rănit de un obuz. Inamicul s-a rugat să încheie pacea de la Miercurea-Ciuc-Kainargi, dar Carol al cincilea n-a voit să știe de pace, fiindcă el mai avea de luptat mulți ani. De aceea a pornit în capul cruciaților să elibereze Sfîntul Mormînt, dînd mai multe bătălii celebre, între care: lupta de la Maraton, unde a murit Hugo Capet, bătălia de la Verdun și lupta de la Salamina. După aceste victorii, Carol al cincilea s-a dus acasă să-și vadă soția și copiii, însă de-abia a ajuns, că a primit el veste că s-au răsculat mezii și parții, amenințînd hotarele imperiului. Ca fulgerul se întoarce și învinge armatele parților în Pirinei, prinde pe regele lor Colbert, în lupta de la Alaric, îl duce în robie, unde moare în turnul de la Dagobert...

Cînd Margareta se oprise un moment să respire, inspectorul, uimit de acest potpuriu istoric, își șterse ochelarii cu batista și o privi mai atent, ca pe un fenomen unic întîlnit în îndelungata-i carieră nomadă.

Întrebă insinuant:

— Dar cu arabii — nu s-a luptat cumva și cu arabii Carol al cincilea, al matale, domnișoară?

— Sigur că s-a bătut! I-a respins peste Volga, după bătălia de la Acțium. Atunci le-a luat pradă de război și cifrele arabe, pe care în zadar învinșii le-au cerut înapoi.

— Cine a descoperit America? mai puse o penultimă întrebare, pentru a înlătura orice echivoc.

— Mahomed!

— În ce an, scumpă domnișoară?

— În 1907, în timpul răscoalelor țărănești! preciză Căuș Margareta.

— Mulțumesc, domnișoară! se declară examinatorul satisfăcut.

Pe urmă, întoreîndu-se spre elevele din bănci și spre profesoară, apelă la arbitrajul lor, rostind răspicat această dilemă:

— Ori asta e cea mai tîmpită elevă din România Mare, ori eu sînt cel mai ramolit inspector din învățămînt!

Căuș Margareta privi cu ochi mirați și nu înțelese de ce clasa întreagă, profesoara și inspectorul se înveseleau fără nici un rost.

CAPITOLUL III *Domnișoara de la poștă*

Datorită unei indiscreții răuvoitoare, domnul Iorgu Căuș luă cunoștință despre dilema formulată cu vădite intenții de ofensă de către acel inspector trecător prin tîrgul Scovarză.

Cum era de așteptat, nu putu suporta insulta. Demnitatea sa de părinte nu-i îngăduia să-și lase mai departe copila într-o școală unde orice venit din toată lumea, sub pretext că servește progresul, „îl face pe deșteptul".

Domnul Iorgu Căuș bătu în seara aceea cu pumnul în masă, de mai multe ori, de zăngăniră paharele la „Cîrlanul de Aur".

— Eu sînt fiul operei mele și nu admit să se atingă cineva de familia mea! se supără foarte. Cine ofensează un Căuș mă ofensează pe mine. Bunicu-meu era un prăpădit, un nevolnic... Umbla în sat, din poartă în poartă, să capete un căuș de făină, pentru care lucru i-a rămas și acest nume încă de pe vremea domnitorului Alexandru Ion Cuza!

— He-hei! Ocaua lui Cuza!... suspină melancolic și inoportun unul din tovarășii domnului Iorgu Căuș.

— Nu mă întrerupe, că nu-i vorba de oca! E vorba de Căuș!... Tata n-a făcut nici el cine știe ce mare ispravă. Fecior boieresc! Adică slugă. E drept că ne-a lăsat oleacă de stare, dar se cheamă că tot slugă a rămas toată viața. Eu însă am ridicat numele și l-am cinstit! Eu am învățat carte, și sînt un om liber! Eu sînt funcționar de stat, stimat și respectat în tot orașul!... Este?

— Este! încuviințară cu toții într-un glas.

— Dacă este, de ce-mi vine mie un pîrlit din toată lumea să-mi insulte copila fără apărare?! Au nu știe dumnealui că injuria e un delict pasibil de art. 299, 300 și următoarele, din codul penal? Dacă-l chem la răspundere? Dacă mă constitui parte civilă și cer daune interese? Pe unde scoate dumnealui cămașa? Asta aș vrea să o văd...

Ceilalți fură și dînșii de aceeași părere, arătîndu-se în unanimitate curioși să vadă pe unde scoate cămașa inspectorul cel cu ochelari și cu cioc de rață.

— Și aceasta numiți dumneavoastră progres! Priviți cine servește progresul în biata țara românească!... Unde ești tu, Țepeș Doamne?

Domnul Iorgu Căuș se uită încruntat în nevăzut și adăugă:

— Dacă ar fi progresul progres, le-aș arăta eu dumnealor! L-aș chema la telefon pe Țepeș-vodă și i-aș spune: „Măria-ta! Nu mai putem răbda! Ne-a ajuns cuțitul la os. Întoarce-te și fă regulă! Cheamă-ne să ascuțim brazii pădurilor și să tragem ticăloșii în țeapă, cum ai mai făcut odată rînduială în țară!” Aceasta i-aș spune și m-ar asculta, dacă progresul ar fi progres, iară nu o minciună, ca să ne ia ochii, dumnealor, cu guvernul dumnealor.

Cu pumnul în masă a bătut domnul Iorgu Căuș, și a doua zi, în cancelaria Școlii profesionale de fete „Elena Doamna”, cînd a venit să-și retragă fata și să ceară restituirea certificatelor de studii.

Văcuța, chemată în mijlocul orei de clasă, merse docilă după părintele său pînă acasă, neînțelegînd ce s-a întîmplat și de ce se supără lumea pentru nimicuri.

Un an, exercită și ea profesiunea casnică, după exemplul și tradiția întregului element feminin din familia Căuș. Adică scăldă și cîrpi frații mai mărunți, mătură și scutură praful, continuă o față de masă croșetată, pe care o începuse coana Aglăița încă din timpul logodnei. Dumineca se îmbrăca în haine de sărbătoare și se plimba împreună cu Mița și cu Artemisa, pe Strada Mare, de la Gară pînă la Grădina Publică și „retur”.

Apariția sa fu îndată remarcată și comentată de tot tineretul burlac al tîrgului Scovarză. Ba chiar și de persoanele mai mature, care horiseră cam de multișor Isaia dănțuiește, cu pirostriile pe creștet.

Domnișoara Margareta făcea capetele să se răsucească și privirile să tînjească.

Dar printre toate mărturiile de admirație, trecea impasibilă și nemuritoare, cu ochii ei imenși, în care se scălda neantul.

— Păcat că e rece! exclamase Armand Grindey, avocat și tînăr cu reputație de mare crai. N-are nerv, monșer!... Asta se vede de o poștă. Iar dacă o femeie n-are temperament, nu face două parale!

— Ai răbdare! îl povățuise cu vechea sa experiență colonelul Ilarie Roboteanu. Încă e crudă!... Ce vrei, să-ți sară de gît? Aiasta are să fie fimeia cei mai frumoasă din tăt tîrgu, cum ti văd! Să-mi razi mie mustața, dacă n-ai să-ți aduci aminte de vorba me, peste doi-trii ani și poati chiar mai divremi. Numai să o încălzească oleacă o pușlama al di tine și să vezi cum sî dischidi ca o varză!

Dialogul avusese loc la Cofetăria modernă — *Confiserie, prăjituri, înghețată, bonbons, cafea et aperitive,* local central, unde se adună toată elita scoverzeană, să joace table, să comenteze evenimentele zilei și să vorbească nu de bine pe cei care lipseau.

Acasă, la masă, colonelul Ilarie Roboteanu își exprimă aceeași părere în fața doamnei Cleo Roboteanu și a domnișoarei Elis.

— Și mă rog, cine sînt aceste Căuș?... Ce hram poartă?... De unde au apărut așa, tam-nesam?... Mie mi se parc că știu pe de rost tot orașul și n-am auzit pînă acum de ele! se miră agresiv doamna Cleo Roboteanu, indispusă de apariția unui inamic neprevăzut.

— Nici eu, papa! întări și domnișoara Elis, ridicînd fruntea îngustă, cu păr bălan și creț, ca lîna de merinos.

— Căuș e ceva fără importanță pe la Grefa Tribunalului. Și nu e vorba de „aceste Căuș!”, specifică din spirit de precizie colonelul. E vorba de una singură! De cea mai mică dintre trei surori. Celelalte sînt niște sluțenii. Dar cea mică e o bomboană de fată, o acade!

Doamnei Cleo Roboteanu și domnișoarei Elis le veni inima la loc cînd înțeleseră că viitoarea frumusețe scorveziană face parte dintr-o lume predestinată anonimatului și mediocrității.

Doamna Cleo Roboteanu găsi chiar prilej să repete o generalizare mai veche, adresată personal soțului:

— Eu nu știu cum vă vine vouă, bărbaților, să vă uitați după toate creaturile de extracția cea mai ordinară! *Ça c'est la nostalgie de la bone!* Sînteți degutanți!...

Colonelul Ilarie Roboteanu găsi de prisos să lămurească această chestiune generală și imprudent să o transforme într-o chestiune personală. Dar după înfățișarea sa fermă, se vedea bine că își păstra convingerea neclintită și dezgustătoare.

În aceste împrejurări, schimbarea guvernului aduse și o răsturnare totală în existența domnișoarei Margareta Căuș. Atît de adevărat este că în viața de toate zilele o strînsă și din ce în ce mai complicată interdependență leagă efectele mari de cauze mici și viceversa!

Prefectul județului și șeful local al partidului, fost magistrat și mai apoi avocat cu multe și vaste afaceri, se simți îndatorat față de domnul Iorgu Căuș pentru oarecare vechi și mai proaspete servicii profesionale, la Grefa Tribunalului Scovarză.

Îl chemă, așadar, într-o dimineață la el acasă și, într-un acces de generozitate, îi puse chestiunea direct:

— Bre Căuș, bre!... Te știu că ești un păcătos și-un bețiv. Dar mai știu că-ți vezi de serviciu... Ai o casă de copii... Ce pot să fac pentru tine? Spune repede, că n-am timp. Așteaptă o lume întreagă la ușă...

Luat prin surprindere, Iorgu Căuș nu-și pierdu cumpătul.

Răspunse prompt, destăinuind o veche și secretă ambiție:

— Coane Sache, să-mi dați o decorație.

— Ptiu! bată-te cucu să te bată! Ce-ți trebuie ție decorație?... se miră sincer prefectul.

— Coane Sache, sînt slujbaș vechi. Am douăzeci și cinci de ani de serviciu... Am slujit țara cu credință...

— Știu! Lasă astea... Te întreb, la ce-ți folosește decorația?

— La 10 Mai! La 24 Ianuarie! La ziua eroilor!... La înmormîntare îmi trimite garnizoana soldați. Nu merit eu atîta? Ați spus singur că sînt un funcționar model. Că beu din cînd în cînd, beu paralele mele...

Nu m-o cules nimeni de pe stradă. Atîta lucru poate face țara pentru mine!...

Prefectul luă notă într-un carnet

— Și cu atîta ești mulțumit?

— Mulțumit, coane Sache! se grăbi să răspundă Iorgu Căuș. Să trăiți și să apărați interesele județului cu cinste și onor!

Dădu să plece.

Prefectul îl chemă îndărăt:

— Bre Căuș, bre! Ti-am știut bețiv, dar nu ti-am crezut prost.

Iorgu Căuș păli sub insultă. Numai vinișoarele de pe nasul gogoșar se făcură mai violete. Dar se abținu, fiindcă era decorația la mijloc: 24 Ianuarie, Ziua Eroilor și soldații cu trompet, dînd onorul la înmormîntare.

— Ti-am știut bețiv, dar nu ti-am crezut prost! își repetă prefectul opinia sa personală. Judecă și tu dacă nu ești cumva după pelin! Te chem să-ți fac un bine... Ai o casă de copii. În loc să te gîndești la dînșii și la nevoile tale, tu-mi ceri decorație... Cu o decorație n-am auzit încă pe cineva că-și poate sătura copiii.

— Dar numele? Dar stima concetățenilor? stărui Iorgu Căuș. Asta nu-i avere pentru copii?

— Nu te prosti mai prost dicît iești! Decorația o ai. Vreau să fac ceva mai mult pentru vreunul din plodurile tali. Aud de la tătă lumea din tîrg că ai o fată tari nostimă. Să-i căutăm o slujbă. Slujba ține loc de zăstre. O măriți răpidi-răpidi, mai cu samă dacă-i frumoasă, cum pretinde lumea.

— Numiți-o la poștă, coane Sache! opină Iorgu Căuș, fără prea mare entuziasm, fiindcă o dată chestiunea decorației rezolvată, celelalte cădeau pe al doilea plan.

— Bine! La poștă să știi că ți-o pun. Să-mi aduci actele mîini dimineață, și într-o săptămînă apare numirea.

Astfel, Margareta Căuș părăsi profesia casnică pentru ghișeul de „Recomandate interne și externe” de la Oficiul poștal din tîrgul

Scovarză.

Serviciul nu era greu. O dispensa chiar și de confuzele sale noțiuni geografice și de regretabilele lipsuri din cunoașterea tablei lui Pitagora. Pentru localități cu nume misterios și exotic, avea sub ochi un tablou, specificînd țările și variațiile tarifului poștal. Pentru operația mai complicată a taxării, avea alt tablou, unde fiecare gram își găsea înscris suma corespunzătoare.

Domnișoara Margareta Căuș sosea conștiincioasă cu cinci minute înainte de orele reglementare. Își linia și își numerota condica și recipisele, pe urmă aștepta privind cu ochii în gol.

Celelalte camarade vorbeau, rîdeau, citeau ziare sau memoriile artiștilor de cinematograf. Margareta Căuș nu mai citise un singur rînd tipărit de cînd, eliberată de tirania școlii, nu se mai vedea condamnată la acest supliciu.

Ea privea un punct invizibil în spațiu.

E drept că uneori, în această absență de la realitățile exterioare, nu prindea de veste că un cetățean nerăbdător, dincolo de fereastra ghișeului, tropăia, tușea, strănuta, își ștergea nasul și încerca cu diferite manifestațiuni zgomotoase să-și afirme existența. Abia tîrziu, domnișoara Margareta prindea de veste. Cobora geamul cu un surîs atît de inocent, încît cetățeanul uita să protesteze și, dezarmat, începea să se scuze că a cutezat să o deranjeze pentru un fleac de recomandată.

O dată cu această schimbare de personal, la ghișeul de recomandate al Oficiului Scovarză se observă un fenomen anormal și fără precedent în vechile orînduieli ale trecutului.

Toți ofițerii din garnizoană începură să piardă încrederea în buna funcționare a poștei romane. De aceea trimiteau cele mai inofensive răvașe numai pe garanția iluzorie a unei recipise, care, în schimbul unei sume, de altfel, îndestul de modeste, dă expeditorului drept să reclame în termen de șase luni și să aștepte la ghișeu pînă cînd domnișoara de după gratii, trezită din reverie, te întreabă „ce

poftești?”, ca și cum la un ghișeu de recomandate ai putea să poftești o soluție la quadratura cercului sau în chestia dezarmării.

Ciudățenia nu se opri aci.

Ofițerii care își delegau pînă acum ordonanțele să execute asemenea misiuni de măruntă importanță își pierdură încrederea pînă și în acești servi fideli. Prin consens unanim, renunțaseră la vechea și imprudenta metodă. Cu un exces de prevedere suspect și de două ori jignitor, pentru poșta și pentru ordonanța română, se prezentau personal la ghișeu să depună epistolele cu mînă proprie.

Niciodată Oficiul Scovarză n-a împrăștiat în cele patru puncte cardinale ale universului atîtea scrisori recomandate.

Domnișoara Margareta Căuș nu părea că observă această revoluție în moravurile patriarhale și în credulitatea legendară a cetățenilor scoverzeni. Ea tăia recipise cu delicatețe, punînd linia și defalcînd dreptunghiurile de hîrtie cu o încetineală de film răsucit *au ralenti,* scria numere în condică, scria numere pe plic, scria numere pe recipisă, punea sigiliu, lipea timbre, dădea rest și rămînea să privească senin, cu ochii în gol.

Cînd vreun ofițer mai îngrijorat de soarta răvașului o aștepta la ușă, să o întrebe la ieșire, dacă nu e nici o primejdie ca scrisoarea să nu se piardă cumva, pe drum, prin furt, rapt, incendiu, accident sau naufragiu, domnișoara Margareta Căuș privea peste umăr, de jos în sus, și reteza scurt:

— Te rog, domnule! Retrage-te!

Ofițerul intimidat se retrăgea renunțînd să afle pînă la sfîrșit toate riscurile scumpului său răvaș. Tentativele identice ale elementului civil din urbea Scovarză au fost încununate de același insucces.

Domnișoara Margareta Căuș era rece ca marmora.

— V-am spus eu că n-are temperament de două parale! suspină dezamăgit Armand Grindey.

— Ai răbdare, puiule!... își apără convingerea sa, fruct al unei îndelungi experiențe, colonelul Ilarie Roboteanu. Are să se

încălzească, și atunci are să se deschidă ca o varză, cum mă vezi și cum te văd.

CAPITOLUL IV *Unde apare Olimpiodor Spancioc*

Nimeni nu este profet în țara lui.

Cu atît mai puțin în tîrgul și în garnizoana sa.

Pronosticurile meteorologice ale colonelului Ilarie Roboteanu primiră o umilitoare dezmințire de la realitate. Dacă barometrul domnișoarei Margareta Căuș arăta în permanență *„Beau-Fixe"*, termometrul se menținea cu aceeași dezolantă neclintire la — 0, temperatura glacială în care apa ezită între elementul lichid și elementul solid.

După un an, toate tentativele tineretului militarocivil din tîrgul Scovarză osteniră, descurajate. Neîncrederea în promptitudinea și în garanțiile poștei române privitor la distribuția corespondenței francate normal dispăru. Cu aceasta se stinse și pasiunea pentru traficul poștal recomandat.

Populația reveni la vechea sa predilecție pentru cartea poștală ilustrată sau simplă.

Domnișoara Margareta Căuș căpătă mai îndelung și neturburat răgaz să privească în imobilitate statuară, cu bărbia sprijinită în arătător, peretele din față, unde se aflau atîrnate din epoci străvechi numeroase legi, tablouri, dispoziții, decizii, ordonanțe și regulamente în legătură cu: tarifele poștale, telegrafice și telefonice; tarifa internă pentru taxarea obiectelor de mesagerii; tarifa cutiilor și scrisorilor cu valoarea declarată și a coletelor poștale pentru străinătate; taxele telegramelor simple destinate în străinătate, zona europeană și zona extra-europeană; convorbiri telefonice; pachete, gropuri și scrisori de valoare.

Pasiuni, dureri, bucurii, nerăbdări, apeluri disperate, vești de moarte, angajamente de alaceri bănoase, suspine de amor,

comprimate în plicuri roz, mov sau albastre, zburau spre lumea vastă, închise în răvașe și perindîndu-se printre degetele fine ale domnișoarei de la ghișeul de „Recomandate interne și externe". Domnișoara Margareta Căuș le numerota și le aplica un sigiliu umed și cătrănit pe frunte, dîndu-le drumul spre destinul lor cu aceeași nepăsare, egală și superbă.

Cîte-un străin doar, trecător de o zi prin tîrgul Scovarză, se mai întorcea de la Oficiul poștal, să povestească uimit și entuziasmat, la „Cofetăria Modernă", că în această urbe i-a fost dat să dcscopere cea mai splendidă făptură din personalul P.T.T. Localnicii se grăbeau însă să-i calmeze entuziasmul, asigurîndu-l că domnișoara Margareta e în același timp, din nefericire, și cea mai glacială ființă înscrisă în statele de serviciu ale aceluiași P.T.T.

— Gheață, domnule, cum e înghețata aceasta! mișcau lingurița cu plisc lat în farfurioara de napolitană. Și mai rău încă. Înghețata, dacă o lași la soare, după cinci minute se moaie. Margareta noastră ar îngheța și soarele, dacă ai pune-o alături de soare... *Ma parol!...* E bună de reclamă la Frigider!...

Călătorul îi privea cu milă și cu regretul că e silit să plece atît de curînd.

— Văd că sînteți rîncacî!... Păcat că nu pot sta aci o săptămînă. V-aș arăta eu dumneavoastră ce încă n-ați văzut...

— Aceasta am vrea și noi s-o vedem! declara cu o sceptică ironie indigenul scoverzan, lungind ochii după trecătoarele de pe Strada Mare, care nu se comparau nici pe departe cu Margareta Căuș, dar care dogoreau la apropiere, incandescente.

Totuși, împotriva așteptărilor, domnișoara Margareta Căuș se logodi. Dar nu împinsă de vreo chemare tainică a inimii sale congelate sau din cine știe ce avid și condamnabil calcul materialist. Domnișoara Margareta Căuș se alia prin temperatura sa polară imunizată față de amenințarea unor asemenea sucombări. Ea ar fi fost o Evă de la care șarpele s-ar fi întors cu coada între picioare, în

ceasul cel mai cumplit cînd s-a decis în paraclis cruda noastră osîndă să ne cîştigăm plinea cu sudoarea frunţii, fiindcă am cedat ispitei să ne înfruptăm din fructul oprit.

Ar fi răspuns:

— Te rog, domnule! Retrage-tc!

Şarpele s-ar fi retras ruşinat în gaură de şarpe.

Iar omenirea, salvată de asemenea virtute inexpugnabilă, neispitită să se mai înfrupte din pomul binelui şi al răului, ar hălădui şi astăzi în rai, fără grijă de fisc şi de problema locuinţelor ieftine.

Domnişoara Margareta nu l-ar fi băgat pe Adam în păcat, fiindcă ignora păcatul. Ignora şi noţiunea ispitei.

Dacă s-a logodit, a făcut-o din simplă şi lăudabilă supunere filială.

Domnul Iorgu Căuş anunţă, într-o zi, fără nici o formalitate premergătoare:

— Văcuţă, ţi-am găsit un băiat bun!

Margareta nu arătă nici surprindere, nici bucurie, nici măcar curiozitatea să afle *ce* şi *cum, unde* şi *cînd, cine* şi *ce fel.*

Ea îşi privea unghiile lustruite.

Domnul Iorgu Căuş aşteptă. După o pauză mult prea îndelungă, văzîndu-se neîntrebat, adăugă din proprie iniţiativă amănuntele suplimentare:

— E un băiat fain! Sănătos, tînăr, curăţel, cu carieră. Are şi ceva economii!... E un intelectual... Îl cheamă Olimpiodor Spancioc şi e impiegat de mişcare cl. II. Un element de elită în corpul ceferist. A fost numit de curînd la gara noastră, de la o haltă din Bărăgan... Te-a văzut şi te-a plăcut! Eu cred că-i un băiat cu viitor. Poate să ajungă chiar şef de staţie... Mai întîi la una mică; pe urmă, vin ele înaintările şi mutările. Pot spune că vă potriviţi şi în carieră. Tu — poşta, el — calea ferată. Două instituţii care se completează. L-am invitat duminică la masă. Să-ţi pui rochea cea bleu... Nu! cea roz. Îţi vine ca în jurnal!...

Margareta Căuș a primit aceste instrucții accesorii cu aceeași impasibilitate cu care acceptase vestea, pentru orice altă fată, turburătoare.

Mai mult s-a agitat însă coana Aglăița.

— Tu-mi aduci discordie printre copile, Iorgule! Cum nu te-ai gîndit întîi la Mița și la Artemiza? Cine a mai văzut să se mărite fata cea mai mică? Eu mă opun...

— Ce faaaaace? De cînd a început să cînte găina în casa mea? Am hotărît. Cuvîntul meu e ordin!

Afirmația aceasta într-adevăr nu era numai o vanitoasă și exagerată opinie despre sine. Domnul Iorgu Căuș, de cînd purta la butonieră insigna decorației obținută prin grația lui conu Sache, nu mai admitea nici un obstacol la voința și dorințele sale. Înțelegea cuvîntu-i să fie ordin, și cuvîntul său era ordin.

— Să vorbim omenește, Iorgule! mai încercă, într-un tîrziu, coana Aglăița să-l convingă pe calea blîndeții. Cine și ce o grăbește pe Margareta să se mărite? N-are nici douăzeci de ani... Are slujbă. Fizicul o avantajează, numai să nu vorbesc într-un ceas rău... N-are de ce se îngrijora pentru ziua de mîine. Celelalte se usucă și așteaptă acasă, oftînd, de patru-cinci ani... Mai bine îl aduceai pc tînărul în chestie pentru Mița, sau, hai să zic, măcar pentru Artemiza...

— Ai terminat? întrerupse Iorgu Căuș. Ce mă tot toci cu istorii pe care mi le-ai spus de o sută de ori? Omu se însoară cu cine-i place lui, nu cu cine vrei tu. Asta-i!... Vezi să tai duminecă doi pui. Am să aduc eu icre. N-ar strica o salată de castraveți verzi, cu mărar presărat pe deasupra. Asta-i trufanda!... Să nu spună omul că a intrat într-un neam de calici, care-și mănînca de sub unghie.

Dorințele domnului Iorgu Căuș s-au împlinit cum i-a fost porunca.

Tînărul Olimpiodor Spancioc s-a prezintat duminecă în clipa cînd orologiul catedralei bătea douăsprezece fix, coborînd grațios dintr-o birjă cu un cal și cu roți de cauciuc.

Era îmbrăcat în uniforma de amiral mexican, care distinge impiegații de mișcare de ceilalți muritori de rînd. O superbă uniformă, cu epoleți, stele, galoane și o șapcă roșie de cea mai frumoasă culoare, care irită taurii și provoacă admirația călătoarelor din clasa a III-a cînd, în fața gării cu cărămida aparentă, frumosul ei posesor salută marțial și protector trenul agale pus în mișcare.

Olimpiodor Spancioc se dovedi de la început un tînăr plin de inițiativă. Nu coborî din birjă cu mîna goală. Ci aburcînd în brațe un gigant buchet de trandafiri.

Formalitățile prezentării, conversațiile preliminare și masa s-au desfășurat fără accidente, după tot ritualul bătrînei tradiții care făcea fala tîrgului Scovarză, ultim bastion al obiceiurilor patriarhale.

Domnul Iorgu Căuș, spre finele mesei și sub influența progresivă a paharelor, a strecurat cu acest prilej și oarecare aluzii, bine simțite, la avantajele unui ginere cu socrul decorat și care a scos din necunoscut un nume, să-l înalțe ca pe-un fiu al operei sale în stima concetățenilor. O mică turburare din program a provocat Hercule, mezinul dinastiei Căuș, în momentul cînd, profitînd de neatenția comesenilor, s-a împodobit cu șapca roșie a domnului Olimpiodor Spancioc și, după mai multe reușite exerciții de defilare, a scăldat postavul virgin în băltoaca unde navigau rațele.

Dar ordinea a fost îndată restabilită prin intervenția autoritară a șefului de familie. Junele Hercule a fost închis în poiata lui Augias, de unde țipetele sale se mai auziră o bucată de timp atît de sfîșietoare, încît vecinii crezură un moment că vinovatul a fost, spre încununarea pedepsei, îmbrăcat și cu tunica arzătoare a lui Nessus.

După masă, Margareta Căuș și Olimpiodor Spancioc au ieșit să se plimbe prin livadă sub privirea asasină a celorlalte două surori mai mari.

Olimpioclor s-a așezat pe banca de sub nuc, a invitat-o pe Margareta alături și în cuvinte înflăcărate și-a spovedit arșița inimii.

Domnișoara Margareta asculta privind cerul, care era într-adevăr foarte albastru și atît de profund, încît, inspirat, Olimpiodor rosti:

— Domnișoară Margareta, sau cerul e făcut din ochii matale, sau ochii matale sînt făcuți din bucățele rotunde de cer!?

Margareta îl privi întîia dată cu oarecare atenție. Nu înțelegea ce vrea să spună tînărul acesta asudat, ștergîndu-și cu batista de mătase fruntea stacojie de pasiune și de laborioasă digestie.

Olimpiodor Spancioc nu termină însă cu atît. Sub soarele torid, care-i coagula creierul sub țeastă, dezlănțui toată pasiunea comprimată în anii cînd era impiegat de mișcare în solitudinea Bărăganului, cînd privea apărînd și dispărînd expresurile vertiginoase care nu se opreau o clipă măcar să-i aducă vreo mîngîiere din regiunile civilizate.

Mărturisi că singurătatea l-a îndemnat să-și cînte tristețele în versuri, pe care le-a publicat în *Curierul ceferist.* Desfăcu buzunarul de la piept și citi una, cu glasul înecat de emoție:

Expresul aleargă, expresul se duce,
Acum e aicea, și-acum nu-i de loc.
Ce veste mai poarta? Ce veste aduce?
Numai eu singur ramîn tot pe loc.

În gara cea tristă cu triștii salcîmi,
În gara cea tristă din cel Bărăgan,
De cînd te aștept eu, zeiță, și de cînd îmi
Număr eu zilele, lună cu lună și an după an!

Expresul sosește, expresul se duce,
Iar zilele trec an după an.
Numai eu singur ramîn tot aice,
În gara cea tristă din cel Bărăgan!

— Este o bucată ruptă din suflet! declară Olimpiodor Spancioc. Mai am și altele... Dar poate vă plictisesc?

Margareta Căuș privea nevăzutul.

Logodna a avut loc în toamnă, la un cules de vie.

A fost ilustrată de cîteva episoade, care n-au turburat totuși buna dispoziție a invitaților.

Decebal a căzut din nuc și a rămas două săptămîni cu mîna scrîntită în lopățele. Hercule a fost răpit de un cal la galop și a ajuns, cu mîinile înfipte în coamă, tocmai la o vie de la cinci kilometri distanță, de unde s-a întors șchiopătînd și plin de praf, pe drumul de costișă ce duce la Vaslui. Lache Căuș, plutonierul reangajat, a început o discuție violentă cu logodnicul, pe chestia antimilitaristă, și tonul n-a fost aplanat decît prin intervenția pacifică a coanei Aglăița. Domnul Iorgu Căuș a ajuns acasă sforăind în birjă, de unde a fost coborît numai cu mare greutate și cu concursul celor patru fii, Decebal, Traian, Asdrubal și Hercule, care l-au dezbrăcat și l-au culcat cu o înduioșătoare iubire filială.

Gazeta locală *Fulgerul* a anunțat sub două mîini împreunate:

Pe urmă totul a reintrat în ordine, în patriarhalul tîrg Scovarză.

Olimpiodor Spancioc, deși se afla în același oraș și deși își vedea logodnica de două ori pe zi, trimitea în fiecare dimineață, prin poștă, o carte poștală ilustrată, cu vederi, scene duioase, apusuri de soare și

răsărituri de lună, păsări și flori, animale și chiar unele desene picante.

Pe jumătatea rezervată corespondenței, logodnicul înghesuia, cu o splendidă caligrafie și cu cerneală violetă, albastră, verde, roșie, aurie, versuri, cugetări, epigrame, scurte poeme în proză și aluzii fine la scenele de pe contrapagină, atunci cînd ele îngăduiau asemenea arabescuri de interpretare.

Margareta Căuș nu le citea. Mulțumea însă frumos: „Mersi!”, de cîte ori, în aceeași zi, logodnicul o aștepta la ieșirea de la serviciu, să o însoțească pînă acasă. Colecționa toate ilustratele în albumuri cu scoarțe de piele, făcut cadou tot de Olimpiodor Spancioc. De acolo Hercule își alegea materialul necesar pentru colecția personală de poze tăiate cu foarfecele și lipite cu clei de făină într-un caiet de aritmetică liniat cu pătrățele.

Cu aceast capital de poze inaugurase în școală un foarte prosper negoț, trocînd ilustratele pe arșice, bile, penițe și nasturi.

Corespondența lui Olimpiodor Spancioc era semnată discret, cu un misterios: „Ghici?”.

CAPITOLUL V *Miss Scovarză*

Nunta fusese hotărîtă pentru prima duminecă a Carnavalului.

În așteptarea acestui eveniment, Olimpiodor Spancioc făcu dovadă că întrunește în chipul cel mai fericit însușirile care îndeobște se exclud într-o singură făptură omenească. Fire poetică și visătoare, era în același timp om practic și prevăzător.

Închirie casă. Tocmi zugravi. Aduse chiar un vagon de lemne. Trimise la renovat mobila moștenită de la părinți. Se anunță un gospodar energic și plin de resurse, întrepid și de o prematură experiență.

Domnul Iorgu Căuș înlăturase de la început orice echivoc:

— Fata are nume, slujbă și fizic! Altceva n-am putut să-i fac și nici nu pot să-i dau. Dacă o iei cu cămașa de pe ea, bine! Dacă nu...

— Și atît e prea mult! se grăbi să protesteze Olimpiodor Spancioc. Eu renunț și la cămașă!

La această ultimă dovadă de modestie și de dezinteresare, ochii viitorului socru se înduioșară lăcrimoși.

Dc aceea adăugă într-o pornire de generozitate:

— Am să-ți mai ofer ceva pe deasupra. Protecție! Mă aranjez eu să vă cunune conu Sache. Are să facă el atîta lucru pentru mine... Iară cu protecția lui conu Sache, puteți ajunge hăt departe! E persoana cea mai bine văzută la centru din tot județul. Dorința lui e ordin! În doi-trei ani, te văd șef de gară, bez Vlașca și Teleormanul...

Olimpiodor Spancioc, inspirat, scrise în ziua aceea un lung poem, *Poemul șefului de gară,* pe care îl trimise la *Curierul ceferist*, cu dedicația: „Pentru M.C.”.

Domnul prefect Sache Blîndu și soția domniei-sale, doamna Semiramis Blîndu, primiră favorabil propunerea lui Iorgu Căuș. Ziua fericită se apropia. Olimpiodor Spancioc își comandă frac. Iorgu Căuș dădu redingota la întors. Plutonierul-major reangajat

Lache Căuș obținu de la colonelul Ilarie Roboteanu muzica militară în condițiile cele mai avantajoase.

— Pentru o acade di mireasă ca sora dumitale, sînt gata să fac orice-mi cere și chiar ce nu-mi cere. Cine este acest Olimpiodor Spancioc?... Eu cred că bombonica aiasta di fată s-o cam pripit! Pute faci o partidă mai bună. Îi găseam un băiet din garnizoană ca Butză sau Euleterescu sau Turei sau Pompilică... Tot băieți unu și unu! Căpătam eu dispensă de dotă și aprobare. Îi cununa gheneralul!... O asemenea soție de ofițer ar fi făcut onoare garnizoanei și-ar fi dat alt lustru seratelor de la Cercul Militar...

Părerea colonelului Ilarie Roboteanu era împărtășită de toată populația civilă și militară a tîrgului Scovarză, cu excepția doamnei Cleo colonel Roboteanu și a domnișoarei Elis.

Doamna colonel rostise cu dispreț:

— Larvele să rămînă larve! Unde-am ajunge dacă ar începe acum și amploaiatele de la poștă să aibă pretenții de partide strălucite? E foarte bine și e chiar de mirare că această fetiță și-a cunoscut lungul nasului... Aceasta înseamnă că și mitocanii au cîteodată bun-simț...

Colonelul Ilarie Roboteanu își menținea însă opinia sa, după care, în mod excepțional, scutea anumite larve de obligația să-și cunoască lungul nasului.

Bineînțeles că această chestiune a fost susținută, dezbătută și dezvoltată mai mult la Cofetăria modernă decît acasă, unde știa că nu are cu cine se înțelege.

Într-acel timp, tîrgul Scovarză fu lovit subit de *missomanie.*

Campania pornită cu atîta dezinteresare de *Ilustrația colorată* pentru a redeștepta vechiul cult al frumosului feminin întîmpinase aci, în anii trecuți, o sceptică rezistență. Concursul de frumusețe se desfășura într-o anumită lume, pentru un anumit public și anumite concurente. Toate Miss Scoverzile proclamate pînă acum se întoarseră, de la meciul general și decisiv, după înfrîngeri rușinoase.

Toate fuseseră respinse de la primul scrutin, fiindcă erau lălîi, incolore și insipide.

Ochiul ager al domnului Filip Filipovici, directorul *Ilustrației colorate* și inițiatorul reînviatului cult, observă de la patru sute de kilometri distanță această intolerabilă nepăsare. Ca primă măsură a ofensivei, descalifică reprezentantul local și incapabil al publicației sale, îi luă comanda și îl înlocui cu un element mai activ și băgăreț. Pentru a scutura din amorțeală cetățenii scoverzeni, pierduți pentru frumos, apelă la colaborarea tînărului intelectual, ziarist, conferențiar și admirator al frumosului: Țicu Grümberg, corespondent al mai multor ziare politice și nepolitice din capitală.

Țicu Grümberg nu era om să stea cu mîinile în sîn. Și nu era un băiat prost.

Îndată ce primi comanda, desfășură o activitate energică și ingenioasă, care îndată dădu roade. Prin afișe lipite pe stradă și intercalate în filmele care rulau la cele două cinematografe, prin ziarul său local și hebdomader *Fulgerul,* prin abile aluzii strecurate în corespondența trimisă ziarelor din capitală și mai ales printr-o neostenită propagandă directă și verbală din om în om, izbuti în două luni să prezinte cetățenilor scoverzeni concursul de frumusețe drept singurul și ultimul mijloc pentru a salva interesele mari ale județului.

O Miss Scovarză aleasă Miss România și proclamată poate mîine Miss Univers va atrage întîi atenția țării, pe urmă atenția lumii asupra acestui oraș cu atît de glorios trecut în istoria patriei, iar astăzi, căzut în uitare și în părăsire.

Oamenii politici își vor aduce aminte că, în condamnabila lor neglijență, au lăsat județul fără șosele și capitala județului fără canal, asfalt și cu uzina electrică dată pe mîna unui inginer ramolit. Turneele teatrale nu vor mai ocoli în itinerariul lor tîrgul Scovarză. Intelectualii țării vor sosi să conferențieze, să citească și să înalțe nivelul intelectualo-socialo-artistico-moral al cetățenilor. Ministrul

de Război își va ține, în sfîrșit, promisiunea uitată, să aducă în garnizoană Regimentul de vînători de munte. Se va repara aripa dreaptă a Școlii de meserii. Poate mergînd mai departe, se va răscumpăra terenul din fundul grădinii publice pentru a lărgi acest rai pămîntesc, unde localnicii își găsesc refugiu în zilele de vară, la umbra teilor și a castanilor, firește seculari. Dar gara? Dar liceul de fete fără local propriu? Dar secția a II-a la tribunal, care e mereu promisă înainte de fiecare alegere și e neglijată de orice guvern? Dar inspectoratul sanitar, răpit cu ingratitudine acestui oraș și transferat în urbea vecină? Dar alarmanta deprimare a cetățenilor demoralizați de acest scandalos tratament al centrului?

Toate acestea vor lua sfîrșit cînd *Miss Scovarză* va atrage atenția întregii țări asupra orașului său natal și va tortura, cu nopți de mustrare, conștiința conducătorilor politici care au tratat județul și urbea Scovarză ca o cantitate neglijabilă în complexul politico-economico-socialo-intelectualo-moral al României Mari.

Acestea toate le susținea prin toate mijloacele de exteriorizare și persuasiune Țicu Grümberg. Prin scris, prin vorbă, prin gest, prin inimică, prin repetiție, prin ilustrații, prin exemplu.

Mic și febril, cînd direct și cînd cu șiretenii de vulpe, două luni a zădărît conștiința torpidă a scoverzenilor, oriunde i se oferea prilej să cîștige un adept: la tribunal, la Cofetăria modernă, pe peronul gării, la aperitive, la grădina publică, în sălile de așteptare ale autorităților, în birjă sau pe jos. Invitat afară pe o ușă, intra pe cealaltă. Ridicat de pe un scaun, se așeza pe cel de-alături. Pe fruntașii politici locali i-a cucerit prin elogioase corespondențe și fotografii publicate în ziarele din capitală. Partea femeiască a tîrgului, prin cîteva bine ticluite *Carnete mondene* tipărite fie în *Fulgerul* său, fie în gazetele bucureștene și chiar în *Ilustrația colorată,* unde marea senzație a provocat fotografia pe-o jumătate de pagină a asistenței de la „Balul orfanilor” dat de societatea I.O.V., secția Scovarză, sub „Înaltul patronaj al doamnei și domnului prefect Semiramis și Toma Blîndu”,

precum și fotografia nu mai puțin senzațională a asistenței de la „Balul Principele Mircea”, cu tombolă și cu poștă americană, care a avut loc în saloanele Cercului Militar, sub înaltul patronaj al doamnei și domnului colonel Ilarie Roboteanu.

Astfel, într-o bună zi, orașul Scovarză se deșteptă galvanizat și gata să primească *defiul* concursului de frumusețe.

Țicu Grümberg, în organul său *Fulgerul,* pe de o parte, domnul Filip Filipovici, în a sa *Ilustrație colorată,* pe de alta, la centru, au izbutit să răpească ultimele șovăieli ale viitoarelor candidate.

O nouă religie! O nouă noblețe!

Acestea au fost cuvintele de ordine care, electrizînd țara, au electrizat prin firele de transmisie bune conducătoare și placida indiferență a seoverzenilor.

Concursul din acel an a fost pregătit cu totul în altă atmosferă.

Dovadă că printre concurentele înscrise, după multe insistențe, au acceptat să se enumere și perso-nalități distinse, ca domnișoara Elis colonel Roboteanu, domnișoara Anuța Calmanovici, fiica marelui industriaș, proprietar rural, bancher și economist Aron Calmanovici, domnișoara Cecil Popescu, fiica fruntașului om politic din partidul advers domnului Toma Blîndu.

Juriul a fost alcătuit din persoanele cele mai autorizate: intelectuali, esteticieni, avocați, medici, oameni politici și profesoara de desen de la liceul de fete și de la Școala profesională „Elena Doamna”. Prezident: Toma Blîndu. Viceprezident: Armand Grindey. Secretar: Țicu Grümberg. Fotograf: Ruleta.

Armand Grindey, cîștigat cauzei, a arătat o nobilă și dezinteresată iubire de frumos, intervenind, prin mijloacele de investigație personală, pe lîngă toate frumusețile orașului Scovarză să participe la această luptă în număr cît mai impunător. Zelul său a indispus chiar unele persoane incapabile să înțeleagă că frumusețea e un blazon care scutește de alte titluri de noblețe, cum s-a întîmplat cu doamna Cleo colonel Roboteanu.

Într-adevăr, doamna Cleo l-a oprit pe Armand Grindey la Cofetăria modernă, în seara cînd se afla adunată toată lumea care se delectase la reprezentația trupei Tănase, și l-a admonestat cu aceste cuvinte, măsurîndu-l prin ferestruicile *fasamenului,* din tălpi pînă în creștet:

— *'Missieu* Grendey, e regretabil că o persoană de distincția și cultura dumitale poate avea idei atît de *pitoaiabile* despre frumos... Dacă am acceptat ca Elis să participe la acest concurs al dumneavoastră, am făcut-o numai pentru a servi orașul și pentru a înnobila *santimentul* estetic al vulgului. Dumneata găsești de cuviință, însă, să transformi acest concurs într-un bîlci vulgar. *Pardonnez-moi cette idée...* În loc să faceți un triaj între candidate, după studii și educație, naștere și familie, admiteți să se înșire individe de orice condiție socială... E o discreditare a concursului și e o promiscuitate pe care am ținut să o subliniez, *m'ss-ssieu* Grendey.

În aceeași noapte, la Clubul Junimea, bancherul și financiarul Aron Galmanovici a exprimat în alți termeni, la partida de *écarté,* aproape aceeași părere.

— Dragă Armand, spuse filînd cărțile cu purici, m-am potrivit ție să-mi las copila (cer cărți!) să vă onoreze concursul vostru, nu înțeleg (riga!) să o văd compromisă în raporturi cu tot felul de bucătărese. Mi-ai promis (damă!) că are să fie aleasă cu siguranță (exoflă!). Dar am înțeles să fie aleasă (ai o treflă?) între persoane de elită (damă și as! vol!) ca domnișoara Elis iloboteanu sau Sesil Popescu, nu între manichiuriste și fete de coafer. (Taie! Marchează la mine două puncte, nu te face a uita!) Ți-o spun ca s-o știi, căci ne mai întîlnim. Se întîlnește Ceahlău cu Ceahlău!

Insinuarea din urmă, conținînd o amenințare evidentă și lipsită de delicatețe, a fost rostită de domnul Aron Galmanovici într-un moment de nefericită inspirație.

Era o deplasată aluzie la oarecare polițe de mult păstrate în evidență la Banca Aron Galmanovici et fiul, și de care Armand Grindey se dezinteresa cu o nobilă dezinvoltură. Această vulgară

încercare de constrîngere a libertății de cuget și opinie îl irită pe Armand Grindey, admirator dezinteresat al frumosului, tot atît ca aerele patriciene ale doamnei Cleo colonel Roboteanu, manifestate în plin public, în văzul și în auzul tuturor.

„Dacă e vorba de țîfnă, lasă, că vă lucrez eu!” făgădui în sinea sa cu o diabolică hotărîre.

Și a doua zi, dis-de-dimineață, se așternu pe lucru.

Luă birja și descinse la tribunal, la grefă, unde avu o îndelungată întrevedere cu domnul Iorgu Căuș, în camera de deliberare.

Pe urmă, cu aceeași birjă se îndreptă spre gară.

Dar nu pentru a se urca în tren cu o destinație îndepărtată de leagănul său natal. Ci pentru o deliberare tot atît de îndelungată cu Olimpiodor Spancioc.

Toate aceste treburi o dată sfîrșite cu bine și cu iscusință, poposi la Cofetăria modernă, unde arătă tuturor un chip vesel și satisfăcut, fără să destăinuie însă cuiva secretul subitei sale voioșii.

Olimpiodor Spancioc scrise în seara aceea un poem dedicat „Celei mai frumoase dintre *Miss!”*. Domnul Iorgu Căuș făcu la „Cîrlanul de aur” oarecare aluzii la superioritatea frumuseții asupra progresului. Căci progresul nu-ți dă nimic decît contra plată, pe cînd frumusețea este prin ea însăși un capital, care din nimic poate aduce venituri și glorie.

Domnișoara Margareta Căuș se culcă însă și dormi senină, în conștiința sa pură și neturburată, de prunc.

„Lucrătura” lui Armand Grindey fusese simplă și cu efect rapid. Pe Olimpiodor Spancioc îl cîștigă cauzei, arătîndu-i perspectiva unei zestre căzută pe neașteptate: 100.000 lei premiu, automobil, cadouri, o călătorie gratuită pentru el și logodnică, în toată Europa și poate în America. Pe domnul Iorgu Căuș îl cîștigă, făcînd să-i joace pe dinaintea ochilor perspectivele glorioase pentru un părinte de *Miss România,* poate *Miss Europa* și, de ce nu, *Miss Univers?* Numele Căuș

devenea o celebritate europeană. Era doar chestie de zile și de discreție.

Astfel s-a întîmplat că în dimineața concursului, spre a tuturor surpriză, printre candidate s-a prezentat și Margareta Căuș, care pînă atunci părea că e singura fată din oraș dezinteresîndu-se de asemenea jurii și meciuri, și care poate, în senina sa candoare, le și ignorase.

Armand Grindey triumfa. Celelalte candidate spumegau.

Doamna Cleo colonel Roboteanu anunță cu glas tare că va pune ordonanța să repeadă pe scări, în brînci pușlamaua aceasta de avocățel, cînd va mai cuteza să se invite la ceaiurile sale de joi, p.m. Bancherul Aron Calmanovici dădu ordin, la telefon, băncii să trimită chiar în dimineața aceea toate polițele în alb ale lui Armand Grindey la protest.

Juriul nu avu prea mult de deliberat. În ovațiunile mulțimei entuziasmate, domnișoara Margareta Căuș fu proclamată *Miss Scovarză.*

CAPITOLUL VI *Cauze și efecte*

Istorici imparțiali ai acestor evenimente contemporane, pentru a evita vreo vinovată șovăire a obiectivității, ne vom mărgini în acest capitol să reproducem numai texte precise din ziarele timpului.

Cititorul va reconstitui adevărul și va trage con-cluzii.

Rămîne în afară de orice îndoială (și desfidem orice dezmințire!) că rezultatul concursului de frumusețe din tîrgul Scovarză a fost urmat de grave și neprevăzute turburări în existența pașnică a cetățenilor.

Transcriem documentele noastre, în ordine cronologică.

În organul independent și popular *Jurnalul* din capitală, care editează în același timp și revista *Ilustrația colorată,* sub semnătura *Ochi de Lynx,* unul din pseudonimele lui Țicu Grümberg, a apărut a treia zi următoarea amănunțită dare de seamă:

CONCURSUL DE FRUMUSEȚE DIN
TG. SCOVARZĂ

„Tg. Scovarză, 2 februarie. — în sala consiliului județean a prefecturii a avut loc astăzi concursul de frumusețe organizat de marea revistă *Ilustrația colorată,* singura împuternicită să aleagă Miss România, care va concura în America pentru titlul mondial de *Miss Univers.*

Un numeros public; mame, părinți, frați și amici ai concurentelor sau simpli curioși au așteptat cu emoție rezultatul: unii în culoarele prefecturii, cei care n-au mai încăput, afară, deși termometrul marca opt grade sub zero.

Domnul avocat Armand Grindey, vicepreședintele juriului, și domnul Țicu Grümberg-Florin, secretarul juriului și reprezentantul revistei *Ilustrația colorată,* au făcut oficiul de amfitrioni, luînd toate măsurile ca ședința să decurgă în liniște și ordine.

Juriul, prezidat de domnul prefect Sache Blîndu, a fost astfel constituit: domnul avocat Armand Grindey, vicepreşedinte. Membrii: d-na Elvira Căţălandru, profesoară de desen la liceul de fete şi la Şcoala profesională „Elena Doamna", cunoscută artistă-pictor, domnul Stan Ionescu, magistrat, domnul Tudor Grozăvescu, director al liceului de băieţi, domnul doctor Vladimir Vladimirescu, domnul Ion Mînuilă, rentier, domnul Costică Tudose, sublocotenent de rezervă şi profesor de educaţie fizică, domnul Samuel Kohen, preşedintele societăţii sportive „Macabi", domnul Al. Cristodorescu, directorul Fabricii de săpun Higeia, şi domnul Ţicu Grümberg-Florin, talentatul publicist, secretar.

La ora unsprezece precis, concurentele şi-au făcut apariţia în număr de şaptesprezece, intrînd în grup şi făcînd ocolul sălii.

După ce s-a terminat această interesantă şi frumoasă defilare, concurentele au fost conduse de către domnul Armand Grindey şi domnul Ţicu Grümberg în cabinetul prefectului, de unde au fost introduse din nou în sala juriului, de astă dată separat şi pe rînd.

Membrii juriului au însemnat pentru fiecare cîte o notă, din a cărei medie totală s-a constatat că rămîneau patru concurente care îşi disputau titlul de *Miss Scovarză,* anume: domnişoara Elis colonel Roboteanu, domnişoara Anuţa Calmanovici, domnişoara Cecil Popescu şi domnişoara Margareta Căuş.

După această probă de eliminare, cele patru concurente au mai fost introduse o dată, juriul discutînd asupra calităţilor fiecăreia şi asupra categoriilor de frumuseţe din care fac parte. La ora douăsprezece jumătate precis, juriul a rostit hotărîrea definitivă în următoarea ordine de clasificare:

D-ra Margareta Căuş, cu media 9,50, a fost proclamată *Miss Scovarză.*

Domnişoara Elis colonel Roboteanu, cu media 8,13, a fost clasificată a II-a.

Domnișoara Anuța Calmanovici, cu media 7,88, a fost clasificată a III-a.

Domnișoara Cecil Popescu a fost respinsă, obținînd o medie inferioară.

Domnul președinte al juriului, Sache Blîndu, s-a ridicat și a proclamat rezultatul, care a fost imediat anunțat publicului din culoare și de afară, izbucnind cu toții în lungi și furtunoase aplauze. Domnul prefect Sache Blîndu a rostit o documentată și avîntată cuvîntare enciclopedică asupra importanței frumosului din antichitate pînă în ziua de azi.

Domnișoara Margareta Căuș, de o frumusețe răpitoare, a fost imediat fotografiată în mijlocul juriului și, separat, de către operatorul marelui Institut fotografic Ruleta. Ambele fotografii vor apare în *Ilustrația colorată.*

În aceeași seară a avut loc, în saloanele prefecturii, un festival urmat de dans, în onoarea *Miss Scoverzei,* la care a participat o numeroasă asistență din elita orașului și din județ.

E de relevat faptul că în ultimul moment s-a renunțat la banchetul promis de domnul Aron Calmanovici, mare industriaș și capitalist, precum și la serata dansantă, proiectată la Cercul Militar sub patronajul doamnei și domnului colonel Roboteanu. Această abținere în ultimul moment a provocat vii comentarii, asupra cărora vom reveni, dacă va fi cazul."

În aceeași zi, în organul local *Fulgerul,* condus de d. Țicu Grümberg, a apărut următorul anunț:

INTERVIEW EXPRESS CU MISS SCOVARZĂ

„Învingătoarea concursului de frumusețe, răpitoarea domnișoară Margareta Căuș, proclamată, cu media 9,50, *Miss Scovarză,* a binevoit să ne acorde o scurtă întrevedere, în care am cerut cîteva cuvinte pentru cititorii noștri.

Cu grația care o caracterizează, domnișoara Margareta Căuș s-a pus la dispoziția ziarului *Fulgerul.*

— Sînteți fericită, domnișoară, de rezultatul concursului?

— Da, domnule!

— V-ați gîndit că această alegere ar putea schimba ceva din viața dumneavoastră?

— Nu, domnule!

— Credeți că aceste concursuri de frumusețe vor învia vechiul cult, antic, al frumosului?

— Da, domnule!

— Ați candidat din proprie inițiativă?

— Nu, domnule!

— Concetățenii dumneavoastră speră că în fericitul caz, aproape sigur, cînd veți fi proclamată *Miss România,* veți servi prin toate mijloacele interesele județului și ale orașului nostru... Le pot da asigurarea că dorința lor va fi îndeplinită?

— Da, domnule!

— Mai aveți ceva de comunicat? Impresii? Proiecte?

— Nu, domnule!

Toate acestea, însă, redate în searbădul nostru scris, nu pot exprima nimic din fermecătoarea grație și din surîsul irezistibil, cu care *Miss Scovarză* a însoțit fiecare răspuns, atît de spiritual.

Cititori, puteți fi fără grijă! Destinele județului și orașului Scovarză sînt încredințate celor mai gingașe, dar sigure mîini!"

În același ziar, la rubrica „Informații":

CRIZA IA PROPORȚII ALARMANTE

„E întristător că unii capitaliști și instituțiile financiare, în loc să amelioreze consecințele crizei, se grăbesc să sugrume cetățenii cu mîini lacome de cămătari. Astfel, lista polițelor protestate în orașul nostru e din ce în ce mai lungă și mai îngrijorătoare. Nimeni nu e

scutit! Elementele cele mai muncitoare, care fac onoarea județului și orașului, sînt nevoite să urce calvarul, alături de toate celelalte victime. Printre polițele trimise la protest ieri și alaltăieri, s-au remarcat, spre consternarea generală, și trei polițe semnate de distinsul nostru concetățean și prieten, avocatul Ar. Gr. de: 7000, 9000 și 10875 lei. Să nu fie oare o simplă și odioasă răzbunare, domnule Aron Galmanovici, fiindcă, în imparțialtatea sa, Ar. Gr. nu și-a călcat conștiința și a votat la concursul de frumusețe pe domnișoara Margareta Căuș, adevărată și incontestabilă frumusețe clasică, iar nu pe domnișoara Anuța, care poartă la gît, ca podoabă naturală, cicatricele abceselor scrofuloase?
— Aud?”

Ziarul local și advers *Tunetul,* redactat de amicii politici ai domnului Tache Popescu, părintele domnișoarei Cecil Popescu, respinsă de la concurs fiindcă a căpătat medie inferioară, tipărește în aceeași zi următorul scurt, dar bine simțit articol:

JUDEȚUL PIERE ȘI DOMNUL PREFECT SE PASIONEAZĂ PENTRU FRUMOS!!!

„De cînd cu dandanaua concursurilor de frumusețe, aceste clandestine importuri de reclamă americană, unii oameni ai guvernului se vede că și-au pierdut capul la bătrînețe, dacă l-au avut vreodată la tinerețe, căci, în loc să se gîndească cu durere la nevoile populației, care piere de lipsuri și alte poveri ale fiscului, precum că n-are șosele, iar podul de peste gîrlă stă nereparat de doi ani și nici măcar canal nu se află în orașul nostru, ca să nu mai vorbim că degeaba vorbim pentru surzi, de halul de murdărie care ne-a făcut ca pe niște oameni dintr-un oraș balcanic și chiar mai rău, domnul prefect habar n-are de aceste suferințe, și el prezidează concursuri de frumusețe ca și cum județului Scovarză numai o *Miss Scovarză* îi trebuie, că de celelalte are prea destule.

Rușine!

Rușine unui guvern care își bate joc de suferințele noastre!

Rușine unui prefect care patronează asemenea caraghioslîcuri!

Rușine unui fiu bastard al județului care își uită datoria morală către leagănul său natal.

Rușine pentru trădătorii intereselor locale!

Să vă vedem la alegerile comunale, domnilor admiratori ai frumosului, care mai bine ați face orașului o baie, că n-are omul unde se scălda, și nu să-i ardă de concurs de frumusețe, vorba ceea: chelului tichie de mărgăritar îi trebuie!"

După trei zile, ziarul naționalist *Plăeșul,* cu apariție intermitentă și considerat al partidului din care face parte avocatul Armand Grindey, publică acest înfocat:

A P E L !

„Români!

Români, a bătut ceasul desmeticirii! Țara întreagă geme sub genunchiul străinilor, dar, mai mult decît țara, orașul și județul Scovarză. Trecutul glorios și viteaz al acestui ținut pe care l-a iubit Ștefan cel Mare și Petru Rareș, unde voievozii au ctitorit mînăstiri și au dat bătălii înscrise cu litere de aur și de sînge în istoria patriei; trecutul acesta se află astăzi pîngărit de mîinile celor care trimit, fără nici o selecție și nici o umaniare, polițele la protest.

Români! După ce ne-au vîndut casele și pămîntul strămoșesc, după ce-au pus stapînire pe averea națională, acești oaspeți nepoftiți, în lăcomia lor susținută de lojile francmasonice, adică tot internaționale, vor să ne stoarcă prin odioasă camătă! Intelectualii, liberii profesioniști, floarea cugetării românești, cu toții își plătesc tributul amar.

Există în accst oraș un cămătar cu figura lui Iago și cu lăcomia lui Shylock. Îl cunoașteți! Ați suferit pe urmele lui!

El a inaugurat un nou mijloc pentru a distruge elementul românesc. Împrumută cu sila și cu perfidie bani intelectualilor, crezînd că așa îi va corupe și îi va desprinde de cauza românească, robindu-i mîrșavelor sale interese. Pe urmă, pîndește ceasul propice și le protestează polițele.

Nu vom reacționa odată?

Tineret, tu, nădejdea zilei de mîine, mai poți îngădui accastă nouă mișelie?

Unde e sufletul vostru? Unde sînt ceasurile de nobilă revoltă, cînd românul știa, mîndru, să fie liber în țara lui?

A sosit ceasul dezmeticirii. Dezmeticește-te, române!!!"

În *Curierul umanitarist* cu data de 10 februarie, găsim această alarmantă întrebare:

BARBARIILE AU REÎNCEPUT?

„Din tg. Scovarză, ni se comunică:

Alaltăieri, un grup de tineri au oprit la grădina publică pe d-ra Anuța Calmanovici, care se plimba cu prietena sa, d-ra Rozica Funkelstein, în modul cel mai pașnic, și, fără nici un motiv, le-au apostrofat pe ambele cu vorbe injurioase. La intervenția domnului Aron Calmanovici, tinerii au răspuns cu înjurături, trecînd chiar la fapte, dintre care relevăm loviturile cu un obiect contondent. Domnul Aron Calmanovici și domnișoarele Anuța Calmanovici și Rozica Funkelstein s-au refugiat, retrăgîndu-se în automobilul Băncii Aron Calmanovici et fiul, care se afla la poarta grădinii publice. În acel moment, tinerii au pornit pe Strada Mare, cîntînd Deșteaptă-te, române! și amenințînd populația, care, înspăimîntată, a tras obloanele prăvăliilor.

Aceasta se întîmplă cînd, la Liga Națiunilor, reprezentanții țării vorbesc ipocrit despre egalitatea de tratament a tuturor cetățenilor din România! Domnul Samuel Kohen, președintele societății sportive «Macaby», și domnul Agop Agopian, președintele Uniunii liberilor cetățeni, secția Scovarză, au protestat telegrafic la Ministerul de Interne, la Președintele de Consiliu și la M.-S. Regele.

Protestul a rămas, firește, fără răspuns.
Ce lace prefectul local? Ce face guvernul?"

Pe alt front, luăm notă de aceste informații apărute în ziarul *Globul,* din capitală, care editează în același timp revista *Colorația ilustrată,* publicația concurentă *Ilustrației colorate.*

O PARODIE DE CONCURS

„Tg. Scovarză. Săptămîna trecută a avut loc în orașul nostru așa-zisul concurs de frumusețe, organizat de ridicola foiță clandestină Ilustrația colorată. Concursul a sfîrșit într-un jalnic fiasco. Populația s-a abținut. Cu mare greu organizatorii au putut pune mîna pe două-trei concurente, dintre care au ales o Miss Scovarză, de caraghioasă înfățișare și de trist trecut. Asemenea manifestațiuni compromit noțiunea de frumos și nobila luptă pe care o duce numai Colorația ilustrată, singura autorizată să aleagă cea mai frumoasă fată din România."

Cunctator

Iar în altă parte, în corpul aceluiași ziar, citim, subtitlul:

UN INCIDENT REGRETABIL

sau

CE SE ÎNTÎMPLĂ CÎND ÎȚI BAȚI JOC DE CONCURSURILE DE FRUMUSEȚE

„Din tîrgul Scovarză ni se comunică, pe cale particulară, că un regretabil incident, urmat de o violentă altercație, a avut loc între domnul colonel Ilarie Roboteanu, comandantul regimentului de artilerie din această garnizoană, și domnul avocat Armand Grindey.

Domnul, doamna și domnișoara colonel Roboteanu aflîndu-se la Cofetăria modernă, s-a prezentat la masa lor domnul avocat Armand Grindey, întrebînd pe doamna dacă mai este supărată. Întrebarea era

în legătură cu atitudinea, puțin cavalerească, pe care numitul avocat a avut-o la parodia de concurs organizată de spanacul ilustrat *Ilustrația colorată.*

Doamna colonel a răspuns la întrebare:

— Nu răspund mojicilor!

Avocatul, uitînd că vorbește cu o femeie, s-a exprimat necuviincios:

— Aveți noroc, doamnă, că sînteți femeie și că sînteți soția amicului meu, Ilarie... Altfel...

— Altfel ce? a replicat, cu drept cuvînt, doamna colonel Roboteanu.

Pe urmă, s-a întors către soțul său și a întrebat:

— Cum tolerezi, *moncher ami,* să fiu insultată în public, în fața ta? Ești de gelatină?

Domnul colonel Roboteanu s-a ridicat de pe scaun și a spus, cu drept cuvînt:

— Nu permit măgării față de soția mea «individule»!

A urmat o discuție violentă, cu schimb de cuvinte grave, ambii ridicînd mîna, de la care altercație, putînd să aibă urmări grave, au fost împiedicați numai prin intervenția persoanelor, prezente.

Iată unde duce parodia de concursuri de frumusețe compromise de publicații lipsite de seriozitate!

Incidentul nu s-a isprăvit aci. După cît se pare, avocatul Armand Grindey, considerîndu-se insultat, e ferm decis să trimită martori domnului colonel Roboteanu.

Pentru o caricatură de *Miss,* cu un trecut din cele mai detestabile, cetățenii pașnici și foștii prieteni ajung la conflicte grave, care pun în joc onoarea numelui și chiar viața.

Domnii de la *Ilustrația colorată* și patronii lor de la *Jurnalul* pot să jubileze! Dacă acesta le-a fost scopul, l-au atins!”

În ziarul local *Tunetul* remarcăm această laconică informație:

NEREGULELE

DE LA REGIMENTUL DE ARTILERIE

„Sesizat de un denunț anonim, domnul colonel Ilarie Roboteanu a făcut o inspecție neopinată cîtorva servicii încredințate gradelor inferioare. Ca prim rezultat al acestei cercetări, plutonierul reangajat Lache Căuș, fiind găsit în oarecare neregulă, a fost mutat disciplinar la Bazargic. Ancheta continuă. Vom reveni."

A doua zi, *Fulgerul* publică următoarea scurtă povestire fantastică:

CÎND CÎNTĂ GĂINA!

(Legendă niponă)

„Există și în Japonia concursuri de frumusețe. Într-adevăr, în țara lui Soare-Răsare, asemenea concursuri durează de veacuri. Datorită acestui fapt, tot de veacuri durează și numeroase legende în legătură cu peripețiile tragi-comice desfășurate în timpul și după alegerea din fiecare an.

Vom povesti numai una din aceste legende, tradusă după cartea lui Somacky Yasoumaro Kodo, celebrul scriitor nipon din veacul al XIII-lea.

Cică, la un asemenea concurs s-a înfățișat și fiica marelui samurai Ro-Botay-Nu, tînăra Ey-Lys.

Samuraiul era însă convins că în anul acela cununa se cuvine frumoasei Mar-Garey-To. Așa spunea singur tuturor prietenilor și adăugă că nu și-ar fi lăsat fiica să se prezinte la o cădere sigură dacă soția sa, Kle-O, nu i-ar fi făcut zile fripte. De fapt, Samuraiul era un războinic foarte de treabă și cu simțul frumosului.

Însă părerea sa era una cînd se afla singur, și alta, cînd i-o dicta apriga Kle-O.

Veni ziua cea mare.

Juriul de pictori, filozofi și poeți, toți înțelepții și artiștii din țara lui Soare-Răsare, proclamă aleasă pe frumoasa Mar-Garey-To, cum era drept.

Samuraiul, în loc să se bucure că a triumfat frumosul, nu mai poate judeca cu ochii și cu gîndul său propriu. Se potrivește tuturor basmelor născocite de soția sa Kle-O și începe o aprigă prigoană împotriva artiștilor și înțelepților care au pus frumosul mai presus de legăturile prietenești. Se ceartă cu prietenii vechi, cu bunul său amic, Ary-Mando Gryn-De-Y, se face de rîs provocînd conflicte de care, în conștiința sa, desigur se simțea rușinat; mai mult, încă, începe să persecute din senin ostași viteji, ca bunul La-Ky Ga-U-Cho, care nu avea altă vină decît că era fratele frumoasei Mar-Garey-To Ka-U-Cho, splendida biruitoare de la întrecerea frumuseților nipone.

Bietul samurai Ro-Botay-Nu! A rămas singur, fără prieteni, și toți concetățenii îl rîdeau, fiindcă în casa lui, de vrednic ostaș, cînta acum găina bătrînă, Kle-O!"

Mitzu-Ko.

Iar ziarul *Globul,* de la corespondentul său particular:

O LECȚIE BINE MERITATĂ

„Tg. Scovarză. Ieri seară, în antractul spectacolului de cinematograf din sala Unirea, unde rula filmul sonor Floarea din Cuba, a avut loc o scurtă și binevenită răfuială, care a produs via satisfacție a întregului public din orașul nostru.

Domnii locotenenți Butză și Euleterescu din regimentul de artilerie, scandalizați de atitudinea obraznică și de știrile calomnioase la adresa armatei și a gradelor superioare răspîndite de un oarecare Țicu Grümberg, zis Florin, cunoscut reporteraș, certat, cu gramatica, și reprezentant al pamfletului Jurnalul, precum și al fițuicii Ilustrația colorată, l-au oprit pe sala și i-au cerut socoteală. Individul Țicu Grümberg, în loc să arate căință pentru faptele sale și să retracteze, a răspuns impertinent, continuînd să insulte armata, dinastia și coroana. Domnii ofițeri, indignați, i-au aplicat o foarte meritată corecțiune, sub formă de palme sonore, care s-au auzit în

toată sala, încît filmul Floarea din Cuba a pierdut interesul pentru toți spectatorii, amatori de filme sonore, cîntate și vorbite 100/100.

Pentru asemenea creaturi, e un avertisment. Amintim că individul pălmuit a fost unul din organizatorii concursului de frumusețe patronat de Ilustrația colorată, care a aruncat ridicolul și rușinea asupra orașului nostru."

Coresp.

Ziarul *Fulgerul* publică:

UN DUEL ÎN LUMEA MARE

„Astăzi dimineață, în locul retras, numit Cîmpul lui Neacșu din dosul fabricii de cărămizi, a avut loc duelul dintre domnul colonel Ilarie Roboteanu și domnul avocat Armand Grindey, în urma unor regretabile și repetate neînțelegeri amicale, care au degenerat în ofense, atingînd reciproc onoarea individuală și familiară.

Ambii adversari s-au întîlnit la orele șapte a.m., asistați de martorii respectivi. S-au schimbat trei focuri de pistol, fără rezultat, cum cititorii noștri vor vedea din altă parte a ziarului, unde publicăm procesul-vcrbal.

Adversarii nu s-au împăcat pe teren, domnul colonel Roboteanu refuzînd să întindă mîna fostului său prieten domnul avocat Armand Grindey.

Cauza?

Cherchez la femme!"

În altă parte, în același ziar;

CONFLICT MILITARO-CIVIL

„Sîntem un ziar care respectăm armata și salutăm drapelul țării, cu emoție și cu onor! Coloanele noastre au fost totdeauna deschise marilor probleme militare. Cititorii își amintesc poate cît de energic și de documentat am susținut cauza readucerii Regimentului de Vînători de Munte, cînd interese meschine de partid ni l-au răpit, să-l dea județului vecin, care

numai județ de munte nu e, ci de șes, ca în palmă! Dar iată-ne siliți, fără voia noastră, împinși de împrejurări, constrînși de faptele necugetate, iată-ne siliți să ridicăm glas de protestare împotriva teroarei dezlănțuite.

Acum cîteva zile, un domn comandant de regiment din garnizoana noastră a insultat fără motiv pe un distins fruntaș intelectual, care nu purta altă vină decît că era un civil, și nu altceva. Deznodămîntul a avut loc pe teren.

Iar aseară, directorul nostru, domnul T. Gr.-Florin, publicistul care a apărat cu atîta curaj și cu dezinteres general nevoile orașului și ale județului Scovarză, atît în gazeta noastră, cît și în marile cotidiane din capitală, acest pașnic intelectual a fost insultat și lovit în sala cinematografului Unirea, de către doi domni ofițeri.

Dezbinarea între elementul civil și cel militar e cu atît mai gravă cu cît survine în momentul cînd țara e înconjurată de dușmani la granițele amenințate. O înțelegem această gravitate și o regretăm.

Însă nu înțelegem să trăim sub amenințarea cîtorva oameni care compromit uniforma.

Ne-am făcut datoria să protestăm pe această cale, înainte de a aduce chestiunea în Parlament, prin reprezentanții firești ai nației.

Domnilor scandalagii, mai încet!"

Cerber

În Monitorul dezbaterilor parlamentare, din darea de seamă a ședinței din 14 februarie, Camera deputaților:

„Domnul deputat H. Lăzărică. — Am cerut cuvîntul pentru a întreba pe domnul președinte de Consiliu, pe domnul ministru de Interne și pe domnul ministru de Război, dacă au luat cunoștință despre tulburările sîngeroasc din tîrgul Scovarză. Chestiunea mi se pare cu atît mai gravă, cu cît, la elementele de dezordine și de inconștientă dezbinare între pașnicii cetățeni ai orașului, de astă dată s-au alăturat elementele armatei.

Un cunoscut Fruntaș și filantrop local a fost insultat și lovit. Fiica sa deabia a scăpat din ghearele atentatorilor, numai grație unei intervenții energice a populației prezente. După cîteva zile, un distins publicist, Florin, care luptă de ani tocmai pentru a stabili o apropiere comună între populația vitregită și populația românească, a fost insultat, lovit, maltratat de doi ofițeri, după cît se pare din ordinul superiorului. Întrebăm dacă s-au luat măsurile cuvenite și dacă s-au aplicat sancțiuni.

Domnul ministru subsecretar de stat al Internelor. — Răspund onor. deputat, în numele colegilor interpelați de pe banca ministerială, că în urma unei anchete ordonate imediat ce-am fost sesizați, am luat cunoștință din raportul inspectorului general administrativ, că aceste conflicte au avut un caracter strict particular. Nu e vorba de mișcări antiumanitariste, pe care guvernul a știut să le reprime cu toată energia! Nu e vorba de conflict între elementul civil și cel militar al populației, cum ziarele, printr-un condamnabil exces de zel, s-au grăbit să afirme, alarmînd fără motiv populația! Totul s-a redus la mici neînțelegeri de caracter local între persoane particulare, de la individ la individ. Onor. deputat exagerează și repet că mă văd silit să-l readuc la realitate. Totuși, rog pe onor. deputat să cunoască că am dat ordinele cele mai severe, ca vinovații să primească o aspră sancțiune, dacă există vinovați, și ordinea să fie restabilită, dacă a fost cumva, vreodată, turburată."

În ziarul *Fulgerul,* scurt apel cu litere compacte, în fruntea primei coloane:

CETITORI, CETITOARE!

„Duminecă, Miss Scovarză pleacă să înfrunte marele concurs general pe toată țara, organizat la București de marea revistă Ilustrația colorată.

Aleasa noastră și gloria orașului nostru pleacă cu expresul de 12,55, însoțită de logodnicul său, pe socoteala marii reviste Ilustrația colorată. Ea va înfățișa splendorile frumuseții feminine din ținutul nostru, la grandioasa manifestație estetică din capitală, care va proclama Miss România.

Datoria noastră, a tuturor, e să uităm urile și dușmăniile meschine și, într-un nobil avînt, cu sublim patriotism local, să o conducem în corpore la gară.

Domnișoara Margareta Căuș, fiica aleasă între alesele orașului nostru, nu pleacă numai ca simplă particulară pentru a participa la un simplu concurs de frumusețe. Ea pleacă să reprezinte și să apere destinul județului și orașului Scovarză.

Așa cum odinioară Jeana d'Arc, fecioara din Orleans, a părăsit modestul său sat natal Domremy, pentru a salva Franța și a se jertfi la nevoie pe rug, tot astfel Margareta noastră merge să ne apere moșia și nevoile și neamul!

Izbînda ei va fi izbînda noastră!

Nu uitați, așadar, la 12,55!

Să fim cu toții în corpore și toți să o însoțim cu brațele încărcate de flori.

Cît mai multe flori!"

Fulgerul

CAPITOLUL VII - *Primii pași spre glorie*

În toată frenezia care cuprinsese orașul Scovarză, singură Margareta Căuș își păstra admirabilul său calm.

Se înfățișase la concursul de frumusețe, fiindcă așa îi ceruse domnul Iorgu Căuș și Olimpiodor Spancioc.

Primise laurii victoriei și titlul de *Miss Scovarză* cu o olimpică indiferență, care fu atribuită unei lăudabile modestii. Cu resemnare se lăsase fotografiată, aclamată, ovaționată, sărbătorită, arătînd concetățenilor același surîs pietrificat și aceeași sublimă privire care înecase în ochii săi albaștri tot neantul.

— Zîmbiți, domnișoară!... îi ceruse fotograful Ruleta.

Ea zîmbise.

— Răspunde! Salută! Fă bezele!... îi șoptise Olimpiodor Spancioc, cînd mulțimea a întîmpinat-o cu aplauze la ieșirea de la prefectură în ziua alegerii.

Ea răspunse la saluturi. Făcu bezele! Surîse divin!

Acest surîs se imprimă definitiv pe buzele sale și nu o mai părăsi nici prin somn. Înțelese că e un surîs profesional și indispensabil noului titlu. Îl adoptă, cu docilitatea temperamentului său egal și lipsit de instinctul contradicției.

Dirigintele Oficiului P.T.T. Scovarză îi acordă din oficiu un concediu de o lună. Tot din oficiu, obținu concediu de 15 zile și Olimpiodor Spancioc, în calitatea sa de logodnic.

Nunta fu amînată.

N-ar fi permis-o clauzele concursului general. Devenită doamna Olimpiodor Spancioc și-ar fi pierdut titlul de *Miss*. Logodnicul își sacrifică impaciența.

Margareta Căuș n-avea ce sacrifica. Pentru dînsa era totuna dacă rămînea *Miss* sau va deveni *Lady*.

Olimpiodor Spancioc cumpără un album cu titlul imprimat în litere de aur pe scoarța de piele: „Poezii", iar pe paginile albastre, *mauve,* roz, galbene și verzi, transcrise patru duzini de poeme închinate frumuseții și compuse în nopțile sale de insomnie și de înfrigurare.

Suspendă cheltuielile viitoarei instalații și băgă tot capitalul de economii în haine și lenjuri pentru el, precum și în toalete și trusou pentru logodnică. Spirit prevăzător și practic, își făcuse socoteala negru pe alb, că e un capital investit într-o afacere cu mari șanse de succes și cu venituri de mie la sută. Ce spunem noi? De zece mii la sută! În afara de premiile în bani, automobil, cadouri și alte multe avantaje făgăduite de *Ilustrația colorată* învingătoarei de la concursul general; ceea ce îi aprinsese imaginația mai înflăcărat era perspectiva călătoriei de-a lungul Europei și poate chiar peste Ocean.

Călătoria!

— Să vezi țări depărtate, păduri tropicale, unde spînzură șerpi de 4-5 metri și uneori de 8 și 9! Să auzi papagali strigîndu-se pe nume din curmali! Să navighezi nopți cu lună pe ocean! Să alergi cu expresul care nu se oprește în gările fără importanță! Ah! Margareto, acesta a fost visul meu. Doi ani, cît am stat pe Bărăgan, numai la aceasta mă gîndeam. (Recitind):

Expresul aleargă, expresul se duce,
Iar zilele trec an după an,
Numai eu singur ramîn tot aice,
În gara cea mică din cel Bărăgan!

Tu nu poți înțelege ce fericit mă simt, că visul meu nebun se realizează prin tine! Nu ai nerăbdare? Nu cunoști această tortură care îmi arde noaptea perna sub cap?

— Nu! răspundea cu simplitate Margareta.

— Te invidiez! Natura a fost în toate generoasă cu tine, unica mea, dulcea mea Marga!

Margareta Căuș își trăgea la mașină cămășile de mătase cristalină sau facea găurele cu acul.

Toată casa se afla mobilizată, pe picior de război. Mița și Artemiza renunțaseră la invidioasele lor priviri cu care învăluiseră la început idila dintre Margareta și Olimpiodor. Ceva din faima *Miss Scoverzei* se răsfrîngea și asupra lor. Dar de aceea își concentrau toate silințele, cu generozitate neprecupețită, ca Margareta să plece la București în condițiile cele mai prielnice marii bătălii.

Domnul Iorgu Căuș nu mai dădea pe acasă pînă la miezul nopții. Adoptase ca ținută de fiecare zi redingota, cu butoniera însîngerată de insignele decorației. Se plimba pe stradă așteptînd saluturi și acordînd convorbiri.

La „Cîrlanul de aur" sau la Țudic, discuta cu aprindere în mijlocul vechilor săi tovarăși toate chestiunile grave în legătură cu superioritatea frumuseții față de progres. Apendicele său olfactiv se gogoșase complet și căpătase o culoare vineție. Înainte semăna cu un gogoșar sau cu o pătlăgea roșie: acum înclina către pătlăgeaua vînătă *(Solanum ovigerum, Aubergine, Picoplantze).*

În vreme ce Olimpiodor Spancioc se jigărise, slăbise de nesomn și de impacientă, încît scotea din gulerul rămas larg un gît cu mărul lui Adam enorm și agitat de un permanent tremurici, domnul Iorgu Găuș prospicia de triumf și cu burta sa de om sărac, dilatată cu zgîrcenie numai sub cingătoare, întindea nasturii redingotei să plesnească din ațele în fiecare dimineața controlate și întărite de coana Aglăița.

Pe Strada Mare, trecea de patru-cinci ori pe zi, pe dinaintea vitrinei de la Atelierul Foto-Ruleta, unde se aflau expuse, spre văzul tuturor, fotografiile Margaretei, în față și în profil, precum și în grup, înconjurată de juriul *Ilustrației colorate,* în una; iar în alta, pe balconul prefecturii, răspunzînd cu o bezea grațioasă oceanului de capete care ovaționa frenetic la picioarele sale.

Ceru și el concediu, iar concediul îi fu acordat imediat.

De o situație privilegiată se bucurau acum și ultimii Căuși în ordine cronologică, frații mai mici ai Margaretei, osîndiți încă la rigorile captivității școlare.

Cînd nu știau lecția, colegii, din spirit de largă solidaritate, apelau la grația profesorului:

— Scutiți-l astăzi, domnule profesor. E frate cu *Miss Scovarză!*...

Profesorul rostea o scurtă morală, amintind lui Traian, Decebal, Asdrubal și Hercule Căuș că tocmai din această pricină, avînd onoarea să poarte același nume cu *Miss Scovarză,* aveau datoria să-l păstreze cu demnitate și să-i adauge la glorioasa lui strălucire.

Gu aceeași mărinimie a fost iertat și tînărul Hercule, în ziua cînd a spart capul colegului său, Turică Popescu, fiul cunoscutului fruntaș al opoziției Tache Popescu și fratele domnișoarei Sesil Popescu, respinsă la concursul de frumusețe fiindcă nu întrunise media de promovare.

Conflictul a pornit de la traficul de bile, penițe, nasturi și poze, în care Hercule Căuș se afla foarte versat.

Turică Popescu pretindea că a fost înșelat în modul cel mai ordinar și, în orbirea indignării, proferă oarecare cuvinte injurioase la ascendența feminină a lui Hercule și chiar la ramurile colaterale, de sexul femel. Cu agerul său spirit, Hercule Căuș înțelese că toată chestia cu nasturii și bilele a fost numai un pretext inventat. Adevăratul mobil era numai și numai invidia.

De aceea rosti:

— Ți-e ciudă că soră-ta a mîncat rahatul la concursul de frumusețe!

— Și ce marce scofală e dacă sor-ta a fost aleasă *Miss Scovarză?* replică prompt Turică Popescu.

Hercule Căuș nu era o fire să tolereze asemenea insulte directe, care atingeau prestigiul intelectual al familiei. Cu o violență care îl caracterizează, se repezi la colegul sau, îi puse piedică, iar fatalitatea făcu ca victima să aleagă cu fruntea, în cădere, exact locul cel mai puțin prielnic: treptele de piatră.

Ancheta a stabilit că vina se diviza în parte egală, repartizîndu-se 1/2 și 1/2 asupra ambilor combatanți. Dar după o tradiție respectată de toate regulamentele școlare și după obiceiurile transmise pe cale orală, vinovat sau nevinovat, pedeapsa cea grea trebuia să cadă asupra agresorului, care a scăpat intact, deoarece celălalt fusese pedepsit pe loc prin voința justiției imanente. Ei bine, întîia oară această tradiție a suferit o încălcare evidentă și expresă! Hercule Căuș a scăpat numai cu o aspră admonestare și cu sfatul moral să nu ofenseze niciodată tragedia învinșilor, cum într-o condamnabilă vanitate s-a coborît pînă la a lua în derîdere înfrîngerea, de altfel onorabilă, a domnișoarei Sesil Popescu, sora camaradului său Turică.

În acel timp a apărut numărul din *Ilustrația colorată,* cu fotografia Margaretei Căuș *Miss Scovarză* și cu fotografia juriului din sala Consiliului județean.

Armand Grindey a cumpărat cîteva exemplare pentru colecția proprie, unele; iar altele, pentru a le trimite cu poșta și cu semne de exclamație trase cu creion roșu, pe adresa doamnei Cleo colonel Roboteanu, domnișoarei Elis Roboteanu și domnului Aron Calmanovici. Era o răzbunare înveninată cu fiere!

O duzină de exemplare a cumpărat și d. Iorgu Căuș, parte pentru a le împărți gratuit colegilor de grefă, parte amicilor de la „Cîrlanul de aur" și de la Țudic. Un număr păstra întotdeauna în buzunarul redingotei, scoțîndu-l și despăturindu-l sub ochii concetățenilor întîlniți pe stradă și care poate ignorau acest eveniment. Altă duzină cumpără Olimpiodor Spancioc, destinînd cîteva exemplare șefului de stație, subșefului, casierului de la bilete și șefului-magazioner. În aceeași seară scrise în albumul „Poezii" o duioasă romanță în vers liber și decadent: *Romanță recelor fotografii!*

Acum nu-i mai făceau nici o impresie manifestațiile concetățenilor. Cînd seara, la cinematograf, intrînd la braț cu Margareta, se întîmpla să fie întîmpinat cu aplauze, saluta cu degetele duse la cozorocul de

lac al șepcii, neglijent, așa cum saluta trenurile mixte și personale, nu cu importanța acordată unui accelerat sau rapid. Gloria locală începea să-l blazeze. Voia altceva! Margareta Căuș nu voia nimic.

În ziua plecării, orașul Scovarză a dovedit că mai e capabil de entuziasm și de gesturi spontane.

Apelul *Fulgerului* a avut efect.

Publicul s-a prezentat în număr impunător, la gara decorată cu brazi și ghirlande tricolore — delicat omagiu adus de camarazii ceferiști colegului lor Olimpiodor Spancioc.

Familia Căuș a fost transportată cu automobilul prefecturii și al primăriei, în două echipe.

D. Sache Blîndu a oferit un buchet de flori și a rostit o scurtă dar bine simțită alocuțiune. Corul liceului de băieți și al liceului de fete au intonat alternativ, pe patru voci: *Mulți ani trăiască! Hai, lelițo-n deal la vie! Pîc-Pîc-Pîc! Du-te și te luptă, pentru țară mori...*

Madam Aglaia Căuș a izbucnit în lacrimi și a acceptat batista oferită galant de domnul Sache Blîndu din buzunarul de la piept. Toți membrii familiei se aflau în haine de sărbătoare: Mitza, Artemiza, Traian, Decebal, Asdrubal și Hercule.

Numai Lache Căuș, plutonier-major reangajat, ispășea departe de orașul său natal și de sînul familiei, tocmai în pustietățile bătute de vînturi ale Cadrilaterului, vina de a fi asmuțit asupra sa mînia și invidia doamnei Cleo colonel Roboteanu.

D. Iorgu Căuș nu-l uită însă.

Repetă Margaretei:

— Văcuță! Cum ajungi la București, te urci în automobil și te vei duce direct la Ministerul de Război. Ceri audiență. Are să te primească imediat, cînd te vei prezenta cu titlurile tale!... Și-i expui ministrului toată chestia, cerînd să dea ordinul telegrafic! Și tot telegrafic să mă anunți de rezultat.

Expresul sosi gîfîind. Se oprea numai două minute.

Hamalii alergară după vagon cu valizele. Margareta și Olimpiodor după ei. Familia și întreg publicul după dînșii, căci dintr-o regretabilă neîndemînare a mecanicului, locomotiva depășise locul fix de oprire la peron și înaintase în dreptul gheretei cu inscripția: *OO: Bărbați, Femei.*

Ușile se trîntiră. Olimpiodor susținu de subțiori pe Margareta, pînă ce *Miss Scovarză* își putu face vînt pe treapta prea înaltă. Corul izbucni tumultuos: *Pe-al nostru steag e scris Unire!*

Călătorii scoaseră capetele la ferestre intrigați.

— Ce e? Iar manifestații antirevizioniste?

— Pleacă vreun ministru?

— Nu s-au terminat alegerile, mon cher?

Un indigen binevoitor informă din treacăt:

— Nimic din toate acestea! Manifestație pentru *Miss Scovarză!*

Cu un fluier lung plecă locomotiva.

Batistele fluturară în vînt.

Corul schimbă aria inițială în cunoscuta romanță potrivită momentului:

„Partir, c'est mourir un peu!"

Doamna Aglăița Căuș căzu în brațele soțului, cu fruntea lipită de pieptul său, sub panglica roșie de la butonieră.

O ultimă fluturare. Adio!

Expresul se avîntă după ultimul macaz, spre depărtările vaste, spre necunoscut, spre glorie...

Olimpiodor Spancioc, la fereastră, privind acoperișurile mizere sub zăpada murdară, recită inspirat o variantă la inspirata sa poezie:

Expresul aleargă, expresul mă duce,
Pe cîmpuri de iarnă, spre cel București!
Nu mai stau singur, plecat-am de-aice,
Adio Scovarză! Rămîi unde ești!

CAPITOLUL VIII - *Serai Palace*

Expresul recoltă pe drum alte *Miss* din fiecare gară capitală de județ: Roman, Bacău, Focșani, Rîmnic.

Unele însoțite de mame, altele de bunice; unele acompaniate de concetățeni cu entuziasm, altele strecurîndu-se de pe peron într-un anonimat și o indiferență care provocau o duioasă compătimire. După această variație a temperaturii sub zero sau deasupra lui zero, a entuziasmului popular și local, se putea deduce ușor în ce oraș domnul Filip Filipovici, directorul *Ilustrației colorate,* a fost servit de un colaborator vrednic, ingenios și activ, și unde a avut o mînă nefericită, alegîndu-și un reprezentant care n-a fost în stare să înflăcăreze norodul pentru reînviatul cult al frumosului.

Era evident că Țicu Grümberg-Florin îi întrecuse pe toți, căci nicăieri călătorii din expres n-au constatat o mai frenetică și grandioasă manifestație ca pe peronul gării Scovarză. Și era tot atît de evident că *Miss Scovarză* întrecea în splendoare toate celelalte *Miss* culese din goană, de expres, în vertiginoasa sa grabă să le predea pe toate proaspete și imaculate în Gara de Nord.

În ziua și în noaptea aceea, toate trenurile țării săgetară concentric și centriped spre capitală, purtînd aceleași fragile și neprețuite odoare ale feciorelnicelor frumuseți naționale.

Era, cum declarase domnul Filip Filipovici, o adevărată mobilizare generală a frumosului. La apelul său de la toate fruntariile, toate *Miss* județele răspunseră zburînd într-un epic avînt, cu mame sau cu frați, cu bunice sau mătuși, unele cu cățel și altele cu logodnic.

Avut-au vreodată mecanicii de locomotivă, șefii de gară, macagiii, cantoniștii de la poduri — avut-au vreodată o mai grea și mai sacră răspundere?

Se înfioară carnea la gîndul unei catastrofe, ciocniri, deraieri sau atentat!

Dar totul a sfîrșit cu bine și toate frumusețile țării au sosit intacte în Gara de Nord.

Domnul Filip Filipovici a dovedit și aci spiritul său de organizație, prompt și într-adevăr american.

Pe peron echipe de călăuze, cu inscripția *Ilustrației colorate* imprimată pe panglici albastre, cusute la mînecă, au întîmpinat călătoarele la descinderea din vagon, le-au condus în grup și în ordine spre ieșire, le-au îmbarcat în automobile rezervate, cu mame, mătuși, bunici, logodnici și căței, și le-au transportat la hotelul Serai Palace, rezervat și amenajat exclusiv pentru a ospitaliza cele o sută de *Miss,* cu rudele și cu logodnicii, inclusiv cățeii și bunicile.

Antreprenorul hotelului Serai Palace, la rîndul său, a știut să fie la înălțimea acestei delicate răspunderi. Măturat, scuturat, ventilat și pavoazat, cu toate robinetele băilor restaurate și cu trei garoafe de trei culori în vaza de cristal cu gît lung pe fiecare masă, în fiecare cameră, hotelul Serai Palace nu-și luase numele în deșert.

Într-o singură zi și noapte, toate camerele sale completate se transformară în tot atîtea crisalide din care va zbura a treia zi, cu aripi de azur și cu grație de libelulă, *Miss România,* unică între toate.

Măsuri severe de pază împotriva incendiului au fost luate de domnul Filip Filipovici, în foarte legitima sa prevedere, ca nu cumva adversarii de la *Colorația ilustrată,* în mișeleasca lor invidie, să nu pășească pînă la tentativa unui atentat criminal. Un singur bidon de benzină, ușile închise la ccasul cînd cele o sută de frumuseți se aflã transportate în brațele lui Morfeu, un chibrit și panica — atît ar fi fost destul ca o catastrofă fără precedent să semene jalea, doliul și neconsolarea în toată țara, precum și discreditul definitiv asupra operei întreprinse cu scop atît de nobil și patriotic de *Ilustrația colorată.*

Domnul Filip Filipovici știa de ce sînt capabili adversarii.

Știa, fiindcă și el, în cugetul său tăinuit, își spusese că în cazul cînd, prin cine știe ce absurd capriciu al hazardului, concursurile alcătuite

de revista concurentă s-ar fi bucurat de un mai mare răsunet decît cele patronate de *Ilustrația colorată,* un asemenea deznodămînt sinistru ar fi ajuns ca să-i extermine definitiv și să le spulbere cutezanța.

Pînă acum, totul în această luptă se afirmase de partea sa. Publicul înghițea. Deci nu era cazul să recurgă la asemenea mijloace extreme și pline de risc. Cine însă îl asigura oare că adversarii, în disperarea lor, n-au ajuns dînșii la această soluție criminală și că nu sînt în stare să o aplice cu lipsa lor de scrupul scelerată?

Frumusețile țării buimace de somn, deșteptate în vîlvătaie și fum, bătînd cu pumnii în ușile închise, alergînd despletite și cu sînii scăpați din capoatele sfîșiate, înălțînd la ieșire și pe scări mormane de cadavre carbonizate... Înfricoșător spectacol! Fatal epilog!

Domnul Filip Filipovici își însuși înțelepciunea populară, fruct al unei milenare experiențe, care garantează că paza bună trece primejdia rea.

Astfel, cele o sută *Miss* fură păzite ca ochii din cap în somptuosul lor Serai Palace.

Zi și noapte, robinetele gîlgîiră; în camerele de baie se înălțară aburi fierbinți; întinse pe divanuri în poziții odihnitoare, concurentele cu cataplasme de alifii pe obraz, scăldate și masate, în dulce torpoare, așteaptă ceasul decisiv.

Coaforii și manichiuristele alergau de la o ușă la alta; camerele se umplură de ambalajul mototolit al borcanelor cu unguente și dresuri, roșuri și rimeluri, pomezi epilatorii și ape de păr. Mirosul părului frizat cu fier roșu și mirosul parfumurilor, al elixirurilor pentru dinți, piele, sudoare și păr, se amestecau în văzduhul încropit de calorifer, pluteau în fiecare cameră, se infiltrau pe sub uși în culoare, se topeau într-o singură odoare molatecă și voluptuoasă, circulînd de la etaj la etaj, coborînd prelins scările și năvălind afară, cînd se închidea și se deschidea ușa din stradă, ca efluviul unui harem înainte de sosirea sultanului.

Un armăsar de la o birjă oprită în fața hotelului Serai Palace începu să necheze cu nările lărgite în vînt și cu vădite semne de nestăpînire de sine.

Cît timp coaforii răsuceau pe fierul roșu cosițele brune, blonde, castanii și arămii, și cît timp manichiuristele lustruiau unghiile, pensulîndu-le cu lac de culoarea siropului de smeură, cu indiscreția lor profesională împrăștiau opiniile și pronosticurile lor care nu suportau nici o contrazicere, asupra adversarelor de la camerele 58, 69, 34 sau 12 bis. Uneia îi atîrnă sînii. Cealaltă are părul rărit în creștet. Alta, bătături sau genunchii de reumatică. Erau și acele, cu sudoarea malodorantă.

Pe culoare, în parcursul spre „Cabinet”, adversarele se întîlneau înfășurate în halate sau în capoate, măsurîndu-se cu priviri ostile de jos în sus și reflectînd apoi cu oarecare satisfacție, cît timp trăgeau de lanț, la infirmitățile întrevăzute fugar, dar suficiente pentru a descalifica o luptătoare, înainte chiar de începerea meciului final.

Numai Margareta Căuș stătea întinsa cu fața în sus și privea în tavan. Poate prin tavan dincolo, mai sus, în infinit.

Ea nu părea de fel îngrijorată de rezultatul de mîine. Nu invidia și nu se interesa de vecina de la camera din dreapta sau din stînga. Părea ca le ignoră existența. Era ca întotdeauna absentă de la aceste evenimente exterioare.

În solitudinea sa, însă, surîdea așa cum toată lumea îi ceruse să surîdă: mereu și divin.

Surîdea îngerașilor bucălați de pe zugrăveala tavanului, care îi întindeau alegoric o cunună de roze.

CAPITOLUL IX - *Mărul lui Paris*

„Sosi și ziua de asalt,
Cea zi de sînge udă..”

Olimpiodor Spancioc fusese cocoțat, de către direcția hotelului Serai Palace, într-o mansardă cu acoperișul oblic, unde nu putea păstra poziția verticală decît în pragul ușii.

De acolo, pe măsură ce înainta spre fereastră, era nevoit să se înghebоșeze de umeri și să se frîngă de mijloc, pînă ce se transforma în mamifer patruped sau în reptilă tîrîtoare, triste făpturi, pe care Creatorul le-a osîndit să circule cu nasul în pămînt.

Acest supliciu nu fusese născocit de domnul Filip Filipovici, directorul *Ilustrației colorate,* sau de domnul O.W.L. Ochs, directorul hotelului Serai Palace, cu intenția sadică de a extermina gardienii fideli și firești, de sex masculin, ai răpitoarelor frumuseți atît de confortabil instalate în apartamentele somptuoase, cu apă, caldă, rece, baie, calorifer, oglinzi și paturi cu somieră.

Era o economie de spațiu și alta bugetară, ambele logice și legitime.

Mizeria și inconfortul eunucilor de sus echilibrau puțin abundența, luxul și confortul în care se lăfăiau odaliscele de jos. Sexul urît nu concura la șampionatul de frumusețe. Deci nu avea ce cruța, cu baie, masagii și ceasuri de torpoare, pe divanuri cu resorturi elastice.

Sexul urît mai era și sexul tare. Deci putea rezista la un regim aspru, strict spartan.

In consecință, toți logodnicii reali sau presupuși, toți frații și verișorii *Misselor,* sosiți să îndeplinească la Serai Palace oficiul de eunuci, au fost ridicați aproape de cer, în compania madamelor, rîndașilor și cafegiului.

Olimpiodor Spancioc, cu o facilitate de adaptare la mediu care ar fi stîrnit entuziasmul biologilor, sociologilor și moraliștilor, se aclimatizase imediat acestei existențe de amețitoare altitudine.

De mult visa el să privească Bucureștii de sus! Să aibă capitala la picioare!

O avea la picioare.

O privea.

Dar nu putea vedea decît acoperișul din față și alte acoperișuri, coșuri, reclame luminoase și plancarde, scări de pod și sîrme de telefon, telegraf sau antene de radio.

Nu se descurajă.

Pe brînci, în patul de fier ostășesc cu pătură aspră, deschise albumul de poezii și așternu inspirat o odă celor o sută de frumuseți, claustrate în cele o sută de celule ale hotelului.

Oda se intitula *O noapte în Serai!* Cînta frumuseți brune, blonde, șatene; ochi albaștri, negri, verzi, căprui, *muave,* de agată, de onix, de peruzea, de smaragd; slăvea toate zeitățile antice și frumusețile contemporane; sfîrșea într-o languroasă viziune de sultan tolănit voluptuos cu o sută de odalisce și cadîne mîncînd șerbet de trandafiri și rahat-Locum, la picioarele sale în papuci brodați cu fir.

Coborî la camera Margaretei și o citi cu timiditate.

— Nu ești geloasă? întrebă îngrijorat.

— De ce? răspunsese cu o întrebare mirată Margareta.

Pe urmă, Olimpiodor Spancioc, temperament activ și de-o curiozitate mereu în ebuliție, se aventură pe străzile capitalei, alergă pe jos și în tramvai, cu birjă șî în taxi, spre cele patru puncte cardinale ale Bucureștilor, străbătînd străzi și piețe, bulevarde și splaiuri, grădini și parcuri, din care explorări se întoarse cu imaginația trepidînd și cu tălpile încinse, căci imprudența îl îndemnase să încalțe o pereche de pantofi de lac cumpărați de gata, și nimeri cu două numere mai mici.

Ca și Margareta, el nu mai văzuse capitala. Dar spre deosebire și prin contrast cu Margareta, el era curios să afle și să vadă tot, entuziasmat și exprimîndu-și volubil entuziasmul, pe cînd *Miss Scovarză* trecuse pe aceleași străzi și bulevarde, splaiuri și piețe, fără să dea un singur semn de surprindere sau de interes, în olimpica sa indiferență.

În dimineața concursului general, domnul Filip Filipovici convocase toate *Missele* în holul Seraiului, punîndu-le în vedere, încă o dată, în cei mai grațioși termeni, condițiile și restricțiile regulamentului întocmit întru bunul mers și fericitul rezultat al șampionatului.

Toate candidatele vor defila în costum de baie, cu dimensiunile cît mai reduse la ultima expresie, pentru a pune în evidență toate calitățile plastice ale fiecărei frumuseți. O muzică vioaie în tact săltăreț va cînta tot timpul defilării, pentru a risipi intimidarea pudică a examinatelor. Mamele, mătușile, bunicile, frații, cățeii și logodnicii erau invitați să se abțină de la orice manifestațiuni subiective și interesante, care ar putea turbura liberul discernămînt al juriului. Publicul nu înghite.

Pe urmă, domnul Filip Filipovici plecă la revista sa și la Ateneu, pentru a lua ultimele dispozițiuni, iar candidatele se retraseră în apartamentele lor, pentru a proceda la o ultimă repetiție, în costum de baie, în fața oglinzilor de la șifoniere, care niciodată pînă atunci, în Serai Palace, nu s-au dovedit mai indispensabile.

Directorul-antreprenor temîndu-se chiar că oglinzile sale se vor uza de atîta întrebuințare, pierzîndu-și luciul, mai adăugă o taxă suplimentară la contul general al revistei *Ilustrația colorată.*

Olimpiodor Spancioc bătu discret în ușa Margaretei și ceru învoire să intre. De cînd aflase ultima clauză a concursului (defilarea candidatelor în asemenea costum), începuse să-l roadă o secretă și tiranică gelozie.

El nu văzuse din corpul cast al logodnicei decît porțiunile lăsate privirii de portul obișnuit și decent, de toată ziua. Ceru cel puțin prilejul să se bucure, înaintea tuturor, de priveliștea din care se vor înfrupta, peste cîteva ceasuri, cîteva mii de ochi străini și poate ațîțați de mîrșave pofte.

— Cum vrei! consimți Margareta și trecu docilă în camera de baie să-și îmbrace cei cîțiva centimetri de mătase.

După cîteva clipe apăru; iar apariția fu atît de fulgerătoare pentru logodnic, încît Olimpiodor Spancioc căzu în genunchi și în extaz, întinzînd brațe și buze de sugaci spre argintul rece al genunchilor, și mai sus, spre biberoanele naturale.

— Te rog, fii la locul tău! îl readuse Margareta la realitate, defilînd impasibilă de la nord la sud și de la vest la est, în fața oglinzii.

Resemnat, Olimpiodor Spancioc reveni la locul său, adică pe scaun.

Scoase creionul Hardmundt nr. 3 din buzunarul de la piept și scrise pe foaia albă care acoperea masa un fulgerant poem: *Marmoră albă, marmoră rece...*

Și imediat căzu în cumplită deprimare, cînd își aminti că Margareta va defila, în același costum sumar, în fața atîtor ochi aprinși de pofte perverse și bestiale.

— Margareto, imploră, Mico, divino, scumpo, hai să renunțăm la concurs!... Este un accelerat care pleacă la 13 și 33, cu opriri numai în stațiile importante și sosire la 23 și 44 fix! Ne urcăm și plecăm. Renunț la glorie, renunț la voiaj, renunț la simplon, via Triest-Veneția-Milano, *et etcetera!* Renunț la Paris America și retur! Să fugim din această Sodomă și Gomoră!...

— Ce, ești nebun? întrebă Margareta. M-am înscris la concurs. Tu m-ai înscris. Nu pot să capăt absență nemotivată.

Argumentul păru decisiv, chiar lui Olimpiodor Spancioc.

— Cel puțin să nu faci așa cu mîinile, cînd defilezi în fața canaliilor!... încercă Olimpiodor Spancioc să smulgă prin surpriză promisiunea, ridieîndu-se de pe scaun și traversînd camera cu gest

grațios de balerină, ca să arate cum ar dori el să nu facă Margareta în fața publicului pervertit din Sodoma și Gomora.

Se așeză la loc, ștergîndu-și sudoarea.

— Promiți, mica mea, scumpa mea, divina mea Margareta?

— Ce, ești nebun? repetă Margareta. Dacă nu merg așa, n-am să mai fiu promovată. Nu capăt media și mă respinge!...

Olimpiodor Spancioc fu nevoit să recunoască temeinicia argumentului.

Învins și dezarmat, plecă bărbia în piept, și scoase un lung suspin. Se hotărî să compună numaidecît o crudă satiră, demascînd lubricele pofte din privirile satirilor, care pîngăresc pudica virginitate.

Titlul îl și găsise: *Satira satirilor!*

La ora 3 p.m., după limbajul curent, și la ora 15 fix, după orariul oficial, cele o sută de *Miss* purceseră în caravană spre cîmpul de bătălie.

Mulțimea le întîmpină cu lungi și înfocate aclamațiuni; operatorii de cinematograf învîrteau rîșnița aparatelor; fotografii schimbau din balcoane plăcile, cu cîrpele negre în cap; tramvaiele se imobilizaseră ca în zilele de grevă, cînd se întrerupe curentul la uzină. Cordoanele de gardiști și de jandarmi abia puteau zăgăzui delirul norodului pasionat de frumos.

De atîtea guri căscate se iacusc curent pe Calea Victoriei.

— Loc! Loc! Faceți loc, să treacă *Missele!*

Mulțimea despică o strîmtoare mai îngustă ca Termopilele, iar cele o sută de *Miss* defilară spre intrarea Ateneului în monom, urmate de mame, mătuși, bunici, logodnici, verișori și căței.

Toate purtau sub haină tricoul cu eșarfa de mătase, pe care se afla imprimat numele ținutului îndepărtat și legendar de unde au sosit.

Cum ajunseră în sala rezervată ultimelor pregătiri, își lepădară cu înfrigurare blănile, paltoanele, rochiile, pantofii, pantalonii, cămășile, ciorapii și pălăriile, iar sub ochiul ager de comandant al domnului Filip Filipovici se aliniară în ordinea de bătaie alfabetică.

— *Miss* Argeș, ce cauți lîngă *Miss* Mehedinți?

— Acolo e locul dumitale, *Miss* Trei Scaune? Fiți serioase, vă rog! Ne jucăm aci?

— La rînd!... Aliniați-vă, mă rog! Vă repet încă o dată: la cele trei bătăi, intră prima *Miss* cu litera A. Salută grațios, o dată către juriu, pe urmă către public. Parcurge în cerc estrada. Se întoarce. Salută încă o dată și dispare!... *Miss* Vaslui, unde te împingi, pentru numele lui Dumnezeu?...

Domnul Filip Filipovici, tamponîndu-și chelia cu batista, alerga dintr-un capăt la altul, printre pulpele și umerii goi, secondat de Tony Bar și de alte ajutoare, stabilind ordinea, rectificînd poziția concurentelor, inspectînd ținuta și echipamentul trupei. Două sute de sînuri înălțară sfîrcuri războinice; o sută de inimi zvîcneau de emoție!

Muzica din sală purcese un marș. Pe urmă o dădu în tempo de dans havaian.

— Gata. Începem! *Miss* A... Poftește, te rog!

Ușa se deschise, *Miss* A... clipi orbită de lumina cretoasă a becurilor, văzu într-o irizare de curcubeu o duzină de domni și de doamne în jurul unei mese în potcoavă, pe urmă, în sală, o mie de capete și două mii de ochi lucind fosforic.

La dreapta? La stînga? Înainte, într-un noroc, și în pas săltăreț, cum prevedeau instrucțiunile din broșura-prospect a concursului.

Făcu o voltijă, aruncă o bezea suplimentară.

Voi să iasă prin perete, spuse pardon pompierului și, roșie-mac, nimeri în sfîrșit ușa, împiedicîndu-se în prag.

Mulțimea aplaudă molcuț. Nu înghițea!

— Are picioare de chibrit! rosti președintele juriului, fosilă antediluviană de expert în materie de frumos.

— Îi spînzură țîțele! vorbi un glas din popor.

— *Miss* Ab...! comandă domnul Filip Filipovici. Numărul doi! Poftim!

Miss Ab... intră curajos și pieptos, defila cu pas militar batînd talpa. Se opri în fața juriului și se răsuci în călcîie ca să nu se piardă cumva din calculul aprecierilor și calitățile posterioare; salută cu cotul la înălțimea reglementară, cu degetele la tîmplă și cu tocurile lipite; făcu stînga împrejur și ieși pe ușă, în pas de paradă.

— Pe asta a făcut-o mă-sa la Zece Mai! exclamă admirativ un șoltic din public.

Președintele sună clopoțelul: „Tăcere! Vă rog! Să fim serioși!"

Așa se desfășură prima defilare pînă la litera Z.

Unele fură aclamate, altele primite cu țistuituri ironice, altele provocară scandalizarea spontană a spectatorilor. Mulțimea dezghețată, pe măsură ce minutele treceau și *Missele* defilau, începu să facă aprecieri și reflecții cu glas tare, să rîdă și să tropăie din picioare, să plescăie din limbă afirmativ sau ironic și să se întreacă în glume din ce în ce mai păroase. Președintele fu nevoit să agite clopoțelul tot mai des și mai îndelung, amenințînd chiar că va suspenda ședința, dacă publicul nu se pătrunde de gravitatea momentului.

Miss Scovarză fu ovaționată unanim. Președintele se aplecă la urechea vecinului din dreapta și la a celui din stînga, declarînd că, întrucît îl privește, el și-a fixat alegerea...

Pauză...

Orchestra își trase răsuflarea. Instrumentele de alamă și nichel fură răsucite cu gura în jos, să sloboadă lichidul colectat.

Secretarul juriului calculă voturile. O listă circulă în jurul mesei.

A doua repriză.

Numărul combatantelor fu redus la douăsprezece. Celelalte *Miss,* cărora le rămînea numai consolarea titlului local și de acum fără speranță, se îmbrăcară posomorîte, trăgîndu-și ciorapii strîmb, tuflindu-și pălăriile pe cap și trîntind ușile după ele. Domnul Filip Filipovici înghiți senin și cu surîs angelic unele priviri și chiar epitete, care i se adresau direct și asasin.

El știa că misiunea sa nu excludea martirajul. De aceea înfruntă toate injuriile, bănuielile nedrepte de mistificare, învinuirile formulate în mod grosolan și, pentru încheiere, amenințarea unei mame, cu geamantan de moașă, care se opri să-i scrîșnească în obraz, șuierînd printre dinți:

— Ești un pezevenchi!... Lasă că mi te potcovește el Tănase! Ne porți pe drumuri, ca să-ți alegi damele dumitale! Pezevenchiule!

Domnul Filip Filipovici continuă să zîmbească afabil. Se uită involuntar la picioarele sale. Nu găsi că au urgentă și imperioasă nevoie de potcoveală. Nu știa cine e acel Tănase, căruia doamna cu geamantanul îi delega rolul de potcovar. Domnul Filip Filipovici însă, în îndelungata sa carieră de publicist și de cruciat al frumosului, mai auzise el multe și deci nu se sperie. Înghițise și altele: știa să mai înghită.

Întoarse spatele cu nepăsare șl comandă cu autoritate:

— Atențiune! Partea a doua!... Intră fiecare! Salută și se aliniază în fund, de la stînga spre dreapta. Rămîneți toate pe estradă. Începem!

Cele douăsprezece fecioare, cu pudra, roșul, rozul și negrul renovate în pauză, oficiară același ritual în fața juriului și a publicului, apoi rămaseră aliniate, cum poruncise d. Filip Filipovici, de la stînga spre dreapta.

Astfel, juriul și publicul le putu prețui în ansamblu.

La apariția Margaretei Căuș, *Miss Scovarză,* ultima în ordine alfabetică din duzina reținută de juriu după primul triaj, toate reflecțiile conteniră. Chiar cele deșănțate. Într-adevăr, era o frumusețe desăvîrșită și nimic mai mult.

O fanfară de aplauze zgudui sala.

Miss Scovarză surîse senin, luînd loc în flancul drept și privind ca întotdeauna în gol.

Tony Bar o privea fascinat și rezemat de un stîlp.

Olimpiodor Spancioc o privea cu un cuțit răsucit dureros în inimă.

Președintele juriului o privea pe deasupra ochelarilor, în sus și în jos, în lături și de-a coasta. Se ridică puțin în picioare și păru că e gata să se așeze în patru labe, ca să o examineze și de jos în sus, în *raccourci.*

Director zaharisit al Școalei de arte frumoase, sculptor care nu mai pusese degetele în argilă de două decenii, președintele juriului își molfăi încă o dată în gingiile știrbe sentința, crezînd că e nevoie să mai pledeze vecinilor pentru a-i converti.

Dar juriul era convertit.

Frumusețea Margaretei Căuș strălucea ca un astru de primă mărime, printre planete care-și împrumută lumina de la borcanele cu alifii și de la cutiile cu pudră.

Într-o tăcere încărcată de emoție, ca părul pisicilor de electricitate, președintele făcu un semn cu mîna lui de mumie și citi cu glas de cavou trei nume.

Celelalte două *Miss,* căzute în dizgrație, păliră, pe urmă deveniră stacojii, apoi vineții, în sfîrșit, violete total, neștiind ce trebuie să facă.

— Hai! ce mai stați? V-ați curățat! Cărați-vă! porunci domnul Filip Filipovici din dosul ușii, cu brutalitatea care e întotdeauna rezervată învinșilor, de cînd pe lume există învingători și învinși.

Victimele plecară fruntea sub furcile caudine și se prelinseră pe ușă, fără glorie, în reflecțiile ofensatoare ale spectatorilor, care se dăduseră de partea victorioaselor, uitînd că pe femeie nu trebuie să o atingi nici cu o floare, în afară de cazul cînd ți-e nevastă și liber ești să-i arunci floarea cu ghiveci cu tot în cap.

Pompierul de serviciu închise ușa și băgă repede mîna în pantaloni, unde o ținuse de la începutul defilării.

— Înaintați, vă rog! rosti cavernos președintele juriului, adresîndu-se celor trei grații rămase pe teren.

Tustrele se cercetară din ochi.

Apoi înaintară într-un pas, balansîndu-se pe șolduri și făcînd diferite marafeturi cu mîinile, încît s-ar fi părut că în aceeași clipă se

vor înălța toate zburînd prin plafon, cu aripi invizibile de libelule.

Președintele se ridică din capul mesei, înaintînd și el cu picioarele gelatinoase și apăsîndu-și ochelarii încălecați pe nas.

Ținea în mînă un măr.

Un măr de argint, cu buton, care se deschidea și cuprindea în interior, pe culcuș de catifea violetă, un inel cu briliant.

Fusese ideea domnului Filip Filipovici, care înconjura oficiul reînviatului cult al frumuseții cu toată atmosfera mitologică.

Mărul era a lui Paris.

Președintele juriului era Paris în persoană, fiul lui Paris și al Hecubei.

Cele trei prime clasificate erau cele trei Grații.

Aleasa care va primi mărul avea să fie noua încarnație a lui Venus.

Domnul Filip Filipovici știa să facă lucrurile bine, cînd se apuca de o treabă, și știa ce să dea publicului de înghițit!

Fiul Hecubei și al lui Priam își apăsă ochelarii pe nas, tuși înaintînd.

Tuși imprudent, căci violența icnelii îi smulse mărul din mînă și îl aruncă pradă legilor gravitații.

Mărul lui Paris căzu jos și se rostogoli voios ca un pui de bilă de popice, printre picioarele juriului.

Paris rămase cu mîna goală, exprimîndu-și surpriza într-o formulă pe care, desigur, autenticul păstor Paris, fiul Hecubei, o ignorase pe timpul său:

— *...părul mamei lui de măr!*

Tot efectul alegoricei scene imaginată de domnul Filip Filipovici s-ar fi pierdut astfel, în rîs și în ocară, dacă în aceeași clipă, repede ca fulgerul, Tony Bar nu s-ar fi avîntat sub masă culegînd dintre picioarele juriului mărul de argint și oferindu-l cu un gest elegant Margaretei Căuș, *Miss Scovarză,* devenită în aceeași clipă *Miss România.*

Miss România mulțumi gingaș:

— Mersi!

Sala explodă în urale. Spectatorii zvîcniră în picioare pe scaune, încălecînd spătarele, agățîndu-se pe umeri, aplaudînd, strigînd, zbierînd, urlînd, delirînd.

Alămurile muzicii vibrară într-un marș triumfal.

Olimpiodor Spancioc, ghiontit și călcat, împins și suportînd pe umeri un licean care striga cît îl țineau plămînii: „Ura! Ura!”, scrise pe genunchi, de pe cîmpul victoriei, o telegramă laconică:

Fam. Iorgu Căuș
Fundacul Fierbinți
Tg. Scovarză.
TRIUMF! Stop.
Ospancioc.

CAPITOLUL X - *Triumful*

Miss România, în costum de scăldătoare, ținea mărul lui Paris în palmă.

Mulțimea exulta.

Fanfara trombona.

Tavanul se cutremura.

Juriul felicita.

Paris, fiul lui Priam și al Hecubei, se căuta în buzunarul de la spate al redingotei. Spectatorii așteptau poate să-l vadă scoțînd două fructe mai modeste în dimensiuni, dar consolatoare: două nuci sau două prune, pentru a le oferi celorlalte două grații proclamate secunda și terța frumusețe națională.

Paris își căuta însă numai batista să-și șteargă ochelarii.

Fu nevoit să bîjbîie în ceața miopiei sale, pînă la Venus-*Miss România,* începînd să-i rostească o macabră orațiune despre misiunea misromânismului.

Publicul n-avea însă nici timp, nici dispoziție, nici urechi să asculte așa ceva. El voia să meargă pe stradă însoțind cortegiul triumfal și ovaționînd în delir.

De aceea începu să urle:

— Jos! Ajunge, Ramolică! La Belu! La îmbălsămare! Nu vrem discurs!... Trăiască *Miss România!*

Prefectul de poliție, vicepreședintele juriului, general cu înfățișare și forță de atlet, fără să se ridice de pe scaun, se întinse peste spătar și îl trase pe orator de poalele redingotei, încercînd să-l readucă la realitate.

Paris trăgea înainte, prefectul trăgea spre el. Poalele redingotei cedară. Fiul Hecubei și al lui Priam rămase fără coadă. Mulțimea aplaudă cu triplu entuziasm, rîzînd, orăcăind și în același timp astupîndu-și timpanele ca să nu surzească de urletul vecinului.

Un megafon anunță în sală și altul mulțimei de pe stradă rezultatul, numele și titlurile învingătoarelor.

Glasul de ventrilog bas striga din pîlnia metalică:

„Domnișoara Margareta Căuș, *Miss Scovarză* a fost proclamată în unanimitatea juriului *Miss România.* Trăiască!

Domnișoara Fifi Petrăchescu a fost proclamată a doua frumusețe a țării. Trăiască!

Domnișoara Pitzi Pitzulescu a fost proclamată a treia frumusețe a țării. Trăiască!

Publicul e invitat să aștepte în cea mai mare ordine, pînă cînd *Miss România* și celelalte două domnișoare își vor îmbrăca costumul de stradă. Publicul e invitat după aceasta să însoțească în cea mai mare ordine cortegiul triumfal. Organizatorii concursului și juriul vă mulțumesc.”

Domnul Filip Filipovici și Tony Bar însoțiră cele trei învingătoare, ajutîndu-le să îmbrace costumul de stradă în modul cel mai rapid, pentru a nu exaspera nerăbdarea publicului.

Un șmecher cu șapcă de liceu se ridică în picioare pe-un fotoliu și, făcînd pîlnie din pumn, imită cu surprinzător talent glasul megafonului, anunțînd:

„Publicul e invitat să nu-și piardă răbdarea. *Miss România* își trage ciorapii. Trăiască! *Miss România* își pune chiloții. Trăiască! Miss România s-a dus puțin afară, vă rog, scuzați. Emoția... Trăiască! *Miss România* s-a întors dc afară și zîmbește. Trăiască!”

Miss România nu se dusesc afară, căci în olimpicul ei calm, nu cunoștea ce este aceea emoție și deci era scutită de efectele incomode și periculoase ale emoției.

Că zîmbea însă nu o putem nega.

Zîmbea, cum fi-va obligată să nu ostenească de-acum înainte, un an, zi cu zi, după calendar.

Zîmbea trăgîndu-și ciorapii. Zîmbea băgîndu-și adorabilele sale piciorușe în divinii săi pantalonași. Zîmbea silindu-se să-și încalțe,

fără limbă, pantofii.

Încredințase mărul lui Paris logodnicului. Olimpiodor Spancioc, în picioare, alături, aștepta, iar ca să aibă mîinile libere pentru a fi de un ajutor, pusese mărul lui Paris în buzunar.

— Bagă de seamă, să nu-l pierzi cumva! se îngrijoră Margareta. Dacă îl pierzi, adio Paris!...

În sublima ei candoare și în splendida sa ignoranță a alegoriilor mitologice, Margareta Căuș interpretase în felul său toată povestea cu mărul. Înțelesese că e o legătură indisolubilă între măr și Paris. Deduse că acest măr e un fel de *passe-partout,* care îi va deschide magic toate porțile pînă la Paris. Destul să-l arate șefului de tren, agenților vamali, țalului de la restaurant... Toți se vor da în lături, salutînd. La Paris, mărul lui Paris va fi schimbat cu altul care va îndeplini același rol miraculos, în parcursul pînă în America. Desigur, mărul lui Americo Vespucci, sau oul lui Cristofor Columb, dacă nu cumva cartoful lui Parmantier.

Domnul Filip Filipovici se frămînta ca un bursuc în cușca menajeriei.

— Mai repede, *Miss România!* Mai repede, domnișoarelor! Pierdem cortegiul. Se impacientează publicul și ne lasă!... Publicul nu înghite!

Apoi, întoreîndu-se spre Tony Bar.

— Ce aștepți? Fugi la redacție și pregătește darea de seamă... Afiș în trei culori. Publicul cere să înghită! Să-i dăm pînă nu se răcește... Am pus mîna pe cea mai frumoasă *Miss* din cîte am avut pînă acum. Aceasta nu-i glumă! Numai să fim vrednici și s-o speculăm cum trebuie... Șterge-o! Haide! Cărel!... Peste o oră sîntem acolo!

Tony Bar, hipnotizat, nu se dădea dus, contemplînd grația cu care *Miss România* își trăgea peste tricoul de baie sidefiu divinii săi pantalonași roz. Prezența individului de lîngă Miss România, îl indispunea. Ce căuta caraghiosul acesta cu gît de curcă și cu nas de cioară? Era frate, verișor?

— Și dumneata ce rost ai aci, stimabile?

— Mă prezint: Olimpiodor Spancioc, impiegat cl. a II-a C.F.R.! Sînt logodnicul *Miss României!* se recomandă voios individul, lipind călcîiele și zîmbind și el grațios, cum se cuvenea să o facă un logodnic de *Miss România.*

— Aceasta e altceva. Îmi pare bine! declară Tony Bar, dar cu o privire care nu făgăduia nimic bun.

— Tot aci, Tony? se scandaliză directorul *Ilustrației colorate.*

— Plec.

— Pleacă!

— Am plecat...

Dar tot nu pleca. Se adresă *Miss României* cu mîna la inimă, într-o mișcare clasică de paj înamorat:

— *Miss Românie!*... Domnișoară Margareta, sînt nevoit să plec... Alerg să pregătesc cel mai frumos număr din *Ilustrația colorată* care a fost vreodată închinat celei mai frumoase *Miss România...* Dar te aștept la redacție... Am nevoie de date biografice, interviu, autografe...

— N-ai plecat, Tony?

— Plec! Alerg. Zbor!

Tony Bar plecă, alergă, zbură, cu un dulce stilet înfipt în inimă. Cînd *Miss România* fu gata, cu pălăria pe cap și cu blana de lutru înfășurată pe marmoreanul său corp, Olimpiodor Spancioc îi oferi brațul.

— Dumneata? se întrerupse domnul Filip Filipovici.

— Mă prezint: Olimpiodor Spancioc, impiegat cl. a II-a C.F.R.! Logodnicul *Miss României!* lipi Olimpiodor călcîiele.

— Să fii sănătos! îl trată directorul *Ilustrației colorate,* în cantitate neglijabilă. Să fii sănătos și să nu ne prea încurci pe aci. Nu înghit! Dacă d-ta îți imaginezi că am făcut atîta tămbălău și atîta cheltuială ca să ieși la braț ca un fante cu *Miss România,* te înșeli amar! *Miss România* ne aparține nouă, nu dumitale. Aparține țării. Te previn așadar! Dumneata să nu te prea bagi unde nu-ți fierbe oala...

Apoi întorcîndu-se spre Margareta Căuș:

— *Miss România!* Te rog să iei aminte și să procedezi după cum urmează: Ieși la braț cu fosta *Miss România* de anul trecut... Apari în sală zîmbind și mulțumind grațios publicului, care așteaptă să înghită și să ovaționeze. Parcurgi sala, zîmbind. Vă urcați în automobil, zîmbind. Salutați, zîmbind... De altfel, te învață ce trebuie să faci *Miss România* de anul trecut. Are experiență. E o cutră versată! Și mergeți pînă la redacția *Ilustrației colorate...* tot timpul zîmbind și mulțumind. Nu uita că din toate părțile vă ia poza fotografii și operatorii de cinematograf. Dumneavoastră, domnișoarelor (se adresă învingătoarelor nr. 2 și nr. 3), sosiți în urmă. Zîmbiți la fel... Și dumneata (adresîndu-se lui Olimpiodor Spancioc) dispari! Ajunge-ne din urmă, dacă poftești. Ia o birjă!

Olimpiodor Spancioc surise amar și înghiți un hap de chinină.

— Olimp. Te rog, mărul. Dă-mi mărul! strigă după el Margareta, care fără măr se simțea fără identitate.

Olimpiodor Spancioc scoase mărul din buzunar și, transmițîndu-l logodnicei, rosti cu glas funebru:

— Marga, simt că te pierd...

— Olimp! N-avea nici o teamă. Sînt a ta! Rămîn a ta! îl asigură *Miss România,* divină încorporare a fidelității.

Ex-*Miss România,* de anul trecut, o prinse de braț cu autoritate și fără prietenie. Era o făptură înaltă, bălană și cu o vădită predispoziție spre o corpolență planturoasă. Un an de zile zîmbise victorioasă, purtată în triumf. Acesta era ultimul ei ceas, cînd lumea, ovaționînd pe *Miss România* cea nouă, avea să-și confunde aplauzele, adresîndu-se în parte și ei. Zîmbea încă din obiceiul devenit a doua natură. Dar zîmbea melancolic și acru, ca o regină detronată, căreia regulamentul sever și inuman al concursurilor organizate de *Ilustrația colorată* îi impunea supliciul să asiste, să acompanieze, să completeze triumful reginei parvenite.

Mîine, în astă scară, peste un ceas chiar, mulțimea ingrată avea să o uite, pe dînsa care, 364 de zile în capăt, nu intrase într-o prăvălie să cumpere o duzină de nasturi, adică să i se ofere grațios o duzină de nasturi, fără ca aceeași mulțime să nu se adune la ieșirea magazinului, să o aștepte și să o aclame.

Trecutul și prezentul, Ex-*Miss România* și *Miss România,* traversară sala, ieșiră în stradă, se urcară în automobil, porniră în capul cortegiului, zîmbind, fluturînd mîinile înmănușate, înclinînd din cap în dreapta și în stînga, în triumfal parcurs pînă la (ca să zic așa) palatul *Ilustrației colorate.*

Mii, zeci de mii, putem afirma fără exagerare, sute de mii și milioane de oameni, deprinși să înghită spectacolul d-lui Filip Filipovici, așteptau, mergeau, aplaudau, scuturau pălăriile în văzduh și lăcrimau emoționați, în acest superb triumf al frumosului.

În mod normal, distanța între Ateneu și palatul *Ilustrației colorate* putea fi străbătută pe jos în zece minute. Cortegiul abia a ajuns la destinație într-un ceas. Destul atît ca să ne scutească de o desigur neizbutită încercare de a zugrăvi delirantul entuziasm popular. De altfel, cititorul va găsi ușor și mult mai patetic descris acest episod unic în istoria capitalei în reportajele însoțite de fotografii și de date precise, publicate în *Jurnalul* și în *Ilustrația colorată.*

Olimpiodor Spancioc nu găsise birjă. Se urcase într-un tramvai. Dar luase un număr greșit, care îl duse la Obor. Încercă altul care îl transportă la Bellu. De la Bellu nimeri în tramvaiul pentru Gara de Nord.

După care experiență dînd greș, se hotărî să o ia apostolește pe jos, întrebînd din gardist în gardist. Și cu toate aceste aventuroase peregrinări, avu cînd să prindă cortegiul și să-l urmeze confundat în mulțimea anonimă, pînă la palatul *Ilustrației colorate.*

Miss România prezentul și Ex-*Miss România* trecutului descinseră din automobil și urcară treptele pavoazate cu panglici, eșarfe, drapele și flori.

D. Filip Filipovici venea gîfîind din urmă; Tony Bar deschise ușile înainte, cu zvelta lui grație de paj.

Cînd intrară în cabinetul directorial, domnișoara Ortansa Protopopescu privi cu un ochi la Ex-*Miss România* de ieri și cu celălalt la *Miss România* de azi.

Se ridicase în picioare.

Căzu pe scaun, cu inima străpunsă de un stilet fulgerător.

CAPITOLUL XI - *Autograf, fotograf, cinematograf, fonograf, grafograf*

Tony Bar inaugurase un costum roșcato-cărămiziu-vioriu, ca floarea de lucerna.

Un costum care-l prindea minunat, după cum, cu admirație și cu durere, luase aminte domnișoara Ortansa Protopopescu, mîncîndu-l dintr-un ochi, fiindcă era dulce, și lepădîndu-l prin celălalt, fiindcă era ticălos.

Cu sprinteneala-i de pas, suplă, Tony Bar oferi scaunul cel mai elastic în resorturi proaspăt întronatei *Miss România,* uitînd cu desăvîrșire prezența Ex-*Miss României* detronate, deși și pentru dînsa inima lui bătuse fierbinte odinioară, adică spre a fi preciși: exact anul trecut, în aceeași zi, în aceeași oră și firește, în aceleași împrejurări.

Oferise și atunci același scaun, care era cel mai înalt, mai spațios și mai impunător între toate, ca un adevărat tron pentru o adevărată regină. Inaugura și atunci alt costum, viorio-cărămizio-roșcat, ca floarea de trifoi încarnat. Începuse să o iubească atunci pe aceea. Acum sfîrșise. Îi întorcea spatele.

Ex-*Miss România,* căzută în desuetudine, și în dizgrație, își trase singură un scaun ordinar și suspină. Ca reginele în exil, învăță să se servească singură și să renunțe la toate omagiile.

Domnișoara Ortansa Protopopescu oftă și ea, cu o privire înduioșată de înțelegere. Acum încheiase pace și alianță cu fosta vrăjmașă, în fața inamicului comun.

Miss România, pură și senină, zîmbea străină și rece la asemenea drame ale pasiunii.

Zîmbea pereților, de unde o priveau cu ochi oțărîți celelalte șapte *Miss România,* aliniate sub sticlă ca moaștele trecutului în vitrine de muzeu.

Directorul *Ilustrației colorate,* important și triumfător, apăsă butonul soneriei. Porunci.

— Șampania! Icrele negre! Pișcoturile!

Știa prea bine cum se cuvine sărbătorit, cu tot fastul, succesul care încununa toate concursurile de pînă acum și se anunță mai mănos decît toate.

Servitorul aduse tăvile. Dopurile pocniră. Cupele fură ridicate și ciocnite delicat în buzele de bacara, exact în momentul cînd Olimpiodor Spancioc, după o luptă eroică la ușă, făcu erupție în cabinetul directorial transformat în sală de recepție și bar.

— Un individ! Vrea să intre cu sila! gîfîi portarul, trăgîndu-l de guler îndărăt, după cum primise ordin de la domnul Filip Filipovici, să fie cu ochii în patru, pentru a preveni vreun mișelesc atentat pus la cale de revista concurentă *Colorația ilustrată...* E un atentator periculos, dom'le director! Umbla suspect pe la ușă și întreba unde-i *Miss România...*

— Lasă-l! făcu un gest generos directorul *Ilustrației colorate.* Lasă-l! E logodnicul! Dă-i și lui un pahar. Ia, dom'le, icre de colo!...

Logodnicul își potrivi gulerul și cravata șifonată, înaintă și se prezintă asistenței:

— Mă recomand: Olimpiodor Spancioc. Impiegat superior C.F.R.!

Se înaintase cu autoputere, socotind că era nedemn titlul inferior de clasa a II-a, pentru un logodnic de coșcogea *Miss România* de clasa I. Și se felicită în același moment, pentru cumințenia cu care ascultase sfatul amical al lui Ticu Grümberg-Florin, să renunțe la uniforma de amiral mexican, cu epoleți, stele și galoane, precum și la șapca roșie, cu roata cefereului într-aripată pe frunte.

Asemenea șapcă și uniformă avea și portarul de la *Ilustrația colorată.*

Se prezintă înclinat ca un mușchetar cu pulpa musculoasă, sărută mîinile persoanelor de sex feminin și frumos (inclusiv Ortansa Protopopescu), ridică în văzduhuri cupa și o dădu peste cap, așa

cum a băut pe vremuri cafeaua de dușcă logofătul Tăut, invitat la Vizir.

Pe urmă strănută ca mîțele, fiindcă șampania îl împunsese cu o sută de ace în nări.

Sc afla multă lume în cabinetul directorial al *Ilustrației colorate.*

Multă și diversă.

Gazetari, fotografi, amici amatori ai frumosului și amici personali al domnului Filip Filipovici; cei treizeci cointeresați în antrepriza frumuseților anuale, fie ca patroni de cinematograf, unde prezența *Miss României* la zile fixe aduna toata cască-gura flotantă a capitalei la spectacol, fie fabricanți rîvnind să devină furnizori *en-titre* ai acestei regine populare, fie împresari de turnee, care, plimbînd-o prin țară, o vor prezenta la spectacole: „pentru un pol, doi și trei poli, aveți diseară *Miss România* în carne și în oase".

Această asistență selectă mesteca, bea, fuma, glumea, conversa, în cea mai simpatică animație, înconjurînd sărbătorita zilei și asaltînd-o cu întrebări și complimente.

Miss România răspundea laconic și cu același calm surîs.

Domnișoara Ortansa Protopopescu o categorisi îndată printre femeile ascunse, care, după ce au trecut prin vesçă și prin sită, și-au studiat în oglindă un aer ipocrit de feciorelnică puritate.

Tony Bar o categorisi printre femeile mîndre, cetăți inexpugnabile; cerebrale care pun intelectualitatea mai presus de sentiment și de senzualitate. Era sufocat, din inimă, de o durere mai ascunsă și totuși mai voluptuoasă. El încă nu iubise o cerebrală!

Portarul sosi să anunțe că publicul dă asalt intrării și că amenință să spargă ușile.

— *Miss România!* N-am ce să-ți fac!... Începe calvarul dumitale! spuse cu înfățișare de martir mult încercatul domn Filip Filipovici. Poporul te cere! Poporul te vrea!... Trebuie să apari în balcon. Altfel, au să ne dărîme palatul *Ilustrației colorate...* Cultul nostru cere asemenea sacrificii în fiecare moment.

Miss România, docilă precum o știm, ieși în balcon și se lăsă aclamată. Se înclină spre toate punctele cardinale, surîzînd dulce cu dinții săi de zahăr cubic; aruncînd flori invizibile cu degetele sale de roze.

Pe urmă, cînd delirul se potoli, se întoarse în cabinetul directorial, se așeză pe tron și își continuă misiunea de *Miss:* zîmbi!

În timpul acesta, fotograful uzase o duzină de plăci, mutînd trepiedul dintr-un colț în altul al camerei, să prindă pe *Miss România* în toate pozițiile și în toate grupurile.

Fixă și o oră pentru aceeași seară, cînd, la atelierul fotografic, *Miss România* va veni cu diferite toalete, decoltate și mai puțin decoltate, să pozeze pentru portrete de vitrină, cărți poștale, ziare, reviste, broșuri și alte mijloace active pentru propaganda reînviatului cult, prin imagini. Telefonul o invită pentru a doua seară să conferențieze la Radio. Domnul Filip Filipovici își asumă împuternicirea să contracteze cu o casă de patefoane, pentru o placă cu două fețe. Un scheci spiritual asupra frumosului feminin, pe care, după tradiția *Ilustrației colorate,* secretarul îl avea gata scris în sertar.

— Acum, dragă domnișoară, te rog să-mi dai și mie un autograf. Începi cu mine! imploră dulce Tony Bar.

Margareta Căuș nu știa ce e aceea un autograf, dar știa că o *Miss România* nu trebuie să refuze nimic admiratorilor de frumos.

— Ți-l promit cu plăcere, domnule!

— Ah! Cu promisiunile n-am făcut nimic. Luați loc la birou și...

— N-am la mine! spuse Margareta Căuș, regretînd că nu s-a aprovizionat de la vreun magazin cu autografe.

— Nici nu m-ar mulțumi unul confecționat acasă pentru un admirator anonim, frumoasă *Miss România!...* Cer un autograf inspirat aci și destinat personal celui dintîi și mai înfocat admirator... Am o foarte interesantă colecție. Poftim hîrtie... Poftim toc și cerneală. Sau poate sînteți deprinsă numai cu stilou?

Margareta Căuș, care dăduse zilnic autografe cu duzinele și uneori cu sutele, fără să știe, la ghișeul de Recomandate interne și externe de la oficiul P.T.T. Scovarză, pe recipisele întărite cu sigiliul umed, privi hîrtia albă surîzînd și ridică ochii tot surîzînd.

— Ce vrei să scriu, domnule?

— Orice, duduiță dragă!... Autograf...

Miss România, apucă tocul, muie penița în cerneală și scrise cu fermitate:

„AUTOGRAF"

Apoi semnă cu parafă:

Margareta Căuș

Miss România.

Ridică ochii senini și înmînă autograful cu un surîs, pe care Tony Bar îl socoti îndată de-o crudă și mortală ironie.

— Îți bați joc de mine, domnișoară! constată Tony Bar, dureros lovit în născîndul său amor.

Din clipa aceea păstră convingerea, mai pe urmă adoptată de toată lumea, că Miss România din anul acesta, spre deosebire de cele șapte ale trecutului, cultivă cu succes genul humorului englezesc. Ironia glacială, care dezarmează și nu suportă replică.

— Dragă Tony, dragă Tony! îl mustră domnul Filip Filipovici punîndu-i mîna pc umăr. Stai la povești și tipografia așteaptă!... Treceți în cealaltă cameră unde e mai liniște și smulge-i *Miss României* un interviu. Aranjează-l tu cum e mai bine. Publicul înghite.

Miss România, spre deosebire de ignoranța sa delicioasă în materie de autografe, știa de-a fir a păr ce e aceea un interviu, fiindcă acordase unul „expres", lui Țicu Grümberg-Florin, în orașul său natal, pentru ziarul *Fulgerul.*

Altfel, după tonul cum directorul *Ilustrației colorate* rostise: „treci în cealaltă cameră și smulge-i un interviu", ar fi avut cuvînt să se teamă că domnul Filip Filipovici și-a îndemnat secretarul s-o atragă în cine

știe ce cursă, pentru a o supune la cine știe ce inchizitoriale suplicii: păr smuls, unghii smulse, urechi smulse, pleoape smulse... Ce-ar mai fi rămas din biata *Miss România* astfel jumulită și smulsă!

Dar Margareta Căuș nu se înfricoșa de un interviu. În materia aceasta era acum îndestul de inițiată. Cel cu „smulsul" întreabă, iar ea răspunde:

— Da, domnule!

— Nu, domnule!

— Da, domnule!

— Nu, domnule!

Nimic mai ușor. Joacă de copil.

Trecu deci cu surîsul suav în cealaltă cameră, sub privirea febrilă a domnișoarei Ortansa Protopopescu, care, cu un ochi asasin urmărea pe *Miss România,* cu celălalt, îndurerat, pe Tony Bar.

Olimpiodor Spancioc se ținu cățel după dînșii. Tony Bar îl împinse îndărăt peste prag, cu autoritate:

— Avem nevoie de liniște, domnule Olimpiodorule Spanciocule! Dumneata să nu ne prea încurci! De ce nu te duci să te plimbi? Să iei aer? Calea Victoriei e delicioasă la ora aceasta...

Olimpiodor Spancioc se retrase clocotind de mînie. Nu se duse să se plimbe. Se așeză cu mîinile pe genunchi, lîngă domnișoara Ortansa Protopopescu.

Dactilografa atît aștepta.

Îl invită să tragă scaunul mai aproape și începu, în șoaptă, să-l informeze foarte animat ce fel de individ primejdios e acest Tony Bar. Un crai fără pereche. Nu se dă în lături de la nici o ticăloșie. Dacă ține să nu-și piardă logodnica, ea îl sfătuiește să fie cu ochii în patru.

Nu adăugă că pentru a priveghea îndestul de vigilent, patru ochi normali încă tot n-ar fi însemnat mare ispravă. Patru, da! Dar încrucișați ca ai săi, ca să poată cuprinde dintr-o dată tot orizontul, cu toate cele patru puncte cardinale. Olimpiodor Spancioc își șterse

năduşeala de pe frunte, rînduri-rînduri. Medită o crudă satiră: *Junele pervers,* cu moto din Eminescu: „Voi sînteţi urmaşii Romei? Nişte răi şi nişte fameni!”

Ochii lui, doi cîţi îi avea, fixau cu încordare uşa după care dispăruse logodnica şi cu famenul. Ce se petrecea dincolo? La ce ticăloase vicleşuguri era capabil să recurgă accst nevrednic urmaş al Romei, pe care o întreagă omenire îi era ruşine să-l socoată printre oameni?

Alarma sa era însă neîntemeiată.

Tony Bar nu recurgea la nici un vicleşug. Avea îndestul tact ca să nu forţeze evenimentele. Şi avea îndestul timp înainte. Un an, pînă la cealaltă proclamaţie, de altă *Miss.*

Se aşeză aşadar la birou, cu nevinovată şi lăudabilă intenţie să confecţioneze cel mai viu, mai liric, mai pitoresc, mai interesant, mai palpitant interviu pe care l-a fabricat vreodată.

În faţa hîrtiei albe, însemnă cîteva puncte.

Pe urmă începu metodic.

— Ceva despre părinţii matale, duduiţă dragă...

Margareta ridică frumoasele şi încondeiatele sale sprîncene, nedumerită. Nu înţelegea sistemul acesta de interviu probabil bucureştean. Ţicu Grümberg-Florin, formulase întrebări precise, la care ea n-avusese nevoie să răspundă decît: „Da, domnule! Nu, domnule!” Acest nou procedeu îi tulbură fundamental noţiunile sale despre interviu.

Tony Bar, îşi preciza întrebarea:

— Tatăl matale ce face? Cu ce se ocupă?

— E la tribunal...

— Prezident? Procuror? Jude de instrucţie? Membru de şedinţă?

— La grefă...

Atît îi ajungea lui Tony Bar. Scrise:

„Părintele domnişoarei Margareta Căuş, fermecătoarea noastră *Miss România,* ocupă un distins şi înalt post de încredere în aparatul justiţiei. Fin intelectual, nobil caracter, cunoscut filantrop, el se

bucură printre concetățenii săi de un prestigiu care a mers crescînd cu anii, pe măsură ce aceste însușiri se evidențiau...”

— E decorat! își aduse aminte Margareta. A stăruit prefectul nostru...

Tony Bar, adăugă:

„Cavaler al mai multor ordine române și ofițer al mai multor ordine străine, dînsul este...”

— Acum, cîteva informații despre originea numelui dumneavoastră Căuș... Căuș! Îmi pare un nume vechi. Aceasta indică o familie cu trecut istoric. Ce-a fost bunicul, străbunicul matale, după documentele păstrate de familie?

— Ca să-ți vorbesc drept, tata spune că bunicul lui, Toma, a fost un țăran... Mai rău... Clăcaș. Mai rău. Umbla prin sat după făină, cu un căuș. De acolo ni s-a tras nouă numele de Căuș.

Tony Bar căută să ghicească in ochii Margaretei Căuș sclipirea de ironie. Era evident că-și bate joc de dînsul, de interviu, de *Ilustrația colorată.* De altfel, își bătea joc cu un umor irezistibil și adorabil. Afirmînd cu cea mai mare seriozitate cele mai absurde și fanteziste invențiuni.

— Îți bați joc de noi, duduiță dragă! E întîia oară cînd mi se întîmplă așa ceva... Sînteți ingrată!

— De ce? întrebă nevinovat Margareta. Vorbesc foarte serios... Dacă așa e, ce pot să fac eu?

Tony Bar nu dezarmă.

Medită o clipă sugînd inspirația din coada tocului. Pe urmă rosti inspirat:

— Am găsit! Dacă mata refuzi să mă iei în serios, dă-mi voie atunci să asezonez eu realitatea, așa cum ne convine nouă. Toma Căuș! Toma Căuș!... Știi că sună foarte frumos? Nume greu, de cronică. Neculce, Milescu, Miron Costin... Am găsit. Numai te rog, duduie, să nu mă dezminți și să rogi și pe familia matale să nu mă dezmintă.

Sună bine: Hatmanul Toma Căuș! Parcă e un personagiu din Mihail Sadoveanu!...

Apoi, neașteptat, fără să-și explice firul tăinuit al asociațiilor sale de idei, imploră:

— Dă-mi mata un nume de domnitor moldovean, din veacul al XV-lea sau al XVI-lea...

— Tudor Vladimirescu! răspunse surîzînd suav Margareta Căuș, cu aceeași siguranță cu care odinioară, pe cînd colegele o numeau Văcuță, recitase cel mai năzdrăvan potpuriu istoric auzit vreodată de urechile unui inspector școlar.

— Duduie, cu mata e imposibil de vorbit! se căină Tony Bar. La fiecare vorbă, îți bați joc de întrebările mele...

Margareta Căuș înțelese că a scrîntit-o. Rectifică imediat:

— Vreau să spun, Alexandru cel Mare...

— Duduie, atîta cruzime mă doare, duduie!... Dacă am un lapsus și nu-mi aduc aminte de un nume de domnitor moldovean, în afară de cei care umblă prin toate gurile: Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun, Petru Rareș; pentru această scuzabilă șovăială a memoriei, nu merit, duduie, să mă iei numaidecît în bătaie de joc... Nu mi s-a mai întîmplat niciodată să fiu atît de maltratat!...

Vorbind, Tony Bar se ridică de pe scaun și merse la ușă, să obțină din cealaltă cameră ce-i trebuia lui neapărat.

Deschise ușa, vîrî capul și ceru:

— Domnișoară Protopopescu, dă-mi, te rog, un nume de domnitor moldovean! Dar nu Ștefan cel Mare, Petru Rareș!... Mai puțin cunoscut.

— Petru Șchiopul! răspunse domnișoara Ortansa.

— Ei! Nu ăsta! Altceva...

— Bogdan Încrucișatul! oferi altul dactilografa, care se vede că avea o irezistibilă predilecție pentru domnitorii moldoveni infirmi și tovarăși de suferință.

— Nici ăsta. Altceva...

— Lobodă! La 1593 intră în Iași cu ajutorul cazacilor și-l alungă pe Emanoil Aron! informă un anonim din oaspeții lui Filip Filipovici. Sau, dacă vrei, PapurăVodă, fiul lui Vasile Lupu. S-a urcat pe tron în noiembrie 1659...

— De unde naiba îi scoateți pe toți? se indignă sincer Tony Bar. N-a avut Moldova alți voievozi decît Lobodă, Papură Ciubăr, și numai șchiopi, chiori, ce dracu? Dați-mi, — imploră — dați-mi un nume mai omenesc... Care să sune ca în romanele lui Mihail Sadoveanu.

— Eremia Movilă 1596—1606! se îndură specialistul cu fenomenală memorie a datelor.

— Perfect! Asta-mi trebuia! se bucură Tony Bar, trîntind ușa și dispărînd în laboratorul unde se fabrica interviurile cu *Miss Româniile.*

Olimpiodor Spancioc își șterse un nou rînd de sudori. Nu putea pricepe în ruptul capului de ce-i trebuia famenului un nume de domnitor moldovean, care să nu fie nici șchiop sau chior, nici Lobodă sau Papură, și cu care să se închidă apoi împreună cu Margareta.

Tony Bar se așeză la birou, repetînd să nu-i scape cumva din minte.

— Eremia Movilă... Eremia Movilă. Sună bine! Movilă-Căuș! Căuș-Movilă! Parcă au fost frați. Sigur că au fost contemporani!... Dar cu cine s-o fi bătut Eremia Movilă? Duduiță dragă, nu știi mata cu cine s-a luptat Eremia Movilă? Între 1596—1606...

— Cu perșii și cu normanzii! afirmă, sigură de sine și cu eternul său surîs, Margareta Căuș.

— Ajunge, duduie, ajunge! Ți-ai bătut joc de mine destul. M-ai omorît! Văd că mă crezi o secătură, fiindcă nu țin minte niște voievozi mărunți și obscuri care-au domnit tot cîte-un an-doi... De hatîrul matale, să știi că diseară mă pun să repet toată istoria Moldovei, din scoarță în scoarță. Să văd dacă ai să mai ai de ce rîde!...

Pe urmă revenind la preocuparea sa, monologă:

— Nu vrei să-mi spui? Am s-o descurc și pe asta, fără mata!... Cu cine putea să se bată Eremia Movilă? Cu turcii, cu cazacii, cu leșii, cu tătarii... Toți domnii Moldovei s-au bătut cu turci, cazaci leși și tătari... Am rezolvat-o. Rămîn tot la turci.

„De altfel, familia Căuș e una din cele mai vechi ale Moldovei. Cum numele o arată, datează dinaintea amestecului străin, care, infiltrîndu-se în sîngele nobleței autohtone, i-a schimonosit numele și i-a degenerat rasa, culminînd în trista epocă fanariotă. Numele Căuș se întîlnește prima oară în cronica Moldovei din veacul al XVI-lea și începuturile veacului al XVII-lea.

Într-adevăr, un străbun al *Miss României,* hatmanul Toma Căuș a fost unul din sfetnicii cei mai chibzuiți ai lui Eremia Movilă și unul din căpitanii cei mai vestiți ai oștirii moldovenești. Chiar numele decurge de atunci.

În războaiele lui Eremia Movilă cu turcii, hatmanul Toma s-a remarcat cu deosebire. Într-o bătălie vestită, despre care toți cronicarii pomenesc cu evlavie — Miron Costin ca și Milescu, Neculce ca și Cantemir —, hatmanul Toma printr-o mișcare dibace a întors flancurile oștirii turcești, a zdrobit-o și rămășițele le-a înecat în apa Siretului. Eremia Movilă, drept răsplată, l-a ridicat ia gradul de mare hatman, i-a dăruit patru moșii, atît cît a putut înconjura într-o zi patru călăreți și, chemîndu-l la visteria sa personală, ί-a spus sărutîndu-l pe frunte:

— Hatmane Toma! Viteaz ești! Drept om ești! Și scumpă-mi este prietenia ta! Iată! Ridică din acești saci cu galbeni atîția cîți vei putea măsura în douăsprezece căușe. Ai tăi să fie, pentru neamul tău, pentru copiii și nepoții și strănepoții tăi...

Înduioșat și cu lacrimi în ochi, hatmanul Toma n-a vrut să primească. Pe urmă, cedînd stăruințelor domnitorului, a măsurat douăsprezece căușe de galbeni, din care a ctitorit biserici și mînăstiri, mărițînd cîte douăsprezece fete din cele douăsprezece sate de pe moșiile sale.

De atunci i-a rămas numele hatmanul Toma Căuș, așa cum îl întîlnim în toate cronicile Moldovei și cum la gloria hatmanului Toma urmașii i-au mai adăugat alte străluciri, transformîndu-l într-un neaoș blazon.

Din această străveche familie și strălucită genealogie se trage *Miss România* noastră, moștenind toată distincția, noblețea, fermitatea de caracter, finețea de spirit a unui îndelung șir de străbuni și adăugind la acest tezaur, ca o supremă încununare, noblețea frumuseții și a perfecțiunii. Așa se explică de ce *Miss România* întrunește, în cel mai fericit amalgam și în cea mai norocoasă armonie, toate caracterele frumuseții românești, într-o întrupare pe care n-au cutezat s-o viseze aievea nici poeții în idealurile lor cele mai înalte și pure...”

Tony Bar scrise și scrise și scrise...

Nu mai întrebă nimic. El se întreba și el răspundea...

Miss România înțelese că acesta e într-adevăr interviul cel adevărat, condus după toate regulile artei, nu ridicola parodie a unui gazetăraș de provincie ca Țicu Grümberg-Florin din Tîrgul Scovarză.

Așa începu să învețe a disprețui leagănul natal al dinastiei Căuș, întemeiată de hatmanul Toma Căuș, vestitul, în leatul de la mîntuire 1596—1606.

<u>CARTEA A DOUA</u> - *FLOAREA DE AGAVE*

CAPITOLUL I - *Americanul din Pașcani*

D. Filip Filipovici, directorul somptuoasei publicațiuni hebdomadere *Ilustrația colorată,* prindea măcar o dată pe lună cîte un oaspe de rasă și de origine exotică, să-i viziteze redacția, atelierele foto-zinco-litotipografice și muzeul retrospectiv al tuturor *Miss Româniilor.*

Îi urca în mansardă cu ascensorul și îi scobora în spirala de melc, în subsol. Îi fotografia în grup și izolați; în picioare și tolăniți în jilțuri; cu pălăria, fesul, chipiul, cascheta sau potcapul pe cap, și fără. Le smulgea un interviu întotdeauna entuziasmat de instalațiile ultramoderne, unice în toată Europa centrală și orientală. Îi trata cu icre negre, vin tămîios, șampanie și cafea gingirlie. Apoi îi elibera cu un mic suvenir (efigia ultimei *Miss Românii* în medalie de argint). Victimele se întorceau întotdeauna la hotel, însoțite de un comisionar care-și dizloca brațul din umăr purtînd colecția celor șapte ani ai *Ilustrației colorate,* legată în pînză tricoloră, cu prea frumoase inscripții și ornamente întraurite.

Toate aceste evenimente de-o formidabilă importanță istorică apăreau relatate în cel mai apropiat număr al somptuoasei reviste ilustrate colorate, cu o risipelnică abundență de detalii. Crochiuri, clișee, caricaturi și autografe; presărate cu anecdote, suveniruri și cuvinte de duh mai mult sau mai puțin autentice și mai mult sau mai puțin născocite de spiritul ingenios al lui Tony Bar, seducătorul și prețuitul secretar al marelui hebdomader, spre deplina delectare a celor cincizeci de mii de cititori și cititoare de la Nistru pîn' la Tisa, din Sighet în Severin.

Cum se anunța un călător hiperborean și celebru: ambasador, general, patriarh, boxer, navigator, actor, inventator, dansator, biciclist, bas, tenor sau bariton, spadasin, monarh detronat, jocheu, chirurg, pilot, prestidigitator, rabin, sau maharajah, Tony Bar îl

confisca din Gara de Nord sau din holul hotelului, cu aceeași tactică savantă și răbdurie cu care pe vremuri, în junețea-i hoinară din orașul său natal, captura scatiii și sticleții în lațul uns cu clei de cireș.

Îi preda plocon domnului Filip Filipovici și trecea pe la casă, să primească un supliment de speze extraordinare, înfățișînd în același timp cheltuielile de reprezentare și o justă primă de încurajare pentru o atît de ageră inițiativă și o atît de perfectă identificare cu interesele marelui hebdomader ilustrato-colorat.

Colegii de șvarț și de bîrfeală de la Capșa nu se mai mirau, ca la început, cînd amicul lor Tony Bar privea alarmat la ceasornic și se smulgea cu regret atmosferei molcuță și lenevoasă, anunțînd plictisit celorlalți conmeseni care rămîncau sudați-autogen pe banchetă, douăsprezece ore pe zi:

— Acestea fiind spuse, adio și n-am cuvinte, fraților! Mă duc să *fac* un rabin!

Sau:

— Astăzi am de *făcut* o maimuță de amiral japonez!

Și încă:

— Zi grea, junilor! Vouă ce vă pasă! Stați și dospiți. Așteptați totul pe tavă. Niță vă aduce șvarțul. Fratele Cazaban vine cu una de-a lui vînătorească. Puiu Iancovescu vă taie una încă mai vănătorească. Vine Minulescu să vă învețe ce e aia poezeaua nouă. Numai tu, sărmane Tony Bar, ia-ți picioarele la spinare și fugi la Athenée-Palace, fugi la Bulevard, fugi la Cina. Am *făcut* azi dimineață un campion de box și mai *am de făcut* după masă o Cécile Sorel!

Acum înțelegeam cu toții felul eliptic de a se exprima a lui Tony Bar. Știam cu toții că fabrica toate, ce-i dreptul: romane pe cont propriu și memorii semnate de alții, articole iscălite de d. Filip Filipovici și cuvinte de duh care n-au fost rostite niciodată, interviuri fanteziste cu personagii imaginare și reportaje la fața locului datate „Barcelona” și scrise în cubista sa garsonieră din strada Oituz. Dar mai știau cu toții că, oricît de întreprinzător și plin de resurse era

spiritul său, secretarul *Ilustrației colorate* nu izbutise și nici nu avea pretenția să ungă rabini, să înainteze în grad amirali japonezi și să facă din cap o Cécile Sorel — fiindcă nici el nu era Jupiter, nici Cécile Sorel n-are profilul Minervei. Avusese grijă să-i facă mai dinainte providența, capriciul destinului sau cine știe ce complex de circumstanțe cu totul străine de sfera de acțiune a lui Tony Bar. El îi căuta gata făcuți, îi momea pînă la *Palatul Ilustrației colorate,* le estorca o convorbire ajustată după fantezia sa și după interesele domnului Filip Filipovici. Iar pe lingă autograful destinat revistei și dedicat cititorilor, le mai subtiliza încă unul mai copios pentru colecția personală, care reprezenta un modest capital negociabil, cînd se iveau anunțuri sau cînd la ruletă la Constanța sau la Sinaia zeița Fortuna îi fusese nefavorabilă.

În cartea de aur (de altfel cu scoarțele de piele) din sala de recepție a *Ilustrației colorate* se adunaseră astfel semnături ciudate, de toate dimensiunile și în toate alfabetele, caracterele, idiomele și ortografiile planetei: Anny Ondra alături de cavalerul Giusseppe Mallatesta; Bob Tixt, boxer, alături de I.P.S.S. Arciag Mahmudian, patriarh al Armeniei; Don Gonzales y Aida y Beltran y Sanchez y Pintado y Rivera alături de Tacke Diamdapopulohagicatetropulos; prof. dr. Hermann Bidermeyer alături de Molly-Sisters; Boris Cantalup alături de General Alvarez Goomez Diaz de Santa-Fé; marele rabin din Lemberg alături de Hauptmann Sigmund Bang, mîna dreaptă a lui Hitler; Cécile Sorel și Piccard; Maurice Chevalier și Tagore, Ali Fâstâc-Bey și Clara Tambour; General Pétain si Kreuger; Coletta și Lucien Romier; Carpentier și dr. Emile Sergent — toți trecuseră prin sala de recepție a *Ilustrației colorate,* vizitaseră subsolul și mansarda, admiraseră instalațiile foto-zinco-lito-tipografice și galeria *Miss Româniilor* cu înduioșătoarele vestigii ale efemerei lor glorii de trei sute șaizeci și cinci zile; mănuși și șuvițe de par expuse sub cristalul vitrinelor, fotografii și flori uscate, evantaie și statuete, panglici și carnete de dans. Toți și toate își depuseseră în

Cartea de aur cu scoarțe de piele, semnăturile late și microscopice, energice și tremurate, impetuoase și discrete, parafate și golașe, caligrafice și indescifrabile, întru deplina contrarietate a profesorilor de grafologie, aceste iscălituri răsturnau orînduielile lor cu putere de lege. Campionii de box își așternuseră numele cu ezitări timide; patriarhii cu parafe încoroiate și late ca iataganele ienicerilor; profesorii cu stîngăcie de gardieni rurali; dansatoarele cu scrijilituri ghimpoase și cu purcei de cerneală zvîrliți din colțul peniței; generalii sfărîmători de fronturi cu suple arabescuri euritmice: Cécile Sorel cu scris de fată mare și Niculae Titulescu cu scrisul ducelui.

D. Filip Filipovici conversa cu acești oaspeți într-un limbaj propriu, monosilabic și abia articulat.

Educația sa incompletă, curmată de vicisitudinile împrejurărilor de la clasa I-a gimnazială, nu-i îngăduia să se lanseze în prea complicate considerente enciclopedice, nici chiar în limba-i maternă. Dar aci o încheia mai simplu: „Publicul înghite!" Așa cum suna deviza sa și a *Ilustrației colorate.*

Publicul înghițea articolele dictate de el; ortografiate, restaurate, stilizate, sulemenite și ornate cu finituri metaforice de Tony Bar. Înghițea fotografiile care țineau locul textului. Înghițea împreunări bastarde și adulterine de nume, pe care nu le-a suportat niciodată partea a doua a dicționarului Larousse, și năstrușnice citate latinești, de care s-ar fi colorat în cel mai înfocat roșu de sfeclă suplimentul trandafiriu al aceluiași codex enciclopedic, cu preacunoscuta fecioară suflînd cu buzele țuguiate în puful de păpădie: *‚Je sème à tout vent..."*

Sămînța căzuse de astă dată pe un teren mai arid ca al deșertului Gobi. Germinase paradoxal și dăduse roade stranii, năzdrăvane și fără asemuire, care ar fi umilit chiar fachirii atotfăcători de minuni, deprinși să crească palmieri în palmă din grăuntele de muștar si să clocească pui de cobra în ouăle de păun. Căci pentru d. Filip Filipovici, Renașterea se ilustrase prin Rafaelo da Vinci și prin Michel Sanzio; Praxiteles era cel mai mare filozof elin, după cum

Anaxagoras fusese cel mai grandios sculptor al antichității; Beethoven fabricase valsuri și Strauss era autorul Simfoniei a noua.

Cînd Tony Bar prindea de veste, ereziile directorului se aflau îndată puse la punct. Cînd însă, victimă a firii sale vagabonde și hazardate, rămînea prizonier la Cazinoul din Sinaia sau din Constanța, așteptînd un amic să-i achite camera, atunci articolele domnului Filip Filipovici intrau virgine în rotativă, iar lectorii *Ilustrației colorate* aflau cu mirare că Dante Alighieri a mai adorat pe Laura pe lîngă Beatrice și că Goethe, secerat în floarea vîrstei, n-a mai putut scrie partea a doua din *Intrigă și Amor.* Cum toate acestea aveau prestigiul slovei tipărite, publicul înghițea și își modifica treptat noțiunile vagi, completîndu-și erudiția cu datele inedite, surprinzătoare, dar atît de ferm girate de numele plin de autoritate al domnului Filip Filipovici. *Ilustrația colorată* era o revistă culturală. Ea mergea să răspîndească lumina în mase.

Cu musafirii străini, d. Filip Filipovici se simțea însă mult mai dezarmat. Într-o vădită stare de inferioritate. Aceștia puneau întrebări sau răspundeau la întrebări în dialecte cu care d. Filip Filipovici nu s-a familiarizat niciodată. Nu avusese cum, cînd, unde, cu cine. Vocabularul său poliglot era redus la un bagaj pe cît de sumar, pe atît de heteroclit, de afirmații, negații și exclamații monosilabice: *Ja! Oui! Si! Yes! Tac! Nein! Non! No! Tac! O! AA! Niet!*

Simplu ca bună ziua!

La orice întrebare se poate răspunde ferm și concis, cu un *da* sau *nu,* un *ia* sau *nein,* un *yes* sau *no,* un *ighen* sau un *nem,* un *tac* sau un *niet.*

E adevărat că d. Filip Filipovici le mai încurca uneori, răspunzînd lui Maurice Chevalier cu un *ighen* unguresc și cavalerului signor Umberto Cașcavaliotti cu un *cac* rusesc.

Dar atunci iarăși intervenea providențial Tony Bar, născut cu o firească aptitudine pentru toate limbile moarte și vii ale noroadelor. Pe cele vechi le mai pierduse, îngropate în dicționarele, sintaxele și juxtele vîndutc cu ocaua anticarului a doua zi după ce s-a văzut cu

diploma de bacalaureat împăturită în buzunarul de la piept. Pe cele moderne le împrospăta mereu cu sintaxe și etimologii vii, în carne și oase, cu pantofi de șopîrlă și ciorapi de mătase, de cînd, probabil, pentru a netezi calea intrării federației europene, toate națiile vechiului continent își trimit în recunoaștere, în cabaretele din București, șerpești dansatoare și sirenice cantatrice, de care secretarul *Ilustrației colorate* se afla succesiv îndrăgostit o săptămînă sau o lună.

Tony Bar intervenea, așadar; d. Filip Filipovici se retrăgea de pe teren și asculta cu sinceră admirație volubila spontaneitate cu care secretarul marelui hebdomader colorato-ilustrat trecea de la un citat latinesc la un vers englezesc, de la graiul lui Schiller la al lui Corneille, tușea englezește și strănuta franțuzește.

— Să am eu stofa ta! hehei, ticălosule, unde-ar fi ajuns taica Filip! exclama cu melancolie.

— Lasă că ai ajuns destul de departe și fără stofa mea, directore! îl consola Tony Bar. Eu ce fac cu dînsa? Am făcut-o postav de masă verde și *crêpe-georgette* pentru fuste...

— Cărțile și femeile au să-ți mănînce capul! îl amenința protector d. Filip Filipovici. Ai noroc că ești o secătură simpatică... Altfel...

— Altfel aș fi ajuns om de ispravă!... Asta-i tot ghinionul meu. M-a făcut mama prea simpatic...

Într-adevăr, toți vizitatori *Ilustrației colorate,* bei și patriarhi, dansatoare și boxeri, amirali și cîntărețe, fără nici o excepție, își manifestau după primele cinci minute simpatia pentru seducătorul și irezistibilul secretar, tratînd directorul ca pe-o cantitate neglijabilă. Departe de a-și simți inima ulcerată, d. Filip Filipovici trecea cu modestie în umbră. Era și acesta un rezultat al experienței.

La început, cu o cinică dezinvoltură, se amesteca în discuție plasînd oarecare aprecieri puțin amabile la adresa invitatului și abuzînd de completa ignoranță a beiului sau dansatoarei, a pianistului sau a amiralului în lexiconul moldo-vlah.

— Dă-l dracului de turc! Spune-i să semneze în condică, să dea un autograf pentru foaie, să-l fotografiem și să scăpăm de el... Asta s-a pus pe vizite armenești!

— Ce spune domnul director? întreba inocent trimisul extraordinar al lui Kemal-Pașa, înșelat de surîsul amabil al domnului Filip Filipovici.

Tony Bar tălmăcea în felul său, cu o perfidă ipocrizie de care se amuza singur, abia așteptînd să ajungă la Capșa și s-o împărtășească amicilor de șvarț și de bîrfeală. Tălmăcea exact ceea ce nu gîndise nici prin vis directorul somptuosului hebdomadar ilustrat:

— Domnul director vă roagă foarte mult să fiți atît de gentil și să mai sacrificați un sfert de oră. Să vizităm și atelierele noastre zincografice. Sînt cele mai moderne din Europa centrală și orientală...

— Cum să nu! Cu plăcere! Cu cea mai mare plăcere! se oferea politicos vizitatorul, gata să coboare în subsol, în atelierele zincografice cu miros de acizi și pilitură de zinc.

— Ce spune? Ce mai vrea? se alarma d. Filip Filipovici. Vrea ciubuc și cafea? Poate mai poftește să-i aducem acum și-un harem.

— Nimic din toate acestea! îl asigura cu toată candoarea Tony Bar. Vrea numai să viziteze neapărat și atelierele zincografice. A aflat, Alah și Mohamed mai știe de unde, că avem cele mai moderne din Europa centrală și orientală. A auzit și vrea să le vadă, omul!

— Ăsta-i nebun curat! se căina d. Filip Filipovici, rînjind mai mult decît zîmbind suav, cum îi era în intenție. Ăsta-i mai teribil ca inspectorii de la Muncă! Vrea să vadă tot, să inspecteze tot! Mă așteaptă nevasta cu automobilul afară, i-am dat ora, și el vrea să vadă atelierele zincografice!...

Tony Bar știa prea bine că afară, în automobilul domnului Filip Filipovici, aștepta cineva. Dar nu soția directorului, persoană corpolentă, trecută cu vîrsta, vînătă la obraz de digestiile laborioase și cu buzele tumefiate ca două lipitori. Făptura din dosul perdelelor

trase la limuzină arăta cu totul altfel; cu mijlocul gîtuit, de viespe, cu părul buclat și oxigenat, cu genele mătăsoase și cu gura ca o pastilă de acuarelă carmin. O știa, căci era una din candidatele la titlul de *Miss România,* din anul precedent; a doua în ordine de clasificare, iar în ordine cronologică, prima femeie cu care d. Filip Filipovici cuteza să-și înșele nevasta. Și tocmai fiindcă știa aceasta, Tony Bar savura cu o voluptate sadică neliniștea și agitarea d-lui Filip Filipovici, strîns cu ușa între interes și pasiune.

— Atunci renunțăm! Spunem ca atelierele sînt în reparație... îl ispiti cu perfidie.

D. Filip Filipovici suspină resemnat:

— Nu! Lasă acum. O dată ce am pornit-o, s-o ducem la capăt... Măcar, cheamă-l pe Billy Marcus să vină după noi și să ia două-trei poze. Iar altă dată, dragă Tony, te rog să mă mai slăbești cu turcii. Dă-i dracului de turci! N-au nici un haz de cînd le-a luat Kemal fesul! Uită-te la el... Are mutră de turc? N-au fes, n-au șalvari, n-au harem, nu mai fac două parale...

Tony Bar nu mai aduse turci. Recrută eșantioanele altor rase, națiuni și rituri.

Aduse într-o zi un colonel american, Harry Mc. Stephenson, trimisul unei fundații filantropice să organizeze o casă de retragere și de pensiuni pentru vînzătorii de gazete și în același timp delegat al Asociațiunei de demobilizați din Nebraska.

Colonelul Harry Mc. Stephenson reprezenta tipul clasic al yankeului, așa cum l-au popularizat fotografiile, romanele și caricaturile tuturor publicațiilor din cele cinci continente. Înalt, cu spatele lat și cu pîntecul supt, cu profilul osos, cu părul cărunt și tuns scurt la tîmple, cu ochii albaștri și cu pielea tăbăcită de soare și de vînturi, cu jumătate din dantură învelită în platină și cu nelipsita pipă scurtă în colțul gurii, se exprima cu articulații guturale, fără să scoată coada de os a lulelei din dinți. O strămuta numai de la dreapta la stînga,

A urcat și el, ca toți ceilalți, pînă în mansardă cu ascensorul; a coborît în subsol pe scara în spirale de melc; s-a lăsat fotografiat singur și în grup; și-a depus autograful în cartea de aur cu scoarțe de piele. Pe urmă, cînd au ajuns la inevitabilele sandvișuri cu icre negre, a respins vinul și șampania, cerînd cîteva păhărele din băutura noastră națională.

— Tzu... Tzi... Tzoika...

— Țuică! ghici Tony Bar.

— Yes-yes! Tzuika... Tzuika!

— Al naibii, pehlivanul! constată d. Filip Filipovici. Vinul și șampania îi par prea slabe. S-a înnădit la țuică. Îl cred și eu! de la porcăriile pe care le vînd gangsterii lor drept băutură, țuica noastră e hidromel. Pun rămășag că de cînd s-a dat jos din tren numai din țuică în țuică o duce... Îmi cunosc cu marfa! Cum deschid ochii dimineața onorabilii, în loc de cafea cu lapte, îi trag din clondirul cu spirt.

Colonelul Harry Mc. Stephenson pîcîia impasibil din pipă, ca unul care nu avea de unde să înțeleagă insinuările domnului Filip Filipovici, rostite cu surîs de balerină cînd răspundea la aplauzele sălii cu mieroase și gingașe bezele.

Țuica sosi.

Tony Bar turnă în pahare. Ciocni în sănătatea colonelului, urîndu-i bună petrecere în această țară ospitalieră. D. Filip Filipovici, împins de demonul meschin ce face să abuzăm de infirmitățile noastre mai vîrtos decît de calități, începu din nou să-și formuleze reflecțiile grosolane în limba pe care o cunoștea de acasă și pe care în scris i-o acorda, i-o ortografia și i-o tempera Tony Bar.

— Colonel încoace, colonel încolo! Colonel, adică vorba vine! Cunoaștem noi și marfa asta! În America lor toți se nasc colonei; îi fată mă-sa cu galoane la mînă și cu marele cordon la buric.

Colonelul Harry Mc. Stephenson surîse și el cu nevinovăție, fiindcă înțelegea de pe figura amfitrionului că e vorba despre ceva vesel.

Dar nu ceru lămuriri. N-avea timp. Plescăia din limbă și părea încîntat de calitatea țuicii de Văleni. Nu ceru lămuriri, ci mai ceru a doua țuică; pe urmă pe a treia și-o turnă singur; iar cînd ajunse la a patra, se întoarse cu paharul înălțat și, spre stupoarea domnului Filip Filipovici, închină în cel mai neaoș grai moldovenesc:

— Hai noroc! La anul și la mulți ani!

D. Filip Filipovici rămase încremenit, cu țoiul la jumătatea drumului spre gură.

— Piei, drace! avu tăria să rostească, după ce căpătă glas. De unde-mi mai ieșiși, onorabile?

— De la Pașcani, pur și simplu, declară colonelul Harry Mc. Stephenson, bătîndu-l amical cu palma lată pe umăr și încovoindu-se de la mijloc în crampe de rîs. De la Pașcani, unde tata mai ține și acum cîrciumă și han, în dosul gării, cum ieși la stînga, a treia casă. Numai că pe el îl cheamă Marcu Șloimson, *la Șloimulică,* așa cum îi spun mușteriii și prietenii, ca unui negustor de ispravă, prietenos și vesel ce se află. El a rămas Șloimulică, iar mie-mi zice Harry în loc de Herș, Mac în loc de Marcu și Stephenson în loc de Șloimulică... Vezi semnul acesta?

Colonelul Harry Mc. Stephenson, delegatul demobilizaților din Nebraska, ridică șuvița de păr de pe tîmplă cu coada pipei, dezvelind o cicatrice albă, subțire și lungă: un semn abia vizibil.

— Aici stă tot secretul și norocul meu. Fără semnul accsta aș fi rămas la tejgheaua lui jupîn Șloimulică sau cel mult ajungeam ajutor de contabil la Banca Blanck. Norocul a făcut să mănînc o bătaie cumplită în școală fiindcă eram jidan, să mă aleg cu capul spart și pe deasupra dat afară pe-o săptămînă pentru idei subversive... Mi-am luat catrafusele și am ajuns în America, de unde vă vin cadou, cu pașaport american, precum mă vezi. Ceea ce nu înseamnă că nu-i port recunoștință colegului care mi-a încercat întîia oară tăria scăfîrliei cu pietroiul. Și ceea ce nu înseamnă că nu sînt colonel autentic, cu toate decorațiile cîte le vezi, cîștigate pe front, la Ypres,

pe Somme, la Chemin des Dames. Colonel înaintat grad cu grad de la plutonier voluntar, nu fătat cu galoane la mînă și cu marele cordon la buric.

Toată prezența de spirit a domnului Filip Filipovici, promptă și salvatoare în alte împrejurări mult mai grele din agitata sa existență, se volatilizase de astă dată. Asculta scărpinîndu-și luciul cheliei cu unghia degetului mic, încercînd să surîda stupid de asemenea nemaipomenită întîmplare. Încercînd și neizbutind. Veni rîndul să-și toarne el acum al doilea pahar, și al treilea, și al patrulea.

— Oricum, nu mă așteptam! rosti în chip de concluzie, cînd țuica îl reconfortă, dîndu-i puțină respirație.

— Ba eu mă așteptam grozav! Nici nu-ți imaginezi cum mă așteptam!... continuă printre sughițuri de rîs, fară nici o urmă de supărare, colonelul Harry Mc. Stephenson, delegatul demobilizaților din statul Nebraska. De cum am sosit în țară, cu aceasta mă amuz. E grozav cum au ramas românii tot români, sireacii! Zgîrie unul: cel mai țapăn și mai crohmolit. Ai să găsești dedesubt un șoltic... De asta mi-e dragă țara și am revăzut-o cu plăcere... Hai acum să ne împăcăm și să mai cinstim un rînd. Pe urmă o șterg. Mai am de dat ochii cu alte fețe simandicoase, care au să ma declare colonel fătat și beat de cum m-am sculat din pat...

D. Filip Filipovici se oțărî dînd de dușcă al cincilea cinzeac de țuică.

Dar din ziua aceea fu mai prudent cu oaspeții săi exotici, se abținu de la reflecții ireverențioase cu glas tare, pînă ce nu se asigura mai întîi că vizitatorul: colonel, amiral, patriarh, biciclist, actor sau boxer; neamț, englez, groenlandez, chinez, papuaș sau american; catolic, gregorian, musulman, budist, calvin sau molocan, s-a născut cu adevărat la cîteva mii de kilometri distanță de București și Pașcani.

CAPITOLUL II - *Floarea de agave*

În toiul senzaționalelor peripeții care au nimbat cu o irizantă aureolă de glorie fruntea *Miss României* aleasă într-acel an, și-a făcut apariția în țară celebrul savant și redutabilul adversar al teoriei darwiniene, sir Edward Cattermole.

Întîmplarea și curiozitatea de biolog îl mînase să viziteze bălțile și delta Dunării. Dar căzuse într-un moment neprielnic. În alte împrejurări ar fi lost întîmpinat de o delegație la Jimbolia, primit cu alai și cu flori în Gara de Nord. Căci nu se abat în fiecare an în patria domnului Filip Filipovici personalități cu o atît de indiscutabilă faimă mondială ca ilustrul doctor *honoris causa* al vreo douăsprezece universități de dincolo și de dincoace de Atlantic, președintele unei jumătăți de duzină de societăți savante, membrul altei duzini de Academii regale, imperiale și republicane, întrepidul explorator al faunelor și florelor arctice și antarctice, tropicale și ecuatoriale, marine și terestre. În acea primăvară însă, toată atenția autorităților cu automobilele și prefecții respectivi, tot entuziasmul publicului gata să manifesteze în tumult de aclamații pe peroanele gărilor și în piețele cu și fără statui, în sfîrșit, toată suflarea românească, de la mic pînă la mare, de la bogat la calic și de la guvernamental la opozant, într-o sacră uniune și într-un superb elan, răspunsese la apelul de mobilizare sunat din goarna *Ilustrației colorate* de d. Filip Filipovici, pentru a face să triumfe clasicul cult al frumosului restaurat în cetatea baciului Bucur.

Sir Edward Cattermole a descins, așadar, discret și anonim în Gara de Nord. A constatat că nu-l așteaptă nici unul din admiratorii care-l invitaseră cu șase luni în urmă, cu scrisori și cu telegrame înduioșător de insistente. A înțeles că se petrec evenimente grave într-o țară deprinsă să-și primenească guvernele la lună, la săptămînă, întocmai ca în republicile din America de Sud și

Centrală. Cu flegma-i britanică a întors hamalii cu bagajele de pe peronul sosirilor pe peronul plecărilor. S-a urcat în trenul de Brăila. Acolo a angajat o barcă, iar două săptămîni a cutreierat în tovărășia unui lipovean bărbos bălțile Dunării și delta, înnoptînd în canalele de trestii și păpuriș, dormind în colibe și în paturi improvizate în sălcii, hrănindu-se cu crap la proțap și ciorbă pescărească, împrietenindu-se cu oamenii stranii care-și pieptănau cu cîngile unghiilor solzii din barbă, duhneau a pește, a rachiu, a iuft și-a mahorcă.

La întoarcere a făcut popas două zile în București să-și orînduiască materialul de observații și fotografii, larvele puse în borcane cu spirt și păsările împăiate, gîzele prinse-n ac și florile din ierbare.

În holul hotelului, neostenitul Tony Bar discuta cu un estet indigen frumusețea *Miss României,* în confruntare cu canoanele frumuseții grecești.

Deodată se opri în mijlocul perorației ca un prepelicar care-a simțit prin miros sau numai printr-un subtil instinct prezența prepeliței în miriște.

Sir Edward Cattermole cobora scările, pipăindu-și melancolic fruntea tumefiată de înțepăturile țînțarilor. Era un bătrînel smochinit la față, spîn și chel, cu toată exuberanța sistemului păros concentrată paradoxal în lobul urechilor, de unde irupeau două smocuri ghimpoase și sure. Singularitate exploatată de altfel pînă la sațietate de toți caricaturiștii europeni și americani, care prezentau celebrul savant și redutabilul adversar al teoriei darwiniene sub chipul și asemănarea maimuței Uistiti. Astfel Darwin era răzbunat dincolo de mormînt. Cel mai înverșunat inamic al teoriei sale căpătase cu vremea o înfățișare menită să dovedească nu numai că omul se trage din maimuță, dar și că uneori s-a coborît atît de repede, ca dintr-un copac, încît nici n-a avut vreme să-și modifice complet toaleta. Sir Edward Cattermole își purta curajos făptura de la o societate savantă la alta și de la tropice la poli, ca o permanentă ilustrare a teoriei

susținută de succesorii cei mai fanatici ai adversarului său și ca o irevocabilă dezavuare a propriei sale credințe pentru care-a luptat o viață de om.

— De unde cunosc eu mutra aceasta? se întreba Tony Bar cu o încruntare între sprînccnc.

— De la menageria Kludski! găsi potrivit momentul să plaseze un spirit ieftin estetul indigen, care suferea de meteahna glumelor potrivite ca nuca-n perete.

— Lasă idioțiile! îl reteză cu nerăbdare secretarul *Ilustrației colorate.* Aci presimt eu ceva serios. Mare lucru să nu-l *fac* și pe ăsta!

Spuse și se repezi glonț, la portar să-și identifice vînatul. Nici n-avu nevoie de multe lămuriri. Trecu direct la telefon, unde îl anunță pe d. Filip Filipovici să facă toate pregătirile necesare, să comande sandvișuri cu icre negre și să rezerve trei pagini din somptuosul hebdomader ilustrat, fiindcă va sosi din moment în moment cu una din cele mai celebre personalități ale veacului.

— Cum zici că-l cheamă? întrebă d. Filip Filipovici la celălalt capăt al firului.

— Sir Edward Cattermole! Allo! Cattermole... *C* de la crap, *a* de la arici, *t* de la taur, *e* de la epure, *r* de la rac, *m* de la motan, *o* de la ornitorinc, *l* de la lăcustă, *e* de la elefant... Pune te rog în afiș numele... Convorbire cu ilustrul profesor Sir Edward Cattermole...

— Profesor, de ce? De box? ceru lămuriri cu nevinovăție directorul *Ilustrației colorate.*

— Ce box, directore, ce box? Pe ce lume trăiești. Doamne? Biolog, bi-o-log, marele biolog Cattermole! Adversarul lui Darwin...

— Vezi numai atunci să nu ne punem rău cu celălalt, cu Darwin! făcu o prudentă rezervă d. Filip Filipovici... Te pomenești că vine și ăla prin țară, și în loc să tragă la noi se duce la pezevenchii de la *Colorația ilustrată* și ne-o face fiartă...

— N-ai nici o grijă din partea aceasta... îl asigură Tony Bar, găsind de prisos să mai explice eruditului său director că Darwin a răposat

demult întru Domnul și că nu mai poate fi trecut pe lista eventualilor oaspeți, nici ai *Ilustrației colorate,* nici a concurentei sale: *Colorația ilustrată.*

D. Filip Filipovici, asigurat pe acest front, sună și dădu ordine în consecință. Într-un sfert de oră redacția și atelierele foto-zinco-lito-tipografice au fost ventilate, măturate și regizate după metoda faimosului cneaz Potemkin, pentru a primi onorabil un musafir mondial. Sandvișurile cu icre negre ocupară locul de onoare. Cartea de aur cu scoarțele de piele fu deschisă la o foaie virgină.

Sir Edward Cattermole, pilotat de Tony Bar, urcă și cobori scări; savură aerul îmbîcsit cu acizi din atelierul lito-zinco-grafic; își zugrăvi pe obraz cu degetele unse do cerneală tipografică un splendid și bizar tatuaj, pe care l-ar fi invidiat șefii de triburi indiene cînd se pregătesc să purceadă la război; se oțărî cînd dădu cu ochii de caviar, după cele două săptămîni de regim pescăresc; dar blînd și docil din fire, de îndată ce nu era în discuție o controversă biologică, transformistă sau evoluționistă, se supuse fără împotrivire la orariul, itine-rariul și programul impus de *Ilustrația colorată* tuturor vizitatorilor prinși cu arcanul de Tony Bar, din vasta lume

— Încă un moment. Două poze și v-am eliberat!

D. Filip Filipovici își apasă prizonierul de umeri între brațele fotoliului. Tony Bar tălmăci dorința directorului. Sir Edward Cattermole capitulă surîzînd cu blîndețe.

Cît timp Billy Marcus pregătea plăcile și punea aparatul la punct, d. Filip Filipovici își aduse aminte cu îngrijorare.

— Nu cumva și ăsta e născut la Pașcani? Atunci iar ne-am ars.

— N-avea nici o grijă! îl asigură Tony Bar. Uite aci notele biografice. Născut la Dundee în Scoția. De altfel l-am și întrebat. Vine întîia oară în România.

— Poate știe românește.

— Cum să știe? Pentru ce ispravă să știe românește?

— Dar tu cum știi englezește! explica d. Filip Filipovici cu o logică de fier.

— Despre ce e vorba? se interesă Sir Edward Cattermole în limba lui Shakespeare și a adversarului său Darwin.

— D. director Filip Filipovici se întreabă dacă nu înțelegeți cumva românește...

— Știi românește! afirmă cu oarecare mîndrie omul cu moțuri de Uistiti la urechi.

— Ei, vezi! Am făcut-o iarăși de oaie!

Exclamînd, d. Filip Filipovici încercă să-și recapituleze în minte toate cuvintele ireverențioase pe care le-a rostit la adresa biologiei, a Marei Britanii, a lui Darwin și a ilustrului profesor, în tot decursul vizitei. Erau destule și destul de păroase.

— Știi românește, completă Sir Edward Cattermole. Știi; palamida pește — *Gosterostens platygaster!* Știi: palamida iarba — *Cirsium arvense.* Știi: papura — *Typha augustifolia!* Știi: trestie — *Arundo donax!* Știi: porc: — *Sus scrofa domesticus!* Știi: porc spinos — *Hystrix cristata!* Știi: porc de marc — *Scorpaena scrofa!* Știi: steaua porcului — *Aldebaran!* Știi: crap — *Cyprinus carpio.* Știi: crap-proțap! Știi: borș!

La acestca din urmă, ilustrul biolog se cutremură între brațele jețului, simțindu-și toate măruntaiele răscolite de amintirea regimului ihtiofag din deltă. Încolo părea foarte fudul și foarte îneîntat de abundența vocabularului său românesc. D. Filip Filipovici răsuflă ușurat. Sir Edward Cattermole învățase de la pescarii din deltă și din baltă, o românească sumară și cu totul inofensivă din punctul său de vedere. De aceea rosti curajos:

— Dragă Tony, puiule, ăsta-mi pare destul de ramolit. Am pus mîna pe-un elefant! Putem scoate de la el ce poftim. Adu-l tu cu zăhărelul să toarne niște aprecieri cum avem noi nevoie despre *Miss România* noastră. Ar fi un titlu superb: *„Cel mai mare briolog...”*

— ...biolog! rectifică Tony Bar.

— Biolog, briolog, totuna e! Poftim, biolog dacă vrei... *„Cel mai mare biolog al timpului despre cea mai frumoasa femeie din România!”...* Facem un tămbălău, să rămînă tîmpiți onorabili de la *Colorația ilustrată.*

Tony Bar prinse ideea din zbor. O găsea fericită și se oportună. Sir Edward Cattermole avea prilej să se slujească de *Miss România* ca de-un suprem argument în lupta sa cu epigonii darwinismului. Un asemenea splendid exemplar de frumusețe feminină nu respingea oare cu oroare din orice cuget ideea odioasă a omului coborît din maimuță? Din maimuță, ochii divini ai Margaretei Căuș? Din maimuță, supla ei talie de Hestie? Din maimuță, gura ci de garoafă involtă? Din maimuță, glasul ei de sirenă? Din orice domeniu al zoologiei și botanicei, numai din maimuță nu! Ochi de gazelă, da! Picior de căprioară, da! Obraz catifelat de trandafir, da! Pentru ilustrarea descendenței simiești a speciei umane, rămînea unic și excepțional argument numai Sir Edward Cattermole, cu năzdrăvanele sale smocuri de păr din urechi.

Acestea toate căutîndu-le și judecîndu-le într-o clipită, cu promptul său spirit de adaptare la moment, o luă pe departe, ca să-și aducă interlocutorul „cu zăhărelul”, după dorința exprimată de d. Filip Filipovici în trivialul său argou din gropile natale și ale lui Ouatu.

Așteptă mai întîi pe Billy Marcus să-și facă datoria cu cearceaful negru în cap. Apoi începu cu un aer foarte modest:

— Domnule profesor, sînt un profan, un păcătos de profan... Ce cunoaște un biet muritor ca mine despre atîtea minuni ale biologiei? Ici-colo ceva din viața insectelor a lui Fabre.

— Care Fabre? Ce Fabre? De unde Fabre? se agita din mîini și din picioare, pe scaun, Sir Edward Cattermole, ca broasca electrizată cu pila lui Galvani.

Aci nu mai permitea nici glumă și nici nu mai arăta docilitatea zaharisită cu care se lăsase urcat în mansardă și coborît în subsol, fotografiat și îndopat cu șandvișuri de icre negre.

— Despre ce fel de Fabre e vorba? întrebă a patra oară amenințător.

— Fabre, entomologistul! Celebrul Fabre... răspunse intimidat Tony Bar.

— Haha! începu să rîdă înveselit și disprețuitor redutabilul adversar al teoriei darwiniste... Fabre, celebritate? Fabre, autoritate? De ce nu-l pomenești încalțe și pe Maeterlinck, ca să fim în complet? Dar, tinere, aceștia sînt amatori, diletanți, autodidacți, niște eretici... Fac literatură... Fac mistică... Fac orice vrei, numai știință nu. Vrei să-mi citezi un entomologist francez? Poftim! Spune-mi ceva despre Martial-Etienne Mulsant... Ai auzit vreodată despre el?

— Nu! mărturisi umilit Tony Bar.

— Dumneata ai auzit ceva despre Martial-Etienne Mulsant? se adresă Sir Edward Cattermole domnului Filip Filipovici.

— *Niet!* declară sincer directorul *Ilustrației colorate.*

— Desigur! Mă așteptam! Nu e nici o mirare. Nici franțuzii nu știu să-și prețuiască așa cum se cuvine tot ce-au avut ei mai bun. Martial-Etienne Mulsant, născut la 1797, mort la Lyon la 1880. Autorul unei *Histoire des Coléoptères* în treizeci și cinci de volume. M-ați auzit? Treizeci și cinci de volume. Și încă nu-și terminase opera cînd l-a surprins moartea... Autorul monumentalului studiu: *Histoire naturellc des punaises de France,* cinci volume în 8°! Acesta da, înțeleg și eu... Cinci volume în 8° despre ploșnițele Franței!... Ce-ar fi scris, să fi venit la dumneavoastră în Orient, adevărata patrie a ploșnițelor! Dar Fabre? Dar Maeterlinck?

— Spune-i ca sînt niște netrebnici! interveni d. Filip Filipovici. cînd află, prin tălmaciul său Tony Bar, de cc s-a supărat ilustrul briolog. Spune-i că de mult presimțeam eu că sînt niște fleacuri... Ce ne costă?

Secretarul *Ilustrației colorate* se lepădă și el de Fabre, ca Petre de Isus, înainte de al treilea cîntec al cocoșilor. Dar cu un tact mult mai savant de cum îl recomanda spiritul grosolan al domnului Filip Filipovici.

— Tocmai, domnule profesor... Exemplul cu Fabre e cea mai dcsăvîrșită ilustrare a incompetenței mele de profan... Ce poate să știe un biet și obscur muritor ca mine despre minunile regnului vegetal, bunăoară? O curiozitate, două... De exemplu, cazul florii de Aloes... Ba nu, de Agave... Adică nu, de Aloes, care se mai cheamă și Agave... În sfîrșit, planta tropicală care înflorește o dată la o sută de ani...

Sir Edward Cattermole ciulise din nou urechile sub pămătufurile de păr sur; cu ochii mici și cenușii sfredelea acest ignorant muritor, care cu atîta dezinvoltură debita cîte cuvinte, atîtea erezii.

— Ei, și ce mai știi dumneata despre floarea de Agave, care e de Aloes? stărui cu o curiozitate ironică și usturătoare, cînd Tony Bar isprăvi.

— Nu mai știu nimic.

— Și dumneata? se adresă către d. Filip Filipovici, răsucindu-se în brațele scaunului. Dumneata știi ceva, ai auzit ceva despre Agave, care e Aloes, și care înflorește o dată la o sută de ani?

— *Nem!* rosti prost și laconic directorul somptuosului hebdomader *Ilustrația colorată.*

— Ah! ce lume! ce lume! se căina redutabilul adversar al teoriei darwinistc. Cum poate trăi o lume întreagă în asemenea ignoranță? Am să vă țin eu o mică lecție. Sumară ca pentru niște profani ce sunteți... Mai întîi, tinere, confunzi. Cazi în eroarea comună. Agave e Agave și Aloesul e Aloes! Numai literatori ignoranți de spața lui Maeterlinck sau Michelet pot confunda în propriu Aloesul cu Agava. Încolo? Aloesul, planta din familia liliaceelor, tribul aloineelor, crește în Africa tropicală și la Capul Bunei Speranțe, în Asia și în America Meridională. Aloesul vulgar e de origine din India Orientală, iar dacă există și în America, în Antile, pe litoralul Mediteranei, în Malta și Sicilia, a fost adus acolo de mîna omului și cultivat pentru sucul aromatic, solubil în alcool, stomahic, tonic și purgativ. Cealaltă, Agave, vine de la grecesul agnaos-magnific. Plantă într-adevăr

magnifică din familia amarilideelor. Aceasta da, e originară din America de Nord, din Mexic; nu din America de Sud, din Brazilia, cum crede și afirmă, în jalnica sa ignoranță, domnul Michelet. De acolo a fost importată în Europa, în secolul al XVI-lea, pentru efectul ei decorativ și fiindcă, împreună cu cactusul, servește la împrejmuiri. Despre aceasta desigur ai vrut să vorbești. Despre ea vorbește și Michelet, cînd la douăzeci de ani se compară cu „acea plantă din Brazilia, Agave, care, favorizată de o vară perpetuă, excitată de căldură să lucreze încontinuu, nu se grăbește totuși să înflorească decît o dată la o sută de ani". Că înflorește rar e adevărat. Că înflorește la o sută de ani e literatură! Și încă de calitatea cea mai ieftină. Mult mai interesant decît aceste baliverne e să cunoașteți că are frunze care măsoară doi metri. Indigenii o întrebuințează ca țiglă de-a gata pentru acoperișuri. Fibrele sînt atît de rezistente, încît folosesc la țesături și împletituri. Din sucul fermentat, mexicanii fabrică faimoasa lor băutură *pulque,* care se vede că s-a urcat și la capul domnului Michelet... Cred că sînteți lămuriți acum... Sau mai aveți ceva de adăugat?

— Nu! *Nein! Nicht! Nem! Niet! Ioc!* își epuiză d, Filip Filipovici tot capitolul său poliglot de negații.

Apoi, întorcîndu-se spre Tony Bar:

— Tot e bun! Mi se pare că am dat eu peste o idee infernală. Ai răbdare puțin, să scăpăm de maimuțoi... Acum mai cară-l și în sala *Miss Românilor,* pe urmă am isprăvit cu el.

Secretarul *Ilustrației colorate* atrase invitatul și în muzeul retrospectiv al *Miss Românilor.* Sir Edward Cattermole devenise din nou maleabil și ductil. Privi cu oarecare mirare toate fotografiile din față, din profil, din picioare și de pe scaun, ale celor șapte frumuseți naționale. Nu pricepea rostul și prezența lor acolo. Își puse ochelarii și cercetă, sub cristalul vitrinelor, mănușile și carnetele de dans, fragmentele de roci eruptive și buchetele de flori uscate — toate vestigiile cultului întreținut cu atîta rîvnă de d. Filip Filipovici și de

somptuosul său hebdomader ilustrato-colorat. Mănunchiurile de flori uscate îl transportară o clipă în domeniul său familiar. Exclamă cu înduioșare, ca unor vechi cunoștințe întîlnite unde se aștepta mai puțin:

— Mimosa pudica! Magnolia grandiflora! Tulipa silvestris! Fritilaria imperialis! Syringa vulgaris! Origanum majorno! Anemone angulosa!

— Lasă florile, șefule! îl apucă de braț d. Filip Filipovici, să-l smulgă de la vitrinele cu flori moarte. Lasă florile. Lite aci boboceii noștri pe perete. Uite zarnacadele și zambile, pot spune, mătrăgună și iarba-dracului!...

D. Filip Filipovici cuprinse cu un gest larg galeria fotografiilor de pe pereți. Tony Bar traduse invitația și crezu momentul oportun să extragă ca o măsea cariată declarația mult așteptată, care avea să îndrituiască titlul senzațional de a doua zi: *„Cel mai mare biolog al timpului despre cea mai frumoasă femeie din România”.*

Dar Sir Edward Cattermole păru că nu pricepe de loc rostul acestei slăviri a frumuseții feminine. Dimpotrivă, se arătă scandalizat foarte:

— Frumos? Aceasta numiți frumos? Natura a rezervat frumusețea masculului... Linie, musculatură, energie, dinamism... Un cocoș e frumos. Un armăsar, un leu, un taur, un păun, un cerb, un fazan... E lege, scumpii mei domni! Nu o găină, nu o iapă, nu o vacă, nu cerboaica, nu păunița... Femeia e matrice... Ce frumusețe vedeți aci (arată cu degetul osos prima *Miss Românie)*, și aci, și aci, și aci? (trecînd de la una la alta, pînă la, oroare! cea mai glorioasă între toate și ultima în ordine cronologică: Margareta Căuș). Ce sînt mamelele acestea? O mamiferă care nu-și îndeplinește funcția. E mamă? Nu! Alăptează? Nu! Atunci c o pervertire, o deviere, o aberație monstruoasă... Dintre toate mamiferele, s-o știți de la mine, numai femela *homului sapiens* e singura care se sustrage funcției naturale. Se împreună pentru voluptate, nu pentru a deveni mamă. Un atentat la orînduirea naturii. Un simptom de degenerare... Iar pentru aceasta

ați inaugurat dumneavoastră un cult? Și aceasta numiți dumneavoastră cult al frumosului?...

Sir Edward Cattermole continuă să peroreze în cel mai neîndurat rechizitoriu pe care l-au auzit vreodată urechile celor patru pereți din muzeul retrospectiv al *Miss Românilor*. La spatele său, d. Filip Filipovici făcu un semn circular, mut, dar clocvent, în jurul capului. Semnul tradus în orice limbă din lume: ,,Ăsta a luat-o razna de tot!...” Și fiindcă nu-l mai interesa nimic din cele spuse de redutabilul adversar al teoriei darwiniste, și fiindcă era sigur acum că Sir Cattermole nu înțelege nimic din graiul moldo-valah în afară de porc — *Sus scrofa domesticus;* crap — *Cyprinus carpis,* rosti o sudalmă națională, trimițîndu-l îndărăt în neamul maimuțelor, de unde s-a coborît să-l combată pe Darwin.

— Vai! Directore-directore! îl mustră Tony Bar. Parcă ești la Piața Mare...

— Ce vai? Fă-i vînt! Nu mai avem nevoie de el... Fă-i vînt și întoarce-te îndărăt imediat. Avem de lucru serios.

Secretarul *Ilustrației colorate* se execută. După ce conduse pînă la hotel ilustrul oaspe, reveni cu mutră foarte spășită.

— De, directore! încercă să se scuze. De unde să știu că e așa de ciufut?

— N-are nici o importanță! declară senin d. Filip Filipovici. Un lucru e cert: nu știe românește, pleacă mîine dimineață, n-are să-i cadă în mînă niciodată un număr din *Ilustrația colorată.* Este?

— Este! încuviință Tony Bar, care, cu spiritul său prompt, încă o dată prinse ideea din zbor.

— Atunci dacă este, așază-te la birou și scrie. Rămîne titlul găsit de mine. Dar îl transformi în subtitlu. Și în loc de titlu, scrie *„Floarea de Agave”.* E ceva care sună frumos: îmi place și mie... Publicul înghite.

Tony Bar se instală la birou, potrivi foile albe de hîrtie și, fără să pregete mult, începu:

FLOAREA DE AGAVE

„CEL MAI MARE BIOLOG AL TIMPULUI DESPRE CEA MAI FRUMOASĂ FEMEIE DIN ROMÂNIA"

„În altă parte a *Ilustrației colorate,* cititorii și iubitele noastre cititoare vor găsi descrisă pe larg vizita ilustrului biolog, Sir Edward Cattermole, la somptuosul nostru palat, unde vreme de trei ore a cercetat atelierele foto-zinco-lito-tipografice și a întreținut numeroasa noastră redacție cu ingenioasele sale observații din domeniul biologiei. Spirit analist și sintetic în același timp, ochi deschis la toate fenomenele lumii exterioare, redutabilul adversar al teoriei darwiniste s-a interesat cu deosebit entuziasm de cultul frumosului feminin restaurat de *Ilustrația colorată.* Nu era ceva nou. Cunoștea lupta noastră de șapte ani, încă de la primele începuturi. A urmărit cu ochiul său analist și științific toată evoluția acestui cult. Și nu mică ne-a fost mîndria, cînd ne-a declarat că vizita sa în România se datorește în egală măsură cercetărilor din delta și din bălțile Dunării, dar și legitimei curiozități de a constata la fața locului stadiul în care a ajuns acest cult, datorită sacrificiilor de la care nu s-a dat niciodată în lături *Ilustrația colorată,* singura autorizată să aleagă adevărata *Miss România."*

Imediat ce a pășit în palatul *Ilustrației colorate,* Sir Edward Cattermole a cerut să fie condus în sala unde se află fotografiile *Miss Româniilor* din anii trecuți, exprimîndu-și în același timp dorința să cunoască personal pe domnișoara Margareta Căuș, superba *Miss Românie* din anul acesta.

Vreme de o jumătate de oră, cercetînd fotografiile, comparînd și observînd, ne-a dezvoltat o splendidă teorie a frumuseții feminine, subliniind că pentru înnobilarea și progresul speciei umane, cultul frumosului feminin va face mai mult dccît eugenia și toate teoriile hibride, bazate pe un fals așa-zis spirit științific. Niciodată între

pereții somptuosului nostru palat nu s-a înălțat un mai fierbinte imn frumosului feminin.

Dar cînd în sală și-a făcut apariția domnișoara Margareta Căuș, neîntrecuta *Miss Românie* din anul acesta, entuziasmul celebrului savant mondial a depășit așteptările noastre. N-a rostit multe cuvinte. Dar au sunat mai definitive decît cel mai definitiv compliment:

«Floare de Agave! Așa să o numiți, scumpii mei prieteni! Floare de Agave... După cum Agave înflorește o dată la o sută de ani, tot așa, într-un popor, o data la o sută de ani apare o asemenea frumusețe desăvîrșită. Din parte-mi, recunosc cu modestie și cu oarecare regret că toată truda mea de o viață îmi pare astăzi inutilă. Mai era nevoie să demonstrez oare cu atîta risipă de argumente aberațiile teoriei după care omul descinde din maimuță? Trudă inutilă, o repet. Că specia umană a putut crea un asemenea exemplu perfect, mă scutește astăzi de orice comentariu.

Domnișoară Margareta Căuș, *Miss România,* Floare de Agave, mergi în lume și în numele meu astupă gura ultimilor epigoni darwiniști! Fericită țară care poate da naștere la asemenea frumusețe. Fericit muritorul care a văzut o dată în viață floarea unică de Agave!...»

După aceste admirabile și însuflețite cuvinte, Sir Edward Cattermole a ținut să se fotografieze la braț cu Miss România. Grație acestei dorinți, cititorii și scumpele noastre cititoare pot admira pe coperta revistei fotografia celui mai mare biolog al timpului, alături de cea mai frumoasă femeie din România...”

— Domnișoară Ortansă! porunci d. Filip Filipovici după ce citi și aprobă manuscrisul inventivului său secretar. Cheamă te rog pe Billy Marcus.

Fotograful *Ilustrației colorate* se prezintă cu aparatul gata încărcat, cu poalele negre în cap, ca o bravă vestală auxiliară în templul frumosului, gata la orice oră din zi și noapte să întrețină focul sacru al cultului.

Cînd constată că nu se află nici un oaspe celebru și exotic în cabinetul directorial, nici un patriarh, ambasador, boxer, rabin, biciclist, bas, chirurg, tenor, jocheu sau maharajah, Billy Marcus păru omul cel mai nefericit din lume. Misiunea lui era să fotografieze. Fotografia! Muritorii se împărțeau pentru el în fotogenici și nefotogenici, peisajele la fel, anotimpurile idem. O catastrofă de cale ferată și un bastiment naufragiat, victima unei crime și momentul culminant al unui meci de box, o nuntă sau o înmormîntare, un prinț sau un cerșetor, un rabin sau un protopop existau pentru el numai în măsura în care se prezentau, fericit sau nu, de front, obiectivului. Încolo, restul universului nu mai înfățișa nici un interes și nu mai avea nici un haz.

— Vreți o poză de interior? întrebă fără să-și ascundă decepția, căci pentru Billy Marcus d. Filip Filipovici însemna o placă sacrificată de haram.

— Mai slăbește-mă cu interioarele și cu pozele tale! îl liniști directorul *Ilustrației colorate.* Ți-am spus că de mine ai scăpat. M-am săturat să mă văd cînd Kediv al Egiptului, cînd Lon Chaney, cînd doamna Smara.

E o rană veche, profesională, a lui Billy Marcus, o rană de amor propriu, pe care d. Filip Filipovici punea degetul cu brutalitate. Căci de șapte ani, una din umilințele sale adînci și iremediabile fusese eșecul permanent de cîte ori se încăpățîna să-și fotografieze patronul. Pe placă, apărea într-adevăr cînd Kedivul Egiptului, cînd Lon Chaney, cînd doamna Smara, cînd Gandhi, cînd Amunsden, cînd Zinoviev, cînd Budha de la muzeul Guimet, oricine și orice, în afară de un Filip Filipovici, care să semene cu d. Filip Filipovici.

— Domnule director, propuse cu resemnare, să mai încercăm o dată!

— Lasă încercările, dragă Marcus! întrerupse d. Filip Filipovici în toane bune. Pentru mine e chestiune închisă. Eu nu-s bun decît

pentru fotografii de la Moși. Acolo ies fain, în carne, burtă și oase. Am însă altceva bun pentru tine. Să-ți pun la încercare toată arta...

— Gata, patroane!

Billy Marcus se și pregătea să-și pună poalele negre în cap.

— Stai! îl opri d. Filip Filipovici. Așteaptă puțin. Cîte clișee ai cu *briologul* ăla de fuse adineaori la noi?

— Cu Sir Cattermole? Două poze în atelier, una aci în birou singur, una cu Tony, una în atelierul tipografic, la monotipuri, una lîngă rotativă, două în grup, la intrare...

— Ajunge! Ajunge! încercă să-l oprească d. Filip Filipovici.

Dar Billy Marcus nu isprăvise, și întocmai cum Sir Edward Cattermole nu admitea nici un fel de contradicție în domeniul său biologic, tot așa nu cunoștea el nici un obstacol, cînd era vorba să-și recapituleze campaniile sale de operator-fotograf.

— ... una rîzînd, una gustînd sandviș cu icre, una salutînd din balcon. Trebuie să recunosc că Sir Edward Cattermole e una din figurile cele mai fotogenice pe care le-am întîlnit vreodată.

— Tocmai! Cu atîta mai bine! E omul nostru. Din toate aceste fotografii ai să-mi scoți un grup al onorabilului, braț la braț cu *Miss România.* Cum? Te privește. E arta ta. O fotografie pentru copertă. Pînă diseară să intre în mașină.

— Poză sau instantaneu?

— Poză-nepoză, te privește! Ai mînă liberă.

— Am înțeles! Diseară intră amîndoi în mașină. Zise și se răsuci în călcîie.

D. Filip Filipovici își frecă încîntat miinile bondoace.

— Cu sistemul ăsta, dragă Tony, putem s-o fotografiem mîine pe Margareta noastră cu Bramabrata la braț.

— Bramaputra, patroane? rectifică Tony Bar.

CAPITOLUL III - *„Je suis belle, ô mortels...”*

Sir Edward Cattermole, cu optica sa profesional deformantă, declarase frumusețea feminină inexistentă.

Alții, din simplu spirit de contradicție, fără să fie președinți de Academie, de societăți savante și doctori *honoris causa* a douăsprezece universități, ca să se afle în treabă, susțineau că frumusețea există, dar că e un *ce* inutil.

D. Filip Filipovici îi lăsa să spună și strîngea din umeri cu compătimire.

Dacă frumusețea ar fi fost un nu știu *ce* și un nu știu *cum* inutil, nu-și mai bătea el capul cu concursuri și nu era el atît de naiv să bage capital într-o întreprindere osîndită bancrutei din naștere.

D. Filip Filipovici a dovedit că nimic nu există inutil pe lume. Nici vizita lui Sir Edward Cattermole, nici chiar ereziile pe contul florii de Agave.

Publicul înghite tot.

Și mai cere încă.

Aceasta era deviza domnului Filip Filipovici și a somptuosului său *hebdromader* ilustrat, cum îi scăpa cîteodată limba.

Pusese mîna pe cea mai frumoasă *Miss Românie* din cîte au căzut în plasa concursurilor sale vreodată. Nici un estet, nici un artist, nici chiar adversarii, canaliile de la publicația concurentă, *Colorația ilustrată* și de la *Globul*, nu îndrăzneau să conteste aceasta.

Margareta Căuș era perfecțiunea frumuseții plastice. La aceasta (excepțională și fericită excepție) creatorul îi hărăzise pe deasupra, după opinia unanimă, un spirit subtil, o inteligență de rece luciditate, un humor conținut și sigur de sine, care dezarma auditorul și privitorul.

Într-adevăr natura o dată la o sută de ani nimerește o atît de armonioasă îmbinare.

Floarea de Agave nu era un mit.

Nu înflorise nici în Mexic, cum pretindea Sir Edward Cattermole, nici în Brazilia, cum o voise Michelet.

Era floarea rară a plaiurilor natale; unică și superbă eflorescență a Tîrgului Scovarză, mahalaua Fierbinți.

D. Filip Filipovici se așternu pe lucru și pe publicitate.

În două săptămîni, țara fu posedată de reînviatul cult ajuns la paroxism și își idolatriza *Miss România* frenetic. Discuțiile de la aperitive și de la cafenea își ieșiră din vechea albie. Nu mai interesa remanierea guvernului și rezultatul conferințelor de dezarmare. Nici scumpirea cărnii și concurența grîului canadian pe piața mondială. Acestea erau nimicuri vrednice pentru cugetele mediocre și meschine, incapabile să evadeze din trivialul cotidian.

Problema era...

Adică, problemele erau:

I. *Poate frumusețea feminină să regenereze rasa umană?*

II. *S-au modificat, ori nu, canoanele frumuseții antice?*

III. *Nudul este moral, sau imoral?*

IV. *Pînă la ce vîrstă o femeie poale fi considerată frumoasă?*

V. *Ce deosebire este între frumusețea fecioarei și între frumusețea femeii care-a mușcat din fructul oprit?*

VI. *Există frumusețe și în afara, de rasa albă?*

VII. *Frumusețea este o condiție indispensabilă, sau accesorie a amorului?*

VIII. *Costumul modem avantajează, sau dezavantajează frumusețea feminină?*

IX. *Rămînem la rochia scurtă, sau ne întoarcem la rochia lungă?*

X. *În ce fel, guvernul ar putea utiliza mai abil, în interesul propagandei naționale, frumusețea femeii române în general și a* Miss României *în special?*

XI. *N-a sosit momentul să se introducă în programul școlar un curs obligatoriu de cultul și întreținerea frumuseții?*

XII. *Frumusețea și sportul.*

XIII. *Poate să existe o admirație dezinteresată pentru frumusețea feminină, sau este numai o formă nemărturisită a instinctului sexual?*

XIV. *Frumusețea nu cumva justifică interesul?*

XV. *Cum poate fi privită frumusețea feminină prin prisma teoriei lui Freud?*

XVI. *Frumusețea romantică și frumusețea clasică...*

XVII. *Frumusețea și inteligența...*

XVIII. *Frumusețea și drepturile femeilor.*

XIX. *Frumusețea și concepția păgînă a frumuseții...*

XX. *Frumusețea și creștinismul...*

XXI. *Frumusețea și poezia...*

XXII. *Frumusețea și arta plastică.*

XXIII. *Frumusețea și știința modernă...*

XXIV. *Frumusețea în raport cu scăderea procentului de nașteri...*

XXV. *Frumusețea în raport cu creșterea criminalității...*

XXVI. *Frumusețea rece și frumusețea pasională...*

XXVII. *Frumusețea ca ideal suprem al umanității...*

XXVIII. *Frumusețea și cochetăria...*

XXIX. *Frumusețea și artificiile frumuseții...*

XXX. *Frumusețea și ravagiile tabagismului...*

XXXI. *Frumusețea ca factor moral și imoral, în alcătuirea societății contemporane...*

XXXII. *Frumusețea și clasele sociale...*

XXXIII. *Frumusețea în trecutul Principatelor Dunărene...*

XXXIV. *Frumusețea românească în zece ani de la Unire...*

XXXV. *Frumusețea și părul tuns...*

XXXVI. *Frumusețea în concepția rasei negre...*

XXXVII. *Frumusețea în concepția rasei galbene...*

XXXVIII. *Frumusețea în concepția rasei roșii...*

XXXIX. *Frumusețea în concepția rasei australiene...*

XL. *Frumusețea și deformațiile corpului feminin, rezultînd din concepțiile despre frumos ale diferitelor rase și ale diferitelor epoci...*

XLI. *Frumusețea și călăria...*

XLII. *Frumusețea și chirurgia estetică...*

XLIV. *Frumusețea și concursurile de frumusețe...*

XLV. *Frumusețea și eugenia...*

XLVI. *Frumusețea ca factor de progres...*

XLVII. *Frumusețea și industria modernă, în îndoitul său rol: pe de o parte, întreținînd un număr formidabil de lucrători și de lucrătoare în fabricile de mătăsuri, furnituri feminine, pudră, roșuri, dresuri, parfumerii etc.; pe de alta, facînd să circule și să prospereze avuția națională...*

XLVIII. *Frumusețea și căsnicia...*

XLIX. *Frumusețea și maternitatea...*

L. *Frumusețea și etc., etc., etc., ele., etc.*

Aceste foarte importante chestiuni erau discutate cu aprindere — vorba d-lui Filipovici —: „acasă, la masă:, pe stradă, la berărie, la cafenea, în tramvai, în antracte, în tren, la școală, în birouri, oriunde doi cetățeni de sex pozitiv sau negativ se întîlneau și aveau două clipe libere la dispoziție".

Iar cînd nu le aveau la dispoziție, și le procurau, lăsînd la o parte îndeletnicirile lor vulgare, care mai puteau să aștepte.

Ora aperitivelor se prelungea, cetățenii pierdeam tramvaiul, profesorii se uitau de vorbă în cancelarie., elevii își neglijau lecțiile, telefonistele nu răspundeau la apelurile disperate ale abonaților, să dea numărul, șefii de stație scăpau acceleratele din gări, fiindcă toți se aflau furați de o asemenea pasionantă problemă discutată cu patos și, uneori, cu violență; sau se aflau absorbiți în lectura *Ilustrației colorate* și a *Jurnalului,* unde, în articole, studii, convorbiri și anchete, problemele erau epuizate spre deplina lămurire și satisfacție a cititorului.

Liceenii adormeau sub cap cu fotografiile care serviseră pentru ilustrarea studiului: *„Moralitatea nudului feminin”.* Adormeau cu fotografiile sub cap și cu mîinile sub plapumă.

Moșnegii, fonfi și miopi, se tîrau în cîrjă pînă la lumina lămpii, își încălecau ochelarii pe nas și, cu o mînă tremurătoare, scoteau din buzunar și priveau în zarea luminii fotografii transparente, care au fost fabricate întru întreținerea acestui cult al nudului feminin. Priveau cu ochii lor stinși, pînă cînd începeau să se bîțîie și soseau îngrijitoarea sau venerabilele lor soții, să-i care la culcare de subsuori și să-i șteargă la gură cu cîrpe, de secreția abundentă care lăsase apă gurii, tînjind și poftind după atît de nobil și pur frumos.

Soțiile găseau în buzunarul soților duzini de asemenea fotografii, sau, ceea ce le apărea mai alarmant, aceeași frumusețe în douăsprezece poziții diverse și fanteziste. Din această pricină, izbucneau dispute absurde și scene regretabile, fiindcă știut este că soțiile sînt incapabile să înțeleagă cultul dezinteresat și lăudabil al bărbatului pentru frumosul feminin și nud.

Amanții părăsiseră vechile formule, uzate, din stilul epistolar al amorului. Nu-și mai comparau iubita cu zeitățile păgîne și nu se mai adresau lor în declarațiile exaltate pe care le-au învățat de la primii amorezi pe scenă sau din romanele în fascicolă ale juneții și din *Micul dor.* Nu mai îngenuncheau jurînd iubitei: „Tu ești îngerul vieții mele!... Tu ești luceafărul care-ai răsărit!... Ochii tăi de madonă!... Lasă-mă să-ți pup mîinile tale mai splendide ca ale Venerei de Milo!...”

Acum cădeau în genunchi, garantînd iubitei: „Tu ești *Missa* vieții mele!.,. Tu, mai frumoasă decît *Miss!...* Mîinile tale de *Miss!*...”

Apoi, în exaltarea nebună pentru frumos, implorau: „Dezbracă-te mai repede, *Missa* vieții mele, să contemplu nudul tău feminin, să-l ador și să mă pierd tîrîndu-mă în adorația lui...”

În cătunele depărtate, de la marginea țării, vechile chiuituri, doine și strigături se resimțiseră și ele de aceste noi și fecunde influențe ale

reînviatului cult. Folcloriștii plecați în anchetă să studieze efectele noului factor de progres și de regenerare națională, prezentau Academiei, în comunicările lor, cîntece culese din gura poporului, cam ca acestea:

Frunză verde de cais,
Hai, leliță că ești Miss!

Sau:

Haide, Miss, *în deal la vie,*
Să culegem răzăchie!...

Și înca:

Miss *aici și* Miss *coleà.*
Miss *e pretutindenea.*
Miss *la deal și* Miss *la vale,*
Mi-a ieșit o Miss *în cale,*
O prinsei de subsuori
Și plecai cu Missa*-n nori.*
Dacă Missa *îmi răspunde:*
Șăzi, băiete nu te-ntinde!
Șăzi băiete, ghinișor,
Că te-oi păli c-un chicior!
Cine-i prostu s-o asculte?
Una spune și vrea multe.
Iar cînd spuse: nu te-ntinde,
Pricepui ce marfă-mi vinde.
. . . .
Eu nu m-am lăsat învins,
Și cu Missa m-am întins!

În același timp — ca să părăsim masele populare și inculte și să ne întoarcem spre lumina orașelor — în același timp, universitățile deveniră un centru important de difuziune a mesianicei regenerări naționale prin cultul frumosului.

Studentele își părăsiră cursurile anoste și, sacrificîndu-se pentru patrie, se pregăteau pentru viitorul concurs, cu un entuziasm care stîrni admirația marelui public, aprobarea profesorilor, bucuria părinților și recunoștința d-lui Filip Filipovici. Zvîrlind cărțile și dîndu-și peste cap foile cursurilor, au purces să frecventeze institutele de frumusețe, școlile de dans, de mimică și de gest; au învățat cum să se cănească, să zîmbească gingaș, să pășească grațios și să gesticuleze după toate regulele artei, pînă atunci rezervată numai cantatricelor de la „Salata" sau de la varieteul „Motanul negru".

Copilele cu inteligență precoce, plodurile de doi și trei ani nu rămaseră străine de această ofensivă a frumuseții feminine. Jocurile lor se transformaseră. Nu mai alergau legate la ochi, în stupidul joc ancestral de-a baba-oarba sau de-a ascunsul. Se jucau de-a concursul de frumusețe și dc-a *Miss România.* Păpușa se numea *Miss. Miss* voia să fie numaidecît și mămițica păpușii.

Cînd vreun musafir întreba, clipind șiret din coada ochiului către părinți:

— Cocuța, ce-ai să te faci mata cînd ai să crești mare?

Cocuța scotca degetul din nas, sau din gură, sau din alte orificii și răspundea fără șovăială:

— Eu am să mă fac *Miss!*

— Privește la ca! să n-o mănînci? exclamau toți, ridicînd în brațe, giugiulind și sărutînd viitoarea *Miss,* deocamdată în stare de embrion și cu popoul nud.

Victoria d-lui Filip Filipovici era deplină. Cultul frumosului se afla definitiv, irevocabil, întronat. Tirajul *Ilustrației colorate* creștea văzînd cu ochii. Toată țara, de la mic pînă la mare, „din palatul bogatului

pînă în coliba săracului" — cum prea bine afirmase domnia-sa într-un articol scris de Tony Bar —, se consacra acum exclusiv noului cult, idolatrizînd încorporarea sa temporară în *Miss România,* Margareta Căuș, fostă *Miss Scovarză.*

În jurul astrului central, apărură sateliți mai mărunți și vremelnici, rapide comete, fulgerători meteori, stele căzătoare cu ființa de-o clipă.

Fiecare bal se încheia cu alegerea unei *Miss-Bal,* care primea omagiu, un *Miss-Buchet* de flori. Fiecare clasă a școlilor de fete își avea *Missa* ei aleasă prin votul liber, unic, egal și secret al colegelor, iar din acestea, o alegere generală proclama *Missa* unică a școlii.

Miss-Munca, Miss-Poșta, Miss-Dactilografa, Miss-Casierița, Miss-Vinătoarea, Miss-Hîrleț, Miss-Pîrjoala, Miss-Mătura, Miss-Trotuar reprezintă într-un domeniu mai mărginit și într-o sferă mai restrînsă același cult al frumosului feminin, categorisit de breaslă și pe ocupațiuni, după cum și mucenicele bisericii creștine au slujit odinioară cu modestie la altarul unic, pentru triumful aceleiași cauze sacre.

Mai presus decît toate, se înălța cea mai frumoasă dintre toate: *Miss România,* unica.Ea trecea rece și pură, imobilă și adorată, impasibilă și idolatrizată, printre mulțimea îmbulzita să-i sărute poalele și să-i lingă tălpile.

Vitrinele fotografilor erau prefăcute în altare, unde, la mijloc, strălucea în rama de aur icoana sa cu surîsul său divin, enigmatic și monalizagiocondian.

Patronii prăvăliilor anunțau clienților, cu o săptămînă înainte, ziua mult așteptată, cînd *Miss România* va descinde din sferele imateriale unde fusese înălțată de onor. public, cu concursul d-lui Filip Filipovici, pentru a cumpăra o pereche de sacri pantalonași cu elastic, sau o cutie de pudră, sau o perie de dinți, sau un sul de hîrtie igienică.

În vederea acestui eveniment, negustorul, amenințat de scadențe și de încetarea plăților, scotea din rafturi, din pod și din pivniță toate mărfurile seculare, mucede, putrede și prăfuite, care se vor topi ca zahărul în apă, în ziua cînd mulțimea, dînd năvală să contemple mai de aproape idolul ei, nu va pleca din prăvălie cu mîna goală.

A deveni furnizorul *Miss României* echivala cu o salvare din naufragiu, cu o miraculoasă înviere din morți; însemna a descoperi vărguța magică a vracilor, bagheta care scoate apă din piatra seacă și întoarce rîurile ce și-au părăsit izvoarele în vechea albie — adică la vechiul vad comercial.

Cinematografele, teatrele, sălile de concert, și de conferințe, unde sunau a deșert ventilatoarele, a pagubă, gologanii ultimi, de la cassă, și a cavou pașii spectatorilor rătăciți în vastitatea vidului, se umpleau prin minune de mulțimea înghesuindu-se și trosnind pereții prea strîmți, cînd *Miss România,* dinainte anunțată prin afișe și inserții de ziare, își făcea apariția printre muritorii de rînd ca să răspundă adorației populare cu adorabilul ei surîs.

D. Filip Filipovici, organizator neîntrecut și regizor cu îndelungată experiență, nu lăsă toate aceste evenimente la voia capricioasă și anarhică a întîmplării.

Într-un birou special, cu personal special, alcătuia programul cotidian al *Miss României,* după considerațiunile sale personale și consemnate în registrele de intrare. Fiecare vizită la un magazin și fiecare prezență într-o sală de spectacol, în ciudatul și convenționalul său alfabet secret, era transmis în limbaj cifrat. Probabil, aceasta, pentru ca secretul să nu poată fi vreodată furat de infamii adversari de la *Colorația ilustrată.*

Astfel, programul unei zile a *Miss României* lua în condicile d-lui Filip Filipovici acest aspect misterios și enigmatic:

SÎMBĂTĂ

Orele	LOCUL	Suma	Observații
10—11	Fabrica de mănuși	3 000	achitat
11—12,30	Astra Lipscani	6 500	achitat
1—2,30	Restaurantul Român	4 000	de plată
4—5	Stella Mode	9 500	achitat
5—6	Blănăria Lupul de Argint	8 000	1/2 achitat
6—8	Cinema Filmul	6 000	de plată
8—9	Restaurantul Rața pe varză	4 000	achitat
9—11,5	Teatrul Nou	9 000	trimis luni
12—1	Supeul la Elita	3 500	cont vechi
1—2	Arizona-Bar	3 000	achitat
3/4	36 Total Lei 56 500		

În asemenea tablouri inițiale directe indicau alte misterioase operații în contabilitatea d-lui Filip Filipovici, pe care lectorul neinițiat cu greu ar fi știut să le descifreze și ar fi rămas enigmatice chiar unui contabil-expert.

Astfel, un F (mare) sau un f (mic) marcat într-un colț cu cerneală roșie nu însemna altceva decît o foto-grafie (mare sau mică), urmînd să apară în corpul ziarului *Jurnalul* sau al *Ilustrației colorate.*

„*Miss România* vizitînd fabrica de mînuși. *Miss România* în fața magazinului Astra. *Miss România* încercînd toaletele la Stella-Mode. *Miss România* aclamată de public la reprezentația filmului sonor «Cîntărcțul Niagarei», care rulează toată săptămîna accasta la Cinema-Filmul...”

Și așa mai departe.

Miss România respecta programul d-lui Filip Filipovici cu docilitatea ei adorabilă, apărea la orele fixate zîmbind adorabil, răspundea la ovații adorabil, și se lăsa fotografiată, în fața vitrinelor, în săli de spectacol, la intrări și ieșiri, cu o gentilețe adorabilă.

Fotografiile ocupau hebdomader un sfert din paginile *Ilustrației colorate* și zilnic o importantă porțiune din paginile *Jurnalului.* Astfel, d. Filip Filipovici, fără să abuzeze de capacitatea de înghițire a publicului, îi servea zilnic și săptămînal, atît cît îi rezista glota și epiglota.

Fiecare fotografie și fiecare dare de seamă, sub formă de spiritual reportaj sau de liric poem, împlinea un dublu serviciu.

Satisfăcea, pe de o parte, clauzele înțelegerilor consemnate cu cifre și inițiale în condicile d-lui Filip Filipovici, servind comerțul și industria națională și aducînd clientela recalcitrantă la vechile vaduri comerciale. Iar pe de altă parte, întreținea în public cultul fanatic pentru *Miss România,* prin informațiile care puneau lectorul în curent, ceas cu ceas, cu tot ce-a făcut și va mai face idolul lui sacru și scump.

Dar spiritul de organizație și de întrepriză al d-lui Filip Filipovici nu se mărgini la atît.

CAPITOLUL IV - *Pentru a fi miss, crema Mercur e genială*

Cu tot întristătorul sau procent de analfabeți, România mare nu ignoră importanța, pasiunea și cultul autografelor.

Vorba trece, scrisul rămîne.

E un adevăr pe care îl confirmă, în fiecc clipă, inscripțiile de pe cele mai vechi monumente ale lumii; mărturii gravate în piatră, dibuielile îndelungi și laborioase ale omenirii, pînă cînd a ajuns la alfabetul curent și simplificat.

Opriți-vă din drumul vostru grăbit, întoarceți-vă și puneți mîna paravan ochilor, priviți îndărăt în tenebrele veacurilor!

Ce-a mai rămas din milenara civilizație egipteană, haldeică, babiloniană, asiriană, feniciană, izraelită, elină, romană? Unde sînte oasele eroilor, gloria regilor și împăraților, țestele filozofilor și inimile ardente ale amanților? Toate s-au măcinat, s-au întors în oale și ulcele. Despre ele n-ar fi rămas nici suvenirul, dacă nu le-am găsi înscrise în monumente de piatră, în plăci gravate, în papirusuri și în grafite. Fără caracterele cuneiforme, fără ieroglifele egiptene, fără manuscrisele ebraice, eline și latine, am orbecăi astăzi în cea mai jalnică ignoranță a momentelor memorabile și a figurilor grandioase care au ilustrat trecutul umanității!...

După această sumară privire retrospectivă și după o clipă de meditație, veți cădea de acord că individul care-a inventat scrisul n-a fost un imbecil...

Închizînd paranteza și întorcîndu-ne la prezent, ca imparțiali istorici consemnăm, la rîndul nostru, pentru viitor, frenezia publicului român știutor de carte, care a dat un adevărat asalt *Miss României* din primele ceasuri ale carierii sale glorioase, pentru a

obține semnătura sa pe un petec de hîrtie, pe o foaie de album, pe o fotografie ori pe o modestă carte poștală.

Miss România n-a rezistat duioaselor implorări. Tony Bar călcase cu dreptul. Semnătura Margaretei Căuș deveni tot atît de populară ca fotografia care invadase toate vitrinele, paginile de ziar și reviste, infierbîntînd cu visuri lascive somnul liceenilor.

Pe urmă, își făcură apariția altă categorie de amatori. Aceștia nu se mulțumeau cu o simplă semnătură, așa cum *Miss România* împrăștiase cu sutele și cu miile, pe recipisele eliberate la ghișeul de Recomandate interne și externe la Oficiul P.T.T. din orașul său natal Scovarză.

Erau mai pretențioși. Dar deveniseră așa numai din spiritul lor de larg altruism, în dorința de a satisface o anumită curiozitate nerăbdătoare a publicului.

Pretindeau — acești filantropi amatori — ca autograful proaspăt întronatei regine să informeze poporul său despre gusturile, preferințele și obiceiurile sale. Să afirme sub semnătură, de o pildă, că *Miss România* nu uzează decît de purgativul „Urgent"; nu întrebuințează decît ciorapul „Viermele de mătase" și nu se încalță decît cu pantofi „Talpa".

Aci interveni d. Filip Filipovici, să introducă ordine și măsură. Într-acest scop, deschise un registru nou, iar Miss România primi recomandație expresă să nu acorde asemenea autografe, decît pe formularele și în termenii vizați și aprobați de oficiul său de studii și de control; la care dorință, Margareta Căuș se conformă întocmai, conform temperamentului său calm și docil.

În scurtă vreme, întreaga Românie Mare luă cunoștință despre o sumă de informații foarte importante și primi de la idolul său povețe pline de chibzuință și de experiență.

Miss România dovedi încă o dată adoratorilor săi și adoratoarelor sale că nu e o făptură ingrată. Ea recompensă nesăbuitele manifestații de iubire ale mulțimii, oferindu-se să o călăuzească în

cele mai mărunte acte de toată ziua, ca să nu cadă cumva pradă erorilor și lipsei de pricepere, precipitării și credulității.

Cumpărarea unui clistir și întrebuințarea unei alifii epilatorii sînt, aparent, chestiuni de mică însemnătate. Publicul le lasă hazardului și inspirației de o clipă, de aceea se întîmplă că uneori clistirul nu funcționează, se înfundă ori se sparge; iar alifia epilatorie, în loc să distrugă părul, îi schimbă numai culoarea, ori dacă într-adevăr extermină, împlinește această misiune cu o violență și o brutalitate care lasă răni și cicatrici puțin plăcute vederii.

Sub îndemnul si prin grija d-lui Filip Filipovici, *Miss România* deveni o adevărată autoritate și se oferi garantă, în delicatul său rol de a feri publicul, pe viitor, de asemenea regretabile erori, cu atît de grave consecințe. Cu un spirit de sacrificiu pe care mulțimea a știut îndată să-l prețuiască, răsplătindu-l cu o încredere totală, *Miss România,* după cum afirmau autografele și certificatele sale, acceptă să slujească cobai de experiență, încercînd în prealabil pe risc propriu toate produsele industriei naționale din orice ramură vizată de casă.

Numai după această verificare personală, elibera certificatele și autografele care apăreau în ziare și în reviste, răspîndite pînă la marginea țării, în dezinteresata și altruista intenție de a apăra publicul de ignoranță și de un pas greșit.

Astfel, *Miss România* povățuia:

CINE dorește lenjerie frumoasă de mătase, cămăși chiloți, combinezoane, e rugat să se adreseze numai la

Casa I . I d e l o v i c i

din str. Lipscani 259 bis.

Semnat:
Margareta Căuș
MISS ROMÂNIA

CINE dorește lenjerie frumoasă de mătase, cămăși chiloți, combinezoane, e rugat să se adreseze numai la

Casa I . I d e l o v i c i

din str. Lipscani 259 bis.

Semnat:
Margareta Căuş
MISS ROMÂNIA

Alteori, aceste recomandaţii luau o formă poetică, ca de o pildă:

Iată vine întîi Marte!
Orice fată are parte
De un splendid mărţişor.
A-l alege nu-i uşor.
Vă povăţuiesc frumos,
Cumpăraţi-l la
W. Gross

Cu intrarea pe dindos.
Vă salut cu stimă

Margareta Căuş
MISS ROMÂNIA

Nu lipsesc nici sfaturile pentru gospodine...

PRIMEJDIA INSECTELOR

Toata lumea cunoaşte pacostea insectelor. Ele ne fac viaţa insuportabilă. Puricii şi ploşniţele (păduchii de lemn sau stelniţele) nu te lasă să dormi. Muştele te enervează în cursul zilei, plus ca sînt purtătoare de microbi mortali şi un factor de putreziciune din cei mai activi. Ţînţarii, pe lîngă înţepăturile dureroase, mai introduc în organismul nostru microbul frigurilor (malaria). Gîndacii de bucătărie (şvabi, libărci) cad în mîncare şi ne dezgustă.

Toţi igieniştii şi cei mai mari savanţi din Europa şi din America au căzut de acord ca insectele sînt cei mai mari duşmani ai omului şi chiar ai

animalelor domestice, prietenii și sclavii noștri.
Feriți-vă de insecte!
Distrugeți insectele!
Pentru a distruge insectele, cel mai bun preparat este

E X T R A – U C I D U L

Preparat de

J. W. Bill & Comp. Ldt
New York U. S. America .

Acest preparat a fost experimentat de mine personal. Îl găsesc sublim!

MISS ROMÂNIA

Alteori, recomandațiile *Miss României* luau proporțiile și atingeau pateticul baladelor populare, concurînd eposul ciobanului român care-a plăsmuit *Miorița, Mitrul copilul,* legenda *Meșterului Manole.*
Bunăoară:

Pentru că:

Dureri nu produce de loc.
Scaunul plăcut se ușurează.
Zilnic ieșirea regulată devine.
Desfundă burta și intestinele.
Crampele le potolește pe dată.
Pîntecele descrește.
Otrava din trup o scoate.
Sîngcle iuțit îl preface.
Accesele de gută le alină.
De boală rea ne scapă.
Grăbește mistuirea anevoioasa.
Stomacul îl spală bine.
Arsurile după prînz dispar.
Splina și deșărtul se micșorează.
Limba se curăță pe dată.
Scoate mirosul urît
Din stomac și din gură.
Suge burta și-o netezește.
Vărsături și greață, le taie.
Vînturi și gazuri le oprește.
Rîgîiala după prînz dispare.
Dă poftă bună de mîncare.
După un chef face minuni.
Stricarea de stomac îndreaptă.
Amețeli după masă nu se ivesc.
Tăieturi nu dă de loc.
Scoate o dată și bine.
Fără vînturi și necazuri.
De la mîncare nu te oprește,
În casă nu e nevoie de stat.

Trînjii devin nedureroși.
În orice timp se poate lua.
La lucru poți veghea.
Nu te obișnuiești cu el.
Minunat la orice vîrstă.
Pe bătrîni nu-i slăbește.
Oricînd femeia îl poate lua.
Pentru copii e neîntrecut.
Obrajilor rumeneala le dă.
Capul se ușurează.
Mintea se limpezește.
Puterile ne revin.
Sănătatea ne cuprinde.
Trupul se iuțește.
Înveselește firea omului.
Dor de muncă ne vine.
Nervii se potolesc.
Somnul devine liniștit.
Viața amară o înveselește.
De zeci de ani întrebuințat.
În toată lumea cunoscut.
De mii de oameni luat.
Nu este vătămător.
Asemănare nu are.
Dezgust și greață nu dă.
Pe toate le înlocuiește.
Ca o bomboană cu apă să ia.
Mai ieftin decît toate.
Se găsește pretutindeni.
Se ia seara la masă.
Lucrează singur la sculare.
La timp și fără greș.

Se ia 1-2-3 bucăți.
După cum stomacul cere.
Căci în cutie sînt 3 doze.
Și de toată lumea
Zicătoarea să se știe:
La săptamînă să-ți
Cureți burta că vei trăi
Sănătos «Suta»................
Adevărate numai în cutii.
Închise de imitare feriți-vă.
Înfățișarea cutiei mai jos o dăm
Pentru orice întîmplare.

Încercați și vă veți convinge!!!!
MISS ROMÂNIA

Cîteodată *Miss România* se adresa numai iubitelor sale admiratoare. Atunci, cu o duioasă îngrijorare de soră, le avertiza:

IGIENA FEMEII

Pentru cine cunoaște suferințele noastre intime, precum menstre neregulate și dureroase, nu este un secret că:

Pilulele Calmolive

îndepărtează aceste neplăcute dezavantaje ale sexului nostru frumos, dar slab.

Eu nu întrebuințez decît
Pilulele Calmolive!

Întrebuințați pilulele

CALMOLIVE:

Preparat de dr, L. Calmandès, Dijon (Côte d'Or) Franța.
De vînzare la toate farmaciile și drogheriile din țară,
Nu uitați sfatul meu!
Margareta Căuș
MISS ROMÂNIA

Tot acestor prietene depărtate, Margareta Căuș le recomanda secretul frumuseții sale, în acești termeni poetici:

SECRETUL FRUMUSEȚII MELE

Pentru a fi *Miss* nu e ușor,
Căci frumusețea-i ca un nor
Pe cer albastru-trecător,
Pentru a fi *Miss* nu e ușor:

La noi femeile sînt șic
La curse și la Majestic,
Nu poți să le contești nimic,
La noi femeile sînt șic.

Că între ele eu sînt *Miss*
A fost al vieții mele vis
Și nimeni n-a mai zis nici pis
Că între ele eu sînt *Miss.*

Crema Mercur e genială,
Știam aceasta chiar din școală.
Pentru a fi *Miss* s-o știți din școală
Crema Mercur e genială.
Miss România

După același procedeu și cu o competință universală, uneori inspirată liric, alteori bazată pe documentate preciziuni de ordin științific, igienic, alimentar, industrial etc., etc., *Miss România,* într-o singură lună, a izbutit să orienteze tot publicul românesc, calăuzindu-l pe calea cea dreaptă, în alegerea cumpărăturilor și în fixarea unor furnizori într-adevăr onești, designați de d. Filip Filipovici după criteriile sale personale și după ochiul său ager și mult expert. Adorația publicului a mers crescînd. *Miss România* nu se mulțumea cu deșertăciunea aplauzelor și a admirației, nu se lăsa adorată numai, trecînd sub aparența sa nepăsătoarc printre ovațiuni și flori ca o regină impasibilă la soarta supușilor. Ea se apleca să le afle nevoile lor obscure, dorințele lor secrete, visurile lor ascunse, și, într-o sublimă generozitate, îi lumina, îi pilota, îi sfătuia, îi consola.

D. Filip Filipovici cumpără un teren cu fațada de 100 m la Bulevard și tocmi arhitect să-i facă un plan de casă nouă, cu șase etaje și ascensor.

CAPITOLUL V - *„...Sosim stop”*

— Dar Olimpiodor Spancioc?
— Dar Iorgu Căuș?
— Dar ceilalți membri ai tribului Căuș, de la Lache, primul în ordinea dinastică, pînă la mezinul Hercule?
— Dar Margareta Căuș chiar?

Înțelegem întrebările lectorului și nerăbdarea să revenim la firul povestirii noastre.

Dacă ne-am abătut din drum, am făcut-o fiindcă datoria de cronicari imparțiali ai acestor evenimente ne obligă să părăsim pentru un moment persoana fizică a eroinei noastre și microcosmul în care orice creatură umană evoluează, înălțîndu-ne ochii ca să cuprindem un orizont cît mai vast.

Misiunea *Miss României* și răsunetul vorbelor și actelor sale au depășit-o din secunda cînd juriul de la Ateneu, proclamînd-o *Miss* și încredințîndu-i mărul lui Paris, a înscăunat-o în tronul întraurit de *Regină a frumuseții.* Nu-și mai aparținea, cum just subliniase d. Filip Filipovici. Era a țării. Poporul o cerea. Poporului i se dase.

De aceea am urmărit faptele și vorbele sale, precum și răsunetul lor pînă la ultima margine a României late, ca simpli spectatori din afară. Am înregistrat evenimentele și am căutat să redăm, cu șovăielnica noastră pană de memorialiști, atmosfera primelor ceasuri de domnie, entuziasmul popular, consecințele asupra întregului complex (cum ar spune d. Filip Filipovici) socialo-artistico-moralo-economico-intelectualo-naționalo-școlar.

Să lăsăm așadar publicul să reclame și să înghită, să cumpere *Ilustrația colorată* și să se dcsfăteze, devorînd pozele sale; iar noi să ne întoarcem la eroii în carne și oase ai acestui hronic, unde i-am lăsat și cum i-am lăsat.

Telegrama f.f. urgentă, expediată chiar de pe cîmpul victoriei de Olimpiodor Spancioc domnului Iorgu Căuș, suna în superbul ei laconism:

„Triumf stop"

Răspunsul domnului Iorgu Căuș sosi a doua zi, tot atît de laconic:

„Bravo stop"

iar a treia zi, probabil după o mai îndelungă chibzuială în cursul nopții la „Cirlanul de Aur" *(la nuit porte conseil),* d. Iorgu Căuș telegrafie un al doilea mesagiu, ceva mai dezvoltat și mai explicit: *„Așteptați stop sosesc joi Hercule accelerat 44 stop Nu deranjați manifestație gara stop Prefer incognito stop Părinte stop Iorgu stop".*

În aceeași zi, factorul mai aduse o telegramă transmisă de către oficiul P.T.T. Bazargic: *„Bravo Văcuțo stop Sosesc curînd stop Lache stop".*

Plutonierul-major reangajat, Lache Căuș, omitea să lămurească dacă voia și el să sosească incognito sau dacă dorea să fie primit cu fanfară în Gara de Nord. Brav ostaș, se socotea desigur capabil să înfrunte orice manifestațiuni, călit în lupte și învîrtoșat sub scut.

A doua zi după festivitățile încoronării, Hotelul „Serai-Palace" rămăsese gol și trist. Toate odalistele respinse își strînseseră catrafusele și plecaseră fără glorie, pe furiș, în zorii plumburii ai zilei, cu biletul de tren plătit — vai! — din pungă proprie, fiindcă generozitatea d-lui Filip Filipovici prevăzuse transportul gratuit, fără retur.

Hotelul reveni la vechea lui înfățișare și la mediocra lui destinație.

După ce se potoliră miasmele de voluptuoase parfumuri și de apă caldă și săpun, de colonie și de pomezi culuoarele fura din nou cutreierate de adierile dinspre cabinete și de mirosul de varză călită, care cobora insinuant de la mansardă, unde rîndașii și madamele își preparau *menu*-ul la *Primus.*

Portarul trecu în registre clientela sa obișnuită: comis-voiajorii care soseau cu geamandanele plate de mostre și familii de provinciali

care își transportau de acasă, în ziar unsuros, o duzină de ouă răscoapte și un pui fript, pentru a economisi un dejun pe zi.

În această bruscă decadență, Hotelul „Serai-Palace”, oricît ar fi fost el de serai, nu corespundea atmosferei de fast și condițiilor de confort cerute, pentru a adăposti un cap încoronat.

D. Filip Filipovici, prevăzător prin instinct și organizator prin experiență, luase și în aceasta direcție măsuri.

Rezervase din timp un apartament, mobilat și amenajat după toată arta interiorurilor care apar în filmele de cinematograf.

Era un apartament fotogenic.

Cu mult lumină, ferestre largi; divanuri turcești, scoarțe românești, icoane bizantine, oale săsești, blidare săcuiești, lăzi brașovene, candele rusești, șaluri persiene, oglinzi venețiene, arme arabe, tablouri müncheneze, porțelanuri chinezești, ștergare argeșene, fote bănățene, estampe Japoneze, draperii marocane și confort american.

O subretă isteață și nostimă, care de altfel concurase, fără succes apreciabil, trei ani la alegerile de *Miss* ale *Ilustrației colorate,* fu pusă la dispoziția Margaretei Căuș. Iar Bily Marcus, fotograful *Ilustrației colorate,* sosi imediat cu cearșaful negru în cap, să scoată o duzină de poze din ciclul: *Miss România în apartamentele sale.*

Miss România în fața oglinzii. *Miss România* citind. *Miss România* în costum național. *Miss România* luînd cafeaua cu lapte. *Miss România* jucîndu-se cu cățelul său favorit (căci Margareta fu nevoită să adopte și un cățel favorit cu părul în ochi și cu incontinență urinară). *Miss România* vorbind la telefon, scriind un răvaș, discutînd cu secretarul nostru etc., etc.

Apartamentul fu invadat imediat de florile adoratorilor și de 1001 cadouri ale viitorilor furnizori care așteptau autografele respective: cutii de pudră, apă de păr, unguente pentru obraz, alifii epilatoare, bandaje igienice, vată hidrofilă, canule de irigator, mațe de gumă, vinuri tonice, pilule orientale pentru sîni, pilule mexicane pentru slăbit, sare de baie, pomadă anticor, vopsea pentru păr, antisuder și

alte produse numeroase și diverse ale industriei naționale și mondiale, create și propiciind întru întețînerea și perfecționarea frumosului feminin, nud sau costumat.

Aceste cadouri se înălțau cu fiecare zi în piramidă, iar toate erau însoțite de înduioșătoare implorări ca *Miss România* să le experimenteze imediat și să-și dea tot atît de urgent avizul asupra eficacității lor fulgurante.

Subreta, fată deșteaptă și cu experiență (fiindcă mai servise încă două foste *Miss Românii)*, le colecționa în cameră, și cînd aduna un stoc apreciabil, le vindea pe un sfert de preț, punînd deoparte bani albi pentru zile negre, după cum povățuiește înțelepciunea populară.

Nu săvîrșise cu aceasta un act ignobil și condamnabil, cum s-ar părea la prima superficială vedere.

Ci dimpotrivă, făcea dovadă de iubire și de fidelitate față de noua sa stăpînă.

Înlăturîndu-i din cale, cu sistemă și cu prevedere, aceste arme cu două tăișuri ale frumuseții, o păzea de tentația să le experimenteze; imprudență cu urmări catastrofale și cu rezultat fatal.

Ce-ar fi rămas oare din *Miss România,* de toți adorată, divină și superbă, dacă într-adevăr ar fi încercat pe gingașa piele proprie toate apele, alifiile, lapții, spumele de obraz, pomezile epilatorii, pilulele orientale și ceaiurile mexicane?

Chiar dacă am admite că, prin miracol, ar fi scăpat cu viață, în loc să moară în chinuri și zvîrcoliri, nici un miracol din lume n-ar fi putut s-o apere de celălalt deznodămînt, sigur și irevocabil. Într-o singură zi ar fi căpătat înfățișarea soacrei lui Sesostris, din a XII-a dinastie a faraonilor, dezgropată cu ocazia ultimelor săpături pe țărmul Nilului.

De altfel, chiar d. Filip Filipovici interzisese cu asprime *Miss României* să se atingă cumva de vreunul din produsele pernicioase pentru care acorda atît de gentile autografe. Toate interesele sale și

ale cultului estetic îi dictau să-și conserve *Missa* intactă, trei sute șaizeci și cinci zile la țanc. După acest termen, *Miss România,* redevenită Margareta Căuș, pur și simplu, n-avea decît să se ungă cu oricîte pomezi și să bea oricîte ceaiuri. Nimic n-o mai putea opri. Înceta să mai aparțină poporului.

Margareta, fată bună, se supuse.

Ea se dădea pe obraz cu lapte de castravete, produs al industriei casnice, fabricat cu mînă proprie de cucoana Aglăița, regina-mamă.

Olimpiodor Spancioc, în calitatea sa echivocă de principe consort, ca și soțul reginei Olandei, nu fu acceptat în programul tuturor festivităților, decît ca un figurant accesoriu și, adesea, indezirabil.

Rămăsese la „Serai-Palace”, dar căpătă autorizația să descindă de la mansardă, obținînd o cameră lîngă: „W. C. Toaletă”

De acolo, auzea prin peretele subțire intermitentele șuvoiri ale apei slobozite din rezervor cînd vreun pasager al „Seraiului” trăgea de lanț. Zgomotul tumultuos al apei îi inspiră o frumoasă baladă: *Balada Niagarei,* pe care o transcrise pe curat în albumul de poezii.

Tot el, ca principe consort fără ocupații și obligații de stat, fu delegat de Margareta să meargă la gară și să-l primească pe d. Iorgu Căuș, în joia cînd își anunțase sosirea cu acceleratul 44.

Miss România n-avea răgaz. Nu-și aparținea. Programul din condica d-lui Filip Filipovici nu dispune de ore pierdute pentru asemenea manifestări de iubire filială, foarte lăudabilă, dar cu totul infructuoasă.

Olimpiodor Spancioc se înfățișă așadar pe peronul Gării de Nord și se plimbă dintr-un capăt într-altul, printre vînzătorii de ziare, care îi băgau sub ochi cu o insistență diabolică, de 60 ori pe minut, *Ilustrația colorată,* cu fotografia Margaretei pe copertă și cu alte fotografii cvasi nude, în interior.

Acceleratul sosi.

D. Iorgu Căuș făcu semn triumfal cu batista din ușa vagonului. Descinse însoțit de junele Hercule, care făcu un prea frumos salt în

spatele unui hamal.

Domnia-sa purta redingotă sub palton. Redingota, cu butoniera însîngerată de panglica ordinului român care se onorase, onorînd părintele *Miss României.* Hercule purta costum de marinar, cu beretă albastră, pe care stătea scris cu litere de aur numele crucișătorului *Invincibilul!*

D. Iorgu Căuș își îmbrățișă viitorul ginere cu un gest larg și patetic, de exilat care s-a întors pe pămîntul patriei o dată cu căderea tiranilor.

— Dar Văcuța? întrebă.

— Te roagă s-o ierți. Nu poate veni. Are program! surîse amar Olimpiodor Spancioc.

— Ce fel de program? Nu pricep! ridica d. Iorgu Căuș nasul vinețiu, care devenise încă mai borcănat și cu vinele mai evidente, după nopțile îndelungi cît sărbătorise triumful Văcuței, la „Cîrlanul de Aur".

— Mai știu eu ce program? oftă Olimpiodor Spancioc. Vizite, expoziții, recepții, cumpărături...

— Și cum o lași singură? întrebă sever părintele îngrijorat.

— Ce pot să-i fac? Crezi că mai ascultă de mine? Crezi că mai are vreo trecere cuvîntul meu?... D. Filip Filipovici e un om teribil!... Și mai există acolo o secătură, un fel de famen, unu Tony Bar... Ei o conduc! Ei o poartă!

— Aceasta nu-mi place! declară ferm d. Iorgu Căuș.

— Nici mie! mărturisi sincer Olimpiodor Spancioc.

— Am să fac ordine! amenință părintele Margaretei. Nu merge așa! Eu nu admit!

Logodnicul *Miss României* dădu din cap neîncrezător. El devenise acum mult mai sceptic decît d. Iorgu Căuș, biet provincial cu idei înapoiate și cu naivitatea lui de scoverzean.

Se urcară în automobil. Hercule ținu neapărat să meargă alături de șofer, în față. D. Iorgu Căuș îi acordă această autorizație, cu

mărinimie. Mezinul era favoritul său.

Pe drum, explică de ce l-a adus la București.

— Am citit că Marele Voievod Mihai face ore de clas cu zece elevi din toată Romania, aleși pe sprînceană. Aceasta-mi place! E bine să-și cunoască poporul de mic. Mai ales dacă profesorii vor fi știut să-i aleagă colegi numai din elementele de elită. De aceea l-am adus și pe Hercule. În calitate de frate al *Miss României,* pretind să fie primit și el printre camarazii lui Mihai... Cer audiență la palat. Merg cu Văcuța împreună. Îl îmbrac pe Hercule în costum național. Trebuie să-l primească! Nu uita că sînt decorat și că familia noastră veche, singura care mai reprezintă noblețea națională are drept la acest lucru. Nu pe noi ne onorează Voievodul, ci noi îl onorăm pe el! Aceasta trebuie să le-o spun verde. Străbunul nostru, Toma Căuș, a făcut pentru țară măcar tot atît cît regele Carol și regele Ferdinand. Dacă nu întorcea el aripile armatei turcești, învingeau păgînii. Cădeau în robie. Adio Moldovă! Adio Țară Românească!... Cred că ai înțeles aceasta din interviul Văcuței. Mi-a plăcut. Cine a cercetat documentele?

— Care documente?

— Documentele de la Academie, în legătură cu luptele lui Toma Căuș și cu moșiile pe care i le-a dat Ieremia Movilă... Aceasta e ceva foarte interesant. Bănuiam eu de mult că trebuie să existe undeva. Îmi pare bine că au fost găsite. Pornim proces!

— Ce proces? începea să înțeleagă din ce în ce mai puțin Olimpiodor Spancioc.

— Cum ce proces? se indignă d. Iorgu Căuș. Îmi pare rău că n-ai de fel cap juridic. N-ai citit în *Ilustrația colorată,* negru pe alb, care e origina familiei noastre?

— Hatmanul Căuș...

— Da! Hatmanul Toma Căuș! Și cu aceasta te-ai declarat mulțumit?

— De!...

— Cum de!?... E scandalos, domnule, că nu pricepi nimic! Dar, omule al lui Dumnezeu, dacă familia noastră a fost întemeiată de hatmanul Toma Căuș și dacă hatmanul Toma Căuș, pe lîngă averea lui personală, a primit de la Ieremia Movilă douăsprezece căușe de galbeni și patru moșii cît au putut înconjura în galop patru cai într-o zi, unde-s moșiile? Banii, înțeleg. Cu galbeni a ctitorit biserici și mănăstiri. Poate a mai cheltuit și el. Nu-l condamn. Treaba lui! Dar pămîntul nu dispare. Patru moșii nu-s fleac... Unde-s? Te rog să-mi spui și mie, unde sînt cele patru moșii ale lui Toma Căuș, marele Hatman?

— Nu știu... mărturisi Olimpiodor Spancioc, umilit de propria sa ignoranță.

D. Iorgu Căuș rîse înveselit, lăsîndu-se pe spate în automobil.

— Cred și eu că nu știi, fiindcă n-ai cap juridic. Numai vezi că eu, puișoriile, în treizeci de ani de grefă și arhivă, am căpătat altfel de cap... Am văzut multe și nu sînt o mămăligă, să mă prostească oricine... E simplu ca bună ziua. Moșiile au fost, există!... E vorba să vedem în ale cui mîini au intrat. Și cu ce drept le stăpînește. Cu ce acte de proprietate pot face dovada că nu le stăpînesc prin rapt, prin dol, prin fraudă, prin violență?... Aici stă toată chestia, puișorule! Eu ți-aș cam putea spune și fără documente cum a devenit cazul. Am oarecare indicații... Pe vremea fanarioților, neamul nostru a fugit peste graniță — asta o văd cum te văd — de scîrba grecoteilor. Și grecoteii au pus stăpînire pe pămîntul nostru... Pe urmă, în surghium familia a sărăcit. Oamenii au pierdut legătura cu țara. Au dispărut actele, uricile și hrisoavele. Cînd s-au întors, strănepoții lor n-au mai știut ce drepturi au și cum să și le apere.

De asta am venit. Consult un avocat. Pe Micescu, ori pe Periețeanu, ori pe Aznavorian sau altul. Și începem proces. Merg pînă în pînzele albe... Ce zici la asta?

— Nu zic nimic! mărturisi Olimpiodor Spancioc, care, convins și el de dreptatea lui Iorgu Căuș, se gîndi să înceapă un lung poem

dramatic, inspirat din viața boierilor autohtoni, plecați în pribegie sub urgia fanarioților.

— Te cred și eu că nu poți zice nimic! triumfă d. Iorgu Căuș. Nici tribunalul n-are să aibă ce spune la asta. Dreptatea, dragul meu, iese la suprafață ca untdelemnul. După o sută, două, trei sute de ani. Tîrziu! Dar tot iese... Altfel degeaba ar mai fi justiție și ne-am mai sacrifica noi viața, în slujba justiției... Începem luptă mare, puișorule!

— Am ajuns! anunță Olimpiodor Spancioc.

CAPITOLUL VI - *„Vin și hunii, vin și goții...”*

D. Iorgu Căuș și Hercule, se instalară cu autoritate în apartamentul *Miss Romàniei.* Dormeau în sufragerie, pe divan. D. Iorgu Căuș descoperi în bufet diferite butelii, lungi, late sau pîntecoase. Toate conținînd lichior, aperitive, țuică, ameruri și mastică de Hio, trimise, delicat omagiu, de diverși fabricanți, pentru a obține aprobarea autografă a reginei.

D. Iorgu Căuș le gusta și le aprecia.

Dimineața pornea în oraș, după cîteva păhărele zdravene, care, înghițite pe inima goală, îi colorau, imediat, realitatea într-un trandafiriu foarte optimist și-i dădeau aripi la picior. Hercule descoperi la rîndul său un foarfece și începu să taie ilustrațiile de pe ambalajul cutiilor de pudră și al borcanelor cu alifii, inaugurînd un album pc care intenționa să-l prezinte cadou Marelui Voievod Mihai, în prima zi a cunoștinței.

Margareta sosea seara tîrziu și pleca dimineața devreme, căci așa cerea programul d-lui Filip Filipovici. Avu totuși timp, printre picături, să afle vești de acasă, de la fiecare membru al familiei și informații precise, asupra uimirii, entuziasmului și mîndriei care au zguduit tirgul Scovarză la știrea proclamației sale.

E drept că aceste informații nu le ceruse, indiferența ei nelimitată și olimpică nu se clătina pentru atît. Le află, fiindcă d. Iorgu Căuș și Hercule umblau după dînsa din cameră în cameră să-i povestească în fiecare moment un amănunt nou, iar cînd Margareta se închidea în baie, i le transmiteau prin ușa închisă.

— Văcuțo, asculți?

În baie șuroiau robinetele.

— Da, tată! spune...

D. Iorgu Căuș spunea.

Povestea, prin scîndură rezonantă a ușii, cum a plîns de emoție Aglăița, ce-a scris Țicu Grümberg-Florin, în numărul special al *Fulgerului.* Cum doamna Cleo Colonel Roboteanu s-a îmbolnăvit de beșica fierii, la ideea că, dacă nu exista „lucrătura” lui Armand Grindey, acum ar fi plecat sigur la Paris și în America cu Elis, aleasă *Miss România;* povestea cum o delegație de cetățeni, în frunte cu prefectul Sache Blîndu, se pregătește să sosească în capitală pentru a aduce *Miss României* omagiul orașului său natal și pentru a merge apoi împreună în audiență la rege, să ceară diferite credite pentru județul și orașul de origine al celei mai frumoase fete din România Mare...

Povestea, turna în păhărel conținutul buteliilor din bufet și-l dădea peste cap. Povestirea se anima în raport direct cu numărul paharelor...

— Asculți, Văcuțo?

— Ascult...

Dar *Miss România,* în scăldătoare, auzea numai vag ecoul acestor peripeții și proiecte. O lăsau rece. Tîrgul Scovarză îi părea un oraș depărtat și imprecis; o localitate himerică de pe alt tărîm. Concetățenii ei se prefăcuseră în fantome fără ființă aievea. Nici înainte n-o preocupa ce spunea Țicu Grümberg-Florin și ce făcea doamna Cleo Colonel Roboteanu; ce gîndesc, ce doresc, ce vor.

Dar acum, viermii aceștia — rămași în obscuritatea și mediocritatea lor, în tîrgul lor cu uliți sparte și cu luminile chioare, cu intrigile și cu pasiunile lor, cu satisfacțiile lor netrebnice și cu suferințele lor de calici —, îi apăreau așa de ticăloși și de neînsemnați, încît își jura să nu se mai întoarcă niciodată acolo.

Pentru o regină aclamată ca dînsa și iubită ca dînsa, ar fi însemnat un trist și injust exil.

Se înfășura în halat și se întindea pe divanul de mușama, cu fața în sus, cu privirea ei divină și goală în tavan.

— Asculți, Văcuțo?

— Ascult...

Torpoarea băii o învăluia ușor și plăcut.

Atunci numai savura pentru ea singură avantajele regimului monarhic absolut.

Acasă, în Fundacul Fierbinți, nu se îmbăiase din frageda copilărie decît foarte rar și întotdeauna în rate, parțial, într-un ciubăr sau în balia de rufe.

Acum, cea dintîi grijă dimineață era să poruncească subretei să prepare scăldătoarea, iar cea dintîi — și de altfel unica ei voluptate — era să somnoleze cu mădularele moleșite și cu toți porii pielei ventilați.

Făcea baie pentru tot trecutul, pentru toată familia Căuș și pentru tot tîrgul Scovarză.

La ușă o aștepta Hercule. Cum se elibera cada, o ocupa cu un răcnet de triumf; începea să se bălăcească, să arunce stropi, să gîfîie și să chiuie sub proașca dușului, pînă cînd subreta, alarmată de aceste manifestațiuni zgomotoase, apărea să vadă ce s-a întîmplat.

Îl scotea din apă cu aspre admonestațiuni, care jigneau amorul propriu al fratelui de regină.

Hercule replica înjurînd.

Subreta — oroare! — îl lovea fără să-și dea seama, nenorocita, că atrage asupra ei toate sancțiunile severe ale Constituției și ale Codului penal, care prevăd grele osînde pentru crima de Lèse-Majestate.

Intervenea d. Iorgu Căuș. Se isca conflict. Pînă cînd subreta se alegea cu o morală bine simțită, iar Hercule era trimis în pielea goală, prin vastele apartamente, să se îmbrace și să foarfece gravuri și prospecte.

Miss România n-avea timp să ia aminte la aceste scene domestico-familiare. Pleca să execute programul d-lui Filip Filipovici și să

traverseze în sus și-n jos străzile capitalei, în aclamațiile neostenite ale poporului.

D. Iorgu Căuș îl lua pe Hercule de mînă și se scufundau amîndoi în marele anonimat al capitalci. Pe dînșii nu-i aclama nimeni. Nici măcar nu-i fotografiase cineva. D. Iorgu Căuș începu să capete și el un surîs amar, identic cu al lui Olimpiodor Spancioc.

Dar nu se descuraja.

Sosi în acel timp și Lache, precum anunțase. În uniformă nouă, cu nasturii de alamă scînteind ca aștrii cerești și cu pintenii zăngănind o dulce muzică argintie, se instală în despărțirea din apartamentul *Miss României,* numită *Studio,* probabil fiindcă nu folosea la studiat nimic.

Se instală și, răsucindu-și mustăcioara pană de corb, începu o mișcare savantă de împresurarc asupra subretei, trecînd cu rapiditate la ofensivă; de la ocheade la fapte. Învăluind cu mîinile corpul inamicului, izbuti să obțină o zdrobitoare victorie. Inamicul se predă. Lache nu se mulțumi cu capitularea. Pretinse un bir cotidian de cîțiva poli — solda trupei de ocupație.

Venise să se bucure în chipul cel mai dezinteresat de triumful Văcuței. Dar în același timp își făcuse socoteala că privilegiul situației excepționale de frate al *Miss României* nu merită să rămînă nefolosit. Pentru Văcuța pătimise trimis în surghiun; prin Văcuța cerea să fie reintegrat în vechile sale drepturi. Strămutat în garnizoana natală și chiar înaintat, pe sfînta dreptate reparatoare.

Planul era simplu. Identic cu al domnului Iorgu Căuș. Va merge la ministru, cu *Miss România. Miss România* își va trimite cartea de vizită. Ușile se vor căsca de perete. O dată pătruns înăuntru, nu mai era nevoie de cuvîntul Margaretei. Vorbea el. *Miss România* îi trebuia numai ca iarbă a fiarelor, care deschide lacătele, și ca sprijin moral.

Dar *Miss România* nu-și mai aparținea.

Cu atît mai mult nu mai aparținea familiei.

Această descoperire dădu loc la reflecții amare și la cîteva scene familiale din cele mai triste, cum istoria a mai înregistrat multe în decursul veacurilor. Intrigi, dispute și scandaluri de palat, care au zguduit întotdeauna dinastiile.

— Văcuțo, nu te-am știut ingrată!... rosti cu durere Lache, la prima dezamăgire.

— Eu stau aci de o săptămînă! interveni d. Iorgu Căuș. De o săptămînă mă amîni și mă porți pe drumuri. Nu mai cer. Pretind! Ai datorie sacră față de familie. Uite, fratele tău mai mare!... Uite, fratele tău mai mic!...

În clipa aceea, fratele mai mic, Hercule, apăru cu pantalonii descheiați, scoțînd un țipăt sfîșietor și alergînd roată dintr-o cameră în alta, ca un mînz, pus întîia oară la manej.

— Ce s-a întîmplat? Ce este? strigară într-un singur glas d. Iorgu Căuș și Lache, sărind în picioare ca un singur om.

— Arde! Mă arde! Mă arde! răcnea Hercule fugind și, din fugă, ridicîndu-și și scăpîndu-și pantalonii pe vine.

— Ce s-a întîmplat, nenorocitule?

— Mă arde! Ma arde!...

— Ce-a fost? Ce este? pătrunse după el d. Iorgu Căuș, cu o foarte explicabilă alarmă paternă.

Abia după ce se răcori, Hercule putu povesti întîmplarea. Din prospectele și mostrele depozitate la cămară, alesese cîteva foi de hîrtie muiată în muștar. În destinația lor inițială, aceste foi se pretindeau leac suveran împotriva răcelii, tusei și junghiurilor. Dar Hercule, printr-o eroare de interpretare datorită ignoranței și juneței lipsite de experiență, le schimbă destinația. Le luă drept hîrtie subțire, pentru o întrebuințare cu totul intimă. Iar hîrtia de muștar își îndeplinea misiunea. Ardea. Arse.

— Privește! spuse d. Iorgu Căuș, întorcîndu-se din baie și arătînd spre încăperea unde Hercule rămăsese să-și potolească jăratecul. Privește, Văcuțo, ce faci din fratele tău! Din copilul meu! Ne atragi

aci și ne lași să pierim asasinați! E o crimă... Este nedemn. Străbunul nostru, hatmanul Toma Căuș, te-ar blestema din mormînt, să vadă atîta ingratitudine, la o făptură, sînge din sîngele lui și os din osul lui...!

— Eu plec! întrerupse *Miss România,* care ascultase cu cel mai desăvîrșit calm și cu pălăria pe cap. Plec. Am program.

A doua oară, scena se repetă cu Olimpiodor Spancioc. Logodnicul își exprimase doleanțele sub o formă mult mai ocolită și poetică, într-o romanță intitulată: *„Nu fi ingrată, Miss!..."*

Domnul Iorgu Căuș îl întrerupse:

— Îți pierzi timpul, puiule! Ce-i umbli Văcuței cu floricele? Spune-i direct! Dă-i pe drumul cel mare.

Olimpiodor Spancioc n-avu curaj. Închise albumul și suspină în tăcere, înălțînd spre tavan ochi de martir.

Atunci se oferi d. Iorgu Căuș să-i spună direct *Miss României* ceea ce logodnicul îmbrăcase în viers dureros:

— Uite la el!... Vezi în ce hal l-ai adus? E jigărit ca un motan în săptămînă brînzei. N-ai inimă? Te-ai tocmit slugă la acest Filipovici, de ești toată ziua la ordinele lui? Și ce-mi caută în casă de dimineață pînă în noapte, ticălosul celălalt, domnișorul Tony Bar? Un mușunachi, o secătură spilcuită, un om de nimic, un pezevenghi...

— Un famen! adăugă Olimpiodor Spancioc ceea ce-l durea pe el.

— Da. Un famen și un parșiv! Ce-mi caută pe aici? De unde l-ai scos?

Văcuța tăcea, privind în gol, cu sublima ei seninătate. Ea nu-l scosese de nicăieri. Și, de altfel, acest Tony Bar îi era tot atît de indiferent ca și d. Filip Filipovici. Îi primea, îi asculta, li se supunea; fiindcă acesta era rolul ei de *Miss România,* și fiindcă *Miss România* devenise prin ei. Că-i primea, că-i asculta și că li se supunea lor, acestea făceau tocmai dovada cea mai netăgăduită că nu era ingrată.

În clipa aceea explodă în cameră, ca și data trecută, Hercule, zbierînd. Făcu de trei ori roata, răcnind și smulgîndu-se de păr.

— Mă arde! Mă arde!

Și tot ca data trecută, dispăru în baie. Cunoștea acum efectul calmant al dușului.

D. Căuș și Lache nu se mai alarmară ca în celălalt rînd. Își cam închipuiau ce s-a mai întîmplat. În cămară se afla un vraf de pachete cu hîrtie de muștar. Deci Hercule mai avea de lucru pînă să epuizeze tot stocul.

Se înșelaseră.

De data aceasta, Hercule apăru după dușul prealabil și răcoritor, mai speriat de cum intrase. În loc să se calmeze, urlă:

— Cade! Cade! Iote cum cade!

— Ce cade, nenorocitule? se uita d. Iorgu Căuș spre tavan, așteptînd să-i cadă candelabrul în cap.

— Părul!... Cade tot părul! răcnea Hercule, scoțînd șuvițe din cap și lepădîndu-le pe covorul persan.

Șuvițele se desprindeau mai ușor ca mustățile postișe ale actorilor, după ce-au fost muiate în vaselină.

Hercule descoperise un borcan de pomadă epilatorie și o experimentase în doze masive, pe cap propriu. Rezultatul a fost uimitor și ar fi putut servi drept cea mai bună reclamă pentru produsul „Electric”, sub o fotografie reprezentînd victima după întrebuințarea pomadei noastre No. III.

Hercule oferi privirilor, în loc de vechiul său cap cu prea vigurosul său păr leonin, o scăfîrlie lucie ca bila, pe care numai cîteva fire scăpate din cataclism alcătuiau o aureolă decolorată și diafană.

— Ne omori! Ne schingiuiești! Ne sluțești! gemu d. Iorgu Căuș, gîlgîind pe gît o jumătate din paharul cu lichior — căci acum nu se mai despărțea în toate aceste dezbateri de sticlele din bufet și consuma cu paharul mare. — Ne distrugi familia!... Te blestemă din mormînt hatmanul Toma!...

— Plec! anunță insensibilă Margareta. Am program.

Zise și închise ușa.

D. Iorgu Căuș ridică spre tavan brațele ocupate: unul cu sticla și celălalt cu paharul. Le ridică spre tavan, către cel de dincolo de tavan. Către cerul de unde hatmanul Torna Căuș vede și judecă toate acestea; judecă și condamnă, fără drept de opoziție, apel sau recurs.

CAPITOLUL VII - *Unde Olimpiodor Spancioc trece la inamic*

D. Iorgu Căuș nu mai putea tolera asemenea stare de lucruri.

În loc să-l tîrîie pe Hercule pe la diferite berării și localuri de aperitive, așteptînd pînă ce d. Filip Filipovici va lăsa cîtcva dimineți libere în programul *Miss României*, se hotărî să ia singur frînele conducerii și răspunderea evenimentelor.

Nu era nevoie să convoace un consiliu.

Se aflau toți în păr — minus Hercule, care era de față, dar nu mai avea păr.

Făcu apelul nominal, turnă un pahar plin ras, din sticlă, răsturnă conținutul pe git, își șterse mustățile și declară ședința deschisă.

— Tu, Olimpiodor — distribui rolurile — tu dai la tipografie să-mi facă imediat cărți de vizită. O sută! Carton moale, și vezi să iasă literele în relief. Să fie litere cu zimți, cînd tragi cu degetul pe deasupra, cum sînt cărțile pușlamalei celeia de Tony Bar.

— Famenul! rosti cu privire asasină Olimpiodor.

— Lasă fleacurile acuma. Nu ți-am dat cuvîntul! se rosti autoritar d. Iorgu Căuș, sunînd cu paharul pe masă, în chip de clopoțel prezidențial.

Pe urmă, întorcîndu-se spre Lache:

— Dă-mi hîrtie și condei, să scriu ce trebuie să nu lipsească din cartea de vizită.

Olimpiodor Spancioc oferi creion și o foaie din inseparabilul său album de versuri. Domnul Iorgu Căuș scrise:

Georges (Iorgu) Căuş
Funcţionar superior
Cavaler al ordinului „LUCEAFĂRUL”
şi ofiţer al mai multor ordine
străine

Tatăl Miss României,

Tg. Scovartza   Bucarest

Georges (Iorgu) Căuş
Funcţionar superior
Cavaler al ordinului „LUCEAFĂRUL”
şi ofiţer al mai multor ordine
străine
Tatăl Miss României,

Tg. Scovartza   Bucarest

Cercetă aspectul acestei compoziții de la distanță și de aproape, se declară mulțumit cu o plescăială de limbă în cerul gurii și se autorecompensă cu un nou pahar de lichid spirtos. Ștergîndu-și mustățile, continuă:

— Tu, Lache, te prezinți mîine dimineață la Ministerul de Război și la Palat. Ceri audiențe în timpul cel mai scurt. Anunți că n-am timp de pierdut! Iar tu, Hercule, îți scoți din geamandan costumul național, și de mîine dimineață să nu mai apari în ochii mei fără el. Trebuie să vadă dumnealor că avem cultul trecutului românesc și al portului național! Să înțeleagă că numele Căuș n-avea nevoie numaidecît de faima Văcuței. Sîntem ceva mai vechi. Să poftească și să citească dumnealor cronicile Moldovei!...

„Dumnealor” erau invizibili, dar toți au înțeles despre cine e vorba.

Erau toți indivizii coalizați împotriva ultimilor urmași de sex masculin din străvechiul neam al hatmanului Toma Căuș. Văcuța se dăduse de partea inamicului. Îi părăsise și îi uită, amețită de o glorie efemeră. Se puteau dispensa de dînsa. Îi foloseau numai numele și, mai ales, titlul.

— Ai fost la Academie? îl luă din scurt pe Olimpiodor Spancioc.

— Ce să fac la Academie? întrebă nevinovat Olimpiodor.

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de cînd am venit, am discutat doar tot chestiunea aceasta! Unde ți-s gîndurile? Te duci și cercetezi documentele. Extragi còpii. Avem nevoie de dovezi negru

pe alb că toți urmașii hatmanului Toma Căuș au fost deposedați de bunul lor, prin rapt, dol și violență! Documente precise, domnule! Le autentificăm. Mergem cu ele pînă la Casație. Aceasta c chestie mare, puilor! Ne pricopsim fără ticăloșii ăia de Filip Filipovici și Tony Bar. Domnișorul acela, secătura aceea, pușlamaua de București...

— Famenul! completă Olimpiodor Spancioc.

— Tată, ce e aceea famen? se amestecă în vorbă junele Hercule, cu o lăudabilă dorință să-și lărgească sfera cunoștințelor și să-și mărească vocabularul.

— Famen e un măgar care umblă după soră-ta! formulă d. Iorgu Căuș o definiție concisă și totuși cuprinzătoare.

— Atunci și nenea Olimpiodor e un famen! trase concluzia, cu o logică de fier, Hercule.

Și bucuros de această descoperire, începu să joace țonțoroiul prin apartamentele vaste ale *Miss României,* bătînd din palme și hlizindu-se cu tidva lui lucioasă ca bila:

— Ești un famen! Nenea Spancioc e un famen! Ha-ha! Bine-mi pare că te-am prins!

— Îți ordon să taci! porunci d. Iorgu Căuș, restabilind ordinea ședinței și respectul cuvenit principelui consort, devenit famen, subit. Piei din fața mea!

Hercule pieri din fața domnului Iorgu Căuș, trîntind ușile și fugind la subretă să-i confieze această odioasă descoperire.

Ședința continuă în liniște, pînă cînd președintele termină sticla cu lichior și stabili punct cu punct, cu un optimism crescînd, planurile campaniei viitoare.

A doua zi, tribul Căuș, însoțit de Olimpiodor Spancioc, porni în corpore și în pelerinaj pe la diferite autorități și oficii.

Sub conducerea fireasca a patriarhului cu redingotă, decorație și nas de dimensiunile și culorile pătlăgelei vinete *(Solanum ovigerum Aubergine. Picoplantze),* tribul Căuș fu văzut, cu începere de la această dată, în cele mai opuse și neașteptate extreme ale capitalei.

La Direcția Poștelor și la Palatul Regal, la Direcția Generală C.F.R. și la Președinția Consiliului de Miniștri, la Ministerul de Război și la Departamentul Justiției.

Pretutindeni, solidari și tenaci, se înfățișau în bloc și așteptau în corpore.

Cereau audiențe, prezentau petiții și memorii, se loveau de ostilitatea arogantă a portarilor galonați și de răspunsurile zeflemiste ale șefilor de cabinet, pudrați și monoclați.

Nu se descurajau. Plecau și reveneau a doua zi.

În scurtă vreme deveniră populari, înainte de a izbuti să străbată în cabinetul vreunui ministru ori al vreunui director general.

D. Iorgu Căuș văzu și aci o conspirație ostilă, pusă la cale de d. Filip Filipovici și de famenul sau secretar. Se înverșună și începu să vocifereze. Portarul îi împinse frumușel de spate. Porniră spre domiciliul lor temporar, să țină un nou consiliu.

În aceeași zi, *Colorația ilustrată* — revista adversă a *Ilustrației colorate* — publică o caricatură cu vădite intenții să compromită familia *Miss României,* aleasă de comitetele și comițiile domnului Filip Filipovici.

Caricatura reprezenta de d. Iorgu Căuș cu nasul său violaceu și cu mutra indivizilor de pe tablourile murale, care, editate de liga antialcoolică arată patetic pîna la înfricoșare, unde duce beția pe om. Lache Căuș era înfățișat în uniformă de vagmistru, iar micul Hercule, în costum național: cămașă cu fluturi, beretă de marinar, căci chelia sa precoce îl silea într-adevăr să nu se despartă de această insignă a navigatorilor fluviali și maritimi, distonînd complet cu restul portului românesc de strănepot al plăieșilor și hatmanilor.

Desenatorul zugrăvise acest trib la poarta unui minister, purtînd fiecare în mînă un sul de petiții; iar legenda răutăcioasă completa imaginea, prezentînd pe ultimii urmași ai hatmanului Toma Căuș ca pe o familie de pomanagii, operînd fără rușine, spre completa discreditare a noblei lupte întreprinsă de d. Filip Filipovici pentru a întrona cultul dezinteresat al frumosului feminin.

Tribul Căuș ignora această nouă infamie.

Dar d. Filip Filipovici luă cunoștință cu o legitimă indignare și bătu cu pumnul în birou:

— Nu tolerez! Trebuie să înceteze odată toată comediia! Familia aceasta de imbecili are să-mi compromită *Missa.*

— Mai ales logodnicul, caraghiosul ăla de Olimpiodor Spancioc! insinuă perfid Tony Bar.

— Logodnicul ca logodnicul, Ce-ți strică ție logodnicul? E un tip inofensiv. Și e bine ca *Miss România* să aibă un logodnic, ca să vadă lumea că am ales o fată serioasă, care să întemeieze o familie; nu o haimana de trotuar. Nu logodnicul strică aci. Indivizii ceilalți... Ia dă-mi telefonul, domnișoară Ortansa! Dă-mi casa *Miss României.*

Domnișoara Ortansa Protopopescu se execută. La capătul firului răspunse nevinovat d. Iorgu Căuș.

— Tocmai! Poftește-l încoace. Spune-i că-l aștept neapărat... Le hotărăsc în douăzeci și patru de ore să părăsească Bucureștii. Altfel ajungem de rîsul și de ocara lumii.

În timpul acesta, d. Iorgu Căuș, însoțit de tribul său complet, alerga la apel, cuprins de cele mai optimiste iluzii. Își făcuse socoteală că, în sfîrșit, directorul *Ilustrației colorate* s-a îndurat să lase cîteva dimineți libere Margaretei, ca regina frumuseții să se poată ocupa puțin și de destinul dinastiei.

Sc îmbarcaseră într-un taximetru și fiecare păstra în mînă sulul de petiții: Lache Căuș, cererea de mutare în garnizoana natală și de înaintare; Hercule, oferta de a studia cot la cot cu marele voievod Mihai; Olimpiodor, petiția de concediu timp de un an, cît calitatea sa de logodnic al Miss României îl silea să neglijeze serviciul său de impiegat C. F. R. cl. II; iar d. Iorgu Căuș, un sul mai gros de suplice și memorii, privitoare mai cu seamă la succesiunea hatmanului Toma Căuș, dispărută fără urme.

Toți descinseră din automobil grăbiți și urcară scările *Ilustrației colorate* în asalt avîntat.

. . . .

Spunînd, întinse revista adversă unde se lăfăia, pe o pagină întreagă, infama caricatură.

— Pardon! Să-mi pun ochelarii! se pregăti să privească d. Iorgu Căuș, cu o nevinovăție lipsită de orice bănuială.

— Aista-s eu! se bucură Hercule privind peste umăr. Aista-s eu! Uite și bereta! Uite și opincile mele. Uite și pe nenea Lache. Numai pe nenea Olimpiodor nu l-a făcut. L-a văzut că-i un famen și l-a pedepsit!...

D. Iorgu Căuș își încălecă ochelarii pe nasul vînăt și descifră desenul. Întîi nu înțelese. Citi legenda și trecu prin toate culorile curcubeului.

— Aceasta e o mișelie. Îi dau în judecată. Merg la jurați, domnule!

— Îl spintec cu sabia pe măgarul care a îndrăznit! amenință Lache Căuș, pipăindu-și mînerul armei omucide.

D. Filip Filipovici, cu mîinile în buzunările pantalonilor, se plimba dintr-un capăt în altul al biroului, așteptînd să potolească indignarea tribului Căuș.

Se întoarse de la fereastră și cuvîntă:

— Mai domol. Ce faci cu judecata, dumneata, domnule Căuș? Și ce faci cu spintecatul, dumneata, domnule plutonier? Un scandal mai mult... Iar noi n-avem nevoie de scandaluri. De aceea v-am chemat și de aceea vă hotărăsc să încetați. Vă rog să părăsiți capitala. Vă rog să nu-mi încurcați mie afacerile mele și să nu-mi compromiteți *Miss România.*

— Domnule, sora mea... întrerupse plutonierul Lache Căuș, pipăindu-și mînerul săbiei. Nu permit ca să...

— Nu te întreabă nimeni ce permiți și ce nu permiți dumneata. Nici nu mă interesează. Sora dumitale nu mai e sora dumitale. E *Miss România.* Are alte obligații și altă familie acum. Toată țara; aceasta e familia *Miss României!* De aceea, încă o dată, vă rog să o lăsați în pace și să vă întoarceți la treburile dumneavoastră. Eu am băgat capital și

muncă în afacerea asta. Nu înțeleg să-mi discreditați *Miss România,* care poate mîine va fi *Miss Europa* și chiar MISS UNIVERS. E în interesul dumneavoastră și e în interesul domnișoarei Margareta.

— Unde-i Margareta? Vorbești cu consimțămîntul ei? întrebă d. Iorgu Căuș, mototolind revista ilustrată.

— *Miss România* are program. Și eu n-am nevoie de nici un consimțămînt. Aci eu sînt stăpîn! Eu dictez! După un an, cînd nu va mai fi *Miss România,* poate face ce vrea; și dumneavoastră puteți să o compromiteți cum știți. Aceasta e. Am terminat.

— Știi dumneata, domnule, cu cine vorbești? se frămîntă pe scaun d. Iorgu Căuș. Dacă te-ar auzi străbunul meu, hatmanul Toma Căuș, n-ai mai cuteza să te exprimi în termeni care...

— Am spus că am terminat! întoarse spatele cu nepăsare directorul *Ilustrației colorate.*

— Domnule Tony Bar, se adresă d. Iorgu Căuș secretarului. Dumneata cunoști mai bine decît domnul Filipovici cine au fost străbunii mei. Singur ai scris. Te pun arbitru și te întreb dacă este posibil ca cineva să se poarte cu singurii urmași ai hatmanului Toma cum sînt ratați ei aci? E o adevărată ofensă. Dacă progresul ar fi progres și nu o minciună, l-aș chema acum la telefon pe străbunul meu Toma, să-i spun: „Hatmane, hatmane! Privește ce-au ajuns strănepoții din sîngele tău și os din osul tău! Privește cum sînt tratați în această țară de parveniți cei care ți-au purtat numele cu cinste și cu mîndrie!" Dar fiindcă nu pot să-i spun, te poftesc pe dumneata să-mi răspunzi la întrebarea mea... Nu pentru mine, dar pentru memoria hatmanului Toma, pot eu tolera oare să fiu tratat ca o slugă? Te rog răspunde-mi.

— Pînă una-alta, țin să te informez, domnule Iorgu Căuș, că nu există și n-a existat niciodată nici un hatman Toma Căuș... ripostă fără să clipească Tony Bar.

— Ceee faaaceee?

— N-a existat nici un hatman Toma Căuș. L-am inventat eu. L-am scos, uite de aci — făcu Tony un gest în aer, cum ar prinde un fluture invizibil —, l-am scos din văzduh și l-am pus pe hîrtie ca să dau un blazon de noblețe *Miss României.* Văd că nu m-ați înțeles.

— Domnule, te rog să încetezi această glumă! se supără cu totul Iorgu Căuș. N-ai să mă înveți dumneata cine a fost și cum a fost hatmanul Toma! Îmi cunosc eu mai bine strămoșii! Am acte, domnule, documente. Cu mine un merge. Mi-ați luat copila, acum vreți să-mi răpiți și străbunii? Să-mi batjocoriți numele? Ah? hatmane Toma, hatmane Toma! Ce vremuri și printre ce lume sînt osîndiți să trăiască cei cu sînge din sîngele tău și cu os din osul tău!... Am înțeles. Vreți să scăpați de noi. Poate ați dat de urma averii lui Toma Căuș și puneți la cale o nouă ticăloșie! Vreți să ne deposedați de dreptul noastru, prin rapt, dol sau violență? Poftim! Mergem la judecată...

— Deocamdată, vă rog să ne lăsați în liniște. Avem de lucru! vorbi d. Filip Filipovici. Nu vă rețin, Și mi-ar face deosebită plăcere, dacă aș afla că mîine ați plecat din București. Rămîi numai dumneata, domnule Olimpiodor Spancioc. *Miss România* are nevoie de prezența dumitale.

— Te dai cu dînșii? întrebă amar d. Iorgu Căuș.

Olimpiodor Spancioc înclină capul în pămînt. Tăcerea era o confirmare.

Lache și Hercule se strînseră lîngă patriarhul tribului Căuș, făcînd front și privind cu oroare la renegat.

— Bineee! Ne mai întîlnim noi! anunță amenințător d. Iorgu Căuș, ridicîndu-se și pornind spre ușă. Rămîneți cu bine, domnilor, în mocirla dumneavoastră.

Zise și se scufundă pe scări, urmat de plutonierul Lache Căuș, care-și zdrăngăni războinic sabia, și de junele Hercule, în costumul său național, cu ițari, cămașă cu altiță și bertă de marinar, pe care se afla

scris cu litere de aur, pe panglica albastră, numele crucișătorului neînvins *„L'Indomptable"*.

CAPITOLUL VIII - *„Ideal-Mery”*

Miss România își căuta în oglindă punctele negre de pe nas.

Era o oglindă mică doar cît o farfurioară dintr-un serviciu de cafea cu lapte, dar sticla bambată reflecta fiecare parte a obrazului în dimensiuni — ca să zicem așa — supranaturale.

Nasul, ochii, buzele creșteau în măsura ce apropia și depărta oglinda deformată, pînă ce păreau parcele din figura gigantă a faimoasei statui a libertății, care, la intrarea New Yorkului, întinde un felinar luminos spre Oceanul Atlantic, făcînd semnalizări vaselor cu whisky de contrabandă. Porii pielii se căscau adînci și largi, ca gurile craterelor răcite, din peisajul lunar, așa cum se vede închipuit în manualele de cosmografie și în romanele astronomice ale lui Camille Flammarion.

Totuși, nici o urmă de punct negru nu apărea la rădăcina nasului. Pielița *Miss României* era netedă, gingașă și pură, chiar examinată la microscop.

Margareta Căuș depuse oglinda pe măsuța de toaletă și începu din nou să citească prospectul cremei *Ideal-Mery*, „suverană împotriva punctelor negre”.

Prospectul parfumat afirma că nu există frumusețe feminină crutată de acești viermișori albi și grăsoși, care scot scăfîrlii negre cînd sînt apăsați între degete. Iar nasul *Miss României* dezmințea triumfal o asemenea insinuare calomnioasă. Era poate excepția care confirma regula.

Totuși, fiindcă așa cereau interesele d-lui Filip Filipovici, *Miss România* sună subreta, ceru toc și hîrtie și scrise:

„Crema *Ideal-Mery* este cea mai bună împotriva punctelor negre. Prin ea am devenit MISS ROMÂNIA. Întrebuințați numai crema IDEAL-MERY, produsul Institutului de frumusețe IDEAL din strada

Minotaurului No. 12 bis, deschis între orele 10—12; 3—6 și 8—10 seara.

(ss) „MARGARETA CĂUȘ”

Întinse autograful subretei, spunînd:

— Are să vină o persoană să-l ceară. Îl dai imediat. E ceva urgent. Așa m-a anunțat d. Filip Filipovici la telefon.

Se vede că Institutul de frumusețe *Ideal,* în dezinteresata sa grabă de a salva frumusețea feminină, nu admitea nici o clipă pierdută. De aceea solicită autografele de urgență.

Subreta citi cu familiaritate textul recomandației semnat de *Miss Romania* și declară cu scepticism:

— Acestea sînt palavre, domnișoară. Eu de doi ani întrebuințez crema *Ideal-Mery* și priviți rezultatul!

Spunînd, își apucă o nară între degete, strînse, și sub presiune dădu la lumină o adevărată colecție de larve minuscule cu gămălii negre în creștet, răsucite și încovrigate, care ar fi scîrbit complet amorul plutonierului Lache Căuș.

Lache Căuș, ca și întregul trib, se afla însă departe, reîntors în marele anonimat al urbei dobrogene de garnizoană. Iar subreta, care tînjea părăsită, îi scria acum declarații de fidelitate pe cotoare de mandat-poștal.

Împături autograful și spuse:

— Așteaptă o doamnă de mai bine de o oră. Mi-a spus să nu vă deranjez. Am poftit-o în salon.

— Ce fel de doamnă? întrebă Margareta Căuș placid.

— O doamnă trecută, dar foarte elegantă. N-a vrut să-și spună numele. Zice că vrea să vă facă o surpriză. S-a interesat și de dl. Iorgu Căuș și s-a bucurat cînd a aflat că a plecat... E o persoană foarte distinsă și bine. Numai *renarul* albastru de la gît, cred că face peste treizeci de mii de lei.

Subreta nu adăugă, probabil din discreție profesională, că doamna din salon îi păruse cu atît mai distinsă și bine, cu cît, de la primele cuvinte ale anchetei, îi strecurase discret în palmă o hîrtie de o sută de lei împăturită.

— Spune-i că vin imediat. În cinci minute sînt gata...

Miss România își pudră nasul și bărbia, își pulveriză parfum pe kimonoul japonez, își trase periuța cu negru pe gene și bețigașul roșu pe buze; pe urmă intră în salon să constate, *de visu*, cît de distinsă și bine e persoana care o aștepta de o oră și nu voise s-o tulbure din baie.

Vizitatoarea se ridică în picioare și o cercetă din tălpi pînă în creștet, prin ochiurile de sticlă ale unui *face-à-main*. Înălță din sprîncene și exclamă cu admirație:

— Bravos! sîntem mai pupuia decît ne arată fotografiile din revista javrei de Filipovici. Ești o bomboană de femeîe, fetițo!

Margareta se opri în prag, încruntîndu-și încondeietele-i sprîncene. Nu înțelegea cine e necunoscuta și cu ce drept îi vorbește atît de familiar.

— Cu cine am onoarea? întrebă glacial, așa cum, pe vremuri, cînd era numai domnișoara de la recomandate interne și externe oficiul P. T. T. tîrgul Scovarză, respingea declarațiile ofițerilor cavaleriști din garnizoană, cu un tăios: „Te rog să te retragi, domnule!”

Tonul, care face muzica, nu avu același efect.

Necunoscuta, în loc să se retragă intimidată, se așeză în jîlț și începu să rîdă, cu toți dinții ei prea frumoși ca să mai fie și naturali. Rîdea, și după ce dăduse drumul *face-à-main*-ului prins în lănțug de aur, își bătea înveselită genunchiul cu degetele încărcate de inele.

— Ce aer princiar, papușico! Cu ce ton mi-ai spus: „Cu cine am onoarea?”... Mai zi o dată! Ești într-adevăr delicioasă... delicioasă...

— Doamnă! reteză ofensată Margareta Căuș.

— Ce doamnă? Spune-mi pur și simplu tanti Mery sau tanti Marinica, dacă vrei. Căci îți sînt mătușă, fetițo! Sîntem din același

sînge... sau poate nu ți-a pomenit niciodată nimic despre numele acesta bețivul meu frate, Iorgu, și constipata mea cumnată, Aglăița?... Haide, păpușico! Spune că m-a zugrăvit ca pe o ființă pierdută... Spune ca își făceau cruce și își acopereau pudic ochii de cîte ori auzeau numele meu!...

Necunoscuta continua să rîdă cu o veselie răutăcioasă, bătîndu-și genunchiul cu vîrful degetelor ca pe clapele unui clavir.

Se opri și sări în picioare:

— Uite cu ce ochi privește la mine! Nu te teme, că nu te mănînc, bombonico. Lasă-mă să te sărut și lasă-mă să te privesc. Cînd te văd parcă mă văd pe mine, acum douăzeci de ani. Pe mine, încă în ceva mai bine... Ia spune, cîte capete de bărbați ai învîrtit pînă acum? Pe cine îl iubim mult și pentru cine sîntem gata să facem orice nebunie?

Necunoscuta o săruta, o răsucea, o privea, o pipăia, o ciocănea.

Margareta Căuș se lăsa sărutată, răsucită, privită și pipăită, fără să știe dacă trebuie ori nu să se lase sărutată, răsucită, privită și pipăită de făptura care, pe vremuri, aruncase oprobriul și rușinea asupra numelui Căuș.

— Știi că am vrut să vin și să te văd încă de acum două săptămîni, de cînd am înțeles din ziare că ești fata lui Iorgu? Te-am căutat la telefon și mi-a răspuns chiar Iorgu... Nu i-am spus cine sînt. Am preferat să aștept pînă pleacă... Am făcut bine, bombonico? Cred ca n-ai rămas o ipocrită și o stupidă, ca ilustrele mele rubedenii din tîrgul Scovarză!... Ar fi păcat, cînd ai un capital ca frumusețea ta și o publicitate ca aceea pe care ți-a făcut-o javra aia bătrînă de Filip Filipovici! Unde am avut eu norocul acesta pe vremea mea, sa-mi vină totul de-a gata?...

Tanti Marinica, devenită Mery, vorbea și gesticula repede, pipăindu-și buclele de păr atificial și oxigenat, ridicîndu-și și lăsînd să-i cadă pe umeri blana de vulpe albastră evaluată de subretă la minimum treizeci de mii de lei.

Că fusese frumoasă coz, se vedea bine după urmele devastate ale acestei frumuseți năclăită acum în dresuri și pomezi. Că fusese din altă stofă decît impasibila Margareta Căuș, se vedea bine după volubilitatea cu care cuvînta și după neastîmpărul febril care n-o lăsa să stea o clipă locului.

Margareta rămăsese înfiptă, de lemn.

Tanti Mery o luă de umeri și o apăsă să se așeze într-un jîlț.

— Să vorbim, bombonico! Să-ți povestesc ce-a fost și ce e cu mine, ca să spulber basmele născocite de ilustra mea familie. Spune drept, ce ți-au spus despre mine?... Că am fost o rea?... Că am făcut familia de rîs și de ocară?...

— Tata spune că ai fugit cu un circ! declară senin Margareta.

— Ei da! Am fugit cu un circ. Și ce e dacă am fugit cu un circ? N-aveam să rămîn și să muncesc într-o mizerie de oraș ca tîrgul Scovarză, să mă mărit cu un grefier de la tribunal și să-mi stric mîinile spălînd rufe și făcînd sarmale. Aceasta poate ar fi vrut dumnealor!... Atunci eram fată bună și onoram numele familiei. Așa e, bombonico?

— De! strînse din umeri Margareta, cu indiferența ei superbă, care o ținea departe de toate pasiunile și mizeriile lumii.

— Nu *de!* Răspunde: da, sau nu!

— Da. Adică nu. Poate că da...

— Vezi? Vezi că și tu te încurci? Nici tu nu știi ce ar fi fost bine sau rău? Aceasta, numai fiindcă ai trăit viața lor de viermi, care nu știu nimic și nu vor nimic. Ei, află, fetițo, că dacă rămîneam acolo, așa cum le-aș fi făcut cinste lor, aș fi regretat toată viața. Am fost ceva mai deșteaptă decît iubita mea cumnată Aglăița, care a rămas la vatră, să facă sarmale și să fabrice copii. Am fugit cu un circ, am lăsat circul și m-a iubit un colonel; am lăsat colonelul și m-a iubit un moșier; am lăsat moșierul și m-a iubit altul mai bogat... N-am stat degeaba. Și n-am fost o stricată, să arunc și să risipesc banii. Am învățat că în viața noastră nu se știe ce aduce ziua de mîine. De aceea

am economisit și am strîns. Am două case cu venit, pe numele meu. Mă rog, cîte case cu venit au iubitul meu frate și iubita mea cumnată? Am acțiuni... Mă rog, cîte acțiuni are Iorgu și Aglăița, cu morala lor?... Pe urmă, ca o femeie simțită ce sînt, cînd mi s-a trecut vremea, n-am înțeles să stau cu mîinile în sîn sau să cresc căței. Am făcut un institut de frumusețe, Institutul *„Ideal-Mery"...* A mea e crema *Ideal.* Pentru mine ți-a cerut secătura aia bătrînă de Filip Filipovici un autograf. Spune drept dacă te-ai așteptat la aceasta?

— Nu! mărturisi Margareta Căuș.

— Ei, vezi? Vezi că începi să mă înțelegi? Vezi că începi să-ți dai seama că n-am fost atît de stricată și haimana cum m-au zugrăvit ilustrele mele rubedenii rămase la sarmale și balia lor de rufe? Am făcut un institut de frumusețe, fetițo, și-ți pot garanta că am întreprins cea mai bună afacere din viața mea. Lucrează pentru mine o duzină de fete și nu mai dovedesc... Îți pot spune că am clientela cea mai distinsă. Neveste și copile de miniștri. Am și clientelă din corpul diplomatic. Tot ce are Bucureștiul mai distins. Gurile rele au născocit povestea că, în dosul firmei de frumusețe, se ascunde o casă de *rendez-vous...* Minciuni ordinare și invenții de invidioși. Pot eu să-mi opresc clientela mea să se întîlnească, dacă are poftă, cu cine vrea și cum vrea? Nu știu! N-am văzut! Nu mă amestec!... *À propos!* Este cineva care vrea să te cunoască numaidecît. Un om foarte bine. Putred de bogat... Și nobil, fetițo! Cel mai nobil caracter pe care l-am întîlnit vreodată! Vrea să te cunoască în modul cel mai dezinteresat. E un admirator al frumosului.

— Uiți că sînt logodită! grăi cu o legitimă ofensă Margareta Căuș.

— Ce-are a face? Logodna e una și ceea ce îți spun eu e alta... Mă rog, ce fel de logodnic? Cum se numește? Unde l-ai descoperit? interogă cu aviditate de jude instructor patroana Institutului de frumusețe *„Ideal-Mery".*

— Se numește Olimpiodor Spancioc și îl iubesc.

— Numele nu-mi spune nimic! declară tanti Mery, alias Marinica. Dar că îl iubești, e foarte prost, bombonico, și e o iluzie a ta. O femeie nu trebuie să iubească. Trebuie să se lase iubită și atît. Dacă iubește, e pierdută. Ți-o spun eu, cu experiența mea...

. . . .

— Poftește-l aci! porunci tanti Mery, luînd înaintea Margaretei.

Pe urmă, rosti ca pentru sine:

— Să-l vedem cum se prezintă la mutră acest domnișor!

CAPITOLUL IX - *Unde Olimpiodor Spancioc dă piept cu un nou inamic...*

Olimpiodor Spancioc era fiul operei sale și al unei spălătorese.

Adică tot ce poate fi, în materie de copil, mai natural.

Înscris în condica stării civile cu proveniența „din tată necunoscut" — căpătase în compensație un nume și un pronume asortate destul de bizar, dar asortate foarte sonor. Jumătate de filozof elin, jumătate de erou al novelei istorice *Alexandru Lăpușneanu,* nelipsită din nici o antologie a prozei naționale. Nu mai avea nevoie de un pseudonim literar. Se născuse pseudonim.

Aceste avantaje ale nașterii — cum îi spune poetic poporul „din flori" — implicau însă un dezavantaj îndestul de vizibil, căci nu există roză pe lume fără spini. Spinul lui Olimpiodor Spancioc apărea pînă la evidență de cîte ori veneau împrejurările să-și manifeste educația cu totul neglijată și foarte ghimpoasă.

Îi lipseau cei șapte ani de acasă. Exact acei pe care-i petrecuse jucînd țurca pe maidanul mahalalei natale, în tovărășia unor amici de copilărie, unii mai natu-rali, alții mai puțin naturali, dar cu toții ignorînd total ritualul monden.

Olimpiodor Spancioc nu știa cum să se poarte în lume. Se conducea după capriciu, fantezie și, mai ales, după inspirație. Zadarnic cumpărase o mică bibliotecă de manuale destinate să inițieze profanii în arta de a deveni gentilomi în douăzeci și patru de ore. La aceste nobile învățăminte, firea sa se dovedise cu desăvîrșire refractară.

Trecea prin viață ca un rebel, dînd buzna pe uși fără să bată, călcînd contemporanii pe bătături, utilizînd frecvent batista națională — adică degetul arătător secundat de degetul mare — în locul batistei de olandă cu monogramă; scobindu-se meditativ și melancolic în

nări, cu unghia, în plin salon, atunci cînd inspirația sa întraripată de poet ceferist îi purta cugetul pe alte tărîmuri. Atunci ochii săi pluteau în vag, iar degetul sfredelea activ ceea ce tratatele de anatomie numesc „fosele nazale”.

Era, cum vedeți, pur și simplu scîrbos.

Să nu vă cuprindă așadar mirarea că Olimpiodor Spancioc a intrat cu pălăria în cap în salonul logodnicei sale și că în regretabila lui lipsă de educație a neglijat să dea ziua bună doamnei necunoscute care stătea la taifas cu *Miss România.*

A intrat cu pălăria pe ceafă, a depus un sărut pe buzele logodnicei și s-a așezat într-un jîlț, scoțînd din buzunarul hainei ultimul număr din *Aripa Ceferistă,* unde apăruse, chiar în acea zi, ultimul său poem dedicat, firește, „Pentru M.C.”.

— Olimp! îl readuse Margareta cu o exclamație la realitate.

— Ce e, îngerașule?

— Nu vezi că mai este cineva în salon? Dă-mi voie sa-ți prezint pe logodnicul meu, tanti Marinico...

Olimpiodor Spancioc se ridică în două picioare și scoase pălăria de pe creștet.

— Foarte onorat, doamnă! o asigură, bătînd călcîiele.

Tanti Mery îi întinse sub nas o mînă grăsulie, parfumată și încărcată de atîtea inele, cîte ar fi făcut onoare unei vitrine de bijutier asortat din belșug. Pe urmă îl cercetă din creștet pînă în tălpi și viceversa, prin sticlele *face-à-main*-ului prins în lănțug. Dădu din cap decepționată. Bănuia ea cam cu ce fel de logodnic ar fi putut să-i sosească nepoata din urbea ei natală, dar nu și-l închipuise nici într-un caz atît de puțin arătos.

Totuși, rosti cu un surîs amabil, devenit, din fragedă junețe, profesional:

— Sînt foarte încîntată și eu, scumpe domnule Scolimbiodor Sbrancioc...

— Pardon! rectifică ofensat logodnicul la această maltratare a numelui menit să intre nemuritor în antologia poeziei ceferiste. Mă numesc Olimpiodor Spancioc... Olimpiodor. O-lim-pi-o-dor!
— Am înțeles, e un nume grec, mi-e cunoscut.
— A! Aveți idee atunci de filozoful elin care?... se bucură Olimpiodor Spancioc că a descoperit o intelectuală cu care să poată discuta ideile omonimului său atenian.
— Nu știu dacă era filozof sau nu! își continuă firul său tanti Mery. Poate dumneata ai cunoscut altul... Al meu avea birou pentru exportul cerealelor la Constanța... Aceasta, prin o mie nouă sute patru, o mie nouă sute cinci. Olimpiodor Kefalatos. Un grec foarte bine și galant cu damele. Dar zuliar nevoie mare. De la el am inelul acesta cu safir. Șaptesprezece mii, pe vremea aceea... Mi l-a făcut cadou după o scenă de gelozie... Așa era el, Dumnezeu să-l ierte! Seara, cînd îl apuca jaluzia, amenința că mă înjunghie, spărgea tot ce întîlnea în cale: pahare, oglinzi și farfurii; zbiera de se auzea pînă în vecini... A doua zi, venea spășit cu brațul plin de flori, își cerea iertare și după ce-l iertam, eram sigură cum te văd, că scotea din buzunarul vestei o cutioară de pluș — ba cu un inel, ba cu o brățară, ba cu un colier... Așa era Olimpiodor Kefalatos al meu... Tot despre el vorbești și dumneata?...
— N-am cu cine mă înțelege, cucoană! declară dezamăgit Olimpiodor Spancioc. Eu îți vorbesc dumitale despre un filozof elin de acuma vreo două mii de ani, dumneata îmi spui despre un grecotei care vindea țîri...
— Te rog, domnule! Kefalatos nu era grecotei de loc. Era un om subțire! Ai vrea dumneata să fii ca el!... Și nu era negustor de țîri. Era mare angrosist, dacă vrei să știi. Casa *Kefalatos et Maxudian,* care exporta zece, cincisprezece mii de vagoane de cereale pe an... Trebuie să cunoști că eu nu mă încurcam în vremea mea cu toți jegoșii. Am avut numai tipi bine la fizic și grași la pungă: colonelul Nicu Iordanidi, cel cu cai de curse; Carol Spodheim, feciorul

bancherului; Mitică Diamandescu, feciorul ministrului, care moștenise atunci vreo cinci moșii, peste douăzeci de mii de pogoane, numai arătură și pădure. Toți tipi unul și unul! Aveam ceva mai multă minte decît această nepoțică, frumoasă cum nu-i de nasul dumitale...

Spunînd, tanti Mery îl mai măsură o dată, prin sticlele ovale, din tălpi pînă în creștet și îi întoarse spatele, începînd să discute în șoaptă cu *Miss România.*

Olimpiodor Spancioc împături și puse în buzunar revista *Aripa Ceferistă,* cu care se prezentase să citească poemul dedicat Margaretei. Începu să se scobească în nas, nedumerit și meditativ.

De unde apăruse această tanti Mery, despre care nimeni nu-i pomenise vreodată nici un cuvîn în familia domnului Iorgu Căuș? Cu ce drept venea să pîngărească urechile pure ale Margaretei, povestind suveniruri odioase din trecutul ei galant?

Ca și d. Filip Filipovici, ca și Tony Bar, se înfățișase cu intenții ostile, vorbindu-i cu dispreț și tratîndu-l ca pe o cantitate neglijabilă. Avea dreptate d. Iorgu Căuș, care, fiindcă nu putuse suporta asemenea indivizi, se retrăsese mîndru în urbea lui, cu moravuri simple și cu tradiții patriarhale. Toți, aci, conspirau să-i răpească logodnica. El singur a mai rămas s-o apere, făcînd din pieptu-i un scut de fier.

Logodnicul *Miss României* se sumeți pe scaun, bombînd-u-și mușchii toracelui, în vreme ce vîrful degetului arătător căuta sub măsuța de toaletă un depozit ascuns, pentru a depune recolta explorărilor fructuoase din cele două fose nazale. Tanti Mery îl urmărise prin luciul oglinzii și, în șoaptă, înșira toate argumentele care să dovedească Margaretei că merita iubirea unui altfel de om.

— Uită-te la el, Margareto... Nici n-a învățat încă să se folosească de batistă. Ce-ai găsit la el? Frumos nu-i. Deștept nu-i. Situație n-are. Se vede după straiele de pe dînsul. Pariez că le-a cumpărat gata...

— E impiegat C.F.R. clasa II. Are să fie înaintat. Poate ajunge șef de stație! îl apără Margareta.

— Sigur. Pe Bărăgan. Să caște gura cînd trec expresurile... Meriți altceva, fetițo dragă...

— Sînt logodită și mă iubește, tanti...

— Ei, și! De cîte ori am fost logodită și cîți proști m-au iubit!

— Face poezii...

— Cu atîta mai prost pentru el! Am avut și eu unul care făcea poezii. N-avea cămașă pe el și făcea poezii, păcătosul! L-am primit în casă, fiindcă venise cu niște țipi bine, niște prieteni de-ai mei. Stătea într-un colț, cu degetele în claia de păr și dînd ochii peste cap. Vine o dată, de două ori, de trei ori, cu dînșii. A patra oară vine singur, îmi cade în genunchi și începe să-mi citească o poezie... M-am înduioșat. Eram proastă pe atunci. N-aveam experiență. M-am înduioșat și m-am lăsat sărutată... Ce mă costa? Dar dumnealui se întinde și începe să-și scoată haina... Cînd am văzut cămașa, m-a apucat alte alea! Nu se schimbase, jegosul, de două săptămîni... L-am trimis la baie și nu mi-a mai dat prin casă. Acuma cică-i pe la Academie. Premiu național! Poet mare! Să-i fie de bine! Poate la Academie îl primește și fără baie. La mine nu mergea, fetițo!... Eu, în locul tău, m-aș descotorosi de el să am mîinile libere. Tinerețea trece. Trebuie să te gîndești la ziua de mîine...

— Tanti Mery, sînt logodită și sînt fată cinstită.

— Cinstită, cinstită!... Cinstită în legea ei e și biata maică-ta. Adică, proastă... Ce-a făcut cu cinstea? O jumătate de duzină de copii.

— Șapte! rectifică Margareta din spirit de precizie.

— Șapte. Poftim! Șapte ploduri pe care i-a spălat, i-a cîrpit, i-a crescut; cu care și-a mîncat viața și tinerețea, văitîndu-se cu fiecare dimineață că nu-i ajung banii de coșniță. Cunosc aceasta. De asta am fugit și am scăpat. Ascultă-mă pe mine, copilo. Îți vreau binele și nimic altceva... Trimite-l la gara lui pe acest nărod și profită de ziua de azi... Am o persoană care vrea numaidecît să te cunoască... Un

admirator al frumosului... E putred de bogat... De cînd a aflat că-mi ești nepoată, se ține scai de mine... Ce pierzi?...

— Tanti Mery, ți-am spus că sînt fată cinstită. N-am greșit niciodată, nici cu logodnicul meu...

Tanti Mery rămase cu gura căscată și scăpă *faceà-main*-ul din mînă.

— Ce vrei să spui? Cum adică? Nu-i pretinde că nici logodnicul, măcar așa în joacă...

— Zău, tanti Mery...

Tanti Mery își ridică ochelarul în lănțug la nivelul ochilor și o privi cu o curiozitate admirativă vecină cu stupoarea, așa cum ar fi contemplat o apariție preistorică.

— Dar ești extraordinară atunci, fetițo! Aci e chestie mare... Niciodată, cu nimeni? Parol?

— Parol!

— Nemaipomenit! Aceasta n-am prevăzut-o... Numai în tîrgul Scovarză se mai găsesc asemenea fete... Se schimbă chestia, copilițo. Am s-o spun aceasta numaidecît persoanei despre care îți vorbeam. E rost să te procopsești pentru toată viața.

— Pierzi timpul, tanti Mery! declară Margareta Căuș cu toată fermitatea castității sale, care rezistase la toate ispitele. Am fost cinstită, rămîn cinstită.

Poate te ia în căsătorie...

— Sînt logodită. Nu știu cît îl iubesc eu pe Olimp, dar n-am de ce mă plînge de el.

— Al meu e putred de bogat! stărui tanti Mery.

— Poate să fie! Nu vreau să-l cunosc. Eu nu vreau să mai cunosc pe nimeni... M-am săturat de cînd cunosc atîția oameni, pe care nu mai știu cum îi cheamă. Abia aștept să se termine povestea asta și să mă întorc la liniște, în tîrgul nostru... Trebuie să știi, tanti Mery, că eu nici n-am venit să ajung *Miss România.* Nici nu mă gîndeam la aceasta. Tata și cu Olimpiodor m-au sfătuit. Ei au stăruit. M-am supus. I-am ascultat... Pe urmă, a trebuit să mă supun și să-l ascult

pe domnul Filip Filipovici. Eu sînt fată de cuvînt. Îmi respect obligațiile. Dacă îmi cer să mă duc la Paris, mă duc și la Paris. Dacă îmi cer să mă duc la Rio de Janeiro sau la Buenos Aires, mă duc și acolo, în Africa... Mă duc fiindcă sînt datoare s-o fac... Dar m-am săturat! Abia aștept să se sfîrșească toate și să mă întorc acasă la noi, să mă mărit și să-mi văd de gospodărie.

— Ești o proastă! suspină decepționată tanti Mery.

— Asta mi-au spus-o toți, de cînd eram mică, recunoscu Margareta Căuș.

— Ești o proastă și ai să regreți mai tîrziu...

— Eu nu regret niciodată nimic, tanti Mery. N-am ce regreta.

Tanti Mery bătu covorul nerăbdătoare cu vîrful pantofului de lac. Privi o clipă în gol, cu ochii ei uzați, concentrîndu-și gîndurile. Pe urmă surîse lăuntric unui gînd care le biruia pe toate celelalte. Apucă amîndouă mîinile Margaretei și rosti:

— Bine, fetițo. Faci cum vrei. Socoate tot ce ți-am spus ca și cum nu ți le-aș fi spus. Să uităm... Ceea ce te rog, pentru mine e altceva. Aș putea să nu te rog eu. Să-ți pretindă D. Filip Filipovici, după ce voi trece pe la ghișeul lui... E vorba de Institutul meu de frumusețe *„Ideal-Mery”.* Cum ți-am spus de la început, merge mai bine decît mă așteptam. Am mărit și am renovat localul. Am fost astă-iarnă la Paris și am văzut ce fac cei de acolo. Am făcut la fel... Inaugurez localul nou joia viitoare... Mie îmi place să fac lucrurile cu tot fastul... Am pregătit o listă de invitații alese pe sprînceană. Tot ce are capitala mai select. Am să servesc șampanie, icre negre, cocktail. Am nevoie de prezența ta. Mai mult încă. Să prezidezi tu inaugurarea... E treabă ușoară. Rostești cîteva cuvinte. Închini o cupă de șampanie pentru frumusețea eternă și pentru mine!... Pe urmă e dans pînă la douăsprezece noaptea, pînă la trei, pînă la patru, dacă vom ști să animăm societatea. N-ai să regreți și-mi faci un serviciu... Am o idee. Cum de nu m-am gîndit? Schimb și numele institutului. Las crema *Ideal-Mery,* las pudra *Ideal-Mery,* las laptele de migdale *IdealMery...*

Dar institutului îi dau numele tău — *„Floarea de Agave”*. Și lansez o serie nouă de produse, cu preț dublu. Crema, pudra, laptele *„Floarea de Agave”.* Ambalajul cu fotografia ta și cu autograful tău. Te iau la parte. Douăzeci și cinci la sută din beneficiul net. Să știi că am pus mîna pe-o comoară de aur. Cum de nu m-am gîndit pînă acum? Vezi, puico, tot moldoveancă am rămas. Și tot mintea moldoveanului cea de pe urmă le bate pe toate! Haide, nu mai face mutrișoara asta speriată! Spune că ai acceptat. Promiți?

— Să văd ce spune d. Filip Filipovici.

— Lasă-l pe Filipovici. Nu te-ai tocmit slugă pe viață la canalia aia bătrînă. Aranjez eu cu dînsul. Trebuie să știi, fetițo, că el cu mine nu vășcăie. Îl am la mînă cu prea multe. Ne-am mai întîlnit în afacerile noastre și mi-a simțit unghiile. Încît, din partea lui n-avea nici o grijă. Așadar, promiți?

— Promit.

— Mă duc să dau să facă invitațiile. Anunț vernisajul sub patronajul *Miss României.* Are să fie o lume nebună. Pa! Copilițo!

Tanti Mery se ridică și își îmbrățișă nepoata, depunînd un sărut, cu buzele ei vopsite și veștede, pe obrazul feciorelnic al Margaretei.

Pe lîngă Olimpiodor Spancioc trecu măsurîndu-l prin sticlele arogante, din tălpi pînă în creștet:

— La revedere, domnule!

Apoi, în gînd:

„Lasă că te operez eu, puișorule, să-ți meargă fulgii!”

Tanti Mery își formula gîndurile în termeni foarte vulgari.

CAPITOLUL X *Tactică și strategie*

Inaugurarea Institutului de frumusețe *„Floarea de Agave”*, fost *„Ideal-Mery”*, a depășit în fast și splendoare tot ce-au văzut ochii capitalei pînă atunci. Și fără teamă de dezmințire, am putea adăuga că a depășit și tot ce-au auzit urechile capitalei, dacă ar fi să ținem socoteală de scînteietoarea și animata conversație a perechilor din ungherele savant dosite după paravane mai mult sau mai puțin japoneze și după tufe de plante exotice; de calambururile risipite în jerbe de artificii și trecute mai apoi în patrimoniul revistelor umoristice sau al celor de la Cărăbuș; de focoasele toasturi la șampanie și de cataracta complimentelor care-au copleșit ambasadoarele sexului frumos și cu deosebire pe cea mai frumoasă între toate: *Miss România.*

Atîta bunăvoie, atîta duh, atîtea toalete, atîtea flirturi, atîtea decolteuri și atîtea smochinguri, atîtea femei frumoase, de la băiețandrele de șaisprezece ani, cu ochi naivi de debutante, pînă la frumușelele răscoapte, care figurează de două decenii în cronica mondenă, atîția amatori ai frumosului feminin nud sau încălțat, crud sau pîrguit, androgin sau voluptuos n-au răspuns niciodată la un apel de mobilizare pe un spațiu atît de restrîns și într-un entuziasm atît de delirant de cînd există capitala. Adică de cînd baciul Bucur și-a oprit într-o bună dimineață turma de mioare, a lepădat sumanul de pe umeri și desaga de la șold, a înfipt bîta în pămînt și în memorabila scenă a întemeierii așa cum și-a imaginat-o pe vremuri Margareta Căuș, fosta elevă a școalei profesionale *Elena Doamna* din tg. Scovarză, a decis adresîndu-se viitorului: „Bă! P’acilca să fie Calea Victoriei, bă! Dincoace, Mitropolia, bă! Colo, gropile lui Ouatu, bă! Mai încoace, Palatul Regal! Dincolo, Capșa, și peste drum, Cercul Militar, bă! Așa să fie, bă!!!” [1]

Tanti Marinica a dovedit cu acest prilej un spirit ingenios de organizare și o subtilă experiență a oamenilor și mai cu seamă a oamenelor.

Concurînd aproape pe același front inventivitatea domnului Filip Filipovici, a îmbinat frumosul și utilul cu o mult mai desăvîrșită grație.

Încă o dată, împotriva naturii și împotriva prejudecăților, sexul slab a încălecat sexul tare.

Acolo unde intențiile mercantile, cinismul și aviditatea domnului Filip Filipovici ofensau naturile delicate prin brutala sa manifestare, silindu-le să se contracteze ca stelele-de-mare întoarse cu bastonul pe plajă, tanti Mery s-a strecurat cu felina suplețe a fostei călărețe de circ cînd trecea prin cercurile de foc, căzînd în picioare pe șeaua lată și risipind cu amîndouă mîinile bezele spectatorilor în delir.

Într-o superbă rochie decoltată, de culoarea azurului, creatoarea alifiilor și apelor de frumusețe ambalate în flacoane și borcane de cel mai modern profil cubist trecea dintr-un grup în altul, să distribuie o exclamație entuziasmată aci pentru toaleta unei foste rivale de pe timpuri; dincolo, o clipire din coada ochiului unui contemporan puțin cam zaharisit, tîrîndu-l să-l prezinte unei prea tinere divorsate, melancolică la gîndul chiriei, care-a ajuns la scadență; un zîmbet general și complice tuturor. Ea dădea semnalul jazz-bandului să reînceapă aceeași rumbă, cînd rumbomanii și rumbomanele nu se îndurau să-și desclește brațele la mijlocul spasmului coreografic întrerupt. Ea priveghea bufetul să se primenească mereu bateriile de șampanie la răcitoare și rezerva multiplelor butelii care slujeau la confecționarea fulgurantului cocktail *„Floarea de Agave”.* Ea făcea semn discret unei perechi cu privire de naufragiați din mijlocul tumultului, anunțînd că un divan din dosul palmierilor artificiali s-a eliberat sau că o cameră le stă la dispoziție la etaj pentru rectificarea unor zburlite amănunte de toaletă. Ea, omniprezentă și omniscientă, survenea providențial cînd un pahar era deșert, un dansator era

singur, o dansatoare neglijată, un pocherist fără capital de rezistență la relansuri și o doamnă vîrstnică dar idealistă, fără un suflet nobil s-o înțeleagă. Îndată paharul nu mai era deșert, dansatorul nu mai era singur, dansatoarea nu-și mai privea cu ochi vagi inelele, pocheristul relansa feroce la cacialmale în contul amfitrioanei punînd la bătaie candelabrul din tavan; iar doamna vîrstnică și idealistă, printr-o magică înduioșare a destinului, se pomenea pe canapea, alături cu un suflet geamăn și idealist, îmbrăcat în smoching, ciorapi de mătase, pantofi de lac și cu o funtă ideală prinsă deasupra pieptilor albi de cămașă ca o neagră cruciuliță într-un înzăpezit cimitir. Directoarea-proprietară a Institutului *„Floare de Agave"*, fost *„Ideal-Mery"*, le surîdea în treacăt, încurajîndu-i să nu piardă timpul; le făcea semn că sus este o cameră evacuată de altă pereche, care-și consumase idealul și coborîse la realitatea terestră cu hainele puțin cam șifonate, cu ochii cernați și cu zîmbetul fleșcăit.

Dar grija tantei Marinica era concentrată cu deosebire asupra prețiosului său odor de nepoată. Glasul sîngelui răsunase de dincolo de timp și de spațiu: adică de dincolo de primii ani fără experiență ai fostei călărețe de circ și de dincolo de urbea lor natală, tg. Scovarză. Tanti Mery ținea cu tot dinadinsul să cruțe nepoata de inutilele ei deziluzii ale debutului, cînd, fată prostuță, se îndrăgostise de-un călăreț de circ, fugise cu musteciosul centaur ca să-i învețe meseria și să mănînce bătaie cu sfîrcul cravașei, plîngea cu amar rezemată de stănoaga grajdului, între calul savant, care știa să adune și să înmulțească, și între calul acrobat, care știa să facă sluj pentru un cub de zahăr. De aceste triste mizerii, trist legate de o mînă de pămînt și de regretabila candoare a adolescenței, tanti Mery voia s-o apere. Îi scotea deci în cale persoane serioase și mature, garantînd cont curent la bancă. Îi prezenta adoratori fără păr în creștetul capului, dar cu Lincoln la scară și cu vilă la Sinaia; sau admiratori cu burtă, dar fără rate întîrziate la croitor. Și mai insistent, o izola în compania protejatului său — ilustru descendent al unei ilustre dinastii de

exploatatori forestieri. Aceștia în decurs de trei generații au tuns tidvele Carpaților de brazi, molizi și paltini, lasîndu-le lucii ca scăfîrliile recruților în ziua încorporării; au exportat cherestea în Orient și lemn rar pentru mobile în Occident; și-au rotunjit frumoase domenii cu parc, conac, heleștaie, herghelii și fazanării, au agonisit cîteva duzini de milioane pe vremea cînd Banca Națională schimba la ghișeul tuturor sucursalelor din România mică hîrtiile de „doue deci lei” pe-un napoleon aur, și lăsaseră toată această povară să apese pe umerii unui singur și ultim moștenitor.

De aceea poate omoplații lui Muțus Farmarache ridicau atît de proeminent stofa fină a smockingului. Se opinteau sub sarcina invizibila dar teribilă a duzinelor de milioane. De aceea poate și tidva sa țuguiată lucea fără fir de păr în lumina candelabrelor ca un pleșuv vîrf carpatic în soarele nămiezelor. Se răzbunase natura, despădurindu-i pretimpuriu craniul, după cum cei trei Farmarache: Cuștica, Iancu și Nicole, se înverșunaseră din tată-n fiu să devasteze munte cu munte și să trimită codrii la vale, pe plute, pînă la Galați.

Aristide Farmarache, alintat din mica pruncie cu răsfățul diminutiv Muțus, și Muțus a rămas pînă la răscoaptă maturitate, moștenise de-a cum douăzeci de ani firma, milioanele și conacurile cu heleștaie și parcuri. De firmă se ocupau oamenii de încredere ai familiei, deveniți și dînșii asociați la parte din tată în fiu.

Negoțul prospera mai puțin aventuros; încet, dar sigur.

De consumarea veniturilor purta grijă Muțus Farmarache, personal, cu un bizar amestec de avariție și de risipă. S-ar fi spus că luptau în el două făpturi cu totul ireconciliabile și învrăjmășite să se extermine. Peripețiile acestui meci erau cunoscute de toată capitala; alimentaseră cronicile umoristice și cupletele revistelor de vară. Astfel se știa că Muțus Farmarache, holtei bătrîn și muieratic, își cobora singur geamantanul în gară ca să nu plătească o piesă de cinci lei hamalului, dar în aceeași zi trimitea un colier de perle cadou de onomastică unei prea cunoscute vedete de la localul nocturn de

perdiție *„Motanul călugărit”*. Se tocmea cu birjarii și fuma havane de o sută douăzeci lei bucata, pe care, după primul fum, le uita pe marginea scrumierii cînd îl chema la telefon vedeta de la *„Motanul călugărit”* sau altă făptură angelică de la *„Îngerul albastru”*, să-i ceară de urgență, zece-douăzeci de hîrtii albastre, fiindcă au fost trezite din somn de-o croitoreasă impertinentă cu o factură de mult prescrisă, datînd din sezonul trecut. Muțus Farmarache scotea din casa de fier cele zece ori douăzeci de hîrtii nou-nouțe, mirosind încă a ceară și a cerneală, le închidea în plic și le expedia la domiciliul cantatricei, dansatoarei sau cupletistei, fără să-i tremure mîna avară. Îi tremura însă cînd întindea polul comisionarului și îl cerea îndărăt, ca să-l schimbe cu altul, oxidat și cu zimții suspecți, poate emisiunea unei monetarii particulare și clandestine din cele multe cîte concuraseră cu atîta succes monopolul Băncii Naționale.

Din aceste amănunte se vedea prea bine că și Muțus Farmarache, ca și d. Filip Filipovici, era în felul său un pasionat adept al reînviatului cult pentru frumosul feminin. Cu deosebirea că el plătea, acolo unde d. Filip Filipovici încasa.

Iar directorul *Ilustrației colorate* îl socotea un adversar de temut. Nu fiindcă, în chip sistematic, discredita cultul său cu asemenea interpretări eretice. Dimpotrivă, ca orice mare și inițiat slujitor al oricărui cult, înțelegea el prea bine că acesta e rostul credincioșilor de rînd. Să plătească și să înghită, acolo unde marele preot și inițiat vămuiește și așteaptă întinzînd cutia de mile. Dar Muțus Farmarache devenea adversar de temut din alte pricini. Printr-o stranie infirmitate nu putea să adore decît ceea ce adora toată lumea. Cea mai frumoasă femeie din lume nu-i spunea nimic, dacă frumusețea ei nu se afla proclamată de afișele teatrelor, de cronica foilor mondene, de concursuri de frumusețe și de aureola unei fascinante publicități. Poate era și acesta un simțămînt sublimat de avar. Voia să aibă numai el, pentru el, tot ceea ce adora și rîvnea să aibă restul omenirii. Concursurile de frumusețe i s-au părut născocite înadins

pentru a-l scuti, de bătaia de cap a șovăielilor și selecțiilor. Lăsa pe alții să confrunte candidatele cu canoanele frumosului, să alcătuiască jurii și să-și piardă vremea cu dispute estetice și clasificări. El aștepta mai întîi ca *Miss România* din fiecare an să fie bine instalată pe soclu, în altarul reînviatului cult, să fie fotografiată, sărbătorită, purtată în triumf, adulata, adorată, cinematografiată, radiografiată și cartolinopostalată. Pe urmă, cînd îi știa chipul răspîndit în toate cotloanele României mari și late, bătut în pereții bucătăriilor de ordonanțe și imortalizat în cărțile poștale cu care dormeau sub pernă liceenii cu visuri lascive, atunci apărea mefistofelic s-o răpească domnului Filip Filipovici cu abjectele sale ispite.

Uneori tentativele izbuteau.

Alteori, nu.

Însă de cîte ori au izbutit, au tulburat cu desăvîrșire socotelile atît de chibzuite ale întrepidului și neîntrecutului regizor. Muțus Farmarache corupea *Missele* de la datoria lor. Se amesteca în programul domnului Filip Filipovici. Sosea cu automobilul să le îmbarce cu destinația pentru Sinaia, tocmai atunci cînd *Ilustrația colorată* anunțase o recepție. Cu o sadică voluptate, privea la ceasornic din sfert în sfert de oră, pe măsură ce automobilul enorm ca un vagon înainta pe șosea de la Cîmpina în sus, pe Valea Prahovei sonore, spre Breaza și Comarnic, savurînd impaciența mulțimii și consternarea marelui preot și regizor; savurînd mai ales certitudinea că toți pe dînsul îl pizmuiesc și împotriva lui sînt scandalizați. El, chelul și degeneratul — el, posesorul celei mai frumoase fete din România, bruta egoistă care o sustrage adorației unanime ca s-o profaneze, iconoclastul, și s-o redea cultului morfolită ca o camelie după ce a fost purtată la butonieră!

D. Filip Filipovici era pățit. Și, ca tot pățitul, era priceput.

Pînă acum, Margareta Căuș îl scutise de asemenea îngrijorări. Se anunțase o *Miss* ideală. Nu-i ieșea din cuvînt și din program. N-avea nici o pasiune (josnică, sau fie ea chiar nobilă și deci cu atît mai

primejdioasă). Docilă față de dînsul și inaccesibilă față de restul muritorilor de ambele sexe, nu călca pe urmele predecesoarelor. Păstra ținuta, demnitatea și decența. Temperatura polară conserva ca într-un frigider garantat tot ceea ce alte *Miss Românii* pierduseră la primul contact cu ispita și cu gloria, sau n-avuseră niciodată.

Și acum, d. Filip Filipovici dădea semne de neliniște. Un presentiment îl avertiza ca semnalele de alarmă, deșteptînd tîrziu după miezul nopții mecanismul fin al posturilor de telegrafie fără fir, cînd un bastiment asaltat de furtună e gata să naufragieze undeva, în largul oceanului, la 47° pe 26½. Margareta Căuș nu dădea semnale de alarmă. Surîdea ca întotdeauna glacial și enigmatic, împresurată de duhurile negre ale perdiției: tanti Mery, Muțus Farmarache, vestitul colonel în retragere Titirică Buburoiu, vestita doamnă Sapho Inver-seen, soția armatorului, cunoscută pentru aceeași pasiune care a făcut celebritatea poetesei Sapho din insula Lesbos cu șapte veacuri înainte de anul mîntuirii. Amfitrioana și creatoarea pudrelor, cremelor și apelor de toaletă *„Ideal-Mery”* devenite *„Floare de Agave”*, opera cu un tact și o discreție pe care d. Filip Filipovici le știa el prea bine. Cînd colonelul în retragere Titirică Buburoiu, cănit, monoclat și cu picioarele gelatinate, se instala alături de *Miss România,* s-o acapareze povestindu-i peripeții de la cursele de acum un sfert de veac sau să-i recapituleze tot repertoriul său de anecdote din *Le Rire* și *Jurnalul Amusant,* cam din aceeași vreme, tanti Mery intervenea atrăgînd-o în altă parte, iar colonelul rămînea mofluz în jîlț, se ridica pășind crăcănat cu genunchii lui arcuiți de fost călăreț, bătînd enervat, cu o cravașă invizibiă, lacul botforilor invizibili, așa cum făcea locotenentul de cavalerie de pe timpuri în zilele decisive ale Derbyului. Pentru tanti Mery, acest fost amant din junețe nu mai prezenta nici un interes. Își tocase averea la curse și la Monte-Carlo, îi amintea o epocă abolită, trăia acum din pensie și chibițînd la ermeticele cluburi unde dăduse prin 1905 bancuri de o sută de mii de lei într-o seară. De aceea tanti Mery îl trata în indezirabil și nu-i

acorda dreptul de a confisca o făptură atît de delicioasă ca *Miss România* și atît de rară ca floarea de agave în regnul vegetal, ca să-i surmeneze auzul cu anecdotele care au amuzat-o pe dînsa acum douăzeci și cinci de ani, cînd aveau într-adevăr haz chiar dacă n-aveau originalitate, fiindcă le istorisea atunci un fercheș locotenent cavalerist, cu grajd de curse, trei moșii, frizură necănită și mustăcioară în furculiță, cum i se ședea unui superb atribut al virilității.

Cu aceeași subtilă tactică, tanti Mery își sustrăgea nepoata și de sub lacoma privire a doamnei Sapho Inverseen, cu toate că soția armatorului din Brăila era o prețioasă și fidelă clientă a institutului de frumusețe, cu apartamentele anexe și agremente accesorii.

Doamna Sapho Inverseen, înaltă, spătoasă, cu o umbră de puf brun deasupra buzelor, strînsă în corset ca un jandarm în tunica de mare ținută, nu se mulțumea s-o dezbrace pe *Miss România* numai cu privirea, cum se resemna colonelul în retragere Titirică Buburoiu. Abuzînd de familiaritatea pe care o îngăduie o egalitate de sex, garantată de buletinul stării civile, sub cuvînt că aranjează un pliu al rochiei pe șoldul Margaretei Căuș, o dantelă a cămășii între sîni, rotunjea palma să pipăie contururile pietroase ale fecioarei, își trecea limba pe buzele din ce în ce mai umede, împroșca flăcări negre din ochii din ce în ce mai scînteietori.

Dar tanti Mcry apărea în momentul oportun, își prindea nepoata la braț și o mîna printre perechile de dansatori spre alt cotlon al vastelor sale saloane, predînd-o plocon lui Muțus Farmarache, care, fiindcă nu avea anecdote de povestit, nici nu-și putea permite libertatea de a proceda la masagii magnetice ca doamna Sapho Inverseen, se mulțumea să-și pipăie mașinal buzunarul hainei, deasupra inimii și a carnetului de cecuri.

Toate acestea le urmărea d. Filip Filipovici, ca un atașat militar străin, invitat la un cîmp de manevre să asiste la mișcările de învăluire ale trupelor, fără dreptul de a interveni cu o opinie sau o

obiecție. Le urmărea, mistuindu-se lăuntric și blestemînd ceasul cînd a acceptat invitația și a înscris în programul *Miss României* această corvadă nefastă. Nimic nu-i îndreptățea deocamdată neliniștea. Surîsul Margaretei Căuș și privirea ei mai rece ca înghețatul neant nu se tulburaseră defel, nici la pipăitul doamnei Sapho Inverseen; nici la anecdotele fesandate ale colonelului în retragere Titirică Buburoiu, don Juan ieșit la pensie după glorioasa carieră de-acum un pătrar de veac; nici ia gestul elocvent al lui Muțus Farmarache apăsîndu-și inima peste blindajul carnetului de cecuri; nici la șoaptele în ureche ale dansatorilor juni, zvelți, pudrați și cu părul lipit în placaj de abanos pe craniile ovale, care, din cînd în cînd, cu autorizația amfitrioanei, o răpeau conciliabulelor din unghere cu paravane și tufe de plante exotice, s-o tîrască în molestromul rumbelor și foxtroturilor.

Nimic nu legitima alarma secretă a domnului Filip Filipovici, și totuși directorul *Ilustrației colorate* presimțea primejdia plutind în aer, apropiindu-se, bătînd la ușă ca degetul fatal al destinului în plinul ospăț din preziua unei prăbușiri de tron și de dinastie.

Gulerul smochingului îl strîngea, dînd o înfățișare de apoplectic chipului violet, care, și fără aceasta, n-ar fi putut sluji drept reclamă unui institut de frumusețe. Îl mai apăsa și butonul în cartilagiul gîtiței. Mai pierduse și opt mii de lei pontați din picioare, la masa de *chemin-de-fer*. Toate conspirau să-i strice buna dispoziție. Iar Tony Bar, scăpat de sub directa-i tutelă și rob incorigibilului cumul de vicii, după ce-și zvîrlise ultimul pol pe masa verde, după ce flirtase de jos și din picioare prin dosul tuturor paravanelor și boschetelor de plante exotice, după ce dansase și toastase în onoarea frumuseții, a amfitrioanei, a cremei, pudrei, apelor și lapților *„Floare de Agave”* ex-*„Ideal-Mery”*, se înfundase la bufet, secția bar. Acolo îl predestinase și numele să prindă rădăcină. Tony Bar a prins rădăcină pe-un scaun cocoțat și cilindric, de la care altitudine privea prin uși, păinjenit și

cu o înduioșată compătimire la sărmanii semeni dansînd cu o atît de senină inconștiență pe-un crater de vulcan.

Bunul său amic, Păstorel Teodoreanu, hronicarul Măscăriciului Vălătuc și mai recentul hronicar gastronomic, îl convertea atît la măscărism, cît și la gastronomie, printr-o magistrală trecere de la teorie la practică. Sarcină nu prea dificilă, deoarece neofitul arăta pentru amîndouă foarte lăudabile aptitudini. Păstorel Teodoreanu își cîștigase un discipol, dar d. Filip Filipovici își pierduse cel mai util sfetnic și mai prompt executant, tocmai cînd avea mai multă nevoie de „ambii doi", cum și rostea spumegînd printre dinți.

De trei ori, directorul *Ilustrației colorate* încercase să se apropie și să-l expedieze în misiunea delicată de a smulge *Miss România* din mrejele neloialei concurente. În asemenea împrejurări, Tony Bar răspundea pe loc la apel, invitînd-o pe Margareta Căuș la dans și cu aerul cel mai surîzător dar persuasiv din lume, amintindu-i ca o șoaptă în ureche că nu-și aparține, că datoria o cheamă a doua zi la un program încărcat și ostenitor, încît pentru a economisi forțele prudent este să se retragă discret și să se întoarcă la domiciliu, în feciorelnicul său alcov. De trei ori a încercat d. Filip Filipovici, și tustrele tentativele au dat greș. Tony Bar, în ciuda fabuloasei reputații de poliglot, părea de astădată că nu mai pricepe nici cele mai elementare construcții sintactice din limba maternă. Îl privea cu ochi tot atît de deșerți ca divinii și imparțialii ochi ai *Miss României.* Practica lui Păstorel Teodoreanu, administrată în doze masive, îl omorîse pe teren. Zîmbea extraterestru și înlocuise cuvintele printr-un gest extenuat, care, tradus în cuvinte, arăta destul de lămurit că nu mai află nimic pe lume vrednic să-l intereseze în aceste momente, în afară de rețeta pentru prepararea omarului armorican, pe care idioții și ignarii îl numesc „american" și în afară de anecdotele cu bîlbîiți din repertoriul Măscăriciului Vălătuc pentru acea noapte.

— Cine e individul ăsta de-ți tot dă tîrcoale? întrebase într-o vreme Păstorel Teodoreanu, plictisit de stăruitoarele manevre ale domnului

Filip Filipovici. Tony Bar răspunse mutește, însă cu o mimică de netăgăduită elocvență: „Un dobitoc!”

Păstorel Teodoreanu completă prin deducție și prin silogism: „Orice creditor e un dobitoc. Individul e un dobitoc. Deci individul e un creditor.” Iar cum el avea o oroare dezinteresată de creditori, mai mare chiar decît de dobitoci, se oferi să-și debaraseze amicul de această prezență inoportună. De aceea se răsuci pe scaunul înalt și avertiză dobitocul cu suavă amabilitate:

— Ai să mori, dobitocule!

Dobitocul își pipăi congestionat butonul gulerului prea strîmt. Neînvățat cu asemenea tratament, încercă să protesteze, bîlbîindu-se de indignare:

— Dd.... dom... domnule, n-n-nu păpppăppermit c-c-ca să...

Într-o vagă revenire la realitate, Tony Bar ghici confuzia și făcu semn din cap că nu e vorba de-un creditor, ci numai de-un dobitoc pur și simplu. Tot econimisind cuvintele, prin stenografic joc de mimică, ceru în numele său grație.

— Dar de ce se bîlbîie, dobitocul? De ce se bîlbîie fără haz?

Tony Bar minți, ca să-și cruțe patronul de o mai spectaculoasă răfuială, arătîncl prin semne că așa e el din născare, un dobitoc bîlbîit și fără haz.

— Să se ducă la cameră, atunci! Este ședință de noapte... Ce caută aici?

D. Filip Filipovici profită de o providențială năvală de însetați și bătu în retragere, făgăduind pentru a doua zi o severă admonestare infidelului și cinicului său secretar. Dar Tony Bar era cu desăvîrșire insensibil acestor amenințătoare perspective. Deșertă al doisprezecelea coktail „Floare de Agave” și, rezemat într-un cot, asculta cu o înveselire inocentă a douăsprezecea anecdotă cu bîlbîiți:

— Dobitocul îmi aduce aminte întîmplarea de săptămîna trecută, de la Cameră. De asta l-am trimis eu la Cameră! Se iscă scandal și tumult la Conversiune. Drăgan, bîlbîitul de la Tutova, care nu

vorbește decît la tumult, se ridică în picioare și strigă oratorului, amenințîndu-l cu pumnul: „Chîchîchî... canalie! Dîddda! eș-eș-eșșșșești o-o-o-chîchîcanalllie!” Sună Ralea clopoțelul. Se suspendă ședința. La redeschidere, îl invită: „Domnule deputat, vă rog să retrageți cuvîntul! Iar Drăgan, de colo, amărît: „Chîchî-cum să-să-l re-re-retra-a-ag că de-abia lî-lîl-am îscos ‘omle președinte!?”

Tony Bar se înveselea cu gura lărgită în rîs pînă la urechi, în vreme ce în salonul cel mare o meteorică apariție pregătea un cataclism cosmic pentru destinul *Miss României,* pentru socotelile și programul domnului Filip Filipovici, pentru strategicele manevre ale patroanei Institutului *„Ideal-Mery”* devenit *„Floare de Agave”*, pentru vanitoasele și iconoclastele aspirații ale lui Muțus Farmarachi, pentru arzătoarea poftă a doamnei Sapho Inverseen, pentru neconsolata demoralizare a colonelului Tirică Buburoiu și chiar pentru resignata pasivitate a lui Olimpiodor Spancioc, logodnicul izgonit de tanti Mery într-un ungher după ușă, unde toți invitații în treacăt îi scuturau scrumul țigărilor pe genunchii pantalonilor, cînd nu-i zgîriau lacul pantofilor călcîndu-l pe bătături.

CAPITOLUL XI *Adam Adam*

Meteorica apariţiune din saloanele Institutului de frumuseţe *„Floare de Agave"* fost *„Ideal-Mery"* nu purta un nume sideral. Nu purta nici o coadă de cometă, din cele care presară spaţii interstelare cu o fosforică pulbere, cînd creatorul îşi face partida de tenis zvîrlind cu racheta mingile cereşti de la zenit la nadir.

Purta un smoching impecabil, părul de o impecabilă tunsoare, cămaşa de o imaculată albeaţă şi funta înnodată cu o impecabilă neglijenţă, aşa cum arată idealele tipuri din revista de modă masculină *Adam.* Mai purta chiar şi numele şi pronumele acestei reviste la pătrat: Adam Adam, adică Adam la puterea doua.

Lectorul şi lectricele au înţeles despre ce fel de meteor este vorba. Nu avea nimic de-a face cu vocabula pe care imediat Tony Bar, poliglot prin aptitudine şi profesie, ar fi plimbat-o prin cinci-şase limbi, după cele vreo cinci-şase dicţionare: Candrea, Larousse, Şeineanu (Const.), Şeineanu (Lazăr), Torouţiu, Schroff etc., etc., dacă nu s-ar fi aflat atît de absorbit în colecţionarea reţetelor gastronomice şi anecdotelor cu bîlbîiţi.

Meteor s. m. Orice fenomen ce se produce în atmosferă, precum: ploaia, grindina, ceaţa, vîntul, tunetul, curcubeul etc.

Meteor m. Meteor n. Lufterscheinung.

Meteor. Meteor. (May-tay-or.)

Météor n. m. (du gr. meteôron, chose qui se passe en l'air). Tout phénomène qui se passe dans l'atmosphere (comme le tonnere, les eclairs, l'arc-en-ciel, la pluie, la neige, la grêle etc.).

E adevărat că la intrarea în pragul salonului, Adam Adam s-a oprit o clipă să cuprindă dintr-o singură privire asistenţa. Tocmai jazz-bandul se afla în repaos. În repaos şi perechile care-au fost cuprinse toată seara de spasmul cunoscut în medicină sub numele de dansul

Sfîntului-Guy sau *Khoreia* (vezi Larousse, pag. 193, col. II). Și în aceeași clipă, cum tăcerea s-a lățit brusc și toți au întors capetele spre ușă, reacția invitaților cu toată laborioasa educație și cu mai aspra experiență a vieții care i-a învățat cu amare lecții să-și domine impresiile, nu s-a îndepărtat prea mult de purtarea sălbatecilor din codrii ecuatorului și din arhipelagurile tropicelor față de fenomenele aerocerești: ploaie, tunete, fulgere, trăsnete, grindină, curcubeu. Reacții diverse, desigur, după temperament. Dar pe cît de diverse pe atît de fără control voit manifestat:

Tanti Mery a încruntat sprîncenile încondeiate sub emoția unui dublu și contradictoriu simțămînt. Pe de o parte admirația absolută pentru un atît de perfect exemplar al sexului masculin. Pe de altă parte, neplăcuta, spontana și melancolica recunoaștere că asemenea aparițiuni nu mai sînt pentru ea și că pentru actualele sale îndeletniciri nu pot aduce decît turburare, pagubă și dezastre, ca trăsnetele, grindina, uraganele și alte urgii cerești. D. Filip Filipovici a dus mîna la butonul gulerului, trecînd de la culoarea violetă la un mai apoplectic ultraviolet. Mutus Farmarache și-a apăsat mai energic inima blindată de carnetul de cecuri, implorînd și concursul amfitrioanei. Colonelul în retragere Titirică Buburoiu a zurnăit neauzit pintenii invizibili, pieptoșindu-se cocoșește și muindu-se imediat, cu genunchii de gelatină, după această scurtă și prea eroică sforțare. Olimpiodor Spancioc a rămas cu gura căscată și cu degetul uitat în nări, întrerupîndu-și un sondaj care se anunța fructuos. Soții și-au căutat din ochi, instinctiv, soțiile. Amanții, tot instinctiv, și-au încleștat degetele amantelor să le țină pe loc, ca și cum toate aveau să alerge atrase ca pilitura de alamă la magneticul piept al noului și întîrziatului sosit. Iar femeile, într-adevăr, de la băiețandrele debutante pînă la răscoaptele frumuseți cu sîni planturoși și cu fațada renovată ca tot atîtea vii reclame ale produselor *„Floare de Agave”* fost *„Ideal-Mery”*, toate, cu excepția doamnei Sapho

Inverseen, au împietrit cu gesturile întrerupte la mijloc, cu glasul stins agonic pe buze, cu gîturile lungite spre ușă.

Tot așa se întoarce lanul de floarea-soarelui cu fața la răsărit, cînd mijește Phebus-Apollon, fiul lui Jupiter și al Latonei, pe linia orizontului.

Marele biolog, Sir Edward Cattermolle, dacă ar fi avut privilegiul să asiste la acest spectacol, ar fi putut să-și ilustreze demonstrațiile cu un exemplu unic, dovedind prin ce subtile legi de adaptare la condițiile exterioare, gîtul girafelor se prelungește ca să ajungă pînă la moțul de frunze al palmierilor din oazele Saharei. Și în același timp ar fi verificat încă o dată cît de justă era teoria sa supra frumuseții sexului urît: cocoșul mai frumos decît găina, păunul decît păunița, taurul decît vaca, armăsarul decît iapa și cerbul decît ciuta.

Tăcerea dura imobila, cu respirațiile suspendate.

Numai doamna Sapho Inverseen suspină cu alean, rupind vraja;

— Ah! Păcat că nu e femeie!

Adam Adam surîse tuturor și nimănui.

Descoperise din prag amfitrioana. Cu pași elastici dar fermi, fără grabă și fără prea exagerată încetineală, traversă mulțimea despicată ca talazurile Mării Roșii la semnul din toiag al patriarhului Moise. Prinse mîna atotfăcătoarei de frumuseți, se înclină în unghi nici prea ascuțit, nici prea obtuz, atinse pielița degetelor catifelate cu produsele casei și încărcate cu inelele produse ale unei mai vechi cariere. Apăsă buzele nici prea mult, nici prea puțin, nici prea îndelung, nici prea scurt. (Tanti Mery simți furnicînd-o pînă în măduva oaselor un vechi și muribund fior.) Apoi, după executarea acestui ritual, Adam Adam se răsuci din nou spre întreaga asistență, surîzînd tuturor și nimănui.

Cu siguranța unui proprietar care-și regăsește umbrela uitată la restaurant, se îndreptă spre *Miss România.* Și tot cum proprietarul umbrelei, recuperate o apucă de mîner și o pune sub braț, Adam Adam îi prinse mîna și îi trecu brațul sub braț, atrăgînd-o spre

ungherul înadins amenajat pentru Muțus Farmarache de amfitrioana Institutului *„Floare de Agave"* fost *„Ideal-Mery".*

Margareta Căuș se supuse fascinată.

Întîia oară o fulgerase și pe dînsa un fior dureros de dulce din creștet pînă în tălpi. Întîia oară se topi din ochii ei glacialul neant. Întîia oara surîsul stereotip și fotogenic se umaniză, fericit, timid, nesigur, ca pîlpîirea din aripi a unui fluture pe care o invizibilă adiere de vînt cată să-l sufle de pe floarea unde a ațipit. Ceva necunoscut, nou și năvalnic se deșteptă în bulzul de gheață care pînă atunci ținuse loc de inimă sub sînul marmorean al Margaretei Căuș. Mercurul din termometru marcînd de aproape două decenii temperatura constantă de 0° se înălță vertiginos, gata să spargă tubul de sticlă. Un murmur trecu prin asistență și o sută de priviri se încrucișară. Unele uimite, altele mustrătoare.

Cele de dojană se adresau unanim patroanei.

— Aceasta ce mai este, cucoană? întrebau dureros ochii lui Olimpidor Spancioc.

— Așa ne-a fost vorba, jupîneaso? întrebau bulbucați să iasă din orbite ochii domnului Filip Filipovici.

— Pe ăsta de unde l-ai scos? fulgerau iritați ochii lui Muțus Farmarache. Pentru ăsta am avansat eu douăzeci de mii, amico?

— Bine, Puico, aci îți recunosc eu lucrăturile tale! o dojenea melancolic ochiul monoclat al colonelului în retragere Titirică Buburoiu.

— Numai aceasta mai lipsea, tartorițo! împroșcau negre scîntei ochii doamnei Sapho Inverseen.

Patroana Institutului de frumusețe *„Floare de Agave"*, fost *„Ideal-Mery"*, răspunse dojenilor cu o privire de consternată nedumerire. I se întîmpla și ei o singură dată în viață să aibă de răspuns la o învinuire nedreaptă. Dacă ar fi avut la cine privi și dînsa cu indignare, s-ar fi încruntat la fel răcorindu-și necazul, fiindcă orice

necaz e ușurat pe jumătate cînd descoperi un făptaș, fie el chiar și închipuit. Dar făptașul nu se arăta nicăieri. Nimeni nu adusese acest oaspe nou și întîrziat. Nimeni nu-l invitase. Nimeni nu-i pomenise despre dînsul.

Cronica Bucureștilor îl uitase de cinci-șase ani de cînd dispăruse undeva, dincolo de frontieră, după furtunoase aventuri, dueluri, divorsuri, partide celebre de cărți, amante sinucise și creditori pălmuiți la Capșa. Adam Adam rămăsese un personagiu legendar al capitalei. Pentru mulți nu mai însemna decît un mit — un mit solar, cum demonstra pe vremuri Petrus Borel că Napoleon n-a existat niciodată și că e numai o creație a imaginației populare, o sumă, o sinteză a tuturor legendelor eroice.

În cinci-șase ani multe se uită. Multă lume se primenește.

Mulți au încercat, așadar, în ăst timp să copieze crăvățile lui Adam Adam, să repete răspunsurile insolente ale lui Adam Adam, să-i imite portul pălăriei, privirea, mersul, croiala costumelor. Și cum nimeni nu izbutise, chiar și cei care l-au cunoscut, i-au fost aproximativ convivi și amici, au început să se îndoiască de existența lui reală. Uitîndu-l, cu oarecare legitimă și nemărturisită animozitate, îl confundau cu eroii de film și de piese teatrale, cu eroii plăsmuiți și neverosimili, ai romanelor citite în adolescență, în tren ori în vilegiatură. Nu le venea să mai creadă că a existat în carne și oase, așa cum a trăit printre dînșii îmbăiat într-o aureolă a faimei scandaloase și satanice. Îl asemuiau atunci cu Don Juan Tenorio y Manara y Vicentelo de Leca, amantul nesfîrșitului cortegiu de umbre: Pandora, Soledat, Maria, Lucrecia, Dona Ana, Zerlina, Isabela, Clara, Fausta, Mariana, Clorinda, Violana și cea mai neuitată și nefericită între toate, Elvira. Ca și acela, viețuind printre ceilalți muritori de rînd, sosea precedat de o legendă și pleca lăsînd în urma lui o legendă. Nimeni nu știa niciodată cind a plecat și de unde vine. Nu povestea niciodată nimic. Dar din ochii devastați ai unei femei, se ghicea îndată în ce lume cu diabolice și arzătoare fericiri au

călătorit împreună. Acelea se recunoșteau imediat. Reveneau păpuși cu mecanismul lăuntric pentru totdeauna sfărmat. Încercau să trăiască și nu mai trăiau. Unele își găsiseră izbăvire în moarte. Altele tîrau după ele numai umbra femeilor ce-au fost. Toți își fereau din calea lui soțiile, logodnicele, surorile, iubitele. Și toți au răsuflat cînd l-au știut departe, plecat poate pentru totdeauna.

Iar acum apăruse neașteptat și neschimbat.

Doar părul cărunt îi pudra tîmplele ca o cochetărie mai mult. Încolo, nimic din tinerețea suplă a mușchilor nu apărea alterat, nimic din trăsăturile abia mai accentuate și mai virile, nimic din dantura intactă și albă, care de atîtea ori a mușcat curmînd voluptatea pînă la strigăt în contorsiuni de durere.

A apărut. A surîs. A pus mîna de posesor pe brațul *Miss României,* a confiscat-o, s-a așezat cu spatele spre toți, strămutînd singur bancheta de sub paravanul de plante exotice. De acolo se vede înălțîndu-se numai ața subțire de fum a țigării, și printre frunzele late silueta *Miss României* strîngîndu-se tot mai aproape și mai înclinat, magnetizată de privirea șerpească a bărbatului.

— E un scandal! gemu amfitrioana.

— Asta-i porcărie curată! constată d. Filip Filipovici, strîngîndu-și cu arătătorul gulerul strîns în buton pînă cînd capătul de metal sări zvîrlit dintr-un resort, și îi lăsă gulerul căscat ca în celebrul portret al lui Marat.

Cu ochii deznădăjduiți cercă să apeleze la sfatul și la inițiativa ingeniosului său secretar. Dar cu cotul pe masa înaltă, menținut printr-o minune de echilibru în vîrful scaunului, Tony Bar, dormea răpus de examenul practic la care îl supusese Păstorel Teodoreanu. Dormea pe-un vulcan și inconștient surîdea prin vis, mișcînd buzele: rememora prin somn, fără îndoială, una din cele două duzini de întîmplări cu bîlbîiți, ca să le poată repovesti a doua zi, la Capsa.

— Nenorocitul! exclamă scîrbit d. Filip Filipovici.

Pe urmă i se păru că exclamația a fost prea indulgentă, și rectifică:

— Ticălosul!

Dar ticălosului nu-i păsa, dormind somnul drepților. Păstorel Teodoreanu, cu o drăgălășenie amicală și protectoare, îi așezase în cap o răcitoare de metal cu gura în jos, transformată în chivără, poate ca să-l ferească de curent, poate ca să-i apere țeasta într-o eventuală surpare a echilibrului. Apoi, întorcîndu-se cu scaun cu tot spre un nou venit, trecu la altă duzină de cocktail *Floare de Agave,* altă duzină de rețete gastronomice și alt ciclu de peripeții cu bîlbîiți și fără, cîte s-au întîmplat eroilor din romanul său *La Disperați,* pe care are să-l scrie el odată și odată, cînd va isprăvi să-l povestească tuturor cititorilor de carte și băutorilor de vin din România Mare, plus provinciile locuite de Românii subjugați: Banatul sîrbesc, Valea Vidinului și Timocului, Istria și Dalmația, Macedonia și ținutul Bugului.

D. Filip Filipovici, împins de o instinctivă solidaritate în fața inamicului comun, se apropie de foștii adversari de pînă mai adineaori: Olimpiodor Spancioc și tanti Mery, Muțus Farmarache și Sapho Inverseen, colonelul Titirică Buburoiu și alți admiratori mai puțin interesați ai *Miss României.* Toți renunțaseră la ostilitate. Făceau front comun.

— Eu mă duc să-i cer socoteală! se cocoși și se pieptoși colonelul Titirică Buburoiu.

— Socoteala la mine! rosti din obicei Muțus Farmarache, pipăindu-și blindajul de cecuri dintre inimă și stofa hainei.

— Pardon! Să fim serioși și să lucrăm cu tact! recomandă patroana Institutului *„Floare de Agave”*, fost *„Ideal-Mery”*.

Colonelul în retragere Titirică Buburoiu nu așteptă să fie rugat de două ori ca să renunțe la brava-i hotărîre. Se muiase în bălămăli și căuta un scaun ca să se repauzeze după asemenea efort.

Din bar, glasul lui Păstorel Teodoreanu răsună, îndemnîndu-și prietenul Tony Bar, cu o paternă solicitudine:

— Haide, onorabile! Pleacă la culcare, că s-a făcut patru fără un sfert de litru!

CAPITOLUL XII *„Misterioasa dispariție”*

În cabinetul directorial al *Ilustrației colorate* se auzea numai musca.

O muscă albastră și mare. Mai burduhoasă, mai ochioasă, mai metalic sclipitoare, mai insolentă și mai sonoră decît toate muștele de pe lume.

Zbîrnîia enervant ca o elice de avion. Enervant și gros. Ateriza o clipă pe chelia domnului Filip Filipovici, brobonită de nădușeală. Cuprinsă de-o subită inspirație, se repezea pe nasul domnișoarei Ortansa Protopopescu. De acolo, cu un magistral *looping-the-loop,* zvîcnea în spirale și tumbe pe fruntea lui Tony Bar, descindea plimbîndu-se nesupărată pînă la bărbia nerasă de două zile; dezgustată de acest teren impropriu aterizărilor, neîngrijit și fuliginos, săgeta iarăși pe craniul lucios al directorului.

Și nimeni nu ridica mîna să se apere. Nici n-o simțeau. Nici n-o vedeau, în afară de domnișoara Ortansa Protopopescu, privilegiată prin infirmitatea sa congenitală și putînd s-o privească pe vîrful nasului fără să mai încrucișeze ochii o dată și pentru totdeauna încrucișați.

Imobilitatea celor trei creaturi umane din cabinetul directorial al *Ilustrației colorate* avea ceva dramatic și neliniștitor. S-ar fi spus trei victime ale unui gaz misterios, asfixiate cum le-a prins vremea, ca păpușile de ceară de la Muzeul Grevin.

Cu o sfruntată neobrăzare (dacă ne este permis să ne exprimăm astfel despre lipsa de obraz a unei diptere), monstruoasa și inumana reprezentantă a celei mai odioase specii de muște — *Calliphora vomitoria,* cum ar fi identificat-o imediat ilustrul savant Edward Cattermolle — abuza de accastă stare cataleptică a victimelor, își făcea, cu alte cuvinte, de cap. Muscă de cadavru, se comporta cum nu i-ar fi fost îngăduit decît cu niște autentice cadavre.

Eroare? Impertinență? Aberația instinctului de conservare? Iluzie optică și olfactivă?

Quadruplu mister!

În orice caz, rătăcire cumplit și neașteptat sancționată. Căci, brusc și fatal, împins de-un resort deodată dezmorțit din letargica inerție, D. Filip Filipovici ridică palma și o izbi cu toată vigoarea, sonor, pe chelie.

Sub teasc, musca, își dădu duhul strivită, tocmai cînd își netezea mai falnic mustățile cu două labe, pregătindu-se să bată un nou record de acrobații aeriene.

Astfel sfîrși un destin. Totul redus la o masă diformă de aripi, ochi octogonali, microscopice viscere și grețoase mucozități, lățite îndelaolaltă pe strălucitorul aeroport al domnului Filip Filipovici.

Dacă Billy Marcus, neîntrecutul fotograf al *Ilustrației colorate,* s-ar fi aflat prin hazard de față, n-ar fi putut rezista ispitei profesionale să-și pună imediat poalele negre ale aparatului în cap și să imortalizeze pe placa fotografică una din cele mai impresionante catastrofe de aviație ale sezonului. Dar Billy Marcus lipsea. Se ascunsese și el, ca tot personalul marelui hebdomadar ilustrato-colorat, în ungherele cele mai neumblate ale edificiului, ținîndu-și respirația și pășind în vîrful degetelor, cît mai departe de mînia directorială.

Gestul asasin al domnului Filip Filipovici a rupt cu toate acestea un sortilegiu.

Tony Bar s-a mișcat, deșteptat ca dintr-un vis rău, pipăindu-și mașinal stiloul la buzunarul hainei, gata să aștearnă pe hîrtie orice ar dicta pofta directorului și interesele *Ilustrației colorate:* un interviu, un capitol de roman, un articol erudit și enciclopedic, o corespondență a unui trimis special la fața locului — în Chili sau Belucistan —, o poezie, o anecdotă, un reportaj pitoresc, o biografie de om celebru, un necrolog, o epigramă sau o problemă de dezlegat.

Domnișoara Ortansa Protopopescu, promptă ca un automat cu mecanismul din nou răsucit, intră în acțiune și începu să desfacă

febril plicurile scrisorilor, să le carteze după ordinea interesului și urgenței, să arunce la coș pe cele fără nici un interes și nici o urgență.

D. Filip Filipovici scoase o batistă vastă și cadrilată cu planul de parcelare al domeniilor Muțus Farmarache. O despături. Procedă scîrbit la o radicală curățire a terenului unde s-a săvîrșit oribila crimă. Ca orice ucigaș se înverșună să suprime cadavrul, corpurile delicte și amprentele digitale.

Pe urmă, cînd chelia rămase numai cu o pată roză după energicul masaj, împături batista, o înfundă în buzunar și gemu din adîncul măruntaielor:

— Aceasta e nemaipomenit! Să-ți vie să înnebunești, nu alta! Îmi crapă capul! Îmi sar creierii!

Atît domnișoara Ortansa Protopopescu, de la biroul său, cît și Tony Bar, de la celălalt birou, din colțul opus, n-au căzut pradă confuziei, cum e împins să lunece lectorul neprevenit.

Nici o clipă nu și-au imaginat că aceste sufocate exclamații sînt ecoul unei chinuitoare mustrări de cuget. Știau că domnului Filip Filipovici nu-i venea lui să înnebunească așa cu una, cu două, numai fiindcă și-a încărcat sufletul cu un asasinat, cum își pierd mintea și firea unii debutanți ai pumnalului și revolverului. Nici nu-i crapă lui capul și nu-i sar creierii pentru un fleac de nimic. Geamătul era pentru o durere mai veche, durînd trei zile. Mai veche și mai teribilă!

Într-adevăr, cui nu-i venea oare să înnebunească în toată redacția și administrația *Ilustrației colorate,* de trei zile încoace, de cînd *Miss România* dispăruse misterios, fără urme și fără măcar un ,,la revedere și mersi”?

— Eu văd aci o mînă criminală! rosti domnișoara Ortansa Protopopcscu, ridicîndu-și ochii de pe scrisorile desfăcute și privind în două direcții opuse.

D. Filip Filipovici, ca orice asasin, își cercetă involuntar mîna ucigașă, să vadă dacă n-a apărut pata de pe degetele faimoasei Lady

Machbet. Dar domnișoara Ortansa Protopopescu, nu țintise anume această mînă. Nu la dînsa privise. Privise pretutindeni și nicăieri.

Ea vedea, nu fără o ascunsă și răutăcioasă satisfacție, altă mînă, dincolo de pereții somptuosului edificiu al *Ilustrației colorate;* o mînă într-adevăr criminală, crescînd ca pe coperta unui roman polițist, dilatîndu-se ca pe ecranul cinematografului în episodul palpitant și fatal, cînd toată sala asistă cu răsuflarea tăiată la răpirea fiicei de miliardar, pusă la cale de mizerabila bandă „Mîna neagră”. Pe pînza din fundul sălii, o mînă gigantă și neagră, ocupînd tot spațiul, se strînge atunci încet ca un clește, suplinind elocvent prin imaginea spăimoasă orice explicație de prisos, a celor ce s-au întîmplat și se vor mai întîmpla. Spectatorii și spectatoarele palpită, ochii se lărgesc, cei cu strănutul în nări se abțin să strănute, cei cu tuse în gît se abțin să tușească; brațele atîrnă neputincioase și inerte, sau se crispează cu unghiile în lemnul fotoliilor — în afară, bineînțeles, de degetele unor anumiți amatori ai artei mute devenită artă sonoră 100/100, care frecventează sălile de cinematograf cu alte scopuri, mai tactile, și care, profitînd de emoția și starea hipnotică *α* spectatoarelor, trebăluiesc foarte activ pe sub fuste, pe conturul pulpelor, sau pe sub bluze, pe emisferele sînilor.

— E o mînă criminală aci, domnule director! stărui domnișoara Ortansa Protopopcscu. E o răpire... Eu mă aștept din moment în moment să primim o scrisoare de la bandiți. O scrisoare care să ne fixeze o sumă de răscumpărare și să ne-o restituie contra cost...

— Tacă-ți clanța, reteză d. Filip Filipovici cu brutalitatea din totdeauna, care dezonora sexul tare și pretins galant. Se vede că te-au dogit complet la cap romanele polițienești și filmele cu gangsteri! Ce bandiți? Unde vezi bandiți? Ce răpire? Unde vezi răpire? Ce mînă neagră? Unde-mi vezi mînă neagră?

După această întreită enumerație și somație, d. Filip Filipovici urmări cu sarcasm privirea secretarei-dactilografe, ceea ce nu însemna o joacă pentru un om cu ochii acătării îmbumbiați în

cheotoarea orbitelor. Domnișoara Ortansa Protopopescu privea în același timp la nord și la sud, la est și la vest, în tavan și-n podele. Dar nicăieri nu se vedea urmă nici de bandiți, nici de mînă neagră.

— Unde vezi toate balivernele acestea? se răsti directorul *Ilustrației colorate,* pufnind pe nări și lărgindu-și gulerul cu arătătorul încîrligat, să dea drumul respirației. Eu nu văd nimic... Adică văd eu, dară altceva văd. Văd și constat că a dat strechea in ea. Aceasta e! A dat musca. I-a venit vremea muștei... O muscă nu de soiul ășteia de ne-a țiuit adineaori în urechi... O muscă pentru care nu există Flytox!.... Și eu, care o credeam sfîntă s-o pui la icoană, putoarea! Iată ce surpriză-mi pregătea iepornița! Mironosiță și rea de muscă, așa cum sînteți toate!...

— Pardon! întrerupse înțepat domnișoara Ortansa Protopopescu.

D. Filip Filipovici nu ținu socoteală de întrerupere.

— Mă-nțelegi! Asta e, și alt nimic. Strechea a dat peste dînsa, nu bandiții... În definitiv, n-aș avea nimic de spus. Treaba ci. Nu intră în atribuțiile mele să-i pun eu capac și s-o încui cu lacăt Eu n-am o mentalitate din evul mediu al veacului de mijloc. I-au venit căldurile, n-avea decît... Dar putea să se prezinte a doua zi la datorie nu să mă lese așa... Putea să mai rabde două luni... Pe urmă să tot dea strechea în ea și s-o împungă la fugă cu coada bîrzoi...

Perorînd și rotind ochii, d. Filip Filipovici dădu cu privirea peste calendarul din perete. Sări ars și recăzu pe scaun. Ochii se bulbucară completîndu-i înfățișarea unui broscoi călcat sub talpă.

— Poftim! izbucni spumegînd. Cînd dau cu ochii de calendar și văd cum trec zilele, îmi săr din minți!... Șapte zile și vine termenul de la Paris pentru *Miss Europa!* Cu juriul ăla nu te joci. Ăia nu-nghit! Peste o lună, plecarea în America... La sigur mergea, babaca! Vă procopseați toți, neprocopsiților... Nu *Miss România* vă aducea babaca înapoi, în țară! Ce e aia *Miss România? Miss Europa!* MISS UNIVERS!... Și pe dînsa, tocmai acum mi-o apucă amorul! Să nu-ți

ieși din minți?! Vine un handralete din toată lumea, ți-o suflă de sub nas... Iar tu rămîi să fluieri a pagubă!...

D. Filip Filipovici fluieră a pagubă, țuguind buzele. Nu păru satisfăcut de rezultat, deși nimeni n-ar fi avut ce obiecta. În directorul *Ilustrației colorate* se deșteptase haimanaua de pe maidanul Duca, în junețe cunoscut sub porecla de „Regele țignalagiilor". Fluierase să se audă pînă la Galveston. Și totuși nu păru satisfăcut, își curmă fluieratul și reluă firul, unde-l lăsase domnișoara Ortansa Protopopescu.

— Așadar, despre ce scrisoare poate fi vorba? Ce preț de răscumpărare?... Cînd acest domn Adam se va sătura de dînsa, are să ne-o restituie pe gratis, fără preț de răscumpărare. Nu te consuma de grija asta. Are să ne mai plătească el pe deasupra ceva să scape de dînsa; fiindcă urîtă sau frumoasă, *miss* sau ne-*miss,* proastă sau deșteaptă, tînără sau bătrînă, aceasta e soarta voastră, a muierilor. După întrebuințare, nu mai faceți două parale!

— Pardon, domnule director! rosti a doua oară cu glas de imputare, pudică și ofensată, domnișoara Ortansa Protopopescu.

— Ce pardon! îi smulse pardonul din gură d. Filip Filipovici. Acum e vremea de pardon? De pardon îmi arde mie? Tu fii fără grijă! Pe tine n-are să te scoată nimeni din minți și n-ai să scoți pe nimeni din minți. N-are să te întrebuințeze nimeni și n-are să te restituie, nici pe gratis, nici contra cost...

Domnișoara Ortansa Protopopescu privi în patru puncte cardinale cu un surîs superior și plin de milă. Ea știa bine că toate acestea sînt numai regretabilele erezii ale unui om ignorat și primitiv ca d. Filip Filipovici. N-avea ea oare în sertar studiul documentat și consolator, care risipea cu un bobîrnac asemenea inepte prejudecăți? Studiul intitulat: Viitorul e al urîtelor și demonstrînd, punct cu punct, că femeia urîtă e inteligența dinamică, că ea a creat moda, surîsul, spiritul, conversația, grația, pieptănătura variată de la sezon la sezon, rochia scurtă și lungă, talia înaltă și joasă. Deci d. Filip

Filipovici putea să monologheze de-acum înainte în toată libertatea. Pe dînsa n-o mai interesa.

Iar d. Filip Filipovici își continuă monologul.

— Cu aialaltă se schimbă chestia... Omenește judecind o înțeleg. Îl înțeleg și pe acest Adam. Numai că puteau să mai aștepte amîndoi. Nu dădeau turcii... Arc să mi-o restituie onorabilul, exact cînd n-o să ne mai trebuiască... Aceasta e, și numai aceasta mă scandalizează!... Acum îmi dau seama ce om de ispravă era bietul Muțus Farmarache... De o mic de ori l-aș fi preferat pe el. Ne sufla și grecoteiul din cînd în cînd cîte una. Dar ne-o sufla în rate. Ne-o lua. Ne-o dădea a doua zi înapoi. Iar ne-o mai lua... Ne-o împrumuta, cum s-ar spune. Ne încurca puțin socotelile, dar ne lăsa răgaz să le punem a doua zi la punct... Acest Adam însă, dumnezeul și raiul lui de Adam, intră ca în țara lui Cremene, pleacă tot ca din țara lui Cremene... Nu se-ntreabă cît capital am băgat eu în toată afacerea. Nu se-ntreabă cît pierd și ce-nseamnă aceasta pentru mine, pentru noi toți, pentru revistă, pentru toata țara... Ce-i pasă! Dumnealui face amor; amor plătit cu banii băbacăi, mărul și șarpele și raiul și costumul și păcatul și izgonirea lui de Adam!

Domnișoara Ortansa Protopopescu, la auzul acestei avalanșe de grațiozități care-i violau virginalu-i timpan, plecă ochii în scrisorile desfăcute din plicuri, cu degetele din ce în ce mai nervoase. Ea rămînea la nestrămutata convingere că la mijloc e numai o mînă criminală și o răpire de bandiți. Dar cu o crudă și vindicativă satisfacție, se hotărî să dosească scrisoarea bandiților, s-o distrugă și să-i arunce cenușa la coș, cînd va sosi să fixeze prețul restituirii, locul și ora. Răvașul, mult așteptat nu se arăta însă. Nu era nici în plicul acesta, nici în acesta, nici în acesta... Toate erau numai scrisorile tîrzii și de-o amară ironie, semnate de admiratorii și admiratoarele *Miss României,* cerînd autografe, sfaturi și fotografii; aducînd poeme dedicate și oferte de căsătorii. Ca și cum idolul marelui cult nu s-ar fi

volatilizat din altarul înălțat cu atîta perseverență și cu atît capital investit de d. Filip Filipovici și de fidelii săi colaboratori.

Directorul *Ilustrației colorate* căzuse din nou în prostrație și între brațele jilțului directorial.

Iar acum nici o muscă ηu mai umplea tăcerea, săgetînd în zigzag, de la unul la altul, și țesînd între tustrei o invizibilă plasă de fire comunicante. Nici nu mai erau tustrei stăpîniți de aceeași unică preocupare și copleșiți de aceeași deznădejde. Musca suprimată luase cu dînsa magica și lăudabila solidaritate, transmisă și întreținută, s-ar fi spus, cu zborul ei numai în aparență enervant și fără rost. Din chelia domnului Filip Filipovici pe nasul domnișoarei Ortansa Protopopescu, de acolo pe fruntea lui Tony Bar, musca jucase rolul unui fidel și intrepid agent de legătură. Cadavrul ei descompusese această armonie. Posturile nu mai răspundeau la apel. Legăturile erau rupte. D. Filip Filipovici rămase izolat în mijlocul ruinelor. Domnișoara Ortansa Protopopcscu triumfa într-ascuns de catastrofa care amenința întreg edificiul *Ilustrației colorate* și cultul *Missromânismului.* Tony Bar era cu totul absent și torturat de alte alarme.

Își trecu mîna prin bărbia aspră. De trei zile nu se bărbierise. De trei zile nu se bărbierise nici d. Filipovici. În somptuosul birou directorial aveau acum amîndoi înfățișarea unor gangsteri asediați, în ajunul capitulării.

Dar constatarea aceasta nu-l zdrobi sub teascul remușcărilor, cum zdrobită sucombase musca sub palma muscucidă.

Nu pentru atît fusese redus la tăcere, de nu mai scotea un singur cuvînt.

Purtarea lui ingrată și ticăloasă primise o pedeapsă mai cruntă ca toate. Neașteptată și stranie.

În momentul decisiv, cînd prezența sa în saloanele Institutului *„Floarea de Agave”*, fost *„Ideal-Mery”* ar fi apărat poate *Miss România* de riscurile catastrofalei aventuri, el se înfundase în bar; cocoțat pe

vîrful unui scaun mai înalt ca piscul Everestului, cu capul în nourii de cocktail *Floare de Agave,* colecționase rețete gastronomice și anecdote cu bîlbîiți, adormise cu o chivără de frapieră în cap, dormise fără nici un presentiment pe-un crater de vulcan și se deșteptase la șapte fără un sfert de litru, după ce ireparabilul se consumase.

Lipsise de la datorie. Își trădase patronul, trădase hebdomadarul ilustrato-colorat care îl hrănea și nu-i refuzase nici un acont, trădase cultul *Missromânismului,* o abandonase pe Margareta Căuș, pradă șarpelui venit să fascineze porumbița cu magnetica lui privire. Iar pedeapsa nu-i venea de la nimeni. O purtase în el. Germinase în timpul somnului. După atîtea anecdote cu bîlbîiți, el, cu dicțiunea lui volubilă și neîntrecută în șapte limbi, se trezise bîlbîit, întocmai ca eroul lui Păstorel Teodoreanu, răposatul întru Domnu, Nae Vasilescu.

Neverosimil, dar adevărat.

Deschisese ochii și în loc de bună dimineața rostise:

— *Nubă bidineața!*

Se frecase la ochi și surîse singur și inocent la amintirea atîtor duzini de anecdote cu bîlbîiți care l-au înveselit toată noaptea. Pe urmă, mîna atinsese frapiera transformată în chivără. O scoase și întrebase uimit ultimii supraviețuitori care deșertau ultimele pahare de cocktail *Floare de Agave:*

— *Cine radcu și-a tăbut joc de nime!*

S-a oprit cu un început de spaimă:

— *Ei, rădcia radcului! Nasta umai Staporel Reodoteanu mi-a fătuc-o!*

Spaima a crescut încleștîndu-i inima într-o gheară de fier. Hotărît, ceva înfricoșător, absurd și nebunesc se petrecuse prin somn.

Silabele săreau de la locul lor ca în reclamele luminoase și nu cădeau îndărăt, unde le era locul. Se dădeau peste cap și nimereau alături.

O luă metodic: „Să văd mai întîi cum mă cheamă. Ce dracu? Măcar numele am să mi-l pronunț corect. N-am să răspund *Poincaré,* ca Nae Vasilescu, eroul lui Păstorel. Totul c chestiune de răbadre și sistemă”

Se întrebă și nu răspunse *Poincaré,* ca eroul lui Păstorel Teodoreanu.

Răspunse:

— *Nyto Rab!*

„Tony Bar, dobitocule! Tony Bar!” — își răcni dezolat în gînd.

— *Nyto Rab!* săreau silabele din alveolele lor cînd le pronunța cu glas tare. *Nyto Rab, bodibicule!*

„Să știi că ai înnebunit, dragă Tony!” — exclamase Tony Bar, foarte corect, bineînțeles în gînd. Și tot în gînd, încercă să se ia cu binișorul: „Haide, dragă Tony! Fii calm și răspunde ca oamenii. Unde scrii tu?”

— La *Istraluția locorată!* răspunse cu glas străin de el.

Din clipa aceasta, Tony Bar a înțeles că e pierdut și din clipa aceasta a devenit Tony Taciturnul.

Ca și eroul lui Păstorel, evită să dea ochii, cu prieteni, răspunde monosilabic, ocolește cafeneaua Capșa. Victimă a lui Păstorel Teodoreanu, cînd l-a întîlnit a început să se vaiete, cu intenția să-i ceară un remediu:

— *Îmi nive să te-nșpuc, Stăporel, cînd mă nîgdesc...*

— Ce-ți nive, Tonică, puiule? îl întrebă cu o foarte explicabilă minunare autorul *Porcului de cîne.* Ce limbă vorbești tu, poliglotule, și cînd ai mai învățat-o și pe asta?

— *M-ai oromît!* suspină Tony Bar.

— Mă, asta-i rotacism! în tine zăcca un filolog și tu habar n-aveai. Tonibarule! Adică, pardon! Barony-tule!

— *Tu zîri și eu nust un mom dustris!*

— Fugi ca nu ești dustris! Ești beat! îl consolă Păstorel Teodoreanu. Du-te și te culcă! Se vede cît colo că nu-ți priește practica. Ai să rămîi un diletant toată viața...

Zise și plecă voios și senin, ca orice purtător de vibrioni, care, imunizat, seamănă morbul și dezastrele în jurul lui, fără habar. Tony

Bar rămăsese în mijlocul străzii, singur cu bîlbîiala, să-i ție de urît.

— *E retibil!* suspinase.

Și se corectă:

— *Nu retibil, Noty, beritil!*

Era într-adevăr *retibil, beritil, ribetil!* Să-ți vie să *te-nșpuci!*

D. Filip Filipovici dădea pe socoteala remușcării subita tăcere și deprimare a gureșului și îndeobște trepidantului său secretar. A doua zi după noaptea cea de pomină, îl așteptase să-l ia în unghii. Dar cum nu era timpul pentru răfuieli și sancțiuni, cum situația cerea o energică și promptă acțiune pentru a face față calomnioaselor zvonuri, directorul *Ilustrației colorate* îl absolvise cu generozitate. Avea nevoie mai mult ca oricînd de spiritul său ingenios, ca să dea de urma *Miss României,* s-o readucă la simțul datoriei și în feciorelnicu-i alcov — iar pînă atunci să respingă născocirile adversarilor.

Dezmorțiți treptat din torpoare, d. Filip Filipovici deschise ziarul *Globul* și revista vrăjmașă *Colorația ilustrată,* unde in aceeași dimineață au apărut două articole infame. Se cunoștea bine că erau scrise de aceeași mînă și urmăreau același scop. Articolele purtau titlul: „O DISPARIȚIE MISTERIOASĂ...” cu subtitlul în continuare: *„...sau o nouă farsă a excrocilor pentru publicul care înghite?”* Iar textul acestor senzaționale acuzații nu se mai mărginea la o urzeală de vagi și perfide insinuări. De astă dată se ghicea dedesubt o siguranță; mîna unor oameni care știu că lovesc într-un punct vulnerabil și nu se mai tem de ripostă. Infamii pretindeau că Margareta Căuș, dezgustată de viesparul unde s-a văzut atrasă, indignată de purtarea banditilor din jurul *Ilustrației colorate,* sătulă de a mai servi profanatorii nobilului cult al frumosului, a abdicat din calitatea sa de *Miss România.* A refuzat să mai urmeze docilă dezmățata exhibiție la care o obliga cunoscutul apaș al presei Filip Filipovici. Refuză să se prezinte la concursul de la Paris pentru proclamarea *Miss Europei.* Astfel spelunca a fost demascată. Metodele *Ilustrației colorate* sînt

dezavuate de propria lor aleasă. Adevărata *Miss Românie,* unică și brevetată, rămîne numai aceea a *Colorației ilustrate,* singura autorizată să trimită represintanta frumuseței românești la concursul pentru proclamarea adevăratei *Miss Univers,* unică, sanctă și inviolabilă. Pentru a da mai multă precizie și credulitate acestor afirmațiuni, canaliile de la *Globul* și de la *Colorația ilustrată* somau apașii de la *Jurnalul* și *Ilustrația colorată* în general, și pe superapașul Filip Filipovici în special, să răspundă la cîteva foarte răspicate întrebări:

1) Unde se află în acest moment pretinsa *Miss România?*

2) De ce n-a asistat la nici una din recepțiile, festivitățile, vizitele anunțate pentru ultimele trei zile?

3) Este sau nu adevărat că pretinsa *Miss România* de trei zile n-a călcat pragul locuinței sale și pragul speluncei *Ilustrația colorată?*

4) Poate sau nu superapașul Filip Filipovici s-o mai prezinte în balconul sus-numitei spelunci, publicului curios să vadă pînă unde merge impostura pamfletului *Ilustrația colorată?*

Somațiile erau precise.

Un singur răspuns ar fi spulberat, toată această urzeală de infamii: prezența *miss România.* Dar Margareta Căuș dispăruse, iar răspunsurile fatal trebuiau să fie acum mai multe și mai încurcate, căci e nevoie de zece minciuni ca să țină loc unui adevăr. Pentru aceste complicate și evazive răspunsuri, d. Filip Filipovici apela la concursul lui Tony Bar și al lui Billy Marcus. Tony Bar, într-un articol fulgurant, va arăta că *Miss România,* surmenată de programul încărcat al ultimelor zile (cînd s-a oferit, fără să se cruțe, adorației generale), e silită acum să nu părăsească domiciliul pînă la restabilirea sănătății. Un buletin medical va confirma spusele. O încheiere sarcastică va stigmatiza ferocitatea bestiilor de la *Globul* și *Colorația ilustrată* care nu știu să respecte o suferință, și cu impietate ofensează unanima jale și îngrijorare a publicului. Billy Marcus, din clișee suprapuse, va alcătui o serie de proaspete fotografii, înfățișînd

pe *Miss România* în patul de suferință, *Miss România* înconjurată de medici, *Miss România* bîndu-și poțiunea, *Miss România* stînd de vorbă cu logodnicul său, d. Ol. Spancioc, funcționar superior în direcția C.F.R., *Miss România* surîzînd cu dispreț și milă infamelor calomnii din pamfletul *Colorația ilustrată.* Ș. a. m. d.

Toate acestea vor apărea într-un număr special. Și cu toate, vor cîștiga timp, pînă săptămînă viitoare, în ultima zi, cînd *Miss România* urmează să se urce în Orient-Express cu destinația Paris. Dar atunci? Dar dacă nici atunci Margareta Căuș nu va reveni la datorie?

D. Filip Filipovici alungă gîndul cu mîna, ca musca supărătoare de adineaori. L-ar fi strivit dacă s-ar fi materializat într-un muscoi albastru-metalic, ochios și burduhos: *Calliphora vomitoria.* Gîndul se întorcea însă stăruitor, viclean, atroce și imaterial: omucigabil.

— Tony dragă! rosti d. Filip Filipovici, ridicîndu-se din jîlț. Am nevoie de un răspuns să le iai piuitul canaliilor. Apucă stiloul și scrie...

— *Nibe, trapoane!*

— Ce-ai zis, Tony? întrebă cu bunăvoință directorul *Ilustrației Colorate,* crezînd că secretarul său se exprimă în una din misterioasele limbi, al căror vocabular se reducea pentru dînsul la un minim capital, de afirmații și negații.

— *Minic, ridectors!*

— *O! Ia! Ighen! Kak! Yes! Oui!* se sili să glumească d. Filip Filipovici în teribila sa inconștiență, creîndu-și iluzia că introduce așa puțină veselie în atmosfera apăsătoare, de cavou, a somptuosului cabinet directorial... Dă-i înainte, dragă Tony! Ceva cum știi tu... Să lăcrimeze lumea și să țipe canaliile ca în gură de șarpe.

Tony Bar apucă stiloul cu energie. Aci nu se mai temea. Aci era el suveran pe cuvînt și pe silabe. Așternu teancul de foi în față. Aprinse țigara și începu. Scrise titulul și se încruntă... Mototoli haina. O zvîrli la coș. Începu altă foaie... O mototoli și pe aceea. Schimbă stiloul cu un toc obișnuit. Pe urmă înlocui tocul cu un creion... Întoarse foile cu

dosul în sus. Își șterse cu batista broboanele de sudoare de pe frunte. Rămase paralizat în fața foii cu rîndurile întrerupte.

D. Filip Filipovici și domnișoara Ortansa Protopopescu ridicaseră ochii și îl priveau cu nedumerire. Niciodată Tony Bar nu mototolise o foaie de hîrtie, niciodată nu ștersese un rînd, niciodată nu schimbase stiloul cu un toc obișnuit. Era destul să se așeze în fața paginii albe și să scrie primul cuvînt. Totul curgea apoi ca un robinet lăsat deschis, cu un debit egal și neîntrerupt; o pagină, zece, o sută, cît cerea metrajul tipografiei.

— Ce e cu tine, Tony? întrebă d. Filip Filipovici.

Înaintă și luă foaia de hîrtie. Cu stupoare citi:

„RASNUPS SDROTORIB UNOR NACALII".

În dezgustrătorul plamfet Locorația istrulată *ne-a stof dat să ticim eri cea mai dezgnstrătoare lacomnie..."*

Tony Bar bătea un record neprevăzut de amicul său Păstorel Teodoreanu.

Se bîlbîia și în scris. Se bîlbîia *retibil, beritil, ribetil!*

CAPITOLUL XIII *Adam și Eva*

Bărbatul deschise ochii.

Ca în fiecare dimineață, de trei luni, privirea căută mai întîi afară, prin fereastra largă fără perdea, oceanul albastru al cerului.

Nor? Ploaie? Vînt? Soare? Ceață? Senin?

Acestea erau întrebările din totdeauna, fiindcă de trei luni acestea erau singurele lor griji. Numai de capriciul cerului, de negura de pe piscul de unde vin furtunile, de roza vînturilor și de pofta inimii lor depindea soarta unei zile. Să rămînă zăvoriți în casă; să plece sus pe munte; să se legene cu barca pe lac; să coboare în chioșcul cu glicinii din grădină. Nimic alt și nimeni alt în afară de soarele, vîntul, ploaia, seninul și pofta inimii lor; nimic alt și nimeni alt nu porunceau ceasurilor de aici.

Erau liberi și singuri, departe de toate chemările și urîțeniile și tristețile lumii — liberi și singuri ca în cea mai neștiută de nimeni insulă de la capătul universului. Nu s-ar fi crezut că numai trei ceasuri de drum îi despart de Calea Victoriei, de strigătul vînzătorilor de gazete zbierînd ultima ediție cu remanierea guvernului, de stropșitul guițat al clacsoanelor și de mirosul fad al benzinei și uleiului ars.

Numai ei singuri și liberi la capătul universului.

Bărbatul privi oceanul înalt al cerului.

O fulguire albă de nor se topea molatec. Urmări plutirea aeriană pînă ce fulgul s-a dizolvat în transparența de acuarelă. A rămas numai albastrul vast și profund, de o ireală puritate; albastrul puțin melancolic, puțin extenuant, puțin înfiorat de presimțirea sfîrșiturilor, cum sînt toate diminețile senine de toamnă cu soarele palid și cei dintîi funigei.

„E o vreme pentru plimbare pe lac!" — hotărî bărbatul. Și îndată gîndi: — „Poate cea din urmă plimbare pe lac, dacă mîine ori

poimîine încep ploile.”

Numai după aceea întoarse ochii la femeia dormind pe perna de alături.

Se sprijini într-un cot și o privi cu înduioșarea pe care n-a simțit-o niciodată privind o femeie.

Femeia surîdea prin somn, prin vis. Mișcă imperceptibil buzele. Prin somn, prin vis, îi cerea sărutarea. Se aplecă, își apropie buzele, le împreună în sărut. Femeia surîse recunoscătoare sărutului fără să deschidă ochii, continuîndu-și somnul și visul.

Era tot atît de frumoasă cu ochii închiși, dormind și visînd, cît de frumoasă trecea dintr-o cameră în alta cu mersul ei balansat, cît de frumoasă apărea coborînd scările, cît de frumoasă și-o fixase pentru totdeauna în retină cînd cu o mînă sub cap, în fundul bărcii, privea cerul boltit. Era tot atît de frumoasă, fiindcă nu avea nevoie de nici un artificiu. Poate dormind și visînd frumusețea se desăvîrșea încă, învăluită în misterul inaccesibil al somnului și al visului.

Și era într-adevăr femeia aceasta pentru el un mister. Femeia aceasta și întîmplarea aceasta. Întîia oară descoperea într-o femeie un mister. Întîia oară *suporta* o întîmplare, o *accepta,* o lăsa să se desfășoare în afară de hotărîrile lui, în loc *s-o conducă.*

Cînd în ziua sosirii în București, după o lipsă de șase ani, a pierdut ultimul jeton de o mie de lei la club, a surîs nepăsător necunoscutului de a doua zi. Lui viața i-a rezervat întotdeauna, pentru un a doua zi, o surpriză de care n-a avut a se plînge. Venise în țară nu știa de ce. Poate o vagă nostalgie. Poate nevoia să se odihnească după șase ani de furtunatice peripeții. Venise, purtînd în buzunar prețul unei existențe fără de grijă pe o jumătate de an. În vagonul Express-Orientului, privind pe fereastră perindarea priveliștilor, își făcuse un rapid examen și își dresase un aspru rechizitoriu. Se hotăra să-și acorde o jumătate de an, un an, de vacanță absolută... O casă mică de țară; lecturi, vînat, înot, sport, plimbare igienică și multă singurătate și multă tăcere. De douăzeci

de ani el n-a rămas niciodată singur, să se confrunte cu el însuși. Întotdeauna s-a deșteptat cu brațul amorțit fiindcă dormise pe el capul unei femei. Întotdeauna s-a aflat înconjurat la masă de o bandă de amici, întotdeauna alții, dar întotdeauna tot atît de numeroși. Club, curse, plaje și cazinouri, cabarete și dancinguri. Ostenitoare toate, aceleași toate; de la o vreme, plictisitoare toate ca o corvoadă. Pentru dinsul viața aceasta invidiată de o mie de muritori îi era tot atît de ostenitoare și monotonă ca viața unui subșef de birou, obligat să se prezinte la același ceas, să semneze în aceeași condică, să repete același ritual. Numai orarul era schimbat — și numai libertatea era iluzorie. Adam Adam se descoperise prizonierul propriei sale faime.

Aceasta în vagonul de dormit al Express-Orientului, în drumul spre țară, în ceasurile hotărîrilor brave.

Cum a ajuns însă în București, în aceeași seară, în mai puțin de trei ceasuri, crupierul i-a cules de pe postavul verde ultimul jeton de o mie de lei și, o dată cu fișa de sidef, toată pulberea proiectelor reduse la neant. A surîs dimineții de-a doua zi, pipăindu-și în buzunarul vestei polul unic pentru garderobă. S-a plimbat printre mese. Și-a regăsit vagi prieteni vechi. S-a instalat la masă cu dînșii, și atunci, la buteliile de șampanie, a început întîmplarea care întîia oară nu se mai asemăna cu toate întîmplările din viața lui.

Mai întîi a fost un pariu. Un pariu idiot. Cum și era de așteptat, fiindcă l-a propus un idiot ca Bubi Turnuvădeanu, specializat în pariuri stupide. I-au pomenit despre virtutea faimoasei *Miss România,* despre frumusețea ei de astă dată depășind tot ce s-a fost văzut la vreun concurs de frumusețe, despre enigma ei. Era foarte proastă, ori foarte inteligentă? Era foarte ignorantă, ori foarte cultă și malițioasă? Era virtuoasă într-adevăr, ori numai mai ipocrită ca toate? Așa s-a legat între dînșii pariul idiot, s-o ridice chiar în aceeași noapte de la bairamul patronat de celebra Mery, să curme o legendă și să verifice o stare de fapt, cinic numită de Bubi Turnuvădeanu pe

numele cel adevărat al unei membrane de care bărbații fac atît de exagerat caz.

A primit, firește. A contribuit în mare parte la aceasta numărul buteliilor de șampanie deșertate într-un tempo cam prea rapid. A contribuit mai ales argumentul ultimului pol pipăit în buzunarul vestei. Pariul cîștigat însemna viața pe încă o jumătate de an fără de nici o grijă, sau însemna, în orice caz, posibilitatea să se așeze chiar a doua zi pe scaunul bancherului la masa de bacarra, să reziste la trei arosagii și la un banc deschis. Deci într-un caz ori în altul, un pariu ispititor. Femeia cu pricina îl interesa mai puțin. Își amintește că nici n-a fost atunci curios să știe dacă era înaltă sau scundă, brună sau blondă, durdulie sau scîndură. A scos ceasul, salvat deocamdată de stagiul la ovreiul unde fără acest pariu l-ar fi pus a doua zi amanet să învețe ovreiește; s-a bucurat! Mai avea încă timp. S-a ridicat după ce-au fixat condițiile de verificare. Și atunci, imediat cînd se îndrepta spre ușă, s-a petrecut al doilea episod încă mai curios al acestei prea curioase întîmplări. Un tip care asistase la masă și la pariu, proprietar al unor ziare și reviste ce nu l-au interesat niciodată, l-a remorcat pe nasturul smochingului și l-a atras într-un ungher să-i propună sub pecetea celui mai desăvîrșit secret, ceva mai sigur și mai fructuos decît un pariu. Un pact. Un contract. O idee inspirată de discuțiile la care rămăsese mut, dar nu impasibil auditor.

Încheiase un pariu? foarte bine. Propunerea sa însemna o anexă la acest pariu. Un supliment. Pe el nu-l interesa chestia membranei. Îi era indiferent dacă *Miss România* va rămîne *Miss* sau va deveni *Lady*. Cerea altceva, în pactul plătit cu de patru ori prețul pariului. El dorea ca *Miss România* să dispară de pe orizont două săptămîni. Fără răpire, fără scandal, fără rezistență. O fugă amoroasă, de pildă. În loc să se întoarcă a doua zi acasă, să plece undeva, într-o localitate tăinuită, unde să n-o știe nimeni. Să abdice tacit de hatîrul acestei iubiri la rolul de *Miss România;* să renunțe la plecarea și concursul de la Paris. Atît și nimic mai mult. „Și ce cîștigi dumneata cu aceasta?”

— a întrebat nedumerit. „Cîștig mult! fusese răspunsul. Foarte mult! Aci e o chestie comercială la mijloc. O luptă între doi concurenți deciși să se extermine și hotărîți să nu se dea în lături de la nici un mijloc permis ori nepermis. *Struggle for life!"* — încheiase individul zîmbind și semnînd cecul bun de plată pentru două săptămîni.

— Mi te-a scos norocul în cale! adăugase, strîngîndu-i mîna.

— Și eu pot spune la fel! Perfect! *Struggle for life,* să fie!...

A pus cecul în port-biletul gol. Și-a luat noapte bună de la toți. A plecat țintă la saloanele Institutului *„Floare de Agave",* fost *„Ideal-Mery",* după ce mai întîi din colecțiile revistelor ilustrate a luat cunoștință cum arată la chip și la asemănare femeia cu care trebuia să doarmă în aceeași noapte și să plece a doua zi într-o jumătate de lună de miere.

Aceasta a fost tot. O joacă. Nu era prima din viață; nici n-o socotea ultima. Crudă, firește. Mai crudă decît în romanul lui Ramon Fernandez, citit atît de distrat în tren și atît de surprinzător și imediat silit să-l ajusteze pe realitate. Dar orice joacă e în definitiv tot o luptă, și orice luptă e crudă.

Cele două săptămîni au trecut de mult. S-au făcut trei-luni. Cecul l-a încasat, fiindcă toate clauzele pactului au fost satisfăcute punct cu punct. L-a încasat cu un supliment de recunoștință, cinic și dezgustător din partea individului cu pricina. A încasat și pariul. Nimic nu l-ar mai reține. Iar el nu se poate desparți încă de femeia aceasta, care chiar de a treia zi a încetat să mai fie un simplu obiect de pariu și de tîrg.

I se întîmplă întîia oară. Probabil se apropie bătrînețea.

S-a prins să săvîrșească o faptă scelerată. S-a executat cu ferocitatea lucidă din totdeauna. Pe urmă treptat luciditatea l-a trădat.

E întîia oară cînd o femeie îi pare odihnitoare. Cînd iubirea unei femei nu-l agasează după primele trei zile.

Femeia surîdea prin somn și prin vis.

Bărbatul îi atinse ușor buzele cu buzele.

Apoi se strecură cu o precauție felină din pat, așa cum se strecura altădată din patul amantelor toropite de voluptate, ca să nu se mai întoarcă niciodată.

Acum pleca să se întoarcă. Vîrsta, obiceiul, anii de risipelnică viață; toate îl obligau la un anumit și reconfortant ritual matinal. El nu se deștepta surîzînd soarelui cu toți dinții intacți, cu gura tot așa de proaspătă, cu ochii tot așa de limpezi, cu mușchii tot așa de elastic odihniți ca femeia din a cărei fragedă tinerețe nimic nu alterase încă nimic.

Intră în camera de baie. Își frecă îndelung dinții cu peria și își răcori îndelung gura gargarisîndu-se cu apă de mintă. Își execută complet programul de gimnastică suedeză, cu toate cele douăzeci și patru de figuri. Se agită cinci minute sub biciul de gheață al dușului. Și numai după aceea, cu pielea parfumată de lavanda din vaporizator, cu părul lucios și cu gura împrospătată, se întoarse înfășurat în haina moale de mătase să procedeze la al doilea ritual matinal, executat cu strictețe de trei luni, în afară de repaosul cîtorva zile însemnate cu o semilună roșie pe foile calendarului.

*

Bărbatul lăsă vîslele din mînă. Barca se opri legănîndu-se moale pe undă.

Amîndoi priveau cerul din apă. Cerul și crestele zimțate ale munților. Și amîndoi își vedeau capetele alături, lipite tîmplă lîngă tîmplă, cu un cer nemărginit deasupra și cu alt cer nemărginit în adînc.

Femeia atinse oglinda lichidă cu vîrful degetelor.

Cerul, piscurile munților, brazii, capetele lor alăturate sau tulburat în tremurarea fină a apei. S-au înecat sfărîmate în cioburi mărunte. Apoi s-au lămurit din nou, ca într-o oglindă care a fost aburită și își limpezește lumina.

„Acum, trebuie să-i spun!” — gîndi bărbatul.

Și începu să-i spună, cu un efort dureros, prinzîndu-i amîndouă mîinile:

— Marga... Să ne rugăm amîndoi să se prelungească aceste zile cu soare cît mai mult. Cît mai mult...

— Știu, rosti femeia incet. Știam.

— De unde poți ști tu aceasta? întrebă el, surprins de această subtilitate.

— Știu. Cînd au să înceapă ploile ai să pleci. E poate mai bine. E desigur mai bine...

Bărbatul o privi pătrunzător, înciudat că nu poate citi niciodată limpede în acest suflet. Era bună, blîndă, discretă, supusă... Însușiri pe care nu le-a prețuit niciodată și nu sînt indispensabile unei amante. Era de-o ignoranță înspăimîntătoare și poate de-o lipsă de inteligență la fel. De unde deci această subtilă înțelegere a atîtor nuanțe pe care cele mai inteligente femei nu le înțeleg?

— Se poate să nu ne mai vedem niciodată... reluă.

— E poate mai bine. Avem să rămînem unul pentru altul așa cum am fost aci. Nimic n-are să se mai schimbe. E desigur mai bine.

Bărbatul tăcu un timp. Se apropia mărturisirea cea mai grea.

— Marga... Eu te-am mințit. Te-am înșelat... Tu nu știi cu ce gînd am venit cînd te-am cunoscut întîia dată... Nu știi pentru ce...

— Poate că știu... surîse femeia privindu-l drept în ochi? Poate că n-am înțeles atunci, îndată. Dar a doua zi am știut...

— N-aveai de unde să știi...

Femeia continua să surîdă cu melancolie. Îi apucă ea mîinile. Le scutură:

— Haide să facem un legămînt! Să nu mai vorbim despre aceasta nici acum, nici mîine, niciodată... O femeie înțelege mai multe decît îți închipui... Tu mi-ai arătat ieri cum simte și pipăie o gîză cu antenele. Poate dacă nu înțeleg, simt și eu cu o antenă... Am simțit îndată, de a doua zi, că altceva ai urmărit.

Făcu o pauză:

— ... și că pe urmă, altceva ai găsit.

Bărbatul întrebă:

— Și nu regreți nimic? Nu mă urăști?... Poate viața ta ar fi fost altfel...

— Nu regret nimic. Ce-aș regreta? Aceste trei luni nu mi le putea da nimeni. Și cu o viață întreagă, încă nu sînt plătite prea scump... Pînă ce te-am cunoscut era ceva mort în mine. Tu m-ai înviat. Abia în noaptea aceea m-am născut... De ce te-aș urî? Ce-aș avea de regretat?...

— Ciudat... Întîia oară o femeie îmi vorbește așa. Întîia oară o femeie se resignează atît de ușor...

Femeia ridică privirea, cu o dojană în adîncul ochilor:

— Tu numești aceasta „ușor”? De unde știi că mă resemnez atît de ușor? Bărbații nu pot să înțeleagă niciodată aceasta....

Altă dată bărbatul ar fi rîs mușcător. Orice femeie din lume se crede neînțeleasă. Dar acum găsi pretenția firească și o acceptă fără zîmbet.

— Și nu te-ntrebi de ce vreau numaidecît să plec?

— Nu te întreb, fiindcă știu. Tu ești făcut pentru altfel de viață și altfel de lume. Mîine ai să te plictisești... N-au să-ți mai placă răspunsurile mele... Ai să te saturi de felul cum rîd și n-ai să poți suferi papucii pe care-i pun dimineața-n picioare... Chiar mă gîndesc acum... Am să te rog ceva. Îmi făgăduiești dinainte?

— Să văd despre ce e vorba...

— Nu să vedem! Nu pune condiții. Răspunde: da!

— Bine! Da!

— Te rog să plecăm mîine. Să ne despărțim mîine. Să nu așteptăm o zi cu ploaie, ca să rămînă pe urmă numai ziua aceea în noi... vrei?

Veni rîndul bărbatului să consimtă:

— Într-adevăr. Poate că e mai bine...

— Și să nu ne scriem niciodată!

. . . .

— Acum lasă-mă să trec eu la vîsle... La viața la care mă întorc, se poate întîmpla să nu mai am niciodată plăcerea aceasta...

Bărbatul își zăvori pe buze întrebarea. Îl împingea curiozitatea să afle la ce fel de viață își închipuie femeia că se mai poate întoarce acum. Și îndată își aminti că viața aceea, oricare ar fi, prin el a fost răsucită de pe axă, prin el e de acum înainte osîndită să se mistuie în cine știe ce fund de oraș. Două luni gazetele nu conteniseră răscolind în fiecare dimineață „misterioasa dispariție a *Miss României*". Nu lipsise nici o născocire, nici cele mai josnice presupusuri, nici cele mai crude triumfuri. Tot edificiul construit cu atîta trudă de d. Filip Filipovici și de *Ilustrația colorată* se prăbușise în scandal și ridicol. Iar printr-un straniu capriciu al legilor de balistică, scandalul și ridicolul ricoșase și asupra adversarilor, asupra revistei *Colorația ilustrată,* care pusese la cale vicleana răpunere a publicației concurente. *Miss România* lor rămăsese coada cozilor la concursul de peste graniță. Revistele de vară luaseră în primire lupta atît de lamentabil încheiată între cele două *Ilustrații colorate* și *Colorații ilustrate,* care s-au devorat reciproc ca faimoșii șerpi din Marsilia.

Femeia de la vîsle, oriunde va păși, cînd se va întoarce în lume, va fi precedată de faima acestor scandaluri și epice lupte. N-o aștepta o existență surîzătoare. Unii n-au să-i ierte frumusețea. Alții abdicarea. Toți, simplitatea și indiferența, pe care numai el singur le cunoștea cît sînt de sincere și absolute.

Femeia vîslea ritmic, din cînd în cînd plecîndu-și obrazul să-și șteargă broboanele cu mîneca bluzei. Gest la oricare femeie vulgar. La dînsa, plin de o grație rustică și naturală, ca tot ce se află la locu-i în acest spațios decor.

La țărm sări el din barcă înainte. Îi întinse mîna s-o ajute la coborît. Au plecat amîndoi la poteca așternută cu cele dinții foșnitoare frunze de toamnă.

Umbrele se lungeau oblice. Acum drumul soarelui e mai obosit și scurt.

În fața casei lor — pentru ultima noapte a lor — s-au oprit.

Femeia a privit rotund spre crestele vinete ale munților, acolo unde amurgirea rece și gravă a pus o pată înghețată de sînge ca o rană pe-o tîmplă de mort.

— Erau veverițele aci... spuse, arătînd bradul lor, cu masa dedesubt și cu scaunele de pai împletit.

Veverițele lipseau.

Vîntul subțire întorcea foile cărții uitate pe masă cu un deget nevăzut și grăbit.

— Și florile noastre!... spuse. Ce urîte sînt!...

Într-adevăr. Florile lor!... În locul catifelatelor flori de mac, acum sămînța neagră sună în capsula fructelor, ca în sferice cutioare de carton.

Bărbatul presmți alături toată dezolarea acestui destin. Femeia îi păru mai singură și plăpîndă, acum, în ajunul plecării. O simți stăpînindu-și fiorul lăuntric de frig. Privirea lui o înfășură cald ca un șal. Înduioșată și caldă.

Își scoase inelul de pe degetul mic. Inelul cel mai drag și nedespărțit. Amintirea iubirii lui dintîi. Inelul cu piatra de scarabeu egipțian. Îl trecu pe degetul femeii și duse mîna întreagă la buze.

— E o piatră veche și autentică, Marga... Are să-ți poarte noroc cum mi-a purtat mie noroc... Cum va fi purtat poate la sute de oameni noroc, de cinci mii de ani de cînd există.

Femeia, devenită deodată Margareta Căuș, întrebă cu sincera nedumerire a elevei de la Școala profesională Elena Doamna, din tg. Scovarză.

— De ce glumești tu în ceasul acesta? Cum poate să fie o piatră de inel de cinci mii de ani, cînd noi sîntem de-abia în anul 1932?

EPILOG *Paradisul pierdut sau nevasta șefului de gară*

Încet, pe la spate, o mină m-a atins ușor pe umăr. Un glas numai de mine cunoscut mi-a suflat în ureche:

— Oprește!

Nu e nevoie să mă întorc. Să ridic ochii de pe foaia albă, numai cu titlul acestui epilog pe frontispiciu. Nu tresar. Nu-mi frec buimac pleoapele. Nu gem ca Tony Bar: *E retibil! E beritil! E tiberil! E libertil!* Nu se întîmplă nimic nou. Nici extraordinar. Nici teribil.

Mi-e familiară șoapta. Mi-e prietenă mîna aceasta ușoară pe umăr. O mînă de fum. Un glas de fum.

Vin cu fidelitate să mă viziteze din lumea lor fantomală, de cîte ori încep și sfîrșesc o carte. Oricare. Orice plăsmuire a unor vieți care n-au existat într-aievea, dar care, pentru atît numai, nu sînt nici mai jalnice, nici mai vesele, nici mai absurde decît viețile cele trăite îndeaievea.

Știu pentru ce vin. De la ce ispitire se înverșunează să mă oprească. Și de la ce ispită izbucnesc într-adevăr să mă ferească întotdeauna.

Cînd potrivesc pătratele foilor, teanc, gata să încep întîiul capitol al atîtor vieți plăsmuite (unele vesele și bezmetice, altele sumbre și goale de orice speranță) — mai întîi ispita e cea care vine să încerce. Perfid, șuieră în cealaltă ureche:

„De ce nu te ții în pas cu timpul? De ce-ți primenești în fiecare an crăvățile de la Barclay și nu-ți primenești în fiecare an și admirațiile literare? De ce ignorezi cu încăpățînarea incultului și primitivului moda ultimei cărți, care a fost răsalaltăieri a lui Gide, alaltăieri a lui Proust, ieri a lui Joyce, azi a lui Lawrence și mîine după cum va decide buletinul de librărie sosit dis-de-dimineață cu Orient-Expressul? De ce să nu strănuți și tu cînd au răcit ei; de ce să nu-ți

ștergi nasul cînd au strănutat ei? De ce să nu culegi mucurile de idei lepădate de dînșii și de ce să nu apari morfolind aceste chiostecuri, din care, mai știi?, poate te pomenești că te-ai împărtăși și tu cu geniul lui Gide, al lui Proust, al lui Joyce, al lui Lawrence și al celui mai proaspăt și încă necunoscut, ce va lepăda mîine alt muc să se bată zece chiostecuri de la dînsul? De ce să n-o faci, cînd ajunge atît, ca instantaneu atins de harul divin, să devii modern, ultramodern, occidental, planetar, universal și *retibil,* și *beritil,* și *tiberil,* și *libertil?"*

Ispita e fără îndoială josnică, dar e irezistibilă.

Pentru a găsi o justificare a capitulării, nu-ți stau oare la îndemînă o sută de sofisme? La ele păcătoasa slăbiciune din tine stă gata să apeleze, nu atît pentru judecata altora, cît mai ales pentru a te absolvi tu față de tine, așa cum scris e în ciudata străbunătate a naturii omenești. Nu-ți justifici oare și destinul cu un sofism? Ți-a amintit-o aceasta cineva mai vechi decît Gide, și Proust, și Joyce, și Lawrence, dar nu mai mic și nu mai puțin universal decît ei: *„Ainsi sommes-nous toujours prêts à justifier le destin: adverse, il nous éprouve; favorable, îl nous récompense."*

Ești gata să luneci. Să asculți și să apari în lume împopoțonat ca un rege negru din Bandiagara, desculț, dar cu ochelarii lui Gide pe nas, cu inima lui Proust zugrăvită pe piept și sub *cache*-sexul lui Lawrence, cu ceea ce atîția rafinați abia de la Lawrence au aflat că e indispensabil pentru a face copii.

Atunci, ca să te smulgă viclenei ademeniri, sosește mîna de fum ușoară pe umăr, șoptește glasul de fum în ureche:

„Oprește.... Întoarce-te la portul tău și numai la capriciul tău... Fii liber și fii tu! Te înveselește și te mîhnește cum îți vine pofta, cînd îți vine pofta și pentru ce-ți vine pofta... Lasă altora deșartă consolare că au văzut universul cu ochelarii lui Gide, că l-au simțit cu acuitatea de astmatic a lui Proust, eă-l pot transcrie cu ortografia lui Joyce (cincizeci de pagini fără un singur punct!) și că-și desfeciorează iubita cu virilitatea împrumutată de la pădurarul Mellors ori de la St.

Mawr, armăsarul doamnei Lou... Tu întoarce-te la lentila ta, potrivită pe ochiul tău și plimbată de tine peste un univers al tău... N-ai să fii *retibil, beritil, tiberil, libertil!* Dar nu face nimic... Nu e mai încîntătoare oare, decît toate acestea, gîza măruntă care a poposit pe foaia de hîrtie numai o clipă? Și-a netezit elitrele. Acuși își va lua zborul să facă loc altora, și altora, și altora... Poartă-i grija ei și nu te gîndi cu ce ochi ar fi văzut-o Proust, și Gide, și Joyce, și Lawrence... Poate nici n-ar fi văzut-o de loc. Era prea neînsemnată și puțintică pentru dînșii. Ea e ca pentru măsura ta. Rămîi la măsura ta!...

Așa m-au redus și de astă dată la adevărul din totdeauna mîna ușoară de fum pe umăr, șoapta glasului de mult cunoscut.

Am rămas deci cu gîza noastră pe foaia albă de hîrtie. Să-i găsim o dezlegare. S-o eliberăm. Acestor absurde peripeții să le aflăm un deznodămînt. Să căutăm unui destin o încheiere. S-o strivim oare brutal, cum a turtit d. Filip Filipovici, sub laba-i păroasă, albastra muscă de cadavru: *Calliphora vomitoria?* S-o trăsnim oare c-un sifon în cap cum s-a oferit să ne debaraseze pe vremuri un amabil confrate și amic, cînd cronica acestor peripeții se tipărea în foiletonul unui cotidian? Nimic nu ne-ar putea impune popreliște de la orice deznodămînt, oricît de crud sau ilariant, oricît de absurd sau banal, oricît de în afară de orînduielile aparente ale bunul-simț. Fiindcă oricît de năzbîtioasă ar zburda o închipuire, ea rămîne mai prejos de încă mai năzbîtiosul capriciu al vieții de aievea. Realitatea e absurdă. Adevărul neverosimil. Viața extravagantă.

Ne-au asigurat un prezicător celebru pe vremuri. Cel mai căutat și prețuit prezicător dintr-o epocă mult mai săracă în surprize ca aceasta; cînd cărămidarii și tinichigiii n-jungeau dictatori peste noapte, împărații nu deveneau tăietori de lemne și leul nu făcea numai cinci parale. După o jumătate de veac de exercitare zi de zi a acestei profesii de prooroc, omul nostru s-a retras din funcție cu un rotunjor capital și o bogată experiență; capitalul depus la bancă

sigură, experiența dăruită cui avea nevoie de dînsa cu un amabil scepticism.

— Domnule! întărea bătrînul de cîte ori veneam să-mi ofere o cafeluță turcească și ceva din vasta sa învățătură a lumii — domnule, nimic nu există pe lume să nu fie cu putință! Totul se poate întîmpla și totul s-a întîmplat măcar o dată. Viața n-are nici o logică și tocmai de aceea are haz. Meseria mea a fost foarte ușoară. Acum pot să-ți destăinui secretul. Nu exista nici o artă și nici o știință a prezicerii. Toate sînt mofturi. Eu nu mi-am bătut capul să citesc în zodii, în palmă, în cafea, în cărți, în numere și în scris. Nu credeam și nu cred în asemenea baliverne. Poate de aceasta am izbutit eu să ghicesc atît de bine și mi-a mers faima de atît de sigur prezicător. Vrei să spui că-mi mințeam clientela? Nu mai mult decît cei care cred că citesc într-adevăr în destine. Te asigur! Căci nu o dată m-am pomenit eu cu acești oameni minciuniți cu bună știință, întorcîndu-se după un an-doi, să-mi mulțumească recunoscători pentru chipul cum le-am prevăzut viitorul... Uneori îmi întindea mîna jegoasă, să-i citesc soarta, un disperat cu gulerul nespălat de două săptămîni și cu burta lihnită de două zile. I-o cunoșteam soarta, după cum îi tremurau degetele. De la mine, direct avea s-o pornească pe cheiul gîrlei, să-și lege un pietroi de gît, sau în Cișmigiu, să-și atîrne gîtul în ștreang. De milă, îl asiguram că în palma lui se arată semne de grozavă mărire, de noroc, bogăție și faimă... Mă crezi? Spre a mea minunare, nu a lui, mă trezeam cu dînsul, într-o bună zi, coborînd scara caleștii în blană de biber, scoțînd portofelul doldora de dumăști, să mă răsplătească împărătește fiindcă atît de bine i-am citit zodia și l-am oprit de la o necugetată hotărîre. Altădată, dimpotrivă, mi se întîmpla să nu-mi placă mutra unui îmbuibat. Prea era sigur de sine și prea venea după o petrecere, să-și bată joc, cu prieteni, de cititorul în zodii! Mă încruntam după ce-i răsuceam palma grasă ca o talpă de urs, mă prefăceam înfricoșat de ce-am citit acolo și îl avertizam că se arată grele semne de cumpănă și de răsturnări. Aceasta numai ca să-i

zădărăsc puțin preaîngîmfata mulțumire. Pleca, după ce-mi pufnea de rîs în nas. Dar nu o dată, și nu unul, s-au întors jigăriți și cu petec în coate, să-mi spună că drept și amar le-am prezis, și să-mi ceară altă proorocire, mai blîndă... Atunci, cum să mai crezi dumneata în zodii și-n semne? Orice se poate întîmpla oricui. Privește puțin mai atent în jurul dumitale și învață să vezi pidosnicile orînduieli... Fiecare vrea să fie ceea ce nu-i este dat lui să fie. Și fiecare ajunge acolo unde te așteptai mai puțin să-l vezi. Unde citești dumneata în toate acestea o lege și o chibzuială? În acest caz, proastă lege este și nechibzuită chibzuială. Nu face să-ți mai sfărmi mintea și să citești în măruntaiele lor...

Așa m-a învățat pe vremuri cititorul vestit în zodii și destine. Cu această sceptică învățătură, ce nu ne-ar fi oare îngăduit să plăsmuim pe socoteala unui erou de roman? Dacă viața își face de cap, de ce nu ți-ai face și tu puțin, mai ales că nu păgubești pe nimeni?

Să încercăm o mică inventariere.

Cine, cu drept, oare, ne-ar putea interzice să presupunem măcar douăsprezece deznodăminte pentru destinul Margaretei Căuș? Poate ea să protesteze? Mă îndoiesc. La primul cuvînt o așteaptă soarta muștei de cadavru *(Calliphora vomitoria)* redusă la neant sub laba păroasă a domnului Filip Filpovici. Și fiindcă e obligată să execute docil tot ce ar decide capriciul nostru, cine, cu ce drept, poate fixa o limită acestui capriciu?

Bunăoară:

Am lăsat-o pe țărmul lacului, într-o zi de toamnă și de despărțire. Ce-ar fi s-o urcăm îndărăt în barcă și s-o înecăm, tîrziu, după miezul nopții? Au mai pățit-o și alții, înainte și după Ludovic al II-lea, regele Bavariei. Dacă acest deznodămînt nu vă place, ce-ar fi să încercăm altele? S-o urcăm în tren. S-o readucem la București. Cîte nu i se pot întîmplă? Cîte deznodăminte n-o așteaptă acolo? O așteaptă tanti Mery, gata să-i facă o strălucită carieră. O așteaptă doamna Sapho Inverseen, s-o inițieze într-un nou ciclu de senzații. O așteaptă cu

automobilul la gară Muțus Farmarache. Poate s-o aștepte pe peron. d. Iorgu Căuș, cu revolverul, fiindcă i-a dezonorat familia și numele marelui hatman Toma; sau, pentru același scop, de ce n-ar aștepta-o cu mîna pe mînerul săbiei Lache Căuș? Dar Tony Bar, ar putea el rămîne oare insensibil la această întoarcere? Ar întîmpina-o ca un buchet de flori: *„De cînd te-aptești, Garmareto!"* Ar rămîne oare cu brațele încrucișate d. Filip Filipovici, Titirică Buburoiu colonelul în retragere, domnișoara Ortansa Protopopescu? O sută de destine se pot încrucișa cu o sută de deznodăminte...

Cunoaștem însă altul. Cel adevărat. Unicul. Nu-l născocim. Nu e plăsmuirea fanteziei. În sertarul biroului, într-un buzunar de pluș, păstrăm o lentilă magică. Ea ne-a ajutat de multe ori să citim ceea ce ochiul liber și incomplet nu știe încă să deslușească.

S-o aburim puțin. S-o ștergem cu batista. Și să privim.

La început, ca într-o ceață tulbure, e numai un foc de umbre și de lumini. S-ar spune o luptă. Pe urmă ceața se limpezește ușor, de la focarul lentilei spre margini. Se limpezește și se luminează.

Sînt așa de mici chipurile și de îndepărtate! Parcă sînt la capătul lumii și al timpului. Dar îmi cunosc bine lentila. Puțină răbdare. Așa! Microscopicele și îndepărtatele apariții se apropie, cresc, vin de departe, din timp, din viitor, îndărăt... Acum lentila le-a adus la măsura ochiului nostru, le-a fixat cum rămîn fără tremur imaginile unei lunete puse la punct. Putem privi în liniște...

— Dar e Margareta Căuș! vă aud exclamînd. Margareta Căuș la fereastră.

Tocmai. E Margareta noastră. Dar nu Margareta Căuș. Să facem cuvenita rectificare. E doamna Margareta Spancioc, soția domnului șef de stație Olimpiodor Spancioc. Iar fereastra de sus, de unde privește, e fereastra stației din Bărăgan. Nu observați încotro privește? Eu văd... Spre capătul liniei. De acolo vine vertiginos un express. E rapidul cu vagon direct de la Ostanda, Berlin etc., cu legătură pentru Istambul, prin Constanța. A trecut ca o furtună de

roți, de zangăt metalic și de fum. S-au zguduit zidurile gării minuscule din Bărăgan, D. Olimpiodor Spancioc a salutat locomotiva Pacific, lipind călcîiele și ducînd palma la cozorocul de lac al șepcii roșii, ca un general primind a treia defilare a escadroanelor călări, galopînd. Acum trenul e un punct negru și mic la celălalt capăt al orizontului. D. Olimpiodor Spancioc privește melancolic în urmă și împroașcă printre dinți un scuipat alb și lat, ca o monedă de argint de o sută de lei, noua emisiune. Sus, la fereastră, după salcîmii prăfuiți, pierdut privește și Margareta noastră. Dar nu spre zarea unde s-a mistuit rapidul. Privește undeva, în nevăzut. Poate privește înlăuntru, într-o lume secretă, pe care o poartă cu ea. Poate nu privește nicăieri. Ochii ei sînt din nou fără nici o expresie, fără tristețe și fără bucurie, goi. Observați acum? Parcă pe toată figura ei s-a așternut un praf ușor și fin. Parcă-i cenușe. Aceasta nu înseamnă că e mai puțin frumoasă. După dînsa întorc ochii călătorii celorlalte trenuri, care nu sînt atît de grăbite și fac un popas în gara deșartă din Bărăgan...

S-a mișcat?

Sc ridică de pe scaunul de la fereastră. Înlăuntru s-a auzit un țipăt. S-a deșteptat din somn fetița. Iar chipul Margaretei deodată s-a animat la chemare. Ce vreți? E o mamă care-și iubește fetița. Atît și nimic mai mult.

D. Olimpiodor Spancioc intră în cameră pășind important și sever. Nu ghiciți, după toată înfățișarea, cît e de pătruns de mărinimia unui soț care-a iertat, dar cu aceasta nu înseamnă că și a uitat?

— Papucii! poruncește scurt.

Margareta lasă fetița și-i aduce papucii.

D. Olimpiodor Spancioc și-a descălțat ghetele. Ține una de-o ureche și-i examinează tocul tocit. O zvîrle, pufnind:

— A cîta oară trebuie să-ți spun? A fost vorba să-mi trimiți ghetele să pun fețe la tocuri!...

— Da, Olimp... Ai dreptate... Am uitat. Te rog să mă ierți...

— Trebuie să nu uiți. Mai bine ai uita *altele.*

Margareta a înclinat capul și s-a întors la fetiță. O leagănă pe genunchi gîdilîndu-i bărbia. Copila rîde și gîngurește. Dar, Doamne, de ce e atît de urîtă? Atît de negricioasă, urîtă și cu ochii lui Olimpiodor Spancioc... Margareta o iubește și așa. O iubește poate mai mult, tocmai fiindcă e așa.

D. Olimpiodor Spancioc s-a trîntit între brațele jîlțului și a desfăcut gazeta. Surîde amar. Gazeta anunță rezultatele concursului de frumusețe. Pe mijlocul paginei e fotografia *Miss României* din acest an.

— O dărăpănătură! mormăie singur.

— Cu cine vorbești tu, Olimp? întreabă Margareta ridicînd ochii.

— Ce te interesează pe tine?...

Surîsul lui Olimpiodor Spancioc e din ce în ce mai amar. Asistă la crepusculul unui cult. Zadarnic gazeta încearcă să dea vreo însemnătate evenimentului. Alegerea *Miss României* abia a adunat cîteva duzini de gură cască.

— Ai curățat în birou? rostește cu asprime.

— Da, Olimp. Ți-am pregătit tot ce trebuiește pentru scris. Am schimbat sugativa la tampon...

Margareta așteaptă un cuvînt de mulțumire. Olimpiodor Spancioc e avar cu asemenea efuziuni. Nu vi se pare că pe chipul Margaretei praful fin e încă mai cenușiu?

Olimpiodor Spancioc s-a ridicat. Trece în birou, să transcrie, pentru *Aripa C.F.R.,* ultima variantă a unei mai vechi poezii:

Expresul aleargă, expresul se duce,
Acum e aicea, și-acum nu-i de loc.
Ce veste mai poartă? Ce veste aduce?
Ce blestem mă ține aci prins pe loc?

Și gara cea tristă cu triștii salcîmi,

Și gara cea tristă din cel Bărăgan,
Îngropatu-mi-am visul și lîngă el îmi
Îngrop și viața, lună cu lună și an după an!

Expresul sosește, expresul se duce,
Iar zilele trec an după an,
Mai fericit eram eu singur aice
În gara cea tristă din cel Bărăgan!

În drum spre birou, Olimpiodor Spancioc se oprește o clipă să-și privească progenitura.

O contemplă cu o răsfrîngere amară a buzei de jos. Cu milă și cu o superioară ironie.

Îl auziți ce spune? Fără să știe, din propriul său geniu, a căpătat acum sarcasmul lui Shaw:

— Putea să samene la mutră cu tine și la inteligență cu mine... Nu pe dos! M-asculți? Nu pe dos.

Iar pe dînsa o auziți ce răspunde?

— Altă dată n-am să mai greșesc, Olimp! făgăduiește ea cu simplitate.

Putem strînge luneta magică în pungulița de piele. Nu? Ce-am mai avea de văzut?

Totu-i sfîrșit.

— SFÎRȘIT —

Observații

[←1]

Așa a și fost, spre uimirea admirativa a elevei Margareta Căuș, devenită spirituala *Miss Românie.*